

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND REPRESENTATIONS OF OFFENDERS IN
THAI LAWS

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Thai
Department of Thai
FACULTY OF ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย
โดย	น.ส.เสาวรส มนต์วิเศษ
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรวงเกียรติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีมาสุข)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรวงเกียรติ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดาวเรือง วิทยารัฐ)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์)	

เสาวรส มนต์วิเศษ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย. (THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND REPRESENTATIONS OF OFFENDERS IN THAI LAWS)
 อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.เทพี จรัสจรวงเกียรติ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยและเปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย 3 ยุค ได้แก่ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย โดยเก็บข้อมูลจากตัวบทกฎหมายจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 รวมจำนวนบทบัญญัติกฎหมายทั้งสิ้น 2,571 มาตรา ผลการศึกษาพบว่าทฤษฎีกฎหมายไทยใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 2 กลวิธีหลัก ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์และการใช้ประโยคเพื่อสื่อความหมาย เมื่อวิเคราะห์ “กลวิธีทางภาษา” ทำให้เห็นการสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุคทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏเหมือนกันในกฎหมายทุกยุค ได้แก่ “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย” ส่วนภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละยุคสรุปได้ดังนี้

ยุคแรก (สมัยสุโขทัย อยุธยา ถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น) เป็นยุคที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะผู้ปกครองสูงสุด ทรงเป็นผู้มีอำนาจเต็มในการบริหารและปกครองประเทศ ตลอดจนอำนาจในการตรากฎหมายภายใต้หลักการแห่งพระธรรมศาสตร์ พระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเทวโองการอันศักดิ์สิทธิ์ การกระทำผิดกฎหมายในยุคนี้คือการละเมิดทั้งศีลธรรมและพระมหากษัตริย์ ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกประกอบสร้างผ่านตัวบทกฎหมายในยุคนี้จึงเป็น “ผู้กระทำผิดคือคนบาป” เป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” และเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” ซึ่งกฎหมายต้องกำจัดทั้ง ยุคที่สอง (สมัยรัชกาลที่ 4 – 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) โลกกำลังเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ซึ่งสังคมไทยจำเป็นต้องปรับตัวตามด้วยการปฏิรูปลังคม ปฏิรูปประเทศ และปฏิรูปกฎหมายโดยการรับแนวคิดกฎหมายตะวันตกมาปรับใช้กับกฎหมายไทย ยุคนี้เป็นยุคที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะผู้ปกครองสูงสุดเช่นในยุคแรก แต่แตกต่างกันตรงที่ในยุคนี้มีแนวคิดว่าการกฎหมายเป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นโดยมนุษย์ ส่งผลให้กฎหมายที่ถูกตราขึ้นในยุคที่สองนี้เป็นกฎหมายที่มาจากพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยตรง บทบัญญัติกฎหมายในยุคนี้จึงสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดประการหนึ่งซึ่งแตกต่างกับกฎหมายยุคอื่นคือ “ผู้กระทำผิดคือคนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่ากระทำความผิดหรือมีความผิด” ส่วนภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏชัดเจนในกฎหมายอาญาไทยยุคนี้คือ “ผู้กระทำผิดเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” และผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายถือเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” ยุคที่สาม ภายหลังประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาในสมัยรัชกาลที่ 7 ด้วยระบบคิดแบบประชาธิปไตยทำให้พระมหากษัตริย์ในยุคนี้มิใช่ผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายเช่นเดิม บทบัญญัติกฎหมายอาญาไทยในยุคนี้จึงไม่มีการกล่าวถึงการกระทำความผิดว่าเป็นการละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เช่นกฎหมายในยุคก่อน หากแต่นำเสนออย่างชัดเจนว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” และถือเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

สาขาวิชา ภาษาไทย
 ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ นิสิต
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5880514522 : MAJOR THAI

KEYWORD: Representation, Offender, Legal discourse

Saowarose Monwiset : THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND REPRESENTATIONS OF OFFENDERS IN THAI LAWS.

Advisor: Debi Jaratjarungkiat, Ph.D.

The purpose of this thesis is to study the relationship between language and the representation of offender in Thai law and the comparison of offender's representation in 3 eras of Thai law which consist of; 1) era of the customary law 2) transitional era toward the code of law 3) era of the code of law by the collection of data from 4 different law which are; stone inscription on thief's characters, first Thai enacted law, criminal law R.E.127, and criminal code of law B.E.2499 totaling 2,571 section of legislate recording. To convey the meaning, Thai law has used two language strategies, which are word choice and sentences. According to the "linguistic devices" analysis, there are similarities and differences in representation of offender in each era. The recurring representation of offender that appeared in every era was 'Offender is a dangerous person'. The differences in the representation of offender in each era of Thai law can be summarized as follow;

In the initial era of Sukhothai, Ayutthaya, and early Rattanakosin (Bangkok), the king was considered as a supreme ruler and assumed total control and governance of the country including his right to issue a law according to his moral principle. The command of the king could be liken to the sacred will of the god. As a result, the representation of offender that was built in era of the customary law was in the manner of 'Offender as a sinner', 'Offender as an individual who is unafraid of Monarchy', and 'Offender as an individual who is unafraid of Laws' that need to be eliminated by the law. The era of King Rama IV to King Rama V of Rattanakosin was the transitional period for Thailand toward modernized society. Thailand had to reform its society and law by integrating western law system to Thai law. In this second era, the king was still a supreme ruler who was in total control and governance of the country, including the issuing of the law. The difference is that the law was seen as a human's invention, not something from higher order beyond human understanding. The issued law in this era was then the precept directed from king's authority. The legislation in this era represented offender in one characteristic which is distinct from the law from other eras which is 'Offender is a person who is designated as guilty by the king'. The most apparent representation of offender from criminal law in the second era is 'Offender as an individual who is unafraid of Laws', and the violator of the legislation would be labeled as 'a person who must (or deserve to be) be punished'. After the transition of Thailand (Siam) into a constitutional monarchy system of government in the reign of King Rama VII, the concept of democracy reduced the king's power. The king was no longer in absolute control of the country governance, and also did not have the right to issue a law. Thus, the mentioning of the offense based on violating King's command was then omitted in the legislation of this era of code of law. Instead, the apparent representation since then became 'Offender as an individual who is unafraid of Laws' and would be labeled as 'a person who must (or deserve to be) be punished' only.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Thai

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกจาก อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรุงเกียรติ ครูผู้กรุณา
รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครูเป็นอย่างสูงที่สละเวลาทุ่มเทตรวจทาน
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง แม้ในช่วงท้ายของการทำวิทยานิพนธ์ทั้งครูและผู้วิจัยจะต้องเผชิญกับ
สถานการณ์อันยากลำบากเพราะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็ตาม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข ประธานกรรมการ รอง
ศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ และอาจารย์ ดร.ดาวเรือง
วิทยารัฐ กรรมการ ที่กรุณาสละเวลาตรวจทาน ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์
อย่างละเอียด คำแนะนำต่าง ๆ ของครูทรงคุณค่ายิ่ง ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง ครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา
และปูพื้นฐานความรู้ให้แก่ผู้วิจัยในระดับดุขฎีบัณฑิต ทั้งยังกรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
ตลอดจนให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้ในเบื้องต้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประไพพรรณ พิงฉิม และขอขอบคุณ คุณสรพรพร
เรไรวรรณ และคุณภัทรมาศ อุชนะนภัย ที่ช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ของการสอบ
และส่งวิทยานิพนธ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่
ช่วยให้กำลังใจและผลักดันให้ผู้วิจัยศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ อาจารย์พิเศษของ
ภาควิชาฯ ทุกคนที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจกันมาโดยตลอด

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณกัลยาณมิตรผู้ร่วมเดินทางบนเส้นทางการศึกษาในครั้งนี้ อาจารย์
นลินภัทร์ เมฆเกรียงไกร อาจารย์ปิยภรณ์ ออบแพทย์ อาจารย์นิติชญา ใจเย็น และพีสิริภัทร เชื้อกุล รวมถึง
เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ร่วมชั้นเรียนสัมพันธ์วิทยานิพนธ์ทุกคนที่ร่วมแบ่งปันความรู้และให้กำลังใจกันเสมอ

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อแม่และแม่ที่เข้าใจ ให้กำลังใจ และให้โอกาสในการศึกษาแก่
ลูกเสมอ และขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่คอยถามไถ่และช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความเข้าใจมาโดยตลอด

เสาวรส มนต์วิเศษ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของข้อมูล.....	7
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	10
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน (Representation).....	12
2.2 วาทกรรม (Discourse).....	18
2.3 อำนาจ (Power).....	23
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพตัวแทน.....	26
2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้กระทำผิดและภาพตัวแทนผู้กระทำผิด.....	30

2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมายไทย.....	37
บทที่ 3 ภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายไทย	46
3.1 กฎหมาย	46
3.1.1 กฎหมายอาญา	47
3.1.2 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา.....	48
3.1.3 ระบบกฎหมาย	52
3.1.4 ประเภทกฎหมาย.....	53
3.1.5 การแบ่งยุคกฎหมายไทย.....	54
3.2 การแบ่งยุคกฎหมายไทยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้.....	55
3.3 โครงสร้างเนื้อหาของกฎหมายอาญาไทย.....	57
3.3.1 กฎหมายไทยในยุคกฎหมายจารีตประเพณี.....	60
3.3.1.1 ศิลาจารีกฎหมายลักษณะโจร.....	61
3.3.1.2 กฎหมายตราสามดวง.....	67
3.3.2 กฎหมายไทยในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย.....	94
3.3.3 กฎหมายไทยในยุคประมวลกฎหมาย.....	100
3.4 สรุปภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายไทย	106
บทที่ 4 กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย	109
4.1 การเลือกใช้ศัพท์	109
4.1.1 การเลือกใช้ศัพท์ในศิลาจารีกฎหมายลักษณะโจร	111
4.1.2 การเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายตราสามดวง.....	121
4.1.3 การเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.....	142
4.1.4 การเลือกใช้ศัพท์ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499.....	159
4.2 การใช้ประโยคคำสั่ง	171
4.2.1 การใช้ประโยคคำสั่งในศิลาจารีกฎหมายลักษณะโจร	171

4.2.2 การใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมายตราสามดวง	174
4.2.3 การใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	180
4.2.4 การใช้ประโยคคำสั่งในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	185
4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข.....	190
4.3.1 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร	191
4.3.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายตราสามดวง	192
4.3.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.....	202
4.3.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	209
4.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล.....	218
4.4.1 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร	218
4.4.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายตราสามดวง.....	222
4.4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	232
4.4.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499.....	237
4.5 การใช้เรื่องเล่า	239
4.6 สรุปกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย	246
บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงของภาพตัวแทนที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม	258
5.1 ยุคกฎหมายจารีตประเพณี	259
5.2 ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย.....	280
5.3 ยุคประมวลกฎหมาย	291
5.4 สรุปพัฒนาการของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย.....	298
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	299
6.1 สรุปผลการศึกษา	299
6.2 อภิปรายผล	305
6.3 ข้อเสนอแนะ	308

บรรณานุกรม.....	312
ภาคผนวก.....	321
ประวัติผู้เขียน.....	388

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการแบ่งยุคสมัยของกฎหมายไทย	56
ตารางที่ 2 ตารางแสดงโครงสร้างเนื้อหากฎหมายอาญาไทย.....	59
ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงผู้กระทำผิดในจารีกกฎหมายลักษณะโจร	111
ตารางที่ 4 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	121
ตารางที่ 5 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	142
ตารางที่ 6 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ...	159
ตารางที่ 7 ตารางสรุปกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย	247
ตารางที่ 8 ตารางแสดงการเปรียบเทียบปรัชญาการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย.....	293
ตารางที่ 9 ตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนการใช้คำอ้างอิงผู้กระทำผิดในต้วบทกฎหมาย.....	306
ตารางที่ 10 ตัวอย่างการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจากประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ – ผลใน กฎหมาย	310

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สนามต่อสู้ทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Stuart Hall.....	16
ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบกฎหมายตราสามดวง	70
ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงมูลคดีพระธรรมศาสตร์ 39 ประการ.....	72
ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงโครงสร้างภาษาในบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวง.....	174
ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้าง ประโยคคำสั่งในยุคกฎหมายจารีตประเพณี	179
ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้าง ประโยคคำสั่งในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย.....	185
ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้าง ประโยคคำสั่งในยุคประมวลกฎหมาย.....	190
ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงโครงสร้างภาษาในเนื้อหาหลักอินทภาษ.....	243
ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในยุคกฎหมายจารีตประเพณี.....	253
ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย	254
ภาพที่ 11 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในยุคประมวลกฎหมาย	255
ภาพที่ 12 แผนผังแสดงเส้นทางการพิจารณาคดีในกฎหมายตราสามดวง	279
ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงพัฒนาการของผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย	298
ภาพที่ 14 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดใน กฎหมายไทยยุคกฎหมายจารีตประเพณี	302
ภาพที่ 15 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดใน กฎหมายไทยยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย.....	302
ภาพที่ 16 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดใน กฎหมายไทยยุคประมวลกฎหมาย	303

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“วาทกรรมกฎหมาย” เป็นวาทกรรมสถาบันที่อาจเรียกได้ว่ามีอำนาจมากที่สุดในสังคม (Simpson P. and Mayr A., 2010: 30) ทั้งนี้เป็นเพราะ “กฎหมายถูกเขียนและถูกใช้โดยผู้ที่มีอำนาจ ถือเป็นกฎข้อบังคับของรัฐ ไม่ใช่ของบุคคลธรรมดา ผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายคือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศ ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อบังคับนั้นจะต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ” (หยุด แสงอุทัย, 2538: 41) และเพื่อ มิให้กลายเป็น “ผู้กระทำผิด” และต้องถูกรัฐลงโทษ ทำให้ทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับนั้น กฎหมายจึงเปรียบเสมือนกลไกการควบคุมทางสังคมที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดกลไกหนึ่ง

“กฎหมาย” เป็นคำที่มีความหมายสื่อถึงมาตรฐานเฉพาะชุดหนึ่งสำหรับการวางตัว การปฏิบัติตัวและการกระทำของคนในสังคมเพื่อนำไปสู่การได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็น “พลเมืองดี” คือเป็นผู้ที่เคารพเชื่อฟังและทำตามกฎหมายโดยไม่มี การบิดพลิ้ว กฎหมายทำให้เกิดการแบ่งแยกการรับรู้ของคนในสังคมที่ดำรงอยู่ว่าใครคือคนดี ใครคือคนร้าย อะไรคือสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความเลวร้าย ในฐานะที่เป็นเทคนิคกลไกของการแบ่งแยกการรับรู้ของคนในสังคมที่เด่นชัดที่สุดชนิดหนึ่ง กฎหมายจึงกลายเป็นทั้งมาตรฐานและมาตรการหลักในการแก้ปัญหาทุกชนิดในสังคม เป็นตัวกำหนดว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรทำได้และอะไรทำไม่ได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2556: 379 - 381)

เมื่อกล่าวถึงอำนาจของกฎหมาย ในทางกฎหมาย “อำนาจ” คือ “พลังบังคับให้การเป็นไป หรือ ไม่เป็นไป หรือให้ต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใด หรือส่งผลให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น อำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจบังคับบัญชา” (พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 608) Foucault กล่าวถึง “อำนาจ” ไว้ว่า อำนาจไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ หากเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีสิ่งที่เรียกว่า “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” (power relationship) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าสามารถควบคุมให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำตามฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าปรารถนาได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561: 12) ลักษณะความสัมพันธ์ของคู่สัมพันธ์เชิงอำนาจจะเป็นไปในลักษณะอสมมาตร (asymmetrical) โดยผู้ที่มีอำนาจมากกว่าจะใช้ “ความรู้” เป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจและการกระทำของผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าโดยมี “ภาษา” เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร (ศิริพร รักดีมาสุข, 2553) หรือสร้างการรับรู้ (subjectivity) ให้กับคนในสังคม

อย่างไรก็ตาม “ภาษา” มิได้มีอำนาจในตนเอง หากแต่อำนาจของภาษาจะเกิดขึ้นจากรูปแบบภาษาที่ซับซ้อน เข้าใจยาก (สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ, 2557) นอกจากนี้อำนาจของภาษายัง

ขึ้นอยู่กับผู้ใช้ภาษาด้วย ภาษาจะมีอำนาจมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ใช้ภาษาและผู้ใช้ภาษาผู้นั้นมีสถานะใดในสังคม หมายความว่าในการพูดผู้พูดจะต้องพูดจากฐานอำนาจอันชอบธรรมของตนในสังคม (authority) คำพูดนั้นจึงจะน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ เช่น พูดในฐานะนักกฎหมาย เป็นต้น มิเช่นนั้นแล้วเนื้อหาที่พูดถึงในเรื่องนั้น ๆ ก็อาจไม่น่าเชื่อถือและไม่ได้รับการรับฟัง อย่างไรก็ตามอำนาจความชอบธรรมของคนพูดก็มีได้มาจากการที่ตัวผู้พูดเป็นใครในสังคมเท่านั้น แต่มาจากการพูดภายใต้กฎเกณฑ์ของวาทกรรมแต่ละชุดด้วย หากผู้พูดไม่พูดตามกฎเกณฑ์ของวาทกรรมก็จะขาดความชอบธรรมในการพูด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2556) เช่นการที่นักกฎหมายพูดแล้วน่าเชื่อถือนั้นมิใช่เพียงเพราะนักกฎหมายเป็นคนพูดจึงน่าเชื่อถือ หากแต่เป็นเพราะนักกฎหมายผู้นั้นพูดตามวาทกรรมกฎหมายจึงทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ

เสนาะ เจริญพร (2548: 300) กล่าวถึง “วาทกรรม” ว่าเป็น กระบวนการในการผลิตความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับอำนาจ ความรู้ วาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นนี้จะมีบางวาทกรรมที่แพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยอิงกับความรู้ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับผ่านช่องทางที่จะเข้าถึงคนจำนวนมากในสังคม วาทกรรมที่ได้รับการยอมรับนี้จะครอบครองพื้นที่เรียกว่า “วาทกรรมกระแสหลัก” ส่วนวาทกรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปจะมีฐานะเป็น “วาทกรรมกระแสรอง” โดยแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมเช่นนี้มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับแนวคิดเรื่องอำนาจ และจากมุมมองที่ว่าวาทกรรมเป็นการประกอบสร้างความหมาย จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า สิ่งที่ทำให้วาทกรรมเกิดขึ้น ถ้ายทอด และดำรงอยู่ได้ ก็คือภาษา เพราะภาษามีบทบาทต่อการเข้าใจสรรพสิ่ง

ในทฤษฎีของ Fairclough (1989) ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างหรือผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้แก่สรรพสิ่งได้เป็นเพราะภาษาและสังคมมีความสัมพันธ์กัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงความสัมพันธ์ภายนอก หากแต่เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน จนอาจกล่าวได้ว่า “ปรากฏการณ์ทางภาษาก็คือปรากฏการณ์ทางสังคม” เมื่อเราใช้ภาษาเราต้องใช้ตามวิถีทางที่สังคมกำหนดและวิธีการใช้ภาษานั้นก็มีผลต่อการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม ภาษาจึงไม่ได้เป็นเพียงผลที่เกิดจากกระบวนการทางสังคมแต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการหรือวิถีปฏิบัติทางสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วาทกรรมจะถูกกำหนดโดยสถานการณ์ สถาบัน และโครงสร้างทางสังคม และในขณะเดียวกันวาทกรรมก็กำหนดสิ่งเหล่านั้นด้วย ลักษณะของวาทกรรมจึงประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาด้วยระบบคิดบางประการซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันขึ้นในสังคมได้ ดังนั้น “กฎหมาย” จึงถือเป็นวาทกรรมชนิดหนึ่งที่เกิดสร้างความหมายและให้คุณค่า (ประเมินค่า) แก่ผู้กระทำผิดและถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่คนอื่น ๆ ในสังคม

สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการออกกฎหมายบังคับใช้แล้วหลายฉบับ ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายแล้วหลายครั้งด้วยเพราะปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย กฎหมายไทยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับตาม

การเปลี่ยนแปลงของสังคม เดิมกฎหมายของไทยมิได้จัดทำในรูปประมวลกฎหมายอย่างปัจจุบัน แต่มีลักษณะเป็นกฎหมายแต่ละฉบับที่วาดด้วยความพิถีพิถันเรื่อง เช่น กฎหมายลักษณะวิวาท กฎหมายลักษณะหมิ่นประมาท กฎหมายลักษณะฉ้อ ฯลฯ ที่ต่อมาภายหลังได้รับการชำระรวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นต้น ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการจัดทำกฎหมายในรูปประมวลกฎหมายขึ้น กฎหมายฉบับแรกที่ได้รับการยกย่องและประกาศใช้ในรูปแบบประมวลกฎหมายคือ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127” ด้วยเหตุจากความจำเป็นในด้านการปกครองประเทศ และความต้องการยกเลิกศาลกงสุลต่างประเทศซึ่งไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบต่างชาติ ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลาประมาณ 48 ปี จนถึง พ.ศ. 2500 ก็ยกเลิกไป และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ขึ้นแทน ประมวลกฎหมายอาญฉบับใหม่นี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายไทยที่มีมาเป็นลำดับส่งผลให้ภาษาที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายแตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น กฎหมายโบราณอย่างกฎหมายของสุโขทัยนิยมใช้คำไทยแท้เป็นส่วนมาก และเกือบจะไม่มีการใช้คำราชาศัพท์ อาจเนื่องด้วยการที่สังคมในสมัยนั้นไม่ซับซ้อน ประกอบกับการปกครองในลักษณะพ่อปกครองลูก ภาษากฎหมายในสมัยนี้จึงมีลักษณะเหมือนข้อบังคับในครอบครัวคือ ใช้คำที่เข้าใจง่าย แตกต่างกับภาษากฎหมายในสมัยอยุธยาที่มีลักษณะคล้ายกับภาษาในวรรณคดีชั้นสูง มีการใช้คำคล้องจอง คำพุ่มเพื่อย และมีคำศัพท์รวมถึงคำราชาศัพท์ปรากฏอยู่จำนวนมาก เพื่อให้กฎหมายดูเป็นของศักดิ์สิทธิ์เฉพาะเจ้านายและขุนนางชั้นสูงตามความเชื่อที่ว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมติเทพ (สุกัญญา สุวิริยะรัตน์, 2554 : 81 - 82) ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ คือตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา กฎหมายไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องด้วยสังคมไทยในสมัยนั้นได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อคนในสังคมและส่งผลกระทบทางความคิดแก่คนในสังคมเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ภาษากฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด จากที่เคยใช้สำนวนโวหารและถ้อยคำอย่างโบราณสมัยอยุธยา เปลี่ยนมาเป็นการใช้ภาษาวิชาการ และเมื่อผู้วิจัยได้ทดลองพิจารณาการเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดก็พบว่าการเลือกใช้คำว่า “ผู้กระทำความผิด” หรือ “ผู้กระทำความผิด” ซึ่งเป็นคำที่ไม่แฝงพรรณนาเรื่องลำดับชั้นในสังคมจำนวนมากแตกต่างกับกฎหมายในยุคก่อน

การศึกษาการใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำความผิดในกฎหมายไทยในเบื้องต้นทำให้เห็นว่า การใช้คำอ้างถึงผู้กระทำความผิดและคำบรรยายการกระทำความผิดตามกฎหมายที่แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละยุคสมัยมีส่วนทำให้ภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดกฎหมายต่างสมัยกันมีความแตกต่างกันได้ กล่าวคือ ในกฎหมาย ตราสามดวง (พระไอยการลักษณะโจร) มีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุพฤติกรรมกระทำร้ายอ้างถึงผู้กระทำความผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก เช่น ใช้คำว่า

“โจร” “ผู้ร้าย” “คนร้าย” “ผู้พันแทง” “โจรปล้นสดมดีชิง” และ “ผู้ทุบตีฆ่าฟัน” อ้างถึงผู้กระทำผิด และบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดว่าเป็นการ “ฆ่า...ตาย” “พันแทง” “ตี” “ด่า” หรือ “(ทำให้) เจ็บปวด” ซึ่งผู้กระทำผิดโดยเฉพาะในความผิดอุกฉกรรจ์เช่นการฆ่าคนตายหรือการทำลายพระพุทธรูป กฎหมายระบุให้ลงโทษประหารชีวิต (“ให้ฆ่า...ให้ตายตกไปตามกัน”) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้กรรมที่ตนได้กระทำลงไป (“ใช้บาปมันจลล้างแล้ว”) และเมื่อพิจารณาการเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายตราสามดวงประกอบกับลักษณะของสังคมวัฒนธรรมในสมัยอยุธยาที่ประชาชนส่วนใหญ่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา สังคมมีการปกครองในระบอบกษัตริย์ อำนาจอธิปไตยอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว กล่าวคือพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการด้วยพระองค์เอง ภายใต้หลักการปกครองที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ จึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนา(พุทธ)” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นคนบาป” ซึ่งจำเป็นต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเพื่อ “ชดใช้กรรม” ที่ได้กระทำไป

ส่วนผลการศึกษาประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นกฎหมายในยุคสมัยที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วในเบื้องต้น พบว่า รูปแบบภาษากฎหมายของไทยเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน จากที่เคยใช้ถ้อยคำสำนวนในเชิงพรรณนาโวหารเปลี่ยนมาเป็นการใช้สำนวนภาษาที่สั้นและกระชับมากขึ้น การเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดเกือบจะไม่มีลักษณะการแบ่งแยกชนชั้นหรือการแสดงน้ำเสียงที่สื่อว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ร้ายหรือเป็นบุคคลอันตรายแฝงอยู่เช่นในกฎหมายตราสามดวง แต่จะเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาว่า “ผู้กระทำผิด” หรือ “ผู้กระทำความผิด” แทน นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งเป็นสรรพนามแบบไม่ระบุตัวบุคคลเป็นคำแทนผู้กระทำผิดในจำนวนที่มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในยุคก่อนหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการรับแนวคิดเรื่องสิทธิของบุคคลจากสังคมตะวันตกเข้ามาในสังคมไทยมากขึ้น และเมื่อพิจารณาลักษณะการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 รูปแบบการเมืองปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขปกครองประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญ เป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำความผิดที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างน้อยที่สุดคือบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ไม่มีการนำเสนอภาพว่าผู้กระทำผิดเป็นคนบาปเช่นในกฎหมายตราสามดวง

การศึกษาเรื่อง “ภาพตัวแทน” เป็นแนวทางการศึกษาที่มีมานานแล้ว โดยทั่วไปมักเป็นศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนชายขอบหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจทางสังคมน้อย เช่น ชนกลุ่มน้อย วัยรุ่น โสเภณี ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ กลุ่มคนรักร่วมเพศ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) เพื่อทำให้เห็นว่าวาทกรรมต่าง ๆ นำเสนอภาพให้แก่คนเหล่านั้นอย่างไรและเพื่ออะไร แต่สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาพแทนของ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสามารถจัดให้คนกลุ่มนี้เป็นหนึ่งใน

กลุ่มคนชายขอบของสังคมได้เช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันยังมีคนในสังคมบางส่วนที่ยังไม่ยอมรับ เชื่อถือ หรือไว้ใจ “กลุ่มคนผู้กระทำผิดหรือเคยกระทำผิดกฎหมาย” ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นเสมือนกลุ่มบุคคลที่ไร้ตัวตน ไร้คุณค่า ถูกมองว่าเป็นบุคคลอันตรายและไม่สมควรคบค้าสมาคมด้วย แม้ว่าบุคคลผู้กระทำผิดนั้นจะถูกกฎหมายลงโทษและพ้นสภาพการเป็นผู้กระทำผิด กลับออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมแล้วก็ตาม

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า หากไม่นับงานทางด้านนิติศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกฎหมายโดยตรงแล้ว ก็ม้งานด้านอักษรศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษากฎหมายอยู่บ้าง เช่น วิทยานิพนธ์ของกอบพร จันทนาคร (2530) ที่ศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงและภาษาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับตราชำระใหม่ พ.ศ. 2519 วิทยานิพนธ์ของจรินทร์ สุวรรณโชติ (2537) ที่ศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบัน และวิทยานิพนธ์ของสุนีย์ ลีลาพรพิณิจ (2546) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำในกฎหมายอาญาสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยปัจจุบัน โดยวิทยานิพนธ์ทั้งสามเล่มดังกล่าวเป็นการศึกษารูปแบบของภาษาว่ามีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรในด้านการใช้คำ สำนวน วลี และโครงสร้างประโยค ส่วนวิทยานิพนธ์ของสุกัญญา สุวิหะรัตน์ (2553) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญาเพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของรูปภาษาที่สะท้อนให้เห็นภาพบริบททางสังคมและการเมือง

ผู้วิจัยสังเกตว่ายังไม่ม้งานวิจัยใดทำการศึกษาภาพตัวแทนของผู้กระทำ ความผิดในรูปแบบการศึกษาเปรียบเทียบวาทกรรมกฎหมายต่างสมัยมาก่อน แต่ม้งานวิจัยที่ใกล้เคียงกับประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา คือ วิทยานิพนธ์ของ ธีระยุทธ สุริยะ (2554) เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย” และวิทยานิพนธ์ของ Pornjan Duanprakhon (2012) เรื่อง “*Critical Discourse Analysis of News Headlines: A Case of Youth Crime in Thailand*” ซึ่งศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยทั้งสองเรื่องดังกล่าวเป็นการศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำ ความผิดที่ถูกประกอบสร้างผ่านวาทกรรมสื่อและใช้ข้อมูลตัวบทที่อ้างอิงอยู่กับกฎหมายปัจจุบันเท่านั้น ยังไม่ม้งานวิจัยใดที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายในเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยมาก่อน ประกอบกับ การศึกษาการเลือกใช้คำเพื่ออ้างอิงผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยในเบื้องต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นกฎหมายของชาติเดียวกันแต่ถ้าเป็นกฎหมายที่เขียนขึ้นในยุคสมัยที่ต่างกัน มีแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำที่ถือเป็นความผิดแตกต่างกัน ก็จะมีวิธีการเลือกใช้ศัพท์ในการเขียนบทบัญญัติกฎหมายแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของการเลือกใช้ภาษาในวาทกรรมกฎหมายนี้ส่งผลถึงการนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นการศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยในลักษณะการศึกษาแบบข้ามสมัย (diachronic) เพื่อหาคำตอบว่าผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายมีภาพความคิดเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในสังคมอย่างไรและเหตุใดจึงต้องตรากฎหมายนั้นขึ้นมา ด้วยเห็นว่าการศึกษารูปภาพแทนผู้กระทำผิดใน “วาทกรรมกฎหมาย” หรือในที่นี้ก็คือ “ตัวบทกฎหมาย” มีความสำคัญและแตกต่างกับการศึกษาภาพแทนในวาทกรรมชนิดอื่น เพราะตัวบทกฎหมายถูกใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินความประพฤติคนในสังคม กฎหมายสามารถทำให้ “คนธรรมดา” กลายเป็น “ผู้กระทำผิด” และต้องถูกลงโทษได้ นอกจากนั้นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับหนึ่ง ๆ ซึ่งมีการประกาศใช้บังคับควบคุมในสังคมก่อนยังมีส่วนในการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับถัดไปด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา

1. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย
2. เปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุค

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยที่เด่นชัดที่สุดคือการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิด ส่วนกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท และการใช้สหบท
2. ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญาไทยแต่ละยุคแตกต่างกันไปตามแนวคิดหลักในการตรากฎหมาย กล่าวคือในยุคกฎหมายจารีตประเพณี บทบัญญัติกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางศาสนา (พราหมณ์-พุทธ) การกระทำใดที่ขัดกับหลักศีลธรรมถือเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย ดังนั้นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุคนี้จึงเป็นภาพของคนบาป ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายไม่ปรากฏภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ชัดเจน ส่วนในยุคประมวลกฎหมายเป็นยุคที่ไทยได้รับอิทธิพลทางความคิด รูปแบบการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจจากชาติตะวันตก การบัญญัติกฎหมายอาศัยหลักเกณฑ์และทฤษฎีทางกฎหมายจากตะวันตก ดังนั้นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญาไทยยุคนี้จึงเปลี่ยนไป ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญายุคประมวลกฎหมายคือคนที่ไม่เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม

1.4 ขอบเขตของข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกฎหมายอาญาไทย โดยเก็บข้อมูลภาษาจากตัวบทกฎหมายอาญาจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 รวมจำนวนบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้ศึกษาทั้งสิ้น 2,571 มาตรา

ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย” นี้ผู้วิจัยแบ่งยุคของกฎหมายออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ 1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี 2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และ 3. ยุคประมวลกฎหมาย โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งยุคสมัยของกฎหมาย 3 ประการ คือ

1. การแบ่งประเภทของกฎหมายตามทฤษฎีกฎหมายสากลที่มีการแบ่งระบบกฎหมายออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ได้แก่ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และระบบประมวลกฎหมาย (www.Thailaws.com)

2. แนวคิดในการแบ่งสมัยกฎหมายไทยของ ร.แสงกาต์ (2553) และแสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558)

3. ตัวบทกฎหมายอาญาของไทยที่ยังคงมีเอกสารเหลืออยู่ในปัจจุบัน โดยหากในช่วงเวลาใด (ซึ่งอ้างอิงการแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์) มีเอกสารตัวบทกฎหมายมากกว่า 1 ฉบับ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะกฎหมายอาญาฉบับที่เป็นการประกาศใช้ครั้งแรกเท่านั้น

การตั้งชื่อยุคสมัยของกฎหมายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยอ้างอิงจากชื่อเรียกระบบกฎหมายตามทฤษฎีกฎหมายสากลประกอบกับลักษณะของตัวบทกฎหมายอาญาของไทยในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ยุคกฎหมายจารีตประเพณี + ศีลาจารีกกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายตราสามดวง ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณี ทำให้ได้ชื่อ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี

ยุคประมวลกฎหมาย + ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ที่มีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย (ตามชื่อของกฎหมายด้วยประการหนึ่ง) ทำให้ได้ชื่อ ยุคประมวลกฎหมาย

ส่วนยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย มีที่มาจากการที่วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือการแสดงให้เห็นพัฒนาการของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเพิ่มชื่อยุคสมัยของกฎหมายขึ้นมา 1 ยุค นั่นคือ ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย โดยการเลือกใช้คำว่า “เปลี่ยนผ่าน” มาตั้งเป็นชื่อยุคนั้นเพื่อต้องการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งในยุคต้นและยุคหลังว่า แม้จะเป็นกฎหมายต่างระบบกันแต่ก็ยังมีปัจจัยบางประการที่เชื่อมโยงลักษณะความเป็นกฎหมายอาญาไทยเข้าไว้ด้วยกัน และปัจจัยนั้นก็ส่งผลต่อ

การสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุคด้วย และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจัดให้ กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.127 อยู่ในยุคสมัยนี้ ด้วยลักษณะของกฎหมายที่มีความคล้ายคลึงกับทั้งกฎหมาย ตราสามดวง และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

สรุปรายละเอียดการเก็บข้อมูลภาษาจากกฎหมายไทยใน 3 ยุค จากตัวบทกฎหมายอาญา จำนวน 4 ฉบับ มีดังนี้

1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี เป็นยุคที่ยังไม่มีการจำแนกกฎหมายออกเป็นกฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่ง บทบัญญัติกฎหมายของไทยในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางศาสนา ประกอบด้วยตัวบทกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่

1.1 ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1940 เป็นกฎหมายที่จารึกขึ้นในสมัย สุโขทัย นับเป็นกฎหมายไทยที่เก่าแก่ที่สุดที่มีหลักฐานเหลืออยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วยบทบัญญัติ กฎหมายจำนวน 8 มาตรา

1.2 กฎหมายตราสามดวง เป็นตัวแทนของกฎหมายไทยในยุคกฎหมายจารีต ประเพณี ตราขึ้นใช้ในสมัยอยุธยาและมีการชำระรวบรวมขึ้นใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ลักษณะประการหนึ่งของกฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณีคือยังไม่มี การจำแนกกฎหมายออกเป็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ผู้วิจัยจึงถือว่ากฎหมายทุกฉบับที่ชำระ รวบรวมอยู่ใน “กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน” อยู่ในขอบเขตการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ประกอบด้วยตัวบทกฎหมายทั้งสิ้น 28 ฉบับ มีบทบัญญัติกฎหมายจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,825 มาตรา¹ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พระธรรมศาสตร์ ²	11	มาตรา
2. หลักอินทภาษ	13	มาตรา
3. กฎมณเฑียรบาล	184	มาตรา
4. พระทำนูน	47	มาตรา
5. พระไอยการพระมคคักติ	30	มาตรา
6. ตำแหน่งนาพลเรือน	28	มาตรา
7. นาทหารหัวเมือง	31	มาตรา

¹ จำนวนมาตรากฎหมายจำแนกและนับตามที่กำหนดไว้ใน มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, 2505, *ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 : พิมพ์ตามฉบับหลวง ตรา 3 ดวง (เล่ม 1 - 5)*, พิมพ์ครั้งที่ 1, ถนนราชดำเนินกลาง: องค์การค้ำของคุรุสภา.

² รูปแบบการเขียนสะกดคำ (อักขรวิธี) ในกฎหมายโบราณทั้งชื่อกฎหมายและบทบัญญัติกฎหมายเป็นไปตามเอกสารต้นฉบับ

8. บานผแนก	6	มาตรา
9. พระไอยการลักษณะรับฟ้อง	56	มาตรา
10. พระไอยการลักษณะภยาน	67	มาตรา
11. ลักษณะพิสูท }	11	มาตรา
ค้ำน้ำ ลุยเพลิง		
12. พระอัยการลักษณะตระลาการ	119	มาตรา
13. พระอัยการลักษณะอุธร	22	มาตรา
14. พระไอยการลักษณะ }	134	มาตรา
ผิด เมีย		
15. พระไอยการทหาช	104	มาตรา
16. พระไอยการลักษณะลักภา }	35	มาตรา
ลูกเมีย ผู้คน		
17. มรดก	51	มาตรา
18. พระไอยการกู่นี้	68	มาตรา
19. พระอัยการเบตเสจร	176	มาตรา
20. วิวาทด่าตี	46	มาตรา
21. พระไอยการลักษณะโจร	167	มาตรา
22. พระอัยการอาชญาหลวง	162	มาตรา
(อาชญาหลวง 144 มาตรา + อาชญาราช 18 มาตรา)		
23. พระไอยการกระบดศึก	79	มาตรา
24. กฎพระสงฆ	10	มาตรา
25. กฎ 36 ข้อ	36	มาตรา
26. พระราชบัญญัติ	22	มาตรา
27. พระราชกำหนดเก่า	65	มาตรา
28. พระราชกำหนดใหม่	45	มาตรา

2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย เป็นยุคที่กฎหมายสยามได้รับอิทธิพลจากกฎหมายตะวันตกซึ่งเป็นกฎหมายสมัยใหม่เข้ามาในประเทศไทยจนทำให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นเป็นฉบับแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือ *กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127* (พ.ศ. 2451) ประกอบด้วยบทบัญญัติกฎหมายจำนวน 340 มาตรา

3. ยุคประมวลกฎหมาย เป็นยุคที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางความคิด รูปแบบการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจจากชาติตะวันตก การบัญญัติกฎหมายในภาพรวมอาศัยหลักเกณฑ์และทฤษฎีทางกฎหมายจากตะวันตกเป็นสำคัญ กฎหมายในยุคนี้ที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาได้แก่ *ประมวล*

กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เนื่องจากเป็นกฎหมายอาญาระดับแรกที่ตราขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ประกอบด้วยบทบัญญัติกฎหมายจำนวน 398 มาตรา

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดเรื่องภาพแทน (Representation) ของ Hall (2007) เป็นแนวทางในการศึกษา มีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

1. ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพตัวแทน วาทกรรม และกฎหมายไทย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย โดยข้อมูลที่ใช้ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลด้านตัวบท ได้แก่ จารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1940 กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และ 2) ข้อมูลปริบทสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ตีความและเผยแพร่กฎหมาย

3. ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาษาเพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ลำดับแรกผู้วิจัยใช้วิธีการอ่านตัวบทกฎหมายทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่าในบทบัญญัติกฎหมายแต่ละมาตราผู้เขียนกฎหมายเลือกใช้ศัพท์ในลักษณะใดบ้างถึงผู้กระทำผิด

4. เมื่อได้คำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำคำเหล่านั้นมาพิจารณาจัดกลุ่มความหมาย พร้อมคำนวณสถิติการเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดในแต่ละกลุ่มความหมาย โดยใช้การคำนวณสถิติเชิงบรรยาย (เบื้องต้น) ที่แสดงการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ (Percentage)

5. เก็บข้อมูลกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ เช่น การใช้คำบรรยายการกระทำผิดและบทลงโทษ รวมถึงการใช้ประโยคชนิดต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะเด่นของกฎหมาย ได้แก่ ประโยคคำสั่ง ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข และประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล

6. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดไปตามลำดับ เริ่มตั้งแต่การเลือกใช้ศัพท์ และการใช้ประโยคในลักษณะต่าง ๆ ตามลำดับ โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ละส่วนตามลำดับความเก่าใหม่ของกฎหมาย ได้แก่ ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

7. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาพตัวแทนที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมเพื่อแสดงพัฒนาการของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏในกฎหมายไทยแต่ละยุค

8. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพตัวแทน (representation)

ภาพตัวแทน หมายถึง ภาพจำลองของสรรพสิ่งที่เกิดจากระบวนการประกอบสร้าง ความหมายผ่านภาษา ความหมายที่ถูกนำเสนอเป็นภาพตัวแทนนั้นมิได้สะท้อนความจริงทั้งหมด หากแต่เป็นความหมายที่ถูกผู้ใช้ภาษาคัดสรรแล้วในขั้นตอนหนึ่ง (อาจจะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม) ก่อนจะนำเสนอความคิดนั้นออกไป ภาพที่เกิดจากการประกอบสร้างความหมายนี้จะเป็นเครื่องมือในการ กำหนดการรับรู้ ความเชื่อ หรือการให้คุณค่าต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคนในสังคม โดยภาพตัวแทนที่ยังถูก นำเสนอเข้าผ่านวาทกรรมจะยังสามารถครอบงำความคิดของคนในสังคมได้มากตามไปด้วย

ผู้กระทำผิด (offender)

“ผู้กระทำผิด” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง ผู้ที่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลให้ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

วาทกรรมกฎหมาย (Legal discourse)

ในงานวิจัยนี้ “วาทกรรมกฎหมาย” หมายถึง “บทบัญญัติกฎหมาย” ที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกฎหมายลักษณโจร กฎหมายตรา สามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกระบวนการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุค
2. ทำให้ทราบภาพตัวแทนที่หลากหลายของผู้กระทำผิดซึ่งแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและสัมพันธ์กับแนวคิดในการตรากฎหมาย
3. เป็นแนวทางในการเลือกใช้ภาษาเพื่อร่างกฎหมายต่อไป
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวาทกรรมเชิงประวัติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดในกฎหมายไทย ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานการทำความเข้าใจ กระบวนการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดในกฎหมายไทย โดยแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน และความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และอำนาจ ดังนั้นใน บทนี้ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน
- 2.2 วาทกรรม และวาทกรรมกฎหมาย
- 2.3 อำนาจ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพตัวแทน
 - 2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดและภาพตัวแทนผู้กระทำความผิด
 - 2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมายไทย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน (Representation)

ภาพตัวแทน (Representation) หรือที่บางคนเรียกว่า ภาพแทน หรือ ภาพเสนอ คือ กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา (สัญลักษณ์) เพื่อนำเสนอภาพของสรรพสิ่งที่อยู่ในความคิด (Hall, 2007)

กาญจนา แก้วเทพ (2545: 80) ได้นิยามคำว่า “ภาพตัวแทน” ไว้ว่า “ภาพตัวแทน มิใช่สิ่งหรือผลผลิตที่เคยเป็นอยู่หรือมีอยู่ หากแต่เป็นผลผลิตที่มีการประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา (Reproduce) ไม่ว่าจะป็นรูปภาพ ข้อเขียน หลักฐานซึ่งภาพตัวแทนนั้นจะออกมาเป็นอย่างไร ก็ย่อมแล้วแต่ว่าภาพตัวแทนนั้นจะถูกเสนออย่างไร และหากพูดในแง่ของภาษา ก็อาจกล่าวได้ว่า ภาพตัวแทนนั้นจะออกมาเป็นอย่างไรก็ย่อมแล้วแต่การให้คำนิยาม การเล่าเรื่อง หรือการพูดถึงสิ่ง ๆ นั้น”

วันชนะ ทองคำเภา (2550 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายของภาพตัวแทน (Representation) ไว้ว่า ภาพตัวแทน หมายถึง ภาพจำลองของสรรพสิ่ง รวมทั้งความรู้และความคิดของมนุษย์ที่นำเสนอผ่านวรรณกรรม โดยปกติการเสนอภาพตัวแทนทำโดยใช้ภาษาเป็นสื่อในการให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ

เพราะภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่ใช้กล่าวอ้างแทนสรรพสิ่งในโลกแห่งความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม ภาษาที่เป็นสื่อในการเสนอภาพตัวแทนก็มีได้ให้ความหมายที่สะท้อนความจริงอย่างตรงไปตรงมา แต่มักจะประกอบสร้างภาพจำลองที่หล่อหลอมขึ้นจากค่านิยมของสังคม โดยผ่านกระบวนการคัดเลือก ประูแต่งและขับเน้นคุณลักษณะหรือค่านิยมบางประการให้โดดเด่นเป็นพิเศษ ภาพตัวแทนเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นตลอดเวลา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนจึงเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจวัฒนธรรมและโครงสร้างอำนาจในสังคม และเนื่องจากภาพตัวแทนไม่ใช่ภาพสะท้อนสังคมอย่างตรงไปตรงมา หากแต่เป็นภาพจำลองที่ถูกสร้างขึ้น ภาพตัวแทนจึงสามารถสะท้อนความเชื่อ ความคาดหวัง การให้ความหมาย และคุณค่าต่อสิ่งที่นำเสนอได้

แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนเป็นแนวทางการศึกษาที่มีมานานแล้ว ประเด็นสำคัญในการศึกษาภาพตัวแทนโดยเฉพาะในบริบทการศึกษาวัฒนธรรมคือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนกับโครงสร้างอำนาจในสังคม โดยทั่วไปการศึกษาภาพตัวแทนมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคนชายขอบหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจทางสังคมน้อย กลุ่มคนที่ไร้สิทธิและโอกาส ไร้อำนาจ เป็นผู้ที่ถูกควบคุม กดขี่หรือเอาเปรียบจากกลุ่มคนที่เป็นศูนย์กลาง คนกลุ่มนี้หมายถึงรวมถึงคนยากจน ชนกลุ่มน้อย แรงงานข้ามชาติ กลุ่มเพศที่ 3 ผู้ด้อยโอกาส เด็กเร่ร่อน คนชราที่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม ฯลฯ เพื่อทำให้เห็นว่าวาทกรรมต่าง ๆ นำเสนอภาพให้แก่คนเหล่านั้นอย่างไรและเพื่ออะไร (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556)

สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นการศึกษาภาพตัวแทนของ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสามารถจัดให้คนกลุ่มผู้กระทำผิดกฎหมายนี้เป็นหนึ่งในกลุ่มคนชายขอบของสังคมได้เช่นกัน เนื่องจากมีคนในสังคมบางส่วนที่ยังไม่ยอมรับ เชื่อถือ หรือไว้ใจ “กลุ่มคนผู้กระทำผิด/เคยกระทำผิดกฎหมาย” ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นเสมือนกลุ่มบุคคลที่ไร้ตัวตน ถูกประเมินว่าไร้คุณค่า ถูกมองว่าเป็นบุคคลอันตรายและไม่สมควรคบค้าสมาคมด้วย แม้ว่าบุคคลผู้กระทำผิดเหล่านี้จะถูกกฎหมายลงโทษและฟื้นฟูสภาพการเป็นผู้กระทำผิด กลับออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมแล้วก็ตาม

“ภาพตัวแทน” (Representation) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้ภาษา (สัญญะ) เพื่อถ่ายทอดหรือนำเสนอภาพที่อยู่ในความคิดของบุคคล Stuart Hall นักวัฒนธรรมศึกษาชาวอังกฤษผู้พัฒนาแนวความคิดเรื่องภาพตัวแทน กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนไว้ว่า ภาษากับภาพตัวแทนมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น โดยภาษาเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมโนทัศน์และได้ผลลัพธ์เป็นภาพตัวแทน ทั้งภาพตัวแทนของวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในโลกความจริงและโลกแห่งจินตนาการ (Hall, 2007: 17)

Hall (2007: 24 - 26) เริ่มต้นศึกษาการทำงานร่วมกันระหว่างภาษากับความหมายด้วยแนวคิดที่ว่า แบบภาษาสะท้อนความจริงสู่การประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยจำแนกแนวทางการศึกษาที่อธิบายถึงการทำงานร่วมกันระหว่างความหมายและภาษาไว้ 3 แนวทาง คือ

1. ภาษาเป็นภาพสะท้อนโลกความจริง (Reflective approach or Mimetic approach) แนวทางการศึกษานี้มีความเชื่อพื้นฐานว่า ความหมายดำรงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งบุคคล ความคิด หรือเหตุการณ์ในโลกความจริง โดยภาษาทำหน้าที่เสมือนกระจกที่สะท้อนหรือเลียนแบบความจริง (*“language functions like a mirror, to reflect the true meaning as it already exists in the real world”*)

2. ภาษาแสดงถึงความตั้งใจของผู้ส่งสาร (Intentional approach) แนวทางการศึกษาข้อนี้มีความเชื่อพื้นฐานตรงกันข้ามกับข้อแรก คือเชื่อว่าผู้พูดหรือผู้เขียนเป็นผู้กำหนดความหมายต่อโลกความจริงผ่านการใช้ภาษา กล่าวคือ คำจะมีความหมายว่าอย่างไรขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้ใช้ภาษาว่าต้องการให้มีความหมายว่าอะไร (*“words mean what the author intends they should mean”*)

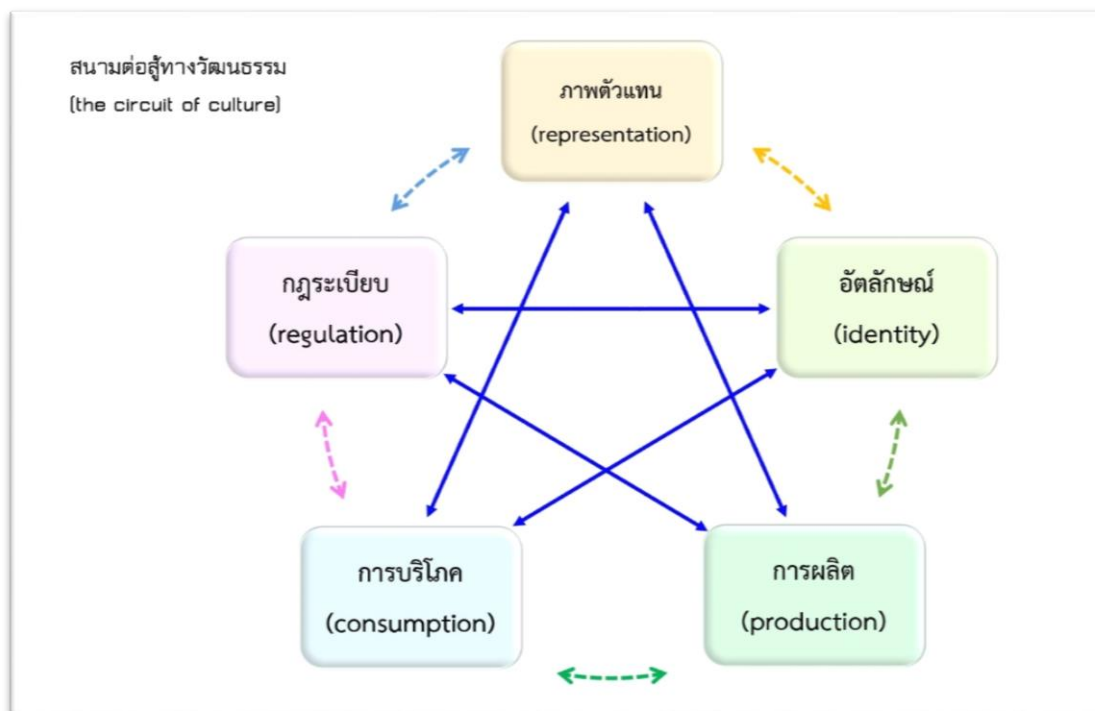
3. ภาษาคือการประกอบสร้างของความหมาย (Constructionist approach) แนวคิดเช่นนี้เกิดขึ้นจาก Hall เห็นว่าแนวทางการศึกษาทั้ง 2 ข้อข้างต้นมีข้อบกพร่องและทำให้การสื่อสารล้มเหลวได้ จึงพัฒนาแนวทางการศึกษาในลำดับต่อมาขึ้นโดยปฏิเสธความเชื่อที่ว่าความหมายดำรงอยู่ในสรรพสิ่งในโลกความจริง (ข้อ 1) หรือความเชื่อที่ว่าผู้เขียนหรือผู้พูดเป็นผู้กำหนดความหมายในภาษา (ข้อ 2) แนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายและภาษาในข้อหลังสุดนี้ Hall มีความเชื่อพื้นฐานว่า สิ่งต่าง ๆ ไม่มีความหมายใด ๆ ในตัวเองจนกว่าเราจะเป็นผู้ประกอบสร้างความหมายต่อโลกรอบตัวและสื่อสารเกี่ยวกับโลกที่มีความหมายนี้กับผู้อื่น (*“Things don't mean: we construct meaning, using representational systems – concepts and sign”*) ซึ่ง Hall ได้พัฒนาแนวความคิดเรื่องภาพตัวแทน (representation) จากแนวคิดที่ว่าภาษาคือการประกอบสร้างความหมายนี้เอง ดังนั้น **ภาพตัวแทน (Representation)** จึงเป็นการผลิตสร้างความหมายโดยการใช้ระบบสัญลักษณ์ (ภาษานับเป็นสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง) การศึกษาเรื่องภาพตัวแทนจึงเป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงความคิด (concepts) กับระบบสัญลักษณ์ (sign) เข้าด้วยกัน หรือก็คือการนำเสนอความคิดหรือภาพในความคิดผ่านระบบสัญลักษณ์นั่นเอง

Hall (2007) กล่าวถึงระบบการนำเสนอภาพตัวแทน (systems of representation) ไว้ว่า การนำเสนอภาพตัวแทนนั้นเกิดขึ้นในสองระดับ ระดับแรกคือระดับของการนำเสนอภาพตัวแทน **ในใจ** (mental representation) เป็นการพยายามตีความความจริงรอบตัวมนุษย์ ซึ่งเป็น

กระบวนการกลั่นกรองสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวให้เป็นความรู้หรือความคิดหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ (ในระบบความคิด) และระดับที่สองคือระดับของการนำเสนอภาพตัวแทนออกสู่ภายนอก เป็นการสื่อสารความคิดหรือความรู้ที่อยู่ในหัวออกมาให้ผู้อื่นรับทราบโดยใช้ระบบสัญญาณหนึ่ง ๆ เช่น ภาษา เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนของการสื่อสารภาพตัวแทนในความคิดออกไปให้บุคคลอื่นได้รับรู้ก็คือขั้นตอนที่เราถ่ายทอดภาพที่เรา “ได้เห็น รับรู้ และจดจำไว้” โดยเลือกใช้ “ภาษา” หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการอ้างอิง อธิบาย หรือพรรณนาให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ

ระบบการนำเสนอภาพตัวแทนดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การนำเสนอภาพตัวแทนมีขั้นตอนที่กลั่นกรอง “ความจริง” อย่างน้อยสองระดับ คือ 1) การกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงความรู้ความคิดในหัวของมนุษย์ และ 2) การกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงภายนอกโดยผ่านระบบสัญญาณเช่นภาษา ดังนั้นการนำเสนอภาพตัวแทนจึงไม่ใช่เพียงการใช้ภาษาหรือสัญญาณในการถ่ายทอดหรือนำเสนอภาพในความคิดเท่านั้น แต่ในการถ่ายทอดความคิดนั้นยังมีขั้นตอนของการประเมิน ตัดสินคุณค่าและให้ความหมายแก่สิ่งที่นำเสนอโดยภาพตัวแทนนั้นด้วย

แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) ได้เข้ามามีบทบาทในทางวัฒนธรรมศึกษา โดยเป็นตัวกลางเชื่อมโยงความหมายระหว่างภาษากับวัฒนธรรม คำว่าภาพตัวแทนจึงหมายถึงการใช้ภาษาในการกล่าวถึงหรือให้ความหมายแก่บางสิ่งบางอย่างหรือนำเสนอสรรพสิ่งในโลกนี้ โดยที่การผลิตความหมายนี้ไม่ได้เป็นกระบวนการที่ตรงไปตรงมา แต่ภาพตัวแทนจะแฝงการผลิตความหมายโดยผู้ผลิตภาพแทนความหมายต่าง ๆ ที่ถูกประกอบสร้างโดยการนำเสนอผ่านสัญญาณ ดังที่ Hall (2007) ได้กล่าวถึงการทำงานของภาพตัวแทนไว้ว่า ระบบของภาพตัวแทนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในสนามต่อสู้ทางวัฒนธรรม (the circuit of culture) กล่าวคือวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการมีความหมายร่วมกัน (shared meaning) มีการใช้ภาษาสื่อความหมายที่มนุษย์ผลิตขึ้นและแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างกัน และภาษาประกอบสร้างความหมายขึ้นจากปฏิบัติการของระบบภาพตัวแทนซึ่งต้องทำงานร่วมกับองค์ประกอบอีก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การผลิต (production) การบริโภค (consumption) อัตลักษณ์ (identity) และกฎระเบียบ (regulation) ดังแผนภาพสนามต่อสู้ทางวัฒนธรรมต่อไปนี้

ภาพที่ 1 สนามต่อสู้ทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Stuart Hall

ที่มา: ปรับจาก ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2551: 24)

ในสนามต่อสู้ทางวัฒนธรรม (the circuit of culture) บุคคลแต่ละคนจะสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งความหมายนั้นจะผลิตขึ้นจากสื่อที่หลากหลายและแตกต่างกัน (การผลิต/production) โดยที่ความหมายแต่ละความหมายที่ผลิตขึ้นนั้นเป็นการแสดงออกต่อตนเองเกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็นใคร” “เรารู้สึกอย่างไร” และ “เรารู้สึกร่วมในกลุ่มไหน” (อัตลักษณ์/identity) ทั้งนี้ความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิด หากแต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคมที่มีความสำคัญในการให้ความหมายต่อโลกของมนุษย์และให้วิธีการใช้ความหมายนั้นในชีวิตประจำวัน (กฎระเบียบ/regulation) และการที่ในวัฒนธรรมมีความหลากหลายของความหมายนั้นเกิดขึ้นจากการที่เราสามารถตีความสิ่งหนึ่ง ๆ ได้มากกว่าหนึ่งความหมาย หรือก็คือการที่สิ่งหนึ่ง ๆ มีภาพตัวแทนมากกว่าหนึ่งภาพ (การบริโภค/consumption) นั้นเอง (ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2551)

การศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของภาพตัวแทนและอำนาจที่เป็นปัจจัยในการประกอบสร้างภาพตัวแทนนั้น ภาพตัวแทนของสรรพสิ่งจะมีการก่อรูปความสัมพันธ์กับอำนาจ โดยอำนาจในที่นี้มีให้อำนาจในความหมายของการใช้กำลังทางกายภาพ หากแต่คืออำนาจของภาพตัวแทน (power of representation) ที่ต้องพิจารณาถึงอำนาจในการจัดหมวดหมู่

(classify) รวมถึงอำนาจในการอธิบายความหมายโลกรอบตัว และการแสดงออกซึ่งอำนาจเชิงสัญลักษณ์ (exercise of symbolic power) ที่ดำรงอยู่ในภาคปฏิบัติของการของภาพตัวตน ซึ่งทั้งหมดนี้ Hall (2007) ถือว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในขอบเขตของภาพตัวตน

ในการศึกษากระบวนการของภาพตัวตน ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2551: 44 - 45) ได้อธิบายถึงคำ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตีความความหมายไว้ 2 คำ นั่นคือ โลกแห่งความเป็นจริง (world of reality) และโลกแห่งความหมาย (world of meanings) โดย **โลกแห่งความเป็นจริง (world of reality)** หมายถึง โลกที่เราสัมผัสได้ด้วยตนเอง ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ไม่ว่าจะเป็ นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วน **โลกแห่งความหมาย (world of meanings)** คือ ความรู้ (knowledge) ที่เราได้รับมาเพียงบางส่วนของโลกแห่งความเป็นจริง เพราะความเป็นจริงเหล่านี้มีอยู่อย่างมากมาย มนุษย์จึงไม่สามารถหาความแน่นอนจากความเป็นจริงที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราได้ ดังนั้นโลกแห่งความหมายจึงเป็น “โลกส่วนที่เราสามารถอธิบายได้ ให้ความหมายได้ กำหนดแบบแผนได้” เช่น การที่เราบอกว่า ผู้หญิงคือมนุษย์ที่มีลักษณะกายภาพบางอย่างแตกต่างไปจากผู้ชาย แม้จะไม่สามารถอธิบายได้อย่างถูกต้องแท้จริง แต่ก็ป็นคำตอบต่อคำถามที่เราต้องการได้ ส่วนหนึ่งว่าผู้หญิงมีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้โลกแห่งความหมายมีประโยชน์ประการหนึ่งนั่นคือ เป็นโลกที่ช่วยให้คนเรามีความมั่นคงในความรู้สึกมากขึ้น ใช้เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวได้ และถึงแม้ความหมายหรือข้อมูลต่าง ๆ จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ข้อมูลนั้นก็เปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป มิใช่การล้มล้างข้อมูลเดิมหรือความหมายเดิมหรือสิ่งที่เราเคยรู้โดยฉับพลัน

“ความหมาย” “ความจริง” และ “ความรู้” มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่โลกแห่งความหมายเป็นความรู้ที่เกิดการรับรู้เพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง แล้วนำมาสร้างขึ้นเป็น “คลังแห่งความรู้” (stock of knowledge) ของเรา และการกล่าวว่า มนุษย์ได้สร้างความเป็นจริงขึ้นมา นั้นหมายถึง ความเป็นจริงทางสังคม (social reality) นั้นเอง อย่างไรก็ตามมนุษย์ในแต่ละสังคมมีการยอมรับความเป็นจริงที่แตกต่างกัน เพราะคนแต่ละคนมีทัศนคติต่อโลก (worldview) แตกต่างกัน จึงทำให้ประสบการณ์ผ่านกระบวนการทางสังคมจนกลายเป็นความรู้และสะสมต่อมา เป็น “คลังแห่งความรู้” (stock of knowledge) เฉพาะบุคคลหรือสังคมนั้น ทั้งนี้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมถูกกำหนดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของคนภายในสังคมหรือสถาบันนั้นผ่านพื้นที่ของกิจวัตรประจำวัน และถูกถ่ายทอดให้กับคนในสังคมนั้นในรูปแบบของกฎเกณฑ์และวิธีการในการจัดการเรื่องต่าง ๆ และกฎเกณฑ์เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือการกระทำของคนในสังคมนั้นหรือสถาบันนั้น จนในที่สุดคนในสังคมนั้นต่างก็ยอมรับ และเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่คนอื่น ๆ ก่อนหน้าเคยทำต่อ ๆ กันมา หรือเรียนรู้ว่า เป็น “the way to do thing” ทั้งนี้ความเป็นจริงทางสังคมนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบริบทเดิมได้ ขึ้นอยู่กับว่า ความหมาย

ของปรากฏการณ์นั้นถูกถ่ายทอดไปอย่างไร และขึ้นอยู่กับรหัส (code) ที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นอย่างมีกฎเกณฑ์ และเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ ด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร (ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2551: 44 - 45)

จากความหมายของภาพตัวแทนและระบบของภาพตัวแทนในสนามต่อสู้ทางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรา/เขียนกฎหมายเลือกใช้ภาษาเขียนอ้างอิง อธิบาย หรือบรรยายลักษณะของผู้กระทำผิดหรือพฤติกรรมกระทำซึ่งถือเป็นความผิดตามกฎหมายเพื่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาระบบของภาพตัวแทน “ภาพตัวแทนผู้กระทำผิด” เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในวาทกรรมกฎหมาย ได้แก่ การผลิตความหมายของผู้กระทำผิดในตัวของกฎหมายที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ผู้รับสารแต่ละคนจะรับรู้และตีความความหมายของผู้กระทำผิดได้อย่างหลากหลาย โดยการตีความนั้นจะเกี่ยวพันกับอัตลักษณ์ ค่านิยม และอุดมการณ์ของผู้รับสาร กล่าวคือ การแสดงออกว่าตนเองเป็นใคร อยู่ในสถานะใด มีความเชื่ออย่างไร และมีบทบาทอะไรในสังคมจะมีส่วนปลูกฝังความคิดที่ผู้รับสารมีต่อผู้กระทำผิดตามกฎหมายและก่อรูปขึ้นเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคมซึ่งก็คือการสื่อสารความหมายเกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่ผู้รับสารรับรู้ให้กับคนในสังคม ซึ่งจะส่งผลให้คนในสังคมมีปฏิกริยาต่าง ๆ ต่อผู้กระทำผิดและส่งผลถึงการนิยาม “ผู้กระทำผิด” ในตัวของกฎหมายต่อไปและด้วยเหตุนี้จึงมุ่งหมายของ*การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย*ประการหนึ่งจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการสร้างความหมายของ “ผู้กระทำผิด” ที่ถูกนำเสนอผ่านการใช้ภาษาในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่ง “ความหมายของผู้กระทำผิด” ที่ถูกสร้างขึ้นนี้จะส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับ “การเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย” ของคนในสังคม และส่งผลต่อเนื่องถึงพฤติกรรมของคนในสังคมที่ปฏิบัติหรือกระทำต่อบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็น “ผู้กระทำผิด” ต่อไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายคือการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งความหมายเกี่ยวกับผู้กระทำผิดกับโลกแห่งความจริงที่คนในสังคมรับรู้เกี่ยวกับผู้กระทำผิด ซึ่งความรู้นี้จะส่งผลต่อวิถีปฏิบัติหรือพฤติกรรมของคนในสังคมที่กระทำต่อผู้ที่เป็น “ผู้กระทำผิด” นั้น

2.2 วาทกรรม (Discourse)

คำว่า discourse เป็นคำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในหลายสาขาวิชา เช่น ทฤษฎีวิพากษ์ (critical theory) สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยาสังคม ฯลฯ เป็นคำพื้นฐานที่มักถูกละเอียดไม่นิยามให้ชัดเจน (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2563: 517) “Discourse” เป็นคำที่มีความหมายใน 2 มิติคือมิติด้านภาษาและมิติทางสังคม ในงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้างนิยมหรือที่บางคน

เรียกว่า แบบแผนนิยม (Formalism) “discourse” หมายความว่าหน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค เป็นหน่วยทางภาษาที่มีโครงสร้าง (structure) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน คือมีเอกภาพและสัมพันธภาพ เช่นในปริศนาการเขียนหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยปริศนาหลาย ๆ ปริศนาที่สัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว ภายในปริศนาที่นี้อาจประกอบด้วยย่อหน้าหลาย ๆ ย่อหน้า ภายในย่อหน้าก็ประกอบด้วยประโยคหลาย ๆ ประโยค และภายในประโยคก็ประกอบด้วยวลีหรือกลุ่มคำหลาย ๆ กลุ่มคำ เป็นต้น ตามมุมมองเช่นนี้ “ภาษา” จัดเป็นปรากฏการณ์ทางความคิดที่แม้จะมีหน้าที่ทางสังคม แต่หน้าที่ทางสังคมของภาษาก็มิได้มีผลต่อโครงสร้างของภาษา ดังนั้นการศึกษาภาษาในระดับต่าง ๆ จึงไม่เน้นเรื่องปริบทการใช้หรือหน้าที่ทางสังคมมากนัก ในวงการศึกษารัฐบาลไทยมีการใช้คำเรียกแทน “discourse” ในความหมายนี้แตกต่างกัน เช่น “ข้อความต่อเนื่อง” (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2521) “ปริศนา” (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ 2530) “วาทกรรม” (สมทรง บุรุษพัฒน์ 2537) และ “สัมพันธสาร” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2541)

ส่วนในงานด้านภาษาศาสตร์กลุ่มหน้าที่นิยม (Functionalism) มีมุมมองเกี่ยวกับ “ภาษา” แตกต่างออกไป กล่าวคือ นักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้เช่น Fairclough และ Wodak (1997) จะมองว่า “ภาษา” เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและหน้าที่ทางสังคมของภาษาก็มีส่วนกำหนดระบบภายในของภาษา ดังนั้น “Discourse” จึงหมายถึงภาษาในบริบทการใช้ หรือก็คือภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นเอง “Discourse” ตามแนวคิดของนักภาษากลุ่มนี้จึงมิได้เป็นเพียงรูปภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคเท่านั้น แต่หมายรวมถึงกระบวนการหรือวิถีที่ผู้พูดหรือผู้เขียนใช้รูปภาษานั้นสื่อความหมายเพื่อให้บรรลุเจตนาบางประการ ในวงการศึกษารัฐบาลไทยใช้คำเรียกแทน “Discourse” ในความหมายนี้ว่า “วาทกรรม” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” (Critical Discourse Analysis) หรือ “วาทกรรม” (Discourse) ในทางสังคมศาสตร์ซึ่ง ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ (2561) ได้นิยามความหมายไว้ว่า “วาทกรรม” คือกระบวนการประกอบสร้างหรือกระบวนการผลิต (constitute) ความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง โดย “วาทกรรม” จะทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่เราสร้างขึ้น เช่น ความหมาย ชุดความคิด อุดมการณ์ หรือวิถีปฏิบัติ ให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง แต่ในขณะเดียวกันวาทกรรมก็อาจทำหน้าที่กดทับปิดกั้นมิให้ “ความหมาย” บางประการปรากฏขึ้น (subjugate) หรือไม่ก็ทำให้ “ความหมาย” ของบางสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลื่อนหายไปพร้อม ๆ กันได้ด้วย (displace)

การศึกษา “วาทกรรม” โดยการวิเคราะห์ภาษาอย่างเป็นระบบจะสามารถเผยให้เห็นสิ่งที่ถูกปิดบังซ่อนเร้นไว้ได้ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในทางมิชอบ) ความไม่เท่าเทียมกัน และความอยุติธรรมที่ถูกผลิตและสื่อผ่านวาทกรรม รวมถึงการต่อต้านความไม่ถูกต้อง

ต่าง ๆ ตลอดจนแสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของภาษาในด้านที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมได้ (Blommaert, 2005) วาทกรรมจึงไม่ใช่แค่เรื่องของภาษา คำพูดหรือการตีความเท่านั้น หากแต่รวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ผู้ที่ศึกษางานในแนววาทกรรม (วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์) จะมีจุดสนใจร่วมกันประการหนึ่งคือ การศึกษา “ภาษา/สัญญาะ” ในฐานะปฏิบัติการทางสังคม (Social practice) ดังแนวคิดของ Norman Fairclough ที่เห็นว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นทั้งทฤษฎีและวิธีวิทยา (method) ของปฏิบัติการทางสังคมซึ่งกระทำผ่านภาษา

ในทรรศนะของ Fairclough (1989) ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างหรือผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้แก่สรรพสิ่งได้เป็นเพราะภาษาและสังคมมีความสัมพันธ์กัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงความสัมพันธ์ภายนอก หากแต่เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน จนอาจกล่าวได้ว่า “ปรากฏการณ์ทางภาษาก็คือปรากฏการณ์ทางสังคม” เมื่อเราใช้ภาษาเราต้องใช้ตามวิถีทางที่สังคมกำหนดและวิธีการใช้ภาษานั้นก็มีผลต่อการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม ภาษาจึงไม่ได้เป็นเพียงผลที่เกิดจากกระบวนการทางสังคมแต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการหรือวิถีปฏิบัติทางสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วาทกรรมจะถูกกำหนดโดยสถานการณ์ สถาบัน และโครงสร้างทางสังคม และในขณะเดียวกันวาทกรรมก็กำหนดสิ่งเหล่านั้นด้วย ลักษณะของวาทกรรมจึงประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นด้วยระบบคิดบางประการซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันขึ้นในสังคมได้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ดังนั้นการวิเคราะห์วาทกรรมจึงมิใช่เพียงการวิเคราะห์ตัวบท (Text) หรือการพูดการบอกกล่าว (Talk) เท่านั้น แต่คือการวิเคราะห์ปฏิบัติการทางสังคมทั้งหมดที่ การพูด การเขียน การส่งผ่านหรือการสื่อความหมายได้เกิดขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ซึ่งเป็นผลผลิตจากการส่งผ่านความหมายนั้นด้วย เนื่องจากวาทกรรมเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการประกอบสร้าง (constitution) มีลักษณะไม่นิ่งแต่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นวาทกรรม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561) และด้วยแนวคิดดังกล่าว “กฎหมาย” จึงถือเป็นวาทกรรมชนิดหนึ่งที่ผลิตสร้างความหมายหรือให้คุณค่า (ประเมินค่า) ผู้กระทำผิดและถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่ผู้ใช้กฎหมายทุกคน

Laurel J. Brinton (2008) ได้กล่าวถึงประวัติการวิเคราะห์วาทกรรม (Historical Discourse Analysis) ไว้ว่า การศึกษาวาทกรรม (discourse) ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งเป็นการศึกษาเฉพาะสมัย (synchronic analysis) ยังไม่ค่อยมีการศึกษาวาทกรรมแบบข้ามสมัยมากนัก (diachronic analysis) อาจเป็นเพราะในตอนนั้น (ราวทศวรรษที่ 1980) การศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมยังเป็นเรื่องใหม่ แต่ในอนาคตอาจมีการศึกษาวาทกรรมแบบข้ามสมัย (diachronic) มากขึ้น อย่างไรก็ตาม

การศึกษาวาทกรรมตามแนวทางการศึกษาข้ามสมัยก็เริ่มมีมาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980 แล้ว โดยได้รับการเรียกขานในหลากหลายชื่อ เช่น “diachronic text linguistics” (Fries 1983), “historical pragmatics” (Stein 1985), “historical discourse analysis” หรือ “historical text linguistics” (Enkvist and Wårvik 1987), “New Philology” (Fleischman 1990) และ “post-/interdisciplinary philology” (Sell 1994)

จุดเด่นหรือลักษณะเด่นของ “วาทกรรม” ไม่ว่าจะ เป็นในแง่มุมมองของภาษาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ คือเรื่องความไม่แน่นอนตายตัวของวาทกรรม กล่าวคือ วาทกรรมสามารถมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นเพราะวาทกรรมเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากองค์ประกอบที่หลากหลาย วาทกรรมหลักหนึ่ง ๆ อาจประกอบไปด้วยวาทกรรมย่อยหลาย ๆ วาทกรรม แนวความคิดความเชื่อของสังคม หรือวิถีปฏิบัติทางสังคมในแต่ละช่วงสมัย เป็นต้น เมื่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของวาทกรรมมีการเปลี่ยนแปลงผ่านช่วงเวลา จึงทำให้วาทกรรม(หลัก)ชุดเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลง เกิดเป็นลักษณะที่เหมือน คล้าย หรือแตกต่างกันได้เมื่อกาลเวลาผ่านไป (Brinton, L, 2008) ทั้งนี้วิทยานิพนธ์เรื่อง *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยฉบับนี้มีลักษณะเป็นการศึกษา วาทกรรมแบบข้ามสมัย (diachronic) โดยผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบวาทกรรมกฎหมายใน 3 ยุคสมัยเพื่อทำให้ทราบกระบวนการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุค*

วาทกรรมกฎหมาย (Legal discourse)

วาทกรรมกฎหมาย (Legal discourse) เป็นคำที่ใช้เรียกการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายทุกประเภท ไม่เพียงแต่การศึกษาภาษาเขียน เช่น ตัวยกกฎหมาย (legislation) เท่านั้น หากแต่หมายถึง การศึกษาภาษาพูด เช่น การศึกษาปฏิสัมพันธ์ในศาล (courtroom interaction) รวมถึง การศึกษาอวัจนภาษา เช่น หลักฐานทางกายภาพ (physical evidence) และลักษณะทางกายภาพของห้องพิจารณาคดี (the physical setup of courtroom) ด้วย ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมกฎหมายได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการหลากหลายสาขา เช่น กฎหมาย (law) วาทกรรมศึกษา (discourse studies) ภาษาศาสตร์ (linguistics) วัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) การเมือง (politics) สัญศาสตร์ (semiotics) สังคมวิทยา (sociology) และจิตวิทยา (psychology) เป็นต้น (Cheng, L. and Danesi, M., 2019)

วาทกรรมกฎหมาย (Legal discourse) เป็นวาทกรรมสถาบันที่อาจเรียกได้ว่ามีอำนาจมากที่สุดที่สุดในสังคม พลังของระบบกฎหมายใกล้เคียงมากกับแนวคิดเรื่องอำนาจ ทั้งความคิดเรื่องอำนาจครอบงำ การบังคับ และการควบคุมสังคม ซึ่งในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ต่างหันมาให้ความสนใจศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและกฎหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะด้านรูปแบบของภาษากฎหมายซึ่งรู้จักกันในชื่อ Forensic Linguistics หรือ Forensic Discourse Analysis (Simpson P. and Mayr A., 2010: 30) หรือในชื่อภาษาไทยว่า “นิติภาษาศาสตร์”

“วาทกรรมกฎหมาย” เป็นวาทกรรมหลักที่ประกอบสร้างขึ้นจากองค์ประกอบหรือวาทกรรมอื่นอีกมากมาย ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเลื่อนไหล คือมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นวาทกรรม ลักษณะที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อปรขึ้นเป็นวาทกรรมเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อภาพตัวแทนของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมหรือองค์ประกอบที่ประกอบขึ้นเป็นวาทกรรมที่แตกต่างกัน สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง*ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย*นี้เป็นการศึกษาวาทกรรมแบบข้ามสมัย (diachronic) โดย “วาทกรรมกฎหมาย” ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาก็คือ “ตัวบทกฎหมาย” (legislation) ที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยด้านเวลาในการผลิตสร้างหรือตรากฎหมายแต่ละฉบับขึ้นนั้นนับเป็นเหตุปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลให้ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละฉบับมีลักษณะแตกต่างกันได้

“วาทกรรมกฎหมาย” แตกต่างกับวาทกรรมชนิดอื่นตรงที่เป็นวาทกรรมที่มีอำนาจโดยตรงในการชี้แนะหรือบังคับให้คนปฏิบัติตาม (directive) การที่ “กฎหมาย” คือ *“กฎเกณฑ์ที่กำหนดความประพฤติของบุคคลในสังคมซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติตามหรือควรปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลร้ายหรือไม่ได้รับผลดีที่เป็นสภาพบังคับโดยเจ้าหน้าที่ในระบบกฎหมาย”* (ปกรณ์ มณีปกรณ์, 2552: 48) ทำให้การศึกษาเรื่องภาพแทนผู้กระทำผิดใน “วาทกรรมกฎหมาย” หรือในที่นี้ก็คือ “ตัวบทกฎหมาย” มีความสำคัญและแตกต่างกับการศึกษาภาพตัวแทนในวาทกรรมชนิดอื่น เพราะบทบัญญัติกฎหมายถือเป็นมาตรฐานที่ผู้ใช้กฎหมาย เช่น ตุลาการ ผู้พิพากษา อัยการ ฯลฯ นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจการกระทำของคนในสังคม บทบัญญัติกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของชีวิตของคนในสังคมที่ใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “กฎหมาย” สามารถทำให้ “คนธรรมดา” กลายเป็น “ผู้กระทำผิด” และต้องถูกกฎหมายลงโทษได้ การศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายที่ตราขึ้นต่างยุคสมัย นอกจากจะทำให้เห็นลักษณะของการกระทำที่ถือเป็นความผิดที่อาจแตกต่างกันในสังคมแต่ละสมัยแล้ว ยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่าภาพแทนผู้กระทำผิดที่ถูกก่อสร้างโดยกฎหมายในยุคก่อนมีส่วนในการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับถัดไปหรือกฎหมายในยุคถัดไปด้วย

2.3 อำนาจ (Power)

จากมุมมองที่ว่าวาทกรรมเป็นการประกอบสร้างความหมาย และแม้ว่าวาทกรรมจากนิยามข้างต้นจะเป็นสิ่งที่กว้างกว่าเรื่องของภาษา แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งที่ทำให้วาทกรรมเกิดขึ้น ถ่ายทอด และดำรงอยู่ได้ คือภาษา เพราะภาษามีบทบาทต่อการเข้าใจสรรพสิ่ง เสนาะ เจริญพร (2548: 300) กล่าวถึง “วาทกรรม” ว่าเป็น กระบวนการในการผลิตความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับอำนาจ ความรู้ วาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นนี้จะมีบางวาทกรรมที่แพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยอิงกับความรับรู้ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับผ่านช่องทางที่จะเข้าถึงคนจำนวนมากในสังคม วาทกรรมที่ได้รับการยอมรับนี้จะครอบครองพื้นที่เรียกว่า “วาทกรรมกระแสหลัก” ส่วนวาทกรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปจะมีฐานะเป็น “วาทกรรมกระแสรอง” โดยแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมเช่นนี้มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับแนวคิดเรื่องอำนาจ

เมื่อกล่าวถึง “อำนาจ” เรามักนึกถึงคำคำนี้ตามความหมายในพจนานุกรมว่าเป็น “พลังบังคับให้การเป็นไปหรือไม่เป็นไป หรือให้ต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด หรือส่งผลให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น อำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจบังคับบัญชา” (พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 608) แต่ “อำนาจ” ในความหมายที่นี้กว้าวาทกรรมวิเคราะห์สนใจมีความซับซ้อนกว่านั้น

ในทฤษฎีของ Foucault “อำนาจ” คือองค์ประกอบที่ไม่เป็นทางการที่วิ่ง (มีลักษณะเลื่อนไหลไม่หยุดนิ่ง) อยู่ระหว่างหรือภายใต้รูปแบบที่แตกต่างกันของความรู้ อำนาจเป็นเรื่องของพลัง (force) และการทำงานของพลัง (the play of forces) ไม่ใช่เรื่องของรูปแบบ การศึกษาเรื่องอำนาจของ Foucault (ในยุคหลัง) จึงไม่ใช่การศึกษารูปแบบของอำนาจ แต่เป็นการศึกษาการทำงานของพลังต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบของอำนาจอีกต่อหนึ่ง ดังที่ Deleuze ได้สรุปการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมของ Foucault ไว้ว่าเป็น “การวิเคราะห์ความรู้ พร้อมนำไปสู่การค้นหาอำนาจและการรับรู้แบบต่าง ๆ” และ การรับรู้ (subjectivity) นั้นคือสิ่งที่ถูกผลิต/สร้างขึ้นเมื่อเวลามาถึงซึ่งก็คือเมื่ออำนาจกับความรู้ทำงานร่วมกัน นั่นเอง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561)

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) กล่าวถึงผลงานการศึกษาของ Foucault ไว้สรุปได้ว่า Foucault ให้ความสนใจกับเรื่องการก่อตัวทางประวัติศาสตร์ (historical formations) มาก เพราะประวัติศาสตร์จะเป็นกรอบความคิดที่บอกที่มาของปัญหาและทำให้คิดหาทางออกได้ สำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏในงานของ Foucault มาโดยตลอดคือการพูดถึงการก่อตัวทางประวัติศาสตร์หรือการเชื่อมโยงช่วงประวัติศาสตร์ที่เขาศึกษากับปัจจุบัน ไม่ว่าจะประวัติศาสตร์ช่วงสั้น ๆ หรือ

ช่วงยาวก็ตาม ยกตัวอย่างเช่นงานเรื่อง *Discipline and Punish* ที่พูดถึงเรื่องราวของการลงทัณฑ์ในศตวรรษที่ 18 และ 19 แต่กลับแยกไม่ออกจากเรื่องของคุกและสิทธิของนักโทษในปัจจุบัน ดังนั้นสิ่งที่ Foucault สนใจก็คือความสัมพันธ์ของปัจจุบันกับเรื่องที่เขาศึกษาเพื่อมองหาวิธีการที่เราสร้างตัวตนของเราในประวัติศาสตร์นั่นเอง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยครั้งนี้เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ (archive) ของ Foucault กล่าวคือ Foucault ไม่ได้สนใจการค้นหาคำความจริงหรือการสร้างคำอธิบายที่น่าเชื่อถือหรือเป็นวัตถุวิสัยเกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริงแบบวิธีการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ แต่เป็นการตั้งคำถามกับสิ่งที่ดำรงอยู่ (ในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้คือการตั้งคำถามเกี่ยวกับ “ลักษณะของผู้กระทำผิดในทฤษฎีของกฎหมาย”) งานของ Foucault เป็นไปในลักษณะของการศึกษาเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้ระบบของความจริง (a regime of truth) เป็นไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากความจริงหรือความผิด-ถูกของเรื่องใด ๆ ในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ แต่เป็นไปในลักษณะการถูกมองถูกเห็นและถูกเชื่อหรือทำให้เป็นความเชื่อรูปแบบหนึ่งซึ่งความเชื่อนั้นอาจกลายเป็นรากฐานของการตัดสินว่าอะไรจริงหรือไม่จริง ถูกหรือผิดได้ ซึ่งวิธีการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องตัดความรู้ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อหยุดความต่อเนื่องข้อมูล เพราะการสร้าง ความขาดตอนให้กับความรู้ จะทำให้ได้เห็นถึงการทำงานของอำนาจที่มาในรูปแบบของความรู้ในเรื่องนั้น ๆ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561 : 99 - 100) และด้วยแนวคิดดังกล่าวในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงตัดแบ่งช่วงสมัยทางประวัติศาสตร์กฎหมายออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขหรือความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละสมัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า อำนาจ ความรู้ และความจริง เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งในทฤษฎีของ Foucault อำนาจและความจริงไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันเปรียบเสมือนเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อำนาจได้สร้างระบอบของความจริงเฉพาะแบบหนึ่งและระบอบของความจริงนั้นนำไปสู่การปรากฏตัวขึ้นของอำนาจเฉพาะแบบหนึ่ง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความจริงไม่ได้ดำรงอยู่แยกจากอำนาจ แต่ความจริงคืออำนาจรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างของสังคม ซึ่งเมื่อพูดถึงเรื่อง “อำนาจ” นั้น ไม่จำเป็นต้องหมายถึงการเก็บกดปิดกั้นและกดทับเสมอไป แต่อำนาจเป็นเรื่องของการสร้างหรือการผลิตสรรพสิ่งมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตหรือสร้างการรับรู้ (subjectivity) ให้กับคนในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561) ดังนั้น “อำนาจ” จึงมีความสัมพันธ์ข้องเกี่ยวกับระบบของสังคมด้วย

ในกรณีของกฎหมาย กฎหมายถูกเขียนและถูกใช้โดยผู้ที่มีอำนาจ ถือเป็นกฎข้อบังคับของรัฐ ไม่ใช่ของบุคคลธรรมดา ผู้ที่มีอำนาจตรากฎหมายคือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศ ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อบังคับนั้นจะต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ (หยุด แสงอุทัย, 2538: 41) และเพื่อให้รัฐลงโทษ ทำให้ทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับนั้น กฎหมายจึงเปรียบเสมือนกลไกการควบคุมทางสังคมที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดกลไกหนึ่ง กล่าวคือ ตัวบทกฎหมาย (ภาษากฎหมาย) เป็นสิ่งที่มีอำนาจในการกำหนดการกระทำของคนในสังคม กำหนดว่าการกระทำแบบใดถูกต้อง ต้องประพฤติตนอย่างไร ห้ามมิให้กระทำการแบบใด หรือการกระทำใดเมื่อทำแล้วถือเป็นผู้กระทำผิด เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอำนาจจะเห็นว่า “ภาษา” ไม่ได้มีอำนาจในตัวเอง แต่อำนาจของภาษาเกิดขึ้นจากผู้ใช้ภาษาที่มีอำนาจ เมื่อผู้มีอำนาจใช้ภาษา ภาษาจะรับและดำรงรักษาอำนาจนั้นไว้ (Reisigl, M., and Wodak, R, 2009: 88) อำนาจ ภาษา และสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ภาษาจะมีอำนาจได้ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ใช้ภาษา และผู้ใช้นั้นมีสถานะใดในสังคม ดังที่ Rancière กล่าวไว้ว่า “ไม่ใช่มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิพูดและพูดแล้วได้รับการฟัง การพูดของคนที่ไม่มียุติธรรมไม่มีฐานะเป็นการพูด แต่เป็นเพียงเสียงร้องที่ไม่มีจุดหมายใด ๆ” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561: 45) หมายความว่า คำพูดที่มีน้ำหนักหรือการพูดที่สัมฤทธิ์ผล ผู้พูดต้องพูดจากฐานอำนาจอันชอบธรรมที่ตนเองมีอยู่ (authority) ในสังคม เช่น พูดในฐานะแพทย์ หรือในฐานะนักกฎหมาย เป็นต้น มิเช่นนั้นแล้วเนื้อหาที่พูดถึงในเรื่องนั้น ๆ ก็อาจไม่ได้รับการรับฟังหรือเป็นคำพูดที่ไม่น่าเชื่อถือนั่นเอง แต่ถึงกระนั้นอำนาจความชอบธรรมของคนพูดก็ไม่ได้มาจากการที่ตัวผู้พูดเป็นใครเท่านั้น แต่มาจากการพูดภายใต้กฎเกณฑ์ของวาทกรรมแต่ละชุดด้วย หากผู้พูดไม่พูดตามกฎเกณฑ์ของวาทกรรมก็จะขาดความชอบธรรมในการพูด เช่น การที่แพทย์พูดแล้วว่าเชื่อถือ ไม่ได้เป็นเพราะตัวแพทย์พูดว่าเชื่อถือ แต่เป็นเพราะแพทย์คนนั้นพูดตามวาทกรรมทางการแพทย์จึงทำให้คำพูดนั้นน่าเชื่อถือ หรือการที่นักกฎหมายพูดแล้วว่าเชื่อถือก็มีใช่เพียงเพราะนักกฎหมายพูดว่าเชื่อถือ แต่เป็นเพราะนักกฎหมายคนนั้นพูดตามวาทกรรมกฎหมายจึงทำให้คำพูดนั้นน่าเชื่อถือ เป็นต้น

จากแนวความคิดที่แสดงให้เห็นเรื่องราวความสัมพันธ์ของภาษา อำนาจ สังคม และการประกอบสร้างการรับรู้ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุคสมัยในครั้งนี้จะทำให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานของอำนาจที่อยู่ในกฎหมายแต่ละช่วงสมัยได้ ทำให้ทราบว่าอำนาจที่กฎหมายมีนั้นเกิดขึ้นหรือมีไว้เพื่ออำนาจหรือค้ำจุนสถาบันหรือชุดความคิด (ideology) ใดในสังคม และทำให้ตอบคำถามได้ว่าการเปลี่ยนแปลง

บทบัญญัติในกฎหมายซึ่งอาจส่งผลให้ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปด้วยนั้นเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบของอำนาจในสังคมแต่ละช่วงสมัย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพตัวแทน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพตัวแทนหลายเรื่อง โดยผู้วิจัยเลือกงานวิจัยภาพตัวแทนในแวดวงวรรณกรรมมาเป็นตัวอย่าง 3 เรื่อง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของเสนาะ เจริญพร (2549) วิทยานิพนธ์ของวันชนะ ทองคำเกา (2550) และวิทยานิพนธ์ของกษริน วงศ์กิตติชวลิต (2552) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เสนาะ เจริญพร (2549) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ภาพเสนอ” แทน “ภาพตัวแทน” โดยให้ความหมาย “ภาพเสนอ” ว่าหมายถึง ภาพจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวาทกรรมหรือประดิษฐ์ทัศน์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ประยุกต์ ขั้บเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงตามคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น

“ภาพเสนอ” ไม่ใช่เครื่องบ่งชี้ว่าความจริงเป็นเช่นไร เพราะภาพเสนอมิใช่ภาพถ่ายสะท้อน แต่ภาพเสนอจะบ่งบอกให้ทราบว่าผู้คนในสังคมอย่างน้อยกลุ่มหนึ่งมีความเชื่อ ความคาดหวัง และให้ความหมายหรือคุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร ทั้งนี้การจะเข้าใจตัวบทวรรณกรรมและบริบททางสังคมอย่างแท้จริงได้จำเป็นต้องใช้วิธีการวิเคราะห์อย่างหลากหลาย เช่น การนำแนวสัญศาสตร์ แนวร้อยสร้างหรือแนวประวัติศาสตร์ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม” คือศึกษาภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530 ว่าสื่ออะไรบ้าง เกี่ยวโยงอย่างไรกับประเด็นทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ชนชั้นหน้าที่การงาน พื้นที่นิกเลง การเมืองสาธารณะ ชาติพันธุ์ ร่างกาย และเพศวิถี รวมถึงกระแสความ “ก้าวหน้า” ของผู้หญิงที่ปรากฏนี้มีข้อจำกัดและข้อขัดแย้งในตนเองอย่างไร และการเสนอภาพดังกล่าวเชื่อมโยงกับวาทกรรมและปฏิบัติการทางสังคมอื่น ๆ อย่างไร

ผลการศึกษาพบว่าภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530 มีทั้งด้านที่ประกอบสร้างให้ผู้หญิง “ก้าวหน้า” ทัดเทียมกับผู้ชายในพื้นที่ต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันก็ถูกคาดหวังให้

เป็นเมีย แม่ และลูกสาวที่ดีตามความเชื่อแบบปิตาธิปไตย และเมื่อพิจารณาในกรอบของวาทกรรมก็พบว่า แรงจุดดึงหลักนั้นมาจากแนวคิดเรื่องปิตาธิปไตย ความย้อนแย้งในตัวเองเช่นนี้จึงเป็นสภาวะเดียวกันกับสังคมไทยโดยรวมในทศวรรษ 2530 ในแง่ที่พยายามแสดงออกถึงความมีโลกทัศน์อันก้าวหน้าตามโลกสมัยใหม่ แต่พร้อมกันนั้น สังคมไทยก็ยังเต็มไปด้วยคติความเชื่อที่หล่อเลี้ยงด้วยอุดมการณ์อำนาจนิยมที่ฝังรากลึกมายาวนาน

วันชนะ ทองคำเภา (2550) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยที่ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์จนถึง พ.ศ. 2546 ทั้งในด้านกลวิธีการเล่าเรื่องของสมเด็จพระมหาธรรมราชาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและการเมืองที่ส่งผลต่อการนำเสนอภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรม

ผลการศึกษาพบว่า ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาไม่ใช่ภาพสะท้อนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์แต่ถูกสร้างขึ้นด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์และความคิดทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมในยุคสมัยของการประพันธ์ ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมสามารถแบ่งได้ตามสถานภาพ 3 สถานภาพดังนี้

- 1) ในสถานภาพขุนพิเรนทรเทพผู้เป็นขุนศึกของอยุธยา ปรากฏเป็นภาพของผู้ปราบยุคเข็ญและนักรักนักรบ
- 2) ในสถานภาพพระมหาธรรมราชาผู้เป็นเจ้าของพิษณุโลก ปรากฏเป็นภาพของผู้ต่อสู้เพื่อชาติ ผู้เผด็จชาติตน และผู้พ่ายแพ้
- 3) ในสถานภาพสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชผู้เป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ปรากฏเป็นภาพพระราชบิดาของวีรสตรี/วีรบุรุษ และเป็นวีรกษัตริย์

ในส่วนกลวิธีการเล่าเรื่องที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาให้แตกต่างกันได้แก่ การสร้างโครงสร้างเพื่อนำเสนอแก่นเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร การเลือกใช้ผู้เล่าและมุมมองของการเล่าเรื่องที่ต่างกัน และการใช้ฉากเป็นพื้นที่ของการเล่าเรื่อง และในด้านความคิดทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการประกอบสร้างตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชา ได้แก่

- 1) อุดมการณ์ชาตินิยมแบบกษัตริชาตินิยม (Monarchical Nationalism) ที่เป็นกรอบในการแสดงทรรศนะวิพากษ์วิจารณ์การกระทำต่าง ๆ ของตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชา โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชา กับ “ชาติ”
- 2) ความแตกต่างด้านทัศนคติของคนไทยที่มีต่อชาติพม่า เมื่อคนไทยแต่ละยุคสมัยมองพม่าแตกต่างกัน ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาก็ย่อมแตกต่างกันตามไปด้วย

3) วัฒนธรรมการยกย่องวีรบุรุษของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการกระทำของตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชาและความสัมพันธ์ระหว่างสมเด็จพระมหาธรรมราชากับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแตกต่างกัน

4) วาทกรรมการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516 และ 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง ผู้ประพันธ์จึงหยิบยกทัศนคติเหล่านั้นมาถ่ายทอดไว้ในตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชาด้วย

5) วาทกรรมประวัติศาสตร์กระแสรองในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุพรรณกัลยาซึ่งผู้ประพันธ์นำเอาความคิดทางประวัติศาสตร์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิมมาสร้างตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชา

6) อิทธิพลของมโนทัศน์ “พ่อของแผ่นดิน” ซึ่งส่งผลต่อการยกย่องพระมหาธรรมราชาเป็นทั้ง “พ่อ” ของพระราชโอรส พระราชธิดา และไพร่ฟ้าประชาชน

กษริน วงศ์กิตติขวลิต (2552) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยในวรรณกรรมไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมุ่งวิเคราะห์กลวิธีการสร้างและนำเสนอภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยในวรรณกรรมไทย และแนวคิดหรืออุดมการณ์ที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างและนำเสนอภาพตัวแทนดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า “พระสุริโยทัย” ถูกประกอบสร้างและนำเสนอด้วยการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องให้เป็นภาพตัวแทนที่มีมิติหลากหลาย ภาพตัวแทนที่หลากหลายเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตีความและการให้ความหมายแก่การสิ้นพระชนม์กลางสมรภูมิของพระสุริโยทัยที่ต่างกันไป นอกจากนี้ภาพตัวแทนพระสุริโยทัยยังมีส่วนสัมพันธ์กับแนวคิดหรืออุดมการณ์บางประการในสังคมไทยด้วย

ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยในวรรณกรรมแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ภาพยอดภรรยา และ 2) ภาพวีรสตรี ซึ่งในภาพหลักแต่ละกลุ่มยังมีภาพย่อยที่เน้นมิติที่แตกต่างหลากหลาย โดยในตัวบทวรรณกรรมเรื่องหนึ่งสามารถนำเสนอได้มากกว่าหนึ่งภาพ แต่มักจะมีเพียงภาพที่โดดเด่นที่สุดภาพเดียว ทั้งนี้กลวิธีการประพันธ์ที่ส่งผลให้ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยแตกต่างกัน คือ แก่นเรื่องประเภทของโครงเรื่อง การนำเสนอตัวละคร มุมมองในการเล่าเรื่อง การอ้างอิงและการใช้ภาษา

แนวคิดสำคัญที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนของพระสุริโยทัย ได้แก่ แนวคิดเรื่องวีรบุรุษ/สตรีและแนวคิดเรื่องความเป็นผู้หญิง ที่ทำให้ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยสามารถนำเสนอความคิดเรื่องสำนึกรักชาติ ความคิดเรื่องการเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และความคิดเกี่ยวกับลักษณะของสตรีที่พึงประสงค์ของสังคม

วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับภาพตัวแทนในสาขาวรรณกรรมที่เลือกมาเปิดตัวอย่างทั้ง 3 เรื่องข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การศึกษาบริบทสังคมในประวัติศาสตร์มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพตัวแทนอย่างยิ่ง เพราะการก่อตัวทางประวัติศาสตร์ (historical formations) ทำให้เห็นกรอบความคิดที่กำหนดลักษณะของภาพตัวแทนของสรรพสิ่งในแต่ละช่วงสมัย

งานการศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนเป็นการศึกษาในเชิงสหศาสตร์ ดังนั้นจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนในงานประเภทอื่นนอกเหนือจากงานวรรณกรรมด้วย ยกตัวอย่างเช่นการศึกษาการสร้างภาพตัวแทนในวาทกรรมสื่อของ ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2551) เป็นต้น

ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2551) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพตัวแทนคนจนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างหรือเข้ารหัสความหมาย “คนจน” และกลยุทธ์การตีความหมายในรายการเกมปลดหนี้ และเพื่อตีความหรือถอดรหัสความหมาย “คนจน” จากกลุ่มผู้รับสารคนจน โดยใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) และการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social construction of Reality) เป็นแนวทางในการวิจัย

ผลการศึกษาในส่วนการสร้างความหมาย “คนจน” ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของคน พบว่า คนจนมีการสร้างความหมาย “คนจน” แตกต่างกันตามประสบการณ์ทางสังคม โดยปัจจัยกำหนดการสร้างและต่อรองความหมาย คือ การมีทุนความรู้ การมีที่ดินทำกิน การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ และการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร

ในส่วนของการสร้างหรือเข้ารหัสความหมาย “คนจน” ของผู้ผลิตรายการเกมปลดหนี้ พบว่ารายการโทรทัศน์ดังกล่าวได้ติดตั้งกรอบวิธีคิดต่อคนจนหรือความยากจน 5 ประการ ดังนี้

1) สาเหตุของความยากจนคือ คนจนเป็นผู้ที่ล้มเหลวในการลงทุนประกอบอาชีพ เป็นผู้ไม่มีการ และมีชีวิตที่ถูกกำหนดจากโชคชะตาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้ง หนี้ กลายเป็นเหตุแห่งทุกข์ของคนจน

2) ผลกระทบต่อชีวิตคนจน คือ คนจนเป็นผู้ที่มีอาชีพใช้แรงงาน และขาดโอกาสทางการศึกษา

3) ภาพลักษณ์ของคนจนที่ปรากฏต่อภายนอก คือ เป็นผู้ที่มีขาดแคลนทางเศรษฐกิจ

4) บุคลิก-นิสัยของคนจน คือ ผู้ที่มีหนี้สินต้องไม่คิดหนีหนี้ มีความอดทนต่อความทุกข์ รักและดูแลคนในครอบครัว

5) วิธีแก้ไขปัญหาของคนจน คือ ใช้แรงกายทำงานแข่งขันกับเวลา รับความช่วยเหลือจากชนชั้นกลาง มีความอดทนซึ่งจะได้รับกำลังใจจากสังคม มีโอกาสปลดหนี้ แต่กระนั้นก็ยังต้องเป็นแรงงานบนสายพานการผลิตในระบบทุนนิยมต่อไป

ทั้งนี้ผู้ผลิตรายการใช้กลยุทธ์ในการติดตั้งความหมาย “คนจน” ดังกล่าว ประกอบด้วยกลยุทธ์การทำให้เห็นความจริงเพียงบางส่วนโดยไม่พูดถึงความจริงระดับลึก การสร้างภาพแบบฉบับ (Stereotype) การสร้างความเป็นอื่น (Otherness) การผนวกรวมความหมาย “คนจน” (Inclusion) และการกีดกันความหมายอื่นออกไป (Exclusion) และการทำให้ความหมาย “คนจน” ดูราวกับเป็นภาวะทางธรรมชาติที่คนจนไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ (Naturalization)

ในส่วนสุดท้าย การสร้างหรือถอดรหัสความหมาย “คนจน” ของผู้รับสารคนจน พบว่า ผู้รับสารมีการตีความหมายทั้งในลักษณะที่สอดคล้อง ต่อรอง จนถึงคัดค้านความหมายที่รายการเกมปลดหนี้เข้ารหัสไว้ โดยการถอดรหัสความหมายของผู้รับสารคนจนมีความย้อนแย้งทางความหมาย (Internal contradictory) ระหว่างความหมายของ “คนจน” ชุดต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าตัวตนของคนจนเกิดจากการปรับประสานซึ่งกันและกันระหว่างความหมายชุดต่าง ๆ (articulated selves)

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยก็ยังพบรหัสหรือการตีความความหมายบางชุดที่มีลักษณะเด่นกว่าความหมายอื่น ๆ (Dominant Meaning) เป็นไปตามที่ผู้ผลิตรายการกำหนดทิศทาง การถอดรหัสไว้แล้วผ่านกระบวนการผลิตของสื่อโทรทัศน์ นั่นคือ คนจนต้องรักและดูแลสมาชิกในครอบครัว คนจนมี “โอกาส” ในการปลดหนี้ และคนจนต้องเป็น “ผู้ใช้แรงงาน” บนสายพานการผลิตแบบทุนนิยม ลักษณะการตีความหลากหลายแต่อยู่ในกรอบดังกล่าว เป็นการทำหน้าที่ต่าง ๆ ทางด้านอุดมการณ์ของรายการเกมปลดหนี้ ในการช่วยกลบเกลื่อนความขัดแย้งในสังคม และช่วยรักษาสถานภาพความไม่เท่าเทียมทางสังคมให้เป็นอย่างเดิม (Status Quo)

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้กระทำผิดและภาพตัวแทนผู้กระทำผิด

จากการศึกษาผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้กระทำผิด และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดตามกฎหมาย ดังนี้

สุพจน์ สุโรจน์ (2548 : 76 - 92) เขียนเอกสารประกอบการสอนรายวิชากฎหมายอาญา 1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เรื่อง “*ทฤษฎีสาเหตุของอาชญากรรม*” กล่าวถึงลักษณะของอาชญากรที่แตกต่างกับคนที่ไม่ใช่อาชญากรสรุปความได้ว่า นักอาชญาวิทยาทางชีววิทยา ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับตัวอาชญากรมีทรรศนะว่าลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นและความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับอาชญากรรมเป็นสิ่งที่แสดงความแตกต่างระหว่างอาชญากรและผู้ที่มีใจอาชญากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการกระทำผิดสัมพันธ์กับรูปร่างของผู้กระทำผิด ในปี ค.ศ. 1921 Eerst Kretschmer จิตแพทย์ชาวเยอรมัน ได้พิมพ์หนังสือชื่อ “*กายภาพกับนิสัย*” เนื้อหากล่าวถึงความสัมพันธ์กันของลักษณะทางกายกับโรคจิตบางประเภท Kretschmer แบ่งลักษณะทางกายของคนออกเป็น 3 ประเภท คือ ผอมสูง (ASTHENIC) นักกีฬา (ATHLETIC) และอ้วนเตี้ย (PYKNIC) พวกเขา

อ้วนเตี้ยและพวกนักกีฬาจะเป็นพวกกระทำผิดตตินิสัย ส่วนพวกผอมสูงจะเป็นพวกกระทำผิดโดยฉวยโอกาส Kretschmer อ้างว่าหากพิจารณาตามประเภทของอาชญากรรมแล้ว พวกนักกีฬามีแนวโน้มกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและการปล้นทรัพย์ พวกผอมสูงมีแนวโน้มจะกระทำผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ และพวกอ้วนเตี้ยมีแนวโน้มจะกระทำผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง อย่างไรก็ตาม นักอาชญาวิทยาคนอื่นไม่เห็นด้วยกับ Kretschmer นัก

2) อาชญากรมีลักษณะด้อยกว่าคนที่มีโช้อาชญากร ในหนังสือ “*อาชญากรรมกับคน*” (ค.ศ. 1939) Earnst A. Hooton ได้รายงานผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบนักโทษชายจำนวน 13,873 คน กับผู้ชายที่ไม่ใช่ักโทษ จำนวน 3,203 คน ไว้ว่า ในทางชีววิทยา อาชญากรเป็นบุคคลที่มีลักษณะด้อยกว่าบุคคลที่มีโช้อาชญากร แต่ในงานวิจัยของ Hooton ไม่ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิดหรืออาชญากรรมไว้เลย

3) ผู้ที่กระทำผิดมักมีร่างกายแข็งแรง แต่มีนิสัยก้าวร้าว นักอาชญาวิทยาที่มีทรรศนะเช่นนี้ได้แก่ William Sheldon และ Juan B. Cortes โดย Sheldon ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดของเด็กกับลักษณะทางกายจากเด็กที่กระทำผิด 200 คน ผลการศึกษาพบว่าลักษณะทางกายมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิด โดยพวกที่มีรูปร่างแข็งแรง กำยำ ล่ำสันแบบนักกีฬาซึ่งเป็นพวกที่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่หยุดนิ่งและค่อนข้างก้าวร้าวมีอัตราการกระทำผิดมากกว่าพวกที่รูปร่างผอมสูงซึ่งชอบเก็บตัว และพวกอ้วนเตี้ยซึ่งชอบแสดงออก แต่งานวิจัยของ Sheldon ก็มีข้อบกพร่องเรื่องการให้คำนิยามที่ไม่ชัดเจนเช่นเดียวกันกับงานของ Hooton

ส่วน Juan B. Cortes ได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็กที่กระทำผิด 100 คน กับเด็กที่ไม่ได้กระทำผิด 100 คน เป็นเวลา 10 ปี และตีพิมพ์รายงานผลการวิจัยเป็นหนังสือชื่อ “การกระทำผิดของเด็กและอาชญากรรม” ใน ค.ศ. 1972 สรุปได้ว่ารูปร่างลักษณะทางกายเป็นผลประการหนึ่งของกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม เด็กที่กระทำผิดมักมีรูปร่างทางกายดีกว่าเด็กที่ไม่กระทำผิด นอกจากนี้ Cortes ยังเสนอว่าลักษณะทางอารมณ์ก็สัมพันธ์กับการกระทำผิดด้วย กล่าวคือ เด็กที่กระทำผิดมักมีอารมณ์บางชนิด เช่น ชอบเสีงภัย กล้าผจญภัย ชอบการแสดงออก ชอบใช้กำลัง และก้าวร้าว แต่เช่นเดียวกันกับ Hooton และ Sheldon งานวิจัยของ Cortes มีข้อบกพร่องเรื่องการให้คำนิยามที่ไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีนักจิตวิทยาที่ศึกษาสาเหตุของการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำผิดโดยใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมทางจิตวิทยาอีกหลายคน เช่นในปี ค.ศ.1910 Henry Goddard ได้ศึกษาอาชญากรโดยใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญา ผลการศึกษาพบว่า ประมาณร้อยละ 25 ของอาชญากรเป็นผู้มีสติปัญญาอ่อน ทำให้ Goddard สรุปว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุดของการกระทำผิดและการก่ออาชญากรรมคือ ความอ่อนด้อยทางปัญญาของผู้กระทำผิดเอง แต่ผลการศึกษาในเวลาต่อมาของ Murchison (1924) เป็นไปในทางตรงข้าม กล่าวคือ Murchison ไม่พบว่าสติปัญญาและ

การก่ออาชญากรรมมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของนักจิตวิทยาอีกหลายคนที่พยายามอธิบายว่าอาชญากรรมน่าจะเกิดจากพยาธิสภาพทางจิตแบบต่าง ๆ แต่ผลการศึกษากลับเป็นตรงกันข้ามกับข้อสมมุติฐานอีกเช่นกัน กล่าวคือไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างพยาธิสภาพทางจิตกับอาชญากรรม อีกทั้งการวิเคราะห์พยาธิสภาพทางจิตก็ยังเป็นอัตวิสัยของจิตแพทย์แต่ละคน และทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้แตกต่างกันมากอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2554 **นฤมล จันทรศุภวงศ์** ทำวิจัยเรื่อง “วาทกรรมสงครามและสันติภาพในข่าวกลุ่มพันธมิตรฯ ปิดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ ข่าวกลุ่มเสื้อแดงล้มการประชุมอาเซียน และเหตุการณ์สงกรานต์เลือด: มุมมองหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในประเทศไทย” งานวิจัยเรื่องนี้เก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไทยที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ 2 ชื่อฉบับ ได้แก่ Bangkok Post และ The Nation ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2551 และเดือนมีนาคม-เมษายน 2552 จำนวนประมาณ 70 ฉบับ

ผลการศึกษาที่แบ่งประเภทข่าวออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. ข่าวของกลุ่มพันธมิตรฯ และ 2. ข่าวของกลุ่มเสื้อแดง มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

1. ข่าวเหตุการณ์กลุ่มพันธมิตรฯ ปิดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิที่รายงานในหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับประกอบสร้างวาทกรรม “ผู้ร้าย” และวาทกรรม “สงครามและสันติภาพ” โดยวาทกรรม “ผู้ร้าย” ถูกประกอบสร้างผ่านกลวิธีทางภาษา 4 กลวิธี คือ 1) การเรียกชื่อเหตุการณ์การยึดสนามบิน 2) การเรียกชื่อกลุ่มพันธมิตรฯ และรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ 3) ชุดคำที่ใช้ในการรายงานเหตุการณ์ และ 4) ความเห็นต่อสถานการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนวาทกรรม “สงคราม” ถูกประกอบสร้างผ่านกลวิธีทางภาษา 3 กลวิธี คือ 1) ชุดคำที่ใช้ในการรายงานเหตุการณ์ 2) คำศัพท์เกี่ยวกับอาวุธ และ 3) การบรรยายสถานที่

2. ข่าวกลุ่มเสื้อแดงล้มการประชุมอาเซียนและข่าวเหตุการณ์สงกรานต์เลือดประกอบสร้างวาทกรรม “สงคราม” ผ่านกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ 1) ชุดคำที่ใช้เรียกเหตุการณ์ล้มการประชุมอาเซียน และเหตุการณ์สงกรานต์เลือด 2) ชุดคำที่ใช้เรียกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์ทั้งสอง 3) ชุดคำที่ใช้เรียกหรือบรรยายสถานที่ 4) คำศัพท์เกี่ยวกับอาวุธและเครื่องแต่งกายทหาร และ 5) ชุดคำที่ใช้รายงานเหตุการณ์ข่าวล้มประชุมอาเซียนและข่าวสงกรานต์เลือด

ส่วนวาทกรรม “สันติภาพ” ของทั้งเหตุการณ์กลุ่มพันธมิตรฯ ปิดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ และข่าวกลุ่มเสื้อแดงล้มการประชุมอาเซียนและข่าวเหตุการณ์สงกรานต์เลือดนั้นใช้กลวิธีทางภาษาเหมือนกันคือ ใช้กลุ่มคำนามและวลีที่เรียกร่องการชุมนุมอย่างสงบ กระตุ้นการ

พูดคุยกันอย่างสันติ การเรียกร้องให้แก่ไขรัฐธรรมนูญ และการปฏิรูปการเมือง การเตือนสติให้คิดถึงประเทศชาติให้มองไปข้างหน้า และการเสนอแนะทางออกจากปัญหา ฯลฯ

นอกจากนี้ในการประกอบสร้างวาทกรรมแต่ละชุดยังพบการใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การใช้สำนวน การใช้ความเปรียบอุปลักษณ์ การใช้ความเปรียบอุปมา การใช้ความเปรียบบุคลาธิษฐาน และการดำเนิน ประณาม/วิจารณ์การกระทำ และเตือนสติ

สรุปได้ว่าการศึกษาวาทกรรมที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในช่วงความขัดแย้งแสดงถึงบทบาทของภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือสร้าง “ความเป็นจริง” ในใจของผู้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในประเทศไทยทั้งสองฉบับ ภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าวกลุ่มพันธมิตรฯ ปิดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ และข่าวกลุ่มเสื้อแดงล้มการประชุมอาเซียนต่อเนื่องถึงเหตุการณ์สงกรานต์เลือด ไม่ได้เป็นเครื่องมือที่ไร้เดียงสา เป็นกลาง โปร่งใส หรือถูกใช้โดยไม่มีเจตนาใด ๆ แฝงอยู่ ตรงกันข้าม คำศัพท์ทุกคำที่ใช้ขึ้นผ่านการ “เลือก” แล้วทั้งสิ้น การเลือกใช้ภาษาในข่าวจึงเป็นภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมหนังสือพิมพ์

ในปีเดียวกันนั้นก็มียานวิจัยที่ศึกษาวาทกรรมหนังสือพิมพ์อีกหนึ่งเรื่อง คือวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย” ของ **ธีระยุทธ สุริยะ** (2554) วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันไทย 6 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด คมชัดลึก และสยามรัฐ ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2552

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมของแฟร์คลัฟ โดยผลการศึกษาในส่วนแรกการวิเคราะห์โครงสร้างความหมายระดับมหภาคพบว่าหนังสือพิมพ์รายวันไทยมุ่งเสนอนักโทษประหารทำผิดร้ายแรงจึงต้องชดใช้ด้วยการถูกประหารชีวิต โครงสร้างความหมายระดับ มหภาคของหนังสือพิมพ์มีลักษณะที่แสดงความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเรื่อง “กรรม” ในพุทธศาสนา และเมื่อวิเคราะห์ในระดับกลวิธีทางภาษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนมี 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ 2) การใช้สำนวน 3) การใช้มูลบท 4) การเล่าเรื่อง และ 5) การใช้สทบท

กลวิธีทางภาษาดังกล่าวข้างต้นนำเสนอภาพตัวแทน “นักโทษประหาร” จำนวน 6 ภาพ ได้แก่ นักโทษประหารเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย นักโทษประหารเป็นผู้มีจิตใจโหดเหี้ยม นักโทษประหารเป็นผู้ขาดศีลธรรม นักโทษประหารเป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ นักโทษประหารเป็นผู้กระทำผิดซ้ำซากไม่เกรงกลัวกฎหมาย นักโทษประหารเป็นผู้ก่อกรรมชั่ว

ในขณะเดียวกันก็นำเสนอภาพตัวแทนของ “การประหารชีวิต” จำนวน 5 ภาพ ได้แก่ การประหารชีวิตเป็นกระบวนการทางกฎหมาย การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่รอบคอบรัดกุม การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่น่ากลัว การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่มีมนุษยธรรม และการประหารชีวิตเป็นการชดใช้กรรม

ผลการศึกษาในส่วนสุดท้ายที่ศึกษาปริบททางสังคมวัฒนธรรมพบปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิต 4 ประการ ได้แก่ แนวคิดทางพุทธศาสนาและการเป็นสังคมแบบรวมหมู่ การบังคับใช้กฎหมาย นโยบายต่อต้านยาเสพติดของรัฐ และการต่อต้านการประหารชีวิตขององค์กรสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้กระทำผิดในวาทกรรมหนังสือพิมพ์อีกเรื่องหนึ่ง ได้แก่วิทยานิพนธ์เรื่อง “*Critical Discourse Analysis of News Headlines: A Case of Youth Crime in Thailand*” ของ Pornjan Duanprakhon (2557) เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาตัวบทหนังสือพิมพ์ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของ Fairclough และแนวทางปริชานสังคมของ Van Dijk มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ 1) อะไรคือลักษณะทางวาทกรรม (discursive features) ของพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่การก่ออาชญากรรมของวัยรุ่น 2) อะไรคืออุดมการณ์ของผู้ผลิตสื่อที่แสดงให้เห็นจากพาดหัวข่าว และ 3) อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ถูกประกอบสร้างโดยผู้ผลิตสื่อเป็นแบบใด โดยเก็บข้อมูลจากพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่นิยมของไทย 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และคมชัดลึก ระหว่างเดือนมกราคม- ธันวาคม พ.ศ. 2555

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ คือ วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และตัวบท ตามแนวทางการศึกษาของแฟร์คลัฟ ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวบทเป็นการศึกษารูปภาษาในการอ้างถึงผู้กระทำและผู้ถูกกระทำที่ปรากฏในพาดหัวข่าวโดยใช้แนวคิดแทนบุคคล (The representation of social actors) ของ Van Leeuwen ศึกษาภาษาที่ใช้แสดงการกระทำของบุคคล (The representation of actions) ตามแนวคิดของ Machin and Mayr และศึกษาการเลือกใช้ศัพท์ (lexical choice) ตามแนวคิดของ Richardson

ผลการศึกษาพบว่าพาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์มีลักษณะทางวาทกรรม (discursive features) ทั้งหมด 10 ลักษณะ จำแนกตามหน้าที่ได้ 3 หน้าที่ ดังนี้

1. หน้าที่แสดงภาพแทนผู้ก่ออาชญากรรม มี 4 ลักษณะทางวาทกรรม ได้แก่ 1) การอ้างถึงคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพและบทบาททางสังคมของผู้กระทำผิด (functionalization) เช่น ใช้คำว่า “นักเรียน” 2) การอ้างถึงระดับชั้นทางสังคม (classification identity) เช่น ใช้คำว่า “โจร”

3) การอ้างถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและเหยื่อ (relation identity) เช่น “(ทรพีฆ่า)พ่อ” และ 4) การประเมินค่า (appraisement) เช่น “(ใจ)อำมหิต” “นักเลง”

2. หน้าที่แสดงลักษณะการก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์คำกริยาและคำแวดล้อมที่ใช้บรรยายพฤติกรรมการก่ออาชญากรรม มี 4 ลักษณะทางวาทกรรม ได้แก่ 1) การใช้คำแสดงการกระทำ (transitivity) เช่น “ยิง” “แทง” 2) การใช้คำแสดงการกระทำที่ให้ภาพการกระทำรุนแรง (transitivity giving vivid image of the violent actions) เช่น “กระหน่ำยิง” “ฆ่า” 3) การใช้คำกริยาที่แสดงการกระทำรุนแรงของวัยรุ่น (verbs showing violence) เช่น “ยิง” และ 4) การบรรยายฉาก/สถานที่ที่เกิดเหตุอาชญากรรม (circumstance) เช่น “บนรถเมล์” “สะพานลอย”

3. หน้าที่ด้านการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) เช่น “ระเบิดอารมณ์” “เซ่น (=ตาย)” และการใช้สัทพจน์ (onomatopoeia) เช่น “แว่น” “บีม” เป็นต้น ลักษณะทางวาทกรรมดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นมักเป็นคนที่อารมณ์ร้อน ขาดไหวพริบ และไม่ค่อยสนใจผู้คน

จากลักษณะทางวาทกรรม (discursive features) ของพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่การก่ออาชญากรรมของวัยรุ่น สามารถตอบคำถามข้อ 2 เรื่องอุดมการณ์ของผู้ผลิตข่าวได้ว่า ภาษาที่ใช้ในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ด้านลบของผู้ผลิตข่าว โดยสื่อมองว่าวัยรุ่นเป็นผู้สร้างปัญหา เป็นผู้กระทำความผิด มีนิสัยโหดร้าย ไม่ไฉมนุชย์ และวัยรุ่นส่วนใหญ่จะใช้ปืนในการกระทำความรุนแรง ส่วนข้อ 3 คำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ถูกประกอบสร้างโดยสื่อ จะเห็นว่าสื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้านลบบางอย่างให้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน ได้แก่ 1) เป็นผู้สร้างปัญหาและเป็นคนทารุณโหดร้าย 2) เป็นอันธพาล 3) เป็นพวกที่ใช้ปืน 4) เป็นคนอารมณ์ร้อน และ 5) ซอบรวมตัวเป็นกลุ่ม

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะของผู้กระทำผิดในวาทกรรมหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในงานวรรณกรรมด้วย เช่น บทความของ **โตม ไกรปกรณ์** (2559) เรื่อง “‘อาชญากรรม’ ในวรรณกรรมของชาวบ้านภาคกลางสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

ในบทความดังกล่าว ผู้เขียนได้กล่าวถึงการนิยามคำว่า “อาชญากร” ว่าเป็นเรื่องยากและคำคำนี้มีความหมายไม่แน่นอนตายตัว มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ดังในสังคมตะวันตกสมัยก่อนจะมีการบัญญัติกฎหมายอาชญากรรมและกฎหมายแพ่ง คำว่า “อาชญากรรม” หมายถึง ‘การกระทำที่ต่อต้านพระมหากษัตริย์’ แต่หลังจากมีการใช้กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง คำว่า “อาชญากรรม”

จึงหมายถึง ‘การกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต การทำร้ายร่างกายและจิตใจ การละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น’

ในสังคมอังกฤษยุคสมัยนี้ภาครัฐมีทรรศนะต่อ “อาชญากรรม” และ “อาชญากร” ในเชิงลบ คือมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ต้องมีการควบคุมให้น้อยลงจนถึงขั้นกำจัดให้หมดไป แตกต่างกับทรรศนะของฝ่ายประชาชน (ชาวอังกฤษ) ที่มองว่า “โจร” หรือ “อาชญากร” เป็น “วีรบุรุษ” มีการสร้างตำนานหรือเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับโจรว่าเป็น “โจรของประชาชน” เนื่องจากโจรผู้นั้นนำทรัพย์สินที่ปล้นได้มาแบ่งแจกจ่ายให้ชาวบ้านที่มีฐานะยากจน

ในกรณีของสังคมไทย คำว่า “อาชญากรรม” ที่มีความหมายตรงกับ “Crime” ในภาษาอังกฤษที่หมายถึง ‘การกระทำที่ผิดกฎหมายก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน’ เป็นคำที่น่าจะเกิดขึ้นในราวสมัยรัชกาลที่ 5 - 7 (พ.ศ. 2411 - 2477) โดยโตม ไกรปกรณ์ได้อ้างอิงถึงการสืบค้นคำว่า “อาชญากรรม” ในพจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทยฉบับชะเลย์ลัก ของวินัย พงศ์ศรีเพียร และอักษรวิธานศรีบัว ของหมอบรัดเลย์ ว่า ผลจากการสืบค้นไม่พบคำดังกล่าว แต่พบคำว่า “อาญา” ซึ่งมีความหมาย 2 ประการ คือ 1) หมายถึง ‘กรรมกรรม เจริญดี’ และ 2) หมายถึง ‘อาณาจักร อำนาจอาญาของพระมหากษัตริย์’ ส่วนคำว่า “อาชญา” ผู้เขียนบทความได้อ้างผลการค้นคว้าของเสมอ บุญมา (2555) ว่าเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึง ‘คำสั่ง การบังคับ’ ซึ่งคำนี้มีปรากฏในหนังสือหลักไชยฉบับตัวเขียนและหนังสือพจนานุกรมกฎหมาย ของขุนสมุหราชคดี (ไป๋ โปรรุคต์) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2474 โดยอธิบายความหมายไว้ว่า

อาชญา โทษที่จะลงแก่บุคคลผู้กระทำผิดในทางอาญา อาชญาที่จะลงนั้น
กฎหมายกำหนดไว้ว่ามี 6 สถาน คือ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) ปรับ (4) อยู่
ภายในเขตต์ ที่อันมีกำหนด (5) ริบทรัพย์สิน (6) เรียกประกันทานบน

จากหลักฐานดังกล่าวโตม ไกรปกรณ์ จึงสรุปว่า คำว่า “อาชญากรรม” ที่มีความหมายคล้ายกับ “Crime” ในภาษาอังกฤษน่าจะมีใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากในสมัยนั้นมีการประกาศใช้กฎหมายอาญาตามแบบอย่างกฎหมายอาญาแบบตะวันตก นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงแบบการป้องกันปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาความรู้ด้านอาญาวิทยาตามแบบอย่างของชาติตะวันตกมาใช้ด้วย

นอกจากนี้ในบทความของ โตม ไกรปกรณ์ ยังได้กล่าวถึงเรื่องราวของ “อาชญากรรม” ที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 - 2453) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 - 2468) ซึ่งเป็นยุคที่สยามกำลังเปลี่ยนสู่สมัยใหม่ โดยศึกษาค้นคว้าผ่านงานวรรณกรรมของชาวบ้านภาคกลางในสมัยนั้น คือ หนังสือวัดเกาะ

และผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมวัดเกาะมีการนำเสนอพรรณานะเกี่ยวกับ “อาชญากรรม” และ “อาชญากร” ไว้ว่า ทั้ง “อาชญากรรม” และ “อาชญากร” เป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ที่รัฐต้องควบคุมให้มีน้อยลงหรือกำจัดให้หมดไป สอดคล้องกับแนวคิดแบบสมัยใหม่หรือแบบตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสยามในสมัยนั้นด้วย

จากบทความวิจัยที่กล่าวถึงผู้กระทำผิดข้างต้นจะเห็นว่ามีกรนิยามความหมายของคำว่า “อาชญากร” หรือบุคคลซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย และแตกต่างกันตามแนวความคิดของคนแต่ละกลุ่มที่มีต่อผู้กระทำผิด ซึ่งสรุปได้ว่า การอยู่ในสังคมที่แตกต่างกัน มีแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดแตกต่างกันส่งผลให้คนที่อยู่ต่างกลุ่มกันนั้นมีมุมมองเกี่ยวกับผู้กระทำผิดแตกต่างกันด้วย

2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมายไทย

จากการศึกษาพบว่าที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายไทยหลากหลายเรื่อง ดังนั้นในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกยกตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับระบบกฎหมายไทยและภาษากฎหมายไทย ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย ดังนี้

มานิส ปิยะสิงห์ (2521) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาลักษณะสังคมไทย วิเคราะห์จากบทลงโทษในกฎหมายตราสามดวง” เพื่อให้ทราบลักษณะของสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก่อนที่จะมีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ในงานศึกษาสภาพสังคมไทยนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากการศึกษาวิเคราะห์จากบทลงโทษในกฎหมายตราสามดวงแต่เพียงอย่างเดียวจึงอาจทำให้มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมครบทุกประเด็น

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยมีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมแต่ละยุคสมัย กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่ได้รวบรวมชำระจากกฎหมายเก่า ๆ ที่ตกทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและมีการบัญญัติเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 1 เนื้อหาในกฎหมายตราสามดวงนอกจากจะสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของพระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายดั้งเดิมที่รับมาจากอินเดียแล้ว ก็มีพระพุทธศาสนาและจารีตประเพณีด้วย นอกจากนี้ในส่วนพระราชศาสตร์ยังสะท้อนให้เห็นว่าความคิดเรื่องเทวราชา ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้นำ และความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านก็มีอิทธิพลต่อการออกพระราชศาสตร์ด้วย และด้วยเหตุดังกล่าวทำให้กฎหมายไทย (กฎหมายตราสามดวง) มีลักษณะบทลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง ทารุณ (ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติไม่ยอมรับกฎหมายและการศาลของไทยโดยอ้างว่ากฎหมายล่าหลังและป่าเถื่อน) สะท้อนลักษณะของสังคมที่อยู่ในสภาพผูกขาดทั้งในด้านอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครองในสมัยนั้นมี

ลักษณะเด็ดขาด มีการควบคุมวิถีชีวิตของประชาชนอย่างเข้มงวดผ่านระบบอุปถัมภ์ระหว่างมูลนายและไพร่ ทำให้ราษฎรไม่มีอิสระในการดำเนินชีวิต และในด้านเศรษฐกิจรัฐก็ผูกขาดอำนาจการค้าทั้งภายในและนอกประเทศ สืบเนื่องมาจากสภาพเหตุการณ์ที่ไม่มั่นคงทั้งการเมืองภายในและการทำสงครามภายนอกที่มีอยู่ตลอดเวลา

ปภัสสร เจียรปัญญา (2551) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จักรวาลวิทยาสยาม: การศึกษาที่มาของอำนาจทางการเมืองและกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง” เพื่อศึกษาการสร้างภาพจักรวาลวิทยาสยามในกฎหมายตราสามดวง เพื่อใช้เป็นกรอบวิเคราะห์คดีกษัตริย์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหาคดีกษัตริย์ที่เป็นอุดมการณ์สูงสุดในกฎหมายตราสามดวง และเพื่อวิเคราะห์ที่มาของอำนาจทางการเมืองและกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์โครงสร้าง-หน้าที่กับแนววิเคราะห์กระบวนการ ด้วยกรอบการวิเคราะห์จักรวาลวิทยาสยามอันประกอบด้วยพลังอำนาจพุทธ พราหมณ์ และ ผี ซึ่งมีกฎแห่งกรรมของพุทธศาสนาเป็นหลักการควบคุม

ผลการศึกษาที่มาของอำนาจทางการเมืองของกษัตริย์อยุธยาในกฎหมายตราสามดวงพบว่ามีที่มาจาก 3 แหล่ง คือ

- 1) พระพุทธศาสนา กษัตริย์ถูกคัดเลือกด้วยความยินยอมพร้อมใจของราษฎรจากคุณสมบัติความสามารถที่จะทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยได้
- 2) ศาสนาฮินดู กษัตริย์สืบเชื้อสายกษัตริย์มาแต่เดิม โดยมีฐานะเป็นเทพเจ้าด้วย
- 3) จารีตประเพณีท้องถิ่น การอาศัยบุญที่มีอานุภาพและบารมีที่สั่งสมมา จนสามารถใช้กำลังยึดอำนาจได้จนเป็นใหญ่เหนือผู้อื่นได้ทั้งหมดก็ขึ้นเป็นกษัตริย์ได้

ส่วนที่มาของอำนาจกฎหมายของกษัตริย์อยุธยาในกฎหมายตราสามดวงพบว่ามีที่มาจาก 3 แหล่ง คือ

- 1) กฎระเบียบของจักรวาลอันศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากกำแพงจักรวาล
- 2) พระไตรปิฎกในพุทธศาสนา
- 3) จารีตประเพณีท้องถิ่น

ในส่วนของคำถามที่ว่ากษัตริย์อยุธยาใช้อำนาจนั้นอย่างไร คำตอบคือ กษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดของรัฐ โดยผ่านการสนับสนุนของพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนาง การแสดงอำนาจรัฐผ่านขนบธรรมเนียมพิธีกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงการสร้างและสะสมบุญในพุทธศาสนา การแสดงพลังอำนาจรัฐด้วยพิธีกรรมที่เสริมสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับกษัตริย์ด้วยพิธีกรรมทางพราหมณ์ ทั้งทางพระเกียรติยศ พระปรีชาสามารถ พระเดชานุภาพ พระบารมี การสร้างความอุดมสมบูรณ์ด้วยการให้กำลังใจจากการเสวยทายด้วยพิธีกรรมทั้งพราหมณ์และผี

ส่วนคำถามที่ว่ากษัตริย์อยุธยาใช้อำนาจนั้นไปเพื่ออะไร คำตอบคือ กษัตริย์สยามมีคติเทวราชา แต่เป็นแบบพุทธเรียกว่า พุทธเทวราชา โดยมีอุดมคติสูงสุดคือในฐานะเป็นพระอินทร์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านพระกรุณา เน้นการใช้คุณธรรมเพื่อความยุติธรรมของสังคมและปกป้องคุ้มครองพุทธศาสนา รองลงมาคือเป็นพระรามซึ่งมีคุณสมบัติด้านพระเดช เน้นการใช้กำลังเพื่อปกครองและป้องกันภัยจากภายนอก และสุดท้ายคือเป็นพระเสด็จเมือง ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านพระคุณ เน้นการให้กำลังใจเพื่อความอุดมสมบูรณ์

ติเรก ควรสมาคม (2558) เขียนบทความเรื่อง “*นิติศาสตร์ไทย : บทวิเคราะห์จากรากฐานใน คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์*” เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ของกฎหมายไทยในอดีต เพื่อหาคำตอบว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์และคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์แตกต่างกันอย่างไร และอิทธิพลที่เกิดจากคัมภีร์ทั้งสองต่อกฎหมายไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า *คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์* มีที่มาจากคัมภีร์พระเวท (Vedas) ตามหลักศาสนาพราหมณ์ โดยชาวอินเดียโบราณเชื่อว่า ข้อความในพระเวททั้งสี่ (ฤคเวท สามเวท ยุชเวท และอถรรพเวท) เป็นสิ่งที่ได้ยืมมาจากเทพเจ้าหรือ สรุติ (Sruti) หรือคัมภีร์สรุติ หมายความว่า พระผู้เป็นเจ้าหรือพระพรหมเปิดเผยผ่านมาทางฤชี เพื่อให้มนุษย์ทราบอีกทอดหนึ่ง จึงกลายมาเป็นเรื่องที่ว่าด้วยผู้ถ่ายทอดหลักการดังกล่าวให้แก่มนุษย์หรือพระมนู แล้วมนุษย์ก็ถ่ายทอดให้กับนักปราชญ์โบราณมาเป็นหลักการที่ได้กำหนดให้มวลมนุษยชาติต้องปฏิบัติตามในรูปของคัมภีร์ที่เรียกว่า *มานวธรรมศาสตร์* แตกต่างกับ *คัมภีร์พระธรรมศาสตร์* ในแบบพุทธศาสนาที่มีที่มาจากตำนานเรื่องพระมนู บวชเป็นฤชีมีนามว่า มโนสาราจารย์ ทำหน้าที่ตัดสินคดีความแทนพระเจ้าสมมุติราช แต่ตัดสินด้วยความไม่เป็นธรรม ในคดีพิพาทเรื่องไร่แดงที่เถาแดงเลื้อยข้ามเขตไปออกผลแดงในที่ของเจ้าของที่ดินอีกคนหนึ่ง ผลแดงจะเป็นของใคร มีคำตัดสินว่า ผลแดงอยู่ในที่ดินของใครผู้นั้นก็เป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ ดังนั้นเจ้าของต้นแดงจึงเป็นฝ่ายแพ้เพราะคำตัดสินดังกล่าว ต่อมาเจ้าของต้นแดงจึงไปถวายฎีกาต่อพระเจ้าสมมุติราชว่าการตัดสินของมโนสาราจารย์ไม่ยุติธรรม พระเจ้าสมมุติราชทรงตรวจสอบและพิจารณาตัดสินใหม่ว่า เจ้าของต้นแดงควรเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในผลแดงดังกล่าว ทำให้มโนสาราจารย์เกิดความละอายเพราะทำให้เสียความเป็นธรรม จึงลาออกไปบวชเป็นฤชีจนบรรลุฌานสมาบัติ มีฤทธิ์เหาะไปยังขอบกำแพงจักรวาล และจดเอาบาฬีอันเป็นหลักคำสอนตัวอักษรที่จารึกขนาดเท่าคชสีห์ ถือเป็นแม่บทกฎหมายที่ถูกต้องกลับมาสั่งสอนและมาแต่งเป็น คัมภีร์พระธรรมศาสตร์

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นอีกว่ากฎหมายไทยมีที่มาจาก *คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์* และ *คัมภีร์พระธรรมศาสตร์* เป็นสำคัญ แม้กฎหมายไทยในปัจจุบันจะระบุว่าไม่มีที่มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่ รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎประกาศ

กระทรวง ระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ กับแหล่งที่มาจากแหล่งที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น จารึกประเพณี วัฒนธรรม หรือ หลักกฎหมายทั่วไป ก็ตาม โดยแนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายไทยที่ได้จากคัมภีร์ทั้งสองฉบับข้างต้น ได้แก่ แนวคิดเรื่องการให้อำนาจกษัตริย์ในการปกครอง ในการออกกฎหมาย การตัดสินคดี กระบวนการยุติธรรม ตลอดจนระบบชนชั้นของสังคมซึ่งเป็นอิทธิพลจากแนวคิดของศาสนาพราหมณ์และสะท้อนผ่านการลงโทษที่รุนแรงออกมาเป็นกฎหมายในสมัยอยุธยา

ในเรื่องอำนาจของผู้ปกครองผู้เขียนบทความวิจัยมีความเห็นว่าน่าจะได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาพราหมณ์ เห็นได้จากหลักและวัตรปฏิบัติของพระมหากษัตริย์ในอดีตตั้งแต่ยุคสุโขทัย วรรณกรรมเรื่องไตรภูมิพระร่วงและระบบการลงโทษที่มีได้เป็นแบบศาสนาพราหมณ์สืบเนื่องมาถึงปัจจุบันที่ทรงประกาศปฐมบรมราชโองการรัชกาลที่ 9 ว่าจะปกครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ส่วนอำนาจในการตัดสินคดีนั้นได้รับอิทธิพลทั้งศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาในแง่ที่ว่า ต้องตัดสินคดีให้เป็นธรรมหรือยุติธรรม ภายใต้หลักการสำคัญคือหลักอินทภาษ ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ก็มีมาถึงปัจจุบันโดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้พิพากษาตุลาการในปัจจุบันที่ต้องยึดถือเรื่องการละอคติสีในการทำหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยมีบัญญัติในประมวลจริยธรรมผู้พิพากษาในข้อหนึ่งว่า หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาคือ “การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีรรถคดีซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรมถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัดครบถ้วน...” เหล่านี้นับว่าเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายไทยมาอย่างยาวนาน แม้ปัจจุบันกฎหมายไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเนื่องจากอิทธิพลของระบบกฎหมายตะวันตก แต่การศึกษาคุณค่าของหลักและแนวคิดในอดีตของกฎหมายไทยที่มาจากศาสนาทั้งสอง ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าใจกฎหมายได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบกฎหมายไทยทั้งสามเรื่องข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลักการหรือแนวคิดของกฎหมายไทยทุกยุคสมัยตั้งแต่กฎหมายตราสามดวงจนถึงกฎหมายปัจจุบันล้วนมีสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับศาสนาทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธทั้งสิ้น ต่อไปผู้วิจัยจะยกตัวอย่างผลงานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทยดังนี้

จรินทร์ สุวรรณโชติ (2537) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบัน” เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้เป็นภาษากฎหมายในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยมุ่งศึกษาด้านรูปศัพท์และความหมายของถ้อยคำ

ผลการศึกษาพบว่า ในประมวลกฎหมายแต่ละฉบับมีภาษากฎหมายที่ใช้ร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งมีลักษณะร่วมกันทั้งรูปศัพท์และความหมาย อีกส่วนหนึ่งมีลักษณะร่วมกันเฉพาะรูปศัพท์หรือความหมายเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง ในส่วนที่มีลักษณะร่วมกันทั้งรูปศัพท์และความหมายซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นชี้ให้เห็นถึงการสืบทอดวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาอย่างชัดเจนว่า การคิดค้นถ้อยคำมาใช้ในสังคมไม่ใช่สิ่งที่กระทำโดยง่าย มิเช่นนั้นถ้อยคำเก่า ๆ คงถูกยกเลิกไปทั้งหมด แต่ด้วยสังคมเล็งเห็นคุณค่าของถ้อยคำเหล่านั้นจึงยังคงใช้สืบมา แต่กระนั้นก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงบางประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านรูปศัพท์ หรือการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย

ส่วนสาเหตุที่ทำให้ภาษากฎหมายปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากกฎหมายตราสามดวงบ้างอาจเป็นเพราะการรับอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ เพราะในสมัยที่ตรากฎหมายใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศมากขึ้น ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทในกฎหมายไทยด้วย

ศุภัญญา สุวิทยะรัตน์ (2553) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญา: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญากับบริบททางการเมือง สังคมและระบอบการปกครองของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในด้านโครงสร้างของประมวลกฎหมาย ชนิดของสาระ (หรือใจความสำคัญของเนื้อหาในบทบัญญัติกฎหมายแต่ละมาตรา) โครงสร้างของประโยค การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน โดยเก็บข้อมูลจากประมวลกฎหมายที่ประกาศใช้ฉบับแรกโดยไม่รวมส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลังทุกมาตรา

ผลการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายลักษณะอาญามีโครงสร้างของตัวบทกฎหมาย วากยสัมพันธ์ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน แตกต่างกันดังนี้

1. ด้านโครงสร้าง ประมวลกฎหมายอาญามีโครงสร้างที่เป็นระบบแบบแผนในการยกร่างมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญา มีการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ที่ละเอียด มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการในการจัดแบ่งหลักการเป็นระเบียบเดียวกัน และมีการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญามีการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ที่น้อยกว่า มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการหลายรูปแบบ และมีการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันกระจายในหมวดต่าง ๆ มากกว่า

2. ชนิดของสาระที่พบมากที่สุดในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญามีจำนวนสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขมากกว่าสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไขอย่างเห็นได้ชัด

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข หมายถึง สาระที่เป็นข้อความที่สั่งหรือบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตามโดยไม่มีภาระเงื่อนไขไว้ เช่น “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตฯ ท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 13)

ส่วนสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไขอย่างชัดเจน หมายถึง สาระที่เป็นข้อความที่สั่งหรือบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตามโดยมีภาระเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม เช่น “ในคดีเรื่องใด ถ้าผู้กระทำผิดมีเหตุเป็นส่วนตัวอันควรจะได้รับความยกเว้นอาญาก็ดี ลดหย่อนอาญาก็ดี หรือเพิ่มอาญาก็ดี ท่านให้ยกเหตุนั้นขึ้นใช้เฉพาะแก่ตัวมันเป็นคน ๆ ไป ห้ามมิให้ยกเหตุที่มีในผู้หนึ่งไปใช้ตลอดถึงผู้อื่นที่กระทำผิดในคดีอันเดียวกันนั้น” (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 68)

3. ด้านวากยสัมพันธ์ กฎหมายลักษณะอาญามีการใช้ประโยคความซ้อนรวม (หมายถึง ประโยคความรวมที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความซ้อน หรือประโยคความซ้อนที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความรวม) จำนวนมากและมีจำนวนมากกว่าที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญา ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาพบมีการใช้หน่วยสร้างประโยคกรรม การใช้นามวิปลังและการละประธานมากกว่าอย่างชัดเจน ทั้งนี้กฎหมายทั้งสองฉบับมีการเชื่อมความภายในประโยคมากกว่าเชื่อมความระหว่างประโยคเหมือนกัน

4. ด้านการใช้คำประมวลกฎหมายอาญามีความคงที่ในการใช้คำและการใช้ศัพท์เฉพาะทางกฎหมายมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา มีการบัญญัติศัพท์ใหม่ในประมวลกฎหมายอาญาและยกเลิกใช้ศัพท์กฎหมายบางคำที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาไป เช่น บัญญัติใช้คำว่า “ผู้กระทำผิด” แทน “โจร” ใช้คำว่า “บุพการี” แทน “ญาติที่สืบสายโลหิตนับโดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด” และใช้ “ผู้สืบสันดาน” แทน “ลูก หลาน เหลน ลื้อ” เป็นต้น

นอกจากนี้ในกฎหมายลักษณะอาญายังมีการใช้ภาษาที่สะท้อนการเป็นสังคมลำดับชั้น คือ มีการใช้คำสรรพนาม “ท่าน” “เขา” และ “มัน” เพื่ออ้างถึงบุคคลในสถานภาพต่างกัน สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่มีระบบชนชั้น แบ่งแยกระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง แตกต่างกับภาษาในประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้วิธีการละคำสรรพนาม และใช้คำนามที่ไม่เจาะจงบุคคลแทนการใช้คำสรรพนามบ่งบอกชนชั้น

การศึกษาเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญา สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของสภาพสังคมและระบอบการปกครองของสังคมได้ เช่น ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญาสะท้อนให้เห็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และระบบชนชั้นทางสังคมที่ชัดเจน ส่วนภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญาสะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ได้

รัฐธรรมนูญและความเท่าเทียมกันของสังคม ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดของงานทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่เชื่อว่าหน้าที่หนึ่งของภาษาคือการสะท้อนภาพสังคมของภาษา และมองว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีปฏิบัติทางสังคมและสังคมก็เป็นตัวกำหนดการใช้ภาษาของคนในสังคมด้วย

นอกจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเรื่องการใช้คำในตัวบทกฎหมายต่างสมัยแล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากฎหมายกับอำนาจด้วย เช่น บทความวิจัยที่นำเสนอในการประชุมวิชาการเรื่องภาษากับอำนาจ (Language and Power) เมื่อปี 2557 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ บทความของ นัทรชนัน นาดประทาน และ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

นัทรชนัน นาดประทาน (2557) เขียนบทความวิจัยเรื่อง *“อำนาจในภาษากฎหมายไทยที่แสดงโดยคำกริยาบังคับ”* มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หารูปภาษาที่แสดงถึงอำนาจในภาษากฎหมายไทย ข้อมูลภาษากฎหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายที่ดิน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการของไทย

ผลการวิเคราะห์พบว่า รูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทย คือคำกริยาที่มีความหมายแสดงการบังคับ 7 คำ ได้แก่ คำว่า “ห้าม” “ให้” “ต้อง” “จำต้อง” “พึง” “สั่ง” และ “บังคับ” ซึ่งจำแนกตามเกณฑ์วากยสัมพันธ์ได้เป็น 2 ประเภท คือ กริยาไร้ประธาน (ห้าม ให้) และ กริยาต้องการประธาน (ต้อง จำต้อง พึง สั่ง บังคับ) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาบริบทการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมายพบว่ากริยาแต่ละคำแสดงถึงอำนาจของกฎหมายในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำกริยา “ห้าม” และ “ให้” แสดงอำนาจระดับสูงที่สุดคืออำนาจของตัวกฎหมาย คำกริยา “สั่ง” และ “บังคับ” แสดงอำนาจระดับรองลงมาคือเป็นอำนาจของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม หรืออำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนคำกริยา “ต้อง” “จำต้อง” และ “พึง” แสดงอำนาจระดับต่ำที่สุด คือเป็นอำนาจของข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ให้บุคคลทั่วไปปฏิบัติตาม

ส่วน **สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2557)** เขียนบทความวิจัยเรื่อง *“การแสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยผ่านการใช้รูปแบบภาษาที่ซับซ้อน”* ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงภาษากฎหมายว่าเป็นภาษาที่มีอำนาจในการบังคับ สั่ง หรือห้ามมิให้บุคคล สถาบัน หรือองค์กรต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ด้วยเหตุที่ภาษากฎหมายมีรูปแบบเฉพาะตัว เข้าใจยาก และมีความซับซ้อน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาในกฎหมายไทยที่แสดงความซับซ้อนและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางภาษาที่ซับซ้อนกับการแสดงอำนาจในภาษากฎหมาย

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลภาษากฎหมายจากตัวบทกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, ประมวลกฎหมายอาญา, พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541, และ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522) และคำพิพากษาของศาล (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ) เปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาในทำเนียบภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางภาษาที่แสดงความซับซ้อนที่ปรากฏมากในภาษากฎหมายไทยมี 3 ประเภท ได้แก่ ประโยคซ้อน คำเชื่อม และศัพท์สำนวนเฉพาะ

1. ประโยคซ้อนที่พบในภาษากฎหมายไทยเป็นประโยคที่ประกอบด้วยอนุประโยคทำหน้าที่ขยายนามวลี (คุณานุประโยค) และกริยาวลี (วิเศษณานุประโยค) ความซับซ้อนของประโยคลักษณะนี้เกิดจากการที่ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจความหมายของประโยคหลักและอนุประโยครวมถึงต้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคทั้ง 2 ที่ซ้อนอยู่ภายในประโยคซ้อนด้วย

2. คำเชื่อมที่ปรากฏมากที่สุดในการกฎหมายไทยและแสดงถึงความซับซ้อนในการทำความเข้าใจเนื้อความอย่างมาก ได้แก่ คำว่า “หรือ” คำคำนี้สามารถใช้เชื่อมรูปภาษาได้ทั้งในระดับคำ วลี หรือเชื่อมข้อความหลายระดับในประโยคเดียวกัน ซึ่งลักษณะของภาษากฎหมายที่มีการใช้ “หรือ” เชื่อมซ้อนกันนั้นทำให้ผู้อ่านกฎหมายเกิดความสับสนและตีความผิดพลาดได้ง่าย

3. การใช้ศัพท์และสำนวนเฉพาะเป็นลักษณะทางภาษาอีกประการหนึ่งที่มีสร้างปัญหาให้กับบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย จากการศึกษาในครั้งนี้สรุปศัพท์และสำนวนเฉพาะออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศัพท์สำนวนเฉพาะที่มีรูปคำเหมือนภาษาทั่วไป และ 2) ศัพท์สำนวนเฉพาะภาษากฎหมาย

เมื่อพิจารณาในมิติของอำนาจจะพบว่า ความซับซ้อนของภาษากฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่แบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีความรู้เรื่องกฎหมายซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักกฎหมาย และกลุ่มผู้ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายซึ่งก็คือประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพราะกลุ่มนักกฎหมายเป็นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงกฎหมายได้ง่าย รู้ว่ากฎหมายต้องการสื่ออะไร ความเข้าใจดังกล่าวทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถเข้าถึงอำนาจตามช่องทาง ต่าง ๆ ได้ เช่น เป็นผู้บัญญัติกฎหมายหรือเป็นผู้ใช้กฎหมายบังคับบุคคลหรือองค์กรอื่น ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เข้าใจกฎหมายเนื่องจากเป็นภาษาที่มีความซับซ้อนดังกล่าวข้างต้นกลายเป็นผู้ไม่มีอำนาจและถูกบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ตัวกฎหมายเองยังมีอำนาจในการครอบคลุมคณะบุคคลและองค์กรในวงกว้าง และเป็นผู้กำหนดทางเลือกให้สังคมด้วย ดังแสดงให้เห็นจากการใช้คำเชื่อม “หรือ” เชื่อมนามวลีที่เป็นบุคคล สถาบัน และองค์กร และเชื่อมกริยาวลีที่แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตการควบคุมของกฎหมาย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบกฎหมายไทยและภาษากฎหมายไทยที่นำมาเป็นตัวอย่างทั้ง 7 เรื่องข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ลักษณะของสังคมไทยจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความเปลี่ยนแปลงนั้นได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ภาษาในการบัญญัติกฎหมาย แต่ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันทันทีชนิดที่พลิกหน้ามือเป็นหลังมือ หากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปตามพัฒนาการของสังคม อย่างไรก็ตามแม้ภาษากฎหมายในแต่ละยุคสมัยจะมีบางส่วนที่แตกต่างกัน เช่น วากยสัมพันธ์ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน เนื่องด้วยอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม ระบบการเมือง และระบอบการปกครองของประเทศในยุคสมัยที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่กฎหมายทุกยุคสมัยมีไม่แตกต่างกันคืออำนาจของกฎหมายซึ่งแสดงผ่านการใช้ภาษาในการบัญญัติกฎหมาย

บทที่ 3

ภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของกฎหมายไทยอันประกอบด้วย

3.1 กฎหมาย

3.1.1 กฎหมายอาญา

3.1.2 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

3.1.3 ระบบกฎหมาย

3.1.4 ประเภทกฎหมาย

3.1.5 การแบ่งยุคกฎหมายไทย

3.2 การแบ่งยุคกฎหมายไทยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

3.3 โครงสร้างเนื้อหาของกฎหมายไทย

3.1.1 กฎหมายไทยในยุคกฎหมายจารีตประเพณี

3.1.2 กฎหมายไทยในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

3.1.3 กฎหมายไทยในยุคประมวลกฎหมาย

3.4 สรุปภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายไทย

3.1 กฎหมาย

“กฎหมาย” หมายถึง คำสั่งหรือคำบังคับที่ผู้มีอำนาจได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ หรือเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารประเทศ กำหนดระเบียบของสังคมหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กฎหมายอาจเกิดจากการตราเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ (พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

กฎหมายในยุคโบราณจะมีจารีตประเพณีเป็นตัวกำหนด กรณีการกระทำความผิดต่าง ๆ ผู้เสียหายมีอำนาจเข้าทำการแก้แค้นตอบแทนการกระทำอันมิชอบนั้นได้ด้วยตัวเองในลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” โดยที่ไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะถูกแก้แค้นจากการกระทำของตนอีก แต่ในขณะเดียวกันผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิทำการแก้แค้นได้นั้นอาจจะสละสิทธิการแก้แค้นที่ตนมีอยู่แล้วเรียกให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหาย (เป็นเงิน) ทดแทนได้เช่นกัน ต่อมาเมื่อรัฐมีความมั่นคงขึ้นก็พยายามหาทางมิให้มีการใช้วิธีแก้แค้นตอบแทนซึ่งเป็นการกระทำที่อาจทำให้สังคมได้รับความกระทบกระเทือนเพราะเป็นการใช้ความรุนแรงตอบโต้ความรุนแรง จึงมีการกำหนดข้อบังคับให้เลิกการกระทำในลักษณะดังกล่าวและ

ใช้วิธีกำหนดจำนวนเงินค่าทำขวัญที่ผู้กระทำผิดต้องชดใช้ให้กับผู้เสียหายขึ้นเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน แทน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นรูปแบบการชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งนั่นเอง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสังคมในยุคสมัยแรก ๆ ซึ่งหมายรวมถึงสังคมไทยด้วยนั้นยังไม่มีกฎหมายอาญาใช้ คือ ยังไม่มีการจำแนกกฎหมายออกเป็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไป สังคมขยายขึ้น ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นมีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับรัฐมีความมั่นคงมากขึ้นก็ได้มีการกำหนดการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ การกระทำความผิดซึ่งมุ่งร้ายต่อรัฐ เช่น การกบฏ และการกระทำความผิดที่มุ่งร้ายต่อเอกชน เช่น การทำร้ายร่างกายผู้อื่น ฆ่าคน ลักทรัพย์ เป็นต้น และในยุคนี้เองที่มีกฎหมายอาญาเกิดขึ้น

3.1.1 กฎหมายอาญา

“กฎหมายอาญา” คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญาก็คือกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หากมีบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย กฎหมายจะถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรง และรัฐจะถือสิทธิอำนาจในการลงโทษผู้กระทำการละเมิดกฎหมายนั้น กฎหมายอาญาจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญของรัฐที่จะใช้บังคับกับคน ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก และสังคมมีความสงบเรียบร้อยตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายประเภทหนึ่งที่ตั้งอยู่ในสาขากฎหมายมหาชนซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตการใช้อำนาจรัฐกับเอกชนหรือประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง เดิมกฎหมายอาญาของไทยมิได้จัดทำในรูปแบบประมวลกฎหมายเช่นปัจจุบัน ความแตกต่างของกฎหมายในสมัยโบราณกับกฎหมายปัจจุบันที่สังเกตได้ชัดเจนประการหนึ่งคือการเรียกชื่อกฎหมาย ในสังคมสมัยโบราณเช่นสมัยอยุธยา “กฎหมาย” มิได้ใช้เป็นศัพท์รวมสำหรับเรียกชื่อระเบียบกฎหมายหรือข้อบังคับเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการบันทึกคำฟ้องในคดีความเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นหลักฐานด้วย ส่วนตัวกฎหมายเองที่ใช้บังคับนั้นเรียกชื่อเป็นเอกเทศแต่ละอย่างว่า “พระอัยการ/พระไอยการ” บ้าง “พระราชบัญญัติ” บ้าง “พระราชกำหนด” บ้าง “พระราชกฤษฎีกา” บ้าง เป็นต้น (เสนีย์ ปราโมช, 2559: 21 – 22)

กฎหมายไทยโบราณอย่างเช่นกฎหมายตราสามดวงไม่ได้มีการจำแนกประเภทชัดเจนว่ากฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายอาญาหรือกฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายแพ่ง หากแต่มีลักษณะเป็นกฎหมายแต่ละฉบับที่ว่าด้วยความผิดเฉพาะเรื่อง เช่น กฎหมายลักษณะโจร เรียกว่า “พระไอยการลักษณโจร” กฎหมายลักษณะวิวาท เรียกว่า “พระอัยการลักษณวิวาทตีต่อกัน” เป็นต้น ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีการจัดทำกฎหมายอาญาในรูปแบบประมวล

กฎหมายขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในด้านการปกครองประเทศ และความต้องการยกเลิกศาลกงสุลต่างประเทศ ประมวลกฎหมายอาญาที่จัดทำขึ้นในสมัยนั้นเรียกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นับเป็นประมวลกฎหมายอาญาระดับแรกของไทยซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นเวลาประมาณ 48 ปี จนถึง พ.ศ. 2500 ก็ยกเลิกไป และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ขึ้นแทน โดยประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นั้นมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในวิทยานิพนธ์เรื่อง*ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย* ฉบับนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกฎหมายอาญาทั่วไปเท่านั้น (ยกเว้นการศึกษา*กฎหมายตราสามดวง*ที่จะศึกษากฎหมายทุกฉบับที่รวมอยู่ในเล่มเพราะในสมัยนั้นยังไม่มีกฏหมายออกเป็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง) เนื่องจากเห็นว่าโทษทางอาญามีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายของผู้กระทำผิด เป็นโทษที่ส่งผลกระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับโทษทางแพ่ง ดังที่อภิวัดน์ สุตสา (2561: 113 - 114) กล่าวถึงบทลงโทษทางอาญาไว้ว่า “บรรดาโทษในระบบกฎหมายนั้น โทษทางอาญา ถือได้ว่าเป็นโทษที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับโทษทางแพ่ง โทษทางปกครอง หรือโทษทางการเมือง ทั้งนี้ เพราะโทษประหารชีวิต จำคุก หรือการกักขัง นั้น เป็นโทษทางอาญาที่มุ่งกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำผิดซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของโทษทางอาญา ส่วนการปรับ และการริบทรัพย์สินเป็นเพียงการลงโทษในทางทรัพย์สินซึ่งเป็นมาตรการเสริมในการลงโทษทางอาญาเท่านั้น”

3.1.2 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

อภิวัดน์ สุธาธิโยธิน (2558: 7 - 9) กล่าวถึง แนวคิดที่เป็นการวางรากฐานกฎหมายอาญาที่ Cesare Beccaria นักปรัชญากฎหมายอาญาในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้เสนอไว้ว่า “ความผิดอาญา” เกิดจากทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ประชาชนมอบอำนาจให้รัฐออกกฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำที่เป็น “ภัยอันตรายต่อผู้อื่น” (harm to others) โดยการออกกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม และมีการกำหนดข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษทางอาญา

ความผิดทางอาญาในแง่ของกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ความผิดในตัวเอง (mala in se) และ 2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) ส่วนความผิดในแง่ของการกระทำแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย 2. ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏและความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ และ 3. ความผิดธรรมดาและความผิดซับซ้อน และสำหรับความผิดอาญาในแง่ของการดำเนินคดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ความผิดอาญาแผ่นดิน และ 2. ความผิดอันยอมความได้

ส่วนหลักการพิจารณาว่าการกระทำใดควรจะเป็นความผิดอาญานั้น Herbert L.Packer กล่าวไว้ว่ามี 6 ประการ ได้แก่

1. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่าง ๆ
3. การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา จะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการอื่นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ
6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

ดังนั้นการกระทำผิดในความผิดประเภทมาลาอินเซ (mala in se) หรือความผิดในตัวเอง เช่น การฆ่าคนตาย การปล้นทรัพย์ การลักทรัพย์ การข่มขืน เป็นความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง หรือเห็นได้ในตัวเอง ย่อมเข้าข่ายหลักทั้ง 6 ประการของ Packer

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน (2558) สรุปหลักในการพิจารณาความผิดทางอาญาไว้ว่า เมื่อได้พิจารณาว่าการกระทำใดเข้าข่ายองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนด และพิจารณาความผิดหรือไม่ผิดกฎหมายแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือการพิจารณาถึงผู้กระทำ โดยจะพิจารณาว่าบุคคลนั้นได้กระทำลงไปโดยมีความรู้ผิดชอบหรือไม่ หรือสิ่งที่เขากระทำลงไปเป็นสิ่งที่สังคมจะตำหนิได้หรือไม่ หากสิ่งที่กระทำลงไปนั้นเกิดจากความไม่รู้ผิดชอบ เช่น มีความบกพร่องเรื่องอายุ ความบกพร่องเรื่องจิตของผู้กระทำ และความบกพร่องเรื่องความไม่รู้ข้อผิดถูก เป็นต้น กฎหมายจะยกเว้นโทษให้ โดยถือว่าบุคคลนั้นไม่มีความชั่ว (Schuld)

ไชยยศ วรรณทศศิริ (2537) เขียนบทความเรื่อง “ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิด” กล่าวถึงทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานของดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดว่ามีหลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของแต่ละรัฐหรือหน่วยงานว่าประสงค์จะให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีทิศทางไปในทางใด ทฤษฎีที่สำคัญและได้รับการยอมรับโดยทั่วไปได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้น (Retribution) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องปราม (Deterrence) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) ทฤษฎีการลงโทษ

เพื่อชดเชยความเสียหาย (Restitution) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ (Desert or Proportionality)

1. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้น (Retribution) เป็นทฤษฎีการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด ทฤษฎีนี้ยึดแนวความคิด “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” การลงโทษตามทฤษฎีนี้ใช้วิธีการที่รุนแรง เช่น การประหารชีวิตผู้กระทำผิดฐานฆ่าผู้อื่น การลงโทษตัดมือขโมย และการลงทัณฑ์ทรมานในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำผิดรับสารภาพและเพื่อให้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตน แต่เมื่อสังคมเจริญขึ้นทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นก็เสื่อมความนิยมลง เนื่องด้วยแนวคิดว่าการลงโทษในลักษณะดังกล่าวไม่สามารถอธิบายด้วยเหตุผลได้อย่างชัดเจน หากเป็นเพียงการสนองตอบอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลเท่านั้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อสังคม ผู้เสียหาย ตลอดจนผู้กระทำความผิด

2. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องปราม (Deterrence) แนวความคิดของการลงโทษเพื่อป้องปรามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. การป้องปรามโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการเน้นป้องปรามสมาชิกในสังคมเพื่อมิให้กระทำความผิด และ 2. การป้องปรามเฉพาะบุคคล (Personal Deterrence) จะเน้นป้องปรามมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก แนวความคิดเรื่องการลงโทษเพื่อป้องปรามนั้นได้รับการยอมรับและเชื่อถือเป็นอย่างมากและมักถูกนำไปใช้ร่วมกับการลงโทษตามทฤษฎีอื่น ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามปัจจุบันแนวคิดเรื่องการลงโทษแบบป้องปรามก็เสื่อมความนิยมลงเช่นกัน เหตุเพราะยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าการลงโทษจะสามารถป้องปรามการกระทำผิดได้จริงหรือไม่ เช่น การลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดโดยหวังผลมิให้คนอื่นในสังคมกระทำความผิดเช่นนั้นอีกเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมกับผู้กระทำความผิดผู้นั้น แต่กลับจะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้การลงโทษผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดจริงโดยหวังจะหยุดยั้งมิให้บุคคลอื่นคิดกระทำการเช่นนั้น สิ่งเหล่านี้ทำให้นักกฎหมายเริ่มขาดความเชื่อมั่นว่าแนวคิดการลงโทษนี้จะให้ประโยชน์จริง ประกอบกับนักกฎหมายก็เชื่อว่าการลงโทษเพื่อป้องปรามอาจจะเป็นเพียงสิ่งที่เปลี่ยนใจให้ผู้ที่ตั้งใจจะกระทำความผิดเปลี่ยนเวลาหรือสถานที่ที่จะกระทำความผิดเท่านั้น

3. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation) เป็นแนวทางการลงโทษเพื่อให้เกิดประโยชน์อีกวิธีหนึ่ง ทฤษฎีนี้มองว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยให้แก่สังคม การตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอาจจะเป็นแค่ช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไปก็ได้ เช่น การลงโทษจำคุกซึ่งมีกำหนดระยะเวลาเป็นกรณีตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอีกในช่วงเวลาที่ต้องโทษอยู่ การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือการประหารชีวิตเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นมีโอกาสกระทำความผิดได้อีกอย่างเด็ดขาด หรือการลงโทษตัดมือผู้กระทำความผิด ลักทรัพย์ก็มีแนวความคิดนี้สนับสนุนอยู่เช่นกัน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ยังมีข้อโต้แย้งว่าไม่เป็นธรรม

กับผู้กระทำความผิดเพราะดูเหมือนเป็นการลงโทษที่มองไปในอนาคตไม่ใช่การลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในปัจจุบันอย่างแท้จริง

4. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) ในทศวรรษที่ 60 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในหลาย ๆ ประเทศหันมาสนใจทฤษฎีการลงโทษเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพราะเชื่อว่าจะเป็นทางเลือกที่ตรงจุดและได้ผลดีในระยะยาวด้วยมองว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีปัญหา จึงต้องแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการลดปัญหาอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ยังคงมีปัญหา กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ต้องอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการลงโทษค่อนข้างมาก เริ่มตั้งแต่การสืบเสาะความประพฤติของผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการลงโทษ จากนั้นคือการปรับปรุงฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ หลังจากพ้นโทษ และยังต้องมีการสอดส่องติดตามผลหลังจากที่พ้นโทษแล้วด้วย ทำให้รัฐต้องเพิ่มงบประมาณตลอดจนจำนวนบุคลากรขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นแนวทฤษฎีที่ไม่ได้ช่วยยับยั้งป้องกันการกระทำผิดในสังคม หากเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และที่สำคัญคือมีการโจมตีว่าแนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับผู้กระทำความผิดมากเกินไปจนละเลยผู้เสียหายและสังคม

5. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดเชยความเสียหาย (Restitution) ภายหลังเมื่อกระบวนการยุติธรรมมีการให้ความสำคัญกับผู้เสียหายมากขึ้นเพราะเห็นว่าผู้เสียหายต่างหากคือบุคคลที่ควรได้รับการฟื้นฟูเยียวยา ก็เริ่มมีการพูดถึงทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดเชยความเสียหายซึ่งเป็นวิธีการลงโทษเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายโดยตรง แต่ก็เป็นทฤษฎีที่ถูกคัดค้านมากอีกทฤษฎีหนึ่งเพราะเป็นทฤษฎีที่จะทำให้เกิดการฟ้องร้องทางแพ่งเพิ่มขึ้นมากเพื่อชดเชยให้ผู้เสียหายเท่านั้น หากใช้การลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ การลงโทษตามแนวคิดนี้จึงไม่ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมในสังคมเลย

6. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ (Desert or Proportionality) เป็นแนวคิดได้รับความนิยมมากในทศวรรษที่ 70 - 80 แนวคิดนี้พัฒนามาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้น โดยนักกฎหมายได้หันกลับมาคิดว่าการลงโทษควรมีสัมพันธ์กับความผิดที่ได้กระทำ กล่าวคือ การลงโทษควรเป็นผลสะท้อนจากการกระทำผิดนั้น เช่นเดียวกับการกระทำทั่วไปของบุคคลที่ทำอะไรควรได้รับผลเช่นนั้น แนวความคิดนี้สอดคล้องกับแนวความคิดตามหลักศาสนาพุทธที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” จึงมีลักษณะเป็นการลงโทษเพื่อตอบแทนผู้กระทำความผิดมากกว่าเพื่อหวังผลประโยชน์ใด ๆ โดยหลักเกณฑ์สำคัญของแนวคิดนี้คือ การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ แต่ก็ได้มีการผสมผสานแนวความคิดของการลงโทษเพื่อให้เกิดประโยชน์ไว้ด้วย อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้ก็มิได้แย้งว่า จะใช้หลักเกณฑ์อะไรมาพิจารณาว่าการลงโทษใดเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ และความแตกต่างของผู้กระทำความผิดจะมีผลทำให้โทษที่จะลงนั้นแตกต่างกันไปหรือไม่ เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษตามโทษฐานต่าง ๆ ข้างต้นจะเห็นว่าแต่ละโทษฐานต่างมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสังคมว่าจะยึดถือโทษฐานใดมาสนับสนุนดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น ๆ สำหรับประเทศไทย แนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายในปัจจุบัน ผู้พิพากษาจะพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ข้อเท็จจริงแห่งคดี เช่น พฤติการณ์แห่งคดีและประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิด และ 2) หลักโทษฐาน โดยแนวคิดโทษฐานที่สำคัญได้แก่ โทษฐานการลงโทษเพื่อทดแทน โทษฐานการลงโทษเพื่อป้องกัน โทษฐานการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู และโทษฐานการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม (ไชยยศ วรรณนทีศิริ, 2537)

การนำโทษฐานมาใช้กำหนดโทษนั้นจะยึดโทษฐานใดโทษฐานหนึ่งเป็นหลักและนำโทษฐานอื่นมาเสริม กล่าวคือ ในการพิจารณาพิพากษาคดี หากเป็นคดีที่ความผิดที่กระทำนั้นรุนแรงมากจะใช้โทษฐานการลงโทษเพื่อทดแทนเป็นหลัก หากความผิดที่ได้กระทำมีความรุนแรงน้อยจะใช้โทษฐานการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก ส่วนผู้กระทำความผิดซ้ำซากจะใช้โทษฐานการลงโทษเพื่อป้องกันเป็นหลัก ทั้งนี้การกำหนดโทษจะแตกต่างกันกรณี ๆ ไปขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษา ยกตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงมากโดยหลักแล้วควรกำหนดโทษสูง ผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงน้อยโดยหลักแล้วจะกำหนดโทษต่ำตามสัดส่วนของการกระทำความผิด แต่ผู้กระทำความผิดโดยบังเอิญโทษกำหนดโทษไม่จำเป็นต้องเป็นสัดส่วนกันกับการกระทำความผิด และสำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำซากโดยหลักแล้วจะกำหนดโทษให้สูงกว่าปกติหรือสูงสุดแล้วแต่กรณีไป (อุทิศ สุภาพ, 2545) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจะตัดสินว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดและต้องถูกลงโทษหนักเบาสถานใดส่วนหนึ่งคือขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาหาใช่ตัวบทกฎหมายเพียงประการเดียวไม่

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1.3 ระบบกฎหมาย

กฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ได้แก่ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law system) และระบบประมวลกฎหมาย (civil law system) แต่การแบ่งระบบกฎหมายโดยทั่วไปที่ได้รับการยอมรับกันในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบจะแบ่งกฎหมายออกเป็น 4 ระบบ (www.Thailaws.com) ดังนี้

1. ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) เป็นระบบที่ใช้คำพิพากษาที่ศาลเคยวางหลักไว้แล้วเป็นหลักในการพิจารณา คนทั่วไปมักเข้าใจว่าระบบกฎหมายจารีตประเพณีไม่ใช่กฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ระบบนี้มีกฎหมายที่บัญญัติโดยรัฐสภาเช่นเดียวกับระบบประมวลกฎหมาย แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือระบบกฎหมายจารีตประเพณีเป็นระบบที่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการตีความกฎหมายอย่างมาก ซึ่งเป็นการลดทอน

ความสำคัญของกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรลง ตัวอย่างประเทศที่ใช้กฎหมายระบบนี้ในปัจจุบัน เช่น เครือจักรภพอังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย เป็นต้น (www.Thailaws.com)

2. ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) เป็นระบบที่ใช้กันในภาคพื้นทวีปยุโรป มีหลักกฎหมายซึ่งสืบทอดมาจากหลักกฎหมายโรมัน ระบบกฎหมายนี้ผู้พิพากษาสามารถตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรในลักษณะขยายความได้ โดยมีหลักว่า ผู้พิพากษาจะต้องค้นหากฎหมายที่จะนำมาตัดสินคดีจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรก่อน หากไม่พบบัญญัติกฎหมายที่จะนำมาใช้พิจารณาคดีได้จึงจะใช้หลักกฎหมายทั่วไปและกฎหมายจารีตประเพณีมาประกอบการพิจารณาตัดสินคดี ตัวอย่างประเทศที่ใช้กฎหมายระบบนี้ในปัจจุบัน เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น และประเทศไทย เป็นต้น (www.Thailaws.com)

3. ระบบกฎหมายศาสนา (Religious Law System) หมายถึง ระบบกฎหมายที่พึ่งพิงกับระบบทางศาสนาหรือใช้คัมภีร์ทางศาสนาเป็นกฎหมาย ซึ่งมักจะมีวิธีการใช้กฎหมายที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การใช้ฮาล์คากห์ของยิวในกฎหมายมหาชน ถือเป็นเรื่องที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอื่นได้ ขณะที่การใช้กฎหมายอิสลามจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานการใช้กฎหมายที่มีมาก่อนและการตีความด้วยการเทียบเคียงเป็นต้น ตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบนี้ในปัจจุบัน เช่น อัฟกานิสถาน ลิเบีย อิหร่าน เป็นต้น (www.Thailaws.com)

4. ระบบกฎหมายผสมผสาน (Pluralistic System) หมายถึง ระบบที่ใช้การผสมผสานจากสามระบบข้างต้น ลักษณะการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายนี้มักเกิดจากอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ เช่น มาเลเซียใช้ระบบกฎหมายทั่วไปเป็นหลัก ผสมผสานกับระบบกฎหมายศาสนา ส่วนอียิปต์ใช้ระบบกฎหมายศาสนาเป็นหลัก ผสมผสานกับระบบประมวลกฎหมาย เป็นต้น (www.Thailaws.com)

3.1.4 ประเภทกฎหมาย

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการแบ่งประเภทของกฎหมายตามประเภทของเนื้อหาออกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ

1. กฎหมายสารบัญญัติ (Substantive Law) คือ กฎหมายสำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดในการประทุษร้ายต่อกัน ไม่ว่าต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งแบ่งออกเป็นกฎหมายความแพ่งและความอาญา เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกมีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 แต่เนื่องจากได้มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกนี้ขึ้นทันทีหลังจากการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาในปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยได้มีการจำแนกตัวบทกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งออกจากกันอย่างชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ. 2451 เป็นต้นมา แต่ก็มิได้หมายความว่ากฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ความจริงกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันในหลายประการ กฎหมายอาญามีส่วนสำคัญในการสร้างความรับผิดชอบทางแพ่ง ขณะเดียวกันกฎหมายแพ่งก็มีส่วนในการพัฒนากฎหมายอาญาเช่นกัน

2. กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law) คือ กฎหมายที่กล่าวถึงกระบวนการวิธีพิจารณาความในศาล เพื่อจะบังคับให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลเพื่อให้เกิดผลในทางกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

3.1.5 การแบ่งยุคกฎหมายไทย

ร.แลงการ์ด หรือโรแบร์ต แลงการ์ด (2553: 63 - 67) ศาสตราจารย์ด้านนิติศาสตร์ ชาวฝรั่งเศส ผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อดีตอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์กฎหมายไทยไว้ว่า ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยนั้นควรแบ่งออกเป็น 4 สมัย ดังนี้

1. สมัยกรุงศรีอยุธยา หลักฐานสำคัญที่ใช้ประกอบการค้นคว้าถึงกฎหมายในกรุงศรีอยุธยาคือ ชุมชนบทกฎหมายที่ได้ประมวลในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

2. สมัยสามรัชกาลแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์³ สมัยกรุงศรีอยุธยา ได้มีระยะเวลายาวมาจนถึงรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และถือว่าแนวความคิดเชิงกฎหมายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ (รัชกาลที่ 1 - 3) เป็นเช่นเดียวกันกับแนวความคิดในสมัยอยุธยา

3. สมัยรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างตรงกันข้ามกับที่เป็นมาในสามรัชกาลต้นเนื่องด้วยการเปิดรับแนวความคิดของประเทศตะวันตกทำให้กฎหมายของไทยเปลี่ยนไป “โดยถือเอาหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญแทนข้อบัญญัติแห่งพระธรรมศาสตร์ในการก่อกำเนิดกฎหมาย ณ สมัยนี้พระมหากษัตริย์เริ่มทรงใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายโดยแท้จริง” (แลงการ์ด, โรแบร์ต, 2553: 65)

4. สมัยประมวลกฎหมาย สมัยนี้อาจเริ่มต้นนับได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2434 (รัชกาลที่ 6) ซึ่งเป็นปีที่ได้จัดตั้งและวางระเบียบของกระทรวงยุติธรรมขึ้น นับเป็นสมัยของการทำประมวลกฎหมายทั้งสมัยหลังจากที่รัชกาลที่ 5 ได้ทรงเริ่มต้นไว้

³ ร.แลงการ์ด ตั้งชื่อสมัยของกฎหมายไทยสมัยที่ 2 ไว้ตามนี้ “สมัยสามรัชกาลแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” โดยคำว่า “รัชกาล” เป็นอักษรวิธแบบเก่าซึ่งแตกต่างกับปัจจุบันที่เขียนว่า “รัชกาล”

ส่วน แสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558: 45 - 56) กล่าวถึงการแบ่งยุคกฎหมายไทยไว้ สรุปความได้ว่า เมื่อกล่าวถึงการแบ่งยุคสมัย ส่วนใหญ่มักนึกถึงการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ทั่วไป ซึ่งเป็นการแบ่งยุคสมัยที่ให้ความสำคัญกับเมืองหลวงและองค์พระมหากษัตริย์เป็นหลัก กล่าวคือ เป็นการแบ่งยุคสมัยตามราชธานี พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ เรียกกันว่า **แนวทางแบบแผนของชาติ** เมื่อจัดแบ่งกฎหมายไทยตามแนวทางนี้ ทำให้ได้กฎหมายที่แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ **ยุคสุโขทัย ยุคอยุธยา ยุครธนบุรี และยุครัตนโกสินทร์** หรือบางครั้งก็แบ่งเป็น 5 ยุค โดยเพิ่ม **ยุค(สืบหา)ถิ่นกำเนิดของคนไทย** ขึ้นมาอีกยุคหนึ่ง อย่างไรก็ตามการแบ่งยุคสมัยของกฎหมายในแนวทางประวัติศาสตร์กฎหมายนั้นมีแนวทางแตกต่างออกไป

การแบ่งยุคสมัยของกฎหมายใน **แนวทางประวัติศาสตร์กฎหมาย** เป็นการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์แบบใหม่โดยคำนึงถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคมเป็นสำคัญ กล่าวคือเป็นการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายด้วย ทำให้สามารถแบ่งยุคประวัติศาสตร์กฎหมายไทยได้เป็น 2 ยุค คือ **ยุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modern Law) และ ยุคสมัยใหม่ (Modern Law)**

1. กฎหมายไทยยุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modern Law) แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ 1) ช่วงที่เป็นกฎหมายไทยเดิมแท้ ๆ เป็นกฎหมายที่มาจากวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของสังคมไทยแท้ ๆ ก่อนจะได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ได้แก่ ช่วงกำเนิดคนไทยถึงสมัยสุโขทัย และ 2) ช่วงที่กฎหมายไทยได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย (คัมภีร์มานาวธรรมศาสตร์)

2. กฎหมายไทยยุคสมัยใหม่ (Modern Law) การแบ่งยุคสมัยแบบนี้จะถือเอาช่วงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นจุดแบ่ง เพราะเป็นช่วงที่สยามได้รับอิทธิพลของกฎหมายตะวันตกซึ่งเป็นกฎหมายสมัยใหม่เข้ามาในประเทศจนทำให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นเป็นฉบับแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)

3.2 การแบ่งยุคกฎหมายไทยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับระบบกฎหมาย และแนวคิดในการแบ่งสมัยกฎหมายไทยทั้งของ ร.แสวงการ์ด และแสวง บุญเฉลิมวิภาส พบว่ามีลักษณะร่วมกันบางประการทั้งแนวคิดการแบ่งยุคและการตั้งชื่อสมัยกฎหมาย ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกันและกำหนดชื่อยุคสมัยกฎหมายไทยที่ใช้เฉพาะในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการแบ่งยุคสมัยของกฎหมายไทย

ที่มา	การแบ่งระบบและยุคของกฎหมาย				
<i>www.Thailaws.com</i>	ระบบกฎหมายจารีตประเพณี			ระบบประมวลกฎหมาย	
ร.เล่างาคัด (2553)	-	สมัย กรุงศรีอยุธยา	สมัยสามรัชกาล แรกแห่งกรุง รัตนโกสินทร์	สมัยรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5	สมัย ประมวลกฎหมาย
แสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558)	สุโขทัย	อยุธยา ธนบุรี	รัตนโกสินทร์		
	กฎหมายไทยยุคก่อนสมัยใหม่			กฎหมายไทยยุคสมัยใหม่	
ผู้วิจัย	ยุคกฎหมายจารีตประเพณี			ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบ ประมวลกฎหมาย	ยุค ประมวลกฎหมาย

ในวิทยานิพนธ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยนี้ ผู้วิจัยแบ่งยุคสมัยของกฎหมายออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ 1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี 2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และ 3. ยุคประมวลกฎหมาย โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งยุคสมัยของกฎหมาย 3 ประการ คือ

1. การแบ่งประเภทของกฎหมายตามทฤษฎีกฎหมายสากลที่มีการแบ่งระบบกฎหมายออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ได้แก่ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และระบบประมวลกฎหมาย (*www.Thailaws.com*)

2. แนวคิดในการแบ่งสมัยกฎหมายไทยของ ร.เล่างาคัด (2553) และแสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558)

3. ตัวบทกฎหมายอาญาของไทยที่ยังคงมีเอกสารเหลืออยู่ในปัจจุบัน โดยหากในช่วงเวลาใด (ซึ่งอ้างอิงการแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์) มีเอกสารตัวบทกฎหมายมากกว่า 1 ฉบับ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะกฎหมายอาญาดั้งเดิมที่เป็นการประกาศใช้ครั้งแรกเท่านั้น

การตั้งชื่อยุคสมัยของกฎหมายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยอ้างอิงจากชื่อเรียกระบบกฎหมายตามทฤษฎีกฎหมายสากลประกอบกับลักษณะของตัวบทกฎหมายอาญาของไทยในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ยุคกฎหมายจารีตประเพณี + ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายตราสามดวง ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณี ทำให้ได้ชื่อ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี

ยุคประมวลกฎหมาย + ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ที่มีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย (ตามชื่อของกฎหมายด้วยประการหนึ่ง) ทำให้ได้ชื่อ ยุคประมวลกฎหมาย

ส่วนยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย มีที่มาจากการที่วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิชานิติพนธ์ฉบับนี้คือการแสดงให้เห็นพัฒนาการของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเพิ่มชื่อยุคสมัยของกฎหมายขึ้นมา 1 ยุค นั่นคือ **ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย** โดยการเลือกใช้คำว่า “เปลี่ยนผ่าน” มาตั้งเป็นชื่อยุคนั้นเพื่อต้องการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งในยุคต้นและยุคหลังว่า แม้จะเป็นกฎหมายต่างระบบกันแต่ก็ยังมีปัจจัยบางประการที่เชื่อมโยงลักษณะความเป็นกฎหมายอาญาไทยเข้าไว้ด้วยกัน และปัจจัยนั้นก็ส่งผลต่อการสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุคด้วย และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจัดให้ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อยู่ในยุคสมัยนี้ ด้วยลักษณะของกฎหมายที่มีความคล้ายคลึงกับทั้งกฎหมายตราสามดวง และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

3.3 โครงสร้างเนื้อหาของกฎหมายอาญาไทย

Teun A. van Dijk (1977) กล่าวถึงการศึกษาวาทกรรมไว้สรุปได้ว่า การวิเคราะห์วาทกรรมควรศึกษาโครงสร้างความหมายระดับมหภาค (semantic macro-structure) ในลำดับแรกเพราะจะช่วยให้เข้าใจความหมายโดยรวม (global meaning) ของวาทกรรมได้ การวิเคราะห์เนื้อหาของตัวบทกฎหมายแต่ละฉบับว่ามีโครงสร้างอย่างไร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำความเข้าใจความหมายโดยภาพรวมของกฎหมายแต่ละฉบับว่าถูกสร้าง/ตราขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายใด

ในวิทยานิพนธ์ของสุกัญญา สุวิหะรัตน์ (2553: 20) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของคริสโตเฟอร์ วิลเลียมส์ ที่ศึกษาโครงสร้างของตัวบทกฎหมายอังกฤษไว้ว่า โดยทั่วไปมีการแบ่งกฎหมายออกเป็น 3 ส่วน คือ Preliminary provisions, Principal provisions และ Final provisions

1. Preliminary provisions ประกอบด้วยส่วนที่เป็นชื่อของกฎหมายแบบยาว (long title) และส่วนที่เรียกว่า preamble ซึ่งอาจเป็นความเบื้องต้น พระราชปรารภ หรืออารัมภกถา ซึ่งเป็นส่วนที่บอกปริบทที่มาของกฎหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขต โดยส่วนนี้จะเป็นส่วนที่อยู่ระหว่างชื่อกฎหมายกับตัวบทกฎหมาย (title and enacting terms)

2. Principal provisions เป็นส่วนตัวบทกฎหมายที่บอกเนื้อหาสาระของกฎหมายที่บังคับใช้ ซึ่งอาจแบ่งย่อยเป็นส่วนต่าง ๆ

3. Final provisions เป็นส่วนท้ายซึ่งอาจเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติมหรือบทยกเลิกกฎหมายเก่า

จากการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างของตัวบทกฎหมายไทยทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่จารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เปรียบเทียบกับโครงสร้างของตัวบทกฎหมายอังกฤษของของคริสโตเฟอร์ วิลเลียมส์ ช้างตัน ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะโครงสร้างของกฎหมายไทยทั้ง 4 ฉบับ มีทั้งที่เหมือน และแตกต่างกัน กล่าวคือในภาพรวมสามารถแบ่งองค์ประกอบของกฎหมายแต่ละสมัยออกเป็น 2 ส่วนได้เหมือนกัน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย/อารัมภกถา (preamble) และส่วนที่ 2 บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions) แต่จะมีกฎหมาย 1 ฉบับคือกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่มีส่วนที่ 3 คือ บทลงท้าย (final provisions) ซึ่งเป็นบทยกเลิกกฎหมายเพิ่มเติมเข้ามา ทำให้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เป็นตัวบทกฎหมายที่มีโครงสร้างตรงตามทฤษฎีโครงสร้างตัวบทกฎหมายตามแบบฉบับกฎหมายตะวันตก (กฎหมายอังกฤษ) มากที่สุด ดังตารางแสดงโครงสร้างเนื้อหากฎหมายอาญาไทย ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงโครงสร้างเนื้อหากฎหมายอาญาไทย

คิลจารีกกฎหมายลักษณะโจร	พระไอยการ/พระอัยการ ในกฎหมายตราสามดวง	กฎหมายลักษณอาญา	ประมวลกฎหมายอาญา
1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติ กฎหมาย/อารัมภกถา (preamble)	1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติ กฎหมาย/อารัมภกถา (preamble)	1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติ กฎหมาย (preamble)	1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติ กฎหมาย (preamble)
- พระราชปราชญ์ของ พระมหากษัตริย์	1.1 ประกาศพระราชบัญญัติ	1.1 พระราชปราชญ์ของ พระมหากษัตริย์	1.1 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499
1) กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ พระองค์หนึ่ง ไม่ปรากฏพระนามแน่ ชัดเนื่องจากจารึกชำรุด	1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้ พระราชบัญญัติ (จันทรคติ)	1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้ พระราชบัญญัติ (จันทรคติ)	1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้ พระราชบัญญัติ (สุริยคติ)
2) คำสั่งให้มีการร่างกฎหมาย	2) คำขอพระเกียรติโดยกล่าวพระ นามของพระมหากษัตริย์	2) คำขอพระเกียรติโดยกล่าว พระนามของพระมหากษัตริย์	2) พระนามพระมหากษัตริย์ แบบย่อ
2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions)	3) มูลเหตุในการออกกฎหมาย (ความคลาดเคลื่อนของตัวบท กฎหมาย)	3) เหตุผลในการร่างกฎหมาย (ข้อขัดข้องของการใช้กฎหมาย ตราสามดวง)	3) เหตุผลในการร่างกฎหมาย แบบสั้น (พฤติการณ์บ้านเมือง เปลี่ยนแปลงไป)
- องค์ประกอบของบทบัญญัติ 1) การบรรยายเหตุการณ์ 2) ผู้กระทำความผิด 3) รูปแบบความผิด 4) คำสั่งและเหตุผลที่สั่ง 5) บทลงโทษและเหตุผลที่ลงโทษ 6) การให้รางวัลและเหตุผลที่ให้ รางวัล	4) คำสั่งให้มีการร่างกฎหมาย	4) กระบวนการร่างกฎหมาย (คณะกรรมการร่างและการ ตรวจแก้ไขกฎหมายโดย พระมหากษัตริย์)	4) คำสั่งให้มีการประกาศใช้ กฎหมาย
	5) กระบวนการร่างกฎหมาย (ขุนนางทำหน้าที่ยกร่างและตรวจแก้ไข กฎหมายโดยพระมหากษัตริย์)	5) คำสั่งให้มีการร่างกฎหมาย	1.2 สาระของพระราชบัญญัติให้ ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้ และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย)
	1.2 ความเบื้องต้น (กล่าวถึงประเภท ของกฎหมายว่าเป็นมูลคดีหรือสาขาคดี)	1.2 ความเบื้องต้น (ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้ และข้อกำหนดการ บังคับใช้กฎหมาย)	1.3 ผู้รับสนองพระบรมราช โองการ (นายกรัฐมนตรี)
	2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions)	2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions)	2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions)
	ลักษณะ (หมวด/หัวข้อย่อย)	ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ ภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด	ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 ความผิด ภาค 3 ลหุโทษ

ศึลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร	พระไอยการ/พระอัยการ ในกฎหมายตราสามดวง	กฎหมายลักษณะอาญา	ประมวลกฎหมายอาญา
	- องค์ประกอบของบทบัญญัติ 1) การบรรยายเหตุการณ์ 2) ผู้กระทำความผิด 3) รูปแบบความผิด 4) คำสั่งและเหตุผลที่สั่ง 5) บทลงโทษและเหตุผลที่ลงโทษ 6) การยกเว้นโทษ/ลดโทษและเหตุผล 7) การให้รางวัลและเหตุผลที่ให้รางวัล	- องค์ประกอบของบทบัญญัติ 1) การบรรยายเหตุการณ์ 2) ผู้กระทำความผิด 3) รูปแบบความผิด 4) คำสั่งและเหตุผลที่สั่ง 5) บทลงโทษและเหตุผลที่ลงโทษ 6) การยกเว้นโทษ/ลดโทษและ เหตุผล	- องค์ประกอบของบทบัญญัติ 1) การบรรยายเหตุการณ์ 2) ผู้กระทำความผิด 3) รูปแบบความผิด 4) คำสั่งและเหตุผลที่สั่ง 5) บทลงโทษและเหตุผลที่ลงโทษ 6) การยกเว้นโทษ/ลดโทษและ เหตุผล
	- ประกาศพระราชบัญญัติ (แทรก) ปรากฏศักราชคนละปีกับข้อ 1.1 แต่ มีองค์ประกอบเนื้อหาเหมือนกัน คือ	3. บทลงท้าย (final provision)	
	1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้ พระราชบัญญัติ (จันทรคติ)	- คำสั่งให้ยกเลิกใช้กฎหมาย “บัญญัติกฎหมายแล พระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย”	
	2) คำขอพระเกียรติโดยกล่าว พระนามเต็มของพระมหากษัตริย์		
	3) พระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับ คดีตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์		
	4) คำสั่งให้ประกาศเป็นพระราช กฤษฎีกาต่อไป		
	5) บทบัญญัติกฎหมาย		

จากตารางแสดงโครงสร้างเนื้อหากฎหมายอาญาไทยข้างต้นจะเห็นว่ากฎหมายไทยแต่ละยุคสมัยมีรูปแบบโครงสร้างเนื้อหาที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงกฎหมายแต่ละฉบับตามลำดับ 1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ได้แก่ ศึลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายตราสามดวง 2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และ 3. ยุคประมวลกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ดังนี้

3.3.1 กฎหมายไทยในยุคกฎหมายจารีตประเพณี

เป็นยุคที่บทบัญญัติกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางศาสนา (พราหมณ์-พุทธ) การกระทำใดที่ขัดกับหลักศีลธรรมถือเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย กฎหมายไทยที่อยู่ในยุคนี้ประกอบด้วยกฎหมายสมัยสุโขทัยและกฎหมายสมัยอยุธยาซึ่งหมายรวมถึงสมัยกรุงธนบุรี และสมัย

รัชกาลที่ 1 - 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ด้วย ตัวบทกฎหมายของยุคนี้ที่ยังมีหลักฐานเหลืออยู่มี 2 ฉบับ ได้แก่ ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1940 และกฎหมายตราสามดวง

3.3.1.1 ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

เป็นตัวบทกฎหมายที่เก่าที่สุดที่ปรากฏมีหลักฐานอยู่จนปัจจุบันนี้ มีรูปแบบเป็น บทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจน แม้ข้อความบางช่วงจะลบเลือนไปตามสภาพของศิลา แต่ก็นับเป็น ตัวแทนกฎหมายในสมัยสุโขทัยที่สำคัญ

1) ความเป็นมาของศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

ศิลาจารึกในสมัยสุโขทัยมีหลายหลัก เนื้อหาในจารึกโบราณส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ศาสนา เช่น การสร้างวัด หรือเป็นการบรรยายถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป แต่เนื้อหาใน ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรนั้นแตกต่างออกไปจากจารึกหลักอื่น ๆ เพราะ “เป็นจารึกเพียงหลัก เดียวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่บันทึกตัวบทกฎหมายไว้” (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 - 2555: 103) นักนิติศาสตร์บางคนเคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ศิลาจารึกหลักที่ 1 หรือที่รู้จักกันในชื่อ “ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง” ก็มีการกล่าวถึงกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ ไปด้วยเช่นกัน เช่นกล่าวถึงกฎหมายว่าด้วย มรดก กฎหมายเกี่ยวกับการร้องทุกข์ และกฎหมายวิธีพิจารณาความ แต่ข้อความเหล่านั้นหาใช่ตัวบท กฎหมายที่แท้จริงไม่เพราะการที่ข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 มีลักษณะคล้ายกฎหมายนั้นเป็นเพราะ การตีความจากเนื้อหาที่ปรากฏในจารึกเท่านั้น แตกต่างกับ “ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร” ที่มี เนื้อหาเป็นการบันทึกตัวบทกฎหมายโดยตรง ลักษณะที่แสดงความเป็นตัวบทบัญญัติกฎหมาย ประการหนึ่งคือ ในเนื้อหาจารึกมีการใช้สัญลักษณ์ “๐” ซึ่งคล้ายกับเครื่องหมายฟองมัน “๐” ใน กฎหมายตราสามดวงที่ใช้เป็นเครื่องหมายบอกการขึ้นต้นบทกฎหมายมาตราใหม่ และมีการใช้ ข้อความ “มาตราหนึ่งสอด ...” (มาตราหนึ่งสอด...) ขึ้นต้นบทบัญญัติกฎหมายแต่ละข้อ คล้ายกฎหมาย ปัจจุบันที่ใช้คำว่า “มาตรา ...” ขึ้นต้นบทบัญญัติกฎหมายทุกข้อ

“จารึกกฎหมายลักษณะโจร” มีชื่อเรียกอื่น ๆ ว่า “จารึกวัดพระมหาธาตุ วัดสระศรี (หลักที่ 7 ก.)”, “จารึกหลักที่ 38 ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร” และ “ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร พุทธศตวรรษที่ 19 - 20” (ศุภชัย มานุษยวิทยาสรีนธร, 2563) เนื้อหาในศิลาจารึกหลักนี้จารึกด้วย อักษรไทยสมัยสุโขทัยบนแผ่นหินชนวนสีด้ารูปใบเสมาขนาดกว้าง 65 เซนติเมตร × สูง 108 เซนติเมตร × หนา 14 เซนติเมตร หลักศิลามี 2 ด้าน ด้านที่ 1 มี 45 บรรทัด ส่วนด้านที่ 2 มี 54 บรรทัด เจ้าน้ำที่กรมทางหลวงแผ่นดินชุดพบขณะกำลังสร้างถนนจรดวิถีถ่อง ระหว่างกิโลเมตรที่ 50 - 51 ตรงทางเลี้ยวเข้าวัดพระมหาธาตุ และวัดสระศรี อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2473

จารึกกฎหมายลักษณะโจรถือเป็นศิลาจารึกที่อ่านยากที่สุดในบรรดาจารึกสุโขทัยที่มีขนาด ยาว (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2554: 2) เนื้อหาในจารึกไม่ปรากฏหลักฐานผู้สร้างชัดเจนเนื่องจากแผ่นศิลา

จารึกมีส่วนที่ซ้ำรูดมาก นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ไทยสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้สร้างและเวลาที่มีพระราชโองการให้จารึกกฎหมายฉบับนี้ไว้แตกต่างกัน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2493: 2) ทรงสันนิษฐานว่าจารึกกฎหมายลักษณะโจรหลักนี้ “พระเจ้าเลอไทยราชโอรสซึ่งรับรัชทายาทพระเจ้ารามคำแหงมหาราช ให้จารึกไว้เมื่อราว พ.ศ. 1887” ศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ สันนิษฐานว่าศิลาจารึกหลักนี้ถูกสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1856 - 1976 โดยให้เหตุผลว่า

“5 ศกฉลู เลขตัวหน้าซ้ำรูด ยังเหลือแต่เลขท้ายตัวเดียว คือเลข 5 และในระหว่าง พ.ศ.1800 ถึง พ.ศ.2000 มีศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข 5 ซึ่งตรงกับปีฉลู อยู่ 3 ครั้ง คือ ปีฉลู มหาศักราช 1235 จุลศักราช 675 (พ.ศ. 1856) ปีฉลู มหาศักราช 1295 จุลศักราช 735 (พ.ศ. 1916) ปีฉลู มหาศักราช 1355 จุลศักราช 795 (พ.ศ. 1976) ดังนั้นการสร้างจารึกหลักนี้ ควรจะอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 1856 ถึง พ.ศ. 1976”

(ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2563)

ภายหลังนักประวัติศาสตร์ไทยสันนิษฐานว่าจารึกหลักนี้สร้างขึ้นใน พ.ศ. 1940 พระมหากษัตริย์ที่มีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายนี้ขึ้นคือ “พญาราม” กษัตริย์แห่งโยธยา โดยได้เสด็จไปออกกฎหมายลักษณะลักพา/โจรที่เมืองกำแพงเพชร แต่ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร มีความเห็นเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ผู้มีพระบรมราชโองการให้สร้างจารึกแตกต่างออกไปคือเห็นวกษัตริย์ที่มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นคือ “สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสยาไท)” โดยให้เหตุผลว่า

สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสยาไท) ผู้มีพระราชประวัติปรากฏอยู่ในจารึกวัดบูรพาราม และก่อนหน้านั้นใน พ.ศ. 1935 ได้ผูกสัมพันธ์ไมตรีกับเจ้าเมืองน่าน ครั้นใน พ.ศ. 1939 มีพระชนมายุได้ 28 ปี และได้ปราบต์ (ขึ้นมาเป็นใหญ่เป็นที่ยอมรับของเมืองต่าง ๆ) ต่อมาใน พ.ศ. 1944 พระองค์ได้ทรงเข้าไปมีบทบาทสำคัญในสงครามแย่งราชบัลลังก์เชียงใหม่โดยทรงเข้าข้างท้าวเจ้าญี่กุ่มกาม เจ้าเมืองเชียงรายต่อต้านเจ้าสามแก่น บริบทประวัติศาสตร์ทำให้เป็นไปได้ที่กษัตริย์โยธยาจะขึ้นไปออกกฎหมายที่เมืองกำแพงเพชรในขณะที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 ยังทรงปกครองอาณาจักรสุโขทัยอยู่ ส่วนข้อความในจารึกแสดงถึงความคุ้นเคยอันเครือญาติระหว่างพระมหากษัตริย์กับเจ้าเมืองต่าง ๆ ที่เป็นพระยาพัง หรือเจ้าเมืองที่รักษาสะพาน้ำศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย

(วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2554: 1 - 2)

2) เนื้อหากฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรโดยสังเขป⁴

เนื้อหาในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกคืออารัมภกถา เนื้อหากล่าวถึงเหตุที่พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงขึ้นเสวยราชย์ใหม่ ๆ ต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น และตอนที่สองเป็นตัวบทมาตราต่าง ๆ ที่อธิบายลักษณะความผิดและบทลงโทษตามพระราชศาสตร์

2.1) อารัมภกถา

เนื้อหาในตอนต้นนี้กล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งซึ่งไม่ทราบพระนามแน่ชัด (เนื่องจากศิลาจารึกชำรุดลบเลือนมาก) เสด็จไปยังเมืองกำแพงเพชรโดยทางน้ำพร้อมด้วยข้าราชการบริพารและเสนาทั้ง 4 เหล่า ทรงมีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อบังคับใช้ในพระราชอาณาเขต อันประกอบด้วยเมืองสุโขทัยเป็นประธาน และมีเมืองลูกหลวงต่าง ๆ ได้แก่ เซลียง กำแพงเพชร หุ้ยยัง ปากยม และสองแคว

2.2) เนื้อความกฎหมาย

เนื้อหาที่ต่อจากคำปรารภเป็นตัวบทกฎหมายซึ่งมีทั้งสิ้น 8 มาตรา ดังนี้

มาตรา 1 กล่าวถึงกรณีถ้าข้าคนรับใช้หรือบริวารของผู้อื่นหนีมาอยู่ด้วยกับตน และตนไม่เป็นธุระจัดส่งคืนให้เจ้าของหรือเจ้านาย (ตน) จะถูกปรับไหมเต็มอัตราตามที่กำหนดไว้ในพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ และจะถูกปรับไหมเสมือน(ตนนั้น)เป็นขโมยลักพาคนไปหรือช่วยให้ข้าทาสบริวารของผู้อื่นหนีไปแต่ยังไปไม่ได้ไม่พ้นเขตเมือง

มาตรา 2 กล่าวถึงกรณีถ้าข้าคนรับใช้หรือบริวารของผู้อื่นหนีมาอยู่ด้วยกับตน และตนไม่เป็นธุระจัดส่งคืนให้เจ้าของหรือเจ้านายภายใน 3 วัน (กรณีภายในเวียง) และ 5 วัน (กรณีภายนอกเวียง) (ตน) จะถูกปรับไหมตามพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ แต่หากเกินกำหนด 8 วัน (คือตั้งแต่วันที่ 9 เป็นต้นไป) ก็ให้ปรับไหมเสมือนกรณีลักทรัพย์ผู้อื่น

มาตรา 3 กล่าวถึงข้อกำหนดว่าถ้าเห็นคนมาทำลับ ๆ ล่อ ๆ นำสงสัยว่าจะจะเป็นขโมยและพิจารณาแล้วว่าเป็นขโมยจริงให้ช่วยจับขโมยไว้ ผู้ที่ช่วยจับกุมขโมยไว้ได้จะได้รับบำเหน็จรางวัลตรงกันข้ามถ้าผู้ใดพบเห็นขโมยแล้ววางเฉย ไม่ช่วยจับกุมตัวขโมยไว้ก่อนทั้ง ๆ ที่สามารถทำได้ กลับรอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนแล้วจึงค่อยเข้าช่วยจับตัวขโมยส่งให้เพราะว่าหวังรางวัล คนผู้พบเห็นขโมยนั้นจะไม่ได้รับบำเหน็จรางวัลใด ๆ เพราะถือว่าเป็นพวกเดียวกับขโมย มีความผิดฐานวางเฉย (ถืออุเบกขา) และถ้าต่อไปพิจารณาพบว่า เป็นพวกเดียวกับขโมยจริงก็จะต้องถูกลงโทษด้วย

⁴ ใช้คำอ่านและคำแปลของ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร (2554) เป็นแนวทางในการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

มาตรา 4 กล่าวถึงกรณีมีผู้จับขโมยได้พร้อมทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของที่ถูกลักขโมยไป แต่ไม่นำส่งคืนแก่เจ้าของ กลับเก็บทรัพย์สินนั้นไว้กับตัวจนเกือบทั้งวัน กฎหมายแต่โบราณกำหนดให้ลงโทษสูงสุดตามพระราชศาสตร์

มาตรา 5 กล่าวถึงกรณีมีผู้นำสิ่งของที่ถูกลักขโมยไปส่งคืนแก่เจ้าของ บทบัญญัติในพระธรรมศาสตร์กำหนดให้ผู้นั้นได้รางวัลจากส่วนเงินค่าปรับใหม่ (น่าจะเปรียบได้กับเงินรางวัลนำจับในปัจจุบัน)⁵ ส่วนผู้ที่วางเฉยไม่ช่วยจับกุมขโมยหรือจับได้แล้วแต่ปล่อยตัวไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ ได้แก่ 1. เห็นว่าขโมยเป็นญาติพี่น้องของตน 2. รู้สึกกลัวเพราะขโมยนั้นเป็นลูกน้องของคนที่มียอำนาจ 3. รับสินบนจากขโมย และ 4. ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นและไม่ช่วยเข้าจับกุมขโมย โทษคือการแข่งไม่ให้ความจริงจังในชีวิต “(ภาคอนัน) อุเบกษาเหินแกลดขโมยกวอาชญาปรณูปติเจ้าไทคงอันมิให้ร้ายท่านผู้ทุกโทษมิให้จำเรอญแก มนัเพื่อนมนั” (ถ้าวางเฉย ให้ความสำคัญกับขโมยมากกว่าพระราชบัญญัติของเจ้าไท และหากทำความเดือดร้อนให้ทุกข์แก่ท่าน ก็อย่าให้มันและเพื่อนมันจำเรอญ)

มาตรา 6 กล่าวถึงกรณีมีผู้ไปลักทรัพย์ ชักชวนให้ไปลักทรัพย์ ไปด้วยกันกับผู้ชักชวน ผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวแม้ว่าเหตุการณ์จะผ่านไปนานพัน 10 ปีแล้วก็ตาม แล้วไม่แจ้งความ แต่กลับนำความนั้นไปข่มขู่เจ้าทรัพย์เพื่อขอรับสินจ้างรางวัล กฎหมายกำหนดให้ปรับใหม่เสมือนเป็นขโมย และได้ข่มขู่เจ้าทรัพย์

อนึ่งผู้ที่นำผู้คนหรือทรัพย์สินที่ถูกลักขโมยไปมาส่งคืนเจ้าของ จะได้รับรางวัลตามที่กำหนดไว้ในพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ และจะได้รับการยกย่องเชิดชูด้วย

มาตรา 7 กล่าวถึงกรณีวางเฉยไม่ช่วยจับกุมตัวคนร้าย ต้องถูกปรับใหม่เต็มอัตราและต้องใช้ทรัพย์สินที่คนร้ายแย่งชิงไปแก่ผู้เสียหายด้วย เนื่องจากถืออุเบกษาคือวางเฉย ไม่ช่วยจับขโมย

มาตรา 8 กล่าวถึงกรณีการฆ่าวัวควายเพื่อใช้เป็นอาหาร กฎหมายกำหนดว่าจะต้องนำวัวควายไปแสดงให้ผู้อื่นเห็นเป็นประจักษ์พยานก่อนจึงฆ่าได้ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันโจรขโมยไปลักวัวควายของผู้อื่นไปฆ่ากิน ถ้าผู้ใดไม่ทำตามคือรู้ว่ามิกฎข้อนี้ รู้ว่ามีการฆ่าสัตว์ไปทำอาหารแต่ก็ไม่เตือนให้นำไปแจ้งหาพยาน ทั้งผู้ฆ่าสัตว์ไปทำอาหารและผู้รู้เห็น [ต้องถูกโทษเพราะถือเป็นการละเมิดพระราชบัญญัติ]⁶

⁵ ข้อความในเครื่องหมายวงเล็บนี้คือความคิดเห็นของผู้วิจัย

⁶ 40. ชา ๐ มาตรา ๓๓๓ โสต มิผู้ใดจักมีการอนักทำ(แลการอนันไดอนัน) กติแลจข่าววัวควายไม

41. ให้เอาวัวควายนอนนจกขามนซีให้กันเหนทงหลายแมนมนนายใส.....

42.ไฟไรใส่ให้มนนายรู้เพื่อนตนแลเพื่อนของตนรู้ใจผู้ทำ.....

43. นิงสูกินบงอันท่านบมีห้ามสุทงเหนพระปรณูปติเพื่อ (โบายผู้) ทำปลอนปลอม

44. ผู้ร้ายมนชกลกท่านกิน ปลอมทงท่าน.....คนรู้ทงหลายเพื่อนน (พระปรณูปติอน)

ส่วนผู้ที่รู้เห็นว่ามีภาระเมตตากรุณาในลักษณะต่าง ๆ และนำความไปกราบทูลกษัตริย์ (เจ้าไท) จะได้รับยกย่องว่าเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นผู้กตัญญูต่อพระเจ้าแผ่นดิน และจะได้รับพระราชทานรางวัล คือถ้าคนผู้นั้นมีหนี้สินก็จะชดใช้หนี้สินนั้นให้

3) บทลงโทษในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

จากการศึกษาเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรข้างต้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะสั้น กระชับ ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องจากการจารึกลงบนแผ่นศิลาซึ่งมีพื้นที่จำกัดเพียงหน้า 2 หน้าศิลาเท่านั้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่สังเกตได้ประการหนึ่งคือแม้จะเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่มีขนาดสั้นแต่ก็มีการเลือกใช้คำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดที่หลากหลาย

บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรกล่าวถึงลักษณะการกระทำความผิดที่สำคัญไว้ 2 ประการ คือ การลักลอบกระทำความผิดและการวางเฉยหรือการถืออุเบกษา การลักลอบกระทำความผิดซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่ถูกกล่าวถึงมากในศิลาจารึกหลักนี้คือการเป็นขโมย (“คโมย”) ลักพาคน สัตว์ สิ่งของ ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นไป (“คโมยลักกผู้คนทาน”, “คโมยอนนลักก วัวควายช้างม้าสชช.....อนนใด”) แต่การถืออุเบกษาหรือการเพิกเฉยต่อคำสั่งของพระมหากษัตริย์หรือกฎหมายคือลักษณะความผิดที่ใหญ่ที่ครอบคลุมความผิดทั้งหมดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ดังความในมาตรา 7 (ด้าน 2 บรรทัด 39) ที่ระบุไว้ว่า “ผู้ใดอนน (อุเบกษาบ่เอา) คนผู้ร้ายนบน ให้ปลอยบ่ขอยไลขอยกผู้ร้ายนบนดงอนนใส ท่านจักให้โทษอันเสียผู้ร้ายชิงเอาอันเท่าใด ท่านจะให้ใช้เงินสินโทษที่ถืออุเบกษา) ซึ่งความในมาตรานี้นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าการถือ “อุเบกษา” เป็นการกระทำขัดต่อคำสั่งของพระมหากษัตริย์แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยสุโขทัยให้ความสำคัญกับการที่คนในชุมชนจะต้องช่วยกันตรวจตราระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในชุมชน และถือเป็นที่หน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องช่วยกันระแวดระวังปกป้องบ้านเมืองด้วย

บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรกล่าวถึงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไว้ 4 ประการ ได้แก่ การปรับ การโบย การให้ชดใช้หนี้สิน และการสาปแช่งมิให้ชีวิตได้พบกับความเจริญ โดยจำแนกลักษณะความผิดกับบทลงโทษได้ดังนี้

1. ความผิดฐานเป็นขโมย ลักทรัพย์ผู้อื่น โทษคือ การปรับไหม

เนื่องจากแผ่นศิลามีรอยชำรุด ความตอนนี (คำที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ) จึงได้มาจากการสันนิษฐานสืบสร้างของ ศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ (<https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/177>)

2. ความผิดฐาน “อุเบกษา” วางเฉย ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ไม่ช่วยจับกุมขโมยหรือจับได้แล้วแต่ปล่อยตัวไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ มีโทษ 3 ประการคือ การปรับไหมเต็มอัตรา การให้ชดใช้ทรัพย์สิน และการถูกพระมหากษัตริย์สาปแช่ง

3. ความผิดฐานละเมิดพระราชบัญญัติ รู้เห็นการฆ่าสัตว์เพื่อนำไปเป็นอาหารแต่ไม่ไปแจ้งหาพยานตามกฎหมายข้อบังคับ โทษคือ การโบย

จากลักษณะความผิดและบทลงโทษดังกล่าวข้างต้น พิจารณาได้ว่าในกฎหมายฉบับนี้ ความผิดที่ถือว่าร้ายแรงที่สุดคือความผิดฐาน “อุเบกษา” เพราะมีบทกำหนดโทษไว้ถึง 3 ประการ ประกอบกับลักษณะของความผิดที่นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์ (เจ้าไท) แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดให้ความสำคัญกับผู้อื่น (ขโมย) มากกว่าพระมหากษัตริย์ด้วย

การที่กฎหมายฉบับนี้ถือว่า “อุเบกษา” (อุเบกษา) เป็นความผิดเนื่องจาก ตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธ “อุเบกษา” หรือ “อุเบกขา” หมายถึง “ความวางใจเป็นกลาง คือวางจิตเรียบสงบ สม่่าเสมอ เที่ยงตรงดุจตราขึง มองเห็นมนุษย์สัตว์ทั้งหลายได้รับผลดีร้ายตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชัง” (พระเทพรัตนสุธี “สมศักดิ์ โชติธโร”, 2557) หมายความว่าหลักคำสอนที่บอกให้ “อุเบกษา” ที่แม้จะแปลว่า “การวางเฉย” แต่ก็ไม่ได้ให้วางเฉยแบบไม่ใส่ใจกฎหมายหรือข้อบังคับของบ้านเมือง อีกทั้งการกระทำความผิดฐาน “อุเบกษา” ในบทบัญญัติกฎหมายมาตราที่ 5 ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรหลักนี้ยังอธิบายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดไว้ด้วยว่า “มีความผิดเพราะมีอคติ” ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักอุเบกษาในทางพระพุทธศาสนาที่สอนไม่ให้มีอคติ และขัดต่อหลักกฎหมายบ้านเมืองที่กำหนดว่า “ญาอุเบกษา” (อย่าอุเบกษา) ด้วย

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรแสดงให้เห็นว่า จารึกหลักนี้ถูกตราขึ้นเพื่อใช้ปกครองคนในเมืองสุโขทัยและเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองของสุโขทัย การตรากฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขัดเกลาคติความประพฤติของผู้ใต้ปกครองให้เป็นผู้ภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน (“ผู้ดังนี้คือว่าพระราชภักดี”) เพื่อให้คนในปกครองปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของสังคมหรือคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินอย่างเคร่งครัด บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้นอกจากจะทำให้เห็นลักษณะบทลงโทษแล้ว ยังแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของกฎหมายสมัยนี้อีกประการหนึ่ง นั่นคือ กฎหมายฉบับนี้มีบัญญัติถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้เพียงประการเดียว แต่ยังคงกล่าวถึงการให้บำเหน็จรางวัลสำหรับผู้ช่วยเหลือทางการในการจับกุม “ขโมย” เนื่องจากถือว่าเป็นผู้จงรักภักดีต่อ “เจ้าไท” ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินนั้นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด การให้รางวัลจึงถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่จะจูงใจให้คนทำตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินหรือก็คือกฎหมาย ตรงกันข้าม ใครก็ตาม (“ผู้ว่าชี่น”) หรือผู้ใด (“ผู้ใด”) ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้า

แผ่นดิน (“คนมน้อยลเมอส...ท่าน”) จะกลายเป็นผู้กระทำผิด (“ผู้กระทำผิด”) ต้องถูกลงโทษไปโดยปริยาย ดังความในคิลจารีกฎหมายลักษณะโจร มาตรา 8 (ด้าน 2 บรรทัด 45 – 52) ว่า

45. นี่แลผู้ใดหากลเมอสแลหากข้ากินบิเคนนรุทงหลายไสแมนซีของมัน.....
46. มาความมาชกท่านกินแล.....ทงหลายนี้แลผู้ใดใส่ใจ.....
47.เจ้าใหญ่ได้แก่ฝูงอนี้.....
48.ไปทูลแก่ท่าน.....คนผู้นั้น.....ใจซีแก่เจ้าไท
49.เจ้าไทควยซีใส่ท่านร้งวันมนนผู้นั้นจึงให้ใส่แลหนีสิน.....
50.โสดคนผู้ตั้งนี้คือพระราชภักดีจักช้อยหอมบ้านหอมเมืองแก่.....
51.ในฝูงตั้งนี้ใสอนี้ท่านเจ้าไทจก้มก็ ให้ผิดแลใหม่แก่.....
52.กรรมทงหลาย.....

คำแปล ผู้ใดหากละเมิดพระราชบัญญัติและฆ่าวัวควายกินมิให้คนทั้งหลายรู้ไซ้ และมันฉกลักท่านกินแล ผู้ใดใส่ใจไปทูลแก่ท่าน ถือว่าคนผู้นั้นใจซีแก่เจ้าไท (กษัตริย์) ท่านจักพระราชทานรางวัลมันผู้นั้น ใช้หนีสินให้แก่คนผู้นั้นเพราะคนผู้นั้นคือ ผู้ภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน จะช่วยล้อมบ้านล้อมเมืองแก่เจ้าไท จะทรงลงโทษและปรับใหม่แก่ผู้กระทำความผิดทั้งหลาย

3.3.1.2 กฎหมายตราสามดวง

เป็นหลักฐานตัวบทกฎหมายที่เป็นตัวแทนตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยสามรัชกาลแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เนื่องจากในรัชสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นยุคสมัยที่มีการชำระตัวบทกฎหมายอย่างจริงจัง แต่เนื่องด้วยภายหลังการชำระไม่สามารถจำแนกได้ว่าตัวบทกฎหมายส่วนใดบัญญัติขึ้นในสมัยใดแน่ระหว่างบทบัญญัติกฎหมายเก่าในสมัยอยุธยาตอนปลายกับบทบัญญัติกฎหมายใหม่ที่แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้ตัวบทกฎหมายในปลายสมัยอยุธยาถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์เป็นกฎหมายที่อยู่ในยุคเดียวกัน

1) ความเป็นมาของกฎหมายตราสามดวง

“กฎหมายตราสามดวง” เป็นชื่อเรียกประมวลกฎหมายไทยโบราณที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการตรวจชำระกฎหมายขึ้นใหม่ โดยมูลเหตุที่ต้องมีการรวบรวมกฎหมายเก่าขึ้นเมื่อต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนั้นปรากฏในพระราชปรารภว่า

นายบุญศรีช่างเหล็กหลวงร้องทุกข์กล่าวโทษพระเกษมกับนายราชันว่าพิจารณา คดีไม่เป็นสัจเป็นธรรม มูลคดีมีว่า อำแดงป้อมภริยานายบุญศรีฟ้องนายบุญศรี นายบุญศรีไม่ยอมให้หย่า พระเกษมหาได้พิจารณาตามคำให้การนายบุญศรีไม่ กลับ พุดจาแหะโลมอำแดงป้อม เข้าด้วยอำแดงป้อม แล้วคัดข้อความมาให้ลูกขุน ณ ศาล หลวง ปรึกษาว่าเป็นหญิงหย่าชาย ให้อำแดงป้อมกับนาย บุญศรีขาดจากผัวเมียกัน ตามกฎหมาย รัชกาลที่ 1 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตรัสว่า หญิงนอกใจชายแล้วมา ร้องฟ้องหย่าชาย ลูกขุนปรึกษาให้หย่ากันนั้น หาเป็นความยุติธรรมไม่ แต่เมื่อ เจ้าพระยาพระคลังเอากฎหมาย ณ ศาลหลวงมาสอบกับฉบับหอหลวงข้างที่ กลับ ปรากฏว่าตามกฎหมายฉบับของศาลหลวงนั้น แม้ชายจะหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่าน ว่าเป็นหญิงขอหย่าชาย ให้หย่าได้ รัชกาลที่ 1 จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสว่า บท พระอัยการนั้นพ้นเพื่อนวิปริตผิดซ้ำต่างกันไปเป็นอันมาก ด้วยคนอันโลมหลงหาความ ละอายแก่บาปมิได้ ดัดแปลงแต่งเอาตามชอบใจ ไว้พิพากษาคดีให้เสียยุติธรรมสำหรับ แผ่นดินไปก็มี ทรงพระราชปรารภว่า พระมหากษัตริย์ผู้ที่จะดำรงแผ่นดินนั้นยอม อาศัยซึ่งโบราณราชนิติกฎหมายพระอัยการ อันกษัตริย์แต่ก่อนบัญญัติไว้เป็นบรรทัด ฐาน จึงจะพิพากษาดราลินเนื้อความราษฎรได้ทั้งปวง

(เสนีย์ ปราโมช, 2559: 23 - 24)

ด้วยเหตุดังกล่าว ในปีจุลศักราช 1166 (วันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2348) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงมีพระบรมราชโองการให้จัดการตรวจชำระสะสางบรรดากฎหมายทั้ง ปวงที่มีอยู่ในหอหลวง โดยทรงมอบหน้าที่การตรวจชำระกฎหมายให้แก่กรรมการคณะรวม 11 นาย เป็นอาลักษณ์ 4 นาย ได้แก่ ขุนสุนทรโวหาร⁷ (ผู้ว่าที่พระอาลักษณ์) ขุนสารประเสริฐ ขุนวิเชียรอักษร และขุนวิจิตรอักษร เป็นลูกขุน ณ ศาลหลวง 3 นาย ได้แก่ พระราชพิณใจ หลวงอภัยและพระมหา วิชาธรรม และเป็นราชบัณฑิต 4 นาย ได้แก่ ขุนศรีวรโวหาร นายพิมและนายต่อนเปரியุ รวมทั้งสิ้น 11 นาย เป็นกรรมการตรวจชำระกฎหมายขึ้นใหม่ทำหน้าที่จัดวางลำดับตัวบทกฎหมายที่มีอยู่แล้วให้ เป็นระเบียบ ตัดทอนส่วนที่ซ้ำกันออก และคัดเลือกเอาส่วนที่บัญญัติความขัดแย้งกันทั้ง หน้าที่ของ คณะกรรมการชำระกฎหมายจึงเป็นทั้งการซ่อมแซมส่วนที่ขาดตกบกพร่องของตัวบทเดิมให้ครบถ้วน และแก้ไขบทกฎหมายให้ดีขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามพระมหากษัตริย์ก็ยังทรงสงวนสิทธิ์ที่จะทรงแก้ไข เนื้อความของตัวบทกฎหมายที่ชำระสะสางแล้วได้อีกตามที่จะได้ทรงเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม

⁷ ไม่ใช่ “สุนทรภู” (ทองใบ แทนมณี, 2555: 8 - 10)

การชำระกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 1 ทำโดยเก็บรวบรวมกฎหมายเก่าที่ตราขึ้นและใช้อยู่ในสมัยอยุธยาตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) จนถึงเสียกรุงศรีอยุธยา วัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งในกฎหมายเก่าและอีกประการหนึ่งคือเพื่อตรากฎหมายบางบทขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของสังคม ในการนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงวินิจฉัยคดี/เรื่องต่าง ๆ ในทางกฎหมายไว้เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาตัดสินคดี โดยทรงอาศัยมูลอำนาจอธิปไตยของพระองค์เองบ้าง ทรงอาศัยหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนฟังคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ อาทิ ผู้ที่เคยอยู่ในคณะตุลาการศาลแต่เดิมบ้าง และอาศัยบทกฎหมายต่าง ๆ ของกรุงศรีอยุธยาเป็นบรรทัดฐานสำคัญ แม้กฎหมายครั้งกรุงศรีอยุธยาบางส่วนจะไม่ตรงกับความคิดเห็นจารีตประเพณีและความต้องการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ตาม (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ และวิมลรัตน์ พงศ์พนิตานนท์, 2553: 63 - 67)

เมื่อการชำระกฎหมายเสร็จสิ้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้ปิดตราประทับ 3 ดวง ได้แก่ “ตราพระราชสีห์” “ตราพระคชสีห์” และ “ตราบัวแก้ว” ลงบนประมวลกฎหมายใหม่ รวม 3 ฉบับ โดยเก็บไว้ที่หอหลวงฉบับหนึ่ง ที่ลูกขุน ณ ศาลหลวงฉบับหนึ่ง และอีกฉบับหนึ่งเก็บไว้ที่ห้องเครื่อง (ราชาประโศก) เพื่อใช้อ้างอิง ทั้งยังทรงกำหนดว่าต่อแต่นี้ไปเมื่อมีผู้นำพระราชกำหนดบทพระอัยการออกมาอ้างอิงพิพากษาคดีใด ๆ ถ้าลูกขุนไม่เห็นตราประทับทั้ง 3 ห้ามมิให้เชื่อฟัง

การประทับตราทั้งสามลงบนต้นฉบับกฎหมายทำให้กฎหมายที่เพิ่งชำระเสร็จสิ้นนี้ได้ชื่อว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งการให้ชื่อหลังการชำระกฎหมายเสร็จสิ้นว่า “กฎหมายตราสามดวง” นั้นเป็นเครื่องแสดงว่ากฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากตราพระราชสีห์เป็นตราของสมุหนายกที่มีอำนาจปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือ ตราพระคชสีห์เป็นตราของสมุหกลาโหมซึ่งมีอำนาจปกครองหัวเมืองฝ่ายใต้ และตราบัวแก้วเป็นตราของเจ้าพระยาพระคลังซึ่งมีอำนาจปกครองหัวเมืองชายทะเลตะวันออก (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2549: 15)

2) เนื้อหากฎหมายในกฎหมายตราสามดวงโดยสังเขป

กฎหมายตราสามดวงได้รับการชำระรวบรวมเสร็จสิ้นและประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2348 ประเทศสยามได้ใช้กฎหมายตราสามดวงเป็นหลักในการปกครองมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หากพิจารณากฎหมายตราสามดวงในลักษณะของกฎหมายปัจจุบัน เนื้อหาของกฎหมายที่รวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (มานิส ปิยะสิงห์, 2521: 20 - 21 และเสนีย์ ปราโมช, 2559: 27) ดังนี้

1. กฎหมายสารบัญญัติ เป็นการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของปวงชนรวมถึงบทลงโทษผู้กระทำผิด ในกฎหมายตราสามดวงประกอบด้วย พระไอยการวิวัตตีดำ พระไอยการลักพาลูกเมียผู้คนท่าน

ลักษณะโจร ลักษณะเบ็ดเสร็จ ลักษณะทรัพย์สิน ลักษณะมรดก ลักษณะผิวเมีย ลักษณะหนี้ ลักษณะทาส ลักษณะอาญาหลวง และลักษณะอาญาราษฎร์

2. กฎหมายสบัญญัติ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ ในกฎหมายตราสามดวง ประกอบด้วย พระธรรมนูญ ลักษณะรับฟ้อง ลักษณะพยาน ลักษณะตระลาการ ลักษณะอุทธรณ์ และลักษณะพิสูจน์ดำเนินาญพิเลีย

3. กฎหมายปกครอง มีลักษณะคล้ายรัฐธรรมนูญปกครองแผ่นดิน ดังนั้นการชำระรวบรวมกฎหมายกรุงเก่าในสมัยรัชกาลที่ 1 จึงมีรูปแบบเป็นการประมวลกฎหมายคล้ายกับกฎหมายปัจจุบัน ในกฎหมายตราสามดวง ประกอบด้วย พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง พระไอยการบานแผนก พระไอยการกบฏศึก และกฎมณเฑียรบาล

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาโครงสร้างของกฎหมายตราสามดวงในฐานะที่เป็นกฎหมายไทยโบราณซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นมาของกฎหมายว่า “เมื่อแรกก่อตั้งราชอาณาจักรอยุธยาไทยได้รับอิทธิพลของอารยธรรมมอญ โดยนำคัมภีร์กฎหมายสำคัญที่มอญเรียกว่า ‘ธรรมศาสตร์’ ซึ่งมอญรับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของอินเดียอีกทีหนึ่ง เป็นหลักใหญ่ในการออกกฎหมายเรียกว่า ‘พระธรรมศาสตร์’ จากนั้นพระมหากษัตริย์นำมูลคดีต่าง ๆ ในพระธรรมศาสตร์มาบัญญัติเป็นสาขาคดีต่าง ๆ เรียกว่า ‘พระราชศาสตร์’ นอกจากนั้นแล้วพระมหากษัตริย์ได้ทำการออกกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารและปกครองเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชประสงค์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยด้วยซึ่งกฎหมายในส่วนนี้เรียกว่า ‘พระราชนิติศาสตร์’” กฎหมายตราสามดวงจึงประกอบด้วยกฎหมาย 3 ประเภท ได้แก่ พระธรรมศาสตร์ (มูลคดี) พระราชศาสตร์ (สาขาคดี) และพระราชนิติศาสตร์ (ราชนิติคดี) (กฤษฎา บุญยสมิต, 2547: 2) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบกฎหมายตราสามดวง

ที่มา: กฤษฎา บุญยสมิต (2547 : 2)

“พระราชกำหนดบทพระอัยการ” ต่าง ๆ ที่ชำระรวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ พระธรรมศาสตร์ พระราชศาสตร์ และพระราชนิติศาสตร์ ประกอบด้วย 28 หมวดย่อย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับโดยสังเขป⁸ ดังนี้

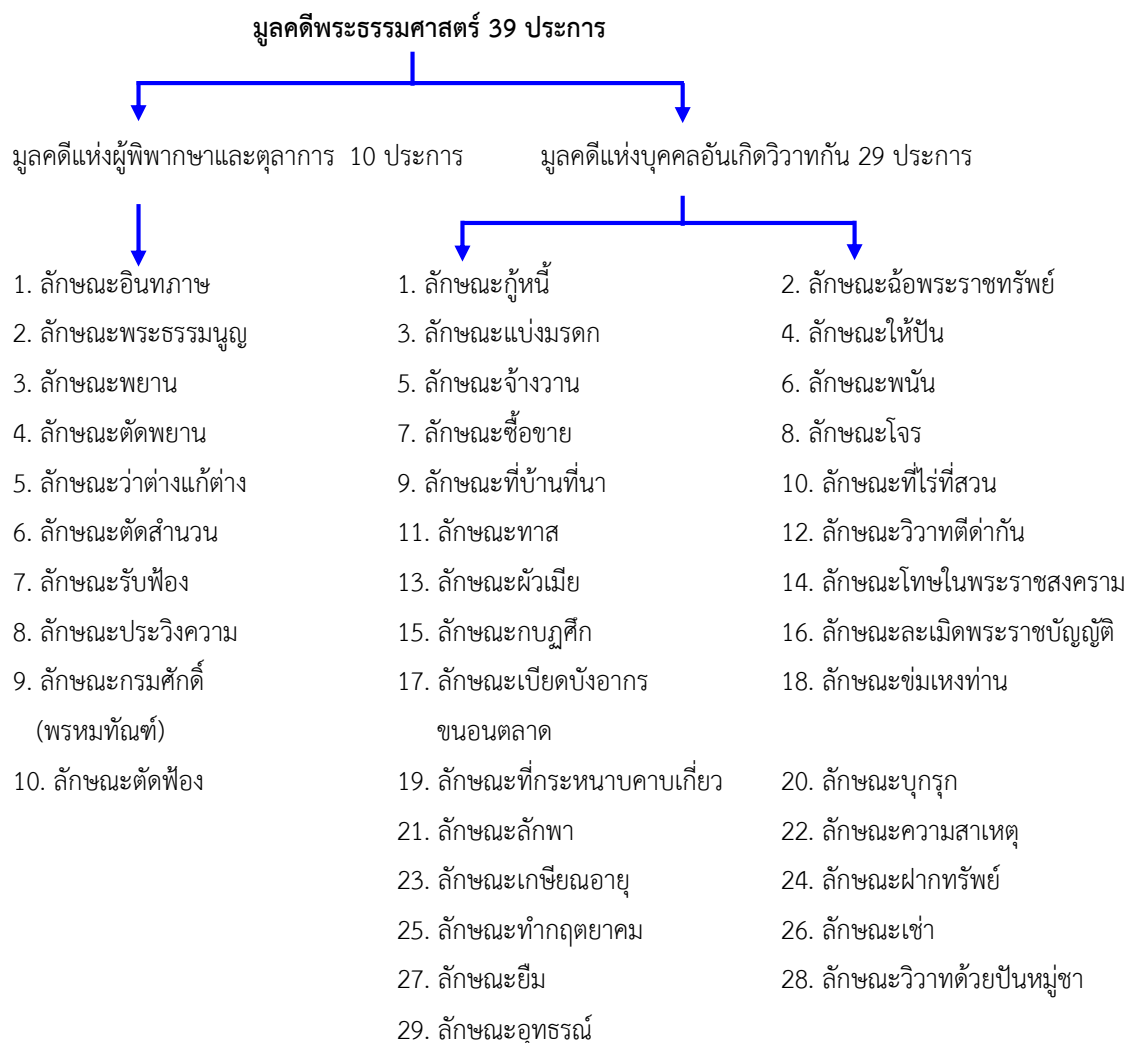
(1) พระธรรมศาสตร์⁹ เป็นกฎหมายแม่บทใหญ่ จัดไว้เป็น 1 หมวด ถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของไทย ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจาก “คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์” ของศาสนาพราหมณ์ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อราวคริสต์ศักราชที่ 2 หรือประมาณ 1,800 ปีมาแล้ว โดยไทยรับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของอินเดียโบราณผ่านมอญและพม่าอีกชั้นหนึ่ง แต่เนื่องจากทั้งสามประเทศนับถือศาสนาพุทธตั้งนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนหลักการและคติความเชื่อต่าง ๆ ให้เข้ากับสังคมพุทธ เช่น เรื่องจักรวาลวิทยาหรือกำเนิดของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ และกฎหมายโดยตัดเรื่องสิทธิและหน้าที่ของคนในวรรณะต่าง ๆ ออกไป

พระธรรมศาสตร์ในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปราชญ์ ต่อด้วยเนื้อหาของพระธรรมศาสตร์ซึ่งเริ่มต้นด้วยคาถาภาษาบาลีแต่งเป็นฉันทจำนวน 4 บท เนื้อหาของพระธรรมศาสตร์กล่าวถึงพระราชพงศาวดารสมเด็จพระเจ้าสมุद्रิราช กำเนิดคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นเป็นข้อปฏิบัติของตุลาการ (กระลาการ) และบทลงโทษหากกระทำผิด คือเริ่มจากมโนสารอำมาตย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาคดีของพระเจ้ามหาสมุद्रิราช โดยปกติมโนสารอำมาตย์เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม แต่อยู่มาวันหนึ่งมีผู้ร้องเรียนว่ามโนสารอำมาตย์ตัดสินคดีไม่เป็นธรรม พระเจ้ามหาสมุद्रิราชจึงให้อำมาตย์อีกผู้หนึ่งไปตัดสินคดีนั้นแทน ชาวบ้านพอใจกับคำตัดสินของอำมาตย์ผู้นั้นต่างแซ่ซ้องสรรเสริญว่าตัดสินเป็นธรรม และตำหนิมโนสารอำมาตย์ว่าถึงแก่อกติ 4 มโนสารอำมาตย์รู้สึกละอายจึงออกบวชเป็นฤๅษีบำเพ็ญเพียรแล้วได้เหาะไปพบพระบาลีคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ที่กำแพงจักรวาล จึงกำหนดจดจำกลับมาแต่งเป็นคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นตำรากฎหมาย โดยแต่งเป็นภาษาบาลีและนำมาสอนพระเจ้ามหาสมุद्रิราชให้ใช้พิพากษาคดีสืบต่อ ๆ มา

สาระของพระธรรมศาสตร์เป็นหลักการสำคัญทางกฎหมายที่ผู้พิพากษาศุลาการต้องทราบและตระหนัก โดยเน้นว่าผู้พิพากษาศุลาการต้องทำหน้าที่อย่างฉลาดหลักแหลม ไม่เห็นแก่อำมิสมีการกล่าวถึงมูลคดีสำหรับผู้พิพากษา 10 ประการ และมูลคดีเกี่ยวกับเหตุวิวาท 29 ประการ รวม 39 ประการ พระมหากษัตริย์ผู้ปรารถนาจะตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมต้องยึดถือและนำหลักการเหล่านี้มาใช้ต่างพระเนตรในการตัดสินอรรถคดีทั้งปวงโดยยุติธรรม

⁸ สรุปรจาก กฤษฎา บุญยสมิต (2547) และ ทองใบ แทนมนี (2555)

⁹ อักษรวิธีตามต้นฉบับ (กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงมูลคดีพระธรรมศาสตร์ 39 ประการ

ที่มา: ปรับจาก กฤษฎา บุญยสมิต (2547 : 13)

(2) **พระราชศาสตร์** (สาขาคดี) คือ บทกฎหมายต่าง ๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงบัญญัติหรือตราขึ้นไว้เป็นสาขาคดีเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคดีความต่าง ๆ ดังมีข้อความระบุในพระธรรมศาสตร์ว่า “*สาขาคดีมีประการเป็นอันมาก คือ ลักษณะพระราชกำหนด บทพระอายุการ แลพระราชบัญญัติ ซึ่งจัดเป้นพระราชสาตราทั้งปวง*” หมายความว่า กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นนั้นเป็นพระราชศาสตร์ทั้งหมด บทกฎหมายแบ่งเป็นหลายประเภทและมีลำดับศักดิ์จากสูงลงไปต่ำ ดังนี้ “พระราชบัญญัติ” “พระราชกำหนด” และ “กฎรับสั่ง” โดยพระราชบัญญัติต่าง ๆ เมื่อจัดเข้าเป็นหมวดต่าง ๆ ตามมูลคดีในพระธรรมศาสตร์แล้วหมวดกฎหมายนั้นจะเรียกว่า “พระอัยการ”

พระราชศาสตร์ (สาขาคติ) จัดเป็นสองกลุ่ม คือ 1) สาขาคติที่สืบเนื่องหรืออิงมูลคติแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ 10 ประการในพระธรรมศาสตร์ มี 6 หมวด และ 2) สาขาคติที่สืบเนื่องหรืออิงลักษณะมูลคติวิวาท 29 ประการในพระธรรมศาสตร์ มี 12 หมวด รวมทั้งสิ้น 18 หมวด โดยทุกหมวดมีการกล่าวนำด้วยคาถาบาลีตามพระธรรมศาสตร์เพื่อกำหนดหัวข้อกฎหมาย จากนั้นจึงลงรายละเอียดตามบทมาตรา

(2.1) สาขาคติจากมูลคติแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ 10 ประการ เป็นกลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลและวิธีพิจารณาคดี มี 6 หมวด ได้แก่ หลักอินทภาษ พระธรรมนุญ พระอัยการลักษณะพยาน ลักษณะพิสูต่าน้ำลุยเพลิง พระอัยการลักษณะรับฟ้อง และพระอัยการลักษณะตุลาการ

(2.1.1) หลักอินทภาษ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยคำสอนของพระอินทร์ที่สอนหลักธรรมสำหรับผู้พิพากษาตุลาการ มาจากมูลคติแห่งผู้พิพากษาและตุลาการประการแรกตามพระธรรมศาสตร์ เพื่อวางหลักธรรมในการดำรงตนและการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรงของผู้พิพากษาและตุลาการ ซึ่งเป็นการกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะของ “คน” อย่างไรก็ตามหลักอินทภาษบางส่วนถูกตัดตอนไปบัญญัติไว้ในพระอัยการลักษณะตุลาการและพระอัยการลักษณะรับฟ้อง

หลักอินทภาษในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของหลักอินทภาษซึ่งมีฉันทน์เป็นภาษาบาลีอยู่ 4 ตอน เนื้อหาในหลักอินทภาษ เป็นการเล่าถึงพระอินทร์ว่าลงมาสอนหลักแห่งการเป็นผู้พิพากษาที่ดีให้แก่เทพบุตรที่จุติลงมาเป็นมนุษย์ผู้มีความปรารถนาจะเป็นผู้พิพากษาที่ดี หลักสำคัญของการเป็นผู้พิพากษาที่กล่าวถึงคือ การถือ “อุเบกขาธรรมอันประเสริฐ” และการละเว้นอคติ 4 (ความลำเอียง 4 ประการ) อันได้แก่ ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรัก โทษาคติ ความลำเอียงเพราะโกรธเกลียด โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลง ไม่รู้จักจริง และภยาคติ ความลำเอียงเพราะกลัว

(2.1.2) พระทำนูน หรือพระธรรมนุญ (ตอนแรก) มาจากมูลคติแห่งผู้พิพากษาและตุลาการประการที่ 2 ตามพระธรรมศาสตร์ เพื่อกำหนดเขตอำนาจหน้าที่ของศาลต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกำหนดระบบบริหารงานยุติธรรมของ “องค์กร” พระทำนูนในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระทำนูนซึ่งเริ่มต้นด้วยคาถาภาษาบาลีแต่งเป็นฉันทน์จำนวน 1 บท ข้อความต่อไปเป็นเนื้อหากล่าวถึงเขตอำนาจศาลในกรมต่าง ๆ อำนาจหน้าที่ของขุนนางที่ทำหน้าที่ตุลาการ อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติราชการแผ่นดินของขุนนางตามตำแหน่งทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน

(2.1.3) พระโอยการลักษณญาณ มาจากมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ประการที่ 3 ตามพระธรรมศาสตร์ กำหนดลักษณะต่าง ๆ ของพยาน วิธีพิจารณาความเกี่ยวกับพยาน เช่น การอ้างพยานและสืบพยาน และการรับฟังพยานในกรณีต่าง ๆ พระโอยการลักษณญาณในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระโอยการลักษณญาณซึ่งในตอนต้นมีการยกคาถาภาษาบาลีจากพระธรรมศาสตร์มาประกอบ เนื้อหาของพระโอยการกล่าวถึงความสำคัญและบาปบุญคุณโทษของพยาน พยานบุคคลประเภทต่าง ๆ ผู้ควรและไม่ควรเป็นพยาน วิธีการอ้างและสืบพยาน การเผชิญพยานในลักษณะต่าง ๆ และลักษณะพยานเอกสาร เป็นต้น

(2.1.4) ลักษณะพิสูทดำน้ำลุยเพลิง มาจากมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ประการเดียวกันกับพระโอยการลักษณญาณ โดยในหลักอินทภาษมีการอธิบายเรื่องพิสูทดำน้ำลุยเพลิงไว้เช่นกัน โดยเรียกว่า “ต่อพิสูทดำน้ำลุยเพลิง” ลักษณะพิสูทดำน้ำลุยเพลิงในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระโอยการพิสูทดำน้ำลุยเพลิงซึ่งกล่าวถึงวิธีสุดท้ายในการพิจารณาตัดสินเอาแพ้ชนะกันในทางคดี โดยให้พิสูทดำน้ำลุยเพลิงด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ตามเทียน วายน้ำ ดำน้ำ ลุยไฟ ล้วงตะกั่วที่กำลังร้อน เป็นต้น แล้วแต่จะตกลงกันว่าจะใช้วิธีใด นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการประกอบพิธี เช่น เครื่องสังเวทที่จะใช้ โองการที่อาลักษณ์จะอ่าน (เป็นร้อยกรอง) วิธีดำเนินการพิสูท และเกณฑ์ตัดสินแพ้ชนะ

(2.1.5) พระโอยการลักษณะรับฟ้อง มาจากมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ประการที่ 4 - 8 และ 10 ตามพระธรรมศาสตร์ นำมารวมเป็นพระโอยการฉบับเดียวกัน เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในวิธีพิจารณาในชั้นเริ่มคดี ดังนี้ ลักษณะตัดพยาน (ประการที่ 4) ลักษณะแก้ต่างว่าต่างแทนกัน (ประการที่ 5) ลักษณะตัดสำนวน (ประการที่ 6) ลักษณะรับฟ้องได้มิได้ (ประการที่ 7) ลักษณะประวิงความ (ประการที่ 8) และลักษณะตัดฟ้อง (ประการที่ 10)

พระโอยการลักษณะรับฟ้องในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระโอยการลักษณะรับฟ้องซึ่งมีการยกบาลีในพระธรรมศาสตร์มาอ้างแบบประปราย เนื้อหาในพระโอยการกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่สุภาตุลาการจะรับฟ้องหรือไม่รับฟ้อง เช่น อำนาจการฟ้องคดี อายุความการฟ้องคดี ลักษณะต้องห้ามเป็นเหตุให้ตัดฟ้อง การตัดสำนวน (เหตุไม่รับดำเนินคดีต่อไปหรือปรับให้เป็นแพ) เช่น ไม่มาตามนัด 3 หน หรือหนีไปจากศาล การตัดพยาน เช่น ขูพยานไม่ให้ ให้การไปตามความจริง ชักซ้อมให้สินบนพยาน และการกำหนดการว่าต่างแทนกันได้ของคู่ความบางประเภท เป็นต้น

(2.1.6) พระไอยการลักษณะตระลาการ มาจากเหตุแห่งตระลาการ 24 ประการ และบางส่วนในหลักอินทภาษ ในมุลคดีแห่งผู้พิพากษาและตระลาการประการแรกตามพระธรรมศาสตร์ มารวมกำหนดข้อปฏิบัติ ข้อห้ามต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและตระลาการ เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคู่ความในการพิจารณาคดีของศาลไว้ในพระอัยการฉบับเดียวกัน แล้วตั้งชื่อหมวดใหม่ว่า “ตระลาการ”

พระไอยการลักษณะตระลาการในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระไอยการลักษณะตระลาการ ตอนต้นของเนื้อหาเป็นการยกคาถาภาษาบาลี ที่ส่วนหนึ่งกล่าวไปแล้วในหลักอินทภาษและพระธรรมสาตราประกอบ เนื้อหาสาระเป็นการกำหนดหลักการหรือวิธีการของสุภาตุลาการในการดำเนินคดี กำหนดวิธีการดำเนินคดีของบุคลการเฉพาะ ตำแหน่ง และหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เช่น มูลนาย ลูกความ วิธีการพิจารณาคดีในศาล การลงโทษระหว่างพิจารณา และการให้ความเป็นธรรมต่าง ๆ แก่คู่ความ เป็นต้น

(2.2) สาขาคดีจากมุลคดีวิวาท 29 ประการ เป็นกลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความเกี่ยวพันระหว่างบุคคล การกระทำที่กฎหมายให้เป็นความผิดที่มีโทษหลวงหรือโทษราชฎร์ มี 12 หมวด ได้แก่ พระอัยการลักษณะกู่หนี่ พระอัยการลักษณะอาชญาหลวง พระอัยการลักษณะมรดก พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะโจร พระอัยการทาส พระอัยการลักษณะวิวาทที่ต่างกัน พระอัยการลักษณะผัวเมีย พระอัยการกบฏศึก พระอัยการลักษณะลักพา (รวมพระอัยการบานแผนก) พระอัยการพรมศักดิ์ และพระอัยการลักษณะอุทธรณ์

(2.2.1) พระไอยการกู่หนี่ มาจากมุลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 1 ในพระธรรมศาสตร์ พระไอยการกู่หนี่ในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระไอยการซึ่งมีการยกคาถาจากบาลีในพระธรรมศาสตร์มาอ้างจำนวน 1 บท เนื้อหาต่อไปกล่าวถึงการกำหนดกฎหมายเกณฑ์เกี่ยวกับหนี้สินในลักษณะกู่ยืมกัน ซึ่งแยกออกได้ 13 ประการ เช่น ผู้กู้กับผู้ให้กู้เป็นญาติหรือเกี่ยวดอง หรือเป็นบุคคลที่ผูกพันในประการอื่น การทวง กรมธรรม์ สัญญา และอายุความในการกู่หนี่

(2.1.2) พระอัยการอาชญาหลวง เป็นการรวบรวมการกระทำความผิดที่มีโทษหลวงหรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า “อาญาแผ่นดิน” จากมุลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิวาทกันประการที่ 2 ลักษณะวิวาทด้วยลัก ฉ้อ บัง ประบัต ผลัดเปลี่ยนพระราชทรัพย์ มุลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิวาทกันประการที่ 16 และมุลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิวาทกันประการที่ 17 ลักษณะวิวาทด้วยเบียดบังพระราชทรัพย์อากรขนอนตลาดรวมเข้าไว้เป็นพระอัยการฉบับเดียวกันแล้วเรียกชื่อหมวดใหม่ว่า “อาชญา

หลวง” นอกจากนี้มีการนำมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิวาทกันประการที่ 18 ลักษณะวิวาทด้วยข่มเหง ท่าน ซึ่งบัญญัติเป็นพระอัยการอาชญาราษฎรมาต่อท้ายพระอัยการฉบับนี้ด้วย

กฎหมายฉบับนี้เป็นลักษณะพระอัยการควบ คือ มี 2 พระอัยการต่อกัน ได้แก่ พระอัยการอาชญาหลวง และพระอัยการอาชญาราษฎร เริ่มต้นด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วย เนื้อหาของพระอัยการอาชญาหลวง และเนื้อหาของพระอัยการอาชญาราษฎรตามลำดับ ตอนต้นของ พระอัยการอาชญาหลวงมีการยกคาถาบาลีจากพระธรรมศาสตร์มาประกอบ เนื้อหาเป็นการกำหนด ลักษณะการกระทำผิดต่อพระมหากษัตริย์ ต่อพระราชทรัพย์ การละเมิดพระราชโองการและเป็นภัย ต่อพระราชอาณาจักร เป็นต้น ส่วนเนื้อหาของพระอัยการอาชญาราษฎรกล่าวถึงการกระทำของบุคคล ที่ข่มเหงราษฎรให้เดือดร้อน เสียทรัพย์ เสียอิสรภาพ เป็นต้น

(2.2.3) มรดก มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 3 ลักษณะวิวาทด้วยแบ่งปันมรดกมิได้เป็นธรรมในพระธรรมศาสตร์ พระอัยการลักษณะมรดกใน กฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการมรดกซึ่งเป็น กฎหมายว่าด้วยการรับทรัพย์สินของทายาท หรือผู้สืบสายในกรณีต่าง ๆ มรดกของขุนนาง การคืน พัทธยาแก่หลวง พิณยกรรม การรับมรดกของภรรยาประเภทต่าง ๆ และมรดกของพระภิกษุ เป็นต้น

(2.2.4) พระอัยการเบ็ดเสร็จ พระอัยการฉบับนี้เปรียบเสมือนกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เป็นการรวบรวมสิทธิหน้าที่ ความเกี่ยวพันระหว่างบุคคลในทางแพ่ง เอกเทศสัญญา ต่าง ๆ การค้าขาย ที่ดินทำกิน ทรัพย์สินต่าง ๆ การประกอบอาชีพ และอื่น ๆ มาจาก มูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันหลายประการดังนี้

ประการที่ 4 ลักษณะวิวาทด้วยให้ทรัพย์สินแก่ท่านแล้วกลับคืน

ประการที่ 5 ลักษณะวิวาทด้วยเป็นลูกจ้างท่านและวานท่านใช้

ประการที่ 6 ลักษณะวิวาทด้วยเป็นนักแสดงเล่นเบี้ยเล่นสะกา

ประการที่ 7 ลักษณะวิวาทด้วยซื้อขายกัน

ประการที่ 9 ลักษณะวิวาทด้วยที่บ้านที่นา

ประการที่ 10 ลักษณะวิวาทด้วยที่ไร่ที่สวนและป่า

ประการที่ 19 ลักษณะวิวาทด้วยกระหนาบคาบเกี่ยวให้เป็นเสียดแก่กัน

ประการที่ 22 ลักษณะวิวาทด้วยฝากทรัพย์สินไว้แก่ท่าน

ประการที่ 25 ลักษณะวิวาทด้วยกระทำฤติยาคุมชะมบจะกละ

ประการที่ 26 ลักษณะวิวาทด้วยเช่าของท่านไป

ประการที่ 27 ลักษณะวิวาทด้วยยืมของท่านไปใช้

พระอัยการเบตเสรจในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการซึ่งมีคำหรือข้อความแต่งเป็นภาษาบาลีโดยยกมาจากพระธรรมสาตร กล่าวไว้ในส่วนต้น เนื้อหาเป็นการรวบรวมกฎหมายหลายลักษณะเข้าด้วยกัน มีทั้งเรื่องการละเมิด เกี่ยวกับการทำนา ทำไร่ ค่าขาย การเช่าสัตว์พาหนะ เรือแพ ที่ดินคาบเกี่ยว คดีเกี่ยวกับกระทำของ ภูตผี การฝากของ การค้าทางทะเล การจ้างวาน การละเมิดทางกาย วาจา การทำเสน่ห์ ฯลฯ มีทั้ง การกำหนดโทษ วิธีปฏิบัติแล้วแต่กรณี พิธีกรรม และวิธีการดำเนินคดีเฉพาะเรื่อง

(2.2.5) พระอัยการลักษณโจร มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกัน ประการที่ 8 ในพระธรรมสาตร เป็นบทบัญญัติที่รวมการกระทำผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายทรัพย์ของ ผู้อื่น เช่น ลัก วิ่ง ชิง ปล้น พระอัยการลักษณโจรในกฎหมายตราสามดวง เริ่มด้วยประกาศพระราช ปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการที่กล่าวถึงโจร 3 ประเภท ซึ่งจำแนกตามลักษณะเป็น 8 จำพวก ตามคัมภีร์พระธรรมสาตร การโจรกรรมลักษณะต่าง ๆ การพิจารณาเกี่ยวกับโจรและเจ้าทรัพย์ และ การลงโทษซึ่งกำหนดตามระดับการกระทำผิด 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักขณโจรเปนอกอุทธโทษ ลักขณโจร อันเปนมหันตโทษและครุโทษ ลักขณโจรอันเปนมณิมโทษ และลักขณโจรอันเปนลหุโทษ

(2.2.6) พระอัยการทาส มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกัน ประการ ที่ 11 ลักษณะวิวาทด้วยทาสสินไถ่และทาสเชลยชายหญิงในพระธรรมสาตร พระอัยการทาสใน กฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการทาสซึ่งมีการยก คาคาจากพระธรรมสาตรมากกล่าวประกอบ 2 แห่ง คาคาแรกเป็นการกำหนดประเภทของทาส 7 ประเภท ได้แก่ ทาสไถ่มาด้วยทรัพย์ (ทาสสินไถ่) ลูกทาสเกิดในเรือนเบี้ย (ทาสในเรือนเบี้ย) ทาสได้มา แต่ฝ่ายข้างบิดามารดา (ทาสที่ได้มรดกจากบิดามารดา) ทาสมีผู้ให้ ทาสอันได้ด้วยกังวลทุระทุกขแห่ง คนอันต้องพันธโทษ (ทาสที่ช่วยมาจากนักโทษ) ทาสอันได้เลี้ยงไว้ในกาลเมื่อเข้าแพง (ทาสที่ให้อยู่กิน เมื่อเกิดทุกข์ภิกขภัย) และทาสชะเลย (ทาสเชลย) ส่วนคาคาบาลีแห่งที่ 2 แต่งเป็นฉันท์ กล่าวถึงบุคคล ที่จะเรียกว่าทาสไม่ได้ 6 ประเภท นอกจากนี้มีการกล่าวถึงการขายตัวเองและลูกเมียเป็นทาสใน ลักษณะต่าง ๆ ค่าตัวทาส การพ้นจากความเป็นทาส การมีคู่ครองและลูกทาส เป็นต้น

(2.2.7) วิวาทคำติ มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกัน ประการที่ 12 ลักษณะวิวาทด้วยตบ ด้วยตี ด้วยด่าสบประมาทท่าน และมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกัน ประการที่ 20 ลักษณะวิวาทด้วยบุกรุกกัน มารวมเป็นพระอัยการฉบับเดียว พระอัยการลักษณวิวาท ตีต่อกันในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการ ลักษณะวิวาทตีต่อกันซึ่งในตอนต้นมีการยกคำภาษาบาลีมาประกอบการอธิบายเพียงไม่กี่คำ เนื้อหาใน

กฎหมายนี้เน้นเรื่องการทำร้ายกันด้วยวาจา เช่น ต่ำ ว่า และทำร้ายกันทางกายให้ได้อาย บาดเจ็บหรือถึงตาย มีการกล่าวถึงการวิวาทที่สัมพันธ์กันกับเครือญาติของผู้วิวาท ้วย การเกี่ยวดองผ่านการแต่งงาน การขอขมาอภัย หน้าที่ของพนักงานและข้าราชการในท้องถิ่น รวมทั้งบทลงโทษต่าง ๆ ที่กำหนดไว้สำหรับการวิวาท

(2.2.8) พระไอยการลักษณะฝ่าฝืน มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 13 ลักษณะวิวาทด้วยอหิกรฝ่าฝืนในพระธรรมนูญ พระไอยการลักษณะฝ่าฝืนในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระไอยการลักษณะฝ่าฝืนซึ่งในตอนต้นมีการยกคำภาษาบาลีมาประกอบการอธิบายเพียงไม่กี่คำ เนื้อหามีลักษณะเป็นการกำหนดความผูกพันทางการสมรส การเป็นคู่ฝ่าฝืนในลักษณะต่าง ๆ บิดามารดา บุตร การทำชู้ชาย หน้าที่ของฝ่าฝืน การลงโทษ ทรัพย์สินระหว่างฝ่าฝืน การข่มขืนกระทำชำเรา ทาสและไทแต่งงานกัน และการแบ่งทรัพย์สินเมื่อหย่า เป็นต้น

(2.2.9) พระไอยการกระบดศึก มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 14 ลักษณะวิวาทด้วยการณรงค์สงคราม และมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิวาทกันประการที่ 15 ลักษณะกบฏต่อแผ่นดิน มารวมเป็นพระไอยการฉบับเดียว และตั้งชื่อหมวดเป็น “กระบดศึก”

พระไอยการกระบดศึกในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระไอยการกระบดศึกซึ่งมีการแต่งข้อความให้คล้ายกับพุทธดำรัสตรัสให้ภิกษุฟังตัวบทในภาษาบาลีแปลตรงกับไทยบ้างไม่ตรงบ้าง เนื้อหาสาระเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประทุษร้ายและแย่งชิงอำนาจจากพระเจ้าแผ่นดิน ตลอดจนการกระทำอย่างอื่นที่อนุโลมว่าเป็นกบฏ มีการกล่าวถึงการลงโทษ “ทเวด็จกรรมกร 32 ประการ” โดยโทษส่วนใหญ่คือจำคุก 27 ประการนั้น นำมาจากคทาบาลีสตาม คำสอนในพระไตรปิฎก และมีการเพิ่มเติมโทษที่เป็นเฉพาะของไทยขึ้นอีก 5 ประการ ซึ่งเป็นโทษที่ร้ายแรงทั้งสิ้น ทั้งนี้การกำหนดโทษที่ร้ายแรงตามคทาบาลีมีไว้เพื่อชู่หรือปราบ

(2.2.10) พระไอยการลักภลูกเมียผู้คนท่านบานแพน กฎหมายฉบับนี้เป็นลักษณะพระไอยการควบ คือ มี 2 พระไอยการต่อกัน ได้แก่ พระไอยการลักภลูกเมียผู้คนท่าน และพระไอยการบานแพน เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระไอยการลักภลูกเมียผู้คนท่าน และเนื้อหาของพระไอยการบานแพนตามลำดับ

พระไอยการลักภลูกเมียผู้คนท่าน มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 21 ลักษณะวิวาทด้วยพายุบุตรท่านไปเป็นต้นในพระธรรมนูญ มีการยกคทาภาษาบาลีมากล่าวประกอบเพียง 1 บาท เนื้อหากกล่าวถึงการชักนำไพร่พล ข้าทาส ลูกเมียของผู้อื่นให้หนีไปใน

ลักษณะต่าง ๆ ส่วนพระอัยการบานแผนก มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 28 ลักษณะวิวาทด้วยปืนหมุ่ชาในพระธรรมนูญ เนื้อหาเป็นเรื่องของการจัดสรรแบ่งปันบัญชีคนให้ขึ้นสังกัด การบัญชีตัวลูกของหญิงที่เกิดจากชายฐานะต่าง ๆ ต้องไปขึ้นทะเบียนเป็นไพร่สังกัดมูลนายฝ่ายใด พร้อมกำหนดวิธีการแบ่งสรรและบทลงโทษ

(2.2.11) พระอัยการพรมศักดิ์ มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 23 ลักษณะเกษียณอายุ (ค่าคน) และมาจากทั้งมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการประการที่ 9 ลักษณะกรมศักดิ์ ตามพระธรรมนูญ มารวมในพระอัยการฉบับเดียวกัน เพื่อรวมเกณฑ์กำหนดค่าเสียหาย การกำหนดโทษและวางโทษแก่ผู้กระทำความผิดในกรณีต่าง ๆ ไว้ที่เดียวกัน แล้วตั้งชื่อหมวดใหม่ว่า “พรมศักดิ์”

พระอัยการพรมศักดิ์ในกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายเก่าครั้งกรุงศรีอยุธยา เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการพรมศักดิ์ซึ่งมีการยกคาถาบาลีมาประกอบ 2 แห่ง แห่งแรกเป็นคาถา 1 บท คาถาแห่งที่ 2 เป็นคาถา 4 บท ตัวอย่างเนื้อหาในพระอัยการกล่าวถึงการกำหนดค่าตัวคนตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับใช้ในการคำนวณการปรับไหม และใช้ค่าชีวิตคน ซึ่งอำนาจในการกำหนดค่าเสียหาย การกำหนดโทษและวางโทษเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยแท้และอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมได้เสมอ

(2.2.12) พระอัยการลักษณอุธร มาจากมูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดการวิวาทกันประการที่ 29 ลักษณะวิวาทคดีความด้วยหรือความขึ้นว่าใหม่ในพระธรรมนูญ พระอัยการลักษณอุธรในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการลักษณอุธรตอนต้นของเนื้อหามีคาถาภาษาบาลีซึ่งแต่งเป็นอินทวิเชียรฉันทอยู่ 3 บท เนื้อหาในพระอัยการกล่าวถึงวิธีการอุทธรณ์ (ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายปัจจุบัน) คือ สามารถอุทธรณ์ได้กรณีเดียวคือกรณีที่ผู้พิพากษาศาลการตัดสินคดีไม่เป็นธรรม โดยคู่ความฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นสุภาตุลาการในคดีเก่าที่ตัดสินไว้และโจทก์จำเลยไม่พอใจคำตัดสินนั้นจึงอุทธรณ์ขึ้นมา หากสุภาตุลาการแพ้อุทธรณ์จะต้องถูกลงโทษด้วย

(3) พระราชนิติศาสตร์ หรือ ราชนิติคดี คือ บทพระอัยการที่มีได้ยึดมูลคดีตามพระธรรมนูญ แต่เป็นกฎหมายฝ่ายบริหารปกครอง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับราชประเพณี กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปกครองดูแลสงฆ์ พระบรมราชวินิจฉัยอันเป็นบรรทัดฐานในอรรถคดีต่าง ๆ กฎหมายกลุ่มนี้มีได้อิงมูลคดี 39 ประการในบาลีธรรมศาสตร์ (นอกบาลี) พระราชนิติศาสตร์ถูกจัดไว้เป็น 8 หมวด ได้แก่

กฎหมายเทียบบาล ตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง กฎ 36 ข้อ พระราชกำหนดเก่า พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดใหม่ และกฎพระสงฆ์

(3.1) กฎหมายเทียบบาล เป็นข้อบัญญัติเกี่ยวกับพระราชฐาน พระราชวงศ์ และระเบียบการปกครองในราชสำนัก เช่น ลำดับชั้น เครื่องอิสริยยศ ลำดับที่นั่ง เป็นต้น กฎหมายเทียบบาลในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของกฎหมายเทียบบาลกล่าวถึงการกำหนดชื่อเมืองต่าง ๆ ตามชั้นของเมืองในพระราชอาณาเขต เขตพระราชฐานในสมัยอยุธยา ตำแหน่งพระมหากษัตริย์ พระโอรสในลำดับต่าง ๆ ข้าราชการบริพาร เครื่องยศ การเสด็จพระราชดำเนิน พระราชอาชญาและบำเหน็จความชอบ เป็นต้น

(3.2) ตำแหน่งนาพลเรือน เป็นกฎหมายกำหนดศักดินา ตำแหน่ง ยศ และหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายพลเรือน เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน กล่าวถึงการกำหนดศักดินาพระราชวงศ์ตั้งแต่พระอนุชา พระเจ้าลูกเธอ เจ้าแม่เจ้าแม่ นางแม่ท้าว ฯลฯ ขุนนาง สนมกำนัลในพระราชวัง ตำแหน่งขุนนางตั้งแต่อัศวินมหาเสนาบดี เสนาบดี บรรดาศักดิ์ชั้นต่าง ๆ แบ่งเป็นเวียง วัง คลัง นา และกรมต่าง ๆ การกำหนดชื่อตำแหน่ง สังกัด ศักดินา ตั้งแต่เนาแสน ถึงนาห้าไร่ ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับไหม (ในพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือนไม่มีการกล่าวถึงผู้กระทำความผิด)

(3.3) นาทหารหัวเมือง เป็นกฎหมายกำหนดศักดินา ตำแหน่ง ยศ และหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายทหาร พระอัยการนาทหารหัวเมืองในกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายตั้งแต่สมัยกรุงเก่า การตีพิมพ์กฎหมายตราสามดวงฉบับราชบัณฑิตยสถาน พระอัยการฉบับนี้ไม่มีประกาศพระราชปรารภ ขึ้นต้นเป็นส่วนเนื้อหาของพระอัยการเลย โดยเนื้อหาเป็นการกำหนดศักดินาข้าราชการฝ่ายทหารและ ขุนนาง หัวเมืองว่าตำแหน่งใดมีศักดินาเท่าไร มีรายละเอียดแยกเป็นกรมและสังกัดต่าง ๆ มีชื่อตำแหน่งชัดเจน

(3.4) กฎ 36 ข้อ เป็นกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของกฎ ซึ่งมี 36 ข้อ (36 มาตรา) เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี เช่น กำหนดให้ตุลาการเอาพระอัยการใส่ที่ปล้นกุญแจไว้ในศาลหลวง ห้ามนำไปไว้ที่บ้าน หากจะปรับให้ปรับต่อหน้าลูกขุน อย่าให้ปรับค้างช้าไว้เกิน 3 วัน ให้ถามลูกความเป็น 2 สถาน เป็นต้น นอกจากนี้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติตนของขุนนาง เช่น หมิ่น ขุน ถึงเจ้าพระยา หากไปไหนต้องมีคนใช้ไปด้วย (เพื่อให้มีผู้รู้เห็น) ถ้าไม่มีธูระ เจ็บไข้ ทำบุญ ฟังธรรมและไม่ได้เป็นญาติพี่น้องกัน ห้ามไปมาหาสู่กัน เป็นต้น

(3.5) พระราชกำหนดเก่า เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระราชกำหนด เป็นกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา มีจำนวน 65 ฉบับ (65 มาตรา) เนื้อหาเป็นการบันทึกที่มาหรือสาเหตุที่เกิดของคดี ซึ่งมีการระบุชื่อบุคคลและเหตุการณ์ไว้ครบถ้วน และสรุปราชวินิจฉัยในคดีนั้น ตัวอย่างเช่นฉบับแรกตราขึ้น พ.ศ. 2250 ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เป็นคดีพระสุธรรมไธสี เจ้าเมืองธนบุรีไม่ใส่ใจจับผู้ร้าย เอาแต่ผลประโยชน์ ไม่จับโจรแต่เอาลูกเมียโจรมาเป็นคนนำรื้อนของตน เป็นต้น

(3.6) พระราชบัญญัติ เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระราชบัญญัติ เป็นกฎหมายที่ออกในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีทั้งหมด 22 ฉบับ (22 มาตรา) เนื้อหาแต่ละฉบับแตกต่างกัน เช่น ฉบับแรกซึ่งออกในปี พ.ศ. 2327 มีเนื้อหาเกี่ยวกับราชการต่าง ๆ หลายประเภท มีเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดเขตต่างเมืองและเมืองเดียวกัน การลงโทษโจร เรื่องให้งดการพิจารณาคดียามสงคราม คดีความเก่าแก่ คดีทำชู้ คดีลักพาคน คดีลักควาย ของกรมพระราชวังหลัง เป็นต้น ส่วนฉบับสุดท้ายฉบับที่ 22 ตราขึ้นในปี พ.ศ. 2348 เนื้อหากล่าวถึงคดีทาสเชลย

(3.7) พระราชกำหนดใหม่ เริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของพระราชกำหนด เป็นกฎหมายสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีจำนวน 45 ฉบับ (45 มาตรา) เนื้อหาแต่ละฉบับแตกต่างกัน เช่น ฉบับแรกซึ่งตราขึ้นตั้งแต่ปีที่รัชกาลที่ 1 เสวยราชย์ คือ พ.ศ. 2325 เนื้อหากล่าวถึงระเบียบปฏิบัติในการเสด็จพระราชดำเนินว่า ขุนนาง ราชบุตร ต้องปฏิบัติอย่างไร ฉบับที่ 2 ว่าด้วยเรื่องข้าราชการเสพสุราและเล่นการพนัน ฉบับที่ 3 เรื่องประหารชีวิตโจร ตัดหัวเสียไว้หน้าบ้านโจร เขียนบุตรภรรยาโจร 50 ที และเอาตัวมาเป็นคนนำรื้อน เป็นต้น และฉบับสุดท้ายซึ่งตราขึ้นในปี พ.ศ. 2348 เนื้อหาว่าด้วยเรื่องการเผาศพแล้วทิ้งอัฐิหรือซุกอัฐิญาติไว้ตามธรรมาสน์อาสน์สงฆ์ ฯลฯ ทำให้เป็นที่น่ารังเกียจ เป็นต้น

พระราชนิติศาสตร์หมวดที่ 4 - 7 ได้แก่ **นาทหารหัวเมือง กฎ 36 ข้อ พระราชกำหนดเก่า พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนดใหม่** เนื้อหาเป็นการที่พระมหากษัตริย์ทรงวางกฎเกณฑ์ในการปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน การศาลยุติธรรม และแนวการวินิจฉัยคดีความที่เกิดขึ้นจากมูลคดีวิวาทต่าง ๆ ทั้งระหว่างรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร และระหว่างราษฎรด้วยกันเอง โดยการยกตัวอย่างคดีและข้อเท็จจริงในคดี รวมทั้งพระบรมราชวินิจฉัยในครั้งนั้น โดยนำมาวางเป็นกฎไว้ใช้บังคับต่อไปโดยระบุวันเดือนปีที่ให้ไว้ด้วย

(3.8) กฎพระสงฆ์ เป็นการกำหนดโทษและวิธีปฏิบัติต่อพระภิกษุสามเณร ตราในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ปีแรกที่ตั้งกรุงคือ พ.ศ. 2325 มีจำนวน 10 ข้อ (10 มาตรา) กฎพระสงฆ์ในกฎหมายตราสามดวงเริ่มด้วยประกาศพระราชปรารภ ต่อด้วยเนื้อหาของกฎพระสงฆ์กล่าวถึงหลักปฏิบัติ ข้อพึงปฏิบัติ ข้อห้าม การสอดส่องดูแล การกำกับตรวจสอบภิกษุสามเณร เพื่อให้ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายประพฤติตนได้สมกับสมณเพศตามพระธรรมวินัย ทั้งนี้มีการกำหนดบทลงโทษในกรณีต่าง ๆ และมีการยกตัวอย่างคดีที่พระสงฆ์กระทำความผิดไว้ด้วย โดยการระบุถึงพระภิกษุสามเณรที่ทำผิดวินัยจะมีการระบุชื่อและพฤติกรรมาอย่างชัดเจน

จากการศึกษาเนื้อหาของพระอัยการฉบับต่าง ๆ จะเห็นว่าการกำหนดและเรียกชื่อกฎหมายต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวงนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน บางฉบับเรียกเป็นพระราชบัญญัติ บางฉบับเป็นพระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด ธรรมนูญ ตำรา กฎ และฎีกา ซึ่ง กฤษฎีกา บุญยสมิต (2547: 14 – 23) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า น่าจะเป็นการจัดชั้นของกฎหมาย โดยกฎหมายทุกประเภทในกฎหมายตราสามดวงนับแต่พระธรรมสาตราไปจะเรียกรวมว่า “**พระราชกำหนดบทพระอัยการ**”

ในสมัยอยุธยา มีการแบ่งกฎหมายเป็น 3 ประเภท คือ พระตำรา พระธรรมนูญ และ พระราชกำหนด ดังปรากฏหลักฐานในจดหมายเหตุของ มร.เดอ ลาลูแบร์ อัครราชทูตประเทศฝรั่งเศสเดินทางมาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทย ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชบันทึกถึงกฎหมายสยามโบราณไว้ว่า “กฎหมายสยามนั้น จารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นสมุด 3 เล่ม เล่มแรกชื่อ **พระตำรา (Pra Tam Ra)** ระบุนาม ตำแหน่ง และหน้าที่ราชการของขุนนางทุกกรมกอง เล่มสองชื่อ **พระธรรมนูญ (Pra Tam Non)** รวบรวมกฎหมาย และพระราชกฤษฎีกาของพระมหากษัตริย์ในอดีตเอาไว้ และเล่มที่สามชื่อว่า **พระราชกำหนด (Pra Rayja Canmanot)** รวบรวมกฎหมายและพระราชกฤษฎีกาครั้งแผ่นดินพระชนกนากับพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันเอาไว้” เนื้อความทำนองเดียวกันนี้ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งพระราชอาณาจักรสยาม ซึ่งนายฟรังซัวส์ อังรี ทรูแปง ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้รวบรวมขึ้น โดยได้รับข้อมูลจากมิชชันนารีที่เคยเข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในไทย ตีพิมพ์ครั้งแรกในฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2314 เมื่อมีการชำระกฎหมายตราสามดวง นักปราชญ์กฎหมายรุ่นหลังมิได้รวบรวมกฎหมายขึ้นไว้เป็นหมวดหมู่ในระบบดังกล่าวอีกต่อไป (กฤษฎีกา บุญยสมิต, 2547: 14 – 23)

3) บทลงโทษในกฎหมายตราสามดวง

จากการศึกษาเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายตราสามดวงข้างต้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติบางตอนของกฎหมายมีลักษณะเป็นพรรณนาโวหาร มีการเล่าเรื่องแทรกในบทบัญญัติเพื่อเป็นการบอกเล่าที่มาของเหตุแห่งคดีหรือเป็นการบอกเล่าคดีความตัวอย่างเพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายซึ่งได้แก่ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรมทั้งหลาย เช่น ตุลาการ ผู้พิพากษา เป็นต้น ได้เข้าใจ

บทบัญญัติกฎหมายและเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาความยิ่งยง โดยลักษณะการบอกเล่าเรื่องราว ในกฎหมายนั้นมีลักษณะคล้ายกับการเล่านิทานซึ่งมีองค์ประกอบครบทั้งตัวละคร (การอ้างถึงผู้กระทำผิดโดยเฉพาะด้วยวิธีการระบุชื่อผู้กระทำผิด) บทสนทนา (คำสั่งให้กำหนดบทลงโทษของพระมหากษัตริย์) และเหตุการณ์ (พฤติกรรมแห่งคดี)

บทบัญญัติกฎหมายตราสามดวงมีการแบ่งประเภทคดีความที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนพระราชกำหนดบทพระอัยการทั้งหลายทั้งที่เป็นพระราชศาสตร์ที่สืบสาขาคดีมาจากบาลีพระธรรมศาสตร์ และพระราชนิติศาสตร์ซึ่งเป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยมิได้อิงมูลคดี 39 ประการใน บาลีธรรมศาสตร์ ออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ความแพ่ง ความอาชญา ความนครบาล และ ความอุทธรณ์

3.1) ความแพ่ง ความแพ่งในกฎหมายตราสามดวงมีลักษณะแตกต่างกับคดีแพ่งในกฎหมายปัจจุบันที่ไม่มีโทษทางอาญามาเกี่ยวข้อง แต่ในกฎหมายตราสามดวงคดีแพ่งคือคดีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องการสับประมาทกัน การทำร้ายร่างกายกันแต่ไม่เป็นอันตรายถึงสาหัส การกระทำอนาจาร ลักทรัพย์ กู้หนี้ย ฟ้องหย่าขอแบ่งทรัพย์สิน ซึ่งบทลงโทษนั้นมีทั้งโทษทางอาญาและโทษปรับ

3.2) ความอาชญา หรือความอาญา ในกฎหมายตราสามดวงมีการแบ่งคดีที่เป็นความอาญาออกเป็น 2 ประเภท คือ อาชญาหลวงและอาชญาราษฎร์

“ความอาชญาหลวง” คือ “คดีความที่มีโทษหลวง” เป็นคดีความที่มีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเป็นโจทก์ ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระไอยการอาชญาหลวง และพระไอยการกระบดศึก เป็นต้น ลักษณะความผิดส่วนใหญ่คือการทรยศต่อพระมหากษัตริย์ การเบียดบังลอบลักทรัพย์ของพระมหากษัตริย์ การกบฏ รวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ในพระไอยการอาชญาหลวง มีการกล่าวถึงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อหลวงว่ามีมากถึง 10 ประการ ตั้งแต่ให้กตัญญูจนถึงประหารชีวิตพร้อมบริวาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ๑ ... อันว่าลักษณเลมิตมีประการต่างต่าง คือกระทำเหนือพระราชบัญญัติแลขัดพระบันทูลพระโองการ แลมิได้กระทำตาม ตรัสใช้แลเพโทบาย เอาแต่เงินทองสิ่งของ ของเขาให้เสียราชการไป แลข่มเหงราษฎร เอามาจำจองเก็บเอาเงินทอง ลูกเมียข้าคน ท่านมาเปนอนาประโยชน์ แก่ตนแลป้องกันผู้มีคดี แลผู้ร้ายไว้มิให้ส่งให้แก่ราชการ... มิได้กระทำตามทำนอกทำเหนือทำเหลือทำเกินรับสั่งแลเกียดคร้านละเมินราชการเสียแลอำพรางบังอาจ

กันโทษราษฎรให้ได้ความเดือดร้อน ท่านให้มีโทษจหนักแลลักษณะโทษสำหรับ
 เลมิตวางเลมิต
 อำพรางวางอำพราง }
 บังอาจวางบังอาจ }
 กันโทษวางกันโทษ }
 นี้มี ๑๐¹⁰ สถาน ๆ หนึ่ง คือ (1)¹¹ ทัพพันคอริบเรื่อนริบ
 ราชบาทเอาลูกเมียข้าคนเปนรบาททรัพย์สิ่งของเอาเข้าทอ้งพระคลังจงสิ้น
 (2) สถานหนึ่งให้ตัดมือตัดเท้าจงใส่ตรุระไว้โดยยัดถกรรมมัน (3) สถานหนึ่งให้ทวน
 ด้วย ลวดหนึ่ง } ยก ^๒ } ยกแล้วประจานจำใส่ตรุระไว้เดือนหนึ่ง ^๒ } เดือน
 ไม้หวาย } ยก ^๓ }
 (4) สถานหนึ่งให้ไหม้จตุรคูนแล้วเอาตัวลงหญ้าข้าง (5) สถานหนึ่งให้ไหม้ ตรีคูน
 แล้วเอาตัวออกจากราชการ (6) สถานหนึ่งให้ไหม้ทวิคูนแล้วประจาน ^๓ } วัน ให้
 พันโทษ (7) สถานหนึ่งให้ไหม้ลาหนึ่ง แล้วให้ใช้ของ ๆ เขา (8) สถานหนึ่งให้ตัด
 ปากแหะปากเอามพร้าวหัวยัดปาก (9) สถานหนึ่งให้ภาคทันไว้ (10) สถาน
 หนึ่งให้กุดอกเบกสาไว้

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ในพระอัยการอาชญาหลวง มีการกล่าวถึงระดับความรุนแรงของการลงโทษ
 (ราชทัณฑ์) ว่าแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ มหันตโทษ ปถมโทษ มัทยมโทษ และอวสานโทษ โดยผู้ที่ทำ
 ผิดในระดับมหันตโทษจะต้องรับโทษ 8 สถาน (เป็นการลงโทษประการใดประการหนึ่งใน 8 ประการนี้
 ไม่ใช่การลงโทษทั้งหมดครบทั้ง 8 ประการ เปรียบเสมือนการกำหนดโทษขั้นสูงและขั้นต่ำในประมวล
 กฎหมายอาญา) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

... บัดนี้จักกล่าวลักษณะผู้ผิดในมหันตโทษ ๘ สถาน มีมาตราสาขาคดี
 สืบไปดังนี้

๑ มาตราหนึ่ง ผู้บังอาจลอบลักพระราชทรัพย์ในพระคลังหลวงนอก
 พระคลังหลวงก็ดีท่านให้ลงโทษ ๘ สถาน ๆ หนึ่งคือ

¹⁰ เลขจำนวนที่ปรากฏในบทบัญญัติกฎหมาย ผู้วิจัยใช้เลขไทยตามเอกสารกฎหมายต้นฉบับ

¹¹ ผู้วิจัยแทรกหมายเลขข้อ (เลขอารบิก) เข้าไปในบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เห็นจำนวนบทลงโทษได้
 ชัดเจนยิ่งขึ้น

(2) สถานหนึ่งคือให้ตัดแต่หนังจ่าระเบียงหน้า ถึงไพรปากเบียงบนทั้งสองข้าง เปนกำหนด ถึงหมวกหูทั้งสองข้างเปนกำหนด ถึงเกลียวคอชายผมเบียงหลังเปนกำหนด แล้วให้มุ่นกระหมวดผมเข้าทั้งสิ้น เอาท่อนไม้สอดเข้าข้างละคนโยกถอนคลอนสิ้น เพิกหนังทั้งผมนั้นออกเสียแล้วเอากรวดทรายหยาบขัดกระบานศีศะชำระให้ขาวเหมือนพรรณศรีสังข์

(3) สถานหนึ่งคือให้เอาขอเกี่ยวปากให้อ้าไว้แล้วตามประทีปไว้ในปาก ไนยหนึ่งเอาปากสิ่วอันคมนั้นแสะแหวะผ่าปากจนหมวกหูทั้งสองข้าง แล้วเอาขอเกี่ยวให้ อ้าปากไว้ให้โลหิตไหลออกเต็มปาก

(4) สถานหนึ่งคือเอาผ้าชุมน้ำมันพันให้ทั่วกาย แล้วเอาเพลิงจุด

(5) สถานหนึ่งคือให้เอาผ้าชุบน้ำมันพันนิ้วมือสิ้นทั้ง ๑๐ นิ้วแล้วเอาเพลิงจุด

(6) สถานหนึ่งคือเชือดเนื้อให้เปน ^{แรง} _{ริ้ว} } อย่าให้ขาดให้เนื่องด้วยหนังตั้งแต่ใต้คอ ลงไปถึงข้อเท้าแล้วเอาเชือกผูกจำให้เดิรเหยียบย่ำ ^{เนื้อ} _{หนัง} } แห่งตนให้ฉุดคร่าตีจำให้เดิรไปกว่าจะตาย

(7) สถานหนึ่งคือเชือดเนื้อให้เนื่องด้วยหนังเปน ^{แรง} _{ริ้ว} } แต่ใต้คอลงมาถึงเอว แล้วเชือดแต่เอวให้เปน ^{แรง} _{ริ้ว} } ลงมาถึงข้อเท้ากระทำเนื้อเบียงบนนั้นให้เปนริ้วตกปกคลุมลงมาเหมือนนุ่งผ้าคารอง

(8) สถานหนึ่งคือเอาห่วงเหล็กสวมข้อศอกทั้งสองข้างข้อเข่าทั้งสองข้างให้หมั้น แล้วเอาหลักเหล็กสอดลงในวงเหล็กแย้งซึ่งตริ้งลงไว้กับแผ่นดินอย่าให้ไหวตัวได้แล้วเอาเพลิงลนให้รอบตัวกว่าจะตาย

(9) สถานหนึ่งคือเอาเบตใหญ่มีคมสองข้างเกี่ยวทั่วกาย เพิกหนังเนื้อแลเอน ^{น้อย} _{ใหญ่} } ให้หลุดขาดออกมากกว่าจะตาย

(10) สถานหนึ่งคือให้เอามีดที่คมเชือดเนื้อให้ตกออกมาจากกาย แต่ที่ละตำลึงกว่าจะสิ้นมังสะ

(11) สถานหนึ่งคือให้แล่ สับฟันทั่วกายแล้วเอาแปรงหรือขุบน้ำแสบกรีดครูดชุดเซาะหนังแลเนื้อแลเอน ^{น้อย} _{ใหญ่} } ให้ลอกออกมาให้สิ้นให้ยู่แต่ร่างกระดูก

(12) สถานหนึ่งคือให้นอนลงโดยข้าง ๆ หนึ่งแล้ว ให้เอาหลาวเหล็กตอกลงไปโดยช่องหูให้แน่นกับแผ่นดิน แล้วจับเท้าทั้งสองหันเวียนไปตั้งบุทกลทำบังเวียน

(11) สถานหนึ่งคือให้จำทำประการใส่คุกไว้ จะควรด้วยสถานโทษประการใด ก็ให้ลงโทษโดยอาชญาอันมีในพระราชกฤษฎีกาแลพระราชกำหนดกฎหมายทั้งปวง อัน สมเด็จพระบรมราชกระษัตริย์บัญญัติไว้ โดยไต่ถามตราสืบ ๆ มานี้เกิดกล่าวลักษณะทเวดิงกรรมกร ๓๒ ประการยุติแต่เท่านี้

(พระไอยการกระษัตริย์)

ส่วน “ความอาชญาอาชญา” เป็นคดีระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือก็คือคดีระหว่างประชาชนกับประชาชน ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระไอยการอาชญาอาชญา เช่น การข่มเหงจงจำผู้อื่นโดยมิชอบ เป็นต้น ลักษณะบทลงโทษในพระไอยการอาชญาอาชญาส่วนใหญ่จะเป็นโทษปรับซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้ปรับตามน้ำหนักความผิดและคิดค่าปรับตามค่าคนซึ่งขึ้นอยู่กับศักดินาของทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหายด้วย ดังที่กำหนดไว้ในพระไอยการพรมศักดิ์ เช่น

ตัวอย่างที่ 4 ๑ มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดบังอาจฟันแทงทุบตีกันให้ตายก็ดี ทำฉมบกฤติยาให้ตายก็ดี ใส่ยาให้กันตายก็ดี อนึ่งมิได้แก่ลั้งให้ตายก็ดี แลทำให้ตายด้วยหาพิจารณาได้ก็ดี แลลงสินไหมก็ดีตามโทษ ^{หนัก} _{เบา} } นั้นตามค่าคน...

(พระไอยการอาชญาอาชญา)

ตัวอย่างที่ 5 ๒ มาตราหนึ่งจะลงโทษผู้ร้ายถึงตัดตีนสินมือทวนด้วยลวดหนั่งไม้

อก
หวายสัก แก้ม } ตันคอให้ไถโดยเบี้ยเลมิตตามบันดาศักดินั้น
หน้า

ตัดปาก ๗๕๐๐๐๐

ตัดข้อมือ ๗๕๐๐๐๐

ตัด นิ้วเท้า }
นิ้วมือ } ๑๕๐๐๐๐

สักอก ๑๕๐๐๐๐

สัก แก้ม }
หน้า } ๕๕๐๐๐๐

ขึ้นขาหย่างประจารตามกระเสียรอายุศม

ลวดหนั่ง ๓ ที่ต่อแสน

แสนหลวง ๕ ที่ต่อแสน

ไม้หวายเบี้ย

แสนราษฎร ๑๐ ที่ต่อแสน

ตัวอย่างที่ 7 ^{๕๖} ๑ มาตราหนึ่ง ผู้ใดทุจริตจริตราบาปหยาบเข้าเป็นโจรลักเอองคพระ
 ทอง }
 หนาก }
 เงิน }
 พุทธรูป แก้ว } แลสิ่งใดซึ่งเปนรูปพระปติมากอรอยู่ นั้นไป ชาย } ก็ดี
 สำฤท } ทำลาย }
 ทองแดง }
 ดีบุก }

เอาไปหมีทันชายแลเอาไปหมีทันทำลายจับได้ที่ใด ๆ ให้เกาะกุมมันมาถามเอาพวก
 เพื่อนรู้เหนเปนเพื่อนชื้อชายทำด้วยกันจงได้ ถ้าเปนสัจโดยคำโจรให้ทวนด้วยลวด
 หน้ ๖๐ ที ให้ตัดตีนสีนมือพวกเพื่อนทั้งนั้นเสีย แล้วให้ไหมเปนเบี้ยคล ๗๐๐๐๐๐
 บุญพระพุทธรูปนั้น ส่วนโจรแลพวกมันนั้นให้ฆ่าเสียใช้บาบมันจงล้างแล้ว

(พระไอยการลักขณโจร)

ตัวอย่างที่ 8 ^{๕๗} ๑ มาตราหนึ่ง โจรมิจฉาธิฐิฎลอกทองพระพิจารณาเปนสัจ ให้เอาตัว
 มันไปยัง ตแลงแกงให้เผาเหล็กจงแดงประทับตัวมันให้มันลอก ตั้งมันทำแก่พระนั้น
บ้างใช้บาบกำมันเสียยังแล้ว ถ้าโจรนั้นชุดล้างพระพุทธรูปพระสถูปพระ ^{เจดีย์}
 พระศรีมหาโพธิจับได้พิจารณาเปนสัจให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าหมีตัดนิ้วมือให้ทวน ^{วิหาน}
 ด้วยลวดหน้ ๖๐ ที ถ้าหมีทวนให้ไหมทวิคุณเอาไปทำพระอันโจรล้างนั้น ...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระไอยการลักขณโจร)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างที่ 9 ^{๗๑} ๑ มาตราหนึ่ง ^{หญิง} } ก็ดี ใช้ข้าคนเอาหอกดาบศาสตราวุธไปพันแทง
 ชาย }
 ท่านตาย ให้ฆ่าผู้ใช้ผู้ทำนั้นให้ตกไปตามกัน ...

(พระไอยการลักขณโจร)

ตัวอย่างที่ 10 ^{๕๗} ๑ มาตราหนึ่ง โจร ^{ดีซึ่ง} } แลโจรประการใด ๆ ก็ดี มีพวกเพื่อนไป
 ล้วงลัก }
 ลักทรัพย์สิ่งของแลชกตีพันแทงเจ้าทรัพย์ตาย ให้ฆ่าคนร้ายให้ตกไปตามกัน พวก
 ซึ่งไปด้วยหมีได้ลงมือนั้นให้ทวนโดยขนาดแล้วเอาตัวจำใส่คุกไว้

(พระไอยการลักขณโจร)

จากตัวอย่างที่ 6 – 10 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงรูปแบบการลงโทษที่แสดงให้เห็นว่าทำอย่างไรกับใครก็ต้องถูกทำเช่นนั้นเพื่อเป็นการขจัดใช้บาปกรรมที่ทำ เช่น การใช้วลีว่า “ตั้งมันทำแก่พระนั่นบ้างใช้บาปมันจงล้างแล้ว” “ให้ฆ่าเสียใช้บาปมันจงล้างแล้ว” และ “ฆ่า...ให้ตกไปตามกัน” บรรยายวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิด

ข้อสังเกตอย่างหนึ่งของการกระทำความผิดและต้องถูกลงโทษ คือ หากเป็นการกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา เช่น การลักพระพุทธรูปไปขายในตัวอย่างที่ 7 ถึงแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะยังมีได้ทำลายพระพุทธรูปให้เสียหาย หรือความผิดยังไม่สำเร็จ ก็ยังต้องได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อขจัดใช้บาปกรรมที่ทำไว้กับพระพุทธศาสนา

2) การลงโทษมีขึ้นเพื่อให้คนในสังคมได้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อมิให้เอาเยี่ยงอย่าง เป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ 1) เพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก (Incapacitation) และ 2) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและการได้รับโทษ จนไม่อยากกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ จึงอาจกล่าวได้ว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีกนั่นเอง (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2558) ตัวอย่างวิธีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งในพระไอยการลักษณะโจร คือ การประจานด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เอาขึ้นขาหยั่งแห่รอบตลาด สักมือ สักหน้าอก สักหน้าผาก หรือการแขวนคอประจาน เป็นต้น กลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้คือการเลือกใช้ศัพท์เพื่อบรรยายลักษณะการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11 พุทธ
 ๕๐ มาตราหนึ่ง ผู้ร้ายลักทรัพย์สิ่งของ ๆ พระ ธรรม } เป็นต้นว่าแก้ว
 สงฆ
 แหวนเงินทองผ้าผ้อรแพรพรรณทรัพย์สินใด ๆ อันท่านอุทิศไว้ให้เปนของ พระ
 พุท
 ธรรม } แลผู้ร้ายลักเอาไปขายก็ดี แลลักพระธรรมคำภีร์ไปขายก็ดี ให้ลงโทษเสมอ
 สงฆ
 ลักทรัพย์ท่าน ให้เอาขึ้นขาหย่างผจารอย่าให้คนดูเยี่ยงหย่างกัน แลให้ทวนด้วย
 ลวดหนึ่ง ๖๐ ที่ ให้ตัดมือให้ใหม่จตุรคูน

(พระไอยการลักษณะโจร)

ตัวอย่างที่ 12 ๕๑ มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใด ซึ่งเอาอัญมณีแก่ราชฎีผู้ซื้อขาย แลหมีได้
 ซื้อขายก็ดี ให้จับเอาตัวผู้ร้ายจงได้ ให้เอาไปยังพระนครบาน ให้ลงโทษแก่ผู้นั้น ถ้า

ทรัพย์ แต่ขอประมาณ ๕๐๐ เบี้ย ให้ใหม่แล้วเอาทรัพย์แขวนคอทะเลวนรอบ
ตลาด ๓ วัน อย่าให้มันดูเยี่ยงหย่างกัน ...

(พระไอยการลักขมโจร)

ตัวอย่างที่ 13 ^{๑๘} มาตราหนึ่ง โจรปล้นสดมย่องเบา ตีชิงชกปล้นลอยลักขังฆ่าผู้คน
วิวาวยเรือเกวียนทรัพย์สิ่งใดๆ ให้ลงโทษด้วยลวดหนั่ง แลศักสิ่งอันลักไฉนออก
ให้ใหม่โดยบทพระอัยการ ถ้าลักถึงสองครั้งให้ทวนด้วยลวดหนั่ง ให้ศักสิ่งอันลัก
ไฉนออก ให้ใหม่ดูจเดียว ถ้าโจรลักถึงสามครั้งให้ทวนด้วยลวดหนั่ง แลให้ศักสิ่ง
อันลักไฉนออก ให้ตัดนิ้วมือเสีย แล้วให้ใหม่ดูจเดียว ให้ศักสิ่งอันลักตามพระ
ราชกฤษฎีกา ท่านกล่าวไฉนนั้นให้สักจงปรากฏ ถ้าสักหมิปรากฏท่านให้ลงราชทัณฑ์
สักนั้นเหมือนผู้ร้าย เพราะมันเป็ใจด้วยผู้ร้ายนั้นแล

(พระไอยการลักขมโจร)

จากตัวอย่างที่ 11 – 13 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงรูปแบบการ
ลงโทษประจานว่าทำไปเพื่อให้คนในสังคมดูเป็นตัวอย่างและไม่ให้เอาเยี่ยงอย่าง เช่น การใช้วลีว่า
“เอาขึ้นขาหย่างผจาร อย่าให้คนดูเยี่ยงหย่างกัน” และ “เอาทรัพย์แขวนคอทะเลวนรอบตลาด ๓ วัน
อย่าให้มันดูเยี่ยงหย่างกัน” บรรยายลักษณะการลงโทษ ส่วนตัวอย่างที่ 13 แม้จะไม่มีการใช้วลีว่า
“ผจารอย่าให้คนดูเยี่ยงหย่างกัน” แต่ลักษณะการลงโทษที่ให้ “ศักสิ่งอันลักไฉน...” ณ ที่ต่าง ๆ ของ
ร่างกาย ก็เป็นวิธีการลงโทษในลักษณะการประจานด้วยเช่นเดียวกัน เพราะสิ่งที่สักนั้นจะติดอยู่กับ
ร่างกายของผู้ที่กระทำผิดไปตลอดและจะปรากฏให้ทุกคนในสังคมเห็นโดยทั่ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การลงโทษเป็นการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการปกครอง คือ การ

นำเสนอว่าการลงโทษผู้กระทำผิดเป็นการกระทำตามกฎหมายข้อบังคับของกฎหมายซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติ
ตาม กลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายคือการเลือกใช้ศัพท์เพื่อบรรยายลักษณะ
การลงโทษผู้กระทำผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 14 ^{๑๖} มาตราหนึ่ง นครบาลพิจารณาผู้ร้ายแทงผู้คนข้างม้าตายค่างบ้าน
ผู้ใด... ถ้ามีรู้จักตัวผู้ร้ายให้นครบาลสืบสาวสอดแนมเอาตัวผู้ร้ายให้ได้ใน 3 วัน
ให้ชกโรงวัดพิจารณา แต่ตามโรงวัดนั้นให้เกาะผู้มีชื่อซึ่งต้องในโรงวัดไว้แต่ใน 3 วัน...
ถ้ามีรู้จักผู้แทงบ้านร้างเรือนผู้ใดหักเลือดตกใกล้บ้านใกล้เรือนผู้ใด ให้เกาะกุม
มาถาม ถ้าบ่ติเสทภากเสทหมิรับให้คาตบนไว้ อย่าให้เอาเงินค่าถาม ถ้าดูเลือดตก

ใกล้บ้านใกล้เรือนใกล้สรวผู้ใด วัวควายซารพสัตว์ 3 เส้น 15 วา ถ้าต้องในรังวัด
เกาะมาตาม ถ้าหมีรับให้คาดบนไว้ ถ้าได้ตัวผู้ร้ายให้ทำตามพระราชกฤษฎีกา

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 15 ^{๒๙} มาตราหนึ่ง ถ้าโจรคบพวกปล้นพวกตีชิง พวกสกฏพวกสดมย่อง
เบาจับได้โจรหมีได้ทรัพย์ถ้ารับชดพวกหลายคน ให้เอาพวกเพื่อนมาตามถ้าหมีรับ
ให้เอาตัวโจรมาเชียร ๓ หน ถ้าเขียนโจรยื่นคำให้เอาพวกเพื่อนมาเชียร ๓ หน ถ้า
เปนสัจให้ลงโทษโดยพระราชกฤษฎีกา ถ้าถ้อยคำพวกเพื่อนพิรุทท่านว่าเปนนิล
โทษ ให้ลงโทษตั้งโจร ถ้าพวกเพื่อนหมีได้พิรุทท่านว่าหย่าเพอลงโทษแก่พวกมัน
นั้นก่อน ถ้าโจรต้นชดคืนคำให้เล่งดูจงถ่องแท้ โจรคืนคำเองหฤ ๆ มีผู้สอให้คืน
คำ ถ้าคืนคำเองอย่าให้เอาพวกโจรมาเชียนก่อน ให้เอาตัวมันผู้ซัพเขียน ๓ หน
จงขนาฎจำจงหนักโดยจารีตนครบาล ถ้ามันหมีรับฐีนคำ อยู่ให้ชาวพระนคร
บาลพิดเคราะห์จงเปนธรรม ถ้ามิพิรุทขอไต่สวนได้ให้สืบ อย่าให้มีคนร้ายในแผ่นดิน
ท่าน ถ้าหาพิรุทหมีได้ควรทำจำก็ให้จำควรที่จลอดก็ให้ลอดเสีย

(พระไอยการลักษณโจร)

จากตัวอย่างที่ 14 - 15 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงว่าการลงโทษ
เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การใช้วลีแสดงการสั่งว่า “ให้ทำตามพระราชกฤษฎีกา” “ให้
ลงโทษโดยพระราชกฤษฎีกา” “จงขนาฎจำจงหนักโดยจารีตนครบาล” บรรยายรูปแบบการลงโทษ
ผู้กระทำความผิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กล่าวโดยสรุป ความผิดในกฎหมายตราสามดวงหากพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมาย
ปัจจุบันจะพบว่าในกฎหมายฉบับนี้กล่าวถึงความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาเช่นเดียวกับกฎหมาย
ปัจจุบัน แต่ความหมายของคำว่า แพ่ง ในกฎหมายตราสามดวงนั้นแตกต่างกับ “กฎหมายแพ่ง” ที่รับรู้
กันในปัจจุบัน ส่วนบทลงโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงนี้อ้างอิงโทษในทหะดิงษกรรมกร 32
ประการจากตำราพระธรรมศาสตร์ภาษาบาลี ลักษณะของโทษมีทั้งโทษหนัก-เบาลดหลั่นกันไป
แบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับสูงสุดคืออฎษฎโทษ มหันต์โทษ ครุโทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ
ตามลำดับ ซึ่งรูปแบบการลงโทษก็จะมีตั้งแต่การภาคทัณฑ์ ปรับไหม ขึ้นขาทยังแห่งประจาน ^{ตี} ธิ } ธิบ
ราชบาท สักที่อ้วยวะ ตดอ้วยวะ ตลอดจนการประหารชีวิตด้วยวิธีทรมาณต่าง ๆ จนกว่าผู้กระทำความผิด
สิ้นชีวิต โดยการลงโทษในกฎหมายตราสามดวงนี้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) การ
ลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้ชดใช้กรรม 2) การลงโทษเพื่อให้คนในสังคมได้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อมิให้เอา
เยี่ยงอย่าง (เพื่อข่มขู่ยับยั้ง) และ 3) การลงโทษเป็นการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการปกครอง นอกจากนี้

การลงโทษแล้ว ในกฎหมายตราสามดวงยังกล่าวถึงการให้บำเหน็จ บำนาญ หรือพัชฌา สำหรับผู้ทำ ความดีความชอบในราชการไว้ด้วย ซึ่งผู้ที่ทำความดีความชอบจะได้รางวัลมากน้อยลดหลั่นกันไป ตามลำดับความสำคัญของภารกิจ นอกจากนี้สำหรับผู้กระทำผิดแต่เป็นผู้ที่มีความดีความชอบ โดยเฉพาะในราชการสงครามยังได้รางวัลพิเศษประการหนึ่งนั่นคือการยกเว้นโทษหรือลดโทษ แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษหรือการให้รางวัลก็ขึ้นอยู่กับ “พระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด กระหม่อมสิ่ง”

3.3.2 กฎหมายไทยในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

เป็นยุคที่กฎหมายสยามได้รับอิทธิพลจากกฎหมายตะวันตกซึ่งเป็นกฎหมายสมัยใหม่เข้ามาใน ประเทศจนทำให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นเป็นฉบับแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือ กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 4 - 5 แห่งกรุง รัตนโกสินทร์ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ไทยเริ่มรับแนวคิดตะวันตกเข้ามาใช้ในการบัญญัติกฎหมายด้วยความ จำเป็นทางการเมือง ทำให้หลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ ในการบัญญัติกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปจาก กฎหมายโบราณของไทย

1) ความเป็นมาของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา เป็นกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงพระราชดำริให้ตราขึ้นใหม่ด้วยเหตุผลหลายประการและหนึ่งในนั้นคือยุคสมัยเปลี่ยนไป ในช่วง สมัยรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นยุคที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กฎหมายโดยรับแนวคิดตะวันตกเข้ามาใช้อย่างฉับพลัน เป็นช่วงที่ประเทศไทยถูกกดดันให้ต้องกระทำ ตนให้ทันสมัย มีอารยะทัดเทียมอารยประเทศตะวันตก กฎหมายของไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ไปบ้าง โดยยึดหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญแทนข้อบัญญัติแห่งพระธรรมศาสตร์ดั้งเดิม เนื่องจาก กฎหมายที่ยึดถือตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ไม่สามารถนำมาใช้ตัดสินคดีในปัจจุบัน (สมัยรัชกาลที่ 5) ได้ครอบคลุมทุกคดี ดังที่มีบันทึกไว้ในส่วนพระราชปรารภใน*กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127* ดังนี้

... ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระราชกำหนดกฎหมายสำหรับพระราชอาณาจักร สยามนี้ บรมกระษัตริย์แต่โบราณสมัยได้รับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมนูสาราจารย์ ซึ่ง เปน กฎหมายในมัชฌิมประเทศ มาเปนหลักของกฎหมายแล้ว แลเมื่อมีเหตุอันใด เกิดขึ้น อันจะตัดสินด้วยพระธรรมศาสตร์มิได้ โดยกฎหมายพระธรรมศาสตร์ไม่กล่าวถึงก็ ดี หรือโดยประเพณีและความนิยมในสยามประเทศผิดกันกับมัชฌิมประเทศก็ดี บรม

กระษัตริย์แต่ปางก่อนก็ทรงตั้งพระราชกำหนดบทพระอัยการขึ้นไว้เป็นแบบแผนสำหรับพิพากษาเหตุแลคดีอย่างนั้น ๆ ที่จะมีขึ้นในภายหน้า

พระราชกำหนดบทพระอัยการนี้ ก็เป็นกฎหมายสำหรับพระราชอาณาจักรเพิ่มเติมขึ้นโดยลำดับมา แลพระราชกำหนดบทพระอัยการที่ได้ตั้งมาเป็นครั้งเป็นคราวนี้ เมื่อล่วงเวลาช้านานเข้า ก็มีมากมายซับซ้อนกัน เกิดลำบากแก่การที่จะพิพากษาอรรถคดี โดยการบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงมาพันเหตุล่วงสมัยที่จะต้องใช้พระราชกำหนดบทพระอัยการที่กระษัตริย์พระองค์แต่ก่อน ๆ ได้ทรงบัญญัติไว้หลายชั่วอายุคนแล้วบ้าง หรือโดยเหตุที่พระราชกำหนดบทพระอัยการเก่าขัดขวางกับที่บรมกระษัตริย์ภายหลังได้ทรงตั้งขึ้นบ้าง ในเวลาเมื่อถึงความลำบากมีขึ้นเช่นนี้

พระเจ้าแผ่นดินจึงโปรดให้ประชุมลูกขุน ณ ศาลา อันเปนเจ้ากระทรวงฝ่ายตุลาการ พร้อมด้วยลูกขุน ณ ศาลหลวง อันมีตำแหน่งในฝ่ายตุลาการ ตรวจชำระพระราชกำหนดกฎหมาย แลทรงพระราชวินิจฉัยให้ยกเลิกบทกฎหมายที่พันเวลาแลสมควรจะใช้ออกเสีย คงไว้แต่ที่ยังใช้ได้ ...

ในการร่างกฎหมายใหม่ขึ้นนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจชำระและร่างประมวลกฎหมายขึ้น โดยนำระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ตามแบบประเทศในภาคพื้นยุโรปมาเป็นแนวทางในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย (ภาณินี กิจพ่อคำ และณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2558 : 16) ด้วยเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่ว่าด้วยลักษณะเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายต่าง ๆ เข้าไว้เป็นหมวดหมู่ในประมวลกฎหมายอันเดียวกัน
- 2) บทบัญญัติทางกฎหมายหลายฉบับโบราณเกินไป ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดสมัยใหม่ที่กำลังมีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศสยาม จึงจำเป็นต้องปรับแก้ไขโดยเฉพาะการแก้ไขเพื่อให้หลุดพ้นจากข้อเสียเปรียบในเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องบริหารจัดการในเวลานั้น
- 3) เพื่อตรวจชำระบทกฎหมายที่มีอยู่ รวมทั้งนำหลักกฎหมายใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีอยู่ในกฎหมายสยามมาบัญญัติรวมไว้ด้วย

ในการยกร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ครั้งนี้ เริ่มแรกมีการร่างตัวบทกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงค่อยแปลเป็นภาษาไทย และจากนั้นได้ตีพิมพ์เผยแพร่เป็น 3 ภาษา คือ

ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส โดยคณะกรรมการร่างกฎหมายได้เทียบเคียงกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810
- ๒) ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ค.ศ. 1870
- ๓) ประมวลกฎหมายอาญาฮังการี ค.ศ. 1879
- ๔) ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. 1881
- ๕) ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ค.ศ. 1889
- ๖) ประมวลกฎหมายอาญาอียิปต์ ค.ศ. 1904
- ๗) ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860
- ๘) ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ. 1907

ทั้งนี้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาที่นำมาใช้เทียบเคียงเพื่อร่างกฎหมายลักษณะอาญาของไทยมากที่สุดคือประมวลกฎหมายอาญาอิตาลีและเนเธอร์แลนด์ (วิสาร พันธนะ, 2548: 10)

เมื่อร่างกฎหมายเสร็จแล้วคณะกรรมการก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและได้ทรงประกาศให้ใช้เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 โดยเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127” ถือเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกในประวัติศาสตร์กฎหมายไทยที่มีการนำเอาหลักกฎหมายอาญาอันเป็นที่นิยมกันในประเทศต่าง ๆ มาพิจารณาตัดแปลงผสมผสานให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมไทย ณ ตอนนั้น เพื่อเป็นการยกระดับประเทศขึ้นสู่ระดับอารยประเทศ และได้ใช้ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2499 จึงได้มีการยกเลิกและประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่คือ “ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499” แทน

2) เนื้อหากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยสังเขป

ลักษณะโครงสร้างของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมาย และบทลงท้าย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดโครงสร้างของตัวบทกฎหมายอังกฤษ (สุกัญญา สุวิทยะรัตน์, 2553: 57 - 58)

องค์ประกอบส่วนที่ 1 พระราชปรารภของพระมหากษัตริย์ เป็นส่วนเกริ่นนำและส่วนความเบื้องต้น ประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน 4 มาตรา ในส่วนเกริ่นนำจะเป็นการบรรยายเหตุการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ในลักษณะคำสั่ง คือ คำสั่งที่ให้ตรากฎหมายและเหตุผลที่ให้ตรากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ขึ้น องค์ประกอบส่วนที่ 2 คือบทบัญญัติกฎหมาย มีจำนวนทั้งสิ้น 340 มาตรา เนื้อหาบทบัญญัติมีการแบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ “ภาค” “ส่วน” และ “หมวด” แล้วจึง

แยกย่อยเป็นมาตรา ตามลำดับ และองค์ประกอบส่วนสุดท้าย คือ บทลงท้าย เป็นคำสั่งให้ยกเลิกใช้กฎหมายตามชื่อที่ระบุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย (preamble) ประกอบด้วย

1) พระราชปรารภของพระมหากษัตริย์ ปรากฏอยู่ส่วนต้นของตัวบทกฎหมายมีเนื้อความประกอบด้วย

1.1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ โดยใช้แบบการจารึกเอกสารโบราณตามจันทราศติ

1.2) คำยอพระเกียรติโดยกล่าวพระนามเต็มของพระมหากษัตริย์

1.3) เหตุผลในการร่างกฎหมาย ซึ่งเกิดจากข้อขัดข้องของการใช้กฎหมายตราสามดวง

1.4) กระบวนการร่างกฎหมาย รวมถึงคณะกรรมการร่างและการตรวจแก้ไขกฎหมายโดยพระมหากษัตริย์

1.5) คำสั่งให้มีการร่างกฎหมาย

2) ความเบื้องต้น ประกอบด้วย บทบัญญัติจำนวน 4 มาตรา (มาตรา 1 - 4) เนื้อหากล่าวถึงชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้ และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย

2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions) เป็นส่วนสาระของกฎหมาย มีจำนวน 340 มาตรา แบ่งเป็น 2 ภาค ดังนี้

ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ ประกอบด้วยหมวด 10 หมวด จำนวน 92 มาตรา (มาตรา 5 - 96)

ภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ประกอบด้วยส่วน 10 ส่วน จำนวน 244 มาตรา (มาตรา 97 - 340)

ส่วนที่ 1 ว่าด้วยความผิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวแลพระราชอาณาจักร (มาตรา 97-115)

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวด้วยการปกครองบ้านเมือง (มาตรา 116 - 146)

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม (มาตรา 147 - 171)

ส่วนที่ 4 ว่าด้วยความผิดต่อศาสนา (มาตรา 172 - 173)

ส่วนที่ 5 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลแลทรัพย์สิน (มาตรา 174- 239)

ส่วนที่ 6 ว่าด้วยความผิดที่กระทำอนาจาร (มาตรา 240 - 248)

ส่วนที่ 7 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ชีวิตร์แลร่างกาย (มาตรา 249 - 267)

ส่วนที่ 8 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียอิศรภาพแลชื่อเสียง (มาตรา 268 -287)

ส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ (มาตรา 288 - 331)

ส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ (มาตรา 332 - 340)

3. บทลงท้าย (final provision) บทลงท้ายของกฎหมายฉบับนี้เป็นบทยกเลิกใช้กฎหมาย ในหัวข้อว่า “บัญญัติกฎหมายแลพระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย” ประกอบไปด้วยกฎหมาย 7 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายลักษณะโจร ศักราช 1903 กฎหมายลักษณะอาญาหลวง ศักราช 1895 กฎหมายลักษณะวิวาท ศักราช 1269 กฎหมายลักษณะอาญาราชฎูร์ ศักราช 1903 พระราชกำหนดลักษณะข่มขืนล่วงประเวณี ร.ศ. 118 พระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาท ร.ศ. 118 และประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119

3) บทลงโทษในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

จากการศึกษาเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ข้างต้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการอธิบายความ ข้อความในบทบัญญัติกฎหมายจะสั้นและกระชับมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกรเขียนแบบพรรณนาในกฎหมายตราสามดวง มีการใช้โครงสร้างประโยคเช่น “...คือ...” หรือ “...คือว่า...” ช่วยในการอธิบายซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ใช้กฎหมายสามารถทำความเข้าใจหลักกฎหมายใหม่ได้ง่ายขึ้น

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ กล่าวถึงเฉพาะการกระทำที่ถือเป็นความผิดทางอาญา เนื่องจากในสมัยนี้ได้มีการจำแนกความผิดทางอาญาออกจากการรับผิดทางแพ่งตามทฤษฎีกฎหมายตะวันตกแล้ว ส่วนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญานี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 12 ดังนี้

อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้น ท่านกำหนดไว้เป็นหกฐานดังนี้

ฐานหนึ่ง ให้ประหารชีวิตร์

ฐานหนึ่ง ให้จำคุก

ฐานหนึ่ง ให้ปรับ

ฐานหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตรที่อื่นที่กำหนด

ฐานหนึ่ง ให้ริบทรัพย์

สฐานหนึ่ง ให้เรียกประกันทานบน

สำหรับโทษประหารชีวิต มีกำหนดวิธีการประหารชีวิตว่าให้ทำโดยการตัดศีรษะ ดังความใน มาตรา 13 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตร์ ท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” โดยมีเงื่อนไขกำกับไว้ในมาตรา 14 ว่า “ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตร์ แก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมรา ชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตร์ ณะ ต่าบลแลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอัน นั้นจะเห็นสมควร”

ในกฎหมายลักษณะอาญานอกจากจะมีการกำหนดโทษสำหรับความผิดทั่วไปตั้งข้างต้นแล้ว ยังมีกำหนดโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้เป็นลำดับชั้น 4 ชั้น น้ำหนักของโทษไล่ไปตามน้ำหนัก ความผิด ตั้งแต่ชั้นที่โทษเบาที่สุดคือชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่โทษหนักที่สุดสำหรับความผิดที่เป็นลหุโทษ คือ การจำคุกในชั้นที่ 4 ดังความในมาตรา 332 ดังนี้

มาตรา ๓๓๒ ความผิดที่เป็นลหุโทษนั้น คือบรรดาการกระทำผิดที่ท่าน บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๓๓๔ จน ๓๔๐ แห่งกฎหมายนี้ แลท่านกำหนดอาญา สำหรับความผิดฐานลหุโทษไว้ต่างกันเป็น ๔ ชั้นดังนี้ คือ

- ชั้น ๑ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินกว่าสิบสองบาท
- ชั้น ๒ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินกว่าห้าสิบบาท
- ชั้น ๓ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสฐาน คือ สฐานหนึ่งจำคุกไม่เกิน สิบวัน สฐานหนึ่งปรับไม่เกินห้าสิบบาท สฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่นว่านี้ ด้วยกัน
- ชั้น ๔ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสฐาน คือ สฐานหนึ่งจำคุกไม่เกิน เดือนหนึ่ง สฐานหนึ่งปรับไม่เกินร้อยบาท สฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่นว่านี้ ด้วยกัน

ลักษณะการกำหนดบทลงโทษดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายลักษณะอาญามีการ แบ่งประเภทของความผิดออกเป็น 2 ระดับ คือ ความผิดทั่วไปหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความผิดครุโทษ และความผิดลหุโทษ คล้ายกันกับกฎหมายตราสามดวงแต่ต่างกันที่กฎหมายตราสามดวงแบ่งความผิด ออกเป็น 5 ระดับ

3.3.3 กฎหมายไทยในยุคประมวลกฎหมาย

เป็นยุคที่ไทยได้รับอิทธิพลทางความคิด รูปแบบการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจจากชาติตะวันตก การบัญญัติกฎหมายในภาพรวมอาศัยหลักเกณฑ์และทฤษฎีทางกฎหมายจากตะวันตกเป็นสำคัญ กฎหมายในยุคนี้ที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นภายหลังประเทศมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาจนปัจจุบัน หลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ยึดตามแนวคิดกฎหมายตะวันตกเป็นสำคัญ

1) ความเป็นมาของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญาและโทษ เป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่สองของไทย (ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรก คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127) พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติขึ้นภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่เพราะตั้งแต่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาในพุทธศักราช 2451 เป็นต้นมา พฤติการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ประมวลกฎหมายอาญาทำโดยพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 เป็นต้นไป

มาตรา 4 เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้วให้ยกเลิกกฎหมาย
ลักษณะอาญา

(พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499)

ในระหว่างปี พ.ศ. 2481 - 2499 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าสมควรปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาจึงเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา โดยเหตุผลที่มีการร่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ดังที่มีประกาศไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ใช้มานานแล้ว มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ จึงสมควรที่จะได้ชำระสะสางและนำเข้าสู่ประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สมกับแนวความคิดของนานาประเทศในปัจจุบัน ดังความต่อไปนี้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ประกาศใช้มานานแล้วและได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรที่จะได้ชำระสะสาง และนำเข้าสู่เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน อนึ่ง ปรากฏว่าหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างควรจะได้ปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวนิยมของนานาประเทศในสมัยปัจจุบัน หลักเดิมบางประการจึงล้าสมัย สมควรจะได้ปรับปรุงเสียให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จุฬาลง (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้มีการจัดเตรียมยกร่างตั้งแต่ พ.ศ. 2479 ใช้เวลาร่างนานถึง 18 ปี คือร่างโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นเวลา 7 ปีเศษ และที่สภาผู้แทนราษฎรอีก 10 ปีเศษ กระทั่งในปี พ.ศ. 2499 รัฐบาลจึงมีมติประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ โดยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 ซึ่งสาเหตุที่ใช้เวลาร่างนานอาจเป็นเพราะประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้มีได้มีลักษณะเป็นการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นรายมาตรา แต่เป็นการยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับเพื่อเอื้อให้สามารถกำหนดรูปลักษณะของกฎหมายได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น มีการบัญญัติศัพท์ใหม่ในประมวลกฎหมายอาญาและให้ยกเลิกการใช้ศัพท์กฎหมายบางคำที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เช่น บัญญัติใช้คำว่า “ผู้กระทำความผิด” แทน “โจร” ใช้คำว่า “บุพการี” แทน “ญาติที่สืบสายโลหิตนับโดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด” และใช้ “ผู้สืบสันดาน” แทน “ลูก

หลาน เหลน ลือ” เป็นต้น (สุกัญญา สุวิหะรัตน์, 2553) เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การใช้คำเรียกผู้กระทำผิดหรือคำอ้างถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับนี้แตกต่างกับกฎหมายที่มีแนวคิดหลักในการบัญญัติเหมือนกันอย่างกฎหมายลักษณะอาญา

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้ก็มิได้ละทิ้งหลักการในกฎหมายลักษณะอาญาเสียทั้งหมด หลักการสำคัญบางประการในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ยังคงนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เพียงแต่ได้แก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนขึ้น และนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบขึ้น เช่น การกระทำโดยเจตนาหรือประมาท เป็นต้น ดังนั้นในการพิจารณาพิพากษาคดีในยุคที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ฉบับนี้ คำพิพากษาฎีกาที่ได้วินิจฉัยไว้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงยังสามารถนำมาใช้อ้างอิงเป็นตัวอย่างในการตัดสินคดีความได้ เพราะถือว่า “ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีหลักการเหมือนกัน” (วิสาร พันธนะ, 2548: 10 - 11)

2) เนื้อหากฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 โดยสังเขป

ลักษณะโครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย และบทบัญญัติกฎหมาย องค์ประกอบส่วนที่ 1 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ประกอบด้วยส่วนเกริ่นนำและส่วนหมายเหตุ มีบทบัญญัติจำนวน 8 มาตรา ในส่วนนี้จะมีการบรรยายเหตุการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ และเหตุผลที่ให้ตราประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ขึ้น องค์ประกอบส่วนที่ 2 บทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีจำนวนทั้งสิ้น 398 มาตรา โดยเนื้อหาของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แบ่งย่อยหมวดหมู่ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ “ภาค” “ลักษณะ” “หมวด” และ “ส่วน” แล้วจึงแยกย่อยเป็นมาตราตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย (preamble) ประกอบด้วย

1) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นพระราชบัญญัติซึ่งอยู่แยกจากตัวประมวลกฎหมายอาญา มีเนื้อความประกอบด้วย

- 1.1) วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ โดยใช้การนับแบบสุริยคติ
- 1.2) พระนามพระมหากษัตริย์ แบบย่อ
- 1.3) เหตุผลในการร่างกฎหมาย โดยกล่าวถึงความสั้น ๆ ถึงสาเหตุของการร่างว่ามาจากการที่พฤติการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป
- 1.4) คำสั่งให้มีการประกาศใช้กฎหมาย

- 2) สาระของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ประกอบด้วย
บทบัญญัติจำนวน 8 มาตรา (มาตรา 1 - 8) เนื้อหากล่าวถึงชื่อกฎหมาย วันที่
ประกาศใช้ และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย
- 3) ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

2. บทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions) เป็นส่วนสาระของกฎหมาย มีจำนวน
398 มาตรา แบ่งเป็น 3 ภาค ดังนี้

ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ประกอบด้วย 2 ลักษณะ โดยลักษณะ 1 มีจำนวน 9 หมวด
และในลักษณะ 1 หมวดที่ 3 ประกอบด้วย 3 ส่วน ในภาค 1 นี้มีจำนวนมาตรารวม
ทั้งสิ้น 106 มาตรา (มาตรา 1 - 106)

ลักษณะ 1 บทนิยามที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป ประกอบด้วยหมวด 9 หมวด

หมวด 1 บทนิยาม (มาตรา 1)

หมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา (มาตรา 2 - 17)

หมวด 3 โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (มาตรา 18 - 58)

ส่วนที่ 1 โทษ (มาตรา 18 - 38)

ส่วนที่ 2 วิธีการเพื่อความปลอดภัย (มาตรา 39 - 50)

ส่วนที่ 3 วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอกการลงโทษ (มาตรา 51 - 58)

หมวด 4 ความรับผิดในทางอาญา (มาตรา 59 - 79)

หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด (มาตรา 80 - 82)

หมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน (มาตรา 83 - 89)

หมวด 7 การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง (มาตรา 90 - 91)

หมวด 8 การกระทำความผิดอีก (มาตรา 92 - 94)

หมวด 9 อายุความ (มาตรา 95 - 101)

ลักษณะ 2 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ (มาตรา 102 - 106)

ภาค 2 ความผิด ประกอบด้วย 12 ลักษณะ โดยแต่ละลักษณะมีจำนวนหมวดแตกต่าง
กัน มีจำนวนมาตรารวมทั้งสิ้น 260 มาตรา (มาตรา 107 - 366)

ลักษณะ 1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ประกอบด้วยหมวด
4 หมวด

หมวด 1 ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และ
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา 107 - 112)

หมวด 2 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร (มาตรา 113
- 118)

- หมวด 3 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร (มาตรา 119 - 129)
- หมวด 4 ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ (มาตรา 130 - 146)
- ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง ประกอบด้วยหมวด 2 หมวด
- หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน (มาตรา 136 - 146)
- หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มาตรา 147 - 166)
- ลักษณะ 3 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ประกอบด้วยหมวด 2 หมวด
- หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม (มาตรา 167 - 199)
- หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (มาตรา 200 - 205)
- ลักษณะ 4 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา (มาตรา 206 - 208)
- ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน (มาตรา 209 - 216)
- ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน (มาตรา 217 - 239)
- ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ประกอบด้วยหมวด 3 หมวด
- หมวด 1 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา (มาตรา 240 - 249)
- หมวด 2 ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา (มาตรา 250 - 263)
- หมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร (มาตรา 264 - 269)
- ลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า (มาตรา 270 - 275)
- ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 276 - 287)
- ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ประกอบด้วยหมวด 4 หมวด
- หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 - 294)
- หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย (มาตรา 295 - 300)
- หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก (มาตรา 301 - 305)
- หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา (มาตรา 306 - 308)
- ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ประกอบด้วยหมวด 3 หมวด
- หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพ (มาตรา 309 - 321)
- หมวด 2 ความผิดฐานเปิดเผยความลับ (มาตรา 322 - 325)
- หมวด 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 326 - 333)

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ประกอบด้วยหมวด 8 หมวด

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และชิงทรัพย์ (มาตรา 334 - 336)

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์
(มาตรา 337 - 340)

หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา 341 - 348)

หมวด 4 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ (มาตรา 349 - 351)

หมวด 5 ความผิดฐานยักยอก (มาตรา 352 - 356)

หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร (มาตรา 357)

หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (มาตรา 358 - 361)

หมวด 8 ความผิดฐานบุกรุก (มาตรา 362 - 366)

ภาค 3 ลหุโทษ มีจำนวน 32 มาตรา (มาตรา 367 - 398)

3) บทลงโทษในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการศึกษาเนื้อหาบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ข้างต้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขความผิด ข้อความในบทบัญญัติกฎหมาย บางตอนจะสั้นและกระชับมากขึ้นยิ่งกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ส่วนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดมีบัญญัติไว้ใน มาตรา 18 ดังนี้

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

การกำหนดโทษหรือขั้นตอนวิธีการลงโทษในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นี้มีทั้งที่ เหมือนและแตกต่างกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 สิ่งที่เหมือนกันคือจากโครงสร้างเนื้อหา ประมวลกฎหมายอาญาที่แบ่งบทบัญญัติกฎหมายออกเป็น 3 ภาค ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป (ความผิด ทั่วไป) ภาค 2 ความผิด (12 ลักษณะ) และภาค 3 ลหุโทษ แสดงให้เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีการจำแนกความผิดออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

แต่ที่แตกต่างกันคือรายละเอียดของการลงโทษ เช่น วิธีการประหารชีวิต หรือจำนวนเงินค่าปรับที่ต้องเสียในแต่ละชั้นความผิด เป็นต้น

สำหรับโทษประหารชีวิต ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีการกำหนดวิธีการประหารชีวิตว่าให้ทำโดยการยิง ดังความในมาตรา 19 ความว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” และก่อนการลงโทษ ศาลไม่จำเป็นต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเช่นในกฎหมายตราสามดวงหรือกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ส่วนโทษสำหรับสำหรับความผิดลหุโทษ ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีการอ้างถึงโทษชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 4 ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แต่รายละเอียดของจำนวนเงินค่าปรับในโทษแต่ละชั้นนั้นระบุไว้แตกต่างกัน ดังนี้

เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ในกรณีที่กฎหมายใดได้กำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษ ดังต่อไปนี้

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๑ หมายความว่า ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๒ หมายความว่า ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๓ หมายความว่า จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๔ หมายความว่า จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากลักษณะการกำหนดบทลงโทษของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ดังกล่าวข้างต้นที่มีทั้งความเหมือนและแตกต่างกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แสดงให้เห็นได้ว่า แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป ปรับบททางสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไป แต่กฎหมายที่ตราขึ้นใช้ในสังคมที่เปลี่ยนไปนั้นไม่ได้แตกต่างจากกฎหมายเดิมจนไม่สามารถสืบสาวหาร่องรอยความคิดความเชื่อแบบเดิมได้ ตรงกันข้ามตัวบทกฎหมายที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยกลับเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันของสังคมสมัยก่อนกับสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

3.4 สรุปภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายไทย

จากการศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของกฎหมายไทยทั้ง 3 ยุค ได้แก่ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย ทำให้เห็นลักษณะของกฎหมาย (อาญา)ไทย 2 ประเด็นดังนี้

1. ด้านเนื้อหากฎหมาย จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาบทบัญญัติของกฎหมายโบราณหรือกฎหมายในยุคจารีตประเพณีซึ่งได้แก่ ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายตราสามดวงล้วนอ้างอิงคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดทางศาสนา กฎหมายในยุคแรกนั้นยังไม่มีกรจำแนกกฎหมายออกเป็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งอย่างชัดเจนเช่นกฎหมายสมัยใหม่ภายหลังได้รับอิทธิพลแนวคิดกฎหมายจากตะวันตกแล้วในสมัยรัชกาลที่ 4 - 5 ทั้งนี้ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายตราสามดวง มีลักษณะเป็นกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) ด้วยเหตุที่กฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณีมีที่มาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ มีการใช้หลักธรรมในศาสนาพุทธมากำหนดลักษณะความผิดรวมถึงบทลงโทษ ทำให้วิธีการเขียนบทบัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะในกฎหมายตราสามดวงมีลักษณะคล้ายคัมภีร์ทางศาสนา กล่าวคือ มีการยกคาถาภาษาบาลีมากล่าวขึ้นต้น ตามด้วยคำแปลภาษาไทย จากนั้นจึงเป็นตัวบทกฎหมายที่เขียนในลักษณะพรรณนาความคล้ายการเล่านิทานในพระไตรปิฎกที่สั่งสอนให้ทำความดี ถ้าทำความดีทำประโยชน์ให้บ้านเมืองจะได้รับบำเหน็จรางวัล แต่หากทำผิดคิดชั่วจะต้องได้รับโทษอย่างรุนแรงเพื่อเป็นการชดใช้กรรม ซึ่งแตกต่างกับบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีวิธีการเขียนบทบัญญัติกฎหมายที่สั้นและกระชับมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกรเขียนแบบพรรณนาในกฎหมายตราสามดวง อย่างไรก็ตามเนื่องจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ตราขึ้นโดยมีการจำแนกความผิดทางอาญาออกจากความผิดทางแพ่งอย่างชัดเจน ประกอบกับในกระบวนการร่าง คณะกรรมการที่ยกร่างกฎหมายฉบับนี้ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนไทยแต่เป็นนักกฎหมายชาวต่างชาติเป็นผู้ร่างกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษในชั้นต้นแล้วจึงแปลเป็นภาษาไทยภายหลัง ภายในบทบัญญัติกฎหมายฉบับใหม่นี้จึงมีคำศัพท์ทางกฎหมายที่แตกต่างจากคำศัพท์ที่คนไทยคุ้นเคยเพิ่มเข้ามาค่อนข้างมาก จนต้องมีการอธิบายศัพท์ไว้ตอนต้นของตัวบทกฎหมาย รวมถึงมีการอธิบายปรากฏอยู่ทั่วไปในกฎหมายหลายมาตรา เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายคนไทยสามารถทำความเข้าใจหลักกฎหมายใหม่ได้ง่ายขึ้น การใช้ภาษาในการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้จึงมีลักษณะเป็นการอธิบายความค่อนข้างมาก แตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 การพัฒนาที่กล่าวถึงคือการนำแนวคิดเดิมมาพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม มิใช่การพัฒนาในลักษณะการเพิ่มเติมหรือแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายเดิม แต่เป็นการยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ลักษณะของบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นั้นสั้นและกระชับมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นอกจากนี้การเขียนบทบัญญัติยังมีลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขความผิดมากกว่าจะเป็นการอธิบายความดังกฎหมายเดิม อย่างไรก็ตามในประมวลกฎหมายอาญานี้ยังคงมีการอธิบายคำศัพท์เช่นในกฎหมายลักษณะอาญา แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ ในประมวลกฎหมายอาญาจะอธิบายคำศัพท์ใน

ลักษณะการให้บทนิยาม คือเป็นการกำหนดความหมายของคำศัพท์นั้นโดยตรง ไม่ใช่การอธิบายความแบบในกฎหมายลักษณะอาญา

2. ด้านความผิดและการลงโทษ จากการศึกษาโครงสร้างเนื้อหาในกฎหมายแต่ละยุคสมัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของกฎหมายได้อย่างชัดเจน สำหรับกฎหมายในยุคแรกเช่นกฎหมายตราสามดวง หากกล่าวถึงคดีความอาชญา (คดีอาญา) จะมีการแบ่งประเภทย่อยของคดีออกเป็นอาชญาหลวงและอาญาราชฎูร์ สำหรับ “ความอาชญาหลวง” คือ “คดีความที่มีโทษหลวง” ลักษณะความผิดส่วนใหญ่คือการทรยศต่อพระมหากษัตริย์ การเบียดบังลอบลักทรัพย์ของพระมหากษัตริย์ การกบฏ รวมถึงการฉ้อราชฎูร์บังหลวง ซึ่งบทลงโทษสำหรับความผิดประเภทนี้จะมี ความรุนแรงจำแนกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ มหันตโทษ ปฐมโทษ มัชฌิมโทษ และอวสานโทษ บทลงโทษที่รุนแรงที่สุดคือการประหารชีวิต ซึ่งกฎหมายกำหนดวิธีการลงโทษประหารชีวิตไว้ว่าให้ทำตาม “ทเว ดิงษกรรมกร 32 ประการ” ส่วน “ความอาญาราชฎูร์” เป็นคดีความระหว่างประชาชนกับประชาชน ลักษณะความผิดส่วนใหญ่เป็นเช่นเดียวกับความผิดทางศีลธรรม เช่น การฆ่า(สัตว์) การทำร้ายร่างกาย การด่า การลักทรัพย์ การคบชู้ การใช้เล่ห์เพทุบาย เป็นต้น บทลงโทษสำหรับความผิดประเภทนี้จะมี ความรุนแรงจำแนกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ อุกฤษฏโทษ มหันตโทษ ครุโทษ มณิมโทษ และ ลหุโทษ บทลงโทษที่รุนแรงที่สุดคือการประหารชีวิต ทั้งนี้ความผิดที่ต้องโทษสถานที่รุนแรงที่สุดนี้ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดต่อศาสนาและการฆ่าคนตาย

ส่วนกฎหมายอาญาในยุคต่อมาภายหลังได้รับอิทธิพลกฎหมายตะวันตกเช่นกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นั้นมีการจัดจำแนกประเภทความผิดไว้เป็นหมวดหมู่คล้ายคลึงกัน แต่มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดในคดีอาญาไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดการลงโทษไว้ 6 สถาน ได้แก่ “ประหารชีวิต รั้ง จำคุก ปรับ ให้อยู่ภายในเขตรที่อันที่กำหนด รั้งโทษ และเรียกประกันทานบน” ส่วนประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 กำหนดการลงโทษไว้ 5 สถาน ได้แก่ “ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และรั้งโทษ” และสิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในกฎหมายอาญาทั้ง 2 ฉบับนี้คือ การลงโทษประหารชีวิต โดยในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีกำหนดไว้ว่า ให้ประหารชีวิตโดยวิธีการตัดศีรษะ แต่ก่อนนำไปประหารนั้นต้อง “นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิต ณะ ตำบลแลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร” (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 14) แต่ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 กำหนดไว้ว่าให้ประหารชีวิตโดยวิธีการยิงได้เลยโดยไม่ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระเจ้าอยู่หัวก่อน

บทที่ 4

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

การศึกษาตัวบทกฎหมายนอกจากได้ความรู้ด้านเนื้อหากฎหมายแล้ว สำหรับผู้ที่ศึกษาด้านภาษายังมีสิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งนั่นคือลักษณะการเลือกใช้ภาษาในตัวบทกฎหมาย กล่าวคือ ในบทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับมีลักษณะเด่นคือมีรูปแบบการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายลักษณะเกี่ยวกับผู้กระทำผิดและการกระทำที่ถือเป็นความผิดที่แตกต่างหลากหลาย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 5 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล และการใช้เรื่องเล่า โดยในการนำเสนอผลการวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ตามประเภทกลวิธีทางภาษา และในแต่ละส่วนจะนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ส่วนย่อย ตามที่มาของบทบัญญัติกฎหมาย ได้แก่ ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ตามลำดับดังนี้

4.1 การเลือกใช้ศัพท์	}	1) ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร
4.2 การใช้ประโยคคำสั่ง		2) กฎหมายตราสามดวง
4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข		3) กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
4.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล		4) ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499
4.5 การใช้เรื่องเล่า		
4.6 สรุปกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย		

4.1 การเลือกใช้ศัพท์

ลักษณะการเลือกใช้ศัพท์ที่แตกต่างกันเพื่ออ้างถึงสิ่งเดียวกันจะสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งนั้นแตกต่างกัน การเลือกใช้ศัพท์มีส่วนทำให้เห็นความคิดของผู้ผลิตวาทกรรมได้ เนื่องจากคำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความคิด ดังนั้นการที่ผู้ผลิตวาทกรรมกฎหมายเลือกใช้ศัพท์ที่แตกต่างกันเรียกคนกลุ่มเดียวกันซึ่งก็คือกลุ่มผู้กระทำผิดกฎหมาย จึงเป็นการถ่ายทอดมโนทัศน์

หรือความคิดที่ผู้ใช้ภาษา (ผู้ผลิตวาทกรรม) มีต่อคนกลุ่มนั้นแตกต่างกัน ส่งผลให้ภาพตัวแทนของคนกลุ่มนั้นมีลักษณะแตกต่างกันได้

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทวิวิธีการเลือกใช้ศัพท์ในตัวบทกฎหมาย 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 2 ประการ ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด และการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำผิด

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์หรือกลุ่มคำศัพท์กับกลุ่มคนที่ถูกนำเสนอว่าเป็น “ผู้กระทำผิด” ส่วน**การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำผิด** เป็นการเลือกใช้ภาษาเพื่อบรรยายความผิด เจเนอริกของการกระทำที่ถือเป็นความผิดและคำสั่งหรือบทลงโทษทางกฎหมาย การศึกษาทั้งการเลือกศัพท์ในการอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดและบรรยายการกระทำผิดจึงเป็นทวิวิธีทางภาษาที่ทำให้เห็นภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดกฎหมายได้

จากการศึกษาตัวบทกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ พบว่าการเลือกใช้ศัพท์เป็นทวิวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยได้อย่างโดดเด่น การศึกษาทวิวิธีการเลือกใช้ศัพท์ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านทวิวิธีทางภาษาทั้ง 2 ทวิวิธี (การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด และการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำผิด) ไปในคราวเดียวกัน เริ่มจากการพิจารณาจัดกลุ่มความหมายของคำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละฉบับพร้อมแสดงจำนวนการเลือกใช้คำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดในแต่ละกลุ่มความหมายตามลำดับจากมากไปน้อย จากนั้นนำคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดในแต่ละกลุ่มความหมายไปพิจารณาร่วมกับการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำในการบรรยายการกระทำผิดเพื่อให้เห็นลักษณะของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่นำเสนอผ่านทวิวิธีการเลือกใช้ศัพท์เนื่องจากคำที่ใช้อ้างอิงถึงผู้กระทำผิดบางคำไม่สื่อให้เห็นลักษณะของการกระทำผิดจึงจำเป็นต้องพิจารณาร่วมกับคำบรรยายการกระทำที่ถือเป็นความผิดด้วย

สำหรับการพิจารณาความหมายของการเลือกใช้ศัพท์ในขั้นที่สองนั้น ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ว่า คำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อในขั้นที่สองจะต้องเป็นคำหรือกลุ่มคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายที่มีความถี่ในการใช้อ้างอิงถึงผู้กระทำผิดตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป¹³ และมีสัดส่วนการเลือกใช้ศัพท์ในกลุ่มความหมายนั้น ๆ ตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไปด้วย หมายความว่า ในการศึกษาผู้วิจัยจะ

¹³ ยกเว้นการศึกษาการเลือกใช้ศัพท์ในศีลาจารีกกฎหมายลักษณะโจรที่ผู้วิจัยกำหนดจำนวนความถี่ของคำในกลุ่มความหมายที่จะนำมาวิเคราะห์น้อยลงเป็นคำหรือกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดในกลุ่มความหมายที่มีความถี่ในการเลือกใช้ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีจำนวนบทบัญญัติกฎหมายเพียง 8 มาตรา

พิจารณาทั้งจำนวนความถี่และเปอร์เซ็นต์ที่มีการเลือกใช้ศัพท์นั้นอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด เนื่องจากการใช้คำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดหรือคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีจำนวนแตกต่างกันมาก การใช้ทั้งจำนวนความถี่และจำนวนที่เทียบเป็นส่วนร้อยละมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาจะทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความเที่ยงตรง (เป็นวัตถุวิสัย) ยิ่งขึ้น¹⁴ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การเลือกใช้ศัพท์ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีลักษณะการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างอิงถึงผู้กระทำผิดแตกต่างกันหลากหลาย จากการศึกษาพบว่าในตัวของกฎหมายที่มีเพียง 8 มาตรา หรือเพียง 2 ด้านจารึก มีจำนวนการใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างอิงถึงผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันมากถึง 35 คำ และมีความถี่ในการเลือกใช้ 52 ครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงถึงผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร

คำเรียกผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร_รวมจำนวน 35 คำ ¹⁵				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่างคำและกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด
1	ไม่ระบุลักษณะ	25	48.08	ตน, มนน / มนั (มัน), ผู้ใด (ผู้ใด), ผู้ว่าซีนี้ (ใครก็ตาม)
2	ระบุว่าเป็นขโมย (พฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ)	8	15.38	คโมย (ขโมย), คโมยนั้น/คโมยนั้น (ขโมยนั้น), คโมยลกกผู้คนทาน (ขโมยลักผู้คนทาน)
3	ระบุลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	6	11.54	คนมนอันลเมอส...ท่าน (คนมันอันลเมต[อาชญา]ท่าน), ผู้ใด.....ใหญ่สูง (ผู้ใด[ถือศักดิ์]ใหญ่สูง)
4	ระบุว่ามีลักษณะ/มีพฤติกรรมอันตราย (เป็นโจรผู้ร้าย)	4	7.69	โจร, (มันคนลกรั้งตนมันโดยคูในมัน (มันคนลกรั้งตนมันโดยคูในมัน), ผู้ร้าย (ผู้ร้าย)
5	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	3	5.77	พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนน (พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนั้น), เพื่อนน (เพื่อนนั้น)

¹⁴ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับด้านสังคมศาสตร์ที่นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยมิได้ทดสอบสมมุติฐานด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) หรือค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) เพียงแค่คำนวณสถิติเชิงบรรยาย (เบื้องต้น) ที่แสดงการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ (Percentage) เท่านั้น

¹⁵ คำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างอิงถึงผู้กระทำผิดทั้งหมดได้ในภาคผนวก

คำเรียกผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร_รวมจำนวน 35 คำ ¹⁵				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด
6	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	2	3.85	ผู้ทำ... (ผู้กระทำ[ผิด])
7	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	2	3.85	ผู้ชวยคโมย (ผู้ชวยชโมย), ผู้มนนชวย คโมยคนนนี้ (ผู้มนนชวยชโมยคนนนี้)
8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	2	3.85	ผู้งดงนี้ (ผู้งดงนี้)
รวม		52	100.00	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการจำแนกคำหรือกลุ่มคำที่เลือกใช้อ้างอิงถึงผู้กระทำได้เป็น 8 กลุ่มความหมาย ดังนี้ 1. การใช้คำอ้างอิงแบบทั่วไปโดยไม่ระบุลักษณะ 2. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นชโมย 3. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุรายละเอียดลักษณะหรือพฤติกรรมอื่น ๆ 4. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีลักษณะหรือพฤติกรรมอันตราย (ระบุว่าเป็นโจรผู้ร้าย) 5. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุความสัมพันธ์หรือความเป็นเครือญาติ 6. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้ทำ 7. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน และ 8. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน

เมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายว่ากฎหมายที่จารึกไว้ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรนี้มีผลบังคับใช้กับทุกคน ผู้ใด (“ผู้ใด”) หรือใครก็ตาม (“ผู้ว่าชนี้”) ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน (“คนมนนัลเมอส...ท่าน”) ถือเป็นผู้กระทำผิด (“ผู้กทำ[ผิด]”) จะต้องถูกลงโทษ โดยบทบัญญัติในกฎหมายหลักนี้กล่าวถึงการกระทำความผิดในลักษณะการลักลอบกระทำความผิด เช่น เป็นชโมย (“คโมย”) ลักพาคนสัตว์ สิ่งของ ของผู้อื่นไป (“คโมยลกกผู้คนทาน”, “คโมยอนนลกกวักควายช่างมาสชช.....อนนใด”) บางครั้งคนกลุ่มนี้อาจมีพฤติกรรมอันตราย ช่มชู่เจ้าทรัพย์ (“มนคนลกัรงตันมนโดยคุณมนน”) และในการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำอาจมิได้กระทำเพียงคนเดียว แต่มีผู้รู้เห็นช่วยเหลือ (“ผู้ชวยคโมย”, “ผู้มนนชวยคโมยคนนนี้”, “เพื่อนมนน”) ซึ่งกฎหมายระบุว่าบุคคลเหล่านี้ (“ใน) ผู้งดงนี้”) เป็นคนไม่ดี (“ผู้ร้าย...”) นับเป็นโจร (“โจร”) ซึ่งต้องถูกลงโทษเช่นกัน

เมื่อนำคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวทั้ง 35 คำ มาพิจารณาร่วมกับกลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดหรือบรรยายเหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร พบว่า กลวิธีการเลือกใช้ศัพท์นั้นนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร 3 ภาพ ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย 2. ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย 3. ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการขัดคำสั่งอ้างถึงผู้กระทำผิด 2 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ที่ลอบกระทำความผิด เช่น “*คโมย*” (ขโมย) “*ผู้ลัก*” (ผู้ลัก) และ 2) ผู้ที่กระทำความผิดอย่างเปิดเผย เช่น “*คนม่นอนัลเมอส...ท่าน*” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นอ้างถึงผู้กระทำผิด และบรรยายการกระทำความผิด เช่นการใช้คำเรียกแทนผู้กระทำผิดว่า “*คโมย*” (ขโมย) หรือการใช้คำว่า “*ลัก*” (ลัก) บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร*: ด้าน 1, บรรทัด 39 - 42, มาตรา 3

39. ... ๐ มา

40. ตราหนึ่งสอด ในบ้านผู้จกกล่าวนี้แล และมี*คโมย*ลักผู้คนทานไปจอดตนกดี ไปกลายบ้านของตนกดี

41. *คโมย*อนนลกกว้วควายข้างม้าสชช.....อนนใดไปจอดไปกลายตนกดีให้นายเจ้าบ้านเจ้า

42. เรือน.....พิจารณาคนรู้ว*คโมย*จริง เอาจูงได้ ...

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ถ้ามีผู้นำสงสัยว่า เป็น*ขโมย*ลักผู้คนทานมาลับ ๆ ล่อ ๆ ไกล่ตนหรือไกล่เรือนตนกดี *ขโมย*ลักว้วควายข้างม้าสัตว์ใด ๆ ไปไกล่ตนกดี ให้เจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณา ถ้ารู้ว่าเป็น*ขโมย*จริง ก็ให้จับตัวให้ได้ ...

ตัวอย่างที่ 2 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร*: ด้าน 2, บรรทัด 27 - 31, มาตรา 6

27. ... ๐ มาตราหนึ่งสอดอนิงผู้วาซีนีลักข์องใน

28. บ้านท่านกดีลักข์อนนท่านผู้ใดผู้นิงชวนตนไปลักข์ท่านกดีไปปลกกดวยกนนแลวกดี

29. แลรู้ว่าผู้เนิงลกกกลมสิงสินท่านอนนนานพนในปรมาณสิบปีอนลักข์ในหนี้นต้น กดีใน

30. *ลกกผู้*นือนินหาผู้รู้เหนปมีได้สก่อนดงอนกดีใส่คนผู้นนใส่ใจแลเอาโจรกลายมน์ ออก

31. ไมทูลแกเจ้าไทมาบอกแกปรฎาคหบดีท่านใหม่ชิตง(*มนคน*)ลักร์งตนมน์โดยคุณมน์

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งโสด ใครก็ตาม เข้าไปลักของในบ้านท่านก็ดี มีผู้ชักชวนไปลักข่าท่านก็ดี ไปลักด้วยกันก็ดีและรู้เห็นว่าผู้หนึ่งผู้ใดลักเลียมสิ่งสินท่านไป (แอบลักขโมยของไป) นานพัน 10 ปีแล้วก็ตาม พวกขโมยฝูงที่ลักของท่านไป(โดยที่)หาผู้รู้เห็น(คนอื่นไม่ได้) (แต่มีคนทีรู้ว่าคนกลุ่มนั้นเป็นขโมย) คนผู้รู้เห็นรู้อยู่แกลใจแลกลับทำตัวเป็นโจรหาได้แจ้งแก่เจ้าไทไม่ กลับไปบอกบรรดาคบคิด (เจ้าบ้านเจ้าเรือน) เอาสินจ้างรางวัล ท่านให้ปรับไหมดั่งมันเป็นขโมยเสียเอง และหน่วงรั้งเขาชู้เขา

จากตัวอย่างที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมการกระทำแบบไม่ต้องการให้ใครรู้ คือ ใช้คำว่า “*ขโมย*” (ขโมย) หรือ “*ขโมยอนนลก*” (ขโมยอันลัก) เพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิด และเลือกใช้คำว่า “*ลก*” (ลัก) หรือ “*ลกกลย*” (ลักเลียม) เพื่อบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดจึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ไม่ต้องการให้ใครรู้” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือผู้ที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ”

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในด้านความหมายอย่างละเอียด คำว่า “*ขโมย*” (ก.) และ “*ลัก*” (ก.) ซึ่งหมายความว่า “*ลอบทำสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิ์หรือไม่ได้รับอนุญาต*” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ยังสื่อความหมายว่าเป็นการกระทำละเมิดผู้อื่นด้วย กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของทรัพย์สินนั้นซึ่งจัดเป็นความผิดฐานละเมิดได้ประการหนึ่ง ดังนั้นการปรากฏใช้เพียงคำว่า “*ขโมย*” และ “*ลัก*” เป็นคำเรียกแทนผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดในกฎหมายฉบับนี้จึงไม่สะท้อนภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจอย่างชัดเจนนัก แม้ว่าจะมีการเลือกใช้คำในกลุ่มความหมายนี้อ้างถึงผู้กระทำผิดมากที่สุดก็ตาม แต่กลับทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า การเป็น “*ขโมย*” หรือการมีพฤติกรรม “*ลัก*” ทรัพย์สินของนั้นเป็นพฤติกรรมกระทำละเมิดกฎหมายอย่างหนึ่ง และเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดคือ “*การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมาย*” รวมถึงเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “*ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย*”

2) การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนากระทำผิดอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายการกระทำผิด คือ การนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีพฤติกรรมขัดขึ้น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน หรือเพิกเฉยไม่ใส่ใจกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่นการใช้คำเรียกแทนผู้กระทำผิดว่า “*คนม่นอนลเมอส...*” (คนม่นอนอันละเมิด...) หรือการใช้คำเช่น “*ลเมอส*” (ละเมิด) “*พิด*” (ผิด) “*อุเบกษา*” (อุเบกษา) และ “*ป...*” (ไม่...) บรรยายพฤติกรรมการกระทำผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3 ศิลปจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 1, บรรทัด 24 - 39, มาตรา 2

24. ... ๐ มาตราหนึ่งโสดลูกขุนมนนาย
25.แลผู้ไดอน้อยูพายบานนอก.....เมืองเลกตนยง์ ไกลจาก
26.แควนเมืองใหญ่ทงหลายทเเนปร ชलयง
27.แกถิ่นถานบานนาอน้อาไสรยประ.....
28.ชววณนกดี แลคริงวณนกดี ผิมี่ข้าอนขึ้นปีกทาน.....
29.ข้าชีบาพระอุปธยาจารย์กดี อนันนีพานไปสูบานสูของตนไปสูอยู่ยาว
เรี
30. (อน).....กดีคนเอาข้าทานหนีไปสูงจขึ้นให้โตไวข้าทาน
31.ท่านนพิต.....แกพระเจ้าแผ่นดินแกเจ้าบ้านเจ้าเมือง.....จริงแมนเจ้า
ไทยญง์ ใสให้ไป.....
32.เมือง.....จกับังคบบให้เจ้าชานนี้.....ไผอนนกลวพระ
33.คนทานแลเอามามีให้พันอาชญาทานนขันขนาดราชศาสตรธรรมศาสตร
ทาน.....แต่่งให้ไต้
34. แกมนนแลแกผู้เอาข้าทานมานนสี่แล ในดงนี้ผิผู้ใดหากลเมอสแลไว้ข้า
ทานพันศามวันคน
35. ผู้.....นนี้ ใสทานจกั ให้ใหม่แลวนแลหมื่นพนนไปจุงถึงท้าวนี้ พเเนทำหมื่น
ห้าพนน
36.วณนไปเชนพันขนาดดีพิพเเนแปดวันในดงอนนแลญง์ ไว้ข้าทานพัน
ในแปดวัน
37. สินใหม่ห้าหมื่นห้าพัน แมนซีพันวณนิงกดีทานจกทอดสินใหม่แกมน
38. ผู้นนโดยขนาดดงลกคินทานแลไปบ้านกเอาไปจากวงนนแลเห็นแผนก

คนมน้อยลเมอส

39.ทานจกใหม่ตนคูทานโดยคักคิตงขนาดธรรมศาสตรราชศาสตรโสด
แล

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งโสด บรรดาลูกขุนมูลนายไพร่ฟ้าและผู้ใดก็ดี ที่อยู่
บ้านนอกบ้านนา เมืองเล็กที่ตนอยู่ไกลเมืองใหญ่เช่น เซลียง สุโขทัย แลที่อยู่อาศัยไกล
ออกไปช่วงเวลาเดินทางประมาณวันหนึ่งหรือครั้งวันก็ดี ผิว่ามีข้าในสังกัดทาน ข้าทาน
ข้าวัด และข้าพระอุปชฌาจารย์ หนีไปอยู่ที่เรือนตนก็ดี มีคนเอาข้าทานหนีมาอยู่ด้วยก็
ดี ให้รับคืนข้าทาน เก็บข้าทานไว้ถือว่าผิดอาชญาของพระเจ้าแผ่นดิน ... ให้ลงโทษผู้
ลักข้าทานเต็มขนาดในพระราชศาสตรพระธรรมศาสตร ส่วนรางวัลก็แต่่งให้แก่มันผู้

เอาข้าทานมาคืน กำหนดโทษผู้ละเมิดอาชญาดังนี้ ใครเอาข้าทานไว้พัน 3 วันแล้ว ให้ปรับ 11,000 เบี้ย ไปจนถึงวันที่ 5 ใครเอาข้าทานไว้พัน 5 วันแล้ว ให้ปรับ 55,000 เบี้ย ไปจนถึงวันที่ 9 หากพันวันที่ 8 ไป แม้แต่เพียงวันเดียว ทานให้ทอด (กำหนดค่าปรับ) แก่มั่นในลักษณะลักทรัพย์ท่านและนำไปจากเวียง

ตัวอย่างที่ 4 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร*: ด้าน 2, บรรทัด 10 - 20, มาตรา 5

10. ... ๐ มาตรการนี้สอดในบ้านของคนกลาวนี้แลแลมีโจรลักวัวม่ว่านพัน

11. ไปกลายตนก่ดีไปจอดเรือนก่ดีค้อยผู้นนอุเบกษาแลมีเอาแลละให้ปลอยไปอน

12. นนิงสอดพิจารณาว่าคโมยแลพอคโมย ننนพินองตนกลายแลส่งละให้ปลอยไป

13. อนนนิงสอดเห็นคโมย ننนเปนข้าผู้นใหญ่กลายกลวแกศกัดีผู้นใหญ่แลปลอยไป

14. ป๐ อนนนิงสอดเอาคโมย ننนแลแลกลายคโมย ننนจางผู้นนตนกลายเห็นแก

15. สินจางคโมย ننนแลปลอยไป ๐ อนนนิงสอดพอเจ้าของเจ้าข้าไลคโมยไป
ถึงบ้านตน

16. ผู้กลายเจ้าของร้องให้ชอยฎพอเจ้าบ้านเจ้าเรือน ننนงักงักบ้านแลกลายบปี
ผู้ชอย

17. แลละคโมย ننนปลอยไปก่ดีทังบว่าประการนิงอนนกลาววาอุเบกษาแลปล
เอาผู้น ننนแลแล

18. วาพอพินองตนแลละอนนกลาววาข้าผู้นใหญ่แลละอนนกลาววากินสินจาง
คโมยแล

19. ละอนนกลาววาคล้อยบอกรมแลละ อคติ ทังนี้แลมีเมื่อใดในบ้านในนายใด
เรือนใด

20. ในฝูงดงนี้ท่านจกให้โทษ ...

คำแปล ๐ มาตรการนี้สอด ถ้ามีผู้ลักวัวม่ว่านพัน ท่านไปใกล้ตนหรือเรือน
ตนก่ดี คนผู้นนั้นวางเฉยไม่จับกุมขโมย ปลอยหนีไปเสียในกรณีดังต่อไปนี้ (1) พิจารณา
ดูรู้ว่าขโมยนั้นเป็นพินองตน (2) ขโมยนั้นเป็นข้าผู้นใหญ่ ตนกลัวอำนาจของผู้นนั้นจึง
ปลอยไป (3) จับขโมยได้แต่เห็นแก่เงินรับสินจางขโมยแล้วปลอยไป (4) เจ้าของข้าวัง
ไล่ตามขโมยไป ได้ร้องเรียกให้ผู้รู้เห็นช่วย เจ้าบ้านเจ้าเรือนอยู่บ้านและรู้ แต่ไม่ช่วย
จับกุมตัวขโมยกลับปลอยตัวขโมยหนีไป

ผู้ใดวางเฉยไม่จับกุมขโมยเพราะ (1) เห็นว่าขโมยนั้นเป็นพ่อพี่น้องตนจึงปล่อยไป (2) เห็นว่าขโมยนั้นเป็นข้าผู้ใหญ่จึงปล่อยไป (3) รับสินจ้างขโมยจึงปล่อยไป (4) เห็นขโมยผ่านไปแต่ไม่จับกุม หากอคตินี้เกิดขึ้นในบ้านในเมืองเมื่อใด ท่านให้ลงโทษ...

ตัวอย่างที่ 5 ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 1, บรรทัด 18 - 20, 23, มาตรา 1

18.เมืองนนท์พานหนีไปสู่อุทยานเวียงตมเมณชีผู้หนักลาย

19. ไต่ไกวข้าทานพันสองวัน คนรู้วาทานไปสูตนวนนั้นจวนค่า แล
บทนสงชิน ข้าทานกลา

20. ยบเร่งเอาไปเวนแกจาช่าในรูงน้จาช่าสุภาบตีท่านหากรู้ไปหาให้แก่เจ้าข้า
พระราชปรณูปตี

...

23. ลทานจกัทอดสินใหม่ดุดังค้โมยอนั้ลคคนท่านแลไปหน้เอาออกจาก
เมืองนน้แล

คำแปล หากมีข้าหลบหนีไปพักอยู่เรือนของตนเกินสองวันโดยที่ก่อนหน้านี้
นั้นตนไม่รู้ว่าเป็นข้าของใคร แต่เมื่อรู้กลับเก็บข้าท่านนั้นไว้ไม่เร่งเอาไปมอบ
ให้แก่เจ้าข้า (หัวหน้าผู้ดูแลเรื่องข้าทาส) สุภาบตี (เจ้าพนักงานศาล) ให้ทัน
ภายในวันทีรูงนั้น ครั้นวันรุ่งขึ้นจาช่าสุภาบตีท่านได้รู้จึงไปตามหาให้แก่เจ้าข้า ...
ท่านจักปรับสินไหม(ผู้ให้ที่พักข้าที่หลบหนีมา)เหมือนเป็นขโมยลักคนท่าน

ตัวอย่างที่ 6 ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 27 - 31, มาตรา 6

27. ... ๐ มาตรานี้งโสตอนิงผู้ว่าชีน้ลค้ของใน

28. บ้านท่านกัตลค้ข้าอนนท่านผู้ใดผู้นิงชวนตนไปลค้ท่านกัตีไปลกคตวยกน
แลวกัตี

29. แลรู้ว้ผู้เนิงลกกลยมสิงสินท่านอนนนานพันในปรมาณสิบปีน้ลค้ในหน้
ด้นี้ กัตีใน

30. ลกคผู้งน้อ้นหาผู้รู้เหนบมิได้สก้อน้ดง้อน้กัตีโสคนผู้น้ใสใจแลเอาโจรกลา
ยมน้ ออก

31. ไมทูลแก่เจ้าไทมาบอกแก่ปรฎาคหบตีท่านใหม่ชิตง้ (มน้คน) ลก้รัง้ตมมน้
โดยคู้ในมน้

คำแปล ○ มาตราหนึ่งโสด ใครก็ตาม เข้าไปลักของในบ้านท่านก็ดี มีผู้ชักชวนไปลักข่าท่านก็ดี ไปลักด้วยกันก็ดี หรือรู้เห็นว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดลักเลียมสิ่งสินท่านไป (แอบลักขโมยของไป) แม้เวลาจะผ่านพ้นไปนานถึง 10 ปีแล้วก็ตาม คนผู้รู้เห็นเหตุการณ์เหล่านั้นไม่แจ้งความแก่เจ้าไท กลับทำตัวเป็นโจร นำความนั้นไปบอก (ข่มขู่) บรรดาคนหบดี (เจ้าทรัพย์) เพราะหวังสินจ้างรางวัล ท่านให้ปรับไหมดั่งมันเป็นขโมยที่ข่มขู่เจ้าทรัพย์

ตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการขัดคำสั่ง เช่น ใช้คำว่า “*ลเมอล*” (ละเมิด) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดว่า “*คนมน้อลลเมอล*” (คนมันอันละเมิด) และเลือกใช้คำว่า “*ลเมอล*” (ละเมิด) และ “*พิด.....แกพระเจ้าแผ่นดินแกเจ้าบ้านเจ้าเมือง...*” (ผิดอาชญาของพระเจ้าแผ่นดิน) บรรยายการกระทำของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งต้องถูกลงโทษ

ตัวอย่างที่ 4 การเลือกใช้คำว่า “*อุเบกษา*” ซึ่งหมายถึง การวางเฉย หรือในภาษากฎหมายคือ “*การทำให้ไม่แยแส*” (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 – 2555 : 117) บรรยายการกระทำของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นว่าการไม่สนใจต่อเหตุการณ์การกระทำผิดที่เกิดขึ้นซึ่งหน้า และไม่ช่วยจับกุมผู้กระทำผิด “*อุเบกษาแลบมีเอาแลละให้ปล่อยไป*” (วางเฉยไม่จับกุมขโมย ปล่อยหนีไป) นั่นถือเป็นความผิดด้วยประการหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 5 การบรรยายการกระทำของผู้กระทำผิดว่า “*บเร่งเอาไปเวน*” (บเร่งเอาไปเวน) ซึ่งหมายถึง การไม่เร่งรีบนำทรัพย์ที่ถูกขโมยมาไปคืนเจ้าของตามคำสั่งของกฎหมาย แสดงให้เห็นถึงอาการแชะเชื่อน ไม่เร่งรีบปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมาย ถือเป็นลักษณะของการ “วางเฉย” หรือไม่เอาใจใส่ที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับประการหนึ่ง

ส่วนในตัวอย่างที่ 6 การบรรยายการกระทำของผู้กระทำผิดว่า “*รู้ว่าผู้เนิงลกกลม...ใสใจ¹⁶แลเอาโจรกลายมน้ออกไมทูลแกเจ้าไท*” (รู้เห็นว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดลักเลียมสิ่งสินท่านไป (แอบลักขโมยของไป ... แต่ไม่แจ้งความแก่เจ้าไท) แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่าเป็นผู้รู้เห็นว่ามีใครกระทำความผิดหรือรู้เห็นว่ามีเหตุการณ์การกระทำผิดเกิดขึ้นแต่กลับไม่ใส่ใจเอาเป็นธุระไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน (เจ้าไท) การกระทำในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับซึ่งพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ตั้งขึ้น

การเลือกใช้คำดังในตัวอย่างที่ 3 - 6 เป็นคำเรียกผู้กระทำผิดและใช้ในการบรรยายพฤติกรรม การกระทำความผิดจึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดก็คือ “**การเพิกเฉย ไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามกฎหรือคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน**” ซึ่งเป็นการประกอบสร้างภาพ

¹⁶ “ใสใจ” (ใส่ใจ) หมายถึง รู้อยู่แก่ใจ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 – 2555 : 122)

ตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” และถือเป็นการ “ไม่เคารพยำเกรงพระเจ้าแผ่นดิน” ด้วย

4.1.1.2 ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย คือ การนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะเป็นคนไม่ดี (ชั่ว/ร้าย) มีพฤติกรรมคุกคามความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น การเลือกใช้คำว่า “ผู้ร้าย” (ผู้ร้าย) อ้างถึงผู้กระทำผิด หรือการบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่ามีการถืออาวุธ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7 ศิลปจารีกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 43 - 44, มาตรา 8

43. นิงสูกินบงอันท่านบ่มีห้ามสูทงเหนพระประณูปติเพื่อ (โบายผู้) ทำปลอม
ปลอม

44. ผู้ร้ายมันชกลกท่านกิน ปลอมทงท่าน.....คนรู้ทงหลายเพื่อนัน (พระประ
ณูปติอน)

คำแปล ○ (ประการ)หนึ่ง พวกเจ้าทั้งหลายกินของที่เขาปิดบังว่าลักมา
แล้วท่านก็มีได้ห้ามทงที่เห็น (รู้ดี)ว่าพระราชบัญญัติจะให้โบายผู้ทำการเปลี่ยนปลอม
ผู้ร้ายฉกลักท่านกิน หลอกหลวงทงท่าน

ตัวอย่างที่ 8 ศิลปจารีกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 33 - 37, มาตรา 7

33. ... ○ มาตราหนึ่งโสตฉมีคนจกไปราวีพีรามชิง

34. เอาเข้าเอาของท่านแมนซีลูกส้มลูกหวานท่านคนใดกดี อนเจ้าของบ่มีให้แล
อนนิงไม่

35. มีคนทงหลายชอยชอยเอาจุงได้แมนผู้เลผู้มนมนนถือหอกดาบตราบเครื่อง
เหล็ก :-

36. หญาโตให้เอามนนจุงได้แลให้ไปถวายแก่ท่านท่านบาดใหม่ให้เปนรจวัน
ผู้ได้มนนแมนมน-

37. น) เฟิงกทำทินนวัน ไต ให้เปนขนาดแก่ทงหลายท่านจกักทำ

คำแปล ○ มาตราหนึ่งโสต ถ้ามีคนจกไปราวี (หาเรื่องทะเลาะ) และพีราม
(อวดเก่งข่มเหง) ชิงเอาข้าวเอาของท่าน เพียงแค่ลูกส้มลูกหวานจากเจ้าของที่ไม่ให้
แล้วไม่มีคนเข้ามาช่วยจับกุมผู้แสดงอำนาจนั้น ต่อให้ผู้นั้นถือหอกดาบจนถึงเครื่อง
เหล็กใหญ่โตก็ให้เอาตัวมันจนได้ และให้ไปถวายแก่ท่าน ท่านจะบาดใหม่ (ตัดใหม่-
แบ่งส่วนเงินค่าปรับ) ให้เป็นรางวัลแก่ผู้จับตัวมันมาได้

ตัวอย่าง 7 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงการเป็นคนไม่ดี เช่น ใช้คำว่า “ผู้ร้าย” (ผู้ร้าย) อ้างถึงผู้กระทำผิด ส่วนตัวอย่างที่ 8 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นได้เช่นการถือเครื่องอาวุธไปในที่สาธารณะ “ถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใหญ่โต” (ถือหอกดาบตลอดจนเครื่องมือเหล็กใหญ่โต) บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นลักษณะของผู้กระทำผิดว่าเป็นบุคคลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับบุคคลอื่นได้

การเลือกใช้คำในลักษณะดังกล่าวอ้างถึงและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย”

4.1.1.3 ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด คือ การนำเสนอว่า ในบางครั้งการต้องถูกลงโทษไม่ใช่เป็นเพราะตนเองเป็นผู้กระทำผิด หากแต่ตนนั้นคือผู้ที่ช่วยเหลือผู้กระทำผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ที่พักพิงหรือการพาผู้กระทำผิดหลบหนี เป็นต้น บุคคลผู้กระทำการเช่นนั้นถือเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้คำที่แสดงถึงมิตรภาพหรือการให้ความช่วยเหลือ เช่น “เพื่อน...” (เพื่อน...) อ้างถึงผู้กระทำผิด และใช้คำเช่น “ช่วย” (ช่วย) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด เช่น “ผู้ช่วยคโมย” (ผู้ช่วยขโมย) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร*: ด้าน 2, บรรทัด 1 - 6, มาตรา 3

1. หนีให้ไต่แกมนนผู้ชอยนนั้นผู้ชอยคโมยจกไปแลไต่ด้วยคโมยผู้นั้น
2. ไส่ท่านบมิได้ไต่แกผู้มนนชอยคโมยคนนนี้ชวามนนเหนคนขึ้นน้หลากดงขึ้นน้
3. แลมมนเอาพิจารณาโดยพระประชยุบตีท่านจึงพ้เจ้าของบานนี้ ด้วยบานนี้ดงขึ้นน้ด้วย
4. ก่ตีตจนเพิงไต่บ่เนจแลถอนนี้ไปอุเบกษาแลอยุตวงเจ้าของไปเลิงแลจิงจกเอามน
5. มา ท่านแดงให้เชนดงเพื่อนนนี้ขนาดนิงใส่ท่านแดงโดยอน้วาภาคอุเบกษาอยู่แ
6. ลไปเองกอนน้แลแมนญงมี สญาด้วยคโมยใส่ท่านญงบังคับบ่เมื่อหน้า

คำแปล ○ ถ้ามีผู้ช่วยจับกุมขโมยได้ก็ให้รางวัลแก่ผู้นั้น ฉิว่าผู้ช่วยขโมยจกไปด้วยและจับมาได้พร้อมขโมยนั้น ท่านไม่ให้สินรางวัลแก่มันผู้ซึ่งช่วยขโมยนั้น ด้วยเหตุว่ามันรู้ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์และหมายจะได้บำเหน็จรางวัลช่วยจับขโมยตามพระราชบัญญัติ รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงได้เข้าจับด้วย เข้าในลักษณะ “อุเบกษา”

คือ วางเฉย รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงจับขโมยส่งให้ ท่านให้ถือว่าเป็น **เพื่อนขโมย** และถือว่าเข้าลักษณะวางเฉยเสียชั้นหนึ่งก่อน หากต่อไปข้างหน้าพบว่ามีข้อสัญญา กับขโมยก็ให้บังคับคดีเอาความผิดด้วย

ตัวอย่าง 9 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงมิตรภาพและการช่วยเหลือผู้กระทำผิด ได้แก่ “เพื่อนนนั้น” (เพื่อนนั้น) “ผู้ชวยคโมย” (ผู้ช่วยขโมย) “ผู้มนนชวยคโมยคนนนั้น” (ผู้มันช่วยคโมยคนนั้น) อ้างถึงผู้กระทำผิด

การเลือกใช้คำในลักษณะดังกล่าวอ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้กระทำผิดว่าไม่ใช่ตัวการในการกระทำความผิด แต่คือคนที่ช่วยเหลือผู้อื่นให้กระทำความผิดได้สำเร็จ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การช่วยเหลือผู้กระทำผิด” และเป็น การประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด”

4.1.2 การเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาล ที่ 1) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นำพระราชบัญญัติรวบรวมชำระขึ้นจากกฎหมายโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรี ภายในกฎหมายตราสามดวงประกอบด้วยพระไอยการ (กฎหมาย) จำนวน 28 ฉบับ มีจำนวนตัวบทกฎหมายรวมกันทั้งสิ้น 1,825 มาตรา

บทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายตราสามดวงมีลักษณะการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดที่แตกต่างหลากหลายและมีลักษณะเฉพาะเจาะจงมาก สังเกตได้จากการมีจำนวนการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดหรือคำเรียกผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันมากถึง 1,668 คำ และมีความถี่ในการเลือกใช้ 4,672 ครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง

คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_รวมจำนวน 1,668 คำ ¹⁷				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด
1	ไม่ระบุลักษณะ	1098	23.50	มัน, ผู้ใด/ผู้ใด, ผู้มัน, ตน, เขา/เขา, มันผู้มัน
2	ระบุว่า มีลักษณะ/พฤติกรรม อันตราย	996	21.32	โจร, ผู้ร้าย, คนร้าย, อ้ายผู้ร้าย, มันผู้ร้าย, คนโทษ, ผู้ตีมัน, ผู้กันโชค
3	ระบุสถานภาพ	515	11.02	ทาส/ทาส, ลูกหนี/ลูกหนี, ขุนมนุนาย, เถรเถร,

¹⁷ ดูคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดทั้งหมดได้ในภาคผนวก

คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_รวมจำนวน 1,668 คำ ¹⁷				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด
				พระสงฆ์, อนุาประชาราษฎร์ไพร่พลเมือง
4	ระบุเพศ	489	10.47	ชาย, หญิง/หญิง, ชายชู้, หญิงเจ้าผ้า
5	ระบุรายละเอียดลักษณะ/ พฤติกรรมอื่น ๆ	431	9.23	ผู้ขาย/ผู้ขาย, ผู้ซื้อ, ผู้รับฝาก, ผู้รับสินจ้าง, ผู้ให้การนั้น, ผู้ใช้นั้น, ผู้หลบหนี,
6	ระบุอาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่	294	6.29	กระลาการ, กระลาการผู้พิจารณา, หมอ, ผู้รักษาเมืองผู้รับราชการ, เจ้าพนักงาน, ชาวพระนครบาล, ผู้พญาบานพระ
7	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็น เครือญาติ	211	4.52	เพื่อน, พ่อ/แม่หญิง, บุตรภรรยาอายุผู้ร้าย, ผ้าเมีย, ญาติพี่น้องพ้องพันธุ์เพื่อนฝูงมัน, ผู้ไปมาหาสู่อยู่อาไศรยเรือน
8	ระบุว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	152	3.25	เจ้าเรือน, เจ้าเงิน, ผู้มีทรัพย์สินซื้อ/จำหน่าย
9	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	129	2.76	พวก, พวกเพื่อน/พวกเพื่อน, พวกโจร
10	คำทางกฎหมาย/ระบุพฤติกรรม เกี่ยวกับการฟ้องคดี	76	1.63	ลูกความ, คู่ความ, โจทก์ดีจำเลยก็ดี, ผู้ฟ้อง, ผู้กล่าวหา
11	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	72	1.54	ผู้ไต่บังอาจ/ผู้ไต่บังอาจ, ผู้บังอาจ/ผู้บังอาจ, ผู้ไต่ทงศักดิ์สำหาว, ผู้เลมิดพระราชอาชญา...
12	ระบุว่าเป็นผู้ทำผิด/มีความผิด	66	1.41	ผู้กระทำผิด/ผู้กระทำผิด, ผู้ต้องคดี, ผู้ต้องรับพระราชอาชญา
13	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้)	61	1.31	สมโจร, พญาณ, ผู้รู้เห็น, พญาณาษา
14	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	43	0.92	คนอันหาความสัจหมีได้/หมีได้, ผู้ลัก... , ผู้ฉ้อประบัดนั้น
15	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	39	0.83	ผู้ทำ, มันผู้กระทำ
	รวม	4672	100.00	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการจำแนกคำหรือกลุ่มคำที่เลือกใช้อ้างถึงผู้กระทำได้เป็น 15 กลุ่มความหมาย ดังนี้ 1. การใช้คำอ้างถึงแบบทั่วไปโดยไม่ระบุบุคลักษณะ 2. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีลักษณะหรือพฤติกรรมอันตราย (ระบุว่าเป็นโจรผู้ร้าย) 3. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุสถานภาพทางสังคม 4. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุเพศ 5. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุรายละเอียดลักษณะหรือพฤติกรรมอื่น ๆ 6. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุอาชีพ 7. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุความสัมพันธ์หรือความเป็นเครือญาติ 8. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 9. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่

ระบุว่า มีจำนวนมากกว่า 1 คน 10. การใช้คำหรือกลุ่มคำทางกฎหมายหรือการระบุพฤติกรรมเกี่ยวกับการฟ้องคดี 11. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่า ระบุว่า มีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง 12. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่า ทำผิดหรือมีความผิด 13. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่า เป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้) 14. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่า มีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ และ 15. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่า เป็นผู้ทำ

เมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นลักษณะการบัญญัติกฎหมายตราสามดวงว่า มีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดแตกต่างกันหลากหลาย และเมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดเหล่านั้นก็แสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายว่ามีผลบังคับใช้กับทุกคนในสังคม ทั้งผู้มีสถานภาพทางสังคมสูง เช่น “ขุนมนุนาย” “พระสงฆองค์ใด” และผู้มีสถานภาพทางสังคมต่ำ เช่น “ไพร่” “ทาส/ทาส” ตลอดจนผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับพิจารณาตัดสินพิพากษาอาชญากรรม เช่น “กระลาการ” หรือผู้ปกครองชุมชน เช่น “ผู้รั้งกรมการ” เป็นต้น “ผู้ใด” ก็ตามที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย มีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง เป็น “ผู้บังอาจ/ผู้บังอาจ” “ผู้ใดทงคักคิดสำหาว” “ผู้เลมิดพระราชอาชญา...” มีพฤติกรรมที่จะเป็นภัยต่อบุคคลหรือบ้านเมือง เช่น เป็น “โจร” “ผู้ร้าย” หรือมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ เป็นคนไม่ซื่อสัตย์ “คนอันหาความสัจหมีได้/หมีได้” บุคคลซึ่งถูกระบุว่าเป็น “ผู้กระทำผิด” เหล่านี้ จะต้องถูกกฎหมายลงโทษทั้งสิ้น ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็น “ผู้ทำ” ผิดกฎหมายด้วยตนเองหรือเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดหรือทำให้การกระทำความผิดนั้นสำเร็จลุล่วง เช่น เป็น “พวกเพื่อน/พวกเพื่อน” ของผู้กระทำผิด เป็น “บุตรภรรยา อ้ายผู้ร้าย” หรือเป็น “ญาติพี่น้องพ้องพันธุ้เพื่อนฝูงมัน” กฎหมายก็ไม่ยกเว้น

เมื่อนำคำอ้างถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวทั้ง 1,668 คำ มาพิจารณาร่วมกับกลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดหรือบรรยายเหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง พบว่า กลวิธีการเลือกใช้ศัพท์นั้นนำเสนอภาพตัวตนผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวงจำนวน 5 ภาพ ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย 2. ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย 3. ผู้กระทำผิดคือผู้ต้องโทษ 4. ผู้กระทำผิดคือคนคด และ 5. ผู้กระทำผิดคือคนบาป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย คือ การนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะเป็นคนไม่ดี มีพฤติกรรมกระทำร้าย เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เห็นได้จากการเลือกใช้คำว่า “โจร” “ผู้ร้าย” “คนร้าย” อ้างถึงผู้กระทำผิด หรือการใช้คำที่แสดงพฤติกรรมกระทำร้าย เช่น “พันแทง” “ตี” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด เช่น “ผู้พันแทง” “โจรปล้นสดมตีชิง” “ผู้ทุบตีฆ่าพัน” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 ๑๖ อนึ่งกฎให้ไว้แก่ผู้พิจารณาผู้ร้ายว่า ถ้าลักพระปล้นสดมภ์ข้าง
ม้าเปนสัจให้จำ ๕ ประการไว้ในคุกให้ขานยาม ถ้าโจรชดเพื่ออันแลโจรสตมถามยัง
มิรับ แลลักเรือโคกระบือให้จำแต่ชื่อคาตรวนไว้หน้าคุก...

(กฎ ๓๖ ข้อ)

ตัวอย่างที่ 11 ๑๖ มาตราหนึ่ง ผู้ร้ายล้วงลักทรัพย์สิ่งของท่านไป จับได้เปนสัจว่าลัก
ท่านจริง ท่านให้ทวนด้วยไม้หวายโดยขนาด ส่วรทรัพย์สิ่งของผู้ร้ายนั้นให้เก็บเอา
จงสิ้นแล้วให้เอาทรัพย์ซึ่งล้วงลักไปนั้น ตั้งใหม่ทวิคุณคินทุนให้เจ้าทรัพย์เหลืออื่น
เปน ^{สินไหม} _{พิน} } กิ่งส่วนตัวผู้ร้ายมันลักนั้น ให้ศักรูปอันลักไว้ณะออกผู้ร้าย แล้วให้เอา
ตัวมันผู้ร้ายจำไว้ใช้ราชการเมืองท่าน ถ้าแลมันคนร้ายล้วงลักนั้นพันแทงเจ้าของ
บาทเจ็บท่านให้ตัดนิ้วมันคนร้ายนั้นเสีย อย่าให้มันกุมเครื่องสาตราอาวุธได้
ถ้าพันแทงเจ้าของตาย ท่านให้ฆ่ามันคนร้ายนั้นเสียตกไปตามกันโดยพระราช
กฤษฎีกา

(พระไอยการลักขมโจร)

ตัวอย่างที่ 12 ๑๗ มาตราหนึ่ง ผู้ใดบังอาจสามหาซึ่งเคียดจะพันจะแทงจะตีท่าน
แลจะพันแทงท่านนั้นหมี่ได้ ชัดใจตนไปพันกล้วยพันอ้อยแลผลพฤกษ แลพันรั้ว
เรือนหลายเรือน เอาไม้ค้อนก้อนดินทิ้งขว้างทุ้มขัดเรือนท่าน ท่านว่าผู้นั้นคือ
คนร้าย ให้ไหมโดยทำแก่ท่าน เปนสินไหมกิ่งเปนพินยอกิ่ง แล้วให้ไหมเปนข้อเลมิต
ลาหนึ่ง โดยศลาศักดิ์เปนพินยอลวงเพราะว่าท่านหมี่ให้มีคนร้ายในแผ่นดินของ
พระเจ้าอยู่หัว

(พระไอยการอาชฎาราช)

๑๔

ตัวอย่างที่ 13 ๑๘ มาตราหนึ่ง หลึงใดผู้ไปราชการ แลไปด้วยกิจธุระค้าขายต่าง
เมือง อยู่ภายหลังมีผู้สู้ชายอื่น แลพี่น้องแห่งผู้จับชายผู้นั้นได้ใช้ ท่านว่าให้
กฎหมายไว้ยังแห่งสุภาจาเมืองให้รู้ ต่อเมื่อใดผู้มาหาความให้หาโดยขนาด
ถ้า ^{พ่อแม่} } ชายผู้ผู้ตัวดีตีพันแทงชายผู้มีบาดเจ็บใช้ ให้ไหมโดยค่าตีบาดเจ็บ ถ้าถึง
_{พี่น้อง} } ตายให้ฆ่าผู้พันแทงนั้นให้ตกไปตามกัน

(พระไอยการลักษณ ^{ผู้} _{เมีย})

ตัวอย่างที่ 14 ๑๘ มาตราหนึ่ง หญิงคนเดียวทำชู้ด้วยชายสองคน แลชายนั้นมาบก
กันวิวาทตี่าฟันแทงกันมีบาทเจ็บใช้ ท่านให้ไหมหญิงแลชายผู้ฟันแทงนั้น ให้แก่
ชายผู้บาทเจ็บนั้นโดยความเมืองท่าน

(พระไอยการลักษณ ผู้
เมีย }

ตัวอย่างที่ 15 ๑๙ อนึ่งอ้ายผู้ร้ายฆ่าเจ้าเรือนตายนั้น ย่อมเอาตัวส่งให้เจ้าภาพ ๆ ให้
ฆ่าเสียให้ตกไปตามกันแลเจ้าภาพซึ่งเป็นคนกลัวแก่บาป ครั้นจะฆ่าก็กลัวจะเป็น
กาม์สืบไปก็ยอมปล่อยกันเสียว่าจะให้בודบ้าง แลเรียกเอาเงินค่าตัวว่าจะทำบุญ
ไปแก่ผู้ตายบ้าง แลอ้ายผู้ร้ายเหล่านี้หมีได้ละพยศอันร้ายเสีย ย่อมคบหากันไปทำ
ร้ายแก่ราษฎรอีกเล่า จับตัวได้พิจารณาเปนสัจก็หลายคนมาแล้ว แลสืบไปเบื้อง
หน้าอย่าให้เอาอ้ายผู้ร้ายเหล่านี้ส่งให้เจ้าภาพเลย แลให้เอาตัวจำใส่คุกไว้กว่าจะ
ตาย

(พระราชกำหนดเก่า)

ตัวอย่างที่ 16 ๒๐ มาตราหนึ่ง โจรคบพวกเพื่อนไปปล้นบ้านเรือนทับทิมทีใด ๆ แล
สกตสคมตั้งช่องย่องเบาฆ่าเจ้าเรือน } ตายเอาทรัพย์สิ่งของไป ให้เร่งเอาทรัพย์ส่ง
บ้าน } ให้แก่เจ้าทรัพย์ตามตราสิน แล้วให้รับราชบาตรเอาทรัพย์สิ่งของโจร แลพวกโจร
เปนหลวง เอาบุตรภรรยาเปนคนน้ำร้อน แล้วให้ฆ่าโจรและพวกโจรซึ่งลงมือ ตัดศีรษะ
เสียบไว้ณะตะแลงแกง แลพวกโจรปล้นไปด้วยหมีได้ไปลงมือให้ตัด ^{ตีน} } เสีย ...
มือ }

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่าง 10 - 16 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการทำร้าย ทำอันตราย
ต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ใช้คำว่า “โจร” “ผู้ร้าย” “คนร้าย” “ชายผู้ฟันแทงนั้น” “อ้ายผู้ร้ายฆ่าเจ้า
เรือนตายนั้น” อ้างถึงผู้กระทำผิด

การใช้คำว่า “ปล้น” ก. ใช้กำลังลอบมาหักโหมแย่งชิงเอาโดยไม่รู้ตัว
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ในตัวอย่างที่ 10 และการใช้คำว่า “ตี ฟัน แทง”
บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดของ “ผู้ร้าย” ในตัวอย่างที่ 11 - 14 แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม
ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่ง “ผู้ร้าย” บางประเภท เช่นในตัวอย่างที่ 15 ยังมีนิสัย
ที่ไม่ยอมทำตามกฎหมาย แม้จะเคยถูกจับถูกลงโทษแล้วก็ยังออกมาก่อเหตุทำร้ายผู้อื่นได้อีก
นอกจากนี้การแสดงผลกรรมที่เป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดบางครั้งมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่ม
กันกระทำความผิด ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงผลกรรมกรรวมกลุ่ม เช่น “พวก” มา

ประกอบกับคำที่แสดงพฤติกรรมกระทำร้ายเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิด เช่น “พวกโจร” ในตัวอย่างที่ 16 ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนั้นเป็นอันตรายต่อสังคม ผู้กระทำทั้งหลายจึงต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย การเลือกใช้คำในลักษณะดังกล่าวอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมกระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย”

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำในการบรรยายจะพบลักษณะการใช้คำที่แสดงพฤติกรรมกระทำร้ายบรรยายการกระทำผิด ซึ่งเป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีความประพฤติไม่ดี มีพฤติกรรมกระทำร้ายอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ดังตัวอย่างการเลือกใช้คำที่แสดงพฤติกรรมกระทำร้ายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น “กระทำร้าย” “ตี” “ฟันแทง” “ฆ่า” “ด่า” บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด และการบรรยายว่าผู้กระทำผิดมีอาวุธในครอบครอง ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 17 ๕๙ มาตราหนึ่ง โจรคบพวกเพื่อนไปปล้นบ้านเรือนทับทิมทีใด ๆ แล สกตสมตัจช่องย่องเบาฆ่าเจ้าเรือนเจ้าบ้านตายเอาทรัพย์สินของไป ให้เร่งเอาทรัพย์สินให้แก่เจ้าทรัพย์ตามตราสิน แล้วให้รับราชบาทเอาทรัพย์สินของโจร แล พวกโจรเปน หลวง เอบุตรภรรยาเป็นคนน้ำร้อน แล้วให้ฆ่าโจรแลพวกโจรซึ่งลงมือ ตัดสี่เสียบไว้ณะตะแลงแกง แลพวกโจรปล้นไปด้วยหมีได้ปลงมือ ให้ตัดตีน } เสีย แลพวกโจรสกตสมตหมีได้ลงมือ ให้ตัดนิ้วมือเสีย ๑๐ นิ้ว แลพวกโจรตัดมือ } ช่องย่องเบา ซึ่งไปด้วยหมีได้ลงมือให้ทวนคล ๖๐ ที แล้วให้เอาตัวจำไว้ณะคุก (พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 18 ๖๐ มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดให้ทาสไปค้าขายก็ดี ไปแห่งใด ๆ ก็ดี แลทาสนั้นกระทำร้ายฟันแทงตีท่านตายแล้ว แลหนี ท่านให้เจ้าทาสนั้นหา ทาสผู้ไปกระทำร้ายนั้น จงได้ ถ้าแลหา ทาสผู้กระทำร้ายนั้น หมาได้ให้หา ^{พ่อ} } ฟัน้องลูกเมีย _{แม่} ทาสผู้ไปกระทำร้ายนั้นจงได้ ... ถ้าหาได้ให้เอามายังกระลาการ ... ถ้าแลนายเงินก็ดี ^{พ่อ} } ฟัน้องลูกเมียผู้ร้ายก็ดี แลภพตัวทาสผู้ไปกระทำร้ายก็ดี รู้เหนด้วยประการใดก็ดี แลป้องกันไว้หมีได้เอามาบอกแก่กระลาการ ท่านให้เอาผู้นั้นเสมอโทษผู้ร้ายนั้น แลตัวผู้ร้ายนั้นให้ลงโทษตามโทษานุโทษ (พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 19 ๑๖ มาตราหนึ่ง สู้ขอลูกสาวท่านหลานสาวท่าน ท่านให้แล้วยังหมีได้
 แต่งงาน ชายกุมเกาะเบาะแซลงลูกเอาหญิงนั้นไป ท่านว่าชายนั้นเลมิด ให้ทวน
 ชายต้นเหตุนั้น ๓๐ ที พวกเพื่อนคนละ ๑๕ ที ถ้ามีบาศเจ็บให้ใหม่อีกลาหนึ่ง
 (พระอายุการอาชฎาราช)

ตัวอย่างที่ 20 ๑๗ ผู้ใดกู้หน้ท่าน แลให้ทรัพย์สินนั้นแก่ท่านแล้ว แลเจ้าทรัพย์สินนั้นตีค่า
 ผู้กู้หน้ให้ใหม่เจ้าหน้ นั้น อนึ่งถ้าทรัพย์สินยังมีได้เอามาส่งแลเจ้าหน้ นั้นค่าตีผู้กู้หน้ ก็
 ดี ให้ตระลาการพิจารณาดูทรัพย์สินอันกู้แลสินไหมซึ่งค่าตีนั้น ถ้าเท่ากันให้ลดเสีย
 อย่าให้ผู้กู้หน้ ให้ทรัพย์สินอันกู้เลย ถ้าทรัพย์สินมากกว่าสินไหม ให้เอาสินไหมนั้นมากล
 บทรัพย์สินนั้นเสีย ถ้าเหลือเท่าใดจึงให้ผู้กู้หน้ ส่งแต่ทรัพย์สินเท่านั้น ถ้าทรัพย์สินน้อยกว่า
 กว่าสินไหม ให้เอาทรัพย์สินเต็มให้จนถ้วนสินไหมนั้น
 (พระไอยการกู้หน้)

ตัวอย่างที่ 21 ๑๘ มาตราหนึ่ง สุภาเพชรานายบ้านนายเมือง นายภูดาษาทำมะรงอัน
 ท่านอายุัดไว้ให้พิจารณาพิพากษาคดี แลลูกความมั่นมิเต็มใจ ในพิพากษาบังคับบัน
 ชา แลมันโกรธต่อคำต่อว่าออกจขาดเหลือ แก่สุภาเพชรานายภูดาษาทำมะรง
 ผู้บังคับบัญชาพิพากษานั้น ท่านให้เอาลูกความผู้ร้ายบังอาจนั้นลงโทษ แล้วใหม่
 โดยบันดาศักดิ์ ถ้ามันลูกความจับไม้ค้อนก่อนดินทิ้งขว้างทุบตีตี้มแทง ผู้พิจารณา
 แลผู้บังคับบัญชาภูดาษาทำมะรงเจ็บปวด ท่านให้ใหม่โดยยศศักดิ์ ทวีคูณเปนสิน
 ใหม่ถึง พิไຍกิงแล้ว ส่วนคู่ความมั่นซึ่งหากันนั้น ให้เร่งพิจารณาพิพากษาจงบแล้ว
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ลักษณะตระลาการ)

ตัวอย่างที่ 22 ๑๙ มาตราหนึ่ง ช่างม้าโคกระบือผู้ใดกินแต่ใบเข้าต้นเข้าหมีได้เสีย
 ท่านว่าอย่าให้มีโทษแก่เจ้าช่างม้าโคกระบือนั้นเลย อนึ่งถ้าช่างม้าโคกระบือกินเข้า
 ในนาผู้ใด เจ้าเข้าตีช่างม้าโคกระบือแล้ว อย่าให้ใช้เข้าซึ่งช่างม้าโคกระบือกินนั้น
 เลย ... ถ้าตีตายให้เจ้าเข้าใช้สัตว์ท่าน อย่าให้เจ้าของสัตว์ใช้เข้าซึ่งสัตว์กินนั้นเลย
 ถ้าเจ้าเข้าบังอาจยิงแทงฟันช่างม้าโคกระบือของท่านซึ่งเข้ากินเข้าตนถึงพิกาลด้วย
 ประการใด ท่านให้ใหม่ผู้นั้นเปนข้อเลมิดลาหนึ่ง แลให้เวนสัตว์ซึ่งพิกาลแก่ผู้นั้น
 ยิง }
 แล้วให้มันใช้ค่าสัตว์ให้แก่เจ้าของ ถ้า แทง } ถึงตาย ให้ใหม่มันเปนข้อเลมิดทวีคูณ
 ฟัน }
 แลให้ใช้ค่าสัตว์ซึ่งตายนั้นแก่เจ้าของ เพราะมันบังอาจแลหาที่มีความกรุณาแก่สัต
 วซึ่งมีคุณไม่

(พระอัยการเบตเสจร)

ตัวอย่าง 17 และ 18 แสดงให้เห็นการใช้คำที่แสดงพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นอันตรายถึงชีวิต เช่น การใช้คำว่า “ฆ่าเจ้าเรือนเจ้าบ้านตาย” “กระทำร้ายพันแห่งตีท่านตาย” บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด ตัวอย่างที่ 19 แสดงให้เห็นถึงการทำร้ายร่างกายด้วยการฉุดกระชากลากถูซึ่งอาจทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บได้ ดังความว่า “ชายกุมเกาะเบาะแขลงถูลากเอาหญิงนั้นไป ท่านว่าชายนั้นเลมิด ให้ทวนชายต้นเหตุนี้ ... ถ้ามีบาศเจ็บให้ใหม่อีกลาหนึ่ง”

ตัวอย่างที่ 20 และ 21 แสดงให้เห็นการใช้คำที่แสดงพฤติกรรมการทำร้ายผู้อื่นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การใช้คำว่า “ตีคั่ว” บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด ซึ่งการกระทำเช่นนี้สามารถทำให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับบาดเจ็บได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังความในตัวอย่างที่ 21 ว่า “มันโกรธต่อต่อว่าอุกอาจขาดเหลือ แก่สุภาเพชดานายภูดาษาทำมะรง ผู้บังคับบัญชาพิภพพานั้น ท่านให้เอาลูกความผู้ร้ายบังอาจนั้นลงโทษ ... ถ้ามันลูกความจับไม้ค้อนก้อนดินทิ้งขว้างทุบตีทิ่มแทงผู้พิจารณาและผู้บังคับบัญชาภูดาษาทำมะรงเจ็บปวด ท่านให้ใหม่โดยยศถาคักตีทิวคูน”

ส่วนตัวอย่างที่ 22 แสดงให้เห็นการใช้คำที่แสดงพฤติกรรมการทำร้ายจนเป็นอันตรายถึงชีวิตเช่นเดียวกับตัวอย่าง 17 และ 18 แต่ต่างกันตรงที่เป็นการกระทำต่อสัตว์มีคุณ เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ ที่มีเจ้าของ ซึ่งผู้กระทำผิดต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเช่นกัน ดังความว่า “ถ้าเจ้าเข้าบังอาจยิงแทงฟันช้างม้าโคกระบือของท่านซึ่งเข้ากินเข้าตน ... ถ้า แพง } ถึงตาย ให้ใหม่มันเปน ยิง } ฟัน }
ช้อเลมิดทิวคูน แล้วให้ใช้ค้ำสัวซึ่งตายนั้นแก่เจ้าของ”

การเลือกใช้คำที่สื่อให้เห็นพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายให้เป็นอันตรายหรือการทำลายทรัพย์สินให้เสียหายในลักษณะดังกล่าวบรรยายลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน(ของผู้อื่น)” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย”

4.1.1.2 ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะกระทำการขัดต่อสิ่งที่กฎหมายบัญญัติ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมที่กล้ากระทำละเมิดกฎหมาย เช่น ใช้คำว่า “บังอาจ” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด ว่า “ผู้บังอาจ” ใช้คำว่า “ละเมิด” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดว่า “ผู้ละเมิด” และใช้คำเช่น “เลมิด” “บังอาจ” “ทำมิชอบ” บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ในตัวอย่างที่ 24 ว่า “ผู้ใดบังอาจเอาของหลวงไปแต่อำเภोजิ มิได้ พิดทูลพระเจ้าอยู่หัวให้ทราบ ... ต้องในระวางบังอาจ” แสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดที่ต้องถูกลงโทษในระวางบังอาจว่าเป็นการกระทำความผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การกระทำการในลักษณะ “บังอาจ” ถือเป็นการละเมิดพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์ดังความในตัวอย่างที่ 25 ว่า “บังอาจเลมิดเหนือพระราชอาญา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดในกลุ่มนี้เป็นคนที่ไม่เกรงกลัวต่อพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์ด้วยเช่นกัน

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดในกฎหมายตราสามดวง แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดว่าเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมายอย่างชัดเจน ตัวบทบัญญัติกฎหมายมักนำเสนอว่าผู้กระทำผิดได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายด้วยการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงความตั้งใจกระทำผิด เช่น การใช้คำว่า “บังอาจ” หรือถ้อยคำอื่นที่แสดงให้เห็นลักษณะฝ่าฝืนและไม่กระทำตามคำสั่งบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 26 ๑๑ ... อนึ่งคนผู้มีได้กลัวพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่ บังอาจ ชักชวนพวกเพื่อนไปทำร้ายปล้นสดมมนาปราชาราชบุตร ขึ้นใหม่่นอกกว่าอายผู้ร้าย เก่านั้น ให้เอาตัวอายผู้ร้ายเป็นโทษตามกฏนี้ แล้วให้เอาบิดามานดาพี่น้องอายผู้ร้ายนั้นเป็นโทษด้วย ดุจหนึ่งมนนายอายผู้ร้ายนั้นจงทุกคน...

(พระราชกำหนดเก่า)

ตัวอย่างที่ 27 ๑๒ มาตราหนึ่ง ชายไทพิงใจด้วยข้าสาวท่านมิได้ช่วยไล่ คบเอาข้าสาวท่านไว้ณะเรือนเลี้ยงเปนเมีย มีสงข้าท่านให้แก่เจ้าเงินไซ้ เกิดลูกก็ตีมิได้เกิดลูกก็ตี แลเอาข้าท่านไว้ให้ป่วยการท่านไซ้ ท่านว่าชายผู้นั้นบังอาจ มิได้กลัวเกรงพระราชบัญญัติกระบิลความเมืองท่าน ท่านให้โทษลาหนึ่งแล้วให้เอาเงินเข้าตัวหญิงทำ ๓ ส่วน ให้ชายซึ่งเอาหญิงข้าท่านไว้ใช้ส่วนหนึ่ง ไว้แก่หญิงตัวเบี้ย ๒ ส่วน ถ้าลูกเกิดด้วยชายนั้นให้ได้แก่แม่มัน เพราะเกิดในเรือนเบี้ยท่าน

(พระไอยการลักษณะ ผู้ว่าเมีย)

ตัวอย่างที่ 28 ๑๑๒ อนึ่งพระแสงทรงหมี่ให้เจ้าต่างกรมต้องถือ ถ้าพระเจ้าอยู่หัวส่งพระแสงให้เจ้าต่างกรมอย่าให้รับ ถ้ารับโทษหนัก ใ้หมี่ขาดเลกรับ ถ้ารับหมี่ทันโทษถึงตาย ถ้าถือพระแสงตามเสด็จอย่าให้ถอดฝัก ถ้าถวายพระแสงให้เอาคมไว้ ข้าวตัวสั้นไว้ข้างพระองค์ ถ้าถวายผิดโทษถึงตาย

(กฎมณเฑียรบาล)

ตัวอย่างที่ 29 ^{๑๑๓} อนึ่งทรงพระโกรธแก่ผู้ใด แลตรัสเรียกพระแสงอย่าให้เจ้า
พนักงานยื่น ถ้ายื่นโทษถึงตาย

(กฎมณเฑียรบาล)

ตัวอย่างที่ 30 ^{๑๑๔} อนึ่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าดำเนียรพระราชโองการ จัดแจงพระราชทานข
แม่ให้พยาบาลเลี้ยงพระราชกุมารพระราชบุตรพระราชนัดดา ให้พระราชบุตรท่าน
รู้โดยสุภาพจึงชอบโดยการเมืองท่าน ถ้ายแม่เห็นว่าพระราชกุมารพระราชบุตร
พระราชนัดดา ขแม่พระสนมทำผิดในพระราชฐาน ให้ขแม่กราบบังคมทูลแก่พระ
เจ้าอยู่หัว ถ้ายแม่มิได้บังคมทูล ท่านว่าผู้นั้นมิชอบในพระราชอาชญา ท่านให้
ลงโทษทวนแล้วให้ฆ่าเสีย

(กฎมณเฑียรบาล)

ตัวอย่างที่ 31 ^{๑๑๕} มาตราหนึ่ง เสนาบดีมุขมนตรีมุนายอนาพยาบาลทุกกระทรวง
การกะเกณฑ์ไพร่หลวงสมกำลังไปทำราชการพระเจ้าอยู่หัวให้ได้จงสดวก ถ้าแลขุน
มุนายอนาพยาบาลผู้ใดทำโลเลแก่ราชการมิได้ตักเตือนไพร่ หลวง } ให้กระทำ
การและให้เนิ่นช้าป่วยการไพร่ หลวง } ก็ดี แลเรียกเอาเงินแลปล่อยไพร่ หลวง }
ไปให้เสียราชการพระเจ้าอยู่หัวก็ดี แลเรียกเอาเงินแก่ไพร่ให้ล่าเหลือผิดขนบ
ทำเนียบให้ไพร่ได้ความยากแค้นก็ดี ท่านว่ามุนายอนาพยาบาลนั้นแลมีพระราช
อาชญาท่านให้ลงโทษ ๖ สถาน ...

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ตัวอย่างที่ 32 ^{๑๑๖} มาตราหนึ่ง ถึงเทศกาลเดือน ๖ }
๗ } เข้าเป็นต้นเป็นลำให้ขุนกระเส
๘ }
๙ }

ตราธิบดีมีตราสารประหฤติ ออกไปเมืองนอกขอบพระนคร ให้ตีฆ้องปาวโฆษณา
แก่ผู้มีช้างม้าโคกระบือให้ผูกถือไว้ อย่าให้ปล่อยปละละเสียให้เลี้ยงโดยขนาด ถ้าย
ล้วยหลุดเชือกขาดปลอกขาดจากหลักแหล่งเข้าไร่นากินเข้าท่านครั้งหนึ่ง ให้จับเอา
ช้างมาโคกระบือไว้ ถ้าเจ้าของมันมาขอท่านว่าให้คืนให้แก่มันครั้งหนึ่งก่อน ... ถ้าย
ถึงสองครั้งให้เจ้าเข้าบอกแก่นายบ้านนายเมืองผู้เฒ่าผู้แก่ให้รู้จึงค้ำับ ให้เจ้าช้างม้า
โคกระบือใช้เข้าท่านตามมากแลน้อย...

(พระอัยการเบตเสรจ)

ตัวอย่างที่ 33 ^{๒๕} ... แต่ขึ้นไปเมื่อหน้า ถ้าแลข้าทูลอง ๆ ทูลีพระบาทแลไพร่ผู้ใด ๆ เปนโทษกระบลแลโทษโจรปล้นสดม และผู้คุมจำให้หนีไปได้แลโทษฉ้อประบัตร ราษฎร แลมีรับสั่งให้ตำรวจ

ใน	}
นอก	}

 แลกรมวังทหารในแลกรมสนม

ชาย	}
ขวา	}

 แลกรมพระนครบาลให้เขียรถาม แลตีถามให้จำ ๕ ประการแลจำ ๓ ประการอย่าให้เรียกค่าลดให้จำให้ครบให้มันคง ถ้าแลส่งไปนเสภาคลังในคลังราชการวังไซยนั้น อย่าให้เอาค่าลดให้จำให้ครบทั้ง ๕ ประการตามโทษหนักนั้น อย่าให้ลดแต่ประการใดประการหนึ่งได้

(พระราชกำหนดเก่า)

ตัวอย่างที่ 34 ^{๕๘} มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดจ้างวานใช้ผู้อื่นให้เอาหอกดาบศาสตราวุธ ให้ ฆ่าฟันแทงท่าน ถ้าแลท่านมีบาดเจ็บ ท่านให้เอาผู้ใช้จ้างวานและผู้ที่ทำนั้นจำค่าไว้ แลไหมมันทั้งสองคนนั้นโดยกระบิลเมืองท่าน ถ้าแลฟันแทงตายให้ฆ่าผู้ใช้และผู้ทำนั้นเสียให้ตายตกไปตามกัน ผู้ใช้นั้นมีบำเหน็จบำนาญทรงพระกรุณาฆ่าเสีย ให้จำใส่คাত্রึง เหลกไว้หกเดือน แล้วแลทวนด้วยลวดหนังโดยสกรร ๕๐ ที่แล้วให้ไหมแล

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 35 ^{๑๑} ... เงินให้ลูกค้าเข้ามาค้าขาย มีปืนใหญ่่น้อยเข้ามาสำหรับเรือ มีได้ มอบไว้แก่ล่ามพนักงานกรมท่าตามกฎหมายแต่ก่อน เอาปืนไว้กับบ้านเรือนนั้นผิด มิชอบนักหนา... แต่หนีไปเมื่อหน้าถ้าเรือลูกค้าชาวกรุงเทพมหานครจะไปมาค้าขายต่างเมือง กลับเข้ามากรุงเทพมหานคร มีปืนใหญ่กระสุนดินดำมากน้อยเท่าใด ให้บอกบาญชีเอาปืนกระสุนดินดำ มอบฝากไว้แก่ล่ามพนักงานกระลาโหม ...

ห้ามอย่าให้ข้าราชการฝ่าย	ทหาร	}
	พลเรือน	}

ข้าหลวงกรมพระราชวังบวร ๆ กรมพระราชวังหลัง ข้าเจ้าต่างกรมฝ่าย

หน้า	}
ใน	}

 แลนายเรือลูกค้าชาวกรุงเทพมหานคร แลต่างประเทศเอาปืนกระสุนดินดำไว้ณบ้านเรือนเรือของตน ดุจหนึ่งเงินห้อยลูกคาทำครั้งนี้เปนอันตรายทีเดียว ถ้าข้าราชการแลนายเรือลูกค้าผู้ใดมิฟังเอาปืนกระสุนดินดำ ไว้ณเรือแลบ้านเรือนของตัว มิได้มอบฝากไว้แก่ล่ามพนักงานกระลาโหม กรมการเมืองสมุทรปราการตามกฎรับสั่งนี้ จับได้พิจารณาเปนสัจ จะเอาตัวเปนโทษ

ดูจหนึ่งโทษกระบถ กฏให้ไว้ณวันพุทเดือนเก้าแรมสี่ค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบเจด
ปีมะเสงส์พัศก

(พระราชกำหนดใหม่)

ตัวอย่างที่ 36 ๑ อนึ่งพระมหามนตรีรับพระราชโองการใส่เกล้า ๆ สั่งว่าให้อาษญา
ไว้แก่ลูกขุนณสถานหลวงว่า ถ้ากระลาการคุมเอาลูกความไปชี้แก่ลูกขุนณสถานหลวง
ถ้าลูกความติดใจกระลาการให้มีคำขึ้นแก่ขุนราชพินิจผู้เสนอให้รับเอาถ้อยคำนั้น
เสนอแก่ลูกขุน ถ้าติดใจลูกขุนว่าพิภากษาเนื้อความขาดเหลือก็ให้ลูกความติงทุเลา
ถ้าติงทุเลาชอบให้พิภากษาหาความชอบสืบไป อย่าให้ลูกความท่งเถียงตอบโต้
ลูกขุนเปนอันหยาบช้า ถ้าแลตอบโต้ลูกขุนหยาบช้าให้เอาไม้แป้นตบปาก ถ้า
ลูกความหยาบช้าเปนอันมิดี ให้เอากระลาทังชนตบปากแล้วให้กระลาการเอา
ลูกความไว้ให้หมั่นคง แลให้ลูกขุนเอาเนื้อความกราบทูล ๆ จให้ลงพระราชอาษญา
เช็ยรงหนัก แลให้ปรับไหมเอาตามโทษานุโทษนั้น รับสั่งให้ไว้ณวันอังคาร เดือน
แปด ขึ้นสองค่ำจุลศักราช ๑๐๓๔ ปีชวดจัตวาศก

(กฎ ๓๖ ข้อ)

ตัวอย่าง 26 และ 27 แสดงให้เห็นการใช้คำที่สื่อเจตนากระทำความผิดบรรยาย
พฤติกรรมการกระทำความผิด โดยเลือกใช้คำว่า “บังอาจ” (บังอาจ) ก. กล่าวแสดงกล้าทำด้วยทะนงใจ
หรือฮึกเหิม โดยไม่ยำเกรงหรือไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)
บรรยายลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิด สื่อให้เห็นว่าผู้กระทำนั้นไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย
และการกระทำความผิดนั้นเป็นสิ่งที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำเอง ไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดหรือความ
เข้าใจผิดแต่อย่างใด ดังข้อความ “คนชั่วมิได้กลัวพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่ บังอาจชักชวนพวก
เพื่อนไปทำร้ายปล้นสดมมนาปราชาราชฎร” และ “ท่านว่าชายผู้นั้นบังอาจ มิได้กลัวเกรงพระราช
บัญญัติกระบิลความเมืองท่าน”

ตัวอย่างที่ 28 – 33 แสดงให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะผู้มีตำแหน่งเป็นเจ้า
พนักงานผู้มีบรรดาศักดิ์ที่จงใจกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายโดยการปฏิบัติตนตรงกันข้ามกับสิ่งที่
กฎหมายบัญญัติ โดยตัวอย่างที่ 28 แสดงให้เห็นข้อกำหนดของกฎหมายว่า ห้ามให้เจ้าต่างกรมถือพระ
แสง ถ้าพระเจ้าอยู่หัวสั่งให้ก็ต้องห้ามรับ ถ้ารับไปถือเจ้าต่างกรมผู้นั้นก็ต้องถูกลงโทษ หรือธรรมเนียม
ในการถวายพระแสงให้พระเจ้าอยู่หัว ถ้าวายผิดวิธี มหาดเล็กผู้นั้นก็ต้องรับโทษ ตัวอย่างที่ 29 มี
ข้อกำหนดว่าถ้าพระเจ้าอยู่หัวทรงพิโรธ ห้ามถวายพระแสง ถ้าใครถวายต้องรับโทษ หรือตัวอย่างที่ 30

หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในเขตพระราชฐานมีกฎให้ “ชแม่” กราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว “ถ้าชแม่ไม่ได้บังคมทูล ท่านว่าผู้นั้นมีขอบในพระราชอาชญา ท่านให้ลงโทษทวนแล้วให้ฆ่าเสีย”

ตัวอย่างที่ 31 – 33 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิด โดยแสดงผ่านการเลือกใช้คำที่สื่อพฤติกรรม “ปล่อยปละละเลย” ไม่เอาใจใส่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด โดยตัวอย่างที่ 31 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิด “ทำโลเล” และ “ละ” ปล่อยปละละเลยไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมการกระทำความผิดเกิดขึ้นจนต้องถูกลงโทษ “ท่านว่ามุนนายอนาพยาบาลนั้นเลมิดพระราชอาชญาท่านให้ลงโทษ”

ตัวอย่างที่ 32 และ 33 มีข้อกำหนดว่าผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน จะต้องดูแลควบคุมทรัพย์สินให้ดี “อย่าปล่อยปละละเลย” คนที่ละเลยไม่ดูแลทรัพย์สินของตน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะหมายถึงคน เช่นในตัวอย่างที่ 33 หรือหมายถึง สัตว์ ในตัวอย่างที่ 32 กฎหมายก็ถือว่าเจ้าทรัพย์สินมีความผิดและต้องถูกลงโทษ

ส่วนตัวอย่างที่ 34 แสดงให้เห็นการกระทำความผิดในลักษณะใช้จ้างวานให้ผู้อื่นไปกระทำความผิด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “ผู้ใช้จ้างวาน” หรือ “ตัวการ” ในการกระทำความผิดนั้นมีเจตนากระทำละเมิดบทบัญญัติกฎหมาย เพียงแต่ผู้ที่เป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้นมิได้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเอง แต่ก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งต้องถูกลงโทษด้วยเช่นเดียวกัน

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด สื่อให้เห็นเจตนากระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายของผู้กระทำ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่าเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

นอกจากนี้ในตัวอย่างที่ 35 และ 36 นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมายแล้ว การใช้คำแสดงพฤติกรรมกระทำร้ายบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดยังแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดมีลักษณะเป็นบุคคลอันตรายด้วย

ตัวอย่างที่ 35 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดกระทำฝ่าฝืนคำสั่งของกฎหมาย มีอาวุธไว้ในครอบครองซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติได้ ดังนั้นจึงต้องถูกลงโทษ “ห้ามอย่าให้ข้าราชการ...แลนายเรือลูกค้าชาวกรุงเทพมหานคร แลต่างประเทศเอาปืนกระสุนดินดำไว้ณบ้านเรือนเรือของตน... ผู้ใดมิฟังเอาปืนกระสุนดินดำ ไว้ณเรือแลบ้านเรือนของตัว มิได้มอบฝากไว้แก่ล่ามพนักงานกระลาโหม กรมการเมืองสมุทรปราการตามกฎรับสั่งนี้ จับได้พิจารณาเปนสัจ จะเอาตัวเปนโทษดุจหนึ่งโทษกระบถ”

ตัวอย่างที่ 36 แสดงให้เห็นถึงการกระทำฝ่าฝืนคำสั่งของกฎหมายที่ห้ามมิให้ ลูกความโต้เถียงหรือใช้คำหยาบคายในศาล ซึ่งเป็นแสดงพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นถึงการกระทำร้าย อันเป็นอันตรายต่อจิตใจของผู้มีหน้าที่ในการพิจารณาตัดสินคดีได้ จึงต้องถูกลงโทษ ดังความว่า “อย่าให้ ลูกความทุ้งเถียงตอบโต้ลูกขุนปนอันหยาบช้า ... ถ้าลูกความหยาบช้าปนอันมิดี ให้เอากระลาทั้งขนตบปากแล้วให้กระลาการเอาลูกความไว้ให้หมั้นคง แลให้ลูกขุนเอาเนื้อความกราบทูล ฯ จให้ลงพระราชอาชญาเขี้ยวจงหนัก”

ดังนั้น การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งประกอบกับการเลือกใช้คำที่สื่อพฤติกรรมกระทำร้ายบรรยายพฤติกรรมกระทำคามผิด เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ขัดต่อทบัญญัติของกฎหมายซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมายและมีพฤติกรรมเป็นอันตรายต่อผู้อื่น” ด้วย

4.1.1.3 ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ เป็นการนำเสนอว่าคนที่เป็น “ผู้กระทำผิด” นั้นคือคนที่ถูกกฎหมายตัดสินแล้วว่ากระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และต้องถูกลงโทษ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและการถูกตัดสินว่ามี ความผิดหรือกระทำคามผิด เช่น “ผู้กระทำผิด” “ผู้ทำผิด” และ “ผู้ต้องรับพระราชอาญา” อ้างถึงผู้กระทำผิด และใช้คำว่า “(ทำ)มิชอบ” บรรยายพฤติกรรมกระทำคามผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 37 ๓๕ ... แลเจ้าเมืองกรมการเขาด่านผู้ใดมิได้ให้เจ้าพนักงานผู้ตั้ง ๆ ไปรับราชการ ตามกฎหมายหย่างทำเนียม ลอบลักตั้งแต่งกันเองปลอมปนขุนนาง มีผู้ร้องฟ้องว่ากล่าวหาตราตั้งตรานามมิได้ พิจารณาเปนสัง จะเอาตัวผู้กระทำผิด เปนโทษตามโทษานุโทษ แลให้มหาดไทยกรมการกระทำมิตราไปถึงเจ้าเมืองกรมการ

หัวเมือง ๑ }
๒ } ปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว ให้ทำตามพระราชกำหนด
๓ }
๔ }
กฎหมายนี้จึงทุกประการ ...

(พระราชกำหนดใหม่)

ตัวอย่างที่ 38 ๓๖ อนึ่งผู้ถือไอยการแลอาชญาทั้งปวง มีผู้ทำผิดไอยการซึ่งมิชอบ แลผู้ถือไอยการมิได้ว่าตามไอยการอันชอบไซ้ อันจะลงโทษแก่ผู้ทำผิดไอยการนั้นฉันใด แลให้ลงโทษแก่ผู้ถือไอยการอันมิได้ว่ากล่าวนั้นด้วย

(กฎหมายเทียรบาล)

ตัวอย่างที่ 39 ๑๑ มาตราหนึ่ง ผู้มีบันดาศักดิ์แต่หัวปากขึ้นไป ผู้ใดต้องรับพระราช
อาชญาอันใดใดนอกกว่าการกระบดประทุษร้าย พระเจ้าอยู่หัวท่านให้ลงโทษใหม่

ให้ใหม่ลาหนึ่ง ๑
 ให้ใหม่ทวิคุณ ๑
 ๔ สถาน สถานหนึ่งคือ ให้ใหม่ตรีคุณ ๑ } ๔ ... ถ้าแลผู้ต้องพระราชอาชญา นั้น
 ให้ใหม่จตุรคุณ ๑

มีบำเหน็ดบ้านานแก่ราชการแผ่นดิน ท่านให้จำใส่คาไว้กว่าจถันโทษทวนด้วย
 ลวดหนึ่ง ๑๐ ที่ท่านให้ใส่คาไว้ ๑๐ วัน ถ้าทวนด้วยลวดหนึ่งมากเท่าใด ก็ให้ใส่คา
 ทวีขึ้นเท่าลวดหนึ่งนั้นอย่าให้ลดโทษบันดาจะใส่คาก็ดีจทวนด้วยลวดหนึ่งก็ดี ผู้
ต้องรับพระราชอาชญา นั้น จขอโทษจำโทษทวนก็ให้เอาชื่อผู้นั้นขึ้นกราบบังคม
 ทูลให้ทราบ ทั้งนี้แล้วแต่สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว จทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

(พระอายุการอาชญาหลวง)

จากตัวอย่างที่ 37 - 39 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิด
 คือผู้ซึ่งถูกตัดสินแล้วว่ากระทำผิด มีความผิด และต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย โดยในตัวอย่างที่ 37
 กล่าวถึงการพิจารณาคดีว่า ถ้ามีความผิดจริง “จะเอาตัวผู้กระทำผิดเปนโทษตามโทษานุโทษ”

ตัวอย่างที่ 38 กล่าวถึงการกระทำของ “ผู้ทำผิด” ว่าเป็นการ “(ทำ)มิชอบ” จึงต้อง
 ถูกลงโทษซึ่ง “ผู้ต้องพระราชอาชญา” หรือผู้ที่ต้องถูกลงโทษนั้นจะได้รับโทษสถานใดก็ขึ้นอยู่กับ
 บทบัญญัติกฎหมายหรือก็คือคำสั่งของพระมหากษัตริย์ ดังความในตัวอย่างที่ 39 ว่า “ผู้มีบันดาศักดิ์
 แต่หัวปากขึ้นไป ผู้ใดต้องรับพระราชอาชญาอันใดใดนอกกว่าการกระบดประทุษร้าย พระเจ้าอยู่หัว
 ท่านให้ลงโทษ... ทั้งนี้แล้วแต่สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว จทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ”

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดคือผู้ซึ่งถูกตัดสินแล้ว
 ว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมายอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายคำสั่งลงโทษของกฎหมาย
 เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ต้องถูกลงโทษ” และ
 เป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

4.1.1.4 ผู้กระทำผิดคือคนคน เป็นการนำเสนอว่า ผู้กระทำผิดเป็นคนที่มีความผิด
 ปกปิดซ่อนเร้น ไม่ซื่อสัตย์ ลวงให้เข้าใจเป็นแบบอื่น เห็นได้จากการใช้คำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำพราง
 และแสดงให้เห็นถึงความไม่น่าไว้วางใจ เช่น “ลักลอบ” “ลวง” “หาความลี้จมิได้” ประกอบเป็นคำ
 เรียกผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 40 ^{๑๐๔} ๑ มาตรการหนึ่ง ถ้าโจรลักขังม้าวัวควาย แลทรัพย์สินของมาแต่อื่นแลมีผู้ลักเอาไปต่อโจรนั้นเล่า แลเจ้าของมาภพเมื่อพิจารณาเปนสัจ ว่าลักมาแต่โจรนั้นจริง ท่านให้โทษเท่าผู้ลักก่อนนั้นดุจเดียว ถ้าได้ตัวทั้งสองโจรให้เอาทูลทรัพย์สิน ตั้งโทษทวีคูณดุจกันทั้งสองโจร สิ้นโทษโจรหนึ่งให้ได้แก่เจ้าทรัพย์สิน สิ้นโทษโจรหนึ่งให้เอาเปนหลวง

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 41 ๒ มาตรการหนึ่ง ผู้ใดลอบฟันแทงฟุ้งชัตท่าน แลยังหมิ่นทำแก่ท่าน ๆ จับได้ ให้เอามันผู้ลอบทำแก่ท่านนั้นมาจำนองแน่ เอาขึ้นหาข่างประจารปลงลงทวนด้วยลวดหนึ่ง ๓๐ ที ถ้าตีฟันแทงบาดเจ็บ ให้ตัดนิ้วมือเสียถ้าตีฟันแทงถึงขาหัก ให้ตัดนิ้วทั้งนิ้ว ^{ตีน}มือ } เสียจงสิ้นนิ้ว ถ้าถึงตายให้ฆ่าผู้ร้ายนั้นเสีย

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 42 ๑ ... แลคำสาบาลทั้งนี้จึงให้ได้แก่คนอันหาความสัจหมีได้ ประการหนึ่งท่านให้ตัดศีรษะคนซึ่งเปนพยานหาความสัจหมีได้ให้มากกว่าก่อนส้าวคนทั้งหลายในมนุษยโลกยนี้ อนึ่งให้ท่านตัด มือ/เท้า เสียให้มากกว่าเส้นหญ้า อนึ่งให้ท่านเชือดเนื้อคนอันหาความสัจหมีได้ให้มากกว่าเนื้อแผ่นดินอันหนาได้สองแสนสี่หมื่นโยชน์ อนึ่งให้ท่านควักตาคนอันหาความสัจหมีได้ให้มากกว่าดาวในพื้นอากาศ แลคนอันหาความสัจหมีได้นั้นครั้งจตุจากมนุษย์แล้วให้ไปบังเกิดเปนเปรตในเชิงเขาชุกภูมิตัวอันสูงได้สามคาพุดมีปากเท่ารูเข็มเอาเลบตนแกะซึ่งโลหิตในกายกินเปนภักษาหารสิ้นพุทธรักษากลับหนึ่ง ...

(พระไอยการลักษณพยาน)

ตัวอย่างที่ 40 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมการกระทำแบบไม่ต้องการให้ใครรู้ คือ ใช้คำว่า “ลัก” ซึ่งเป็นคำกริยาหมายถึง “เอาสิ่งของที่เขาไม่ให้ไปด้วยอาการซ่อนเร้น” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดว่า “ผู้ลัก...” และมีการใช้คำในขอบข่ายความหมายเดียวกันเช่นคำว่า “ลอบ” ก. แอบทำโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้เห็น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดว่า “มันผู้ลอบทำ” ในตัวอย่างที่ 41

ตัวอย่างที่ 42 มีการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนอันหาความสัจหมีได้” ซึ่ง คำว่า “สัจ” หมายถึง ความจริงใจ ดังนั้น “คนอันหาความสัจหมีได้” จึงหมายถึง คนที่ไม่ซื่อสัตย์ คิดคด

และหลอกลวง คนที่ทำหน้าที่เป็นพยานในชั้นศาลซึ่งเป็นผู้ยืนยันเหตุการณ์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดีจำเป็นต้องเป็นคนที่ซื่อสัตย์ หากพยานเป็นคนที่ไม่ซื่อสัตย์ “เปนพยานหาความสัจหมีได้” พยานผู้นั้นจึงเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษสถานหนักถึงขั้นประหารชีวิตและยังถูกสาปแช่งให้เมื่อตายไปแล้วต้องตกนรกกลายเป็นเปรตอีกด้วย “แลคนอันหาความสัจหมีได้นั้นครั้นจุติจากมนุษย์แล้วให้ไปบังเกิดเปนเปรตในเชิงเขาศิขุภุมมีตัวอันสูงได้สามคาพุดมีปากเท่ารูเข็มเอาเล็บตนแกะซึ่งโลหิตในกายกินเปนภักษาหารสิ้นพวธรักกลับหนึ่ง ...”

ตัวอย่างที่ 43 ๖ มาตราหนึ่ง ถ้าชายผู้ลักภรรยาเมียท่านไปเอาไศรย เรือนญาติพี่น้อง พ้องพันธุ้เพื่อนฝูงมัน ๆ มิบอกเจ้าพ่อเจ้าแม่ผัวนายบ้านนายเมืองอำพรางไว้ให้อยู่ เรือน ให้ลงโทษเจ้าเรือนกึ่งผู้ชักสื่อ ถ้าชายคุมพวกเพื่อนไปจุดคร่าเอาลูกเมียท่าน มาไว้เรือนพี่น้องญาติเพื่อนมัน แลเจ้าเรือนมิได้บอกแก่เจ้าพ่อเจ้าแม่เจ้าผัว แลนาย บ้านนายเมืองให้รู้ อำพรางไว้ให้สำนักอยู่เรือน ให้ลงโทษเจ้าเรือนเท่าพวกไปด้วย โดยพระราชกฤษฎีกานั้น

(พระไอยการลักภ ^{ลูกเมีย}ผู้คน } ท่าน)

ตัวอย่างที่ 44 ๗ ... แต่นี้สืบไปถ้าผู้ใดมิได้เกรงพระราชอาชญาอนาจักรองอาจ

ลอบลัก ต้มกลั่นสุราด้วย เผือก } ^{เข้า} ลักทำน้ำ } ^{ตานส้ม} } ด้วยสำพาระทั้งปวง มีผู้
มัน } ^{กระแจะ} } ^{ยาอ้อย} }

ร้องฟ้องก็ตี หาผู้ร้องฟ้องมิได้ก็ตี สืบสาวจับได้พิจารณาเปนสัจ ให้ลงโทษเลมิด

ปรับไหมทวีขึ้น ๓ วัน ๙๐ เทเปนเงิน ๙ ชั่ง ฝ่าย ผู้รับ ^{ซื้อ} } รู้เหนเปนใจให้ไหมกึ่ง ^{ขาย} }

ผู้กระทำผิด แลผู้สม ^{ซื้อ} } ต่อ ๆ มารู้เหนเปนใจด้วยใช้ ให้ลงโทษกึ่งผู้สม ^{ซื้อ} } ^{ขาย} }

เปนอันดับต่อ ๆ กันลงไป โดยพระราชกำหนดบทพระอาัยการ...

(พระราชกำหนดใหม่)

ตัวอย่างที่ 45 ๘ มาตราหนึ่ง ราชสัตรูแปลกลปลอมเข้ามาในขอบขันทเสมาก็ดี แล มันคิดทงองอาจทำร้ายให้เปนจูลาจลในแผ่นดินท่านก็ดี แลชาวประเทศต่าง เมืองเข้ามาอยู่ในขอบขันทเสมาแล้ว แลมันคิดร้ายแก่แผ่นดินท่านก็ดีแลข้าศึก ต่างประเทศ มันทำกลอุบายคิดร้ายแก่แผ่นดิน แลมันมิได้เกรงกลัวแปลงปลอม เข้าไปในพระราชวัง แลไปถึงพลับพลาหน้าพลาณฉานคสิแลเข้าไปถึงห้องพระโรง มุกขบานพระแกลแลไปที่สถานแห่งใด ๆ ก็ดีแลจับได้มันผู้ทงองอาจแปลงปลอม

เข้าไปนั้น ให้ถามเอาถ้อยคำมันจงถ่องแท้ แลให้เอาตัวมันผู้แปลกปลอมเข้ามา
นั้นลงโทษ ๓ สถาน แลซึ่งผู้รู้เหนคิดอ่านว่าชอบเข้าด้วยมันนั้น ให้สับแลเถื่อนเนื้อ
 แล้วให้ฆ่าเสีย ให้ริบเอาทรัพย์สินสิ่งสิ้นมันผู้ทำจุลาจลในแผ่นดิน เข้าพระคลังหลวง
 จงสิ้น

(พระไอยการกระบดศึก)

ตัวอย่าง 43 - 45 แสดงให้เห็นการเลือกใช้คำกริยาเช่น “ลัก” “ลอบลัก”
 “อำพราง” “ปลอมแปลง” “แปลง” ซึ่งเป็นคำในกลุ่มความหมายที่แสดงถึงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้น
 บรรยายการทำความผิด โดยคำว่า “ลัก” ก. เอาสิ่งของที่เขาไม่ให้ไปด้วยอาการซ่อนเร้น. “ลอบ
 ลัก” หรือ “ลักลอบ” ก. ลอบกระทำการบางอย่าง “อำพราง” ก. ปิดบังโดยลวงให้เข้าใจไปทางอื่น,
 พุดหรือแสดงอาการไม่ให้ความจริง. “ปลอมแปลง” ก. ทำเลียนแบบให้ดูเหมือนของจริง.
 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

การใช้คำว่า “อำพราง” ในตัวอย่างที่ 43 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำน่าจะรู้อยู่แก่ใจว่า
 สิ่งที่กระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้นั้นจึงต้องกระทำอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ
 และปิดบังอำพรางไม่ให้คนอื่นรู้ โดยคนที่มีส่วนช่วยในการปิดบัง “อำพราง” การกระทำผิดนั้น ก็มี
 ความผิดและต้องถูกลงโทษด้วย ดังความว่า “ถ้าชายขู้ลักภาลุกเมียท่านไปเอาไครย เรือนญาติพี่น้อง
 พ้องพันธุ้เพื่อนฝูงมัน ๆ มิบอกเจ้าพ่อเจ้าแม่ผู้นายบ้านนายเมืองอำพรางไว้ให้อยู่เรือน ให้ลงโทษเจ้า
 เรือน”

ตัวอย่างที่ 44 แสดงให้เห็นพฤติกรรมการแอบกระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติห้าม
 ทำให้ต้องถูกลงโทษ ส่วนผู้รู้เห็นเป็นใจก็ต้องถูกลงโทษด้วย ดังความว่า “ผู้ใดมิได้เกรงพระราชอาชญา
 อานาจกรองอาจลอบลัก ต้มกลั่นสุรา ... ลักทำน้ำ } ... ให้ลงโทษเลมิดปรับไหมทวีขึ้น ...
 ตานส้ม }
 กระแซ }
 ยาอ้อย }
 ฝ่าย ... รู้เห็นเปนใจให้ไหมกึ่งผู้กระทำผิด ...”

ส่วนตัวอย่างที่ 45 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมหลอกลวงให้
 ผู้อื่นมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง เช่นคำว่า “แอบอ้าง” และ “ทำกลอุบาย” บรรยาย
 การทำความผิด ดังความว่า “ถ้าผู้ใดมิใช้พิ้วว่าพิ มีไข่น้องว่าน้อง แลแอบอ้างว่าเปนญาติพี่น้อง....”
 “...มันทำกลอุบายคิดร้ายแก่แผ่นดิน แลมันมิได้เกรงกลัวแปลงปลอมเข้าไปในพระราชวัง...” การ
 กระทำในลักษณะดังกล่าวสามารถทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในแผ่นดินและอาจทำให้ผู้อื่นต้อง
 เดือดร้อน

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นอ้างถึงผู้กระทำผิด
 และบรรยายพฤติกรรมการทำความผิด แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำนั้นมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ เป็นคนที่ไม่

น่าไว้วางใจ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีพฤติกรรมหลบ ๆ ซ่อน ๆ เพื่อกระทำการบางอย่างโดยไม่ต้องทำให้ใครรู้จึงเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ไม่ซื่อตรง” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนคด”

4.1.1.5 ผู้กระทำผิดคือคนบาป เป็นการนำเสนอว่าคนที่ถูกเรียกว่าผู้กระทำผิดนั้นคือ คนที่กฎหมายตัดสินแล้วว่ามี ความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย แม้ว่าผู้นั้นจะมีสถานะเป็นนักบวชก็ตาม เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ เช่น “ต้องอภิกขอร” “ชื่อว่าปราชิก...” บรรยายพฤติกรรม การกระทำ ความผิดและบรรยายบทลงโทษ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 46 ๕๐ มาตราหนึ่ง พระครูฤๅษีสำเณร ผิดเมียท่านถึงฆ่าเราชื่อว่าปราชิก ให้สึกออกเสียแล้วให้ใหม่ โดยพระราชกฤษฎีกา (พระไอยการลักษณะ ผัวเมีย)

ตัวอย่างที่ 47 ๕๐ มาตราหนึ่ง ถ้าพระครูฤๅษีสำเณรผู้อยู่ในศีล ทำทุลาจกานผิดกิจวิ ไนยทำร้ายด้วยหญิงหาตัวมิได้ถึงฆ่าเราเปนสัจไซ้ ชื่อว่าปราชิก ให้สึกออกลงโทษ ๕๐ } ที่ส่งตัวลงญาข้างหลวง ส่วนหญิงนั้นให้ทำโทษดุจหญิงทำชู้นอกใจผัวนั้นแล (พระไอยการลักษณะ ผัวเมีย)

ตัวอย่างที่ 48 ๕๑ ... ถ้าภิกษุเณรรูปใดอารามใด ต้องอภิกขอรถึงอันติมมะวัตตุ เปนปราชิกแล้วให้พระราชาคณะศึกเสีย แล้วบอกแก่สังกะเรียธรรมการให้แจ้งด้วย จได้ศักหน้าหมายไว้อย่าให้ปลอมอุปสมบทสืบไป ... (กฎพระสงฆ์)

ตัวอย่างที่ 49 ๕๑ หนึ่งพรหมณาจารย์โยคีโภคิอาตารศรีวาจารย์พญา ถ้าโทษ กามฉินท์ สุราฉินท์ พินทุฉินท์ โจรฉินท์ โทรหฉินทกรรม เสพยสุราปาณาติบาต บรรหาระกรรม ลักทรัพย์ท่าน คิดกระบถคตโทษ โทษทั้งนี้ตามหนักตามเบา คือ โหมทวิคูน โหมจตุรคูนด้วยทองแดง ถ้าโทษตาย ให้เด็ดสังฆวาร เดดสายธูร่าเสีย นิฤเทศไปต่างเมือง (กฎมณเฑียรบาล)

ตัวอย่าง 46 - 49 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงการถูกตัดสินว่ามีความผิดทั้งทางพระวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เช่นการใช้คำว่า “ปราชิก” และ “ต้องอภิกขอร” บรรยายบทลงโทษของผู้กระทำผิดที่มีสถานะเป็นนักบวชในศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ

คำว่า “ปราชิก” หรือในปัจจุบันเขียนว่า “ปาราชิก” เป็นคำนาม หมายถึง “ชื่ออาบัติหนักที่สุดในพระวินัย เมื่อภิกษุล่วงละเมิดแม้เพียงข้อใดข้อหนึ่งต้องขาดจากความเป็นภิกษุทันที บวชเป็นภิกษุอีกไม่ได้ มี 4 ข้อ คือ 1. เสพเมถุน 2. ลักทรัพย์ 3. ข่มขืน 4. อวดอุตริมนุสสรรม.” และเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง “ผู้ละเมิดอาบัติปาราชิก เช่น พระปาราชิก.” โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “อาบัติ” ไว้ดังนี้

อาบัติ น. โทษที่เกิดจากการล่วงละเมิดสิกขาบทหรือข้อห้ามแห่งภิกษุ มี 7 อย่าง คือ **ปาราชิก** สังฆาทิเสส ฤทธัจจย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต มีโทษ 3 สถาน คือ 1. โทษสถานหนัก เรียกว่า ครุโทษ หรือ มหันตโทษ ทำให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติขาดจากความเป็นภิกษุ ได้แก่ อาบัติปาราชิก ซึ่งเรียกว่า ครุกาบัติ 2. โทษสถานกลาง เรียกว่า มัชฌิมโทษ ทำให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติต้องอยู่กรรมก่อนจึงจะพ้นโทษ ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส และ 3. โทษสถานเบา เรียกว่า ลหุโทษ ทำให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติที่ต่ำกว่าอาบัติสังฆาทิเสสต้องปลงอาบัติ คือ บอกราชการของตนแก่ภิกษุด้วยกัน ได้แก่ อาบัติฤทธัจจย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และตุพภาสิต ซึ่งเรียกว่า ลหุกาบัติ.

ส่วนคำว่า “อธิกอร” หรือ “อธิกรณ์” เป็นคำนาม หมายถึง “เหตุ, โทษ, คดี, เรื่องราว” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ทำให้คำว่า “ต้องอธิกอร” หมายถึง “ต้องโทษ” ดังนั้น ผู้ที่เป็นนักบวชในศาสนาที่ “เปนปราชิก” หรือ “ชื่อว่าปราชิก ให้สึกออกเสียแล้วให้ใหม่ โดยพระราชกฤษฎีกา” ในตัวอย่างที่ 46 จึงหมายถึง นักบวชที่กระทำละเมิดทั้งกฎหมายบ้านเมืองและกระทำละเมิดข้อห้ามในศาสนาซึ่งเป็นโทษสถานหนัก

การกระทำผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามในศาสนา นั้นเรียกว่าเป็น “บาป” นักบวชที่กระทำผิดหลักศาสนา จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “คนบาป” และเนื่องจากผู้กระทำผิดเป็นนักบวชในศาสนาซึ่งอยู่ในสถานะเป็นที่เคารพบูชาของคนในสังคม ขั้นตอนในการลงโทษตามหลักกฎหมายบ้านเมืองจึงต้อง ทำให้ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นนักบวชนั้นขาดจากสถานะที่เป็นที่เคารพศรัทธาของคนในสังคมก่อน คือให้สึกออกจากสถานะความเป็นนักบวช แล้วจึงลงโทษตามพระราชกฤษฎีกาหรือตามกฎหมายบ้านเมืองต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้กระทำผิดเคยอยู่ในสถานะที่คนในสังคมเคารพบูชา กฎหมายจึงมีการลดโทษผู้กระทำผิดที่เป็นนักบวชนี้ให้เป็นโทษสถานเบาเมื่อเปรียบเทียบกับบทลงโทษที่จะลงกับคนทั่วไป ดังความในตัวอย่างที่ 49 จะเห็นว่า ตามปกติถ้าผู้กระทำผิดเป็นฆราวาสและกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย บทลงโทษนั้นสูงถึงขั้นประหารชีวิต แต่เมื่อผู้กระทำผิดมีสถานะเป็น

นักบวช กฎหมายจึงปรับลดโทษให้เป็นการเนรเทศไปต่างเมืองแทน “ถ้าโทษตาย ให้เด็ดสังวาล เดดสายธรรมาเสียนิฤเทศไปต่างเมือง”

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนที่ถูกกฎหมายตัดสินแล้วว่ามี ความผิดและต้องถูกลงโทษ บรรยายพฤติกรรมการกระทำซึ่งถือเป็นความผิด ประกอบกับสถานะทาง สังคมของผู้กระทำผิดที่เป็น “นักบวชในศาสนา” เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็น ความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ขัดต่อทั้งหลักศาสนาและขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็น การประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำความผิดเป็นคนบาป”

4.1.3 การเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ประกอบด้วยบทบัญญัติกฎหมายจำนวน 340 มาตรา บทบัญญัติ ในกฎหมายลักษณะอาญามีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดค่อนข้างหลากหลาย จาก การศึกษามีจำนวนการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดหรือคำแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันมากถึง 206 คำ และมีความถี่ในการเลือกใช้ 1,360 ครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_รวมจำนวน 206 คำ ¹⁸				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด
1	ไม่ระบุลักษณะ	1036	76.18	มัน, ผู้ใด, ผู้นั้น, ผู้นั่งผู้ใด
2	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	87	6.40	ผู้กระทำผิด, มันผู้กระทำผิดนั้น, ผู้กระทำ ผิดกฎหมายหมวดนี้, ผู้มีความผิด
3	ระบุว่ามียุติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	53	3.90	มันบังอาจ, ผู้ใดบังอาจ, คนที่หนั้น
4	ระบุอาชีพ	39	2.87	เจ้าพนักงาน, ผู้ใดเปนเจ้าพนักงาน, เจ้าพนักงานคนใด
5	ระบุว่าเมื่อลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย	34	2.50	อั้งยี่, มันผู้เปนโจรนั้น, ส้องโจรผู้ร้าย, ผู้ที่กระทำผิดคิดประทุษร้ายนั้น
6	ระบุรายละเอียดลักษณะพฤติกรรมอื่น ๆ	31	2.28	มันผู้แก้ไขหรือช่วยอุปการะให้หนั้น, ผู้รับคำสั่งไปกระทำ,
7	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	25	1.84	ตัวการ, ผู้กระทำ
8	ระบุว่ามียุติกรรมไม่ซื่อสัตย์	17	1.25	มันผู้เบิกความเท็จ กระทำพยานเท็จ...ด้วย

¹⁸ ดูคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดทั้งหมดได้ในภาคผนวก

คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_รวมจำนวน 206 คำ ¹⁸				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด
				ความเท็จนั้น, มันผู้ใช้อบาย...
9	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	17	1.25	พวกนั้น, คนเหล่านั้น, มันทุกคน
10	ระบุว่าเป็นเด็ก	9	0.66	เด็กอายุกว่า...ขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง...ขวบ
11	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้)	8	0.59	ผู้สมรู้, ผู้สมรู้ด้วยผู้กระทำผิด
12	ระบุความเป็นเครือญาติ	4	0.29	บิดามารดาหรือปู่ตายาก็ดี..., ภรรยา สามี พี่ น้อง หรือเป็นญาติที่ สืบสายโลหิต...
	รวม	1360	100.00	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการจำแนกคำหรือกลุ่มคำที่เลือกใช้อ้างถึงผู้กระทำได้เป็น 12 กลุ่มความหมาย ดังนี้ 1. การใช้คำอ้างถึงแบบทั่วไปโดยไม่ระบุลักษณะ 2. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าทำผิดหรือมีความผิด 3. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง 4. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุอาชีพ 5. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีลักษณะหรือพฤติกรรมอันตราย (ระบุว่าเป็นโจรผู้ร้าย) 6. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุรายละเอียดลักษณะหรือพฤติกรรมอื่น ๆ 7. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้ทำ 8. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ 9. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน 10. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นเด็ก 11. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้) และ 12. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุความสัมพันธ์แบบเครือญาติ

การแบ่งกลุ่มความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดดังตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้การบัญญัติกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะมีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดแตกต่างกันหลายหลาย แต่เมื่อพิจารณาถึงความถี่ในการเลือกใช้คำจะพบว่าเป็นกฎหมายฉบับที่มีการเลือกใช้ศัพท์ที่ไม่ระบุลักษณะของบุคคลในการอ้างถึงผู้กระทำผิดจำนวนมากถึงร้อยละ 76.18 ในขณะที่การเลือกใช้คำในกลุ่มความหมายอื่น ๆ นั้นมีน้อยมาก คือไม่ถึงร้อยละ 5 ยกเว้นการใช้คำในกลุ่มความหมายที่ระบุว่าเป็นการกระทำความผิดหรือมีความผิด คิดเป็นร้อยละ 6.40

เมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายและลักษณะของผู้กระทำผิดได้ว่าเป็นสิ่งที่มีผลบังคับใช้กับทุกคนในสังคม “ผู้ใด” ก็ตามที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย มีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง “บังอาจ” ทำผิดกฎหมาย มีพฤติกรรมที่จะเป็นภัยต่อบุคคลหรือบ้านเมือง เช่น เป็น “อั้งยี่” “ส่องโจรผู้ร้าย” หรือมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ เป็น “ผู้ใช้อบาย”

หลอกลวง ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย “ผู้กระทำผิด” เหล่านี้ จะต้องถูกกฎหมายลงโทษทั้งสิ้น ไม่ว่าจะผู้หนึ่งจะเป็น “ผู้กระทำผิด” กฎหมายด้วยตนเอง (“ตัวการ”) หรือเป็นผู้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด เช่น เป็น “ผู้สมรู้ด้วยผู้กระทำผิด” กฎหมายก็ไม่ยกเว้น

เมื่อนำคำอ้างถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวทั้ง 206 คำ มาพิจารณาร่วมกับกลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พบว่า กลวิธีการเลือกใช้ศัพท์นั้นนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร 4 ภาพ ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ 2. ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย 3. ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย และ 4. ผู้กระทำผิดคือคนคด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.3.1 ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ เป็นการนำเสนอว่าคนที่เป็น “ผู้กระทำผิด” นั้นคือคนที่ถูกกฎหมายตัดสินแล้วว่ากระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และต้องถูกลงโทษ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการประพฤติปฏิบัติตนอย่างไม่ถูกต้องและการถูกตัดสินว่ามีความผิดหรือกระทำความผิดอ้างถึงผู้กระทำผิด เช่น “ผู้กระทำผิด” “ผู้มีความผิด” และ “คนโทษที่ต้องประหารชีวิต” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 50 มาตรา ๓๒ กำหนดเวลาที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุกตามคำพิพากษานั้น ท่านให้นับวันที่มันต้องคุมขังมาในคดีเรื่องนั้นแต่ก่อนได้พิพากษาโทษรวมเข้าในกำหนดโทษตามคำพิพากษาด้วย เว้นไว้แต่ถ้ามีความปรากฏในคำพิพากษา สั่งเป็นอย่างอื่น จึงให้กำหนดตามที่ว่าไว้ในคำพิพากษา

ตัวอย่างที่ 51 มาตรา ๘๗ ลักษณะที่จะฟ้องผู้กระทำผิดนั้น ท่านว่าฟ้องเปนสองคดีก็ได้ คือว่า (๑) ฟ้องคดีทางอาญาขอให้ลงโทษตามลักษณะกฎหมายอาญาก็ได้อย่างหนึ่ง แล (๒) ฟ้องคดีทางแพ่งขอให้ใช้ค่าเสียหายอันได้เกิดขึ้นเพราะความผิดนั้นก็ได้อีกอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 52 มาตรา ๓๕ **ผู้มีความผิดโทษไม่ถึงประหารชีวิตร์ แลไม่ถึงจำคุกตลอดชีวิตร์นั้น** ถ้าจะต้องเพิ่มอาญาขึ้นด้วยเหตุประการใด ท่านมิให้เพิ่มขึ้นถึงโทษประหารชีวิตร์หรือถึงจำคุกจนตลอดชีวิตร์

ตัวอย่างที่ 53 มาตรา ๑๕ ศพของคนที่ต้องอาญาประหารชีวิตร์นั้น ถ้ามีญาติมาขอรับศพไปปลง ก็ให้ไป แต่ห้ามมิให้ไปทำการปลงศพคนโทษที่ต้องประหารชีวิตร์นั้น เปนการเอิกเกริก

ตัวอย่างที่ 54 มาตรา ๘๖ กำหนดอายุความ แลกกำหนดเวลาล่วงเลยในการลงอาญา
ถึงผู้ต้องหาจะมีได้ข้อร้อง ก็ให้คงใช้ตามท่านบัญญัติไว้จนทุกประการ

จากตัวอย่างที่ 50 - 54 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิด
คือ ผู้ซึ่งถูกตัดสินแล้วว่ากระทำความผิด มีความผิด และต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังการใช้คำ
เช่น “ผู้กระทำผิด” “มีความผิด” “คนโทษ...” และ “ผู้ต้องหา” อ้างถึงผู้กระทำผิด และบรรยาย
คำสั่งของกฎหมายว่า “ผู้กระทำผิดต้องจำคุกตามคำพิพากษา”

นอกจากการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในกฎหมาย
ลักษณะอาญาฉบับนี้ยังมีการนำเสนอการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดในกลุ่มความหมายนี้อีก 1 คำสำคัญ
นั่นคือ การใช้คำว่า “อั้งยี่” อ้างถึงผู้กระทำผิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 55 มาตรา ๑๗๗ ผู้ใดเป็นสมาชิก ในสมาคมอันใด ที่ปกปิดวิธีการของสมาคม
แลเป็นสมาคมที่ตั้งขึ้นเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่ามันคือพวกอั้งยี่ แลถ้า
ผู้ใด เป็นพวกอั้งยี่ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปีแลให้
ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ถ้าผู้ใดเป็นหัวหน้าอั้งยี่ก็ดี เป็นผู้จัดการของอั้งยี่ก็ดี หรือเป็นผู้มีตำแหน่ง
พนักงานอย่างใดในพวกอั้งยี่ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้า
ปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 56 มาตรา ๑๘๐ ผู้ใดกระทำการอุดหนุนแก่พวกอั้งยี่ก็ดี แก่พวกที่สมคบกัน
เป็นส้องโจรผู้ร้ายก็ดี ด้วยประการหนึ่งประการใดดังกล่าวต่อไปในมาตรานี้คือว่า ...
ท่านว่ามันผู้กระทำการดังกล่าวมานี้ มีความผิดต้องรวางโทษฐานเป็นอั้งยี่ หรือเป็นพ
วกล้อที่สมคบกันเป็นโจรผู้ร้ายนั้น

ตัวอย่างที่ 55 และ 56 แสดงให้เห็นถึงการเรียกผู้กระทำผิดกฎหมายว่า “อั้งยี่” น.
สมาคมลับของคนจีน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) คำว่า “อั้งยี่” ซึ่งหมายถึงกลุ่ม
ผู้กระทำผิดกลุ่มหนึ่ง (ชาวจีน) ซึ่งในกฎหมายระบุไว้ว่า “มีความผิดต้องรวางโทษฐานเป็นอั้งยี่ หรือ
เป็น พวกล้อที่สมคบกันเป็นโจรผู้ร้ายนั้น” สื่อให้เห็นว่า “อั้งยี่” มีความหมายเหมือนกันกับคำว่า
“โจรผู้ร้าย” เป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเหมือนกัน แต่แตกต่างกัน
ตรงที่ว่า “อั้งยี่” มีความหมายระบุถึงเชื้อชาติของผู้กระทำผิดว่าเป็นคนจีน อย่างไรก็ตามการใช้คำว่า
“อั้งยี่” อ้างถึงผู้กระทำผิดไม่ได้แสดงการระบุว่าผู้กระทำผิดนั้นมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น

หรือไม่ ความหมายของคำแสดงให้เห็นเพียงลักษณะของกลุ่มคนที่ดำเนินการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งต้องถูกลงโทษเท่านั้น

การนำเสนอว่าผู้กระทำความผิดคือคนที่กฎหมายตัดสินแล้วว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษนอกจากจะสื่อให้เห็นผ่านการเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำความผิดแล้ว ยังสื่อผ่านการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ เช่น “กระทำความผิด...ต้องถูกลงอาญา” บรรยายพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกอ้างถึงด้วย

ตัวอย่างที่ 57 มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำความผิดภายนอกสยามประเทศ จะต้องรับอาญา
ภายในพระราชอาณาจักร แต่ในคดีเหล่านี้ คือ ...

(๔) คดีที่คนในบังคับสยามไปกระทำความผิด ประกอบพร้อมด้วยเหตุ ๔ ประการนี้ คือ

ประการที่ ๑ รัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ได้ร้องฟ้องขอให้ทำโทษ

ประการที่ ๒ ความผิดที่ได้กระทำนั้น กฎหมายในเมืองที่ผู้นั้นไปกระทำความผิดบัญญัติว่า จะต้องถูกลงอาญา

ประการที่ ๓ ความผิดที่กระทำนั้น แม้กระทำในสยามประเทศ พระราชกำหนดกฎหมายก็บัญญัติว่า จะต้องถูกลงอาญา

ประการที่ ๔ ผู้กระทำความผิดนั้น ศาลในประเทศที่มันไปกระทำความผิดไม่ได้ตัดสินปล่อยมันเสีย โดยที่ไม่มีโทษ หรือศาลตัดสินให้ลงอาญาแล้ว แต่มันยังไม่ได้รับอาญาตามคำตัดสิน หรือยังไม่พ้นอาญา ด้วยความยกเว้นแลลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่มัน

ตัวอย่างที่ 58 มาตรา ๕๔ ผู้ใดกระทำความผิด ฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสมบัติตามที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๒๘๘ จนถึงมาตรา ๒๙๖ ก็ดี ตั้งแต่มาตรา ๓๐๔ จนถึงมาตรา ๓๒๑ ก็ดี ตั้งแต่มาตรา ๓๒๔ จนถึงมาตรา ๓๒๙ ก็ดี แลในมาตรา ๓๔๐ นั้นก็ดี ถ้ากระทำแก่ทรัพย์สินที่สืบสายโลหิตนับโดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ, แม่, ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ทวด ของมันเองก็ดี นับโดยตรงลงมาคือ ลูก, หลาน, เหลน, ลื้อ, ของมันเองก็ดี ท่านว่า มันควรรับอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิด เช่นนั้นแต่กึ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 59 มาตรา ๖๓ ในคดีที่บุคคลตั้งแต่สองขึ้นไป กระทำความผิดอย่างเดียวกัน ท่านให้ถือว่า บรรดาผู้ที่ได้ลงมือกระทำความผิดนั้น เป็นตัวการแลอาจลงอาญาตามที่

กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นแก่มันทุกคน เหมือนอย่างมันได้กระทำความผิด แต่ผู้เดียวมัน

ตัวอย่างที่ 60 มาตรา ๔๕ บุคคลที่กระทำความผิดไม่รู้กฎหมาย ท่านว่า จะเอาความที่ไม่รู้กฎหมายมาแก้ตัวเพื่อให้พ้นผิดนั้นไม่ได้เลย

ตัวอย่าง 57 - 60 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงความตั้งใจในการกระทำสิ่งที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายบรรยายการกระทำซึ่งถึงเป็นความผิดซึ่งต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 57 ข้อความ “ผู้ใดกระทำความผิดภายนอกสยามประเทศ จะต้องรับอาญาภายในพระราชอาณาจักร” แสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นกรณีที่ไปกระทำความผิดภายนอกประเทศ แต่ก็ต้องรับโทษในประเทศด้วยหากว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ 58 และ 59 ที่แสดงให้เห็นว่า หากกระทำในสิ่งที่ผิดไปจากบทบัญญัติของกฎหมายจะต้องรับโทษ และในตัวอย่างที่ 60 แสดงให้เห็นว่า ทุกคนที่กระทำความผิด ไม่ว่าจะได้รู้เกี่ยวกับข้อกำหนด ข้อห้าม หรือกฎหมายข้อนั้นหรือไม่ ก็ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดย “จะเอาความที่ไม่รู้กฎหมายมาแก้ตัวเพื่อให้พ้นผิดนั้นไม่ได้เลย”

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดคือผู้ซึ่งถูกตัดสินแล้วว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย อ้างถึงผู้กระทำความผิดและบรรยายคำสั่งลงโทษของกฎหมาย เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ต้องถูกลงโทษ” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่าเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

4.1.3.2 ผู้กระทำความผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำการขัดต่อสิ่งที่กฎหมายบัญญัติ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมที่กล้ากระทำละเมิดกฎหมาย เช่นใช้คำว่า “ทงองอาจ” “เจตนา” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำความผิด เช่น “ผู้ใดทงองอาจ” และบรรยายพฤติกรรมกระทำความผิดว่า “...โดยเจตนา” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 61 มาตรา ๙๗ ผู้ใดทงองอาจกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหะยี่ก็ดี มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ในเวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษของมันถึงต้องประหารชีวิต ...

ตัวอย่างที่ 62 มาตรา ๗๕ ลักษณะเพิ่มโทษแก่ผู้ที่ไม่เซ็ดหลาบ ที่ว่าในมาตรา ๗๒, ๗๓, ๗๔, นั้น ท่านว่าอย่าให้ใช้ในความผิดเหล่านี้ คือ (๑) ความผิดที่กฎหมายกำหนดว่า เป็นส่วนลหุโทษ (๒) ความผิดที่เกิดขึ้นด้วยความประมาท

ตัวอย่างที่ 63 มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่ว่าต่อไปใน มาตรานี้ คือ

(๑) ฆ่าบิดามารดา หรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิต โดยตรงขึ้นไป ก็ดี

(๒) ฆ่าเจ้าพนักงานผู้ประจำหน้าที่ หรือฆ่าเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ ก็ดี

(๓) ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามตามหมาย ก็ดี

(๔) ฆ่าคน ด้วยกระทำทารุณ หรือการแสดงความดุร้ายทำแก่ผู้ตายให้ได้ ความลำบากอย่างสาหัส ก็ดี

(๕) ฆ่าคน เพื่อประโยชน์ที่จะเตรียมการ หรือให้เป็นความสวทกในการที่ มันจะกระทำผิดอย่างอื่น ก็ดี

(๖) ฆ่าคน เพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเป็น ของมันหรือเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาใน ความผิดอย่างอื่นก็ดี

ท่านว่ามันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนา ในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตั้งว่ามานี้ เป็นคนทารุณร้ายกาจ ให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน

ตัวอย่างที่ 64 มาตรา ๓๓๕ ความผิดลหุโทษในฐานะกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่ สาธารณชนแลให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย ...

(๒๔) ผู้ใดรู้ว่าผู้คิดจะกระทำการประทุษร้ายอันสามารถอาจจะให้บุคคลผู้ หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายก็ดี จะกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราก็ดี ... ถ้าแลมันรู้ เช่นนั้นแล้ว มันแก้งเพิกเฉยเสีย ไม่เอาความไปร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานในหน้าที่ก็ดี หรือมันไม่แจ้งแก่ผู้ที่จะถึงถูกประทุษร้ายนั้น ในเวลาอันพอที่เขาจะป้องกันภัยอันตราย นั้นๆ ได้ก็ดี ท่านว่ามันผู้จงใจละเลย เช่นว่ามานี้ มีความผิดต้องรวางโทษชั้น ๔ แต่ถ้า หากว่าผู้ที่กระทำผิดคิดประทุษร้ายนั้นเป็น สามี, ภรรยา, พี่, น้อง, หรือเป็นญาติที่ สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือโดยตรงลงมาของมันเอง ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันผู้ ละเลยนั้นเลย

ตัวอย่างที่ 61 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการกล้าขัดคำสั่งของกฎหมายอย่างไม่กลัวเกรง เช่น คำว่า “ทงนองอาจ” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด เช่น “ผู้ใดทงนองอาจ” เป็นการแสดงลักษณะของผู้กระทำผิดว่าไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 62 มีการใช้คำว่า “ผู้ที่ไม่เข็ดหลาบ” อ้างถึงผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดในมาตรานี้ต้องเคยกระทำความผิดและรับโทษมาก่อนแล้ว และก่อเหตุกระทำความผิดขึ้นอีก แสดงให้เห็นถึงความกล้าหรือเจตนาที่จะกระทำผิดซ้ำอีก

ตัวอย่างที่ 63 และ 64 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงความจงใจในการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย เห็นได้จากการใช้คำว่า “เจตนา” และ “จงใจ” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด เช่น “มันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนา” “มันผู้จงใจละเลย”

ตัวอย่างที่ 65 มาตรา ๓๒๗ ผู้ใดเจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มิได้นั้น โดยความประมาทเลินเล่อ บังอาจเข้าถือเอาทรัพย์สินนั้นก็ดี หรือเพื่อจะถือเอาทรัพย์สินของเขาเช่นว่ามานั้น มัน**บังอาจ** ยักย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตต์ของเขาเสีย ก็ดี หรือด้วยเจตนาดั่งว่ามาแล้ว มัน**บังอาจ**เข้าไปภายในเขตต์ของเขาก็ดี

ผู้ใดกระทำการหนึ่งประการใดดั่งว่ามานี้ ท่านว่ามันกระทำการบุกรุกมีความผิด ต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 66 มาตรา ๑๑๕ ผู้ใด ลด, ถ่ม, หรือทำอันตรายแก่ธงหรือเครื่องหมายสำหรับประเทศที่มีพระราชไมตรี แลมัน**กระทำการ**นั้นโดยเปิดเผย เพื่อจะแสดงความ**หมิ่นประมาทแก่ประเทศนั้น**ใช้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 67 มาตรา ๑๖๕ ผู้ใดบังอาจเข้าแก้ไขคนที่อยู่ในระหว่างคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายให้หนีไปก็ดี หรือมันช่วยอุปการะให้หนีได้ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสองปี แลให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าแลผู้ทีหนีนั้นเป็นนักโทษต้องรวางโทษถึงประหารชีวิตก็ดี หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปก็ดี ท่านว่ามันผู้แก้ไขหรือช่วยอุปการะให้หนีนั้น ต้องร

วางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 68 มาตรา ๓๒๙ ผู้ใดมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเข้าไปในเคหะสถานของผู้อื่น หรือในรั้วเขตร์ของเคหะสถานผู้อื่น หรือเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในที่นั้น ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปก็ดี หรือว่าเมื่อผู้มีความชอบธรรมที่จะห้ามได้ได้ขับไล่ให้มันออกไป มันยังขึ้นอยู่ในที่นั้น ๆ ก็ดี ท่านว่ามันผู้กระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นว่ามานี้ ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน แลให้ปรับไม่เกินกว่าร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง ถ้าการกระทำผิดฐานบุกรุกเช่นว่ามานี้ในมาตรานี้ได้กระทำในเวลาค่าคืน ก็ดีกระทำโดยอุบายใช้กำลังทำร้ายเขาหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขาก็ดี กระทำด้วยมีศาสตราวุธก็ดีหรือคุมสมัคพรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไปบุกรุกก็ดี ท่านว่าผู้กระทำผิดเช่นว่านี้ ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปีแลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 69 มาตรา ๓๐๓ ผู้ใดไม่มีอำนาจที่จะบังคับได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าแลมันบังอาจบังคับผู้อื่นโดยมันใช้กำลังข่มขืน หรือขู่เข็ญขึ้นใจให้เขาสัญญาว่าจะส่งทรัพย์สินอย่างใดใดให้แก่ผู้ใดก็ดี ให้เขาทำหรือถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่ามันผู้ใช้อุบายบังคับเขาเช่นว่ามานี้มีความผิดฐานกรรโชก ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง ...

ตัวอย่างที่ 70 มาตรา ๑๔๔ ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่อันสามารถจะล่วงรู้ความลับอย่างใดใดในราชการแผ่นดิน ถ้ามันมิได้มีอำนาจที่จะเปิดความลับนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมายแลมันเอาความลับนั้นไปแพร่งพราย ให้ผิดแก่หน้าที่ของมันใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 71 มาตรา ๑๔๕ เจ้าพนักงานคนใด คิดร้ายต่อผู้อื่น แลมันกระทำการอันมิควรกระทำ หรือละเว้นการอันมิควรเว้นในตำแหน่งหน้าที่ของมัน โดยเจตนาจะให้เกิดความเสียหายแก่เขาใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ถ้าแลความผิดของมันที่กระทำนั้น ไม่

ต้องด้วยกฎหมายบทอื่น ท่านให้ลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 72 มาตรา ๗๔ ผู้ใดไม่ขีดทลอบ แลมันกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจำแนกไว้ในมาตรานี้อย่างเดียวซ้ำกันเปนสองครั้ง ภายในห้าปีไซ้ ท่านว่ามันต้องรวางโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดที่มันกระทำครั้งหลัง ทั้งเพิ่มโทษขึ้นเปนทวีคูณด้วย

ความผิดที่ควรลงโทษด้วยกฎหมายมาตรานี้้นคือ ความผิดฐานประทุษร้าย ต่อชีวิตร์แลร่างกาย ฐานลักทรัพย์ ฐานวิ่งราว ฐานชิงทรัพย์ ฐานปล้นทรัพย์ ฐานสลัด ฐานกันโซก ฐานฉ้อโกง ฐานยักยอกอันต้องอาญาฐานรับของโจร ...

ตัวอย่างที่ 73 มาตรา ๗๖ ผู้ใดไม่ขีดทลอบ แลปรากฏว่ามันกระทำความผิดในส่วนลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา ๓๓๔ จนถึงมาตรา ๓๔๐ ในข้อเดียวซ้ำกันภายในปีหนึ่ง ท่านว่ามันต้องรวางโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิด ที่มันกระทำครั้งหลังทั้งเพิ่มโทษขึ้นเปนทวีคูณ

ตัวอย่างที่ 65 - 73 แสดงให้เห็นถึงการใช้คำที่สื่อเจตนากระทำความผิด เช่น “บังอาจ” “...โดยเจตนา” บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของการกระทำความผิดว่าเป็นการกระทำอย่างเปิดเผยและตั้งใจ เช่น “ผู้ใดเจตนา... แลมันประทุษร้ายผิดกฎหมาย บังอาจ...” “...กระทำการนั้นโดยเปิดเผย เพื่อ... ท่านว่ามันมีความผิด” “ผู้ใดไม่มีอำนาจที่จะ... ถ้าแลมันบังอาจ...” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ 65 แสดงให้เห็นพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น จึงจงใจบุกรุกทำลายเครื่องหมายที่แสดงว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น ตัวอย่างที่ 68 แสดงให้เห็นถึงความจงใจหมิ่นประมาทประเทศอื่นด้วยการทำลายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ธง ของประเทศนั้น เป็นต้น ตัวอย่างที่ 67 ผู้กระทำความผิดจงใจช่วยเหลือให้ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาให้มีความผิดหลบหนีจากการควบคุมของกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 68 - 73 แสดงให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะผู้มีตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานจงใจกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายโดยทำในสิ่งที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจให้กระทำ และไม่ทำในสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้กระทำ เช่น “ผู้ใดมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเข้าไปในเคหะสถานของผู้อื่น... โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปก็ดี” หรือ “เจ้าพนักงานคนใดคิดร้ายต่อผู้อื่น แลมันกระทำการอันมิควรกระทำ หรือละเว้นการอันมิควรเว้นในตำแหน่งหน้าที่ของมัน โดยเจตนาจะให้เกิดความเสียหายแก่เขาไซ้”

ส่วนตัวอย่างที่ 72 และ 73 ข้อความ “ผู้ใดไม่เช็ดหลาย...มันกระทำความผิด...ซ้ำกัน...ท่านว่ามันต้องรวางโทษ...ทวีคูณ” เป็นการกล่าวถึงกรณีผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษทางกฎหมายแล้ว และเมื่อพ้นโทษก็ได้กลับไปกระทำความผิดซ้ำในลักษณะเดิมอีก ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนาหรือความตั้งใจที่จะกระทำความผิด ผู้ที่ “ไม่เช็ดหลาย” นี้จึงต้องถูกกฎหมายลงโทษโดยการเพิ่มโทษเป็นทวีคูณ

การแสดงเจตนาในการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาจแสดงออกโดยการแสดงพฤติกรรม “ปล่อยปละละเลย” ไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับก็ได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 74 มาตรา ๑๖๘ ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ท่านใช้ให้มีหน้าที่ดูแลควบคุมคนที่ต้องคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันเปนใจช่วยหรือปล่อยให้ผู้ต้องคุมขังหนีไป ใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าแลคนที่หนีนั้นเปนนักโทษต้องรวางโทษถึงประหารชีวิตร์ก็ดี หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปก็ดี ท่านว่ามันผู้เป็นเจ้าของพนักงานที่ช่วยหรือปล่อยให้คนหนีนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 75 มาตรา ๑๑๗ ผู้ใดได้ทราบคำสั่งหรือการกะเกณฑ์ซึ่งเจ้าพนักงานได้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายให้มันช่วยราชการอย่างใดใด ถ้ามันอาจจะทำได้ แลมันบิดพลิ้วละเลยไม่ช่วยเจ้าพนักงานตามคำสั่งหรือการกะเกณฑ์นั้น ใช้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษานุโทษเปนสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าสามเดือน สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 74 แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้คำที่แสดงว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เช่นการใช้คำว่า “ปล่อย” บรรยายพฤติกรรมกระทำความผิด โดยในตัวอย่างนี้เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ดูแลควบคุมผู้ต้องขังจงใจละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ “ปล่อยให้ผู้ต้องคุมขังหนีไป” ได้ การเพิกเฉยไม่สนใจและ “ปล่อย” ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเจ้าพนักงานคนนั้นจึงต้องรับโทษ

ส่วนตัวอย่างที่ 75 กล่าวถึงกรณีที่มีการรับทราบถึงคำสั่งให้ช่วยราชการ แต่กลับละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น “ได้ทราบคำสั่ง หรือการกะเกณฑ์ซึ่งเจ้าพนักงานได้บังคับโดยชอบด้วย

กฎหมายให้มันช่วยราชการอย่างใดใด ถ้ามันอาจจะทำได้ แลมันบิดพลิ้วละเลยไม่ช่วยเจ้าพนักงานตามคำสั่ง” การ “ละเลย” ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมายถือว่าเป็นการจงใจกระทำความผิดอย่างหนึ่ง ผู้ที่มีพฤติกรรมเช่นนั้นจึงต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงการจงใจกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของกฎหมายบรรยายการกระทำซึ่งถือเป็นความผิด เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การจงใจกระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

4.1.3.3 ผู้กระทำความผิดคือบุคคลอันตราย เป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำความผิดมีความประพฤติน่ากลัว มีพฤติกรรมกระทำร้ายอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เห็นได้จากการเลือกใช้คำเช่น “ฆ่า” “ประทุษร้าย” “ทำร้าย” บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด และการบรรยายว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธในครอบครอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 76 มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่ว่าต่อไปในมาตรานี้ คือ

- (๑) ฆ่าบิดามารดา หรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิต โดยตรงขึ้นไป กิติ
- (๒) ฆ่าเจ้าพนักงานผู้ประจำหน้าที่ หรือฆ่าเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ กิติ
- (๓) ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยาบาทมาตมหมาย กิติ
- (๔) ฆ่าคน ด้วยกระทำทรมาณ หรือการแสดงความดุร้ายทำแก่ผู้ตายให้ได้ความลำบากอย่างสาหัส กิติ
- (๕) ฆ่าคน เพื่อประโยชน์ที่จะตระเตรียมการ หรือให้เป็นความสะดวกในการที่มันจะกระทำความผิดอย่างอื่น กิติ
- (๖) ฆ่าคน เพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเป็นของมันหรือเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอย่างอื่นกิติ ท่านว่ามันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนา ในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามานี้ เป็นคนทารุณร้ายกาจให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน

ตัวอย่างที่ 77 มาตรา ๒๕๑ ผู้ใดมิได้เจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มันกระทำร้ายแก่ร่างกายเขาจนถึงแก่ความตายใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี

ถ้าแลความผิดเช่นว่านี้มีลักษณะจรรยาอย่างหนึ่งอย่างใด ดังทำนองที่ว่า มาแล้วในมาตรา ๒๕๐ นั้นด้วยใช้ ท่านว่ามันผู้กระทำผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

ตัวอย่างที่ 78 มาตรา ๒๕๙ ผู้ใดกระทำให้เกิดบาดเจ็บสาหัสแก่ร่างกายของบุคคลผู้ใด โดยฐานประมาท ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง ฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 79 มาตรา ๓๒๘ ผู้ใดกระทำการบุกรุก ด้วยอุบายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่า ต่อไปในมาตรานี้ คือ

(๑) มันใช้กำลังทำร้ายเขา หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขา ก็ดี

(๒) มันมีสาตราวุธไปบุกรุก ก็ดี

(๓) คุมพรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปไปบุกรุก ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วย อีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 80 มาตรา ๓๓๕ ... (๒) ผู้ใดมีปืนประจําไปในทางหลวงถนนหลวง หรือในที่ สาธารณสถาน โดยมันไม่ได้รับอนุญาตให้ถือได้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวาง โทษชั้น ๑ แลให้ริบอาวุธนั้นเสียด้วย

(๓) ผู้ใดมีสาตราวุธไม่ว่าอย่างใดใดเข้าไปในที่ประชุมชนเวลาถึงงานนักขัตฤกษ์ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑ แลให้ริบอาวุธนั้นเสียด้วย

ตัวอย่างที่ 81 มาตรา ๙๗ ผู้ใดทงองอาจกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมเหสีก็ดี มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลารักษาราชการต่างพระองค์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษ ของมันถึงต้องประหารชีวิต

ผู้ใดพยายามจะกระทำการประทุษร้ายเช่นว่ามาแล้ว แม้เพียงเตรียมการ ก็ดี สมคบกันเพื่อการประทุษร้ายนั้นก็ดี หรือสมรู้เปนใจด้วยผู้ประทุษร้าย ผู้พยายามจะประทุษร้ายก็ดี

มันรู้ว่าผู้ใดคิดประทุษร้ายเช่นว่ามานี้ มันช่วยปกปิดไม่เอาความนั้นไป ร้องเรียนขึ้นก็ดี ท่านว่าโทษมันถึงตายด้วยกัน

ตัวอย่าง 76 - 81 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการทำร้าย ทำอันตรายต่อชีวิต เช่น ใช้คำว่า “ฆ่า” “ใช้กำลังทำร้าย” “กระทำให้เกิดบาดเจ็บ” “กระทำการประทุษร้าย” บรรยายพฤติกรรมกระทำซึ่งถึงเป็นความผิด

ตัวอย่างที่ 76 แสดงให้เห็นการกระทำที่มีเจตนาให้ผู้อื่นมีอันตรายถึงแก่ชีวิตผ่านการบรรยายการกระทำของผู้กระทำผิดว่า “ฆ่าคนโดยเจตนา” โดยคนที่เป็นเป้าหมายในการกระทำ ความผิดมีทั้ง พ่อแม่ ญาติพี่น้องที่มีสายเลือดเดียวกัน เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับวิธีการฆ่าด้วยวิธีทรมาณ “ฆ่า...ด้วยกระทำทรมาณ” ลักษณะพฤติกรรมเช่นนี้กฎหมายมองว่า ผู้กระทำผิด “เป็นคนทารุณร้ายกาจ” จึง “ให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน”

ตัวอย่างที่ 74 แสดงให้เห็นว่าความผิดฐาน “ฆ่า” ผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นต้องเสียชีวิต นั้นเป็นข้อหากรรจ์ แม้ผู้กระทำมิได้มีเจตนาจะกระทำความผิดก็ยังคงถูกลงโทษ กล่าวคือ ถึงจะเป็นการ “ฆ่า” โดยที่ไม่ได้มีเจตนา “มิได้เจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มันกระทำร้ายแก่ร่างกายเขาจนถึงแก่ความตายใช่” ผู้กระทำก็ต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 78 ข้อความ “ผู้ใดกระทำให้เกิดบาดเจ็บสาหัสแก่ร่างกายของบุคคลผู้ใด” แสดงให้เห็นถึงลักษณะการทำร้ายร่างกายผู้อื่น ที่แม้ผู้ถูกทำร้ายจะไม่ได้รับอันตรายสาหัสถึงแก่ชีวิต ผู้กระทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ ในตัวอย่างที่ 79 และ 80 ข้อความ “ผู้ใดกระทำการบุกรุก...ใช้กำลังทำร้ายเขา หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขา ก็ดี... สาตราวุธไปบุกรุก ก็ดี” “ผู้ใดมีปืนประจูปาไปใน...ที่สาธารณสถาน...มีสาตราวุธไม่ว่าอย่างใดใดเข้าไปในที่ประชุมชน” การพกพาอาวุธเป็นการส่องเจตนาในการใช้ความรุนแรง การที่มีการพกพาอาวุธไปในที่สาธารณะ ประกอบกับการรวมตัวไปในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ทำให้กฎหมายอนุมานได้ว่าอาจมีการใช้กำลังรุนแรงซึ่งจะเป็นภัยต่อผู้อื่นเกิดขึ้นได้ ดังนั้นกฎหมายซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ว่าผู้ที่พกพาอาวุธจะนำอาวุธนั้นไปทำร้ายผู้อื่นในสถานที่และเวลาใด จึงต้องลงโทษคนที่มิพพฤติกรรมแสดงให้เห็นการใช้กำลังรุนแรงหรือพฤติกรรมที่จะเป็นอันตรายเสียก่อน จะมีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง

ส่วนตัวอย่างที่ 81 แสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิด กระทำร้ายหรือประสังค์ร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ รวมถึงชนชั้นปกครองของประเทศ นั้นมีโทษหนักยิ่งกว่าความผิดที่กระทำต่อราษฎรด้วยกันเอง เพราะเพียงแค่ว่า “คิดประทุษร้าย” ก็ถือว่ามีความผิดร้ายแรง และต้องถูกลงโทษขั้นสูงสุดคือการประหารชีวิตแล้ว

ตัวอย่างที่ 82 มาตรา ๑๘๖ ถ้าผู้ใดวางเพลิงจุดเผา ของอย่างใดอย่างหนึ่งเหล่านี้ คือ

- (๑) เผาป่าไม้ หรือพืชผล หรือหญ้าฟางที่เขารวมไว้เป็นอาหารสัตว์ก็ดี
- (๒) เผาเคหะสถานบ้านเรือน ซึ่งเป็นที่สำหรับอาศัยไพร่ก็ดี

(ก) เผาสถานที่แลเรื่อยแพอย่างใดใด อันเป็นที่เก็บ หรือเป็นที่ทำ สิ่งของแลสินค้ำก็ดี

(ข) เผาสถานสถาน หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาที่ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 83 มาตรา ๑๘๗ ถ้าผู้ใดเอาเพลิงจุดเผาทรัพย์ของตนเอง แลมิได้ระมัดระวัง ปล่อยให้เกิดเป็นอันตรายแก่ผู้คนหรือทรัพย์สมบัติของผู้อื่นก็ดี หรือจนแทบจะเป็นอันตรายแก่ผู้คนหรือทรัพย์สมบัติของผู้อื่นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๕ แลมาตรา ๑๘๖ นั้น

พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงอันก่อให้เกิดอันตรายนอกจากจะเป็นอันตรายต่อชีวิต และร่างกายของผู้อื่นแล้ว ยังหมายรวมถึงการกระทำที่เป็นอันตรายต่อทรัพย์สินด้วย เช่น การทำลาย ทำให้ทรัพย์สินเสียหายดังเห็นได้ในตัวอย่างที่ 82 และ 83 กฎหมายบัญญัติไว้ว่า การ “วางเพลิงจุดเผา ของอย่างใดอย่างหนึ่ง” ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินของตนเองหรือของผู้อื่นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งสิ้น “ผู้ใดเอาเพลิงจุดเผาทรัพย์ของตนเอง แลมิได้ระมัดระวัง ปล่อยให้เกิดเป็นอันตรายแก่ผู้คนหรือทรัพย์สมบัติของผู้อื่นก็ดี หรือจนแทบจะเป็นอันตรายแก่ผู้คนหรือทรัพย์สมบัติของผู้อื่นก็ดี” ดังนั้นผู้กระทำจึงต้องถูกลงโทษด้วย

การเลือกใช้คำที่สื่อให้เห็นพฤติกรรมกระทำร้ายชีวิตและร่างกายหรือการทำลายทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าวบรรยายลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน(ของผู้อื่น)” และเป็น การประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย”

4.1.3.4 ผู้กระทำผิดคือคนคด เป็นการนำเสนอว่า ผู้กระทำผิดเป็นคนที่มีความผิดกรรมปกปิดซ่อนเร้น ไม่ซื่อสัตย์ ลวงให้เข้าใจเป็นแบบอื่น เห็นได้จากการใช้คำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำพราง และแสดงให้เห็นถึงความไม่น่าไว้วางใจ เช่น “ลัก” “ลอบ” “ลวง” “ใช้อุบาย” ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมกระทำผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 84 มาตรา ๒๙๔ ถ้าหากว่าการลักทรัพย์ได้กระทำประกอบด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังว่าต่อไปนี้ในมาตรานี้ คือ

(๑) เข้าไปลักทรัพย์ถึงในเคหะสถาน ที่เจ้าทรัพย์มิได้อนุญาตให้มันเข้าไปก็ดี

(๒) ลักทรัพย์ ในสถานที่บูชาในทางศาสนาที่ดี

(ก) ลักทรัพย์ในที่จอจรไฟ ที่ทำเรือแลที่รับส่งสินค้าก็ดี

...

ถ้าผู้ใดลักทรัพย์ กระทำประกอบด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามาในมาตรา นี้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

ถ้าแลมันผู้กระทำผิดนั้น ได้กระทำโดยอาการหรือโดยอุบายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่ามาในมาตรา ๒๙๓ นั้นด้วยไซ้ ท่านว่ามัน ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 85 มาตรา ๑๐๖ ข้อราชการแลหนังสือ... ถ้าผู้ใดใช้อุบายสืบสวนเพื่อรู้เห็นข้อราชการ หนังสือ หรือแบบแผนนั้นๆ ... ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง แลโทษที่ว่ามาในมาตรานี้ มีตลอดถึง ผู้ลอกคัดเขียนแบบอย่างป้อม, ค่าย, เรือรบ, หรือสถานที่ทำไว้สำหรับยุทธนาการอย่างใดใด หรือล่วงเข้าไปในสถานที่เช่นนั้น อันต้องห้ามมิให้ผู้อื่นนอกจากเจ้าหน้าที่เข้าไปนั้นด้วย

ตัวอย่างที่ 86 มาตรา ๑๒๗ ผู้ใดปลอมตนไปกระทำการเป็นเจ้าของพนักงาน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง ...

ตัวอย่างที่ 87 มาตรา ๑๒๘ ผู้ใดไม่มีอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย แลมันแต่งกายด้วยเครื่องอาภรณ์, หรือใช้เครื่องยศ สำหรับเจ้าพนักงานก็ดี หรือใช้นามตำแหน่งยศ หรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ก็ดี ถ้ามันทำการที่ว่ามันนี้ให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย โดยประสงค์จะให้เขาเชื่อถือว่ามันเป็นผู้มียศบรรดาศักดิ์ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสฐาน คือ สฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง สฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท สฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 88 มาตรา ๒๐๒ ผู้ใดปลอมเงินตราหรือสิ่งของอย่างใดใดซึ่งใช้อย่างเงินตรา ซึ่งรัฐบาลของพระเจ้าอยู่หัวหรือรัฐบาลประเทศอื่น ทำขึ้นเพื่อให้สาธารณชนใช้นั้น ท่านว่ามันปลอมเงินตรา

ผู้ใดแปลงแก้ไขเงินตราพระราชอาณาจักรหรือเงินตราประเทศใดใด ให้ผิดไปจากปกติโดยความเจตนาจะให้คนทั้งหลายหลงเชื่อว่าเป็นเงินตราอันราคาสูงยิ่ง

กว่าจริง ก็ดี หรือมันกระทำอย่างใดใดโดยทุจริตให้น้ำหนักเงินตราอย่างใดใด น้อยลงไปกว่าปกติ ก็ดี ผู้กระทำเช่นว่ามานี้ ท่านว่ามันแปลงเงินตรา

ตัวอย่างที่ 89 มาตรา ๓๐๔ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดใดอันต้อง ประกอบด้วย เอาความเท็จมากล่าวหรือแก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดใดที่มันควร ต้องบอกให้แจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวงให้ผู้หนึ่งผู้ใดส่งทรัพย์อย่าง หนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเองหรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญ หรือให้ เขาถอนหรือทำลายหนังสือสำคัญอย่างใดใดก็ดี ท่านว่ามันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้ กระทำการฉ้อโกงมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่ เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 90 มาตรา ๓๐๖ ถ้าผู้ใดกระทำการฉ้อโกง โดยอุบายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น ว่าต่อไปในมาตรานี้ คือ

(๑) ปลอมตัวเป็นคนอื่นก็ดี

(๒) แก้งแสดงตนว่าเป็นคนใช้วิทยาคมได้ก็ดี

(๓) แก้งปกปิดความที่ได้เอาทรัพย์อย่างใดใดของตนไปขาย หรือวางเปน ประกันหรือจำนำเสียแล้ว แลเพทุบายเอาทรัพย์นั้นมาขายหรือวางเปนประกัน หรือ จำนำอีกหนหนึ่งก็ดี

(๔) เอาทรัพย์อย่างใดใดซึ่งมันไม่มีอำนาจที่จะจับจ่ายได้นั้น ไปขายหรือวาง เปน ประกันหรือจำนำจำหน่ายเสีย ก็ดี

(๕) เอาเปรียบแก่คนอายุน้อยซึ่งยังอ่อนแก่ความรู้ หรือเอาเปรียบแก่คนที่ วิกลจริต ก็ดี ท่านว่ามันผู้มีความผิด ที่ว่ามาในมาตรานี้ ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีก โสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 91 มาตรา ๓๐๗ ผู้ใดเอาเปรียบแก่คนอ่อนอายุ ซึ่งมีความขัดสนหรือเป็นคน วิกลจริต หรือลุ่มหลงอยู่ด้วยการใดใด แลมันเพทุบายให้ผู้อ่อนอายุนั้นลงชื่อใน หนังสือสำคัญอย่างใดใดให้เป็นที่เสื่อมเสียประโยชน์ของผู้นั้นเองหรือเสื่อมเสีย ประโยชน์ของผู้อื่น โดยมิได้รับความทดแทนตามสมควรใช้ ท่านว่าผู้เพทุบาย กระทำการฉ้อโกงเอาเปรียบเช่นนี้ มีความผิดต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่าง 84 - 91 แสดงให้เห็นการเลือกใช้คำกริยาเช่น “ลัก” “ปลอม” “เพทุบาย” ซึ่งเป็นคำในกลุ่มความหมายที่แสดงถึงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นบรรยายการกระทำความผิด โดยคำว่า “ลัก” ก. เอาสิ่งของที่เขาไม่ให้ไปด้วยอาการซ่อนเร้น. “ปลอม” ก. ทำให้เหมือนคนอื่นหรือสิ่งอื่น เพื่อให้หลงผิดว่าเป็นคนนั้นหรือสิ่งนั้น. “เพทุบาย” ก. ทำเล่ห์กล, ทำอุบาย. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

การใช้คำว่า “ลัก” บรรยายพฤติกรรมการกระทำผิด ในตัวอย่างที่ 84 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำน่าจะรู้อยู่แก่ใจว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้กระทำจึงต้องกระทำอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นรู้ ส่วนการใช้คำเช่น “ปลอม” “ใช้อุบาย” “แก้งปกปิด” ในตัวอย่างที่ 84 - 91 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่ “มีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวง” มีพฤติกรรม “ฉ้อโกงเอาเปรียบ” เป็นบุคคลที่เชื่อถือไม่ได้

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นบรรยายพฤติกรรม การกระทำความผิด แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำน่าจะรู้อยู่แก่ใจว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้กระทำจึงต้องกระทำอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นรู้ สืบให้เห็นเจตนาที่ไม่สุจริตของผู้กระทำผิด และการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดเป็นคนที่ไม่มีชื่อเสียงสุจริตบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ไม่ซื่อตรง หรือการประทุพทุจริต” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนคด”

4.1.4 การเลือกใช้ศัพท์ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ประกอบด้วยบทบัญญัติกฎหมายจำนวน 398 มาตรา บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญามีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดค่อนข้างหลากหลาย จากการศึกษาที่มีจำนวนการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดหรือคำแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันจำนวน 116 คำ และมีความถี่ในการเลือกใช้ 725 ครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างคำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

คำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_รวมจำนวน 116 คำ ¹⁹				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด
1	ไม่ระบุลักษณะ	402	55.45	ผู้ใด, ผู้นั้น, บุคคลนั้น

¹⁹ คำและกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดทั้งหมดได้ในภาคผนวก

คำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_รวมจำนวน 116 คำ ¹⁹				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	ตัวอย่าง คำและกลุ่มคำอ้างอิงถึงผู้กระทำผิด
2	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	118	16.28	ผู้กระทำ, ตัวการ, ผู้ใช้ให้กระทำความผิด
3	ระบุว่ามีผิด/มีความผิด	91	12.55	ผู้กระทำความผิด, ผู้ต้องโทษกักขัง, ผู้ต้องคำพิพากษา
4	ระบุว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ	30	4.14	เด็ก, เด็กนั้น
5	ระบุว่าเป็นเจ้าพนักงาน	27	3.72	ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน
6	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย	14	1.93	อึ้งย้ง, ช่องโจร, อึ้งย้งหรือช่องโจร
7	ระบุรายละเอียดพฤติกรรมอื่น ๆ	13	1.79	ผู้พรากนั้น, ผู้ที่เข้าร่วมในการขูดมุนต่อสู้นั้น
8	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	12	1.66	ผู้สนับสนุน, ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด
9	ระบุอาชีพอื่น ๆ นอกจากเจ้าพนักงาน	5	0.69	แพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความทนายความ หรือผู้สอบบัญชี
10	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	5	0.69	ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง
11	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	4	0.55	ผู้ใดโดยทุจริต
12	ระบุเพศ	4	0.55	ชายใด, หญิงใด
รวม (N)		725	100.00	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการจำแนกคำหรือกลุ่มคำที่เลือกใช้อ้างถึงผู้กระทำได้เป็น 8 กลุ่มความหมาย ดังนี้ 1. การใช้คำอ้างถึงแบบทั่วไปโดยไม่ระบุลักษณะ 2. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้ทำ 3. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีผิดหรือมีความผิด 4. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ 5. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นเจ้าพนักงาน 6. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีลักษณะหรือพฤติกรรมอันตราย (ระบุว่าเป็นโจรผู้ร้าย) 7. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุรายละเอียดพฤติกรรมอื่น ๆ 8. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน 9. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุอาชีพอื่น ๆ นอกจากเจ้าพนักงาน 10. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง 11. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ และ 12. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุเพศ

เมื่อพิจารณาด้านความถี่ของเลือกใช้คำดังปรากฏในตารางข้างต้นจะพบว่า กฎหมายฉบับนี้มีการเลือกใช้ศัพท์ที่ไม่ระบุลักษณะของบุคคลคิดเป็นร้อยละ 55.45 และเลือกใช้ศัพท์ที่มีการระบุ

ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล รวมคิดเป็นร้อยละ 44.55 และเมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายและลักษณะของผู้กระทำผิดได้ว่าเป็นสิ่งที่มีผลบังคับใช้กับทุกคนในสังคมเช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ “ผู้ใด” ก็ตามที่เป็น “ผู้กระทำ” สิ่งซึ่งกฎหมายบัญญัติห้ามไว้จะถือว่าเป็น “ผู้กระทำความผิด” และต้องได้รับโทษ ไม่ว่า “ผู้นั้น” จะเป็น “เด็ก” หรือผู้ใหญ่ หรือประกอบอาชีพใด หรือเป็นเพศใด ก็ไม่ได้รับการยกเว้นให้อยู่เหนือกฎหมายได้

เมื่อนำคำอ้างถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวทั้ง 116 คำ มาพิจารณาร่วมกับกลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 พบว่า กลวิธีการเลือกใช้ศัพท์นั้นนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร 4 ภาพ ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ 2. ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย 3. ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย และ 4. ผู้กระทำผิดคือคนคด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.3.1 ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ เป็นการนำเสนอว่าคนที่ เป็น “ผู้กระทำผิด” นั้นคือคนที่ถูกกฎหมายตัดสินแล้วว่ากระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และต้องถูกลงโทษ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการประพฤติปฏิบัติตนอย่างไม่ถูกต้องและการถูกตัดสินว่ามีความผิดหรือกระทำความผิดอ้างถึงผู้กระทำผิด เช่น “ผู้กระทำความผิด” “ผู้ต้องคำพิพากษา” และ “ผู้ต้องหว่ากระทำความผิด” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 92 มาตรา ๕๕ ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวกันก็ได้

ตัวอย่างที่ 93 มาตรา ๑๘๙ ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 94 มาตรา ๒๒ โทษจำคุก ให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น ...

ตัวอย่างที่ 95 มาตรา ๒๐๕ ... ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปด้วยการกระทำโดยประมาทนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...

ตัวอย่างที่ 96 มาตรา ๒๑๕ ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้ายขู่ขู่ขู่จะ ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...

ตัวอย่างที่ 97 มาตรา ๒๑๖ เมื่อเจ้าพนักงานสั่ง ผู้ที่มั่วสุมเพื่อกระทำความผิดตาม มาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากตัวอย่างที่ 92 - 97 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดคือผู้ซึ่งถูกตัดสินแล้วว่ากระทำความผิด มีความผิด และต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังการใช้คำเช่น “ผู้กระทำความผิด” “ผู้ต้องหว่ากระทำความผิด” “ผู้ต้องคำพิพากษา” และ “ผู้ต้องโทษ...” อ้างถึงผู้กระทำความผิด และบรรยายคำสั่งของกฎหมายว่า “ต้องระวางโทษ...” นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดบางครั้งก็มีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มกันกระทำความผิด ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมการรวมกลุ่ม เช่น “มั่วสุม” ก. ชุมนุมกันเพื่อกระทำการในทางไม่ดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) มาประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำความผิด ว่า “ผู้ที่มั่วสุมเพื่อกระทำความผิด...” และบรรยายการกระทำที่ถือเป็นความผิดว่า “มั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย” (ตัวอย่างที่ 96) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นอันตรายต่อสังคม บรรดาคนที่ร่วมกันกระทำความผิดนี้จึงต้องรับโทษตามกฎหมาย

การเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่ตรงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (คำว่า “ผิด”) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำความผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ต้องถูกลงโทษ” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่าเป็น “คนที่ (สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนนี้
มีลักษณะเหมือนกับในกฎหมายลักษณะอาญาประการหนึ่ง นั่นคือ มีการใช้คำว่า “อั้งยี่” นำเสนอว่า
ผู้กระทำผิดคือคนที่ถูกกฎหมายตัดสินแล้วว่ากระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและต้อง
ถูกลงโทษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 98 มาตรา ๒๐๙ ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและม
ความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะ
บุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ตัวอย่างที่ 99 มาตรา ๒๑๑ ผู้ใดประชุมในที่ประชุมอั้งยี่หรือช่องโจร ผู้นั้นกระทำ
ความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือช่องโจร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่า ได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็น
การประชุมของอั้งยี่หรือช่องโจร

จากตัวอย่างที่ 98 และ 99 แสดงให้เห็นว่า “อั้งยี่” นั้นหมายถึงกลุ่มผู้กระทำผิดกลุ่ม
หนึ่ง (ชาวจีน) ซึ่งในกฎหมายระบุไว้ว่า คนที่เป็นอั้งยี่ “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่
เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท” ซึ่งสื่อให้เห็นว่า “อั้งยี่” เป็นผู้ที่ถูกกฎหมายระบุว่ามีความผิดและต้องถูก
ลงโทษเท่านั้น ไม่มีการระบุว่าในกลุ่มผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมอันตรายเช่น “โจรผู้ร้าย”

4.1.3.2 ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย เป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีความ
ประพฤติน่ากลัว มีพฤติกรรมกระทำร้ายอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เห็นได้จาก
การเลือกใช้คำเช่น “ฆ่า” “ประทุษร้าย” “ทำร้าย” บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด และการ
บรรยายว่าผู้กระทำผิดมีอาวุธในครอบครอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 100 มาตรา ๒๘๘ ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต
หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ตัวอย่างที่ 101 มาตรา ๒๘๙ ผู้ใด
(๑) ฆ่าบุพการี

(๒) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

(๓) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(๔) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(๕) ฆ่าผู้อื่นโดยทรามานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

ตัวอย่างที่ 102 มาตรา ๒๙๐ ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ตัวอย่างที่ 103 มาตรา ๒๙๕ ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 104 มาตรา ๒๑๕ ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 105 มาตรา ๑๐๘ ผู้ใดกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นนั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการเตรียมเพื่อประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ หรือรู้ว่ามีผู้จะกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์

หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบหกปีถึงยี่สิบปี

ตัวอย่างที่ 106 มาตรา ๑๓๓ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 107 มาตรา ๑๑๓ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ (๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ (๒) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ (๓) แบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ 108 มาตรา ๑๑๔ ผู้ใดสะสมกำลังพลหรืออาวุธ เตรียมการอื่นใด หรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ หรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ หรือรู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏ แล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ตัวอย่างที่ 109 มาตรา ๑๒๑ คนไทยคนใดกระทำการรบต่อประเทศหรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ตัวอย่าง 100 - 109 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการทำร้าย ทำอันตรายต่อชีวิต เช่น ใช้คำว่า “ฆ่า” “ใช้กำลังประทุษร้าย” “ทำร้าย” บรรยายพฤติกรรมกระทำซึ่งถึงเป็นความผิด

ตัวอย่างที่ 100 - 102 แสดงให้เห็นพฤติกรรมทำให้ผู้อื่นมีอันตรายถึงแก่ชีวิตผ่านการบรรยายการกระทำของผู้กระทำผิดว่า “ฆ่า” ทั้งการ “ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน” และ “มิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย” โดยวิธีการฆ่านั้นอาจเป็นการฆ่า “โดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย”

ตัวอย่างที่ 103 แสดงให้เห็นว่าการทำร้ายผู้อื่นซึ่งมีความผิดนั้นมิได้หมายความเฉพาะการทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงการทำร้ายจิตใจด้วย ดังความว่า “ทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษ ...” ทั้งนี้การกระทำผิดในลักษณะการใช้กำลังประทุษร้ายนั้น ผู้กระทำผิดมักมีอาวุธเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการข่มขู่ทำร้าย หรือมีการรวมกลุ่มคนจำนวนมากเพื่อให้มีพลังในการทำร้าย ดังความในตัวอย่างที่ 109 ว่า “ผู้ใดมีอาวุธตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุก ...” และ “ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุก ...”

ตัวอย่างที่ 104 แสดงให้เห็นว่า “กระทำการประทุษร้าย” ต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ศานุวงศ์ รวมถึงชนชั้นปกครองของประเทศ นั้นมีโทษหนักยิ่งกว่าความผิดที่กระทำต่อราษฎรด้วยตนเอง เพราะเพียงแค่อคิด “ตระเตรียมเพื่อประทุษร้าย” หรือ “รู้ว่ามีผู้จะกระทำการประทุษร้าย” ก็ถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบหกปีถึงยี่สิบปี ซึ่งถือว่าการคิดร้ายต่อพระมหากษัตริย์นั้นต้องรับโทษหนักกว่าการฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาในตัวอย่างที่ 102 เสียอีก ส่วนในตัวอย่างที่ 106 แสดงให้เห็นว่า การ “แสดงความอาฆาตมาดร้าย” หรือแสดงความพยาบาทมุ่งจะทำร้ายต่อพระราชอาธิบดี ราชนินี หรือประมุขของรัฐต่างประเทศ ก็มีโทษฐานจำคุกเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 106 และ 107 แสดงให้การกระทำความผิดฐานเป็นกบฏคือการ “ใช้กำลังประทุษร้าย” หรือ ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ (๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ...” ซึ่งถือเป็นภัยต่อประเทศชาติเช่นเดียวกับการ “เข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ” ต้องระวางโทษสูงสุดคือประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างที่ 110 มาตรา ๒๑๗ ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ตัวอย่างที่ 111 มาตรา ๒๒๒ ผู้ใดกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์ ดังกล่าวในมาตรา ๒๑๗ หรือมาตรา ๒๑๘ ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ตัวอย่างที่ 112 มาตรา ๓๕๘ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงอันก่อให้เกิดอันตรายนอกจากจะเป็นอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของผู้อื่นแล้ว ยังหมายรวมถึงการกระทำที่เป็นอันตรายต่อทรัพย์สินด้วย เช่น การทำลายทำให้ทรัพย์สินเสียหายดังเห็นได้ในตัวอย่างที่ 110 - 112 กฎหมายบัญญัติไว้ว่า การ “วางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้อื่น” เป็นพฤติกรรมที่ “เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สิน” ดังนั้น “ผู้ใดทำให้เสียหายทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุก”

การเลือกใช้คำที่สื่อให้เห็นพฤติกรรมกระทำร้ายชีวิตและร่างกายหรือการทำลายทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าวบรรยายลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย”

4.1.3.3 ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เป็นการนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะกระทำการขัดต่อสิ่งที่กฎหมายบัญญัติ เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงความตั้งใจที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมาย เช่น การใช้คำว่า “เจตนา” หรือถ้อยคำอื่นที่แสดงให้เห็นลักษณะการตั้งใจที่จะกระทำความผิดอย่างเปิดเผยบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 113 มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

ตัวอย่างที่ 114 มาตรา ๖๑ ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้กระทำต่อบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิด ผู้นั้นจะยกเอาความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัวว่ามีได้กระทำโดยเจตนาหาได้ไม่

ตัวอย่างที่ 115 มาตรา ๑๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษา ตามมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 116 มาตรา ๑๔๕ ผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าของพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าของพนักงาน โดยตนเองมิได้เป็นเจ้าของพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เจ้าพนักงานผู้ใดได้รับคำสั่งมิให้ปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ต่อไปแล้ว ยังฝ่าฝืนกระทำการใดๆ ในตำแหน่งหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคแรกตักกัน

ตัวอย่างที่ 117 มาตรา ๑๖๙ ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้ส่งหรือจัดการส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ให้สาบานให้ปฏิญาณ หรือให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 118 มาตรา ๒๑๖ เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มีวามสุ่มเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่าง 113 - 115 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมจงใจขัดคำสั่งของกฎหมายบรรยายการกระทำซึ่งถึงเป็นความผิด เช่น “กระทำโดยเจตนา” เจตนาจะกระทำ” และ “ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาล”

ตัวอย่างที่ 113 และ 114 แสดงให้เห็นว่าบุคคลต้องรับโทษตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีเจตนาที่จะกระทำความผิด ซึ่งเมื่อมีเจตนาที่จะกระทำความผิดแล้วแม้ว่าจะทำพลาดเป้าหมาย คือก่อเหตุกระทำความผิดกับผู้เสียหายผิดคน ก็ไม่เป็นเหตุให้แก้ตัวได้ว่า “มิได้กระทำโดยเจตนาหาได้ไม่” ส่วนตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นความตั้งใจละเมิดคำสั่งห้ามของศาลอย่างชัดเจนว่า “ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาล”

ตัวอย่างที่ 116 – 118 แสดงให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะผู้มีตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานจงใจกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายโดยทำในสิ่งที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจให้กระทำ และไม่ทำในสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้กระทำ โดยตัวอย่างที่ 116 เป็นเจ้าพนักงานได้รับคำสั่งให้หยุดปฏิบัติการตามหน้าที่ แต่ “ยังฝ่าฝืนกระทำการใด ๆ ในตำแหน่งหน้าที่นั้น” ตัวอย่างที่ 117 แสดงให้เห็นการ “ขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมาย” ซึ่งต้องถูกลงโทษ เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ 118 ที่ผู้กระทำความผิดจงใจขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ “เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มีวามสุ่มเพื่อกระทำความผิด...ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษ...”

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงเจตนากระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมาย บรรยายพฤติกรรมการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การจงใจกระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

4.1.4.4 ผู้กระทำผิดคือคนคด เป็นการนำเสนอว่า ผู้กระทำผิดเป็นคนที่มึพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้น ไม่ซื่อสัตย์ ไม่น่าไว้วางใจ ลวงให้เข้าใจเป็นแบบอื่น เห็นได้จากการใช้คำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำพรางและแสดงให้เห็นถึงความไม่น่าไว้วางใจ เช่น หลอกลวง” “ใช้อุบาย” “ปลอม” บรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 119 มาตรา ๓๔๑ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 120 มาตรา ๒๗๑ ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 121 มาตรา ๓๔๒ ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(๑) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(๒) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ 122 มาตรา ๒๘๔ ผู้ใดพาหญิงไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจ

ด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ผู้ใดซ่อนเร้นหญิงซึ่งเป็นผู้ถูกพาไป ตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น

ตัวอย่างที่ 123 มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดปลอม ทำเทียมขึ้น กักไว้ ซ่อนเร้น ปิดบัง ยักย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสารหรือแบบใด ๆ อันเกี่ยวกับส่วนได้เสียของรัฐในการระหว่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ตัวอย่างที่ 124 มาตรา ๒๖๔ ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...

ตัวอย่าง 119 - 122 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เชื่อตรงบรรยายการกระทำความผิดเพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่ถือเป็นความผิดคือการใช้อุบายบางประการหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อหรือเข้าใจข้อมูลบางอย่างผิดไปจากความจริง เช่น “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม...” “ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ...” “ผู้ใดพาหญิงไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง...” โดยผู้ที่มีพฤติกรรมเช่นนี้กฎหมายระบุว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 123 และ 124 แสดงให้เห็นพฤติกรรมการลวงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในอีกลักษณะหนึ่งนั่นคือการทำเอกสารปลอม “ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง..” ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ดังนั้นจึงต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเช่นเดียวกัน

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ชัดเจน มีการใช้อุบายหลอกลวงผู้อื่น สื่อให้เห็นเจตนาที่ไม่ดีของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดเป็นคนที่ไม่มีศีลธรรมสุจริตและเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ไม่ชัดเจน” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนคด”

4.2 การใช้ประโยคคำสั่ง

การใช้ประโยคคำสั่ง (imperative) คือ การใช้ประโยคที่ทำหน้าที่บอกให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1. ประโยคคำสั่งให้ทำ โครงสร้างของประโยคคำสั่งชนิดนี้ในกฎหมายมักขึ้นต้นด้วยคำกริยา เช่น “ให้” หรือมีคำช่วยกริยาบอกความบังคับ เช่น “ต้อง” นำหน้าคำกริยา และ 2. ประโยคคำสั่งห้ามมิให้กระทำ โครงสร้างของประโยคคำสั่งชนิดนี้มักใช้คำประกอบกริยาบอกความห้ามหรือไม่ยอมให้ทำการต่าง ๆ เช่น “อย่า” หรือ “ห้าม” นำหน้าคำกริยา โดยการใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมายนั้นจะมีประธานของประโยคหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้ามีภาคประธาน ส่วนใหญ่ประธานของประโยคจะใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 คือคำว่า “ท่าน”

4.2.1 การใช้ประโยคคำสั่งในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

จากการศึกษากฎหมายลักษณะโจรในสมัยสุโขทัยซึ่งเป็นกฎหมายที่จารึกลงบนแผ่นศิลารูปใบเสมาซึ่งมีพื้นที่ในการจารึกตัวบทกฎหมายน้อย คือมีเพียง 2 ด้าน/หน้าเท่านั้น ทำให้ภาษาที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายเป็นสำนวนภาษาที่ค่อนข้างสั้นและกระชับแตกต่างกับภาษาที่ใช้ในพระอัยการบางฉบับในกฎหมายตราสามดวงที่ตราขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกก็ยังคงมีการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งเช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ

โครงสร้างประโยคคำสั่งที่พบใช้ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร เช่น “ท่านให้...” หรือ “ให้...” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 125 ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 1, บรรทัด 10 - 16

10. ท) เสดจในตรีมุขเสวียบุญสุกตงักฤตยแลวบเหิงกลายทานเสดจ...ดววยบุรีฝูงพาลแ
11. ลฝูงโลก เพื่อจะไหฝูงโลกอนันกงวรสตวทงหลายม่วนญิงชาย ศรมนพราหมณา.....
12. นิยายอนนพระองคทานไตเสวียในอะธิปตยจกัไครขดตพระราชสีมานีดงมनुธรรม

13. (อย่าง) พรณารามราชอนัฝูงสาธูแสดงยศปรากฏสุขชวลูกหลานขนาดเปน (หลัก) กลาย

14.พระราชโองการบรมเอาพรหนกัหนาจิงทานไทรตราพระราชพรชญาบดี

15.ใหญ่ขุนมนตวานบริวารไพร่ฝ่าทงหลายถวนเมืองเลกเม็

16. (องใหญ่)ราชศึมาทงหลายนี้ใสกลางเมืองสุโขไทยอนัเป็นประธานกิงในเม็

คำแปล ... (พระองค์)เสด็จในพระที่นั่งตรีมุข ภายหลังเสวยสุขจากการทำ พระองค์ให้บริสุทธ์และทรงตั้งพิธีทางไสยศาสตร์แล้วไม่นาน พระองค์เสด็จออกพร้อม ด้วยบุรีฝูงพาลและฝูงโลก (ข้าราชการบริวารฝ่าในทั้งอ่อนและแก่) เพื่อจะให้คนในโลกนี้ ที่ยังทุกข์กังวล สัตว์ทั้งหลาย ทั้งหญิงชายและสมณพราหมณ์ ได้พุดกันว่า ในอันที่ พระองค์ท่านได้เสวยราชย์นั้น ทรงปรารณาจักชัตเกลา (ทำให้บริสุทธ์) พระราชศึมานี้ ประดุจเดียวกับมนุษยธรรม (กฎหมายที่ปกครองมนุษย์) แบบอย่างพ่อขุนรามราช ที่ ฝูงคนแสดงยศปรากฏสุขมาชวลูกหลานสูงสุดและมั่นคง เหตุฉนั้น สมเด็จพระราม ราชธาธิราชจึงมีพระราชโองการอันยิ่งใหญ่ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นบังคับใช้แก่ลูกขุน มุลตวานบริวารไพร่ฝ่าทงหลาย ถ้วนทุกเมืองเล็กเมืองใหญ่ทงหลายในพระ ราชอาณาจักรนี้ไซ้ร้ กลางเมืองสุโขไทยอนัเป็นประธานกิงแห่งเมืองทงหลาย...

จากตัวอย่าง 125 มีการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่ง “ท่านให้...” ในประโยค “...ท่านไทรตรา พระราชพรชญาบดี...ใหญ่ขุนมนตวานบริวารไพร่ฝ่าทงหลาย...” หมายความว่า “ท่านมีพระราช โองการอันยิ่งใหญ่ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นบังคับใช้แก่ลูกขุนมุลตวานบริวารไพร่ฝ่าทงหลาย” โดย คำว่า “ท่าน” นั้นหมายความถึง “สเด็จพระพิตรมหาราชบุตรราม ราชธาธิราชศึบรมจักรพรรดิราช) (ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร ด้าน 1 บรรทัด 2) พระมหากษัตริย์ ผู้มีพระราชโองการให้ตรากฎหมายนี้ (ให้จารึกกฎหมายนี้ลงบนแผ่นศิลา)

ตัวอย่างที่ 126 ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 1, บรรทัด 40 – 45, มาตรา 3

40. ตรานิงโสด ในบ้านผู้จกกล่าวนี้แล แลมีคโมยลกกผู้คนทานไปจอตนกตี ไป กลายบ้านของตนกตี

41. คโมยอนนลกกวัดควายช่างมาสชช.....อนนไต่ไปจอตไปกลายตนกตีให้นาย เจ้าบ้านเจ้า

42. เรือน.....พิจารณาคนร้วาคคโมยจริง เอาจงได้แลเอาคโมยอนน อิกของ.....

43.เจ้าไทวาท่าจิงจริงจิงขนาดอนนเจ้าของบมิได้ให้คงไปตามหาสกกอนน ดจ้.....

44. -----(ชำรุด)

45. -----(ชำรุด)

คำแปล ○ มาตราหนึ่งโสด ถ้ามีผู้นำสงสัยว่าเป็นขโมยลักผู้คนท่านมาลับ ๆ ล่อ ๆ ไกล่ตนหรือไกล่เรือนตนก็ดี ขโมยลักวัวควายช้างม้าสัตว์ใดๆ ไปไกล่ตนก็ดี ให้เจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณาดู ถ้ารู้ว่าเป็นขโมยจริง ก็ให้จับตัวให้ได้และเอาขโมยและสิ่งของ(ไปส่งแก่)เจ้าไท

ตัวอย่างที่ 127 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 1 – 6, มาตรา 3*

1. นิงให้ไต่แกมนนผู้ขอยนนผิผู้ขอยคโมยจกไปแลไต่ด้วยคโมยผู้นน
2. ไสท่านบมิไต่ให้แก่มนนขอยคโมยคนนชวามนนเหนคนชนนหลากดงชนน
3. แลมมนเอาพิจารณาโดยพระประชูปติท่านจึงพเจ้าของบานนี้ ดวยบานนี้ดงชนนดวย
4. กัตินจเพิงไต่บเนจแลถอนนนี้ไปอุเบกษาแลอยู่ตวงเจ้าของไปเถิงแลจิงจกเอามน
5. มา ท่านแต่งให้เชนดงเพื่อนนนี้ ขนาดนิงใส ท่านแต่งโดยอนัวาภาค อุเบกษาอยู่แ
6. ลไปเองกอนนนี้แลแมนญงมีสญาควยคโมยใสท่านญงบังคับเมื่อหน้า

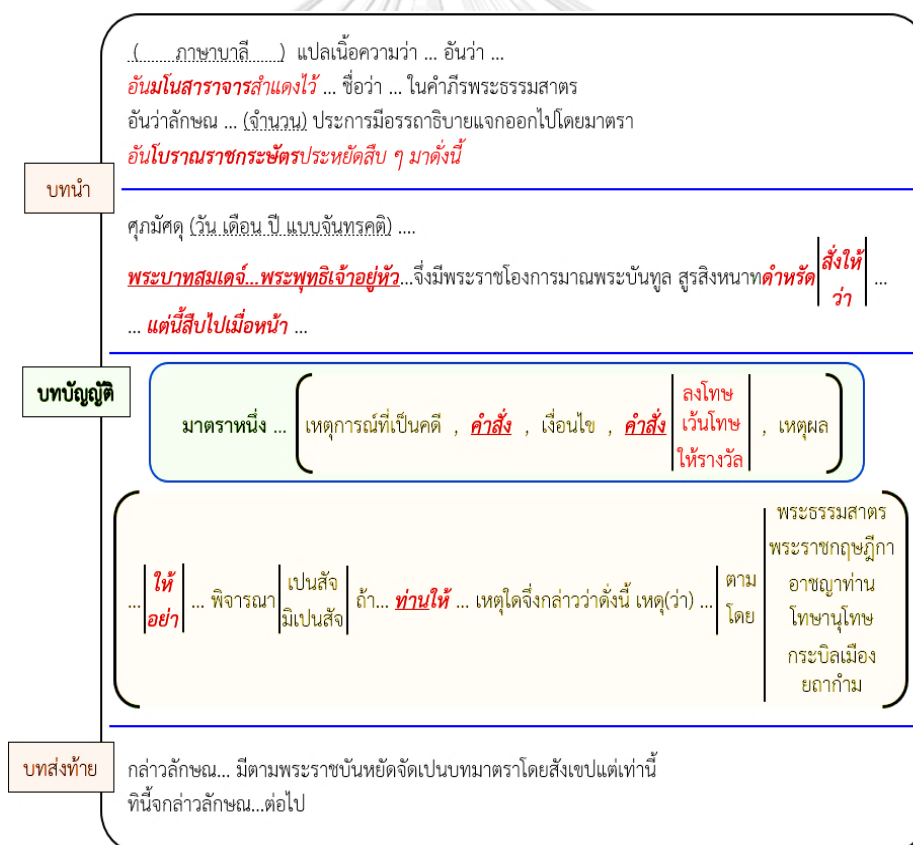
คำแปล ถ้ามีผู้ช่วยจับกุมขโมยได้ก็ให้รางวัลแก่ผู้นั้น ผิดว่า (ถ้า) ผู้ช่วยขโมยจกไปด้วยและจับมาได้พร้อมขโมยนั้น ท่านไม่ให้สินรางวัลแก่มันผู้ซึ่งช่วยขโมยนั้น ด้วยเหตุว่า มันรู้ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์และหมายจะได้บำเหน็จรางวัลช่วยจับขโมยตามพระราชบัญญัติ รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงได้เข้าจับด้วย เข้าในลักษณะ "อุเบกษา" คือ วางเฉย รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงจับขโมยส่งให้ ท่านให้ถือว่าเป็นเพื่อนขโมย และถือว่าเข้าลักษณะวางเฉยเสียขั้นหนึ่งก่อน หากต่อไปข้างหน้าพบว่ามีข้อสัญญากับขโมยก็ให้บังคับคดีเอาความผิดด้วย

ตัวอย่างที่ 126 และ 127 ข้างต้น เป็นกฎหมายในมาตราเดียวกัน ในตัวอย่างที่ 126 ข้อความในจารึกค่อนข้างชำรุด แต่ก็เห็นได้ว่าเนื้อหากฎหมายเป็นคำสั่งของ “ท่าน” ที่ให้เจ้าของบ้านจับตัวคนที่ต้องสงสัยว่าเป็นขโมยมาพิจารณาดู ถ้าเห็นว่าเป็นขโมยจริง ๆ ก็ให้นำตัวส่ง “เจ้าไท” (กษัตริย์สุโขทัย) ในประโยค “ให้นายเจ้าบ้านเจ้าเรือน.....พิจารณาคณรูวาคโมยจริง เอาจุงได้แลเอาคโมยนนี้ อักของ...เจ้าไท”

ส่วนตัวอย่างที่ 127 “ท่าน” สั่งไม่ให้รางวัล (“ท่านบ่มีไต่ให้...”) กับคนที่ทำที่ไปช่วยจับขโมย เพราะหวังเงินรางวัล ให้ถือว่าคนนั้นเป็นเพื่อนขโมยและผิดในข้อหาอุเบกษา “ท่านแต่งให้เซนต์ง เพื่อนนนี้ ขนาดนิงไสท่านแต่งโดยอนัว่าภาคอุเบกษา” ซึ่งในภาษากฎหมาย หมายถึง “การทำที่ไม่แยแส” (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 – 2555 : 117)

4.2.2 การใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมายตราสามดวง

จากการศึกษากฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นกฎหมายที่มีที่มาจากจารีตประเพณีกฎหมายโบราณหลากหลายฉบับ ผู้วิจัยพบว่าสำนวนภาษาที่ใช้ในการบัญญัติตัวบทพระอัยการแต่ละฉบับในกฎหมายตราสามดวงนั้นมีความแตกต่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามยังมีโครงสร้างการใช้ภาษาบางส่วนที่คล้ายกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นโครงสร้างภาษาในบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวงในภาพรวมได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงโครงสร้างภาษาในบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวง

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นว่า ประโยคคำสั่งในบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวงนั้นมักปรากฏใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานของประโยคเสมอ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 128

๑ ศุภมัตต พุทธศักราช ๑๘๙๕ สัษสังวัจฉระระนัถสัถวเบญศก

อาสาทมาศศุขปักษะยจัตุถฤษดีโสรวาร สุภมทรตีสารมาณะ พระบันฑุลสุร
 สีนหาท วรราชโองการมหาพารฤทธิสิทธิพระราชาอาชญา สมเด็จพระเจ้า
 รามาธิบดี ทศศรีสุนทรบรมจักรพรรดิสรบวรธรรมิกมหาราชาธิราช ขาดิทธิหริน
 อินทรเดโชไชย มหาสริยสวรระยา เทพาดิเทพตรีภูวณารถบรมบาทพิตรพระพุทธิ
 เจ้าอยู่หัวมีพระเมตตาเปนบุเรจาริกภาพ เพื่อจระงับดับสรรพทุกขแห่งราษฎร
 มิให้มีเกียดองกระทำพละการล่วงเกินแก่กันได้ จึงดำหรััดให้ตราพระราช
 กฤษฎีกา คำนับนี้ เพติยแก่เขาเจ้าเง่ายุพราช แลพฤตามาตยมนตรี พิริโยธา
 เสนาบดีนักมุกขขุนหมื่น สพสังกัตพรรณ อันมีในพระอาณาเขตแ่วนแคว้น
 กรุงเทพมหานคร บวรทวารวดีศรีอยุธยามหาดิลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย
 ตั้งแต่นี้สืบไปเมื่อน้ำ อันว่าลักษณเลมิตมีประการต่างต่าง คคือกระทำเหนือ
 พระราชบัญญัติแลขัดพระบันฑุลพระโองการ แลมิได้กระทำตาม ตรัสใช้แล
 เพโทบาย เอาแต่เงินทองสิ่งของ ของเขาให้เสียราชการไป แลข่มเหงราษฎร
 เอามาจำจองเกบเอาเงินทอง ลูกเมียข้าคนท่านมาเปนอนาประโยชน์ แก่ตนแล

ป้องกันผู้มีคดี แลผู้ร้ายไว้มิให้ส่งให้แก่กระลาการแลต่อตีดานาย มหาดิไท
 พธำมรง }
 ดาบ }
 นายนักการนายคุมผู้ไปเรียกหา แลแปลง พระธรรมนุญแปลงพระโองการแล
 แปลงพระราชบัญญัติกำหนดกฎหมายแลแปลงตราสารสำนวนถ้อยคำท่านเสีย แล
 เสียถ้อยคำอื่นเข้า แลโลกนักรักใจใหญ่ใฝ่สูงให้เกินศักดิ์ มักใคร่กระทำตนให้ล้น
 เหลือบันดาศักดิอันท่านให้แก่ตน แลทงองอาจมียำมีกลัวแลมิจำพระราชนิยม
 พระเจ้าอยู่หัวบัญญัติไว้ แลกระทำผิดตระทรวงล่วงกรมอันท่านอายัดไว้โดย
 ตระทรวงการแลท่านสั่งให้กระทำการในสถานแห่งใดใด มิได้กระทำตามทำนอก
 ทำเหนือทำเหลือทำเกินรับสั่งแลเกียดคร้านละเมินราชการเสียแลอำพรางบังอาจ
 กันโขกราษฎรให้ได้รับความเดือดร้อน ท่านให้มีโทษจหนักแลลักษณโทษสำหรับ

เลมิตวางเลมิต }
 อำพรางวางอำพราง }
 บังอาจวางบังอาจ }
 กันโขกรวางกันโขก }
 นี้มี ๑๐ สถาน ๆ หนึ่ง คือ ... ถ้าแลเสนาบดีมุกขมนตรี

ขุนหมื่นพันทนายจำเสมียนผู้ใดมิได้กระทำตามพระราชบัญญัติค่านับนี้ก็ดี ถ้าผู้ใด
รู้เห็นพอใจด้วยผู้ใด ๆ ซึ่งมีได้กระทำตามพระราช กฤษฎีกานี้ก็ดี แล้วเห็นมิได้

เลมิตแลรวางเลมิต
บังอาจรวางบังอาจ
อำพรางและรวางอำพราง
กันโขกรวางกันโขก }
พอใจแต่ว่ามีได้เอามาว่ากล่าวพิตทูลก็ดี ท่านว่าผู้นั้น

๘
๗
๖
๕
๔
๓
๒ }
มหันต }
ปถม }
มัทยม }
อวสาน }
ให้ลงราชทัณฑ์เปน } โทษคือโทษ }
สการ แลสถานหนึ่งเป็นลำดับ

ถานโทษอันหนักแลเบาโดยพระราชกฤษฎีกาท่านกล่าวไว้

(พระอาการอาชญาหลวง)

จากตัวอย่างที่ 131 มีการใช้คำว่า “ท่าน” ในหลายตำแหน่ง โดย “ท่าน” ในประโยคคำสั่ง
เกือบทุกตำแหน่งนั้นหมายถึงพระมหากษัตริย์ผู้สั่งให้ตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้ปกครองคนในพระ
ราชอาณาจักรซึ่งจากตัวอย่างที่ยกมานี้หมายถึง “สมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีิน ทศศรีสุรินทร
บรมจักรพรรดิสรบวรธรรมิกมหาราชธิราช ขาติหริหรินอินทรเดโชไชย มไหสริยสวรรยา เทพาทิเทพ
ตรีภูวนารถบรมบาท บพิตรพระพุทธิเจ้าอยู่หัว” หรือ “พระเจ้าอยู่หัว”

“ท่าน” ในกฎหมายตราสามดวงนอกจากจะหมายถึงพระมหากษัตริย์ผู้ทรงบัญญัติกฎหมาย
แล้ว ยังหมายความถึง “พระโมนสารฤาษี” ด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 129 ๑ มาตราหนึ่ง ขุนมนตรีผู้พิพากษาคติราชฎร ให้เลงดูคตินั้นควรด้วย
สถานใด แลพิจารณาคุณลคตถึงถ่องแท้ แลถ้อยคำสำนวนแห่งโจทแห่งจำเลยให้เล
อียด แลให้กำหนดต้นคตี่แห่งโจท แลระบุสำนวนแห่งจำเลยไว้ให้หมั้น แลให้
เอาปัญหาสอดส่องดู คำโจทจำเลยให้แจ้งว่าค่างผู้ใดพิรุท แลเห็นว่าอรรถคตี่
ข้อความ ค่างผู้พิรุทเปนนิลโทษแท้แล้ว ก็ฝั่งให้หมายพิรุทไว้ แลให้เรียงโทษให้
ชอบตามถ้อยคำสำนวนโจทจำเลย แลบอกให้โจทจำเลยรู้เห็นผิดแลชอบโดย
ยุติธรรม แลอย่าให้ราชฎรได้ความเดือดร้อน ท่านว่าผู้นั้นมิบำเหนดบำรุงแผ่นดิน
พระเจ้าอยู่หัวให้จำเรีญ แลลักษณบำเหนดนั้นมี ๕ ประการคือ ผู้ใดไปการณรงค์
สงคราม ได้รับกันฆ่าศึกได้ชนช้างมีไชยชำนะแก่ศัตรู ก็เป็นบำเหนดประการ ๑

ผู้ใดเอาสมักภักพวกมาอาษาเมื่อการศึกษา สู่เสียชีวิตรเอาไชยชำนะแก่ศัตรู ก็เป็นบำเหนดประการ ๑ คือศัตรูหมู่ร้ายมาปล้นบ้านปล้นเมือง แลมีผู้วอดอาษา เอาพระนครไว้ หมี่ให้เสียแก่ข้าศึกก็เป้นบำเหนดประการ ๑ คือผู้บำรุงพระราช ทรัพย์ในท้องพระคลัง ให้มั่งคั่งบริบูรณ์โดยประเวณีธรรมแลหมี่ให้เคื่องใจราษฎร ก็เป้นบำเหนดประการ ๑ คือผู้พิจารณาพิภกษาอรรถคดีชอบตามประเวณีโดยสัจ โดยธรรม หมี่ให้ราษฎรได้ความเดือดร้อน ก็เป้นบำเหนดประการ ๑ ถ้าแลผู้มี บำเหนดในแผ่นดิน ๕ ประการนี้มีโทษเป้นประการใด ๆ ก็ให้สมเดจ์พระเจ้าอยู่ห้วง ดไว้ก่อน ถ้าโทษถึงตายนอกจากกระบดต่อพระเจ้าแผ่นดิน ก็ควรให้ทวนแลริบ ราชบาท ถ้าโทษริบราชบาทแลทวนก็ควรให้ปรับไหม ถ้าโทษถึงปรับไหมก็ควรให้ ภาคทานที่ไว้แลทานให้ผ่อนหย่อนโทษไว้ดังนี้ เพราะว่ามีบำเหนดนั้นมิคุณแก่ แผ่นดินพระเจ้าอยู่ห้วง

(พระอัยการอาชญาหลวง)

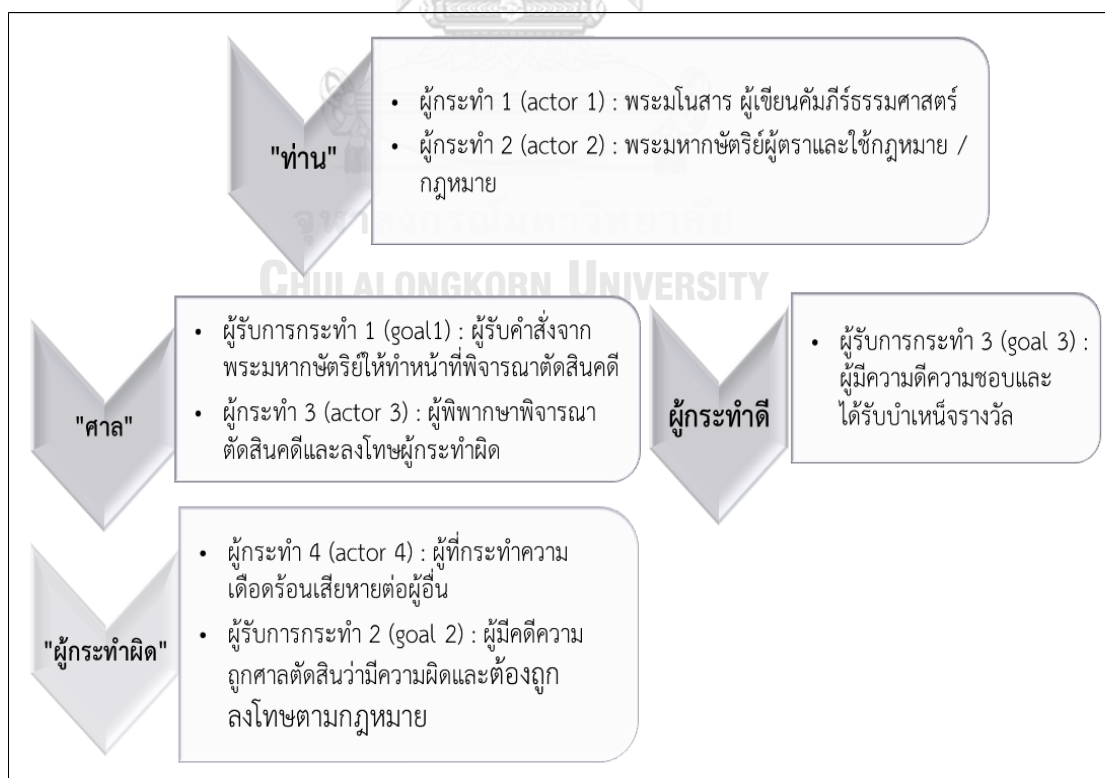
จากตัวอย่างที่ 129 บทบัญญัติกฎหมายประโยคแรก “ขุนมนตรีผู้พิภกษาคดีราษฎร ให้เลง คุกคินั้นควรด้วยสถานใด แลพิจารณาตุ้มลคดีจึงถ่องแท้ แลถ้อยคำสำนวนแห่งโจทแห่งจำเลยให้ เลือดยด แลให้กำหนดต้นคดีแห่งโจท แลระบุสำนวนแห่งจำเลยไว้ให้หมั้น แลให้ ...” แสดงให้เห็นการ ละประธานของประโยค คือ “ทวน” ซึ่งหมายถึงพระมหากษัตริย์/พระเจ้าอยู่ห้วงผู้ตราและใช้ บทกฎหมายมาตรานี้

คำว่า “ทวน” ที่มีปรากฏในประโยคถัดมาว่า “ทวนว่าผู้นั้นมีบำเหนดบำรุงแผ่นดินพระ เจ้าอยู่ห้วงให้จำเรี่ย ... ถ้าแลผู้มีบำเหนดในแผ่นดิน ๕ ประการนี้มีโทษเป้นประการใด ๆ ก็ให้สมเดจ์ พระเจ้าอยู่ห้วงดไว้ก่อน” นั้นมิได้หมายถึง “พระเจ้าอยู่ห้วง” หากแต่หมายถึง บุคคลที่กำลังสอนและ สั่งให้พระเจ้าอยู่ห้วงดเว้นโทษหรือลดโทษให้กับผู้มีบุญคุณแก่แผ่นดิน ซึ่ง “ทวน” ในที่นี้ก็คือ “พระ มนุสสาร” หรือ “พระมนัสสารฤๅษี” ผู้แต่งคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ที่พระมหากษัตริย์ทรงยึดเป้น กฎหมายแม่บทของกฎหมายอื่นทุกฉบับนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 130 ๑ พระมนัสสาราจารย์ทวนกล่าวไว้ว่า ถ้าจทำพรหมศักติให้ตั้งทศกุตล กรรมบท ๑๐ ลงเอาเอกจิตร ๑ บวกแล้วเอาปัญจอินทริย ๕ คูณเป้นเกณมะโน ทุจจริตเกณเลมิตตราไว้ แล้วตั้งเลมิตลงเอาปัญจอินทริย ๕ ทารลัพท์ได้ ๑๑ เป้นเกณ วจุทจริตค่าทานจึงตั้งเกณเลมิตเอา ๑๑ ทารลัพท์นั้นเอาออกตั้ง ๙ ถานถานแรกเอา ๕ คูณเป้นเกณ ภายทุจจริตตราไว้ ถาน ๓ เอา ๗ คูณเป้นกายทุจจริตซ้ำค่าตราไว้ ถาน ๔ เอา ๘ คูณเป้นเกณกายทุจจริตตีทริบตราไว้ ถาน ๕ เอา ๙ คูณเป้นเกณกาย

จากบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรและกฎหมายตราสามดวงที่ยกมา เป็นตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “ท่าน” ที่ปรากฏใช้เป็นประโยคคำสั่งในบทบัญญัติกฎหมายนั้น หมายถึงบุคคล 2 จำพวก ได้แก่ 1. “ท่าน” หมายถึง พระมโนสารฤาษี 2. “ท่าน” หมายถึง พระมหากษัตริย์/พระเจ้าอยู่หัว อย่างไรก็ตามการใช้คำว่า “ท่าน” ในตำแหน่งประธานของประโยค คำสั่ง “ท่านว่า...ให้/อย่าให้...” ส่วนใหญ่นั้นหมายถึง “พระมหากษัตริย์” ซึ่งเป็นทั้งผู้ตราและผู้ใช้กฎหมาย และส่งผลให้พิจารณาได้ว่าคำสั่งของพระมหากษัตริย์ในยุคสมัยนี้ก็คือ “กฎหมาย” ดังความตอนหนึ่งในพระธรรมสาตราว่า “... สาขคดีทั้งหลาย ... อันบูรณราชกระษัตริ... มีพระราชบัญญัติ ดัดแปลงตกแต่งตั้งเป็นพระราช กำหนดกฎบทพระอายุการไว้โดยมาตราเป็นอันมากทุกทุกลำดับ กระษัตริมาตราบเท่าทุกวันนี้ ...”

จากรูปแบบการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่ง “ท่านว่า...ให้/อย่าให้...” ที่พบได้เกือบทุกมาตรา ในบทบัญญัติกฎหมายยุคสมัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่พิจารณาจากการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในกฎหมายยุค จาริตประเพณีได้ดังนี้

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในยุค กฎหมายจาริตประเพณี

การใช้ประโยคคำสั่งที่มีคำว่า “ท่าน” เป็นประธานของประโยคในบทบัญญัติกฎหมาย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายตราสามดวง) นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายแล้ว ยังแสดงให้เห็นอีกว่าพระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงใช้อำนาจอย่างไร้ขอบเขต เพราะถึงแม้พระองค์จะมีอำนาจล้นพ้นดุจเทพเจ้า (ด้วยแนวคิดเรื่องความเป็นสมมุติเทพของพระมหากษัตริย์) หากแต่พระองค์ก็ทรงจำกัดอำนาจนั้นโดยหลักธรรมตามที่ปรากฏในพระธรรมศาสตร์ (สังเกตได้จากมีการใช้คำว่า “ท่าน” ที่หมายถึงพระมโนสารฤๅษี/พระมนู ผู้เขียนคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายหมายในสมัยนั้นขึ้นจากการเหาะไปจดจำมาจากกำแพงจักรวาล) นอกจากนี้การที่ในบทบัญญัติกฎหมายมีการใช้คำว่า “ท่าน” ซึ่งหมายถึงพระมหากษัตริย์ เป็นประธานในประโยคคำสั่งยังแสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติกฎหมายทุกข้อคือคำสั่งของพระมหากษัตริย์ ทำให้การกระทำใดก็ตามที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายจึงเปรียบเสมือนการกระทำที่ขัดต่อพระมหากษัตริย์ ดังนั้นผู้กระทำผิดกฎหมายจึงหมายถึงผู้ที่กระทำผิดต่อพระมหากษัตริย์ และการกระทำผิดต่อพระมหากษัตริย์แสดงให้เห็นถึงการเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” นั้นเอง

4.2.3 การใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

จากการศึกษากฎหมายลักษณะอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับแทนกฎหมายตราสามดวง ผู้วิจัยพบว่าสำนวนภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญานี้แตกต่างกับสำนวนภาษาที่ใช้ในกฎหมายตราสามดวงมาก แต่ยังคงมีลักษณะบางประการที่ในกฎหมายฉบับนี้ใช้เหมือนกับกฎหมายตราสามดวง นั่นคือ การใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งว่า “ท่านให้...” “ท่านว่า...(ให้)...” และ “ให้...” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 132 ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเปนนิตถภาคล่วงแล้ว ๒๔๕๐ พรรษา ...
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์...พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
 พระราชดำริห์ว่า ... พระราชกำหนดบทพระอัยการที่ได้ตั้งมาเปนครั้งเปนคราวนี้
 เมื่อล่วงเวลาช้านานเข้า ก็มีมากมายซับซ้อนกัน เกิดลำบากแก่การที่จะพิพากษา
 อรรถคดี โดยการบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงมาพันเหตุลวงสมัยที่จะต้องให้พระราช
 กำหนดบทพระอัยการที่กระษัตริย์พระองค์แต่ก่อน ๆ ได้ทรงบัญญัติไว้หลายชั่ว
 อายุคนแล้ว ...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดให้ตั้งกรรมการ
 เสนาบดี ...ช่วยกันตรวจชำระร่างกฎหมายลักษณะอาญาที่ร่างใหม่ ... จนถึงเดือน
 กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๖ การตรวจชำระร่างกฎหมายลักษณะอาญาสำเร็จ

ได้ตั้งพระราชประสงค์ ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ... ทรงตรวจแก้ไขด้วยพระองค์
เองอีกชั้นหนึ่ง และได้ทรงปลุกษาในที่ประชุมเสนาบดีเห็นชอบโดยพระราชบริหาร
แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติสืบไปดังนี้

ตัวอย่างที่ 133 มาตรา ๑ ให้เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า กฎหมายลักษณะอาญา
มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๑ เดือน
กันยายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๗ เป็นต้นไป
มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้กฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิก
(๑) บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายที่มีแจ้งอยู่ในบาญชีข้างท้ายกฎหมายนี้
(๒) ข้อความในพระราชกำหนดกฎหมายแลกฎหมายข้อบังคับอื่น ๆ บรรดาที่
กฎหมายนี้บัญญัติว่าต้องมีโทษ หรือยกเว้นไม่ต้องมีโทษ ให้ใช้กฎหมายนี้แทน
(๓) บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายแลกฎหมายข้อบังคับอื่น ๆ ที่มีเนื้อความขัดกับ
กฎหมายลักษณะอาญานี้

ตัวอย่างที่ 134 มาตรา ๕ เพื่อจะมีให้เกิดมีความสงไสยในบทกฎหมายนี้ ท่านจึงให้
อธิบายคำสำคัญต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานในมาตรา ๖ ต่อไปนี้ และให้ถือตามความ
อธิบายนั้นเสมอไป เว้นไว้แต่เมื่อคำสำคัญเหล่านี้ คำใดไปปรากฏในที่ใด ซึ่งมี
เนื้อความขัดกันกับความอธิบายในมาตรา ๖ นี้ใช้ จึงให้ถือเอาเนื้อความในที่นั้น
เป็นหลัก

ตัวอย่างที่ 135 มาตรา ๖ (๑) คำว่า กระทำ นั้น ท่านให้ถือว่า ไม่หมายความแต่เฉ
พาะการที่บุคคลกระทำ ให้หมายความได้ตลอดถึงการละเว้นการซึ่งกฎหมาย
กำชับให้กระทำ แลผลแห่งการที่ละเว้นนั้นด้วย
(๒) ผู้ใดกระทำการอันใดที่ตนมิได้มีอำนาจจะทำได้โดยชอบด้วย
กฎหมาย ท่านว่า ผู้นั้นกระทำมิชอบ
(๓) ผู้ใดกระทำการแสวงหาประโยชน์ เพื่อตนเองก็ดี เพื่อผู้อื่นก็ดี
อันเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลเกิดเสียหายแก่ผู้อื่นด้วยใช้
ท่านว่า ผู้นั้นกระทำการทุจริต
(๔) ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเจตนาจะให้ผู้อื่นขาดเสีย
ความชอบธรรมที่เขาควรมิควรได้ ท่านว่า ผู้นั้นกระทำการฉ้อโกง

(๕) ผู้ใดทำสิ่งของเทียม โดยเจตนาจะให้ผู้อื่นหลงว่าเป็นของแท้ ท่านว่า ผู้นั้นทำของปลอม

(๖) ผู้ใดกระทำการอันใด ซึ่งกฎหมายที่คงใช้อยู่ในเวลานั้นบัญญัติว่า จะต้องถูกทำโทษ ท่านว่า ผู้นั้นกระทำความผิด ...

ตัวอย่างที่ 136 มาตรา ๑๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้อោ
มันไปตัดศีรษะเสีย

ตัวอย่างที่ 137 มาตรา ๑๙๓ ผู้ใดกระทำแก่เรือที่ใช้เดินเล็กดี แก่ประการ, ทุ่น, แล เครื่องหมายอย่างใดใดซึ่งท่านสถาปนาไว้ณะที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสวดแล ปราศจากภัยอันตรายแก่การเดินเรือก็ดีให้ของนั้น ๆ ชำรุดเสียไป หรือมันกระทำการอย่างใดใด อันสามารถอาจจะให้เรือเดินเล็กละเอียดติดตัน หรือเป็นอันตรายล่มจม ลงก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ถ้าแลได้มีเหตุร้ายเกิดขึ้นจนเรือเดินเล็กลำใดเคยติดตัน หรือล่มจมลง ไป เพราะเหตุที่มันกระทำผิดใช้ ท่านว่ามันต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป จนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 138 มาตรา ๓๓๒ ความผิดที่เป็นโทษนั้น คือบรรดาการกระทำผิดที่ท่าน บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๓๓๔ จน ๓๔๐ แห่งกฎหมายนี้ แลท่านกำหนดอาญา สำหรับความผิดฐานโทษไว้ต่างกันเป็น ๔ ชั้นดังนี้ คือ

ชั้น ๑ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินกว่าสิบบาท

ชั้น ๒ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินกว่าห้าสิบบาท

ชั้น ๓ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่ง จำคุกไม่เกินสิบวัน ฐานหนึ่งปรับไม่เกินห้าสิบบาท ฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่นว่า นี้ ด้วยกัน

ชั้น ๔ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่ง จำคุกไม่เกินเดือนหนึ่ง ฐานหนึ่งปรับไม่เกินร้อยบาท ฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่น ว่านี้ ด้วยกัน

จากตัวอย่างที่ 133 - 136 จะเห็นว่า ประโยคคำสั่งในบทบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญานั้นมี 2 ประเภท คือ 1. ประโยคที่ละประธานของประโยค คือไม่ปรากฏใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานของประโยค แต่ขึ้นต้นคำกริยาแสดงการสั่ง “ให้” เลย และ 2. ประโยคคำสั่งที่ไม่ละภาคประธาน คือมีการใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานของประโยคด้วย

คำว่า “ท่าน” ซึ่งใช้เป็นประธานของประโยคคำสั่งในกฎหมายฉบับนี้อ้างถึง “พระมหากษัตริย์” ผู้ตราและผู้ใช้กฎหมายเช่นเดียวกับในกฎหมายตราสามดวง ดังเห็นได้จากข้อความใน ตัวอย่างที่ 132 ว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์...พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์ว่า... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ... จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติสืบไป”

ตัวอย่างที่ 134 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคคำสั่งในกฎหมาย “ท่านให้...” หรือ “ให้...” นั้นมักปรากฏใช้ร่วมกับประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล เป็นการแสดงให้เห็นว่าคำสั่งของกฎหมายหรือของ “ท่าน” นั้น ไม่ใช่การแสดงอำนาจบังคับแต่เพียงประการเดียว หากแต่เป็นการกำหนดให้ทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ อันมีที่มาของเหตุผลในคำสั่งนั้น ดังเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 5 ที่ “ท่านให้” เขียนคำอธิบายความหมายของคำสำคัญต่าง ๆ ไว้ในมาตราต่อไปก็เพราะไม่ต้องการให้เกิดความสงสัยหรือเข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวบทบัญญัติกฎหมายที่ตราขึ้นใหม่แล้วประกาศใช้แทนกฎหมายตราสามดวงฉบับนี้ เป็นต้น

โครงสร้างประโยคคำสั่งที่ปรากฏใช้ในกฎหมายตราสามดวงนี้ นอกจากปรากฏใช้ในโครงสร้างที่ 1 “ท่านให้...” และโครงสร้างที่ 2 “ให้...” แล้ว ยังมีโครงสร้างที่ 3 ได้แก่ “ท่านว่า... (ให้)...” ด้วย ซึ่งการใช้วลี “ท่านว่า...” แม้โครงสร้างของประโยคจะมีลักษณะคล้ายประโยคที่ทำหน้าที่บอกเล่าเนื้อความ แท้จริงแล้วความหมายของประโยคที่ขึ้นต้นด้วย “ท่านว่า...” นี้เป็นการนิยามความหมายมากกว่า โดยการนิยามในที่นี้คือการนิยามว่าผู้ใดคือผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ผู้ที่มีพฤติกรรมเช่นใดจึงเรียกว่าผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับผลร้ายบางประการเพื่อตอบแทนการทำความผิดนั้น ดังในตัวอย่างที่ 135 มาตรา 6 (6) “... ท่านว่า ผู้ที่กระทำความผิด” เมื่อ “ท่าน” กำหนดหรือนิยามให้บุคคลใด หรือผู้ที่กระทำความผิดกรรมใด ๆ เป็นผู้กระทำความผิดจะส่งผลให้ผู้นั้นต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังความในตัวอย่างที่ 141 ว่า “ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษ...” “ท่านว่ามันต้องรวางโทษ...” และความในตัวอย่างที่ 142 ว่า “ท่านว่าต้องรวางโทษ...” และ “ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษ...”

ตัวอย่างที่ 139 หมวดที่ ๒ ความผิด ฐานฟ้องเท็จแลเบิกความเท็จ

มาตรา ๑๗๑ ในการที่จะพิพากษากำหนดโทษผู้มีความผิดที่กล่าวในหมวดนี้นั้น ท่านให้ศาลพิเคราะห์ดูกำหนดโทษเดิมของมันก่อน คือว่าตามกำหนดโทษเดิมนั้นมันยังจะต้องติดคุก หรือยังจะต้องอยู่ในที่มีเขตรับบังคับ อีกช้านาน

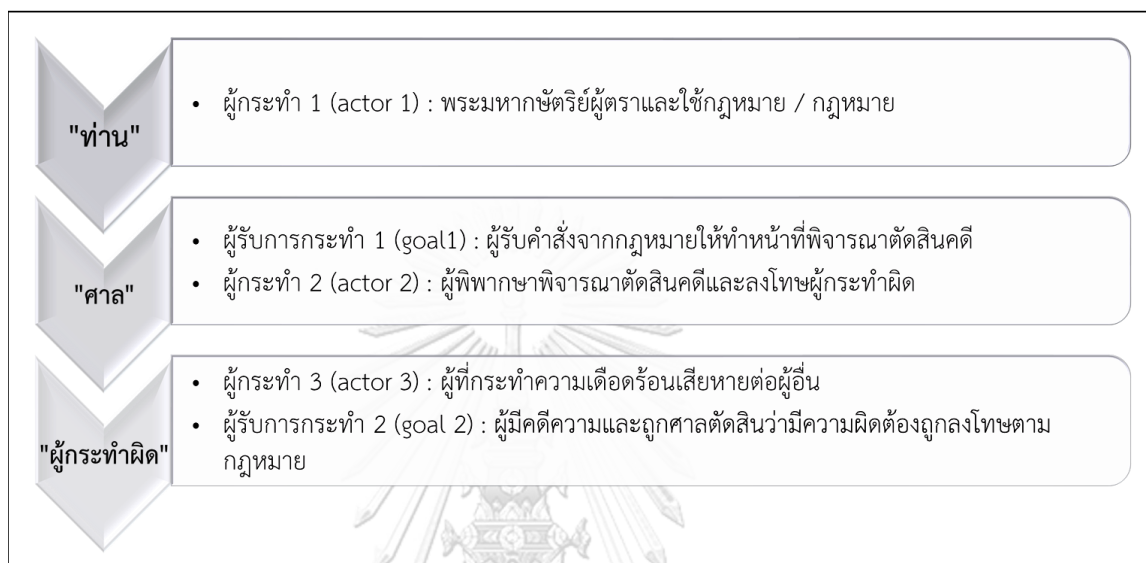
เท่าใด แลฐานโทษเดิมของมันหนักเบาเพียงใด ให้ศาลกำหนดโทษใหม่ตามควรแก่ กำหนดเวลาแลลักษณะของโทษเดิม

ตัวอย่างที่ 140 มาตรา ๒๘๖ ในคดีฐานหมิ่นประมาทนั้น ถ้าโจทก์ร้องต่อศาลขอให้สั่งให้ ธิบ หรือทำลายบรรดาหนังสือซึ่งมีข้อความเปนฐานหมิ่นประมาทในคดีนั้นเสียก็ดี หรือจะขอให้ศาลประกาศคำพิพากษาในคดีนั้นตลอดคำพิพากษาหรือแต่ส่วนใด ส่วนหนึ่งในหนังสือพิมพ์จดหมายเหตุต่าง ๆ แลคิดเอาค่าประกาศแก่จำเลย ผู้ต้องโทษก็ดี เปนโสดหนึ่งต่างหากจากโทษที่ลงแก่จำเลย ตามที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายหมวดนี้ ท่านว่าให้ศาลพิเคราะห์ดู ถ้าเห็นสมควรก็ให้สั่งให้ทำดูโจทก์ร้อง ขอนั้นได้

ตัวอย่างที่ 141 มาตรา ๓๐๑ ถ้าคนตั้งแต่สามคนด้วยกันขึ้นไปแลมันมีสาตราวุธ แม้แต่ คนเดียวก็ดี กระทำการชิงทรัพย์ ท่านว่ามันมีความผิดฐานเปนโจรปล้นทรัพย์ ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปีด้วยกันทุกคน ถ้าในการปล้นนั้น ทำให้เขามีบาดเจ็บถึงสาหัส ท่านว่ามันผู้เปนโจรนั้น ต้องรวางโทษจำคุกจนตาย หรือให้จำตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี ด้วยกันทุกคน ถ้าแลในการปล้นนั้น ทำ ให้เขาถึงตายท่านว่ามันผู้เปนโจรนั้น ต้องรวางโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกจน ตลอดชีวิต แต่ความที่ว่าในตอนหลังนี้ ท่านไม่ประสงค์จะให้เอาไปใช้ลบล้าง อาญา ที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยฉกรรจ์อย่างหนึ่งอย่าง ใด ที่ท่านกล่าวไว้ในมาตรา ๒๕๐ นั้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นการใช้คำว่า “ท่าน” ในตัวอย่างที่ 139 “ท่านให้ศาลพิเคราะห์ดู ...” และ “ให้ศาลกำหนดโทษใหม่ตามควร...” และในตัวอย่างที่ 140 “ท่านว่าให้ศาลพิเคราะห์ดู ถ้า เห็นสมควรก็ให้...ได้” เป็นการอ้างถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้ตรากฎหมาย และมอบหมายให้ “ศาล” เป็นผู้ใช้อำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีความแทนพระองค์ ส่วนในตัวอย่างที่ 141 “ท่านว่า มันผู้เปนโจรนั้น...ถ้าแลในการปล้นนั้น ทำให้เขาถึงตายท่านว่ามันผู้เปนโจรนั้น ต้องรวางโทษถึง ประหารชีวิต หรือจำคุกจนตลอดชีวิต แต่ความที่ว่าในตอนหลังนี้ ท่านไม่ประสงค์จะให้เอาไปใช้ลบล้างอาญา ที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยฉกรรจ์อย่างหนึ่งอย่างใด ที่ท่านกล่าวไว้ใน มาตรา ๒๕๐ นั้น” แสดงให้เห็นว่า “ท่าน” หรือพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ไม่ประสงค์ให้ลดโทษ ประหารเป็นจำคุกตลอดชีวิตสำหรับผู้ร้ายฆ่าคนตายโดยฉกรรจ์ เช่น ฆ่าบิดามารดา ฆ่าเจ้าพนักงาน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ ฆ่าโดยการทำให้ทรมาณ เป็นต้น

จากรูปแบบการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่ง “*ท่านให้...*” “*ท่านว่า...(ให้)...*” และ “*ให้...*” ที่พบได้ทั่วไปในบทบัญญัติกฎหมายยุคสมัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่พิจารณาจากการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในกฎหมายยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายได้ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป การที่กฎหมายถูกตราขึ้นโดยพระมหากษัตริย์ และ “ท่าน” ก็เป็นผู้กำหนดว่าใครเป็นผู้กระทำผิดซึ่งต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังปรากฏข้อความ “*ท่านว่า...มีความผิด*” “*ท่านว่า...มีความผิด*” ในบทบัญญัติกฎหมาย เป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายว่าเป็น “*คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด*” ซึ่งส่งผลให้ผู้นั้นต้องถูกลงโทษ

4.2.4 การใช้ประโยคคำสั่งในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับแทนกฎหมายลักษณะอาญา ผู้วิจัยพบว่าสำนวนภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญานี้มีบางส่วนแตกต่างกับสำนวนภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั่นคือ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการใช้คำว่า “ท่าน” ซึ่งอ้างถึงพระมหากษัตริย์ผู้สั่งให้ตรากฎหมายเลย กล่าวคือประโยคคำสั่งในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญานี้ไม่ปรากฏมีการใช้ประธานของประโยค แต่

เป็นประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำกริยาแสดงการสั่ง คือคำว่า “ให้” หรือ “ไม่ให้/มิให้” เลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 142 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ เพราะตั้งแต่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาในพุทธศักราช ๒๔๕๑ เป็นต้นมา พฤติการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ประมวลกฎหมายอาญา ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา

(พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙)

ตัวอย่างที่ 143 มาตรา ๒๘๖ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(๒) “ทางสาธารณ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึง ทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสารด้วย

(๓) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

(๔) “เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึง บริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

(๕) “อาวุธ” หมายความรวมถึง สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

(๖) “ใช้กำลังประทุษร้าย” หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช้อำนาจทำให้มีเมมา สกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน ...

ตัวอย่างที่ 144 มาตรา ๓๓๒ ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง

(๑) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท

(๒) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

ตัวอย่างที่ 145 มาตรา ๔๖ ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความผิดใด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้น จนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือนหรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ ก็ได้

การกระทำของเด็กที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีมิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรา

จากตัวอย่างที่ 142 - 144 จะให้เห็นว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีปรากฏการใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานในประโยคคำสั่งเลย แม้ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 จะระบุอ้างอิงไว้ว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้สั่งให้ตรากฎหมาย ดังความในตัวอย่างที่

142 ว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ... ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้...” แต่ในการตรากฎหมายของพระมหากษัตริย์ครั้งนี้ทรงกระทำเพียงในนามเท่านั้น พระมหากษัตริย์ไม่ได้ตรากฎหมายและใช้กฎหมายด้วยพระองค์เองอย่างที่เป็นมา แต่ทรงมีหน้าที่เพียงลงพระปรมาภิไธยเพื่อประกาศใช้กฎหมาย “โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร” เท่านั้น

ส่วนตัวอย่างที่ 145 นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นคำสั่งของกฎหมายโดยมีการใช้คำว่า “ให้” เป็นตัวบ่งชี้แล้ว วลี “ให้ศาลมีอำนาจ...แต่ไม่ให้/มิให้...” ยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนสถานะของพระมหากษัตริย์จากเดิมที่ทรงมีอำนาจในการใช้กฎหมาย ทรงเป็นทั้งผู้ใช้กฎหมายและผู้บัญญัติกฎหมายด้วยพระองค์เอง แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย อำนาจนิตินบัญญัติและอำนาจตุลาการไม่ได้เป็นของพระมหากษัตริย์อีกต่อไป แต่อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งหมดจะไปอยู่ที่ “ศาล” ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรอิสระแทน

ประโยคคำสั่งที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นี้ บางครั้งไม่ได้มีการใช้คำว่า “ให้” เป็นตัวบ่งชี้การแสดงคำสั่ง แต่ใช้คำว่า “ต้อง” เป็นกริยาช่วยบอกความบังคับเป็นตัวบ่งชี้แสดงสภาพบังคับของกฎหมายแทน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 146 มาตรา ๑๓๐ ผู้ใดทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพของราชาธิบตี ราชนิก ข้าราชการ รัฐทนายหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี

ตัวอย่างที่ 147 มาตรา ๒๘๖ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ประการทุบ สัตว์อันตรายหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งจัดไว้เป็นสัตว์อันตรายเพื่อความปลอดภัยในการจราจรทางบก การเดินเรือหรือการเดินอากาศ อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจรทางบก การเดินเรือหรือการเดินอากาศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ตัวอย่างที่ 148 มาตรา ๒๘๗ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ยานพาหนะดังต่อไปนี้ อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล

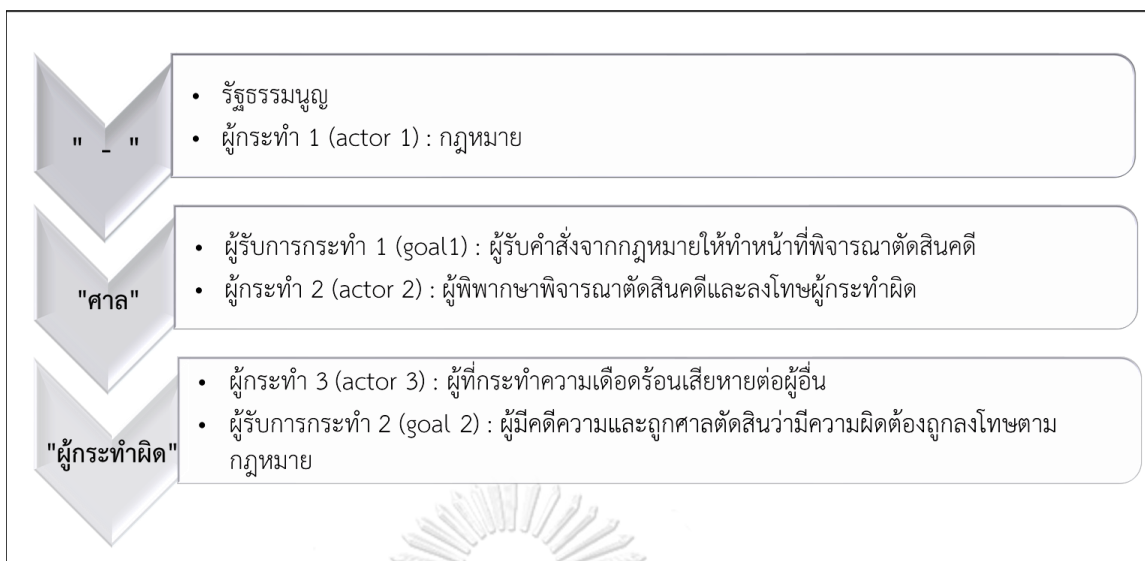
- (๑) เรือเดินทะเล อากาศยาน รถไฟหรือรถราง
- (๒) รถยนต์ที่ใช้สำหรับการขนส่งสาธารณะ หรือ

(๓) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ที่ใช้สำหรับ
 การขนส่งสาธารณะ
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพัน
บาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ตัวอย่างที่ 146 – 148 จะเห็นการใช้วลี “ต้องระวางโทษ...” เป็นตัวบ่งชี้การแสดงคำสั่งของกฎหมายที่กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้อย่างไร เมื่อพิจารณาความหมายที่ละคำจะพบว่า คำว่า “ต้อง” นั้นหมายถึง “ต้องโทษ” เป็นคำกริยา หมายถึง ถูกตัดสินให้ลงโทษในคดีอาญา (accuse, punish) ส่วนคำว่า “ระวางโทษ” เป็นคำนาม หมายถึง การลงโทษ (punishment) หรือ “โทษที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย” ทั้งสองคำนี้มักปรากฏใช้คู่กันเป็น “ต้องระวางโทษ” หมายถึง “ต้องถูกลงโทษ...ตามกฎหมาย”

อย่างไรก็ตามวลี “ต้องระวางโทษ...” ที่ถูกใช้เป็นตัวบ่งชี้การแสดงคำสั่งของกฎหมายนั้นพบใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ด้วยเช่นกัน แต่ในกฎหมายสมัยรัชกาลที่ 5 ฉบับนั้นใช้ว่า “ท่านว่าต้อง รวางโทษ...” และ “ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษ...” ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะของประโยคคำสั่งโดยมี “ท่าน” เป็นประธานของประโยคหรือเป็นผู้สั่งอย่างชัดเจนแตกต่างกับบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญาที่ละการใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานในประโยคคำสั่งทั้งหมด

จากรูปแบบการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่ง “ให้...” และ “ต้องระวางโทษ...” ที่พบได้ทั่วไปในบทบัญญัติกฎหมายยุคสมัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่พิจารณาจากการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในกฎหมายยุคประมวลกฎหมายได้ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งในยุคประมวลกฎหมาย

การเลิกใช้ “ท่านว่า” “ท่านให้” เป็นการใช้ประโยคคำสั่งแบบละประธานในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 อาจมีสาเหตุมาจากความพยายามต้องการละหรือตัดผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ออกไปเพื่อให้คำสั่งในกฎหมายนั้นมีลักษณะเป็นกาววิสัยมากขึ้น ทำให้ไม่ดูเป็นเรื่องส่วนบุคคลของคนใดคนหนึ่ง และมีลักษณะเป็นกลางมากขึ้น สอดคล้องกับการที่กฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นภายหลังเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลให้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เปลี่ยนไปตามหลักการใหม่ พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นประมุขของประเทศต้องใช้อำนาจทางนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภาและ “ตราพระราชบัญญัติ...โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร”

กล่าวโดยสรุป การไม่ปรากฏใช้คำว่า “ท่าน” เป็นประธานในประโยคคำสั่งในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีส่วนทำให้ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้กระทำผิดกฎหมายในยุคนี้มีใช้คนที่ขัดพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์เช่นในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อีกต่อไป แต่กลายเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่กระทำขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” เท่านั้น

4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข

ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข หมายถึง ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์หรือสภาพการณ์บางประการว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์หรือสภาพบางอย่างเป็นตัวแปรหรือเป็นเงื่อนไขกำหนด หรือก็คือประโยคที่แสดงทัศนภาวะที่ว่า การเกิดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับอีกสิ่ง

หนึ่ง ประโยคเงื่อนไขนั้นจะมีเนื้อความแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือเงื่อนไขให้เลือกทำหรือไม่ทำ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการกระทำนั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ พบว่ากฎหมายทุกฉบับมีการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในการเขียนบทบัญญัติ โดยมักจะมีการใช้คำสันธาน เช่น **ถ้า** เป็นตัวบ่งชี้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

จากการศึกษาตัวบทกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร พบว่า มีการใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข 2 คำ ได้แก่ “**ผิ**” และ “**แม้น**” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 149 **ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 33 - 38, มาตรา 7**

33. ... ◦ มาตราหนึ่งโสดผิมีคนจกไปราวีพืรามชิง

34. เอาเข้าเอาของท่านแม้นชีลูกส้มลูกหวานท่านคนใดก็ดี อนัเจ้าของบมิให้แลอนนิงไม

35. มีคนทงหลายชอยชอยเอาจุงได้แม้นผู้ไลผู้นนมนถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใ -

36. หลยโตให้เอามันจุงได้แลให้ไปถวยแก่ท่านท่านบาดใหม่ให้เปนรงวันผู้ได้มนนแมนมน-

37. น) เฝิงทำที่นนันใด ให้เปนขนาดแก่ทงหลายท่านจกักทำ ◦ ผู้ไดอนน (อุเบกษาบเอา)

38. คนผู้รายนนให้ปลอยบชอยไลชอยกัผู้รายนนดงอนนใสท่านจกใหม่มนโดยขนาด

คำแปล ◦ มาตราหนึ่งโสด ถ้ามีคนจกไปราวี (หาเรื่องทะเลาะ) และพืราม (อวดเก่งข่มเหง) ชิงเอาข้าวเอาของท่าน แม้เพียงแค่ลูกส้มลูกหวานจากเจ้าของที่ไม่ให้แล้วไม่มีคนเข้ามาช่วยจับกุมผู้แสดงอำนาจนั้น **แม้ว่า**ผู้นั้นจะถือหอกดาบจนถึงเครื่องเหล็กใหญ่โต (มีอาวุธ) ก็ให้เอาตัวมันจุนได้ และให้ไปถวยแก่ท่าน ท่านจะบาดใหม่ (ตัดใหม่-แบ่งส่วนเงินค่าปรับ) ให้เป็นรางวัลแก่ผู้จับตัวมันมาได้ ส่วนผู้ใดวางเฉยไม่ช่วยเอาตัวคนร้ายนั้น ท่านจะปรับใหม่มันเต็มอัตรา

จากตัวอย่างที่ 149 แสดงให้เห็นการใช้คำสันธาน “**ผิ**” (ถ้า) และ “**แม้น**” (แม้) เชื่อมความในประโยค “**ผิมีคนจกไปราวีพืรามชิง...**” (ถ้ามีคนไปหาเรื่องทะเลาะและข่มเหงรังแกหรือขโมย...)

และ “แมนผู้โล่ผู้แน่นมั่นถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใหญ่โตให้เอามันจับได้” (แม้ว่าผู้แน่นมั่นมีอาวุธก็ให้จับตัวมาได้) เพื่อแสดงคำสั่งของ “ท่าน” ว่าให้จับตัวผู้กระทำผิดมาให้ได้แม้ว่าผู้กระทำผิดนั้นจะมีอาวุธก็ตาม พร้อมกันนั้นก็เป็นการแสดงเงื่อนไขของการกลายเป็นผู้กระทำผิดด้วยว่าถ้าใครไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ “ท่าน” จะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษ ดังความว่า “ผู้ใดอนน (อุเบกษาบ่เอา) คนผู้ร้ายนมนให้ปล่อยบ่ชอยไลชอยยกผู้ร้ายนมนดงอนนไสท่านจกใหม่มนโดยขนาด” (ผู้ใดวางเฉยไม่ช่วยเอาตัวคนร้ายนั้น ท่านจะปรับใหม่มนเต็มอัตรา) ซึ่งเป็นความผิดฐานถืออุเบกษา

การใช้ประโยคเงื่อนไขในการบรรยายบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การที่คนธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำผิดตามกฎหมายได้นั้น คนคนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่ทำตามคำสั่งของ “ท่าน” ผู้บัญญัติกฎหมายหรือก็คือกษัตริย์ ซึ่งลักษณะการกระทำผิดเช่นนี้เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำละเมิดคำสั่งของพระมหากษัตริย์” ที่ต้องถูก “ท่าน” ลงโทษ และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจรว่าเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์”

4.3.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายตราสามดวง

จากการศึกษาบทบัญญัติในกฎหมายตราสามดวง พบว่า บทบัญญัติส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “ถ้า” เป็นคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข และเนื่องจากเป็นตัวบทกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่ง โครงสร้างของประโยคเงื่อนไขในกฎหมายตราสามดวงจึงสัมพันธ์หรือใช้ร่วมกับประโยคคำสั่ง “(ท่าน)ให้...” เสมอ ทำให้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายตราสามดวงมีโครงสร้างเป็น “ถ้า... (ท่าน)ให้ ...” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 150

๑ ศุภมัตศุ ๑๕๕ ศกชวตนักัสตวกาลปักษเนาวะมีตฤชถิจันทวาระ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว เสด็จในพระธินั่งมงกุฎพิมานถานบูรพาพิมุขไพชนมหาปราสาท มีพระราชโองการตรัสแก่พระสารประเสริฐฐ ให้แต่งพระราชกฤษฎีกาไว้ว่า

๖๑ มาตราหนึ่ง ราษฎรจะร้องฟ้องหากกล่าวโทษแก่กันหน้าก็ตีเบา ก็ตีถ้าแลความนระบาลไซ้ ะระลาการจะพิจารณาให้สำเร็จแต่ในกำหนด ๑๕ วัน ถ้าแลมิสำเร็จแต่ใน ๑๕ วัน จึงให้คู่ความกล่าวหาอาชญาอุธรแก่ระลาการว่าพันกำหนดความนระบาล ถ้าแลความอาชญาให้ระลาการพิจารณาแต่ในเดือนหนึ่งกับสิบห้าวัน พันกว่านั้นจึงให้หาอาชญาอุธรแก่ระลาการว่าอำยวนเนื้อความไว้ให้

ข้าพ้นพระราชกำหนด ถ้าแลเนื้อความแพ่งในกระลาการพิจารณาให้สำเร็จแต่ในสามเดือน ถ้าแลมิพ้นพระราชกำหนด แลคู่ความเหนตัวพิรุทแล้ว แลหาอาชญาอุธรกล่าวโทษกระลาการไซ้ ให้โทษผู้นั้นเปนเลมิดกระลาการ ถ้าแลหาว่าฉกฉกรัทธิพิยสิ่งใด ๆ ให้เอาสิ่งนั้นตั้งใหม่ผู้เลมิดนั้นแล

(ลักษณตระลาการ)

จากตัวอย่างที่ 150 ข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดระยะเวลาที่ศาลใช้ในการดำเนินคดีแต่ละประเภท เช่น ถ้าเป็นความนครบาล “ถ้าแลความนครบาลไซ้” กฎหมายกำหนดไว้ว่าศาลมีระยะเวลาในการพิจารณาคดี 15 วัน ถ้าพิจารณาความไม่แล้วเสร็จตามกำหนด คู่ความสามารถฟ้องกล่าวหาว่าศาลพิจารณาคดีล่าช้าได้ ถ้าเป็นความอาญา “ถ้าแลความอาชญา” ศาลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน 15 วัน และถ้าเป็นความแพ่ง “ถ้าแลเนื้อความแพ่ง” ศาลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 3 เดือน ถ้ายังไม่พ้นกำหนดที่พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชโองการให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาไว้ คู่ความไม่สามารถฟ้องร้องกล่าวหากระลาการว่าพิจารณาคดีล่าช้าได้

ตัวอย่างที่ 151 ๑๖ ... กฎให้แก่ขุนโรงขุนสารทังปวง ผู้ได้พิจารณาเนื้อความทุกหมู่ทุกกรมในกรุงนอกกรุงจงทั่วด้วยพระวิชิตรราชาศรีบุรียมหมัดกราบทูลพระ
 อูธร
 กรรณา ว่าราชฎรหาความแก่กันเปนเนื้อความ } แลกระลาการเรียกเอา
 นครบาน
 อาชญา }
 แพ่ง

คำฤชาแก่ใจแก่จำเลย ค่าเชิงประกันค่างแล ๑ | นั้นล้ำเหลือ ... มีพระราช
 โองการมานพระบันทูล ... ให้แต่งพระทำนุนไว้สืบไปเมื่อน้ำว่าฝูงทวยราชฎร
 ผู้มีอถคติทำหนังสือมายื่นลูกขุนณศาลา นั้นให้จำศาลาเรียกเอาค่ารับฟ้อง ...
ถ้าแลนายพทำมรังไปเกาะกุมคู่ความแต่ในกรุง ปีตราขุนสารเรียกเอาค่าเชิงเดีรแต่
 | ๒ | ถ้าแขวงจังหวัดปีตราปะหลัดกรมเรียกเอาค่าเชิงเดีร | ๑ | ถ้าพ้น
 ๒ | ออกไปถึงหัวเมือง... ครั้นวางตราแล้วๆ ส่งผู้ต้องอัฐคติให้แก่นายพทำมรัง ๆ เรียก

เอาค่าหลุดจำ²⁰ ถ้าความรับสั่ง²¹ เรียกเอาค่าหลุดจำเลย $\frac{๒}{๒}$ ถ้าความ
 อูธร
 นครบาล } ให้เรียกเอาค่าหลุดจำเลย $\frac{๑}{๒}$...
 อาชญา
 แพ่ง

(พระราชกำหนดเก่า)

ตัวอย่างที่ 151 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดค่าธรรมเนียมศาล โดยความในตัวอย่างกล่าวถึงกรณีที่มีผู้ร้องเรียนกับพระเจ้าอยู่หัวว่าค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีที่ เก็บจากโจทก์และจำเลยฝ่ายละ 1 ตำลึงนั้นมากเกินไปกำลังของประชาชน พระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราช โองการสั่งให้กำหนดค่าธรรมเนียมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีใหม่ เช่น เมื่อมีคดี เกิดขึ้นราษฎรจะต้องเสียค่าขึ้นศาล “ถ้าแลนายพทำมรังไปเกาะกุมคู่ความแต่ในกรุง” จะเสีย “ค่า เซ็งเตีร์” 2 สลึง “ถ้าแขวงจังหวัด” หรือเดินทางข้ามเขตจังหวัด (ออกนอกเมืองหลวง) จะเสีย 1 บาท 2 สลึง และถ้าออกไปถึงหัวเมืองค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียก็มากขึ้นตามระยะทาง

นอกจากปัจจัยเรื่องระยะทางจะมีส่วนในการกำหนดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในทางการศาลแล้ว จากตัวอย่างข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่าประเภทของคดีความก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนด ค่าธรรมเนียมศาลด้วย เช่น “ถ้าความรับสั่ง” ซึ่งหมายถึง คดีความที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราช วินิจฉัยด้วยพระองค์เอง “ผู้ต้องอัฐคดี” จะต้องเสีย “ค่าหลุดจำ” 2 บาท 2 สลึง แต่ถ้าเป็นความอูธร ความ นครบาล ความอาชญา และความแพ่ง จะเสียค่าหลุดจำ 1 บาท 2 สลึง

ตัวอย่างที่ 152 ๑ มาตราหนึ่ง มีพระบันทูลพระราชโองการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้หุ
 ระแผ่นดินแก่มนตรีมุขทุกตระกูลจตุสดม และสมุหะพระตำรวจซ้ายขวาในวัง
 นอกวัง อีกทวยผู้มีบังคับกำนันกาลว่า แต่นี้สืบไปเมื่อน้ำ ถ้าผู้ใดดูหมิ่นแก
 ราชการท่านอันอายัดแก่ตนหมีได้ชวนขวยเอาราชการ ที่จะรับรองเอาทุกข
 ราษฎรโดยขนาดอันมาถึงที่จะพิจารณาบังคับบัญชาที่ดี ถ้อยความรู้พลไพร่ฟ้าอัน
 ท่านอายัดไว้ให้ตนเปนพยาบาล และต้องถ้อยความทุกขยากแลบหมีรับรองเอาทุกข
 นั้นก็ดี แลภอทูลแต่พระเจ้าอยู่หัวก็บมิทูล อันจะภอบังคับว่ากล่าวได้ก็บมิว่ากล่าว

²⁰ ค่าหลุดจำ หรือ ค้าหลุดจำ หมายถึง ค่าชดเชยการปลดเครื่องจองจำ 5 ประการ ระหว่างพิจารณาโทษ หรือต้องโทษ (พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับพระยาพิชัย)

²¹ ความรับสั่ง หมายถึง คดีที่มีลักษณะเป็นเรื่องสำคัญหรือกระทบกระเทือนส่วนรวม หรือเป็นภัยต่อความ มั่นคงของอาณาจักร เมื่อความทราบถึงพระเนตรพระกรรณ พระเจ้าอยู่หัวจะทรงลงมากำกับดูแล ศาลที่ทำกร พิจารณาคดีทำนองนี้เรียกว่า “ศาลรับสั่ง” คือ สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่ง นั้นเอง (กฤษฎา บุญสมิต, 2557: 38)

และไว้ให้เคื่องถึงพระเจ้าอยู่หัว ให้ลงโทษโดยยศาศักดิ์ ถ้าโทษแต่ประมาณท่าน ให้ไถ่ต้นคอกลาหนึ่ง ถ้าโทษหนักท่านให้ไหมจตุรคุณ ถ้าโทษพันประมาณ พระเจ้าอยู่หัวจะลงโทษโดยจำเภาะพระองค์เอง

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ตัวอย่างที่ 153 ๑ ศุภมัศดุ ๑๙๐๐ ศกวอนักสัตว์เดือนเจดแรมค้ำหนึ่ง สมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธิเจ้าอยู่หัวเสด็จในบุษบกมาลามาหาปราสาทอุดรทิศเสาวคนธกุฎีหมื่นโชตบังคมทูลพระกรรณา ฯ ด้วยลูกขุนทั้งหลายพิพากษาความโดยพระธรรมสาตรพระราชกฤษฎีกา อันท่านกล่าวไว้โดยยุติธรรมแล้วคนผู้ร้ายตีเตียนมิฟังผู้พิพากษาต่งนี้ จะควรเปนดั่งฤจะชอบด้วยราชการพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชโองการว่าแต่นี้สืบไปเมื่อนำให้ว่าแก่ลูกขุนเจ้าราชินิกุลแลขุนการภูดาชเสมียรทุกตระทรวง ให้พิพากษาบังคับบัญชาโดยพระราชกฤษฎีกา อนึ่งให้นายมหาดไทยตรวจดูความทุกตระทรวงปีละ ๓ คาบอย่าให้ขาดได้ ถ้าความอันใดพัน } เดือนให้ดูเนื้อความ นั้นยากหาถ่าย ผู้แฉ่ง ยบมิข้องขัดไซ้ หมิได้ตัดให้ขาดภูดาชละไว้ให้เข้าไซ้ให้เอาภูดาชใส่ค้ำไว้โดยอาชญาท่าน อนึ่ง นายพะท่ามระรงให้ระวังลูกความผู้ใดขาดมิได้ขาดให้เปนนรินทร์เข้าค้ำทุกวันอย่าขาด อนึ่ง ถ้าความนั้นข้องขัดจะพิพากษาบังคับบัญชายากไซ้ ให้ขุนกาลชุมนุมจตุสดมให้ช่วยว่า ถ้า พิพากษามีได้ให้เอากราบบังคมทูลพระพุทธิเจ้าอยู่หัวจะตริสเอง

(ลักษณะตระลาการ)

ตัวอย่างที่ 152 และ 153 แสดงให้เห็นเงื่อนไขในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีว่า ในการพิจารณาพิพากษาตัดสินคดีความปกติทั่วไปเป็นหน้าที่ของ “ลูกขุน” หรือผู้พิพากษาซึ่งพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้ง แต่หากเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ตัดสินยาก ตัดสินไม่ได้ ก็ให้กราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว แล้วพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระราชวินิจฉัยคดีนั้นเอง ดังความในตัวอย่างที่ 152 ว่า “ถ้าโทษพันประมาณพระเจ้าอยู่หัวจะลงโทษโดยจำเภาะพระองค์เอง” และตัวอย่างที่ 153 ว่า “ถ้าพิพากษามีได้ให้เอากราบบังคมทูลพระพุทธิเจ้าอยู่หัวจะตริสเอง”

ตัวอย่างที่ 154 ๑ มาตราหนึ่ง มีผู้มาฟ้องหาข้าทูลองทูลิพระบาท ด้วยคดีประการใดใด ให้เอาคดีเนื้อความนั้น ขึ้นบังคมทูลพระกรรณาให้ชราบก่อน ถ้าทรงพระกรรณาสั่งให้พิจารณาจึงพิจารณาได้ ถ้าผู้ใดเอาไปพิจารณาเถ่ถามตีโดยจำจงโดยพลการเอง ท่านว่าผู้้นั้นเลมิตพระราชอาชญาท่าน ท่านให้ลงโทษ ๖ สถาน

	ให้พันคอริบเรื่อน	๑	} ๖ ถ้าติดาจำจงก็ให้ไหมโดยตี
	ให้พันริบราชบาทเอาตัว	๑	
สถานหนึ่ง คือ	ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ที่	๑	
	ให้ไหมจัตุรคูน	๑	
	ให้ไหมทวิคูน	๑	
	ให้ไหมลาหนึ่ง	๑	
ค่า	จำจงเขานัน		

(พระอายุการอาชญาหลวง)

การพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดีโดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของ “กระลาการผู้พิพากษา” ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่ถ้าเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการแล้วจะมีข้อกำหนดที่แตกต่างออกไป จากตัวอย่างที่ 154 จะเห็นว่า ถ้ามีผู้มาฟ้องร้อง “ข้าทูลอองทูลีพระบาท” ไม่ว่าจะเป็คดีประเภทใดก็ตาม ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวก่อน “ถ้าทรงพระกรุณาสั่งให้พิจารณาจึงพิจารณาได้” แต่ถ้ามีผู้พิจารณาคดีสินลงโทษ “ข้าทูลอองทูลีพระบาท” โดยพลการ ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีนั้นมีความผิดฐาน “เลมิดพระราชอาชญาท่าน” ซึ่งต้องรับโทษสถานหนักอาจถึงขั้นประหารชีวิต

ตัวอย่างที่ 155 ๑ อนึ่งมีกฎให้ไว้ว่าราษฎรจะร้องฟ้องหาความแก่กันณะโรงสานกรมใด ๆ ก็ตี แลโจทจำเลยนั้น อย่าให้ทำเปนอำยวนเคลือบแฝงเปนกลย่นย่อไว้ในข้อหา แลให้ผู้พิจารณา ๆ ดูฟ้อง ถ้าแลเคลือบแฝงเปนกลอยู่อย่าให้รับ อนึ่งถ้าฝ่ายจำเลยให้การเปนกลความ อย่าให้กระลาการผู้พิจารณาเขียนเอาคำให้การ ถ้าแลกระลาการ ผู้พิจารณารับฟ้องแลเขียนเอาคำให้การซึ่งเปนกลนั้น ให้เอากระลาการผู้พิจารณาแลโจทจำเลย ซึ่งว่าเนื้อความเปนกลนั้นเปนโทษจงหนัก กฎให้ไว้ณวันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นสิบเอ็ดค่ำจุลศักราช ๑๐๓๓ ปีกุญตรีนิศก

(กฎ ๓๖ ข้อ)

การใช้ประโยคเงื่อนไขในตัวอย่างที่ 155 แสดงให้เห็นกฎข้อบังคับสำหรับตุลาการผู้พิพากษาว่า ในการพิจารณาคดี ผู้มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีจำเป็นต้องพิจารณาให้เห็นถึงข้อเท็จจริงแห่งคดีอย่างถ่องแท้ ถ้าคดีใดยังมีข้อสงสัยอย่าเพิ่งรับพิจารณาคดีสินโทษ มิเช่นนั้นทั้งโจทจำเลยและตัวผู้พิพากษาเองจะมีความผิดต้องได้รับโทษทุกคน ดังความว่า “...ราษฎรจะร้องฟ้องหาความแก่กันณะโรงสานกรมใด ๆ ก็ตี แลโจทจำเลยนั้น อย่าให้ทำเปนอำยวนเคลือบแฝงเปนกลย่นย่อไว้ในข้อหา แลให้ผู้พิจารณา ๆ ดูฟ้อง ถ้าแลเคลือบแฝงเปนกลอยู่อย่าให้รับ อนึ่งถ้าฝ่ายจำเลยให้การเปนกลความ อย่าให้กระลาการผู้พิจารณาเขียนเอาคำให้การ ถ้าแลกระลาการผู้พิจารณารับฟ้องแลเขียนเอา

คำให้การซึ่งเปนกลนั้น ให้เอากระลาการผู้พิจารณาแลโจทจำเลย ซึ่งว่าเนื้อความเปนกลนั้นเปนโทษจงหนัก...”

การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข นอกจากจะแสดงให้เห็นข้อกำหนดว่าในคดีแต่ละประเภท ใครเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสิน และระเบียบขั้นตอนในการพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดีเป็นอย่างไรแล้ว ยังแสดงให้เห็นปัจจัยเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคดีของผู้พิพากษาด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 156 ท ... อนึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จในพระโรงก็ตีในพระราชทานแห่งใด ๆ ก็ตี ไปบมิได้เสด็จออกก็ตี แลเบิกท้าวพญามนตรีมุขทั้งหลายเข้ามาชุมแล้วก็ตี อย่าให้ผู้ใดเจรจาด้วยกันเปนนี้นั้นให้พระราชทาน²² ถ้ามีถ้อยความสิ่งใดจะควรเอากราบบังคมทูลให้เจรจาด้วยกันแล้วเอากราบบังคมทูลพระกรุณาส่วนถ้อยความการนอกวານี้ใช้ บมิพอให้เจรจากว่านั้นเลย ถ้าผู้ใดเจรจาให้เปนนี้นั้นในพระราชทานใช้ แต่บันดาศักดีนา $\left. \begin{array}{l} ๑๐๐๐ \\ ๕๐๐ \\ ๓๐๐ \end{array} \right\}$ ถ้าเจรจาดังหนึ่งใช้ ให้ว่าให้ผู้นั้นรู้โทษแห่งอาตมา ถ้าเจรจาดังสองครั้งให้ภาคธรรม ถ้าเจรจาดังสามครั้ง $\left. \begin{array}{l} ๒๔๐๐ \\ ๒๐๐๐ \\ ๑๖๐๐ \\ ๑๒๐๐ \end{array} \right\}$ ให้ห้ามผู้นั้นอย่าให้เฝ้าพระบาทพระเจ้าอยู่หัว ถ้าแต่บันดาศักดีนา $\left. \begin{array}{l} ๒๐๐๐ \\ ๑๖๐๐ \\ ๑๒๐๐ \end{array} \right\}$ ถ้าเจรจาดังหนึ่ง ให้ผู้นั้นรู้โทษแห่งอาตมา ถ้าเจรจาดัง ๒ ครั้งใช้ ให้คร่ำมือออกไปจากพระโรงแลให้ห้ามเฝ้าพระบาทพระเจ้าอยู่หัว ถ้าเจรจาดังสามครั้งใช้ ให้คร่ำมือออกไปจากพระโรงแล้วให้เฆมาหนึ่งตามบันดาศักดี ถ้าแต่บันดาศักดี $\left. \begin{array}{l} ๑๐๐๐ \\ ๘๐๐ \\ ๖๐๐ \\ ๕๐๐ \end{array} \right\}$ ถ้าเจรจาดังหนึ่งใช้ ให้ว่าให้ผู้นั้นรู้โทษแห่งอาตมา ถ้าเจรจาดัง ๒ ครั้ง ให้คร่ำมือออกไปจากพระโรงแล้ว ลงพระราชอาชญาตี ๓๐ ทีแล้วให้เฆมาทวิคุณตามบันดาศักดีแลอย่าให้เฝ้าพระบาทพระเจ้าอยู่หัว แต่บันดาศักดีนา $\left. \begin{array}{l} ๓๐๐ \\ ๒๐๐ \end{array} \right\}$ ถ้าเจรจาดังหนึ่ง ให้ลงโทษพระราชอาชญาตี ๑๐ ที ถ้าเจรจาดัง ๒ ครั้ง ให้ลงพระราชอาชญาทวนด้วยลวดหนึ่ง ๑๐ ที ถ้าเจรจาดัง ๓ ครั้งใช้ ให้ลงพระราชอาชญาทวนด้วยลวดหนึ่ง ๒๐ ที แต่บันดาศักดีนา ๒๐๐ ลงไปถึงไพร่ ถ้าเจรจาดังหนึ่ง ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๑๕ ที ถ้าเจรจาดัง ๒ ครั้ง ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๒๐ ที

²² ต้นฉบับพิมพ์ว่า “ให้พระราชทาน” แต่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะหมายถึง “ในพระราชทาน”

ถ้าเจรจาถึง ๓ ครั้ง ให้ทวนด้วยลวดหน้ ๒๕ ที แลให้เจ้าปากภาคธรรมแก่ผู้เป็น
นายนั้นด้วย

(กฎมณเฑียรบาล)

ตัวอย่างที่ 157 ๖ มาตราหนึ่ง ผู้ใดลอบพันแทงพุ่งช้ดท่าน แลยังหม้ทันท่าแก่ท่าน ๆ
จับได้ ให้เอามั่นผู้ลอบท่าแก่ท่านนั้นมาจำนองแ่ง²³ เอาขึ้นขาหย่างประจารปลง
ลงทวนด้วยลวดหน้ ๓๐ ที ถ้าตีพันแทงบาศเจบ ให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าตีพันแทง
ถึงซาหัส ให้ตัดนิ้วทั้งนิ้ว } เสียจงสิ้นนิ้ว ถ้าถึงตายให้ฆ่าผู้ร้ายนั้นเสีย
มือ

(พระไอยการลักษณโจร)

จากตัวอย่างที่ 156 จะเห็นว่าศักดิ์นาของผู้กระทำผิด และจำนวนครั้งที่กระทำความผิด เป็น
ปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาโทษผู้กระทำผิด จากตัวอย่างเป็นกรณีการเข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว
ในเขตพระราชฐานซึ่งมีกฎว่าไม่ให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ทั้งหลายส่งเสียงพูดคุยเจรจากัน “อย่าให้ผู้ใดเจรจา
ด้วยกันเปนน้ันให้พระราชทาน” “ถ้าผู้ใดเจรจาให้เปนน้ันในพระราชทานใช้...” ต้องถูกลงโทษ โดย
โทษที่จะลงนั้นขึ้นอยู่กับบรรดาศักดิ์ของผู้กระทำผิดและจำนวนครั้งที่กระทำความผิด เช่น สำหรับผู้ที่มีศักดิ์
นาตั้งแต่ 3000 – 10000 “แต่บันดาศักดิ์นา $\left. \begin{matrix} 10000 \\ 5000 \\ 3000 \end{matrix} \right\}$ ” ถ้าทำผิดครั้งแรกกฎหมายให้ตักเตือน ถ้า
ทำผิด 2 ครั้งให้ภาคทัณฑ์ ถ้าทำผิด 3 ครั้งให้ห้ามอย่าให้เข้าเฝ้าฯ ส่วนผู้ที่มีบรรดาศักดิ์ต่ำกว่านั้นเช่น
มีบรรดาศักดิ์ 200 ลงไปจนถึงเป็นไพร่ไม่มีบรรดาศักดิ์ “แต่บันดาศักดิ์นา ๒๐๐ ลงไปถึงไพร่” ถ้าทำ
ผิดครั้งแรกให้ทวนด้วยลวดหน้ 15 ที ถ้าทำผิดครั้งที่ 2 ให้ทวนด้วยลวดหน้ 20 ที และถ้าทำผิดถึง
ครั้งที่ 3 ให้ทวนด้วยลวดหน้ 25 ที และให้เจ้าปาก พร้อมกับภาคทัณฑ์ผู้เป็นนายด้วย

ส่วนตัวอย่างที่ 157 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษผู้กระทำผิดอีกประการ
หนึ่งก็คือความหนักเบาของความผิด ดังตัวอย่างเป็นกรณีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จะเห็นว่าถ้า
ผู้กระทำผิดมีเจตนาว่าจะลอบทำร้ายผู้อื่นแต่ยังมีได้ลงมือกระทำ ถูกจับได้เสียก่อน โทษคือให้จับ
ผู้กระทำผิดนั้นมัดติดกัน เอาขึ้นขาหย่างแขวนประจาน หลังจากนั้นให้ทวนด้วยลวดหน้ 30 ที “ผู้ใด
ลอบพันแทงพุ่งช้ดท่าน แลยังหม้ทันท่าแก่ท่าน ๆ จับได้ ให้เอามั่นผู้ลอบท่าแก่ท่านนั้นมาจำนองแ่ง
เอาขึ้นขาหย่างประจารปลงลงทวนด้วยลวดหน้ ๓๐ ที” ถ้ากระทำความผิดสำเร็จ ผู้เสียหายได้รับ
บาดเจ็บ ในกรณีนี้ลักษณะความผิดคือการ “ตีพันแทงบาศเจบ” ผู้กระทำผิดจะถูกลงโทษตัดนิ้วมือ
“ให้ตัดนิ้วมือเสีย” ถ้าการกระทำนั้นทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บถึงสาหัส ผู้กระทำผิดจะถูกตัดทั้งนิ้ว

²³ น่องแ่ง หมายถึง ผูกติดกันและห้อยแขวนอยู่ (ปาเลกัว; อ่างโน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ.๒๕๕๔) ดังนั้น จำนองแ่ง จึงอาจหมายถึง การนำโซ่ตรวนมาล่ามผู้กระทำผิดไว้ด้วยกัน

มือและนิ้วเท้า “ให้ตัดนิ้วทั้งนิ้ว ^{ตีน} } เสียจงสิ้นนิ้ว” และถ้าผู้เสียหายเสียชีวิต ผู้กระทำผิดต้องโทษ ประหาร “ให้ฆ่าผู้ร้ายนั้นเสีย” ^{มือ}

ตัวอย่างที่ 158 ๑๐ มาตราหนึ่ง เด็กต่อเด็กวิวาทตีกันให้ ^{พ่อ} } ห้ามปราม ^{แม่} } ถ้า ^{แม่} } เด็กฝ่ายข้างหนึ่งไปตีบุตรท่านฝ่ายข้างหนึ่งไซ้ ให้ไหมผู้ตีนั้นโดยกรมศักดิ์ทวิคุณ เห ^{ตี} } ดูว่าเด็กมีรู้ผิดแลชอบ ^{เจ็บ} } ถ้าเด็กตีกันมีบาทเจ็บไซ้ให้พิเคราะห์ดูเด็กผู้ ^{เจ็บ} } นั้น ^{เจ็บ} } ถ้าเท่ากันอย่าให้มีโทษแก่มันเลย เหตุเปนเด็กด้วยกัน ^{ถ้า} } เด็กผู้ตีใหญ่ไซ้ให้ทำขวัน ^{ตี} } เสียค่าน้ำมันให้แก่นผู้ผู้น้อย ^{ตี} } หนึ่งเด็ก ๗ เข้าถ้า ๗๐ เปนคนหลงไหลไป ^{ตี} } ท่าน ๆ มิให้ปรับไหมมีโทษ แต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยว่ากล่าวให้สมักสมาผู้เจ็บนั้น โดยควร

(วิวาทคำตี)

ตัวอย่างที่ 159 ๑๕ มาตราหนึ่ง คนตีคบกันกินเล่าเมามายหมึรู้จัก ^{ผิด} } เข้า ^{รู้} } ขอบ ^{บ้าน} } ท่านผิดเวลา ท่านหมึรู้ว่าคนร้ายคนตีท่านไล่ฟันแทงต้องบาทเจ็บก็ตีถึงตายก็ตี ท่านว่าเปนกำมของมันเอง ท่านหมึให้มีโทษแก่ผู้ฟันแทงนั้นเลย ^{ถ้า} } หมึตายให้บอก ^{ถ้า} } แก่กระลาการในพระนครบาลให้พิจารณา ^{ถ้า} } เปนสัจว่าหมึเปนผู้ร้าย ท่านให้บอก ^{ถ้า} } แก่เจ้าไพร่เจ้าที่ ^{ถ้า} } อนุาพญาบานนั้นคืนแล

(พระไอยการลักษณโจร)

ตัวอย่างที่ 158 แสดงให้เห็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดประการหนึ่งคือ ภัยของผู้กระทำความผิด จากตัวอย่างกฎหมายบัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่เป็นการทะเลาะวิวาทกันระหว่างเด็ก ให้พ่อแม่เป็นผู้ห้ามปราม แต่ถ้าพ่อแม่ของเด็กฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไปตีหรือทำร้ายร่างกายเด็กที่เป็นคู่กรณี ผู้ตีนั้นมีความผิดต้องถูกลงโทษด้วยการปรับไหม เหตุผลเพราะเป็นผู้ใหญ่ไปตีเด็กที่ยังไม่รู้ผิดชอบ

ถ้าเป็นกรณีที่เป็นเด็กด้วยกันตีกันแล้วเด็กนั้นมีอายุเท่ากัน กฎหมายไม่ให้มีโทษ แต่ถ้าเด็กคนที่ตีมีอายุมากกว่าเด็กคนที่ถูกตี เด็กคนที่ตีซึ่งมีอายุมากกว่านั้นต้องเสียค่าทำขวัญให้เด็กอีกคนที่อายุน้อยกว่า กล่าวในภาพรวมถ้าเป็นกรณีผู้กระทำความผิดมีอายุไม่ถึง 7 ปี หรือเป็นคนชราอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป กฎหมายไม่ให้เอาผิด ไม่ต้องเสียค่าปรับ เพราะเห็นว่าคนที่อยู่ในช่วงวัยนี้เป็นคนเลอะเลือน “เด็ก ๗ เข้าถ้า ๗๐ เปนคนหลงไหล” แต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยตักเตือนว่ากล่าวแล้วให้ไปขอโทษ ผู้บาดเจ็บเท่านั้น

นอกจากปัจจัยเรื่องวัยที่เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว ยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ อีกยกตัวอย่างเช่น เงื่อนไขเรื่องการรับรู้ของผู้กระทำผิด และเจตนาในการกระทำความผิด ดังตัวอย่างที่ 159

ตัวอย่างที่ 159 เป็นกรณีคนเมาขาดสติเดินบุกรุกเข้าไปในบ้านคนอื่น จนถูกเจ้าของบ้านทำร้ายร่างกายเพราะไม่รู้ว่าเป็นคนร้ายหรือคนดี กฎหมายบัญญัติไว้ว่าไม่ให้เอาผิดกับเจ้าของบ้าน ถ้าคนเมานั้นตายก็ถือว่าเป็นกรรมของตัวเองที่กินเหล้าเมาจนขาดสติบุกรุกเข้าไปในบ้านคนอื่น แต่ถ้าไม่ตายกฎหมายบอกให้นำตัวไปแจ้งความ ถ้ากระทำการพิจารณาแล้วว่าไม่ใช่ผู้ร้ายจึงให้ปล่อยตัวกลับไป

จากกรณีในตัวอย่างที่ 159 นี้จะเห็นว่า หากผู้ที่บุกรุกเข้าไปในบ้านคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ผู้บุกรุกนี้จะถือเป็นผู้กระทำผิดต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย แต่เมื่อผู้บุกรุกเป็นคนเมา ไม่มีสติสัมปชัญญะ เมื่อกระทำการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ใช่ผู้ร้าย ก็ให้ปล่อยตัวกลับบ้านไป ส่วนเจ้าของบ้าน หากเป็นกรณีที่ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นบาดเจ็บหรือเป็นอันตรายต่อชีวิต เจ้าของบ้านจะกลายเป็นผู้กระทำผิดที่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายฐานฆ่าคนตายหรือทำร้ายร่างกาย แต่ในกรณีตัวอย่างนี้เป็นข้อยกเว้นที่เจ้าของบ้านทำร้ายร่างกายคนที่ไม่มีความผิดซึ่งทำให้ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นคนดีหรือคนร้าย แม้ว่าเจ้าของบ้านจะทำให้คนเมาผู้บุกรุกต้องตาย เจ้าของบ้านก็ไม่มีผิด

นอกจากนี้การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายตราสามดวงยังแสดงให้เห็นถึงปัจจัยในการลดโทษให้กับผู้กระทำผิดอีกประการหนึ่งซึ่งแตกต่างกับกฎหมายในยุคสมัยใหม่นั้นคือการเป็นผู้ทำงานรับใช้พระพุทธศาสนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 160 ^{๔๙} ๑ มาตราหนึ่ง โจรมีฉฉาธิฐิลอกทองพระพิจารณาเปนสังข์ ให้เอาตัวมันไปยั้งตแลงแกงให้เผาเหล็กจางแดงประทับตัวมันให้มันลอก ตังมันทำแก่พระนั้น บ้างใช้บาปกำมันเสียยังแล้ว ถ้าโจรนั้นขุดล้างพระพุทธรูปพระสถูปพระ ^{เจดีย์} ^{วิหาร} พระศรีมหาโพธิ์จับได้พิจารณาเปนสังข์ให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าหมีตัดนิ้วมือให้ทวนด้วยลวดหนั่ง ๖๐ ที ถ้าหมีทวนให้ไหมทวิคุน เอาไปทำพระอันโจรล้างนั้น ถ้าโจรทำหลายครั้งหลายครา ให้ทะเวน ^{บก} ^{เรือ} } สามวัน ให้ตั้งค่อผ่าอกเสียอย่าให้ดูเหยียงหย่าง ถ้าผู้พญาบานพระนั้นทำด้วยโจรรู้เห็นเปนใจด้วยโจรเปนสังข์ให้ฆ่าเสียด้วย ถ้าผู้พญาบานพระเปนข้าพระสืบมาหลายชั่ว ให้ทวนด้วยลวดหนั่ง ๖๐ ที แลริบเอาสินมันจงสิ้น แลถอดเสียเอางานอื่นมาพญาบาลพระนั้นแล

(พระไอยการลักษณโจร)

สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการออกกฎหมายบังคับใช้แล้วหลายฉบับ ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายแล้วหลายครั้งด้วยเพราะปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย การชำระกฎหมายแต่ละฉบับมีสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายได้อย่างเด่นชัดก็คือการเปลี่ยนแปลงด้านการเลือกใช้ศัพท์ในการบัญญัติกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ใน*กฎหมายตราสามดวง* (ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้กำหนดให้เป็นกฎหมายในยุคเดียวกันกับจารึกกฎหมายลักษณะโจร) มีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุพฤติกรรมกระทำร้าย อ่างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการทำความผิดเป็นจำนวนมาก เช่น ใช้คำว่า “โจร” “ผู้ร้าย” “คนร้าย” “ผู้พันแทง” “โจรปล้นสดมดีชิง” และ “ผู้ทุบตีฆ่าฟัน” อ่างถึงผู้กระทำผิด และบรรยายพฤติกรรมการทำความผิดว่าเป็นการ “ฆ่า...ตาย” “พันแทง” “ตี” “ด่า” หรือ “(ทำให้) เจ็บปวด” ซึ่งผู้กระทำผิดโดยเฉพาะในความผิดอุกฉกรรจ์เช่นการฆ่าคนตายหรือการทำลายพระพุทธรูป กฎหมายระบุให้ลงโทษประหารชีวิต (“ให้ฆ่า...ให้ตายตกไปตามกัน”) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้กรรมที่ตนได้กระทำลงไป (“ใช้บาปมันจงล้างแล้ว”) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการเลือกใช้ศัพท์ใน*กฎหมายตราสามดวง* ประกอบกับลักษณะของสังคม วัฒนธรรมในสมัยอยุธยาที่ประชาชนส่วนใหญ่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีการปกครองในระบอบกษัตริย์ อำนาจอธิปไตยอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว กล่าวคือพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการด้วยพระองค์เอง ภายใต้หลักการปกครองที่บัญญัติไว้ใน*คัมภีร์พระธรรมศาสตร์* จึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำ ซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนา(พุทธ)” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นคนบาป” ซึ่งจำเป็นต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเพื่อ “ชดใช้กรรม” ที่ได้กระทำไป

การศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขใน*กฎหมายตราสามดวง* ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของประโยคเงื่อนไขนั้นสัมพันธ์อยู่กับประโยคคำสั่ง ทำให้บทบัญญัติ*กฎหมายตราสามดวง* มีรูปแบบโครงสร้างภาษาเป็น “ถ้า... (ท่าน)ให้ ...” การใช้ประโยคเงื่อนไขในการบรรยายบทบัญญัติ*กฎหมายตราสามดวง* นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงระเบียบขั้นตอนในการพิจารณาตัดสินคดีของผู้พิพากษาแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงปัจจัยเงื่อนไขอื่น ๆ ที่มีส่วนในการกำหนดผลการวินิจฉัยตัดสินคดีของผู้พิพากษาด้วย ยกตัวอย่างเช่น เงื่อนไขด้านสถานภาพของคนในสังคม คนที่มีศักดินาต่างกันจะได้รับโทษต่างกันในความผิดสถานเดียวกัน เงื่อนไขด้านจำนวนครั้งที่กระทำความผิด หากเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ โทษที่ได้รับจากการกระทำนั้นก็มากขึ้นและรุนแรงขึ้น เงื่อนไขด้านความรุนแรงของความผิด ในกรณีการทำร้ายร่างกาย หากทำให้ผู้เสียหายเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต โทษย่อมรุนแรงกว่าการที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บธรรมดา เป็นต้น นอกจากนี้การใช้โครงสร้างประโยคเงื่อนไขเพื่อบรรยายบทบัญญัติกฎหมายยังแสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขในการลดโทษหรือยกเว้นโทษแก่

ผู้กระทำผิดด้วย ยกตัวอย่างเช่น เจื่อนไขด้ำนอายุ หากผู้กระทำผิดเป็นผู้ไร้เดียงสา อายุยังไม่ถึง 7 ปี หรืออายุมากกว่า 70 ปี กฎหมายจะไม่เอาผิด เจื่อนไขเกี่ยวกับความรู้หรือเรื่องเจตนาในการกระทำผิด หากผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่ไม่มีสติสัมปชัญญะ อาจด้วยเพราะความมึนเมา หรือไม่มีเจตนาในการกระทำผิด กฎหมายก็ไม่เอาโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยปราศจากเจตนาจะกระทำผิด

กล่าวโดยสรุป การใช้ประโยคเจื่อนไขที่สื่อให้เห็นเหตุแห่งการบรรเทาโทษหรือยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำผิดตามกฎหมายแสดงให้เห็นว่า การที่คนธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องมืองค์ประกอบของการกระทำผิดเช่น ต้องมีเจตนาในการกระทำผิด และต้องเป็นผู้ที่อยู่ในภาวะรู้ผิดชอบชั่วดีคือมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเจื่อนไขในการบรรยายตัวบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นการตีความว่าเป็น “การจงใจกระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

4.3.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเจื่อนไขในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พบว่า บทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “ถ้า” เป็นคำเชื่อมแสดงเจื่อนไข และเนื่องจากเป็นตัวบทกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่ง โครงสร้างของประโยคเจื่อนไขในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ส่วนใหญ่จึงสัมพันธ์หรือใช้ร่วมกับประโยคคำสั่ง “(ท่าน)ให้...” เสมอ ทำให้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเจื่อนไขในกฎหมายฉบับนี้มีโครงสร้างเป็น “ถ้า... (ท่าน)ให้ ...” “ถ้า... ท่านว่า ..” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 161 มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดกระทำการประทุษร้ายอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อองค์พระราชาธิบดี หรือพระมหะษี พระราชสามี หรือต่อผู้ที่จะสืบราชสมบัติแห่งราชอาณาจักรใดใด ซึ่งมีพระราชไมตรีกิติ หรือกระทำการประทุษร้าย ต่อตัวผู้เปนประธานาธิบติของประเทศใดใดซึ่งมีพระราชไมตรีกิติ ท่านว่ามันมีความผิดแลรวางโทษของมันหนักกว่าฐานประทุษร้ายบุคคลสามัญหนึ่งในสามส่วน แลอย่าให้อาญาที่จะลงแกมันนั้นเบากว่าจำคุกปีหนึ่งลงมา

ถ้าแลการประทุษร้ายที่มันกระทำนั้น เปนความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนาหรือพยายามจะฆ่าคนโดยเจตนา ท่านว่าโทษมันต้องถึงประหารชีวิตร์

ตัวอย่างที่ 162 มาตรา ๔๓ ต่อผู้ใดกระทำโดยเจตนา ผู้นั้นจึงควรรับอาญา ถ้าแลมันมิได้มีใจเจตนาที่จะกระทำ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแกมันเลย เว้นแต่เมื่อมันกระทำโดย

ประมาท ต้องตามลักษณะที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่ามีโทษ ท่านจึงให้ลงอาญาแก่มัน ฐาน
กระทำการโดยประมาท ...

(๒) ผู้หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปศาสตร์ ในกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เปน หมอ
หรือ เปนช่าง เปนต้น ละเลยการอันควรต้องทำให้ดีในทางศิลปะสาตรนั้นเสียก็ดี ...
เหล่านี้ถึงกระทำให้โดยมิได้ตั้งใจ ท่านก็ว่ากระทำให้โดยฐานประมาท

จากตัวอย่างที่ 161 และ 162 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดเงื่อนไข
ความรุนแรงของการกระทำความผิดและบทลงโทษ เช่น สถานะของบุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการ
กระทำความผิดเป็นเครื่องบ่งชี้บทลงโทษ จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่า หากรูปแบบการกระทำความผิด
แบบเดียวกัน แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อผู้เป็นประมุขของรัฐ โทษของผู้กระทำความผิดนั้นหนักกว่า
การกระทำความผิดต่อบุคคลธรรมดา ดังความว่า “*ท่านว่ามันมีความผิดแลรวางโทษของมันหนักกว่าฐาน
ประทุษร้ายบุคคลสามัญหนึ่งในสามส่วน*”

นอกจากนี้การใช้ประโยคเงื่อนไขในตัวอย่างที่ 161 และ 162 ยังแสดงให้เห็นว่าเจตนาในการ
กระทำความผิดถือเป็นปัจจัยเงื่อนไขประการหนึ่งในการกำหนดความรุนแรงของความผิดและ
บทลงโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ดังความในตัวอย่างที่ 162 ว่า “*ต่อผู้ใดกระทำโดยเจตนา ผู้นั้นจึงควร
รับอาญา ถ้าแลมันมิได้มีใจเจตนาที่จะกระทำ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแก่มันเลย*”

อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ยังคงแสดงเงื่อนไขไว้อีกว่าการกระทำความผิดบางประการ แม้มิได้เจตนา
กระทำความผิด แต่ผู้กระทำก็ยังคงถูกลงโทษเพราะกฎหมายระบุไว้ว่าให้มีโทษ ดังความในตัวอย่างที่
162 ว่า “*เว้นแต่เมื่อมันกระทำโดยประมาท ต้องตามลักษณะที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่ามีโทษ ท่านจึงให้
ลงอาญาแก่มัน ฐานกระทำการโดยประมาท*”

จากตัวอย่างบทบัญญัติกฎหมายในตัวอย่างที่ 161 และ 162 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ประโยค
ที่แสดงความสัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขนั้น ไม่จำเป็นต้องมีคำว่า “ถ้า...” เป็นตัวบ่งชี้ แต่ผู้ใช้ภาษา
สามารถเข้าใจเงื่อนไขของข้อความได้จากการพิจารณาเนื้อหาของข้อความนั้น ๆ นอกจากนี้
บทบัญญัติกฎหมายในตัวอย่างที่ 162 ยังแสดงให้เห็นความแตกต่างของลีลาการเขียนบทบัญญัติกฎหมาย
ระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นกฎหมายในยุคก่อนหน้า
ประการหนึ่งคือ ตัวบทกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะใช้ตัวเลขในการแสดงลำดับจำนวน
เงื่อนไขของบทบัญญัติกฎหมายในแต่ละมาตรา แต่ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรนิยมใช้คำว่า
“อันหนึ่งโสด” และในกฎหมายตราสามดวงจะใช้วิธีการพรรณนาความต่อเนื่องกันโดยมีคำเช่น
“อนึ่ง” เป็นตัวบ่งชี้เงื่อนไขของกฎหมาย

ตัวอย่าง 163 มาตรา ๗๘ การฟ้องคดีทางอาญานั้น ถ้ามิได้ยื่นฟ้องต่อศาล ภายในเวลาที่ท่านได้ตั้งไว้เพนกำหนดใช้ ท่านว่าคดีนั้นขาดอายุความอย่าให้ศาลรับไว้พิจารณาเลย

แลอายุความนั้น ท่านตั้งเพนกำหนดไว้ตามประเภทคดีต่างกันดังนี้ คือ

(๑) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ ประหารชีวิตร์ หรือจำคุกจนตลอดชีวิตร์ ให้ฟ้องได้ในยี่สิบปี

(๒) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ จำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี ให้ฟ้องได้ในสิบห้าปี

(๓) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ จำคุกกว่าเดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี ให้ฟ้องได้ในห้าปี

(๔) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษอย่างอื่น นอกจากที่ว่ามีให้ฟ้องได้ในปีหนึ่ง

จากตัวอย่างที่ 163 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขที่ใช้การระบุเลขจำนวนเงื่อนไข “(๑)... (๒)... (๓)... (๔)...” แทนการใช้คำว่า “ถ้า” เพื่อบอกกำหนดเวลาที่ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ ดังนี้ ถ้าเป็น “คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ ประหารชีวิตร์ หรือจำคุกจนตลอดชีวิตร์ ให้ฟ้องได้ในยี่สิบปี” ถ้าเป็น “คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ จำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี ให้ฟ้องได้ในสิบห้าปี” ถ้าเป็น “คดีที่ความผิดต้องรวางโทษ จำคุกกว่าเดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี ให้ฟ้องได้ในห้าปี” และถ้าเป็น “คดีที่ความผิดต้อง รวางโทษอย่างอื่น นอกจากที่ว่ามีให้ฟ้องได้ในปีหนึ่ง”

ตัวอย่าง 164 มาตรา ๑๔ ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตร์แก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตร์ ณ ตำบลแลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร

ตัวอย่างที่ 164 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดเงื่อนไขในการลงอาญาแก่ผู้กระทำผิดที่ถูกตัดสินประหารชีวิตซึ่งแตกต่างกับผู้กระทำผิดที่ถูกตัดสินลงโทษด้วยวิธีการอื่นว่า ก่อนการลงอาญาหรือก่อนที่จะทำการประหารชีวิต ให้ศาลนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาจากพระเจ้าอยู่หัวก่อน เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วจึงทำการลงโทษได้ “ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตร์แก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตร์”

ตัวอย่าง 165 มาตรา ๕๔ ผู้ใดกระทำความผิด ฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สมบัติตามที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๒๘๘ จนถึงมาตรา ๒๙๖ กิติ ตั้งแต่มาตรา ๓๐๔ จนถึงมาตรา ๓๒๑ กิติ ตั้งแต่มาตรา ๓๒๔ จนถึงมาตรา ๓๒๙ กิติ แลในมาตรา ๓๔๐ นั้นกิติ ถ้ากระทำความผิดที่สืบสายโลหิตนับโดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ, แม่, ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ทวด ของมันเองกิติ นับโดยตรงลงมาคือ ลูก, หลาน, เหลน, ลื้อ, ของมันเองกิติ ท่านว่ามันควรรับอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้น แต่กึ่งหนึ่ง ถ้าแลความผิดเช่นว่ามานี้เป็นความผิดที่สามมีกระทำต่อภรรยา หรือ ภรรยากระทำต่อสามี ท่านว่าไม่มีโทษ

การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในตัวอย่าง 165 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายเป็นปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด จากตัวอย่างเป็นกรณีการกระทำความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ กฎหมายกำหนดไว้ว่าถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อญาติที่สืบสายโลหิต ให้ลงโทษกึ่งหนึ่ง “ถ้ากระทำความผิดที่สืบสายโลหิต นับโดยตรงขึ้นไป ... ท่านว่ามันควรรับอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้นแต่กึ่งหนึ่ง” แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อคนที่สามมีหรือภรรยา กฎหมายกำหนดว่าไม่ต้องมีโทษ “ถ้าแลความผิดเช่นว่ามานี้ เป็น ความผิดที่สามมีกระทำต่อภรรยา หรือภรรยากระทำต่อสามี ท่านว่า ไม่มีโทษ”

ตัวอย่าง 166 มาตรา ๕๗ ถ้าเด็กอายุกว่าเจ็ดขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบ กระทำความผิด ท่านให้ศาลมีอำนาจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดใน ๓ ประการที่จะว่าต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าเห็นว่ามันยังไม่รู้ผิดชอบ จะให้ปล่อยตัวไปเสียก็ได้ หรือถ้าศาลเห็นว่า มันพอจะเข้าใจความผิดชอบได้อยู่บ้าง ให้ศาลว่ากล่าวให้มันรู้สึกตัวแล้ว ภาคทัณฑ์ปล่อยตัวไปก็ได้ฉนี้ ประการหนึ่ง

(๒) มอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองไป แลบังคับเรียกประกัน ทานบน หรือเรียกแต่ทานบน แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กนั้น ให้สัญญาว่าจะระวางเด็กนั้นให้ประพฤติ ตนรักษาความเรียบร้อย ตลอดเวลาที่ศาลจะกำหนดให้ ไม่เกินกว่าสามปี ถ้าผิดทานบน ให้ศาลปรับเป็นจำนวนเงินตามที่กำหนดไว้ใน ทานบน ไม่เกินร้อยบาทขึ้นไปฉนี้ ประการหนึ่ง

(๓) สั่งให้ส่งตัวเด็กนั้นไปไว้ในโรงเรียนดัดสันดานตลอดเวลาที่ศาลจะกำหนดให้ แต่อย่าให้เกินไปกว่าเวลาที่เด็กนั้นมีอายุ ครบสิบแปดขวบ ประการหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 167 มาตรา ๕๘ ถ้าเด็กอายุกว่าสิบสี่ขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบหกขวบ กระทำความผิด ท่านว่าศาลควรพิจารณาดูเสียก่อน ว่ามันมีสติพอจะรู้ผิดชอบได้หรือไม่ ถ้าปรากฏว่า มันยังอ่อนแก่ความคิดไม่มีสติพอจะรู้ผิดชอบได้ ท่านว่าให้ศาลกระทำแก่มันคงเดียวกันกับที่ควรกระทำแก่เด็กอายุเกินกว่าเจ็ดขวบ แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๗ นั้น

ตัวอย่างที่ 166 และ 167 แสดงให้เห็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการลดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดประการหนึ่งนั่นคือ วัยและความรู้ผิดชอบของผู้กระทำความผิด จากตัวอย่างที่ 166 กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ในกรณี “ถ้าเด็กอายุกว่าเจ็ดขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบ” กระทำความผิด ท่านให้ศาลพิจารณาถึงความรับรู้ผิดชอบของเด็กก่อนแล้วจึงพิจารณาบทลงโทษว่าควรจะลงโทษรูปแบบใด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าศาลเห็นว่าเด็กยังไร้เดียงสา ไม่รู้ผิดชอบ จะปล่อยตัวไปเลยก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าเด็กนั้นมีความเข้าใจเรื่องความผิดอยู่บ้าง ศาลจะว่ากล่าวตักเตือน ภาคทัณฑ์แล้วค่อยปล่อยตัวไปก็ได้ ดังความในบทบัญญัติว่า “(๑) ถ้าเห็นว่ามันยังไม่รู้ผิดชอบ จะให้ปล่อยตัวไปเสียก็ได้ หรือถ้าศาลเห็นว่ามันพอจะเข้าใจความผิดชอบได้อยู่บ้าง ให้ศาลว่ากล่าวให้มันรู้สึกตัวแล้ว ภาคทัณฑ์ปล่อยตัวไปก็ได้ ฉะนั้น ประการหนึ่ง” เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ 167 ศาลจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยด้านอายุและความรู้ผิดชอบของผู้กระทำความผิดเสียก่อนจึงจะสามารถตัดสินลงโทษได้ “ถ้าเด็กอายุกว่าสิบสี่ขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบหกขวบ กระทำความผิด ท่านว่าศาลควรพิจารณาดูเสียก่อน”

ตัวอย่าง 168 มาตรา ๔๗ ผู้ใดกระทำความผิดในเวลาวิกาลจรตอันเกิดแต่สัญญาวิปลาศก็ตาม เกิดแต่พยาธิก็ตาม ถ้าปรากฏว่า ในเวลากระทำนั้น มันยังมีสติพอจะรู้ผิดชอบหรือยับยั้งได้ ท่านว่า มันควรต้องมีโทษ แต่ศาลจะเห็นสมควรลดหย่อนอาญาให้เบาลงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ตัวอย่าง 169 มาตรา ๔๘ ความวิกาลจรตเพราะเสพยาเมาเมานั้น ท่านมิให้นับว่าต้องด้วยความยกเว้นหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามที่ว่ามาในมาตรา ๔๖ แลมาตรา ๔๗ เว้นแต่ถ้าปรากฏว่า เมื่อเสพยาเมาเมานั้น ผู้เสพยามิได้รู้ว่าเปนสุรายาเมาก็ดี หรือผู้อื่นใช้กำลังแลอำนาจข่มขืนใจให้มันจำต้องเสพยาเมาเมาก็ดี ท่านว่า จึงให้ยกโทษให้ในฐานวิกาลจรต

ตัวอย่างที่ 168 และ 169 แสดงให้เห็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการลดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอีกประการหนึ่งซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้ว่า “ความวิกลจริต” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นิยามความหมายของคำ “วิกลจริต” ไว้ว่า “ว. มีความประพฤติกิริยาผิดปกติเพราะสติวิปลาส เช่น เขาเป็นคนวิกลจริต ร้องไห้บ้างหัวเราะบ้างโดยไม่มีสาเหตุ, เป็นบ้า.”

ตัวอย่างที่ 168 แสดงให้เห็นเงื่อนไขของการรับผิดว่า แม้ผู้กระทำความผิดจะเป็นคนวิกลจริต แต่ “ถ้าปรากฏว่า ในเวลากระทำนั้น มันยังมีสติพอจะรู้ผิดชอบหรือยับยั้งได้ ท่านว่ามันควรต้องมีโทษ” แต่อาจจะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษให้เบาลงกว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นคนปกติได้ดังความว่า “แต่ศาลจะเห็นสมควรลดหย่อนอาญาให้เบาลงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

ส่วนตัวอย่างที่ 169 เป็นบทบัญญัติกฎหมายมาตราต่อเนื่องกับตัวอย่างที่ 168 แสดงให้เห็นข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีความวิกลจริต กล่าวคือ กฎหมายไม่ยกเว้นโทษให้สำหรับผู้กระทำความผิดที่ควบคุมสติสัมปชัญญะไม่ได้เพราะเสพยาของมีนเมา ยกเว้นกรณีถูกบังคับให้ต้องเสพยา ดังความว่า “ความวิกลจริตเพราะเสพยาเมาเมานั้น ท่านมิให้นับว่าต้องด้วยความยกเว้นหรือลดหย่อนผ่อนโทษ ... เว้นแต่ถ้าปรากฏว่า ... ผู้เสพยามิได้รู้ว่าเปนสุรายาเมาก็ดี หรือผู้อื่นใช้กำลังแลอำนาจข่มขืนใจให้มันจำต้องเสพยาเมา...”

ตัวอย่างที่ 170 มาตรา ๒๖๒ ถ้าผู้กระทำความผิดเช่นว่ามาในมาตรา ๒๖๑ นั้น เป็นแพทย์หรือเป็นแพทย์ผดุงครรภ์ก็ดี หรือเป็นคนทำโดยเห็นแก่สินจ้างรางวัลก็ดี ท่านให้ลงโทษมันตามทีบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้น ทวิขึ้นอีกหนึ่งในสามส่วน

ตัวอย่างที่ 171 มาตรา ๒๔๗ ความผิดอย่างใดใด ที่ว่ามาในมาตรา ๒๔๓, ๒๔๔, ๒๔๕ แล ๒๔๖ นั้น ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบิดามารดาหรือปู่ย่าตายายก็ดี ครูบาอาจารย์ที่รับเลี้ยงผู้ถูกกระทำร้ายไว้ก็ดี เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่ปกครองรักษาผู้ถูกกระทำร้ายก็ดี ท่านว่ารวางโทษของมันผู้กระทำความผิดหนักกว่าที่บัญญัติไว้ใน ๔ มาตราที่ว่ามานั้นหนึ่งในสามส่วน

ตัวอย่างที่ 170 และ 171 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดเงื่อนไขในการเพิ่มระดับความรุนแรงของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด โดยในตัวอย่างที่ 170 กฎหมายกำหนดไว้ว่า

การกระทำความผิดตามความในมาตรา 261²⁴ (การกระทำความผิดฐานรีดลูก) ถ้าผู้กระทำผิดเป็นแพทย์ หรือเป็นการกระทำที่เห็นแก่อำิสสินจ้างจะต้องได้รับโทษเป็นทวีคูณ และตัวอย่างที่ 171 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ (การกระทำความผิด “ในมาตรา ๒๔๓, ๒๔๔, ๒๔๕ และ ๒๔๖”²⁵) กฎหมายกำหนดเงื่อนไขไว้ว่าหากผู้กระทำผิดเป็นบุพการีหรือผู้เลี้ยงดูผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดนั้นต้องได้รับโทษหนักกว่าผู้กระทำผิดที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายหนึ่งในสามส่วน

จากการศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แสดงเห็นว่าโครงสร้างของประโยคเงื่อนไขนั้นสัมพันธ์อยู่กับประโยคคำสั่งเช่นเดียวกับบทบัญญัติใน

²⁴ มาตรา ๒๖๑ ผู้ใดรีดลูกเขาให้แก่มั้วหรือหญิงยอมให้มันรีดก็ตี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127)

²⁵ มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดบังอาจใช้อำนาจด้วยกำลังกาย หรือด้วยวาจาขู่เข็ญกระทำชำเราซึ่งหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาของตนเอง ท่านว่ามันข่มขืนทำชำเรา ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงทำชำเราซึ่งหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาของตนเอง ท่านว่ามันข่มขืนทำชำเรา มีความผิด ต้องรวางโทษคุกกันกับที่ว่ามันนั้น ถ้าแลในการกระทำผิด เช่นว่ามาในมาตรานี้ หญิงที่ถูกข่มขืนทำชำเรานั้น มีบาดเจ็บถึงสาหัส ท่านว่ามันผู้กระทำผิดนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง ถ้าแลหญิงนั้นถึงตาย ท่านว่ามันผู้ข่มขืนนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

มาตรา ๒๔๔ ผู้ใดกระทำชำเราด้วยเด็กหญิงอายุต่ำกว่าสิบสองชวบ ถึงหญิงนั้นยินยอมก็ตาม หรือมิได้ยินยอมก็ตาม ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง ถ้าแลในการกระทำผิด เช่นว่ามาในมาตรานี้ เด็กหญิงที่ถูกชำเรานั้น มีบาดเจ็บอย่างสาหัส ท่านว่ามันผู้กระทำผิดนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง ถ้าแลเด็กหญิงนั้นถึงตาย ท่านว่ามันผู้กระทำผิดนั้นต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

มาตรา ๒๔๕ ผู้ใดบังอาจกระทำอนาจาร แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองชวบ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง ถ้าแลมันใช้อำนาจด้วยกำลังกายหรือด้วยวาจาขู่เข็ญกระทำความผิดเช่นว่ามานี้ ท่านว่ามันผู้กระทำผิดนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

มาตรา ๒๔๖ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุเกินกว่าสิบสองชวบขึ้นไป โดยมันใช้อำนาจด้วยกำลังหรือด้วยวาจาขู่เข็ญ หรือมันใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127)

กฎหมายตราสามดวง บทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญาฉบับนี้ส่วนใหญ่จึงมีโครงสร้างเป็น “ถ้า... (ท่าน)ให้ ...” “ถ้า... ท่านว่า ...”

นอกจากการใช้ประโยคเงื่อนไขในการบรรยายบทบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะแสดงให้เห็นถึงการกำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดและบทลงโทษของกฎหมายแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่า การจะตัดสินว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในการกระทำความผิดหลายประการ เช่น เจตนาในการกระทำความผิด ภัยของผู้กระทำความผิด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างความผิด ผู้กระทำความผิด และผู้เสียหาย เป็นต้น โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อลักษณะหรือระดับความรุนแรงของโทษที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น การกระทำที่ถือเป็นความผิดและต้องถูกลงโทษนั้นต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา ยกเว้นลักษณะการกระทำที่กฎหมายกำหนดไว้ว่ามีโทษแม้เป็นการกระทำโดยไม่มีเจตนาก็ตาม (มาตรา 43) โดยในการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดว่ามีเจตนาหรือไม่นั้นมักสัมพันธ์กับภัยของผู้กระทำความผิด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำความผิดยังเป็นเด็ก ศาลจำเป็นต้องพิจารณาถึงระดับความรู้เรื่องผิดชอบชั่วดีของเด็กนั้นแล้วจึงตัดสินว่าควรลงโทษสถานใด (มาตรา 57 – 58) การกระทำความผิดบางประเภทหากเป็นการกระทำของคนในครอบครัว เช่น การลักทรัพย์ กฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องรับโทษแค่กึ่งหนึ่ง หรือไม่ต้องรับโทษเลยถ้าเป็นการกระทำระหว่างสามีภรรยา (มาตรา 54) แต่การกระทำความผิดบางประเภทผู้กระทำความผิดอาจต้องรับโทษเพิ่มขึ้น เช่น กรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 261) หรือเป็นผู้มีความเกี่ยวพันทางสายเลือดในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 243 – 246) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การใช้ประโยคเงื่อนไขที่สื่อให้เห็นเหตุแห่งการบรรเทาโทษ ยกเว้นโทษ หรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายแสดงให้เห็นว่า การที่คนธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของการกระทำความผิด เช่น ต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในภาวะรู้ผิดชอบชั่วดีคือมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในการบรรยายตัวบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การจงใจกระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่า “ผู้กระทำความผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

4.3.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 พบว่า บทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “ถ้า” เป็นคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข และเนื่องจากเป็นตัวบทกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่ง โครงสร้างของประโยคเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ส่วนใหญ่จึงสัมพันธ์หรือใช้ร่วมกับประโยคคำสั่ง “ให้...” หรือ “ต้อง...” เสมอ ทำให้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์

กันแบบเงื่อนไขในกฎหมายฉบับนี้มีโครงสร้างเป็น “ถ้า... ให้... / ให้... ถ้า...” หรือ “ถ้า... ต้อง... / ต้อง... ถ้า...” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 172 มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

ตัวอย่างที่ 172 แสดงให้เห็นการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดเงื่อนไขของการเป็นผู้กระทำผิดว่า บุคคลธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีข้อกำหนดไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและมีบทลงโทษสำหรับการกระทำเช่นนั้น แต่หากต่อมาการกระทำในลักษณะเดียวกันกฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่าเป็นความผิด คนผู้นั้นก็จะมีใช่ผู้กระทำผิดอีกต่อไป ดังความว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ... ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด”

ตัวอย่างที่ 173 มาตรา ๑๕ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษใดได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย และได้มีคำพิพากษาลงโทษนั้นแก่บุคคลใดไว้ ก็ให้ถือว่า โทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย

ในกรณีดังกล่าวในวรรคแรก ถ้ายังไม่ได้ลงโทษผู้นั้น หรือผู้นั้นยังรับโทษอยู่ ก็ให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นต่อไป และถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง มีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้น หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

ตัวอย่างที่ 173 แสดงให้เห็นว่ากฎหมายฉบับที่ตราขึ้นใช้ภายหลังนั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนบทลงโทษหรือวิธีการลงโทษเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยได้ โดยในกรณีนี้เป็นการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขเพื่อบอกกำหนดเงื่อนไขการลงโทษว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติกฎหมายในขณะที่ผู้กระทำผิดอยู่ในระหว่างการรับโทษหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และข้อกฎหมายใหม่นั้นเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดมากกว่า กฎหมายให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งให้ลงโทษตามบทบัญญัติกฎหมายใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร “*ถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง มีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้น หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้หนึ่งยิ่งกว่า ... เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้หนึ่ง ... ร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร*”

ตัวอย่างที่ 174 มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมนึกถึงเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมนึกถึงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้ ...

ตัวอย่างที่ 175 มาตรา ๘๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำตาม มาตรา ๘๔ เพราะมีผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตาม มาตรา ๘๕ หรือโดยมีผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดชอบทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่ใช้ หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 174 และ 175 แสดงให้เห็นเงื่อนไขในการใช้ดุลพินิจพิจารณาตัดสินคดีของศาลว่า จำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่อง “เจตนาในการกระทำความผิด” ของผู้กระทำความผิดด้วย โดยตัวอย่างที่ 174 แสดงให้เห็นว่า การกระทำที่ถือเป็นความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมายต้องมีองค์ประกอบประการหนึ่งนั่นคือ เจตนา หากผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด ผู้นั้นก็ไม่ต้องถูกลงโทษ ยกเว้นว่าความผิดนั้นกฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษแม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ปราศจากเจตนา ดังความว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ... เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” หรือในมาตรา 290 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 175 ที่กล่าวถึงการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเกินไปกว่าเจตนาของผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้น จะต้องรับโทษเพียงแค่นี้ที่มีเจตนาเท่านั้น ดังความว่า “ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำ ... ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้กระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนา ... แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดชอบทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่ใช้ หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น”

ตัวอย่างที่ 176 มาตรา ๓๐๒ ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ตัวอย่างที่ 176 แสดงให้เห็นเงื่อนไขในการลงโทษผู้กระทำความผิดว่าระดับความรุนแรงของโทษขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของการกระทำ หากเป็นการกระทำที่ส่งผลให้บุคคลอื่นเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต บทลงโทษย่อมรุนแรงกว่าการที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น ดังความว่า “ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้...รับอันตรายสาหัส...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้...ถึงแก่ความตาย ...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

อย่างไรก็ตามแต่การกระทำผิดในลักษณะเดียวกันในบางกรณีอาจได้รับการลดโทษ หรือกฎหมายถือว่าไม่มีความผิดเนื่องด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานภาพหรือลักษณะของผู้กระทำผิด และความจำเป็นในการกระทำความผิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 177 มาตรา ๑๙๓ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๕ หรือมาตรา ๑๙๒ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

ตัวอย่างที่ 178 มาตรา ๗๑ ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖ วรรคแรก และมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๖๔ นั้น ถ้าเป็นการกระทำที่สามีกระทำต่อภริยา หรือภริยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ความผิดดังระบุมานี้ ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในตัวอย่งที่ 177 แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ในการกระทำความผิดเป็นปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด โดยในตัวอย่างนี้เป็นกรณีการลดโทษสำหรับผู้กระทำผิด “ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๕ หรือมาตรา ๑๙๒”²⁶ ซึ่งเป็นความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำผิดและผู้กระทำผิดที่ได้รับการช่วยเหลือนั้นเป็น “บิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

²⁶ มาตรา ๑๘๔ ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๕ ผู้ใดช่วยเหลือซึ่งกันเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พยานแก่ผู้อื่น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้กระทำความผิดประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๒ ผู้ใดให้พยาน ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499)

ส่วนตัวอย่างที่ 178 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายเป็นปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด จากตัวอย่างเป็นกรณีการกระทำความผิดฐานความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ (มาตรา 334 ถึงมาตรา 336 วรรคแรก) และความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา 341 ถึงมาตรา 364) กฎหมายกำหนดไว้ว่าถ้าเป็นการกระทำความผิดระหว่างสามีภรรยา ผู้กระทำไม่ต้องถูกลงโทษ “ถ้าเป็นการกระทำที่สามีกระทำต่อภรรยา หรือภรรยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ” แต่ถ้าเป็นการกระทำกระทำความผิดระหว่างบุพการีและผู้สืบสันดาน หรือระหว่างพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกฎหมายให้ถือเป็นความผิดอันยอมความกันได้ และศาลจะส่งลงโทษน้อยกว่าที่กำหนดก็ได้ ดังความว่า “ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ตัวอย่างที่ 179 มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาก่อนด้วยก็ได้ ...

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี ...

ตัวอย่างที่ 180 มาตรา ๗๕ ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึง

เกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 179 และ 180 แสดงให้เห็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการลดโทษหรือยกเว้นโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดประการหนึ่งนั่นคือ “วัย” โดยในตัวอย่างที่ 179 กฎหมายบัญญัติไว้ว่าถ้าผู้กระทำความผิดเป็น “เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี” เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลจะต้องดำเนินการอบรมสั่งสอนเด็กนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ใน 5 วิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ข้อ 1 ให้ศาลอบรมสั่งสอนแล้วปล่อยตัวไป “และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้” ข้อ 4 “ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ... หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ... ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ...” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 180 กล่าวถึงการกระทำความผิดของบุคคลที่ “อายุกว่าสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี” ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาถึง “ความรู้ผิดชอบ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น” ว่าสมควรได้รับโทษหรือไม่ “ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา ๗๔” คือ ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไปตั้งความในตัวอย่างที่ 8 แต่ “ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง”

ตัวอย่างที่ 181 มาตรา ๔๘ ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้ ...

ตัวอย่างที่ 182 มาตรา ๙๒ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

ตัวอย่างที่ 183 มาตรา ๙๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตรา

เดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕

(๒) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖ ถึงมาตรา ๑๔

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖

...

(๑๒) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ และมาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๑๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๖๕

การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในตัวอย่างที่ 181 แสดงให้เห็นเงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายว่าเป็นไปเพื่อความปลอดภัยของคนในสังคม โดยในตัวอย่างนี้กล่าวถึงกรณีผู้กระทำผิดเป็นผู้มีจิตบกพร่องซึ่งตามปกติจะไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าศาลเห็นว่าถ้าปล่อยตัวผู้กระทำผิดไปอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนได้ศาลอาจส่งตัวไปคุมขังไว้ในสถานพยาบาลแทนก็ได้ ดังความว่า “ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง ... จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ ...”

ส่วนตัวอย่างที่ 182 และ 183 แสดงให้เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้นอกจากจะมีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการลดโทษหรือยกเว้นโทษแล้ว ยังมีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการเพิ่มโทษด้วย โดยการเพิ่มโทษนั้นจะเป็นในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำภายหลังจากที่พ้นโทษแล้ว

ตัวอย่างที่ 182 แสดงให้เห็นว่า หากผู้กระทำผิดเคยต้องโทษจำคุก ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากพ้นโทษนั้น ถ้าผู้เคยต้องโทษได้กระทำความผิดในลักษณะเดิมซ้ำอีก กฎหมายกำหนดให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้น ดังความว่า “... ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง”

เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ 183 หากผู้กระทำผิดเคยต้องโทษจำคุก ภายในระยะเวลา 3 ปี หลังจากพ้นโทษนั้น ถ้าผู้เคยต้องโทษได้กระทำความผิดในลักษณะเดิมซ้ำอีก กฎหมายกำหนดให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้น โดยลักษณะความผิดที่จะต้องถูกเพิ่มโทษตามมาตรา 93 นี้ เป็นความผิด 12

ลักษณะตามที่จำแนกไว้ในอนุมาตรา 1 – 12 ดังความว่า “ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นถึงหนึ่ง ของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง ...”

จากการศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 จะเห็นว่าโครงสร้างของประโยคเงื่อนไขนั้นสัมพันธ์อยู่กับประโยคคำสั่งเช่นเดียวกับบทบัญญัติในกฎหมายฉบับอื่นในยุคก่อนหน้า แต่เนื่องจากโครงสร้างประโยคคำสั่งที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญา ฉบับนี้แตกต่างกับกฎหมาย 3 ฉบับที่ได้ศึกษา คือเป็นการใช้ประโยคคำสั่งที่ละภาคประธาน (ไม่มีการใช้สรรพนาม “ท่าน” อ้างอิงถึงผู้มีคำสั่งให้บัญญัติกฎหมาย) บทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้ส่วนใหญ่จึงมีโครงสร้างเป็น “ถ้า... ให้... / ให้... ถ้า...” หรือ “ถ้า... ต้อง... / ต้อง... ถ้า...”

การใช้ประโยคเงื่อนไขในการบรรยายบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นอกจากจะเป็นการบอกกำหนดเงื่อนไขของการเป็นผู้กระทำความผิดว่า บุคคลธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีข้อกำหนดไว้แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาพิพากษาคดี กฎหมายให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติกฎหมายใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งการที่ศาลจะตัดสินว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดและต้องโทษสถานใด กฎหมายจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการ เช่น เจตนาในการกระทำความผิด ภัยของผู้กระทำความผิด และความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิด เป็นต้น

นอกจากนี้การใช้ประโยคเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ยังแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นไปเพื่อความปลอดภัยของคนในสังคม ดังจะเห็นได้จากกรณีการลดโทษหรือยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีสภาพจิตไม่ปกติ หากศาลเห็นว่าถ้าปล่อยตัวผู้กระทำความผิดนั้นกลับสู่สังคมแล้วจะเป็นอันตรายต่อประชาชน ศาลก็สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การส่งตัวผู้มีสภาพจิตไม่ปกตินั้นไปควบคุมไว้ในสถานพยาบาลเพื่อรักษาให้ผู้นั้นหายเป็นปกติก่อนปล่อยตัวกลับไปใช้ชีวิตในสังคมก่อนได้ (มาตรา 48) หรือในกรณีการกระทำความผิดซ้ำของผู้ที่เคยต้องโทษ กฎหมายได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการเพิ่มโทษไว้ด้วย (มาตรา 92 และ 93) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การใช้ประโยคเงื่อนไขที่สื่อให้เห็นเหตุแห่งการบรรเทาโทษ ยกเว้นโทษ หรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายแสดงให้เห็นว่า คนธรรมดาจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดได้เป็นเพราะกฎหมายเป็นผู้กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและมีโทษ นอกจากนี้ยังต้องมืองค์ประกอบของ

การกระทำผิด เช่น ต้องมีเจตนาในการกระทำผิด ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในภาวะรู้ผิดชอบชั่วดีคือมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไขในการบรรยายตัวบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การจงใจกระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

4.4 การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล

ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล หมายถึง ประโยคที่มีประเด็นสำคัญซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผลต่อเนื่องกันตั้งแต่ 2 ประเด็นขึ้นไป โดยประโยคหลังอาจเป็นผลหรือจุดมุ่งหมายของประโยคหน้า อาจมีคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ปัจจุบันและผลลัพธ์ที่ตามมา เช่น *เหตุ, ด้วย, เพราะ* และ *จึง/จึง* ฯลฯ หรือไม่ก็ได้

การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล ในตัวบทกฎหมายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจไม่สามารถนำเสนอให้เห็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายได้อย่างละเอียด แต่เมื่อได้พิจารณาตัวบทกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แล้วจะพบว่า การใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผลในการเขียนบทบัญญัติกฎหมายทุกฉบับนั้นมีหน้าที่อีกประการหนึ่งนั่นคือ การแสดงให้เห็นว่า การตรากฎหมายแต่ละฉบับขึ้นใช้บังคับนั้น ผู้เขียนกฎหมายหรือผู้ที่มีหน้าที่บัญญัติกฎหมายมิได้เขียนกฎหมายขึ้นโดยพลการหรือเขียนขึ้นตามอำเภอใจของผู้เขียนเอง หากแต่ตัวบทกฎหมายแต่ละฉบับที่ ตราขึ้นใช้บังคับนั้นมีหลักการและเหตุผลรองรับเสมอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1 การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในศีลาจารีกฎหมายลักษณะโจร

เนื่องจากจารีกฎหมายลักษณะโจรเป็นตัวบทกฎหมายที่มีเนื้อหากฎหมายเพียง 8 มาตรา ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นในการศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเนื้อหาในข้อความเบื้องต้น หรืออาจเรียกว่าพระราชปรารภ หรืออารัมภกถา (preamble) ซึ่งเป็นส่วนที่บอกปริบทที่มาของกฎหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของกฎหมายด้วย²⁷ เพื่อให้เห็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายฉบับนี้โดยภาพรวม

²⁷ การศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่สื่อผ่านการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายฉบับอื่นๆ ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ผู้วิจัยจะศึกษาเนื้อหาในส่วน “บทบัญญัติกฎหมาย” (Principal provisions) เท่านั้น

จากการศึกษาเนื้อหากฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร ผู้วิจัยไม่พบการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล แบบที่มีคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์เป็นเหตุ - ผลชัดเจน อาจเป็นเพราะข้อความในจารึกนั้นชำรุดมาก ทำให้ไม่สามารถอ่านเนื้อหาจารึกบางส่วนได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติกฎหมายในจารึกเท่าที่เหลืออยู่จะพบว่ามีการใช้ภาษาในเชิงแสดงความสัมพันธ์ของข้อความที่ต่อเนื่องกันในเชิงเหตุผล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 184 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร*: ด้าน 1, บรรทัด 1 – 4, 10 - 16, อารัมภกถา

1. ---๕ศกฉลุนกษัตรไพสาชะบุรณมีพรหสสบดีหนไทมี่รวงเม้า.....
2.ลคคณาในผคฺนีเพลาคำพนคอนนีลิตธิสเดจบพิตร (มหาราชบุตร)
3.ราชศรีบรมจักรพรรดิราชทานไคเสด็จขึ้นเสวย.....ภีร
4. มยสมดงพระราชมนโรถทดแทนแดนพระธรรมราชสีมานี้ดูจะดาพดิงศา
...
10. ท) เสดจในตรีมุขเสวยบุญสุกตงักถุทยแลวบเหิงกลายทานเสดจ...ดวยบุรีฝูงพาลแ
11. ลฝูงโลก เพื่อจะให้ฝูงโลกอนันกงวลสัตว์ทงหลายม่วนญิงชาย ศรมนพราหมณา.....
12. นิยายอนนพระองค์ทานไคเสวยในอะธิปตยจกัไครขดตพระราชสีมานี้ดงมนุสธรรม
13. (อย่าง) พรญารามราชอนันฝูงสาธุเสดงยศปรากดสุขชวลูกหลานขนาดเปน(หลกั) กลาย
14.พระราชโองการบรมเอาพารหนกัหนานิงทานไคตราพระราชปรชญบติ
15.ใหญ่ขุนมนตวานบริพารไพรฝ้าทงหลายถวนเมืองเลกเมี่
16. (องใหญ่)ราชสีมาทงหลายนี้เสกลางเมืองสุโขไทยอนันันประธานกิงในเมี่

คำแปล วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ.๑๗๔๖ เพ็ญเดือน ๖ วันหนไทยตรงกับวันสงเม้า ลักคณาในผคฺนี ในเพลาคำ สมเด็จพระเจ้าบรมราชาธิราชศรีบรมจักรพรรดิราช ผู้เสด็จขึ้นเสวยราชย์อภีรมย์สมดังพระราชมโนรถ (ความปรารถนา) ทดแทนพระราชบิดาในแดนพระธรรมราชสีมานี้ อันเปรียบเสมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์... (พระองค์)เสด็จในพระที่นั่งตรีมุข ภายหลังเสวยสุขจากการทำพระองค์ให้บริสุทธิ์และทรงตั้งพิธีทางไสยศาสตร์แล้วไม่นานพระองค์เสด็จออกพร้อมด้วยบุรีฝูงพาลและฝูงโลก (ข้าราชการบริพารฝ่ายในทั้งอ่อน

และแก่) เพื่อให้คนในโลกนี้ที่ยังทุกข์กังวล สัตว์ทั้งหลาย ทั้งหญิงชายและสมณพราหมณ์ (ได้ฟัง?) ได้พูดกันว่า ในอันที่พระองค์ท่านได้เสวยราชย์นั้น ทรงปรารถนาจักขัดเกลา (ทำให้บริสุทธิ์) พระราชสีมานี้ประดุจเดียวกับมนุษยธรรม (กฎหมายที่ปกครองมนุษย์) แบบอย่างพ่อขุนรามราช ที่ฝูงคนแสดงศปรากฎสุขมาชั่วนูกหลานสูงสุดและมั่นคง เหตุฉะนั้นสมเด็จพระรามราชาธิราชจึงมีพระราชโองการอันยิ่งใหญ่ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นบังคับใช้แก่ลูกขุนมูลตวานบริวารไพร่ฟ้าทั้งหลาย ถ้วนทุกเมืองเล็กเมืองใหญ่ทั้งหลายในพระราชอาณาจักรนี้ไซ้ร้ กลางเมืองสุโขทัยอันเป็นประธานกิ่งแห่งเมืองทั้งหลาย...

ตัวอย่างที่ 185 *ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร: ด้าน 2, บรรทัด 19 – 26, มาตรา 5*

19. ... อคติ ทงนี้แลมีเมื่อใดในบ้านในนายใดเรือนใด. ในฝูงดังนี้ท่านจักให้โทษ (ตุลกลักชะญา) แลคนท่านของท่านชี่ฎากตือนเอาแล
21. แลท่านจักให้ไซ้จูงสินหนีสิน (ดงท่าน) จัก โหมคโมยนั้นท่านจักทอดให้ไซ้สินจ่าง
22. แลจักโหมคโมยนั้นโดย (ศกัตัญญ) แลเพื่อฎากก็ให้ดงอันแมนท่านหนีไปสูตนกดี
23. ฝูงอนคโมยล็กไป แลตนจสง (ไปให้โดย)ปรสงสินชี่ฎากดีแลตนพาไปถวายไปเวนแก่เจ้าไท
24. ท่านจักให้พันอาชญาท่านดงอันขนาดราชศาสตรธรรมศาสตรอนท่านแต่งได้ค่าสิน
25. จ่างตนกได้ได้ค่าตนคูกได้ค่าได้ของฝูงนนักได้สังรู้ว่าเจ้าใหญ่จกับเเนจดงท่าน แต่งให้
26. ไว้ดงอันแลเปนดงฎา (ภาคอน) อูเบกษาเหนแก่คโมยกว่าอาชญาปรญบติเจ้าไทดงอัน...

คำแปล ... หากอคตินี้ (1. เห็นว่าขโมยนั้นเป็นพ่อพี่น้องตนจึงปล่อยไป 2. เห็นว่าขโมยนั้นเป็นข้าผู้ใหญ่จึงปล่อยไป 3. รับสินจ่างขโมยจึงปล่อยไป 4. เห็นขโมยผ่านไปแต่ไม่จับกุม) เกิดขึ้นในบ้านในเมืองเมื่อใด ท่านให้ลงโทษเหมือนลักเมียท่านคนท่านแลสิ่งของท่าน ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ขโมยแล้วและท่านให้มันชดใช้หนี้สินทั้งหมด หนี้สินที่จะปรับเอาจากขโมยนั้น ท่านจักให้เป็นสินจ่าง (ตามจับขโมย) และจะปรับใหม่ผู้ข่มขู่ตนจับขโมยตามยศศักดิ์ ผู้นำเอาสิ่งทั้งหลายที่ขโมยไปมาถวายส่งคืนแก่เจ้าไท (ตอนแรกเอาไปโดยประสงค้สินจ่างจากขโมย แต่กลับใจนากลับไปส่งคืนให้แก่เจ้าไท) ท่านจะให้พันอาชญาท่าน แล้วบทบัญญัติในพระ

ธรรมศาสตร์ยังให้ผู้นำสิ่งของมาคืนได้สินจ้าง ได้ค่าปรับไหมจากผู้ข่มขู่ และได้ส่วนแบ่งจากทรัพย์สินที่เจ้าทรัพย์ได้คืนมาด้วย เหตุที่กำหนดเช่นนี้ เพื่อไม่ให้เห็นว่า อุเบกษา (การวางเฉย ไม่ถือเป็นธุระ) นั้นสำคัญกว่าพระราชบัญญัติของเจ้าไท

จากตัวอย่างที่ 184 ซึ่งเป็นเนื้อหากฎหมายในส่วนอารัมภกถา (พระราชปรารภ) แสดงให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้ต้องตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นมา ก็เพื่อ “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” ให้กับทุกคนในเมือง ดังความว่า “เพื่อจะให้ฝูงโลกอนักงวอลสัตว์ทั้งหลายม่วนฉวยไชย ครมณพราหมณา..... นิยายอนน พระองค์ท่านได้เสวยในอะธิปัตยจกัใครขดตพระราชคีมานี้ตงมนุสธรรม (อย่าง) พรฎารามราชอนั ผุงสาธูแสดงยศปรากฏสุขชวลูกหลานขนาดเปน (หลัก) กลาย” (เพื่อจะให้คนในโลกนี้ที่ยังทุกข์กังวล สัตว์ทั้งหลายทั้งหญิงชายและสมณพราหมณ์ (ได้ฟัง?) ได้พูดกันว่า ในอันที่พระองค์ท่านได้เสวยราชย์ นั้น ทรงปรารณากักขัดเกล้า (ทำให้บริสุทธิ์) พระราชสีมานี้ประดุจเดียวกับมนุษย์ธรรม (กฎหมายที่ ปกครองมนุษย์) แบบอย่างพ่อขุนรามราช ที่ฝูงคนแสดงยศปรากฏสุขมาชั่วลูกหลานสูงสุด) และผลที่เกิดขึ้นก็คือพระมหากษัตริย์มี “พระราชโองการบรมเอาอาหารหนักหนาจิงทานให้ตราพระราช ประชยุบตี” (สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสฤไทย)²⁸ จึงมีพระราชโองการอันยิ่งใหญ่ให้ตรา พระราชบัญญัติขึ้น)

ส่วนตัวอย่างที่ 185 จะเห็นว่าแม้ในบทบัญญัติกฎหมายจะไม่มีคำเชื่อมแสดงความเป็นเหตุ – ผล เช่น “ด้วยเหตุว่า, เพราะว่า” อย่างชัดเจน แต่ข้อความในบรรทัดที่ 25-26 ว่า “...ดงท่านแดงให้ไว้ดงอันแลเปนดงฎา (ภาคอนั) อุเบกษาเหนแก่คัโมยกวาอาชญาประชยุบตีเจ้าไทดงอัน...” (เหตุที่กำหนดเช่นนี้ เพื่อไม่ให้เห็นว่า อุเบกษา (การวางเฉย ไม่ถือเป็นธุระ) นั้นสำคัญกว่าพระราชบัญญัติของเจ้าไท) ก็แสดงให้เห็นสาเหตุของการเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและต้องถูกลงโทษว่าเป็น เพราะคนผู้นั้น “อุเบกษา” ให้ความสำคัญกับผู้เป็นขโมยและเพิกเฉยที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของ “เจ้าไท”

การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อแสดงสาเหตุของการกลายเป็นผู้กระทำความผิดดังในตัวอย่างที่ 185 นี้เป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การเพิกเฉย ไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามกฎหรือคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดว่าเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระเจ้าแผ่นดิน”

²⁸ ตามการสันนิษฐานของ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร

4.4.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยพระอัยการ (ตัวบทกฎหมาย) จำนวนมาก จากการศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวง พบว่า บทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “เพราะว่า” “เหตุ/เหตุว่า” และ “จึง/จึง” เป็นตัวบ่งชี้ แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 186 ๑ จักกล่าวลักษณผู้ต้องอิทธิโทษในพระราชอาชญาหลวงเปนข้อ

พระราชโองการ

เลมิต พระราชบัญญัติ } อันแจกจากเอกณะตั้งขมุลคตี่ซึ่งมีในคำภีรพระธรรม

พระราชเสาวณี

สาตร อันพระมโนสารอาจารย์มะนะสิการกำหนดนำมาแต่จักรวาทบรรพต โดยมี

พระบาที ดังนี้ ... แพลเนื้อความว่า วรราชทุฎโจ อันว่าบุทคลทุระยศต่อพระ

มหากษัตริเจ้า ผู้ธรงพระคุณอันประเสริฐ สูงกรณจ วิตถจ อวาทรนโต แล

ประทุศร้ายเบียดบังลอบลักส่วนสัถภักทยาแลพระราชทรัพย์ ราชานตีกกรมมิวิรุทธ

กาโร เปนผู้กระทำผิดล่วงเกินพระราชอาชญาแห่งพระมหากษัตริราชเจ้า

เอกฐโทโส มีกำหนดโทษแต่สถานหนึ่งถึงแปดสถาน ผรเสยย จ นรินท อาณรมม

แลผู้ผิดนั้นพึงต้องซึ่งพระราชทัณฑ์มีโทษบันคอริบเรือนเปนต้น โปราณราชน กริต

ติตรมม อันบรมโบราณราชนรินทร กษัตริธรรงบัญญัติให้กระทำแก่ผู้ผิด

อันทุจริตเลมิตพระราชอาชญา วินาสการมม แลครุทัณฑ์โทษอันหนักนั้นก็จักให้

พินาศแก่ตน ต่างต่าง นิตรมม โดยแท้ เหตุฉนั้นแลโบราณราชกษัตริแต่ปางก่อน

พระองคธรรงพระกรุณาเพื่อจะมีให้มุขมนตรีกระวีชาติและราชฎรลวงเกินพระ

ราชอาชญา จึงให้ตราพระราชบัญญัติ จัดเปนบทมาตราสาขคตี่มีสืบมาดังนี้

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ตัวอย่างที่ 186 เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของพระราชปรารภในพระอัยการอาชญาหลวง แสดงให้เห็นการใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อกล่าวถึงสาเหตุที่ต้องตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นว่าเป็นเพราะมีคนทุจริต ทรยศคิตร้ายต่อพระมหากษัตริย์ “อันว่าบุทคลทุระยศต่อพระมหากษัตริเจ้าผู้ธรงพระคุณอันประเสริฐ...แลประทุศร้ายเบียดบังลอบลักส่วนสัถภักทยาแลพระราชทรัพย์...มีกำหนดโทษ... อันบรมโบราณราชนรินทรกษัตริธรรงบัญญัติให้กระทำแก่ผู้ผิด อันทุจริตเลมิตพระราชอาชญา...จักให้พินาศแก่ตน...โดยแท้” จึงจำเป็นต้องมีการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อไม่ให้มีใครแสดงอาการดูหมิ่นอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้ “เหตุฉนั้นแลโบราณราชกษัตริแต่ปางก่อนพระองคธรรงพระกรุณาเพื่อจะมีให้มุขมนตรีกระวีชาติและราชฎรลวงเกินพระราชอาชญา จึงให้ตรา

พระราชบัญญัติ จัดเปนนบทมาตราสาขาคดีมีสี่สิบมา” การให้แสดงถึงเหตุจำเป็นในการตรากฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดที่กฎหมายจำเป็นต้องลงโทษนั้นเป็น “คนอันตราย” มีจิตมุ่งหมายประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์

ตัวอย่างที่ 187 ^{๑๖} มาตราหนึ่ง ชื่อของโจรในตลาดซึ่งท่านอายุทำให้ชื่อขายหมี่รู้ว่าไปของโจรชื่อไว้ แลนายตลาดก็มิรู้ เพื่อนร้านนั่งใกล้ก็มิรู้ อยู่มาเจ้าทรัพย์จับทรัพย์ได้ที่ผู้ซื้อ ให้ผู้ซื้อส่งผู้ขาย ถ้าส่งมิได้ให้พิสูตตัว ถ้าแพ้พิสูตให้ไหมเสมอโจร ถ้าฉะฉนแก่พิสูตให้เสียแต่สินอันซื้อนั้นให้เจ้าของ เพราะหากำนักมิได้ ให้หาผู้ขายนั้นจงภบ แลเอาไปให้กระลาการ ให้พิจารณาเอาของนั้นให้คืน

(พระไอยการลักษณะโจร)

ตัวอย่างที่ 187 เป็นกรณีการรับซื้อของโจรโดยสุจริต เมื่อถูกจับได้ผู้ซื้อต้องชี้ตัวผู้ขาย หมายถึงต้องบอกได้ว่ารับซื้อมาจากใครและจับตัวผู้ขายนั้นมาส่งทางการ ถ้าจับตัวมาไม่ได้ต้องพิสูจน์ตัวเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าแพ้พิสูจน์กฎหมายให้ปรับไหมเหมือนผู้ซื้อนั้นเป็นโจรเสียเอง แต่ถ้าชนะพิสูจน์ ต้องคืนทรัพย์นั้นให้กับเจ้าของ แสดงให้เห็นว่าการจะเอาผิดกับใคร หรือการจะลงโทษใครตามกฎหมายต้องมีหลักฐานชี้ชัดว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิดจริง หากไม่มีหลักฐาน “เพราะหากำนัก^{๒๙} มิได้” กฎหมายก็ไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาานั้นคือผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษตามข้อหาที่ถูกกล่าวหาานั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินถูกผิดในคดี กฎหมายจะยึดถือพยานหลักฐานเป็นสำคัญ

ตัวอย่างที่ 188 ^{๑๗} มาตราหนึ่ง ชายสู่ขอลูกสาวหลานสาวท่าน ๆ ว่าชายนั้นมีพศท่านมิให้หญิงแก่ชาย ๆ ทำทานบนให้ต่อหน้าผู้ } ถ้า } ว่าจะละความร้ายไม่เล่นเบี้ยแลคบหาด้วยโจรแล้ว บิดา } หญิงจึงยกหญิงให้เปนเมียชาย ถ้าสืบไปเมื่อหน้า } มาณดา } มั่นมิละความร้ายไซ้ ให้ขับมันเสียให้เวนทุนแลขันหมากแก่มันจงแล้ว เพราะมันทำผิดต้องด้วยหนังสือทานบน มันเองดั่งนั้นแล

(พระไอยการลักษณ ผัวเมีย)

ตัวอย่างที่ 188 เป็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุของการถูกกฎหมายลงโทษว่าเป็นเพราะผู้นั้นกระทำความผิด ดังความว่า “ถ้าสืบไปเมื่อหน้ามันมิละความร้ายไซ้ให้... เพราะมันทำผิดต้องด้วยหนังสือทานบน มันเองดั่งนั้นแล”

^{๒๙} คำนับ น. หลักฐาน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔)

ตัวอย่างที่ 189 ๑๘๖ มาตราหนึ่ง ชายใดทำชู้ด้วยเมียร้าง ท่านให้ไหมชายชู้ กิ่งปรถมพิต
 เมียเปน ^{สินไหม} } กิ่ง ส่วนหญิงร้ายให้มีโทษจางจนตามบทพระไอยการเดิม
 พิไณย }
 เหตุหญิงเลมิดมิทำตามพระราชกำหนด มันจะสมักอยู่แก่ผู้ใดก็ตามใจหญิงนั้นแล
 (พระไอยการลักษณะ ^{ผู้}เมีย }

ตัวอย่างที่ 190 ๑๘๗ มาตราหนึ่ง ทาษตนตีค่าพันแทงท่าน นายเงินอยู่นั้นด้วยมิได้ห้าม
 ให้ไหมทั้งนายทั้งทาษเสมอกันเหตุนี้เสียให้เกิดความในเืองท่าน
 (วิวาทค่าตี)

การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในตัวอย่าง 189 และ 190 แสดงให้เห็นเหตุผลในการลงโทษว่าเป็นเพราะ “ผู้กระทำผิดเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” โดยตัวอย่างที่ 189 กล่าวถึงสาเหตุที่ต้องลงโทษว่าเป็นเพราะผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อความเช่น “...ให้มีโทษจางจนตามบทพระไอยการเดิม เหตุ...เลมิดมิทำตามพระราชกำหนด” แสดงให้เห็นว่าการสั่งให้ลงโทษโดยการประจานในมาตรานี้เป็นเพราะผู้กระทำผิดไม่เคารพกฎหมาย กระทำการละเมิดพระราชกำหนด ส่วนตัวอย่างที่ 190 กล่าวถึงเหตุผลในการลงโทษว่าเป็นเพราะผู้นั้นไม่ช่วยห้ามปรามคนทะเลาะวิวาทกัน เป็นการเพิกเฉยต่อการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นซึ่งหน้า “เหตุนี้เสียให้เกิดความในเืองท่าน”³⁰

ตัวอย่างที่ 191 ๑๘๘ มาตราหนึ่ง คนทั้งสองเปนเอกจิตรเอกฉันทิมวยด้วยกันก็ตีแล
 ปล้ำกันก็ตี แลผู้หนึ่งต้องเจ็บปวดก็ตี ค่นหักถึงแก่มรณภาพก็ตี ท่านว่าหาโทษมิได้
 หนึ่งมีผู้ ^{ยุะยง} } ก็ตี ให้ปล้ำตีนั้น ผู้ยุะหาโทษมิได้ เพราะเหตุผู้ยุะนั้นจะได้มี
 ตกรางวัล } จิตรเจตนาที่จะใครให้สิ้นชีวิตรหามีได้ แต่จะใครดูเล่นเปนผาสุภาพ เปนกำแก่ผู้
 ถึงมรณภาพเองแล
 (พระอายุการเบตเสรจ)

การใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นองค์ประกอบของความผิดที่จะทำให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษตามกฎหมายอีกประการหนึ่งนั่นคือ “เจตนา” โดยในตัวอย่างที่ 191 นี้กล่าวถึงกรณีผู้ยุะยงส่งเสริมให้มีการทำดีทำต่อยกันซึ่งส่งผลให้ผู้ต่อยฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต แต่กฎหมายมิได้เอาผิดกับผู้ยุะยงเนื่องจากถือว่าไม่มีเจตนาให้มีเหตุการณ์การเสียชีวิตเกิดขึ้น “ผู้ยุะหาโทษมิได้ เพราะเหตุผู้ยุะนั้นจะได้มีจิตรเจตนาที่จะใครให้สิ้นชีวิตรหามีได้” ซึ่ง

³⁰ เป็นความผิดในลักษณะเดียวกันกับความผิดฐาน “อุเบกษา” (อุเบกษา) ในจารีกกฎหมายลักษณะโจร ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยจัดให้เป็นกฎหมายในยุคเดียวกันกับกฎหมายตราสามดวง

กันไม่ขาด “เพราะเขาเสียกันมิได้” จากมูลเหตุในการลดโทษดังตัวอย่างที่ 199 นี้แสดงให้เห็นว่า กฎหมายมีหลักเกณฑ์ในการลดโทษแก่ผู้กระทำผิดประการหนึ่งคือการที่ “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลในครอบครัว”

ตัวอย่างที่ 200 ๑ มาตราหนึ่ง ราชฎรทั้งหลายอยู่เมืองนอก มีผู้ทำหนังสือมา กล่าวโทษในเมืองหลวงแลให้นายพะอำมรงเอาสารตราเจ้ากรม ออกไปเอา มา พิจารณา แลขุน มุนนายผู้พยาบาลเมืองนอก แลแขวงหมี่ส่งเข้ามาให้พิจารณา แล ป้องกันไว้ ท่านให้เอาผู้ป้องกันนั้นมาใหม่โดยบันดาศักดิ์ทวิคุณตรีคุณ เพราะว่า ป้องกันผู้ร้าย แลหมี่ฟังสารตราเจ้ากรม

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ตัวอย่าง 201 ๑^{๕๕} มาตราหนึ่ง มีรู้ว่าโจรลักทรัพย์สิ่งของมาขาย เปนต้นว่าแพรพรรณ รูปประพรรณเงินทองแก้วแหวน แลรูปประพรรณทองขาวทองเหลืองทองแดงตั่ว สำฤท แลข้างม้าโคกระบือเรือเกวียนสิ่งใด ๆ มาขายในตลาด ชลมาต } เจ้าตลาด แลเพื่อนร้านรู้เหนกดี ซื่อขายกันนอกตลาดมีนายบ้านนายอำเพอร้อยแขวงรู้เหน เปนค่านับกดี ให้ผู้ซื้อรู้จักผู้ขายไว้ ถ้าสืบไปเจ้าของมาพลั้งของซึ่งซื้อไว้ นั้น ให้ผู้ ซื้อนำหาตัวผู้ขาย ได้ตัวผู้ขายมาก็ดี เจ้าของจับโจรได้โจรนำมาเอาทรัพย์ที่ผู้ซื้อไว้ กดี ท่านว่าทรัพย์ซึ่งซื้อไว้ นั้นเสียเปล่าให้เรียกส่งให้แก่เจ้าของจเอาผู้ซื้อเปนสมโจร นั้นมิได้ ถ้าผู้ซื้อส่งผู้ขายมิได้ถึง ชื่อ } กันมิผู้รู้เหนกดี ให้ใหม่ผู้ซื้อเสมอโจร เหตุผู้ ชื่อ } มักรู้กันจะปกปิดคนร้ายไว้ ให้เปนเสี้ยนหนามในแผ่นดินท่าน

(พระอัยการลักขมะโจร)

ตัวอย่างที่ 200 และ 201 เป็นการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลแสดงให้เห็นการเป็น ผู้กระทำผิดเพราะเป็นคนช่วยเหลือผู้กระทำผิด โดยตัวอย่างที่ 200 เป็นกรณีการเพิ่มโทษเพราะ ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าของหน้าที่แต่กลับช่วยเหลือผู้กระทำผิด ดังความว่า “ท่านให้เอาผู้ป้องกันนั้นมาใหม่ โดยบันดาศักดิ์ทวิคุณตรีคุณ เพราะว่าการป้องกันผู้ร้าย แลหมี่ฟังสารตราเจ้ากรม” ส่วนตัวอย่างที่ 201 เป็นกรณีการรับซื้อของโจร ถ้าผู้ซื้อซื้อของที่ถูกขโมยไปโดยไม่รู้ว่า เป็นของโจร กฎหมายกำหนดให้คืน ทรัพย์นั้นแก่เจ้าของเดิมพร้อมแจ้งเบาะแสว่ารับซื้อมาจากใครเพื่อให้ทางการตามจับโจรนั้นได้ แต่ถ้า ผู้รับซื้อนั้นไม่สามารถส่งตัวผู้ขายให้ทางการได้ ผู้รับซื้อนั้นก็มีความผิดเสมือนว่าเป็นโจรเสียเอง ทั้งนี้กฎหมายให้เหตุผลว่าเป็นเพราะโดยปกติคนที่ทำการติดต่อซื้อขายกับกระทำผิดมักจะรู้เห็นเป็นใจ ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนผู้กระทำผิด ทำให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเมืองเปรียบได้กับเป็นเสี้ยนหนาม

ของแผ่นดินซึ่งต้องกำจัดทิ้ง ดังความว่า “ถ้าผู้ซื้อส่งผู้ขายมิได้ถึง ^{ชื่อ} } กันมีผู้รู้เหนือกิติ ให้ไหมผู้ซื้อ
 เสมอใจ เหตุผู้ ^{ชื่อ} } มักรู้กันจะปกปิดคนร้ายไว้ ให้เป็นเสี้ยนหนามในแผ่นดินท่าน”
 ขยาย

จากตัวอย่างที่ 200 และ 201 สรุปได้ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือให้ที่פקพิงแก่ผู้กระทำผิด การทำให้ผู้กระทำผิดหลบหนีได้สำเร็จหรือการช่วยเหลือผู้กระทำผิดด้วยลักษณะอื่นใด ทำให้ “ผู้ช่วยเหลือสนับสนุนผู้กระทำผิด” ด้วยประการใด ๆ นั้นกลายเป็นผู้กระทำผิดที่ต้องถูกกฎหมายลงโทษเอง ด้วย

ตัวอย่างที่ 202 ^{๑๓๗} ๑ มาตราหนึ่ง ผู้ใดสอนท่านว่าเปนฉมบกฤษฎีารู้ ว่าน } ฐิติยาคุณ
 กระทำให้ท่านตาย พิจารณามีเป็นสังแลหากเทศสอนท่านตั้งนั้นท่านให้ลงโทษโดย
 โทษานุโทษ แล้วให้ไหมขอค่าตัวผู้สอน ถ้าเป็นสังคจผู้สอนท่านให้ฆ่ามันผู้รู้คุณว่าน
 ยามบจะกละกฤษฎีานั้นเสียเพราะมันจะทำไปภายหน้า ส่วนทรัพย์สิ่งสินมันนั้น
 ให้เอาเข้าพระคลังหลวงจงสิ้น
 (พระอายุการเบตเสจร)

ตัวอย่างที่ 203 ^{๑๓๘} ๑ มาตราหนึ่ง ผู้ใดทำยา เปื่อ } ให้ท่านกินเมาเป็นรู้ศึกตัวแลเก็บเอา
 ทรัพย์สิ่งสินท่าน ๆ ว่าผู้ร้ายยังใจร ถ้าเป็นสังให้ขึ้นขาหย่างประจารแล้วปลงลง
 ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๖๐ ที แล้วเอาทรัพย์ซึ่งมันเก็บเอาไปนั้นตั้งไหมตรีคุณเป็น
 สีนใหม่ } กิ่งแล้วให้ไหมปลุกตัวแล้วจำไว้ณคูกกว่าจะตาย ถ้าผู้กินยานั้นตายให้ฆ่า
 ฟิโนย } ผู้ให้กินยานั้นให้ตายตกไปตามกัน ถ้ามีเพื่อนรู้เหนียดด้วยหลายคนให้ลงโทษด้วยลวด
 หนึ่งคล ๓๐ ที แล้วให้ไหมตั้งใจรเหตุว่าอย่าให้มีคนร้ายได้เลย
 (พระอายุการเบตเสจร)

ตัวอย่างที่ 204 ^{๑๓๙} ๑ มาตราหนึ่ง ราษฎรเข้าแผ่นดินชายหญิงไหมอนบมียาบมิกลัวพระ
 ราชอาชญาพระราชกำหนดกฎหมาย เหนพิศดูเข้าของเงินทองของมฤฉาธิฐิอันมา
 ค้าขายแต่นานาประเทศนอกต่างแดนแลยกลูกสาวหลานสาวให้เป็นเมียฝรั่ง
 อังกฤษวิลันดาฉวมลาญอันต่างศาสนา แลให้เข้ารีตถืออย่างมฤฉาธิฐินอก
 พระศาสนา ท่านว่าผู้ นั้นเป็นเสี้ยนหนามในแผ่นดิน แลมันเอาใจไปแผ่แผ่แก่
 ประจามิตรฆ่าศึกษัตริษุมุร้าย ท่านให้ลงโทษ ๖ สถาน ๆ หนึ่งคือ

ให้ฟันคอริบเรื่อน	๑	}	๖
ให้จำใส่ตรูไว้กว่าจตาย	๑		
ให้รับราชบาตแล้วเอาตัวลงหญ้าข้าง	๑		
ให้ไหมจัตุรคุณ	๑		
ให้ไหมตรีคุณ	๑		
ให้ไหมทวิคุณ	๑		

อย่าให้คูเยี่ยงกัน เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุว่าพอมันตั้งพีชนหว่านลงเหนือแผ่นดิน จเปนพีชนผลสืบไป ฝ่ายพอมันลุกมันจะเอากิจการบ้านเมืองไปแจ้งแก่นานาประเทศ ๑ มัันรู้แล้วมันจคิดมาเบียดเบียนพระนครธานี ขอบขันทเสมา พระพุทธศาสนา ก็จพลอยเส้าหมองไป

(พระอาการอาชญาหลวง)

ตัวอย่างที่ 202 - 204 เป็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อชี้ให้เห็นถึงเหตุที่ต้องลงโทษผู้กระทำผิดว่าเพื่อป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยตัวอย่างที่ 202 เป็นกรณีการลงโทษ ผู้ที่ “ส่อ” หรือแสดงให้รู้เป็นนัยว่าเป็นผู้รู้คุณไสยซึ่งสามารถทำอันตรายต่อผู้อื่นได้ โดยกฎหมายให้ลงโทษประหารผู้อ้างตัวว่าเป็น “ฉมบกฤษติยารู ว่าง } รูวิทยาคุณ” นั้นเพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากกฎหมายมองว่าบุคคลผู้ เป็นบุคคลอันตราย สามารถทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตได้ ดังความว่า “...ให้ฆ่ามันผู้รู้คุณว่านยาฉมบกฤษติยานั้นเสียเพราะมันจะทำไปภายหน้า...” ซึ่งกฎหมายจะสั่งให้ลงโทษทั้งตัวผู้กระทำผิดและผู้รู้เห็นการกระทำผิดฐานฆ่าคนตายทุกคนเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีผู้กระทำผิดลอยนวลอยู่ในแผ่นดินได้ ดังความในตัวอย่างที่ 202 ว่า “ให้ฆ่า...ให้ตายตกไปตามกัน ถ้ามีเพื่อนรู้เห็นด้วยหลายคนให้ลงโทษ...ตั้งโจรเหตุว่าอย่าให้มีคนร้ายได้เลย”

ส่วนตัวอย่างที่ 203 เป็นกรณีที่ “ราชฎรเข้าแผ่นดินชายหญิงไหมอน” ยกลูกสาวให้แต่งงานกับชาวต่างชาติและให้เข้ารีตเปลี่ยนศาสนา ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายจึงต้องถูกลงโทษ จากตัวอย่างนี้กฎหมาย (“ท่าน”) เปรียบเทียบคนที่ไม่เกรงกลัวพระราชอาญา ไม่เกรงกลัวกฎหมาย หรือคนนอกศาสนาว่าเป็นคนร้าย เป็นเสี้ยนหนามของแผ่นดินและต้องกำจัดทิ้งว่าเป็นเพราะคนพวกนี้คือ “บุคคลอันตราย” ที่จะสร้างความเดือดร้อนให้แผ่นดินและทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมลง กฎหมายจึงต้องกำจัดหรือป้องกันหรือตัดตอนไม่ให้มีการสืบทอดแนวคิดเช่นนั้น ดังความว่า “เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุว่าพอมันตั้งพีชนหว่านลงเหนือแผ่นดิน จเปนพีชนผลสืบไป ฝ่ายพอมันลุกมัน

จะเอากิจการบ้านเมืองไปแจ้งแก่นานาประเทศ ๆ มันรู้แล้วมันจคิดมาเบียดเบียนพระนครธานี ขอบ
ชั้นทเสมา พระพุทธศาสนาก็จพลอยเส้าหมองไป”

จากการศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายตราสามดวง จะเห็นว่า
โครงสร้างของประโยคที่แสดงเหตุผลนั้นส่วนใหญ่สัมพันธ์อยู่กับประโยคคำสั่งทำให้โครงสร้าง
บทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็น “*ท่านว่า/(ท่าน)ให้ ... เพราะ/เหตุ...*”

การใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายฉบับนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า
กฎหมายนี้ประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล ซึ่งให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อ
ป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในแผ่นดิน นอกจากนี้ยังสื่อให้เห็นลักษณะการใช้อำนาจของผู้บัญญัติ
กฎหมายประการหนึ่ง กล่าวคือการบัญญัติกฎหมายขึ้นบังคับใช้กับคนในสังคมนั้นมีใช้การใช้อำนาจ
โดยอำเภอใจของผู้มีอำนาจในการตราและใช้กฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแสดงให้เห็นว่า
พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจโดยตั้งมั่นอยู่บนหลักการและเหตุผล คำสั่งต่าง ๆ ของ
พระมหากษัตริย์หรือบทลงโทษใด ๆ ในกฎหมายนั้นมิได้ประกอบขึ้นจากอคติส่วนพระองค์ การใช้
ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในการบรรยายตัวบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการ
กระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “*การกระทำที่สมควรต้องถูกลงโทษ*” และประกอบสร้างภาพ
ตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “*ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องได้รับโทษ*” ด้วยเหตุที่ผู้กระทำผิดเหล่านี้
คือบุคคลอันตราย ไม่เกรงกลัวกฎหมาย และไม่เกรงกลัวอาญาแผ่นดิน

4.4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พบว่า การแสดง
ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลของบทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “*เพราะ*” หรือ “*เพราะ
เหตุ*” เป็นตัวบ่งชี้ โดยลักษณะการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลนั้นจะใช้ร่วมกับโครงสร้างของ
ประโยคเงื่อนไขและประโยคคำสั่งเสมอ ทำให้สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายฉบับนี้มีโครงสร้าง
เป็น “*ถ้า... เพราะ ... ท่านว่า ...*” “*ถ้า... (ท่าน)ให้ ... เพราะ ...*” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 205 มาตรา ๓๓๖ ความผิดลหุโทษในฐานะประทุษร้ายต่อทางไปมาแลทางส่ง
ข้าวแลของ ๆ สาธารณชน

(๑) ผู้ใดกีดกันทางหลวงโดยใช่เหตุเช่นมันเอาารถ หรือยานอย่างอื่น หรือสิ่งใด
ใด ไปทอดทิ้งไว้ให้สามารถจะเกิดอันตราย หรือขัดข้องแก่ความสะดวกในการไปมาของ
สาธารณชน ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษ ชั้น ๑ ...

(๑๕) ผู้ใดกระทำให้ยานที่สำหรับขับขี่ไปมาในถนนหลวงโดนกัน เพราะมันไม่ได้ประพฤติตามข้อบังคับสำหรับการขับขี่ยานนั้น ๆ ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษชั้น ๓

ตัวอย่างที่ 206 มาตรา ๑๙๒ ผู้ใดเอาสิ่งใดใดวางกีดขวางไว้ในทางรถไฟหรือทางรถรางก็ดี หรือทำให้ทางรถไฟหรือทางรถรางหลุดหลวม หรือเคลื่อนจากที่ก็ดี มันทำสิ่งที่ไซ้เป็นเครื่องบอกสัญญาณให้วิปลาศ หรือกระทำอย่างใดใด อันสามารถอาจจะให้เกิดอันตรายในการเดินรถไฟหรือรถรางขึ้นได้ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง ถ้าแลได้มีอันตรายเกิดขึ้น เพราะมันได้กระทำผิดนั้นไซ้ ท่านว่าโทษมันหนักต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปีแลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 207 มาตรา ๖๖ ถ้ามีความผิดเกิดขึ้น เพราะเหตุที่โฆษณาการในสมุด หรือในหนังสือที่ออกโดยมีกำหนด หรือในจดหมายอย่างใดใด ท่านให้ถือว่าผู้ที่ให้โฆษณานั้นมีความผิดแลต้องรวางโทษฐานเป็นตัวการ ถ้าหากว่าจะเอาตัวผู้ที่ให้โฆษณามาพิจารณามีได้ไซ้ท่านให้ถือว่าผู้ที่โฆษณา หรือผู้ที่พิมพ์หนังสือนั้น ต้องรวางโทษฐานตัวการด้วยกัน

การใช้โครงสร้างประโยคเหตุ-ผล ในตัวอย่างที่ 205 - 207 แสดงให้เห็นเหตุแห่งการถูกกฎหมายตัดสินว่าเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษ โดยตัวอย่างที่ 210 แสดงให้เห็นว่าบุคคลจะกลายเป็นผู้กระทำผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายเป็นเพราะบุคคลคนนั้นไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” จึงต้องถูกลงโทษ ดังความว่า “เพราะมันไม่ได้ประพฤติตามข้อบังคับสำหรับการขับขี่ยานนั้น ๆ ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษชั้น ๓...”

ตัวอย่างที่ 206 เป็นการใช้โครงสร้างประโยคเหตุ-ผล เพื่อแสดงให้เห็นสาเหตุที่คนคนหนึ่งต้องถูกกฎหมายตัดสินลงโทษว่าเป็นเพราะบุคคลนั้นเป็น “บุคคลอันตราย” กระทำการอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น ดังความว่า “ถ้าแลได้มีอันตรายเกิดขึ้น เพราะมันได้กระทำผิดนั้นไซ้ ท่านว่าโทษมันหนักต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปีแลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง” ส่วนตัวอย่างที่ 207 แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้ที่ถูกกฎหมายลงโทษนั้นเป็นเพราะผู้เป็นต้นเป็นตัวการที่ทำให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น ดังความว่า “ถ้ามีความผิดเกิดขึ้น เพราะเหตุที่โฆษณา...ท่านให้ถือว่าผู้ที่ให้โฆษณานั้น มีความผิดแลต้องรวางโทษฐานเป็นตัวการ”

ตัวอย่างที่ 208 มาตรา ๔๙ ผู้ใดกระทำความผิด เพราะต้องทำด้วยความจำเป็น ในเหตุเหล่านี้ คือว่า

(๑) เพราะมันอยู่ในที่บังคับแลในใต้อำนาจที่มันไม่สามารถจะขัดขึ้น หรือหลีกเลี่ยงได้ก็ดี

(๒) มันไม่มีเจตนาชั่วร้าย แต่ต้องกระทำความผิดเพื่อจะป้องกันตัวเองหรือผู้อื่นให้พ้นภัยอันตรายอันร้ายแรง ซึ่งมันมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเอง และป้องกันภัยอันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นมิได้ ก็ดี

ถ้าความผิดของมันในสองข้อที่กล่าวมานี้ ไม่ปรากฏว่ามันได้กระทำเกินไปกว่าสมควรแก่เหตุแล้ว ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันเลย แต่ความกรุณาที่ว่ามานี้ ท่านมิให้ใช้ในส่วนคดีที่กระทำความผิดคิดประทุษร้าย ต่อพระเจ้าอยู่หัว หรือประทุษร้ายต่อพระราชอำนาจจักร ตามที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๔๗ จนมาตรา ๑๑๑

ตัวอย่างที่ 209 มาตรา ๔๖ ผู้ใดกระทำความผิดในเวลาวิกลจริตอันเกิดแต่สัญญาวิปลาส ก็ตาม เกิดแต่พยาธิก็ตาม ถ้าปรากฏว่ามันไม่สามารถจะรู้ผิดชอบหรือยับยั้งได้ในเวลาที่กระทำความผิด เพราะเหตุวิกลจริตนั้นไซ้ ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันเลย แต่ถ้าศาลพิเคราะห์เห็นว่า จะปล่อยผู้วิกลจริตนั้นไปอาจจะเกิดเหตุภัยอันตรายแก่ผู้อื่น จะสั่งให้ส่งตัวมันให้เจ้าพนักงานกักขังรักษาไว้ในโรงพยาบาลสำหรับคนวิกลจริต หรือเอาไปคุมขังรักษาไว้ในที่อื่นเพื่อป้องกันภัยอันตราย อย่าให้มีแก่สาธารณชนก็ได้

ตัวอย่างที่ 208 และ 209 เป็นการใช้โครงสร้างประโยคเหตุ-ผล เพื่อแสดงให้เห็นเหตุแห่งการยกเว้นโทษทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิด โดยในตัวอย่างที่ 208 แสดงให้เห็นว่า ถ้าการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น “เพราะต้องทำด้วยความจำเป็น” เช่น อยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถขัดขึ้นได้ หรือเป็นการกระทำเพื่อป้องกันตัว โดยที่ไม่ใช่เป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ กฎหมายกำหนดว่าไม่มีความผิดตั้งความว่า “ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันเลย” ส่วนตัวอย่างที่ 209 แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้กระทำความผิดเป็นคนวิกลจริต ไม่มีความรู้ผิดชอบชั่วดี กฎหมายไม่เอาโทษกับผู้นั้น ตั้งความว่า “ถ้าปรากฏว่ามันไม่สามารถจะรู้ผิดชอบหรือยับยั้งได้ในเวลาที่กระทำความผิดเพราะเหตุวิกลจริตนั้นไซ้ ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันเลย”

ความในตัวอย่างที่ 207 และ 208 แสดงให้เห็นว่า การที่กฎหมายจะตัดสินลงโทษใครจะยึดถือหลักเกณฑ์ประการหนึ่งคือ การกระทำนั้นต้องประกอบด้วยเจตนา และผู้กระทำจะต้องอยู่ในภาวะที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน การกระทำที่เกิดขึ้นและกฎหมายถือว่าเป็นความผิดจึงเป็นการจงใจกระทำความผิด ซึ่งสื่อให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกกฎหมายลงโทษคือ “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

ตัวอย่างที่ 210 มาตรา ๑๖๗ ถ้าผู้ที่กระทำผิดอย่างใดใดที่ว่าไว้ในมาตรา ๑๖๕ และมาตรา ๑๖๖ นั้น เป็นภรรยา, สามี, พี่, น้อง หรือเป็นญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงลงมาหรือ โดยตรงขึ้นไปของนักโทษที่มันช่วยให้หนีนั้นไซ้ ท่านว่ามันกระทำเพราะมันเป็นภรรยา สามีแลญาติสายโลหิตเสียกันมิได้โดยธรรมดา ควรปรานีลดโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดที่มันกระทำนั้นลงเสียกึ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 210 เป็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลแสดงให้เห็นเหตุแห่งการลดโทษ ว่า การกระทำความผิดบางประการ เช่น การช่วยเหลือให้นักโทษหลบหนี (มาตรา 165 และ 166³¹) กฎหมายกำหนดไว้ว่าหากผู้กระทำเป็นบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด กฎหมาย จะลดโทษให้เพราะเป็นปกติที่คนในครอบครัวจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังความว่า “ท่านว่ามันกระทำ เพราะมันเป็นภรรยาสามีแลญาติสายโลหิตเสียกันมิได้โดยธรรมดา ควรปรานีลดโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดที่มันกระทำนั้นลงเสียกึ่งหนึ่ง”

แม้ว่าการกระทำความผิดด้วยเหตุผลบางประการเป็นเหตุให้กฎหมายยกเว้นโทษหรือลดโทษ ให้ผู้กระทำผิด แต่ก็มีลักษณะการกระทำความผิดบางประการที่กฎหมายไม่ยกเว้นโทษให้ ตรงกันข้าม กลับเป็นสาเหตุให้กฎหมายตัดสินลงโทษด้วยบทลงโทษที่รุนแรงแทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 211 มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่ว่าต่อไปนี้ ใน มาตรา นี้ คือ

- (๑) ฆ่าบิดามารดา หรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิต โดยตรงขึ้นไป ก็ดี
- (๒) ฆ่าเจ้าพนักงานผู้ประจำหน้าที่ หรือฆ่า เพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ ก็ดี
- (๓) ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามมาดหมาย ก็ดี

³¹ มาตรา ๑๖๕ ผู้ใดบังอาจเข้าแก้ไขคนที่อยู่ในระหว่างคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายให้หนีไปก็ดี หรือ มันช่วยอุปการะให้หนีได้ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสองปี แลให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าแลผู้ทีหนีนั้นเป็นนักโทษต้องรวางโทษถึงประหารชีวิตก็ดี หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปก็ดี ท่านว่ามันผู้แก้ไขหรือช่วยอุปการะให้หนีนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

มาตรา ๑๖๖ ผู้ใดแก้ไข หรือช่วยอุปการะ ให้คนที่อยู่ในระหว่างคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายหนีไป ด้วยมันใช้กำลังกระทำร้าย หรือชู้เชิญด้วยวาจาว่าจะกระทำร้าย ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หก เดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าแลคนที่หนีนั้นเป็น นักโทษต้องรวางโทษถึงประหารชีวิตก็ดี หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปก็ดี ท่านว่ามันผู้ทีแก้ไขหรือช่วยอุปการะให้ หนีนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสด หนึ่ง (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127)

(๔) ฆ่าคน ด้วยกระทำทรมาน หรือการแสดงความดูร้ายทำแก่ผู้ตายให้ได้ ความลำบากอย่างสาหัส ก็ดี

(๕) ฆ่าคน เพื่อประโยชน์ที่จะเตรียมการ หรือให้เป็นความสะดวกในการที่ มันจะกระทำผิดอย่างอื่น ก็ดี

(๖) ฆ่าคน เพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเปน ของมันหรือเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาใน ความผิดอย่างอื่นก็ดี

ท่านว่ามันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนา ในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตั้งว่ามานี้เป็ นคนทารุณร้ายกาจให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน

ตัวอย่างที่ 211 เป็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุของการที่ กฎหมายไม่ลดโทษแก่ผู้กระทำผิดแต่กลับตัดสินลงโทษขั้นสูงสุดด้วยการประหารชีวิต ว่าเป็นเพราะ เป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา โดยผู้กระทำนั้นกระทำ “ด้วยความพยาบาทหมาย” “ด้วย กระทำทรมาน” “เพื่อประโยชน์ที่จะเตรียมการ หรือให้เป็นความสะดวกในการที่มันจะกระทำผิด อย่างอื่น” “เพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเปนของมันหรือเพื่อจะ ปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิด” ซึ่งความผิดในลักษณะนี้ กฎหมายถือว่าผู้กระทำ “เป็นคนทารุณร้ายกาจให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน” และถึงแม้ ผู้กระทำจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและได้ “ฆ่าเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่” กฎหมายก็ไม่ ยกเว้นโทษให้ กล่าวโดยสรุปสำหรับความในมาตรา 250 แห่งกฎหมายลักษณะอาญานี้ การที่ กฎหมายตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำผิดเพราะเห็นว่า “ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย” หากปล่อยไว้อาจไปทำร้ายคนในสังคมได้

จากการศึกษาการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จะเห็นว่าโครงสร้างของประโยคที่แสดงเหตุผลนั้นสัมพันธ์อยู่กับประโยคคำสั่งและประโยคเงื่อนไข บทบัญญัติทำให้โครงสร้างบทบัญญัติกฎหมายในกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็น “ถ้า... เพราะ ... ท่าน ว่า ...” หรือ “ถ้า... (ท่าน)ให้ ... เพราะ ...” ซึ่งคล้ายคลึงกับโครงสร้างบทบัญญัติกฎหมายใน กฎหมายตราสามดวง

โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลดังกล่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นว่ากฎหมาย ประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผลแล้ว ยังสื่อให้เห็นว่าการบัญญัติกฎหมายขึ้นบังคับใช้กับคนใน สังคมนั้นมิใช่การใช้อำนาจโดยอำเภอใจของผู้มีหน้าที่ในการร่างและตรากฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็

คือแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจโดยตั้งมั่นอยู่บนหลักการและเหตุผล คำสั่งต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์หรือบทลงโทษใด ๆ ในกฎหมายนั้นมิได้ประกอบขึ้นจากอคติส่วนพระองค์ การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในการบรรยายด้วยบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่สมควรต้องถูกลงโทษ” และประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องได้รับโทษ” ด้วยเหตุที่ผู้กระทำผิดเหล่านี้คือบุคคลอันตราย และไม่เกรงกลัวกฎหมาย

4.4.4 การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 พบว่า การแสดงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลของบทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่มีการใช้คำว่า “เพราะ” เป็นตัวบ่งชี้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 212 มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก

ถ้า (๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การใช้โครงสร้างประโยคเหตุ-ผล ในตัวอย่างที่ 212 แสดงให้เห็นลักษณะของการลงโทษตามกฎหมายว่าบทลงโทษที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติกฎหมายนั้นเขียนขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับความผิด คือ ถ้าบุคคลใดเคยต้องรับโทษจากความผิดคดีเดียวกันในศาลต่างประเทศมาแล้ว ไม่ต้องรับโทษจากคดีนั้นในประเทศอีก ดังความว่า “ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักร...ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ... ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว”

ตัวอย่างที่ 213 มาตรา ๖๕ ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่ สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรครจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยัง

สามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ตัวอย่างที่ 214 มาตรา ๖๗ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น (๑) เพราะอยู่ในที่ บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ (๒) เพราะเพื่อให้ ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ตัวอย่างที่ 213 และ 214 เป็นการใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อแสดงให้เห็นสาเหตุของการยกเว้นโทษหรือลดโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยในตัวอย่างที่ 213 กฎหมายยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดเพราะเป็นคนวิกลจริต ดังความว่า “ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือ ไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรควิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ...”

ตัวอย่างที่ 214 แสดงให้เห็นว่ากฎหมายยกเว้นโทษให้สำหรับการกระทำความผิดด้วยความจำเป็น คือถ้าทำความผิด “เพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือเพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึง” ผู้กระทำนั้นไม่ต้องรับโทษ

ความในตัวอย่างที่ 213 และ 214 แสดงให้เห็นว่า การที่กฎหมายจะตัดสินลงโทษใครจะยึดถือหลักเกณฑ์ประการหนึ่งคือ การกระทำนั้นต้องประกอบด้วยเจตนา และผู้กระทำจะต้องอยู่ในภาวะที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน การกระทำที่เกิดขึ้นและกฎหมายถือว่าเป็นความผิดจึงเป็นการจงใจกระทำความผิด ซึ่งสื่อให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกกฎหมายลงโทษคือ “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

ตัวอย่างที่ 215 มาตรา ๗๘ เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้โศกเศร้าบาปบุญตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิลักษณะทำนองเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 215 เป็นการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อแสดงให้เห็นเหตุผลของการลดโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยจากตัวอย่างเป็นการลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้ง

การที่ผู้กระทำผิดมีสติปัญญาเพราะกำลังตกอยู่ในห้วงทุกข์ ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีคุณงามความดีมาก่อน ผู้กระทำผิดรู้สึกถึงความผิดและสารภาพผิดต่อศาลซึ่งทำให้การพิจารณาคดีง่ายขึ้นดังความว่า “เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่เป็นผู้โหดเขลาเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา”

ตัวอย่างที่ 216 มาตรา ๖๖ ความมีเมตตาเพราะเสพยาหรือสิ่งเมาอย่างอื่นจะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา ๖๕ ไม่ได้ เว้นแต่ความมีเมตตาเช่นนั้นจะเกิดโดยผู้เสพยาไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มีเมตตา หรือได้เสพยาโดยถูกขี้ใจให้เสพยา และได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ตัวอย่างที่ 216 เป็นการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลเพื่อแสดงให้เห็นว่า แม้กฎหมายจะมีการลดโทษแก่ผู้กระทำผิดด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่ก็มีบางกรณีที่กฎหมายจะไม่ยกเว้นโทษให้ เช่น การที่ผู้กระทำผิดกระทำความผิดในขณะที่ไม่มีสติสัมปชัญญะเพราะเสพยาหรือสิ่งเมา ดังความว่า “ความมีเมตตาเพราะเสพยาหรือสิ่งเมาอย่างอื่นจะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา ๖๕ ไม่ได้”

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แสดงให้เห็นว่าแสดงให้เห็นว่ากฎหมายตัดสินลงโทษคนผู้กระทำผิดโดยยึดหลักเหตุผล ทำให้ผู้กระทำผิดในกฎหมายทุกฉบับคือคนที่กระทำการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย และกฎหมายมีเหตุผลเพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำผิดนั้น

การใช้ประโยชน์ที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผลในการบรรยายด้วยบทกฎหมายเช่นนี้ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่สมควรต้องถูกลงโทษ” และประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องได้รับโทษ” ด้วยเหตุที่ผู้กระทำผิดเหล่านั้นคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย

4.5 การใช้เรื่องเล่า

เรื่องเล่า (Narrative) หมายถึง การนำเรื่องราวมาจัดลำดับเพื่อสื่อความหมาย เป็นสื่อที่ทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต Richardson, L ได้กล่าวถึงเรื่องเล่าไว้ว่า เรื่องเล่า

เป็นเครื่องมือในการแสดงเหตุผลและแสดงภาพแทนของมนุษย์เพื่อจะบอกว่าคนเราเข้าใจโลกและสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโลกได้ แต่ในมุมมองของนักภาษาศาสตร์เช่น Labov, W เรื่องเล่าเป็นวิธีการ (method) ที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดเรื่องราว เล่าประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นในอดีตโดยเชื่อมโยงเรียงร้อยถ้อยคำกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงลำดับของถ้อยคำหรือข้อความก็คือการเปลี่ยนแปลงลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2557)

“เรื่องเล่า” มีลักษณะเป็นสหบท (Intertextuality) ซึ่งหมายถึงการที่ตัวบทหนึ่ง ๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น โดยการอ้างถึงชื่อเรื่องหรือตัวละคร และการอ้างถึงเหตุการณ์เดียวกัน เป็นต้น (Reidigi, M. and Wodak, R., 2009) การยกเรื่องเล่าต่าง ๆ มาแทรกหรือกล่าวถึงไว้ในบทบัญญัติกฎหมายนับเป็นกลวิธีทางภาษาที่ช่วยนำเสนอหรือสื่อแนวคิดของผู้ผลิตตัวบทกฎหมายที่มีต่อผู้กระทำผิดกฎหมายให้เด่นชัดได้วิธีการหนึ่ง

“เรื่องเล่า” มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการชีวิตและระบบคิดของผู้คนในสังคม ตั้งแต่อดีตในสังคมมุขปาฐะจนถึงปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ภารกิจของเรื่องเล่ายังคงเหมือนเดิม เรื่องเล่าที่อิงศาสนาเป็นหลักในยุคต้นทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ผูกโยงวิถีชีวิตชุมชนและผู้คนเข้าด้วยกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้เรื่องเล่ายังมีอำนาจจำแนก ก่อให้เกิดการแบ่งแยก “ความดี” “ความเลว” ความเป็น “พวกเขา” “พวกเรา” รวมถึงทำให้มองเห็นในสิ่งที่มองไม่เห็นเพราะในขณะที่เรื่องเล่าดำเนินอยู่นั้น เรื่องเล่าได้ทำหน้าที่เปิดพรหมแดนความคิดและจินตนาการของผู้รับสารให้คล้อยตามได้อย่างไม่จำกัด เรื่องเล่าบางประเภทเช่นนิทานหรือตำนานบางเรื่องทำให้คนกลายเป็นเทพได้ ทำให้คนฟังสัมผัสรับรู้ได้ถึงบุญกรรมและการระลึกถึงกฎแห่งกรรมได้ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

จากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ผู้วิจัยพบว่ากฎหมายที่มีการนำเสนอเนื้อหาหรือบทบัญญัติในรูปแบบของการเล่าเรื่องมีเพียง 1 ฉบับเท่านั้นนั่นคือ **กฎหมายตราสามดวง**³² พระอัยการในกฎหมายตราสามดวงเกือบทุกฉบับมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าคล้ายนิทาน(อิงศาสนา) เห็นได้จากตัวบทกฎหมายมีส่วนที่บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นการเปิด-ปิดเรื่อง ในส่วนเนื้อเรื่องหรือการดำเนินเรื่องหรือก็คือส่วนที่เป็นบทบัญญัติกฎหมายมีการเล่ามูลเหตุแห่งคดีและบรรยายลักษณะตัวละครซึ่งก็คือผู้กระทำผิดค่อนข้างละเอียด มีการใช้บทสนทนาในการดำเนินเรื่อง และมีการใช้ความเปรียบพรรณาลักษณะของตัวละคร (ผู้ร่วมเหตุการณ์/participants) เพื่อให้ผู้อ่านมีจินตภาพเกี่ยวกับตัวละครนั้น

³² ไม่พบการใช้กลวิธีนี้ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะตัวบทบัญญัติที่สั้น และกระชับ แตกต่างกับกฎหมายตราสามดวง

ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงมีการใช้วิธีการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดในลักษณะการระบุชื่อผู้กระทำผิดและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผู้กระทำผิดคนนั้นเพื่อให้เป็นคดีตัวอย่างแก่ผู้พิพากษาที่ต้องใช้กฎหมายนี้ในการตัดสินคดีความด้วย

ตัวอย่างที่ 217 ๑ ... เทวะโองการจึงตรัสว่าดูกรมานพ เรานี้คืออำมรินทรเทวะราช
 เปนใหญ่ในสองชั้นฟ้า ลงมาหวังจะเอานามแห่งเราใส่เข้าไปในกองธรรมให้มีนามชื่อว่าหลักอินทภาษปรากฏไปชั่วกาลปาวะสาน ...

๑ เมื่อสมเด็จพระอำมรินทจะตรัสสำแดงซึ่งโทษแห่งบุคคลอันบังคับ
 ความ อันมิได้ชื่อสุจริตว่ามีผลเปนอันหนักสืบไป จึงตรัสด้วยพระคาถาว่า ... ดูกร
 มานพ อันว่าบุคคลผู้ใดแมนเป็นมหาบุรุษอันอุดมถึงที่บรมกระษัตริ กอบประด้วย
 พระฤทธิศักดิ์านุภาพแลวรเดโชพล มีพระสันดานอันประกอบด้วยศรัทธาเลื่อมใส
 ในบวรพุทธศาสนา กาเรติ โสวณณมเย จ ฎุเป ให้กระทำซึ่งพระสฎุปทองเปนถ้อง
 แถวเติมติดกันไปในสกลชมพูทวีปแล้วก็รจนาซึ่งพระบรมปติมากรแก้วประดับ
 ด้วยวิเชียรรัตนบันจุใสในพระสฎุป วสุทิ ปุเช วิวิเธติ สตต กระทำสักการบูชาด้วย
 สัตตะพิธมณีนรัตนมีประการเจดต่าง ๆ กัน แลมีพระราชหฤไทยนั้นปราศจากกังขา
 สงไสยในการกองกุศลทรงบริจาการหรัพยาบ่าเพญทานมีประการต่าง ๆ อันว่าละลาณี
 สงขอันไหลมาแต่บุญอันพระองค์ทรงสร้างนั้น จะนับจะประมาณมิได้ น มกชิ ปาปี
 ก็ไปมิอาจจะกลบลบได้ซึ่งกองบาปกองกำม อคติ ชาต อันเกิดแต่บังคับความบมิ
 ตรง เพราะอะคติทั้งสี่ หนติ นารี สหสสานิ อนึ่งแมนบุคคลใดบาป จะพิฆาฎฆ่า
 เสียซึ่งหมู่นิกรนารี นางอันหาผิดมิได้ได้แลพันฆ่าพราหมณ อันทรงพรตพรหม
 จรรยาได้แลสิบร้อย ฆ่าคชสารโคควาก็ได้ถึงพันแลกองบาปกองกำม นั้นก็เป็นอัน
 หนัก น สม ตสส ถึงฉนั้นก็ไม่ทันเท่าบาปกำม อันบุคคลบังคับความมิเที่ยงตรง ...

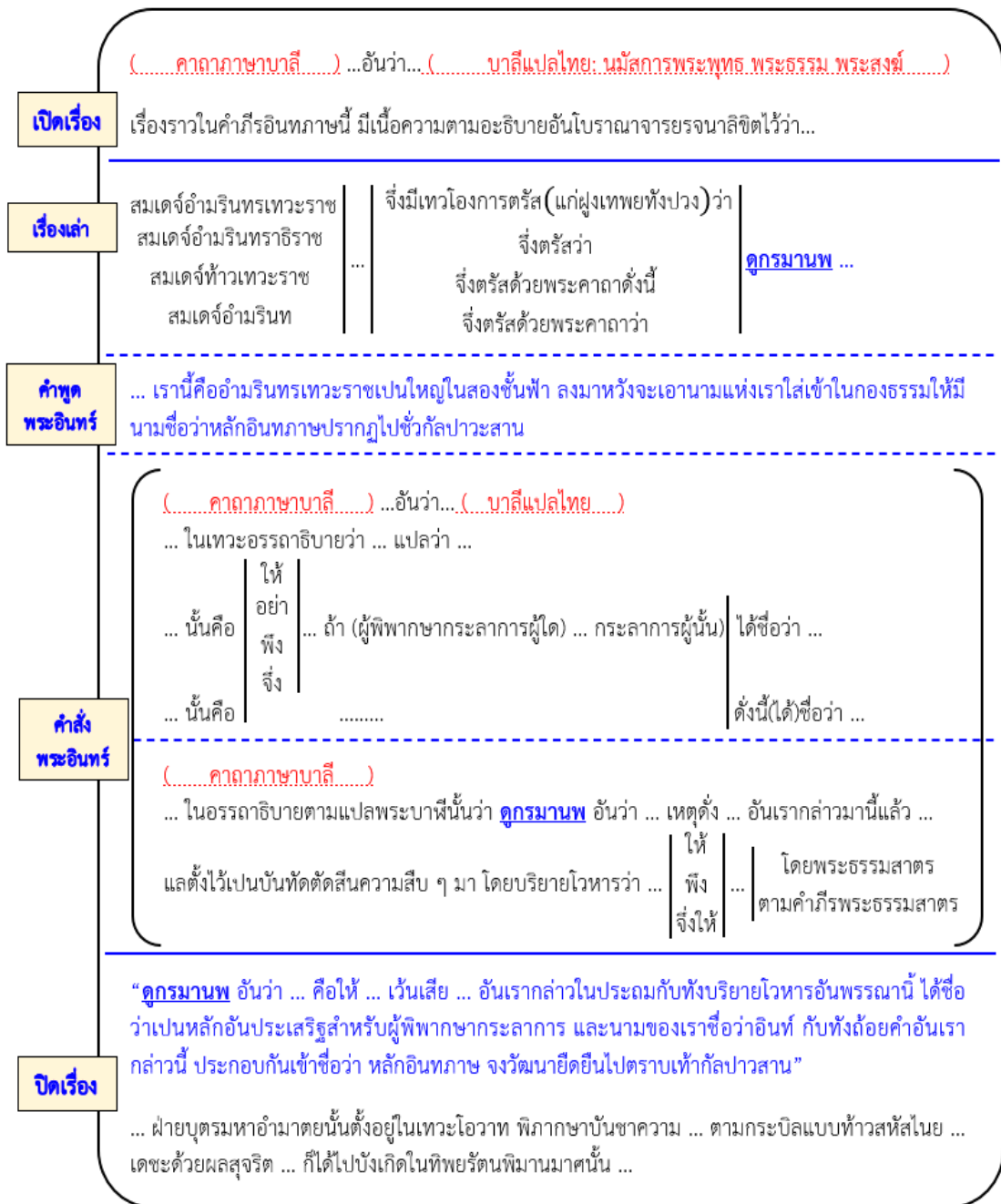
จากข้อความตั้งแต่ “ดูกรมานพ...” ในตัวอย่างที่ 217 นี้ เป็นการเล่าถึงเรื่องราวในหลักอินท
 ภาษที่พระอินทร์สั่งสอนผู้มีอำนาจในการตัดสินคดีความว่า การจะเป็น “บุคคลอันบังคับความ” หรือ
 ผู้พิพากษาที่ดีนั้นต้องละเว้นอคติ 4 (ความลำเอียง 4 ประการ อันได้แก่ ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะ
 รัก โทสาคติ ความลำเอียงเพราะโกรธเกลียด โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลง ไม่รู้จักจริง และภยาคติ
 ความลำเอียงเพราะกลัว) บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาแม้จะเป็นผู้มีบุญมาก มีอำนาจวาสนามาก
 และทำกุศลไว้มากเช่นเป็นพระมหากษัตริย์ แต่หากตัดสินคดีด้วยความอยุติธรรมแล้ว บุญที่มีอยู่หรือ
 อกุศลที่เคยสร้างไว้ทั้งหมดก็ไม่อาจลบล้างบาปกรรมที่ได้ตัดสินคดีความด้วยความไม่เที่ยงธรรมได้
 ทั้งนี้การก่อกรรมทำบาปที่หนักหนาที่สุดก็คือการตัดสินคดีด้วยความอยุติธรรม แม้คนที่ทำบาปหนัก

เช่นการฆ่าหญิงผู้บริสุทธิ์ ฆ่านักบวช หรือฆ่าสัตว์มีคุณอย่าง “คชสารโคคาวิ” ก็ยังไม่เป็นบาปหนักเช่น การตัดสินคดีด้วยความไม่เที่ยงตรงของผู้พิพากษา

การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกฎข้อบังคับที่กล่าวถึงหน้าที่ของผู้พิพากษาและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้ที่เป็นผู้พิพากษาที่ดีผ่านการใช้บทสนทนาระหว่างพระอินทร์และมนุษย์ผู้ปรารถนาจะเป็นผู้พิพากษาที่ดีนั้นแสดงให้เห็นว่า หากบุคคลที่ทำหน้าที่ในการพิพากษาคดีตัดสินหรือคดีกระทำตนผิดจากบทบัญญัติในหลักอินทภาษนี้ เช่น เป็นผู้มัวคดี 4 ลำเอียงเข้าข้างคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วตัดสินคดีแบบไม่ยุติธรรม จะถือว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ก่อกรรมทำบาปซึ่งเป็นบาปหนักที่ไม่มีกุศลใดมาลบล้างได้

ดังนั้นการใช้บทสนทนาในการเล่าเรื่องราวในหลักอินทภาษเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าคือ “การกระทำที่ประกอบด้วยอคติ” และ เป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนของผู้พิพากษาซึ่งกระทำผิดหลักคำสอนของพระอินทร์ในหลักอินทภาษและถือเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายว่า “เป็นคนบาป”

นอกจากนี้ในตัวอย่างที่ 217 ยังแสดงให้เห็นถึงการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าอีกประการหนึ่งคือการใช้บทสนทนา ซึ่งหมายถึง ถ้อยคำที่ตัวละครใช้พูดโต้ตอบกัน การใช้บทสนทนาเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่อง ทำให้เรื่องราวดำเนินต่อไปโดยที่ผู้แต่งไม่จำเป็นต้องอธิบายมาก อีกทั้งยังทำให้เห็นการกระทำและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะเฉพาะของตัวละครด้วย จากการศึกษาบทบัญญัติในกฎหมายตราสามดวงพบว่า มีพระไอยการฉบับหนึ่งคือ *หลักอินทภาษ* มีลักษณะการใช้บทสนทนาในการเล่าเรื่องอย่างชัดเจนแตกต่างกับพระไอยการฉบับอื่น ๆ ที่ใช้ในลักษณะเป็นประโยคคำสั่ง เช่น “ท่านว่า...” “ท่านให้...” เป็นต้น โดยเนื้อหาใน*หลักอินทภาษ*เป็นการเล่าถึงพระอินทร์ว่าลงมาสอนหลักแห่งการเป็นผู้พิพากษาที่ดีให้แก่เทพบุตรที่จุติลงมาเป็นมนุษย์ผู้มีความปรารถนาจะเป็นผู้พิพากษาที่ดี โดยมีโครงสร้างของเรื่องดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงโครงสร้างภาษาในเนื้อหาหลักอินทภาษ

บทบัญญัติกฎหมายที่แสดงลักษณะการเป็นเรื่องเล่าอีกประการหนึ่งคือ การใช้ความเปรียบ (การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเป็น/เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง) ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ทำให้ความหมายของสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น จากการศึกษาบทบัญญัติในกฎหมายตราสามดวง

ด้วยประการใด ๆ พิจารณาเปนสังข์ ท่านให้ผจาน ^{หญิง} } นั้นด้วยไถนา ส่วน
หญิงอันร้ายให้เอาเฉลวปะหน้าตัดอกฉบาแดงทั้งสองหู ร้อยดอกฉบาแดงเปนมา
ลัยใส่ ^{ศีศะ} } แล้วให้เอาหญิงนั้นเข้าเทียมแอกข้างหนึ่ง ชายชู้เทียมแอกข้างหนึ่ง
คอ
ผจานด้วยไถนา ๓ วัน ถ้าแลชายผู้ผวนั้นยังรักเมียมันอยู่มิให้ผจานไซ้ ท่านให้เอา
ชายผู้ผวนั้นเข้าเทียมแอกข้างหนึ่ง หญิงอยู่ข้างหนึ่ง อย่าให้ปรับไหมชายชู้นั้นเลย

จากตัวอย่างที่ 220 เนื้อหากฎหมายส่วนนี้มีการนำเสนอลักษณะการกระทำที่ถือเป็นความผิด โดยการอ้างถึงชื่อผู้กระทำผิดและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการกระทำผิดแบบสั้น ๆ โดยในบทบัญญัติกฎหมายมาตรานี้แสดงการเปรียบเทียบให้เห็นว่า ผู้หญิงที่มีอาชีพเป็นนักร้องหรือเป็นนางรำและหญิงที่เป็นโสเภณี (หญิงคน ^{ขับ} รำ}, หญิงนกระโสเภณี) นั้นเป็นผู้กระทำผิดเพราะมีลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดเช่นเดียวกับอآمدงอูที่ไปมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับชายที่ไม่ใช่สามีถึง 2 คนขณะที่แยกกันอยู่กับพระจุลาไถย (สามี) ซึ่งผู้ที่มีความประพฤติดศีลธรรมเช่นการไปมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาของตนนั้น กฎหมาย (“ท่าน”) ตัดสินให้ลงโทษด้วยวิธีการประจาง

การอ้างถึงเรื่องราวซึ่งเคยเป็นคดีความของ “อآمدงอู” ดังข้อความในส่วนที่ขีดเส้นใต้ 1 เส้น นั้น เป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมซึ่งถือเป็นความผิดของอآمدงอูว่า อآمدงอูทำผิดศีลธรรม ไป “ทำชู้” กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีถึง 2 คน แสดงให้เห็นว่าอآمدงอนั้นก็เปรียบได้กับผู้หญิงที่มีอาชีพเป็นนักร้องหรือเป็นนางรำและหญิงที่เป็นโสเภณี (หญิงคน ^{ขับ} รำ}, หญิงนกระโสเภณี) ซึ่งโดยอาชีพแล้วต้องมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับชายที่ไม่ใช่สามีหลากหลายคน ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดทั้งศีลธรรมและผิดกฎหมาย ดังนั้นการอ้างถึงพฤติกรรมการไม่ซื่อสัตย์ต่อสามีของอآمدงอูในพระไอยการลักษณะผัวเมียมาตรานี้ จึงเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ทำผิดศีลธรรม”

4.6 สรุปกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

“กฎหมาย” เป็นเอกสารชั้นต้นที่สะท้อนภาพสังคมและบอกแนวคิดของรัฐในการออกกฎหมายระงับการวิวาทโดยระบุลักษณะโทษและระวางโทษ เพื่อปราบปรามไม่ให้คนที่แข็งแรงกว่า ทั้งทางร่างกายและสถานภาพทางสังคม รังแกคนที่อ่อนแอกว่า (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 - 2555) การบัญญัติกฎหมายถือเป็นการถ่ายทอดเจตนารมณ์ทางการเมืองการปกครองของประเทศโดยใช้ “ภาษา” เป็นตัวกลางในการสื่อสารหรือถ่ายทอดความคิดนั้น การศึกษาภาษาที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจึงสื่อให้เห็นถึงความหมายของ “ผู้กระทำผิด” ที่เปลี่ยนแปลงไปในกฎหมายแต่ละฉบับ ดังสรุปเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางสรุปกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน	ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด	
4.1 การเลือกใช้ศัพท์			
1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี			
1) ศิลาจารีกร กฎหมาย ลักษณะโจร	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำที่แสดงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด - การระบุว่าเป็นขโมย - การใช้คำที่แสดงพฤติกรรมไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด 	<ul style="list-style-type: none"> - “การกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” - “การกระทำที่ไม่อาจเปิดเผยได้” - “การวางเฉย ไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ” - “การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน” 	<ul style="list-style-type: none"> - “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” - “คนที่ไม่เกรงกลัวพระราชอาญาของพระเจ้าแผ่นดินผู้บัญญัติกฎหมาย”
	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำที่แสดงพฤติกรรมกระทำร้ายบรรยายพฤติกรรมกระทำผิด 	<ul style="list-style-type: none"> “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น” 	<ul style="list-style-type: none"> “บุคคลอันตราย”
	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำที่แสดงถึงมิตรภาพหรือการให้ความช่วยเหลือประกอบเป็นคำเรียกและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด 	<ul style="list-style-type: none"> “การช่วยเหลือผู้กระทำผิด” 	<ul style="list-style-type: none"> “ผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำผิด”
2) กฎหมาย ตราสามดวง	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุพฤติกรรมกระทำร้ายประกอบเป็นคำเรียกและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด 	<ul style="list-style-type: none"> “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน(ของผู้อื่น)” 	<ul style="list-style-type: none"> “บุคคลอันตราย”
	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำที่แสดงพฤติกรรมฝ่าฝืน 	<ul style="list-style-type: none"> - “การกระทำที่ขัดต่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - “คนที่ไม่เกรงกลัว

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน	ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด
<p>คำสั่งประกอบเป็นคำเรียกและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด</p> <p>- การเลือกที่แสดงพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่งประกอบกับคำที่สื่อพฤติกรรมกระทำร้ายบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด</p> <p>- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนากระทำความผิด</p> <p>- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อว่าเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด</p>	<p>บทบัญญัติของกฎหมาย</p> <p>- “การกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น”</p> <p>- “การกระทำที่ไม่เกรงกลัวต่อพระราชอาญา/พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์”</p>	<p>กฎหมาย”</p> <p>- “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมายและมีพฤติกรรมเป็นอันตรายต่อผู้อื่น”</p> <p>- “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์”</p>
<p>- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีความผิดอ้างถึงผู้กระทำผิด</p>	<p>“การกระทำที่ต้องถูกลงโทษ”</p>	<p>“คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”/ “ผู้ต้องโทษ” (คนโทษ)</p>
<p>- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำพรางอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด</p>	<p>“การกระทำที่ไม่ชัดเจน”</p>	<p>“คนคด”</p>
<p>- การใช้คำที่สื่อว่าเป็นผู้มีความผิดตามกฎหมายบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้ที่เป็นนักบวชในศาสนา</p>	<p>“การกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนาและขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย”</p>	<p>“คนบาป”</p>
2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย		
<p>3) กฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. 127</p>	<p>- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีความผิดอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด</p>	<p>“การกระทำที่ต้องถูกลงโทษ”</p> <p>“คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”/ “ผู้ต้องโทษ” (คนโทษ)</p>

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน		ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด
	- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนา กระทำความผิดประกอบเป็นคำ เรียกผู้กระทำผิดและบรรยาย พฤติกรรมของผู้กระทำผิด	“การจงใจกระทำการ ขัดต่อทบัญญัติของ กฎหมาย”	“คนที่ไม่เกรงกลัว กฎหมาย”
	- การใช้คำที่แสดงพฤติกรรม กระทำร้ายหรือลักษณะที่เป็น ภัยอันตรายต่อผู้อื่นบรรยาย พฤติกรรมกระทำความผิด	“การกระทำที่อาจ ก่อให้เกิดอันตรายต่อ ชีวิต ร่างกาย และ ทรัพย์สิน(ของผู้อื่น)”	“บุคคลอันตราย”
	- การใช้คำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำ พรางบรรยายพฤติกรรม กระทำความผิด	“การกระทำที่ไม่ซื่อตรง หรือการประพฤ ทุจริต”	“คนคด”

3. ยุคประมวลกฎหมาย

4) ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	- การใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุเป็น ผู้กระทำความผิดหรือมีความผิด	“การกระทำที่ต้องถูก ลงโทษ”	“คนที่ไม่สมควร)ต้องถูก ลงโทษ”
	- การใช้คำที่แสดงพฤติกรรม กระทำร้ายหรือลักษณะที่เป็น ภัยอันตรายต่อผู้อื่นบรรยาย พฤติกรรมกระทำความผิด	“การกระทำที่อาจ ก่อให้เกิดอันตรายต่อ ชีวิต ร่างกาย และ ทรัพย์สินของผู้อื่น”	“บุคคลอันตราย”
	- การใช้คำที่สื่อเจตนากระทำ ความผิดบรรยายพฤติกรรม กระทำความผิด	“การจงใจกระทำการ ขัดต่อทบัญญัติของ กฎหมาย”	“คนที่ไม่เกรงกลัว กฎหมาย”
	- การใช้คำที่สื่อพฤติกรรมปิดบังอำ พรางบรรยายพฤติกรรม กระทำความผิด	“การกระทำที่ไม่ ซื่อตรง”	“คนคด”

4.2 การใช้ประโยคคำสั่ง

1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี

1) ศิลาจารึก กฎหมาย ลักษณะโจร	“ท่านว่า...ให้...” “ท่านว่า...อย่าให้...”	“การกระทำละเมิด คำสั่งของ พระมหากษัตริย์”	“คนที่ไม่เคารพยำเกรง พระมหากษัตริย์”
2) กฎหมาย			

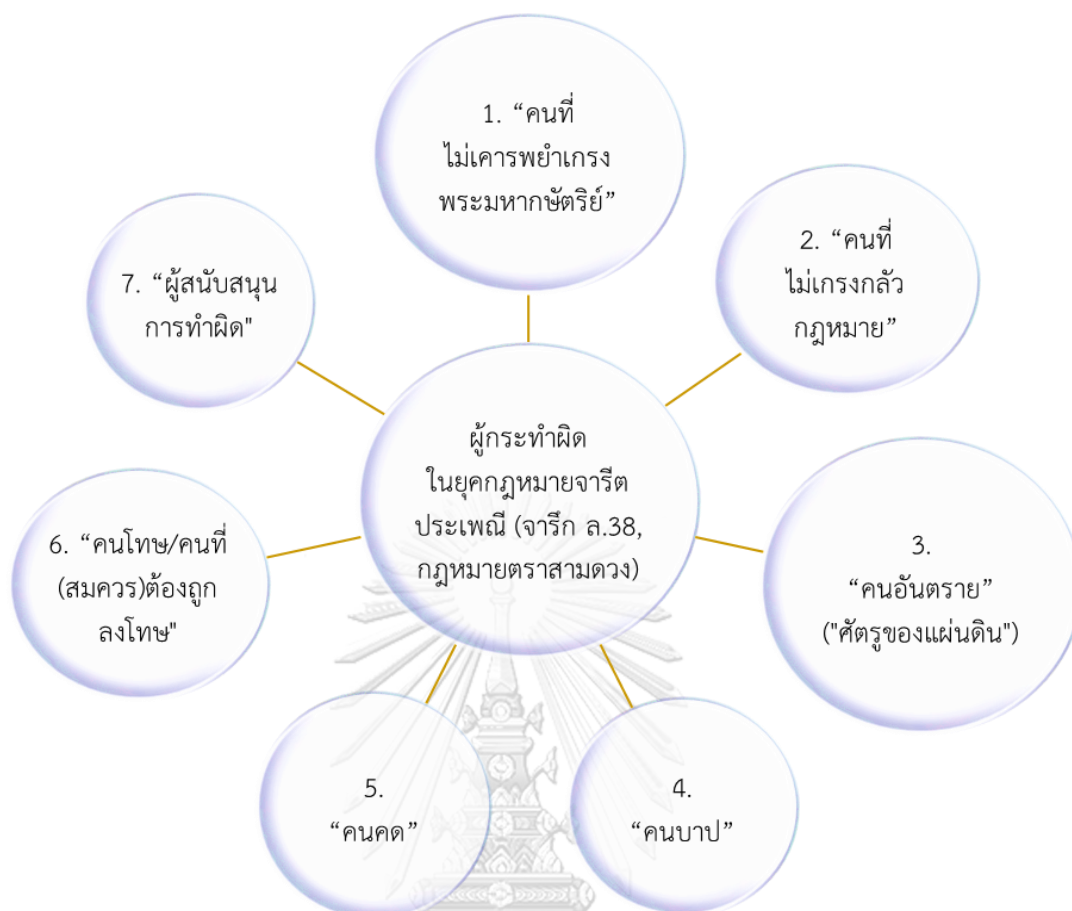
กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน		ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด
ตราสามดวง			
2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย			
3) กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127	“ท่านให้...” “ท่านว่า...(ให้)...” “ให้...” “ท่านว่า...มีความผิด” “ท่านว่ามันมีความผิด”	“การกระทำที่ พระมหากษัตริย์ระบุว่า เป็นความผิด”	“คนที่พระมหากษัตริย์ ระบุว่าเป็นผู้กระทำ ผิด”
3. ยุคประมวลกฎหมาย			
4) ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	“ให้...” “ไม่ให้/มิให้...” “ต้อง(ระวางโทษ)...” “ให้ศาลมีอำนาจ..แต่ไม่ให้/มิให้...”	“การกระทำที่ขัดต่อ บทบัญญัติของ กฎหมาย”	“คนที่กระทำขัดต่อ บทบัญญัติของ กฎหมาย”
4.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข			
1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี			
1) ศิลาจารึก กฎหมาย ลักษณะโจร	“ผี...” (ถ้า) “แมน...” (แมน)	“การกระทำละเมิด คำสั่งของ พระมหากษัตริย์”	“คนที่ไม่เคารพยำเกรง พระมหากษัตริย์”
2) กฎหมาย ตราสามดวง	“ถ้า... (ท่าน)ให้ ...”	- “การกระทำที่ขัดต่อ คำสั่งของ พระมหากษัตริย์” - “การจงใจกระทำการ ขัดต่อบทบัญญัติของ กฎหมาย”	- “คนที่ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของ พระมหากษัตริย์” - “คนที่ไม่เกรงกลัว กฎหมาย”
2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย			
3) กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127	“ถ้า... (ท่าน)ให้ ...” “ถ้า... ท่านว่า ..”	- “การกระทำที่ขัดต่อ คำสั่งของ พระมหากษัตริย์” - “การจงใจกระทำการ ขัดต่อบทบัญญัติของ กฎหมาย”	- “คนที่ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของ พระมหากษัตริย์” - “คนที่ไม่เกรงกลัว กฎหมาย”

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน		ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด
3. ยุคประมวลกฎหมาย			
4) ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	“ถ้า... ให้... / ให้... ถ้า...” “ถ้า... ต้อง... / ต้อง... ถ้า...”	“การจงใจกระทำการ ขัดต่อบทบัญญัติของ กฎหมาย”	“คนที่ไม่เกรงกลัว กฎหมาย”
4.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผล			
1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี			
1) คีลาจารีก กฎหมาย ลักษณะโจร		“การเพิกเฉย ไม่ใส่ใจที่ จะปฏิบัติตามกฎหรือ คำสั่งของพระเจ้า แผ่นดิน”	“คนที่ไม่เคารพยำเกรง พระเจ้าแผ่นดิน”
2) กฎหมาย ตราสามดวง		“ท่านว่า/(ท่าน)ให้ ... เพราะเหตุ ...”	“การกระทำที่สมควร ต้องถูกลงโทษ” “คนที่(สมควร)ต้องถูก ลงโทษ” (- ไม่เคารพยำเกรง พระเจ้าแผ่นดิน - ไม่เกรงกลัวกฎหมาย - เป็นคนอันตราย - ช่วยเหลือผู้ทำผิด)
2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย			
3) กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127	“ถ้า... เพราะ ... ท่านว่า ...” “ถ้า... (ท่าน)ให้ ... เพราะ ...”	“การกระทำที่สมควร ต้องถูกลงโทษ”	“คนที่(สมควร)ต้องถูก ลงโทษ” (- ไม่เกรงกลัวกฎหมาย - เป็นคนอันตราย)
3. ยุคประมวลกฎหมาย			
4) ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	“...เพราะ...”	“การกระทำที่สมควร ต้องถูกลงโทษ”	“คนที่(สมควร)ต้องถูก ลงโทษ” (- ไม่เกรงกลัว กฎหมาย)
4.5 การใช้เรื่องเล่า			
1. ยุคกฎหมายจารีตประเพณี			

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน		ลักษณะความผิด	ผู้กระทำผิด
1) ศิลาวาจาริก กฎหมาย ลักษณะโจร	ข้อความขนาดสั้น ไม่มีการแทรกเรื่องเล่าคดีตัวอย่าง		
2) กฎหมาย ตราสามดวง	การใช้บทสนทนา “ดูกรมานพ...”	“การกระทำที่ ประกอบด้วยอคติ”	“คนบาป”
	การใช้ความเปรียบ - “...เปนเลี่ยนหนาม (ในแผ่นดินท่าน)” - “ดูจดัง... (+ คดีตัวอย่าง)”	“การกระทำที่เป็นภัย ต่อแผ่นดิน” - ลักษณะความผิด ขึ้นอยู่กับลักษณะคดี	“ศัตรูของแผ่นดิน” (“บุคคลอันตราย”) - จากตัวอย่างที่นำมา แสดงสื่อให้เห็นภาพ ผู้กระทำผิดเป็น “คนที่ทำผิดศีลธรรม”
2. ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย			
3) กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127	ข้อความขนาดสั้น ไม่มีการแทรกเรื่องเล่าคดีตัวอย่าง		
3. ยุคประมวลกฎหมาย			
4) ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	ข้อความขนาดสั้น ไม่มีการแทรกเรื่องเล่าคดีตัวอย่าง		

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายทั้ง 5 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข และการใช้เรื่องเล่า ที่ใช้ศึกษาในกฎหมาย 3 ยุค (ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และ ยุคประมวลกฎหมาย) แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติกฎหมายไทยในแต่ละยุคสมัยนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดแบบละเอียดน้อยลงเรื่อย ๆ ดังนี้

บทบัญญัติกฎหมายในศิลปะการกฎหมายลักษณะโจร และ กฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณี นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 7 ภาพ ดังแผนภาพต่อไปนี้

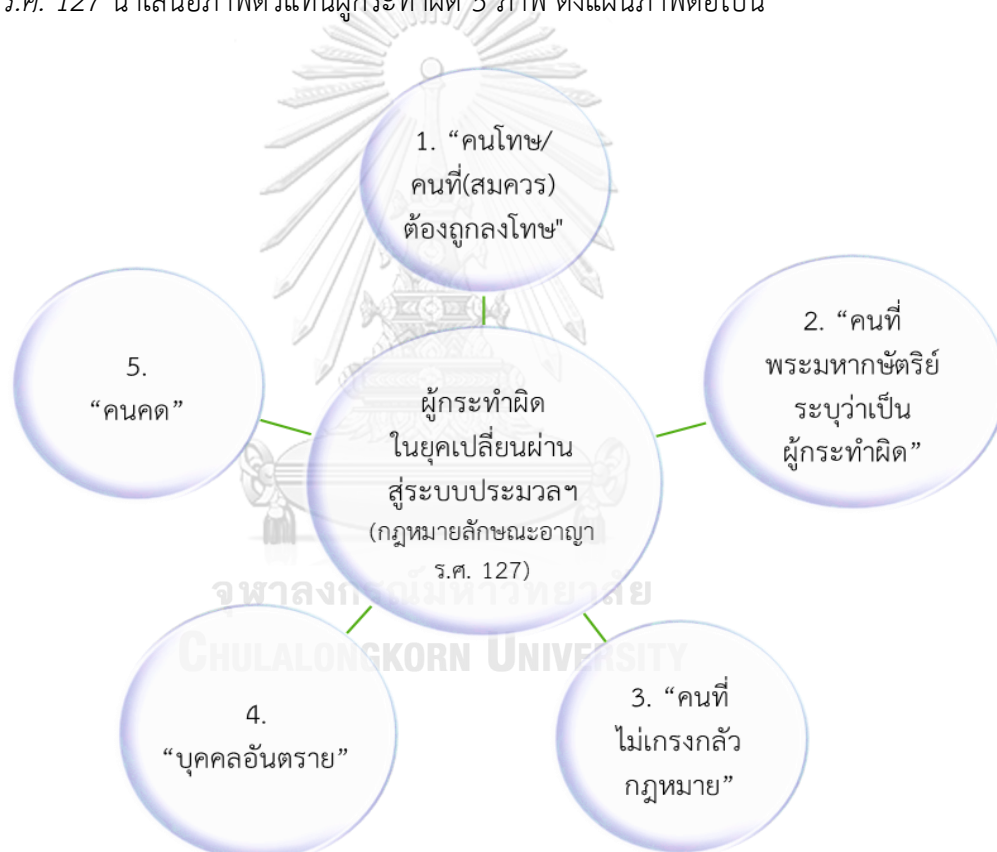
ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำความผิดในยุคกฎหมายจารีตประเพณี

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรนำเสนองานภาพตัวแทนผู้กระทำความผิด 4 ภาพ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดคือ “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระเจ้าแผ่นดิน” ลักษณะพฤติกรรมที่กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินนอกจากจะสื่อให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวพระราชอาญาของพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ยังสื่อถึงการเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” ด้วย บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้มิได้มีการกล่าวถึงผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการในการกระทำความผิดเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงคนที่เป็ “ผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด” ด้วย บุคคลเหล่านี้คือทั้งผู้ที่กระทำความผิดด้วยตนเองและผู้ช่วยเหลือสนับสนุนล้วนถือเป็น “บุคคลอันตราย” ที่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายทั้งสิ้น โดยที่ภาพตัวแทนของผู้กระทำความผิดเหล่านี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 4 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข

ส่วนกฎหมายที่ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในยุคกฎหมายจารีตประเพณีเช่นเดียวกันอย่างกฎหมายตราสามดวงนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำความผิด 6 ภาพ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดคือ “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” ลักษณะพฤติกรรมการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์เช่นนี้แสดงถึงความ

เป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” ด้วย บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมกระทำร้าย ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทำให้เสียทรัพย์ เป็น “บุคคลอันตราย” เป็น “คนบาป” คือเป็นผู้ทำร้ายพระพุทธศาสนา เป็น “คนคด” คือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต กฎหมายจึงถือว่าคนเหล่านี้เป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” สมควรที่ต้องกำจัดให้หมดไปจากแผ่นดิน ทั้งนี้ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข และการใช้เรื่องเล่า

ลำดับถัดไป กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายซึ่งหมายถึงกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 5 ภาพ ดังแผนภาพต่อไปนี้

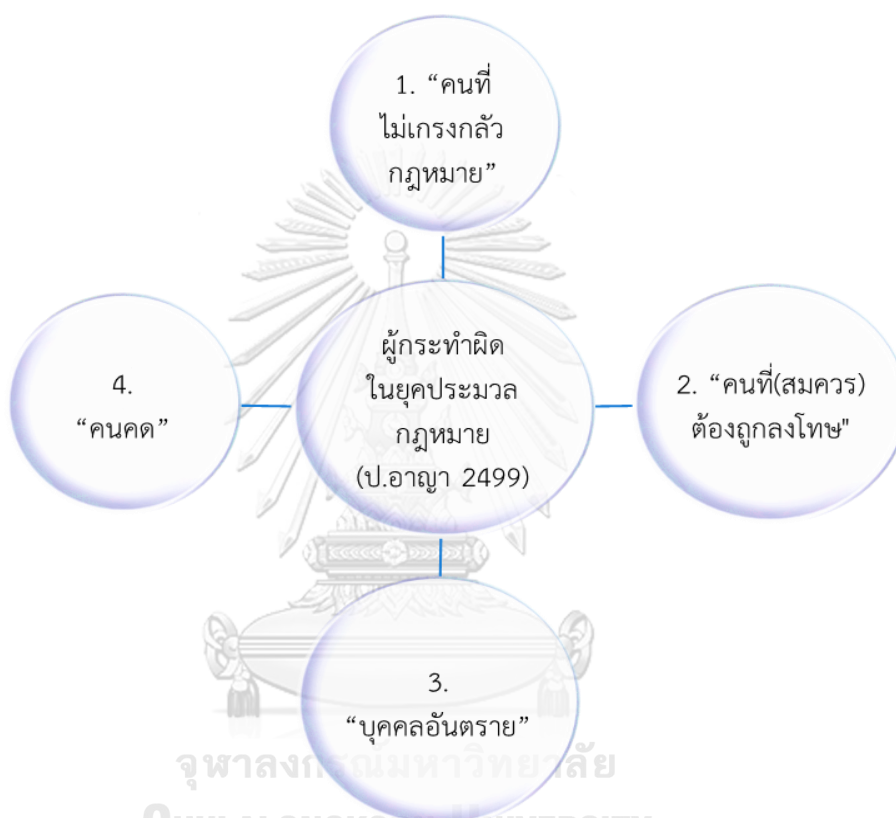

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 5 ภาพ ได้แก่ ผู้กระทำผิดคือ “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เป็น “คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” ด้วยมีพฤติกรรมปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์ บุคคลซึ่งมีลักษณะเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” เหล่านี้กฎหมายถือเป็น “บุคคลอันตราย” เป็น “คนคด” ไม่ซื่อสัตย์สุจริตและไม่น่าไว้วางใจ กฎหมายจึงต้องทำการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกัน

เหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต โดยที่ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดเหล่านี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 4 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข

สุดท้ายกฎหมายในยุคประมวลกฎหมายซึ่งหมายถึงประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 4 ภาพ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 11 แผนภาพแสดงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในยุคประมวลกฎหมาย

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 4 ภาพ ได้แก่ ผู้กระทำผิดคือ “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” มีพฤติกรรมกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายตัดสินแล้วว่ามีผิดเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เพราะถือเป็น “บุคคลอันตราย” เป็น “คนคด” ไม่ซื่อสัตย์สุจริตและไม่น่าไว้วางใจ กฎหมายจึงต้องทำการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต โดยที่ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดเหล่านี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 4 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่าตัวบทกฎหมาย(อาญา)ไทยทั้ง 3 ยุค ซึ่งได้แก่ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย มีการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกันรวมจำนวน 8 ภาพ ดังนี้

1. “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนออย่างเด่นชัดในกฎหมายโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณี เห็นได้จากการถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาถึง 4 กลวิธี (จาก 5 กลวิธี) ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ – ผล อย่างไรก็ตามกฎหมายยุคปัจจุบันอย่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ไม่ปรากฏการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดชนิดนี้ สอดคล้องกับการที่ประเทศมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งส่งผลให้พระมหากษัตริย์มิได้เป็นผู้ทรงสิทธิอำนาจในการออกกฎหมายเช่นในอดีต ลักษณะความผิดประเภทการขัดขึ้นหรือฝ่าฝืนพระบรมราชโองการอันแสดงถึงการไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์จึงไม่ถูกนำเสนอผ่านประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

2. “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอในกฎหมายทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายปัจจุบันอย่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีการนำเสนอภาพตัวแทนชนิดนี้เด่นชัดมาก เพราะถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาถึง 3 กลวิธี (จาก 5 กลวิธี) ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข (หรืออาจรวมถึงการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ – ผลด้วยก็ได้)

3. “ผู้กระทำผิดคือคนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏให้เห็นอย่างสม่ำเสมอในกฎหมายทุกสมัย โดยจะถูกนำเสนอผ่านกลวิธีการใช้ศัพท์และการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล เป็นสำคัญ การปรากฏว่าตัวบทกฎหมายนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดชนิดนี้เป็นการสนับสนุนความคิดว่าการตรากฎหมายทุกฉบับขึ้นใช้บังคับคนในสังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล มิใช่การใช้อคติส่วนบุคคลของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย

4. “ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดอีกหนึ่งภาพที่ปรากฏให้เห็นอย่างสม่ำเสมอในกฎหมายทุกสมัย โดยจะถูกนำเสนอผ่านกลวิธีการใช้ศัพท์เป็นสำคัญ ยกเว้นในกฎหมายตราสามดวงที่ภาพตัวแทนชนิดนี้จะถูกนำเสนอผ่านการเล่าเรื่อง (การใช้ความเปรียบ) ด้วย อย่างไรก็ตามหากพิจารณารายละเอียดของการเลือกใช้ศัพท์ จะพบว่า บทบัญญัติกฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณีนำเสนอว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตรายมากที่สุด เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายในสมัยนั้นมีลักษณะเป็นการเล่าเรื่อง มีการกล่าวถึงผู้กระทำผิดโดยใช้คำที่ระบุ

รายละเอียดลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ใช้ความรุนแรงจำนวนมาก แตกต่างกับกฎหมายในยุคต่อมาอย่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ที่การเลือกใช้อำนาจถึงผู้กระทำผิดเกือบจะไม่มีการระบุลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงการกระทำร้ายเลย

5. “ผู้กระทำผิดคือคนคด” ซึ่งหมายถึงคนที่มีลักษณะ “คดในข้องอในกระดูก” ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่น่าเชื่อถือและไม่น่าไว้วางใจ เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีการเลือกใช้ศัพท์ (การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิด) อย่างสม่าเสมอในกฎหมายทุกยุค อย่างไรก็ตามด้วยบทกฎหมายแต่ละสมัยนำเสนอภาพตัวแทนชนิดนี้อย่างไม่ชัดเจนนัก สังเกตได้จากการนำเสนอภาพตัวแทนชนิดนี้ผ่านกลวิธีทางภาษาเพียงกลวิธีเดียว

6. “ผู้กระทำผิดคือคนบาป” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏเฉพาะในกฎหมายตราสามดวงเท่านั้น โดยเป็นภาพที่ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี (จาก 5 กลวิธี) คือ การเลือกใช้ศัพท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดและการใช้เรื่องเล่า โดยลักษณะความผิดที่ทำให้ผู้กระทำผิดถูกนำเสนอว่าเป็นคนบาปส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนา เช่น เป็นนักบวช (พระ, เณร) กระทำความผิดหลักศาสนาถึงขั้นปาราชิก หรือเป็นฆราวาสไปทำลาย ศาสนสถานหรือศาสนวัตถุ เป็นต้น

7. “ผู้กระทำผิดคือคนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” เป็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏเฉพาะในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เท่านั้น ภาพตัวแทนชนิดนี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีการใช้ประโยคคำสั่ง การปรากฏภาพตัวแทนชนิดนี้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เพียงฉบับเดียวนั้นสอดคล้องกับการที่กฎหมายฉบับนี้ถูกตราขึ้นในยุคสมัยที่มีความเชื่อว่ากฎหมายไม่ได้ถูกตราขึ้นโดยผู้มีอำนาจเหนือมนุษย์ แต่ถูกตราขึ้นโดยมนุษย์ผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศซึ่งก็คือพระมหากษัตริย์ ดังนั้นลักษณะความผิดในกฎหมายฉบับนี้ส่วนหนึ่งจึงเป็นสิ่งที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นความผิด

8. “ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำผิด” หากพิจารณาเฉพาะกลวิธีการเลือกใช้อำนาจถึงผู้กระทำผิดเพียงกลวิธีเดียวจะพบว่าด้วยบทกฎหมายทุกยุคมีการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดนี้แต่เป็นการนำเสนอในลักษณะที่ไม่เด่นชัดมากนัก (สังเกตจากจำนวนการเลือกใช้อำนาจถึงผู้กระทำผิดในกลุ่มความหมายแสดงการเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละฉบับที่มีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 5)

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงของภาพตัวแทนที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม

“กฎหมาย” หมายถึง คำสั่งหรือคำสั่งบังคับที่มีอำนาจได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ หรือเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารประเทศ กำหนดระเบียบของสังคมหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กฎหมายอาจเกิดจากการตราเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ (พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในทางประวัติศาสตร์ “กฎหมาย” เป็นเอกสารชั้นต้นที่สะท้อนภาพสังคมและบอกแนวคิดของรัฐในการออกกฎหมายระงับการวิวาทโดยระบุลักษณะโทษและระวางโทษ เพื่อปราบปรามไม่ให้คนที่แข็งแรงกว่าทั้งทางสภาพร่างกายและสถานภาพทางสังคมรังแกคนที่อ่อนแอกว่า (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552 - 2555) ส่วนการศึกษาตัวบทกฎหมายในฐานะที่เป็น “วาทกรรม” ชนิดหนึ่งจะช่วยให้เห็นการผลิตสร้างความหมายและการให้คุณค่า (การประเมินค่า) แก่ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” รวมถึงการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” นั้นไปสู่คนอื่น ๆ ในสังคมได้ โดยภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านบทบัญญัติกฎหมายต่างยุคสมัยกันอาจมีความแตกต่างกันได้ตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย

“กฎหมาย” ในสมัยโบราณกับปัจจุบันนั้นแตกต่างกัน ในสมัยโบราณกฎหมายคือธรรมะ กฎหมายกับธรรมะเป็นเรื่องเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ ทำให้การทำผิดกฎหมายเท่ากับการทำผิดศีลธรรม ผู้กระทำผิดจึงมีลักษณะเป็น “คนบาป” เป็นผู้ก่อกรรม บทลงโทษตามกฎหมายจึงรุนแรงเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนในลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้กรรมที่กระทำไป นอกจากนี้การที่สังคมไทยในในยุคสมัยนั้น (สุโขทัย และอยุธยา) ต้องเผชิญกับศึกสงครามเกือบตลอดเวลาทำให้ผู้ปกครองประเทศจำเป็นต้องตรากฎหมายที่มีบทลงโทษที่รุนแรงโดยมุ่งหมายที่จะทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง ส่งผลให้กรุงศรีอยุธยาสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางภาวะสงครามที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสั่งการและสามารถระดมพลในยามต้องการได้ทันที นอกจากนี้บทลงโทษอย่างรุนแรงโดยเฉพาะ *พระไอยการกระบดคี* ยังทำให้คนไม่กล้าทรยศต่อแผ่นดินด้วย (มานิส ปิยะสิงห์, 2521: 214) ประกอบกับการที่สังคมไทยในสมัยโบราณมีรูปแบบการเมืองการปกครองเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะสมมุติเทพผู้ทรงอำนาจสูงสุดในด้านการบริหารประเทศ การบัญญัติกฎหมาย รวมถึงการตัดสินอรรถคดี ส่งผลให้การกระทำผิดกฎหมายคือการละเมิดพระราชาอาญาของพระมหากษัตริย์ ผู้กระทำผิดซึ่งมีลักษณะเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” จึงกลายเป็น “บุคคลอันตราย” ที่กฎหมายต้องกำจัดทิ้งอย่างเด็ดขาด แต่ในสมัย

ต่อมาเมื่อประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นไปของโลก จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายตามแบบอย่างกฎหมายตะวันตกที่เชื่อว่ากฎหมายคือสิ่งที่มนุษย์ผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศสร้างขึ้น ไม่ใช่การกำหนดโดยผู้มีอำนาจเหนือมนุษย์เช่นในอดีต ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดที่เป็น “คนบาป” จึงเลือนหายไป กลายเป็นภาพของ “คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” ขึ้นมาแทน และเมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเมืองการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปอีกครั้ง ลักษณะการกระทำผิดที่เกิดขึ้นไม่ใช่การละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์หากเป็นเพียงการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้กระทำผิดจึงมิได้หมายถึง “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” อีกต่อไป แต่เป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” ซึ่งกฎหมายถือว่าคนที่มีลักษณะเช่นนี้เป็น “คนที่ (สมควร) ต้องถูกลงโทษ” เพื่อเป็นการป้องปรามเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงปริบททางสังคมวัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละยุค ได้แก่ กฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณี กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และกฎหมายในยุคประมวลกฎหมาย ตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ยุคกฎหมายจารีตประเพณี

กฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณีในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความหมายเช่นเดียวกับยุคกฎหมายไทยก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modern Law) ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.แสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558) ได้แบ่งไว้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่เป็นกฎหมายไทยเดิมแท้ ๆ เป็นกฎหมายที่มาจากวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของสังคมไทยก่อนจะได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ได้แก่ ช่วงกำเนิดคนไทยถึงสมัยสุโขทัย และ ช่วงที่กฎหมายไทยได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย (คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์)

เมื่อมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียมาโดยทั่วกัน สังคมไทยตั้งแต่อดีตความคิดความเชื่อที่มีต่อศาสนาพราหมณ์และพุทธ เป็นสิ่งที่จำแนกได้ยาก กิจกรรมทางความเชื่อที่ปรากฏล้วนมีการผสมผสานความคิดความเชื่อความศรัทธาของทั้งพุทธและพราหมณ์ไว้อย่างกลมกลืน ยกตัวอย่างเช่น การทำพิธีรดน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ซึ่งพุทธศาสนาก็รับแนวคิดนี้มาเช่นกัน

ตามคติความเชื่อของพราหมณ์ถือว่าการจะยกให้ผู้ใดเป็นใหญ่ เป็นผู้ทรงสิทธิอำนาจ ผู้นั้นจะต้องผ่านการทำพิธีรดน้ำศักดิ์สิทธิ์ก่อน เช่น พระอินทร์เป็นเทวดาที่ยิ่งใหญ่บนสรวงสวรรค์ได้ด้วยการรดน้ำของบรรดาเทวดาทั้งหลาย ในโลกมนุษย์การรดน้ำหรือการสร่งน้ำศักดิ์สิทธิ์จึงเปรียบเสมือนการเปลี่ยนแปลง หรือก็คือการเปลี่ยนสถานะจากบุคคลธรรมดาเป็นผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่สูงสุดดุจเทวะ

ของกษัตริย์ที่เพิ่งขึ้นครองราชย์ ดังเหตุการณ์ในจารึกภายหลังจากกษัตริย์ทรงกระทำองค์ให้บริสุทธิ์ ด้วยพิธีทางไสยศาสตร์แล้วก็ได้มีพระราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นตามความในจารึกกฎหมายลักษณะโจร (ด้าน 1 บรรทัด 10-15) ว่า “(พบาท) เสด็จในตรีมุขเสวยบุญสุขตั้งกฤตยแลวบเหิงกลายทานเสด็จ... ดวยบุรีฝูงพาลแลฝูงโลกพระราชโองการบรมเอาพารหนักหนาจิงทานให้ตราพระราชบัญญัติ ...” (พระบาทเสด็จในตรีมุข เสวยบุญสุขตั้งกฤตยแลวบเหิงกลายทานเสด็จ[ออก]ด้วยบุรีฝูงพาลแลฝูงโลก ... [สมเด็จพระปิตุรมี] พระราชโองการบรมเอาพารหนักหนาจิงทานให้ตราพระราชบัญญัติ...) ด้วยเหตุนี้กฎหมายที่ตราขึ้นโดยพระราชโองการของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นข้อความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้

คติพุทธเทวราชา

กฎหมายโบราณของไทยเป็นกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระมนุธรรมศาสตร์ซึ่งมีที่มาจากความเชื่อถือตามวัฒนธรรมฮินดูและศาสนาพราหมณ์ ผสมผสานกับคติธรรมทางศาสนาพุทธ ในมานวธรรมศาสตร์ของฮินดูมีการกล่าวถึงหน้าที่ของพระราชาไว้ว่า พระราชาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย และอำนาจที่กล่าวถึงนั้นคือ “ทัณฑ” หรือการลงโทษซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของได้สร้างขึ้น หน้าที่เรื่องการลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดของพระมหากษัตริย์ถือเป็นสิ่งที่มิขึ้นเพื่อเป็นการรักษาความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมที่กษัตริย์พระองค์นั้นปกครองอยู่ และตามความเชื่อของฮินดูหน้าที่เรื่องการรักษาความยุติธรรมหรือการลงโทษคนชั่วและการปฏิบัติดีต่อคนดีถือเป็นภารกิจสำคัญของพระราชา หากพระราชาละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่นี้จะถือว่าขาดจากความเป็นพระราชา และถูกลงโทษด้วย “ทัณฑ” นั้นเอง ดังความที่ปรากฏในคัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษาสันสกฤต ดังนี้

พระราชাজักทรงเป็นผู้บริสุทธิ์โดยการควบคุมผู้ทำบาป และโดยการปฏิบัติ
อย่างนิมนวลต่อคนดี เช่นเดียวกับพราหมณ์ที่บริสุทธิ์ด้วยการบูชาฮินดู

พระราชารู้เรื่องอย่างไม่มีเสื่อมถอย ต้องไม่ละผู้กระทำการอันรุนแรงเลยแม้สักขณะ

...

พระราชารู้ใช้ทัณฑ์โดยชอบยอมถึงความเจริญ 3 ประการ (คุณธรรม ความ
พึงพอใจ ความมั่งคั่ง) ส่วนพระราชโอด ปราศจากความเป็นธรรม และมากด้วย
ตัณหา ย่อมถึงความพินาศด้วยทัณฑ์

เพราะทัณฑ์ซึ่งรุ่งโรจน์และบุคคลผู้ไร้ระเบียบยึดไว้ได้ยากนั้นจะทำลาย
พระราชอาและพระญาติพระวงศ์ในกาลที่พระองค์ทรงละความยุติธรรม

(ปถัสสร เขียวปัญญา, 2551 : 38)

แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพระราชาที่ต้องเป็นผู้ธำรงความยุติธรรมส่งอิทธิพลต่อแนวคิดในการตรากฎหมายของไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้การจะพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำผิดในคดีใดนั้นย่อมเป็นไปตามพระราชดำริหรือพระราชประสงค์ขององค์พระมหากษัตริย์จนกระทั่งในสมัยพระเจ้าเอกทัศก็ได้เริ่มมีการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปเกิดขึ้น ดังความตามที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าว่า “พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว เสด็จโดยกระบวนแห่พยุหยาตราเลียบพระนคร และมีการสมโภชพระนครเมื่อเสร็จการราชพิธีแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปล่อยนักโทษ ซึ่งติดอยู่ในเวรจำนั้นด้วย” การปล่อยนักโทษในครั้งนี้เป็น การปล่อยนักโทษทั้งหมด เช่นเดียวกันกับในสมัยพระเจ้าเอกทัศเสด็จขึ้นครองราชย์ก็มีการพระราชทานอภัยโทษ ดังมีคำบันทึกไว้ว่า “มีพระลึงหนาทราชโองการตรัสรับสั่งโปรดให้เลิกส่วย สมพักศรแลขนอนตลาด แลค่าน้ำเชิงเรือ และความเรีกร้างค้างเก่าอย่าให้ว่าขานกัน แล้วให้ปล่อยคนโทษทั้งสิ้นคุกอันอยู่ในเรือนจำทั้งปวงมีรับสั่งให้ปล่อยสิ้น” (สมบูรณ ทัศวงศ์, 2555: 30)

ประเพณีการพระราชทานอภัยโทษที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องโทษเนื่องในโอกาสสำคัญของบ้านเมืองเช่นเมื่อพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่เถลิงถวัลย์ราชสมบัติดังกล่าวได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแม้ว่าสยามหรือประเทศไทยจะผ่านเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขใน พ.ศ. 2475 แล้วก็ตาม

แนวความคิดที่ว่าผู้ปกครองอยู่ในฐานะผู้มีหน้าที่รักษาค้ำจุนและใช้ธรรมะดังกล่าวเป็นที่มาของความคิดเรื่อง “ธรรมราชา” หรือพระราชาผู้ปกครองโดยธรรม แต่ “ธรรมราชา” ในความหมายของฮินดูกับพุทธศาสนานั้นแตกต่างกัน ธรรมะของฮินดูแม้จะถือเป็นกฎนิรันดรเช่นเดียวกับธรรมะในพระพุทธศาสนา แต่กฎของฮินดูนั้นมาจากพระเจ้าเป็นผู้กำหนดซึ่งมีลักษณะตายตัวและติดตัวมาแต่กำเนิดจนทำให้เกิดระบบวรรณะขึ้น แต่ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงคัดค้านระบบวรรณะและปฏิเสธความเชื่อเรื่องพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงแตกต่างไปจากฮินดูส่งผลให้มานวธรรมศาสตร์ของประเทศในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาอันมีเมืองสุโขทัย อยุธยา ตลอดจนรัตนโกสินทร์ในปัจจุบันเป็นอาทิ มีลักษณะบางประการแตกต่างจากมานวธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นบ่อเกิดของแนวคิดนี้ไปด้วย

ธम्मสตถิ อิติ ชื่อว่าคำภีร์พระธรรมสาตร มนุสาเรน อันพระมโนสารฤษี ภาสิต กล่าว อาทิตโต ในตัน มุลภาสาย ด้วยมคธภาษา ปรมปรภาถ์ อันปราปรภาจารย์นา สืบกันมา ปติภุริตติ ตั้งอยู่ รามณญสุ ในรามัญประเทศ ภาสาย ด้วยภาษา รามณญสุส จแห่งรามัญกิติ อิทานิ ในกาลบัดนี้ ปุริเสน อันบุรุษผู้เปนวนินิจฉัยอำมาตย ทศคาพหุ จะ

ยังรู้เปนนอันยาก อิห สามเทเส ในสยามประเทศนี้ ตสมา เหตุตั้งนั้น อหิ อันว่าข้า รจิสส์
จกตกแต่ง ตั วมม สดถึ ซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรนั้น สามภาสาย ด้วยสยามภาษา ตุม
เห อันว่าท่านทั้งหลาย สุนาถ จงฟัง ตั สดถึ ซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรนั้น สนตกา แต่
สำนักนิ เม แห่งเรา

(“พระธรรมสาตร” ในกฎหมายตราสามดวง: 155)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเชื่อที่ว่า คัมภีร์พระธรรมสาตร (ธมมสดถึ) เป็นสิ่งที่
พระมโนสารฤๅษีแสดงอิทธิฤทธิ์เหาะไปกำหนดจดจำมาจากกำแพงจักรวาลและรจนาขึ้นเป็นคัมภีร์
พระธรรมสาตรใช้สั่งสอนพระราช กกฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นจึงเป็นสิ่งเกิดจากอำนาจเหนือ
มนุษย์ แต่ก็มีอำนาจในการควบคุมความประพฤติของกษัตริย์ได้ด้วย พระราชาหรือกษัตริย์ผู้ซึ่งมี
อำนาจสูงสุดในแผ่นดินก็ยังเป็นมนุษย์จึงจำเป็นต้องครองตนอยู่ภายใต้ธรรมะหรือกฎหมายนี้เช่นกัน

ความเชื่อเกี่ยวกับกษัตริย์ตามลัทธิเทวราชแต่เดิมนั้นถือว่ากษัตริย์เป็นพระอิศวรหรือพระ
นารายณ์แบ่งภาคลงมาเกิดในโลกเพื่อปกครองชาวโลกให้ร่มเย็นเป็นสุขเหมือนดังพระนารายณ์อวตาร
ลงมาเป็นพระรามในเรื่องรามเกียรติ์ และเมื่อครบกำหนดที่จะอยู่ในโลกมนุษย์ก็จะกลับไปเป็นเทพบน
สวรรค์ดังเดิม ต่อมาในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (อาณาจักรขอม) พระองค์มีศรัทธาใน
พระพุทธศาสนานิกายมหายานมาก จึงมีการเปลี่ยนแปลงระบบคิดเกี่ยวกับลัทธิ “เทวราช” ให้ถือว่า
พระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้าแบ่งภาคลงมาเกิดในโลกมนุษย์เพื่อปกครองคน และเมื่อครบกำหนดที่จะ
อยู่ในเมืองมนุษย์ก็จะไปเสวยพระชาติเป็นพระพุทธเจ้า

การเปลี่ยนแปลงคติเกี่ยวกับเทวราชของอาณาจักรขอมในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ส่งผล
กระทบต่อความเชื่อเรื่องสมมุติเทพกับฐานะของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ ทำให้เกิดความเชื่อว่า
กษัตริย์ทรงเปลี่ยนฐานะจากราชาที่เป็นมนุษย์ขึ้นเป็นสมมุติเทพ โดยมีพระผู้เป็นเจ้าของทั้งสามของ
ศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พระพรหม พระศิวะ และพระนารายณ์ มารวมอยู่ในองค์ของพระมหากษัตริย์
พระราชโองการทั้งปวงซึ่งแต่ก่อนเป็นแค่เพียงคำสั่งของมนุษย์ผู้มีอำนาจมากที่สุดในแผ่นดินกลายเป็น
เทวโองการซึ่งมนุษย์ธรรมดาไม่อยู่ในฐานะที่จะขัดแย้งหรือวิพากษ์วิจารณ์ได้ ๆ ได้ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม แม้หลักคิดเกี่ยวกับ “ธรรมราชา” ของศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูจะมีความ
แตกต่างกัน แต่ก็มีบางส่วนที่เหมือนกันนั่นคือ การเน้นเรื่องการรักษาระบอบเหมือนกัน กล่าวคือ เน้น
การรักษาศีลธรรมของคนในสังคมเพื่อให้สังคมมีความสุข ซึ่งเป็นการเน้นหน้าที่ด้านความสงบสุข
ภายในอาณาจักรด้วยการใช้หลักธรรม

แนวคิดเรื่อง “ธรรมะ” ในพระพุทธศาสนา

“ธรรมะ” ในพระพุทธศาสนาเรียกว่า “พุทธธรรม” ซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) สัจธรรม เป็นส่วนแสดงสภาวะหรือรูปลักษณะตัวจริง หมายถึง คำสอนเกี่ยวกับสภาวะของสิ่งทั้งหลาย หรือ ธรรมชาติและความเป็นไปโดยธรรมดาของสิ่งทั้งหลาย หรือกฎธรรมชาตินั่นเอง และ 2) จริยธรรม เป็นส่วนข้อประพฤติปฏิบัติทั้งหมด หมายถึง การถือเอาประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจในสภาพและ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย หรือการรู้กฎธรรมชาติแล้วนำมาใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น “ธรรมะ” ในพุทธศาสนาจึงมี 2 ความหมาย คือ 1) สัจธรรมหรือกฎธรรมชาติ และ 2) จริยธรรมหรือ การปฏิบัติโดยอาศัยความรู้ในกฎธรรมชาตินั้น (ปภัสสร เขียวปัญญา, 2551)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึง “ธรรมะ” ไว้ว่า พุทธศาสนาสอนหลักความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ตาม ทั้งหมด ล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย ซึ่งเรียกกันว่า “กฎธรรมชาติ” หรือในภาษาบาลีว่า “นิยาม” แปลว่า กำหนดอันแน่นอน ทำนองหรือแนวทางที่แน่นอน หรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน เพราะปรากฏให้เห็นว่า เมื่อมีเหตุปัจจัยอย่างนั้น ๆ แล้ว ก็จะมีความเป็นไปอย่างนั้น ๆ แน่นนอน ซึ่งมี อยู่ 5 ประการ ได้แก่

1. กฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ (อุตุนิยาม) (physical laws) ได้แก่ ความเป็นไปของธรรมชาติแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ โดยเน้นที่ความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิ
2. กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ หรือที่เรียกกันว่าพันธุกรรม (พีชนิยาม) (biological laws) เช่น หลักความจริงที่ว่าพืชเช่นใดก็ให้ผลเช่นนั้น
3. กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต (จิตตนิยาม) (psychological laws) เช่น เมื่อสิ่งเร้ามากระทบประสาทจะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร เป็นต้น
4. กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ (กรรมนิยาม) (the law of act and result) หรือกฎแห่งกรรม ได้แก่ กระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือกระบวนการแห่งเจตน์จำนง หรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว เป็นต้น
5. กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย (ธรรมนิยาม) (the general law of cause and effect) ได้แก่ ความเป็นไปธรรมดา เช่นความว่า “สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา” “คนย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา” เป็นต้น (ปภัสสร เขียวปัญญา, 2551)

ในพระไตรปิฎก “ธรรมราชา” หมายถึง พระพุทธเจ้า ผู้ซึ่งเป็นราชาแห่งธรรมะ เมื่อนำคำนี้มาใช้ในทางโลก “ธรรมราชา” จึงหมายถึง กษัตริย์ผู้รักษาธรรม ผู้ทรงปฏิบัติธรรมด้วยการอยู่ในศีลธรรมบำเพ็ญพระราชกุศลทั้งปวงในฐานะเป็นศาสนูปถัมภก

ในสมัยโบราณ “ธรรมะ” คือ “กฎหมาย”

กฎหมายตะวันออกในสมัยโบราณแตกต่างกับกฎหมายตะวันตก คือไม่มีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย หากแต่เป็นการรวบรวมประเพณีและข้อปฏิบัติที่สืบทอดกันมาแล้วเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เท่านั้น และข้อความหลายตอนในตัวบทกฎหมายก็มีลักษณะเป็นไปตามหลักธรรมทางศาสนา

นักปรัชญากฎหมายแบ่งสำนักกฎหมายออกเป็น 3 สำนัก ได้แก่ สำนักกฎหมายธรรมนิยม (Natural Law School) สำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) และสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ (Historical School) กฎหมายในสมัยโบราณทั้งตะวันตกและตะวันออกส่วนมากเป็นไปตามแนวทางธรรมนิยม คือเน้นเรื่องความเป็นธรรมหรือความถูกต้องตามธรรมเป็นใหญ่ ซึ่ง “ธรรมะ” นั้นมิใช่ตัวบทกฎหมาย หากแต่เป็นจุดหมายของกฎหมาย

“ธรรมะ” เป็นสิ่งที่ยึดถือว่าเป็นความจริง เป็นสัจจะ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันจะเปลี่ยนแปลงมิได้ ซึ่งส่วนมากจะเชื่อมโยงไปที่ศีลธรรมหรือศาสนา ปรีดี เกษมทรัพย์ สรุปลักษณะสำคัญของสำนักกฎหมายธรรมนิยมไว้ว่า สำนักธรรมนิยมยืนยันว่าโลกหรือจักรวาลเป็นสิ่งที่มิระบบระเบียบในทางศีลธรรม ไม่ใช่สิ่งที่มิระบบระเบียบตามกฎหมายเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ (ดังเช่นระบบกฎหมายปัจจุบัน) เท่านั้น และเมื่อกล่าวถึงมนุษย์ โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีเหตุผล (reason) คือความสามารถในการรับรู้ถึงผิดชอบชั่วดีได้ กฎเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในสังคมมนุษย์รวมทั้งกฎหมายบ้านเมืองทั้งหลายมีป้อนเกิดมาจากเหตุผลของมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายธรรมชาติ ดังนั้น “ธรรม/ธรรมะ” “ความยุติธรรม” และ “ศีลธรรม” จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ “กฎหมายบ้านเมือง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กฎหมายกับศีลธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2529 : 60 - 61)

สังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยา นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก กฎหมายที่ตราขึ้นใช้ในสมัยนั้นก็ยึดตามหลักศาสนา “ธรรม” ที่กล่าวถึงนี้จากหลักฐานในกฎหมายสุโขทัยเรียกว่า “หลักมนุษย์ธรรม” หรือก็คือธรรมที่ใช้ปกครองมนุษย์ เป็นสิ่งที่พระเจ้าแผ่นดินมีพระราชโองการให้ตราขึ้นเพื่อใช้ปกครองไพร่ฟ้าประชาชน ดังความว่า “... นิยายอนนพระองค์ท่านได้เสวยในอธิปไตยจักใคร่ขัดพระราชสีมานี้ ดั่งคุณพระราชาสีมานี้ดั่งมนุษย์ธรรม (อย่าง) พรญารามราชอันผู้งสาธแสดงยศปรากฏสุขขวลูกหลานขนาดเปน (หลัก) กลาย” (...นิยายอันพระองค์ท่านได้เสวยในอธิปไตย จักใคร่ขัดพระราชสีมานี้ ดั่งมนุษย์ธรรมอย่างพระยารามราชอันผู้งสาธแสดงยศ ปรากฏสุขขวลูกหลานขนาดเป็นหลักกลาย...) (จารึกกฎหมายลักษณะโจร, ด้าน 1 บรรทัด 12 - 13) แต่ “ธรรม” ที่ใช้เป็นหลักกฎหมายนั้นมีบางส่วนแตกต่างกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ในจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีกฎข้อหนึ่งกำหนดไว้ว่า “การถืออุเบกษาหรือการวางเฉยนั้น ผิด” ซึ่งแนวคิดเช่นนี้แตกต่างกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนให้วางเฉย กล่าวคือ ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา “อุเบกษา” หมายถึง การวางใจเป็นกลาง ไม่ใช่การวางเฉย โดยการวางใจเป็นกลางนั้นคือ “การไม่ตีใจหรือเสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ ดำรงอยู่ในธรรมที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา และมีจิตเที่ยงธรรมดุจตราขึง” แต่การวางเฉยหรือการถืออุเบกษาในกฎหมายซึ่งถือเป็นความผิดนั้นหมายถึง “การไม่สนใจ ไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ” นับเป็นการละเมิดพระราชอาญาและแสดงให้เห็นถึงการไม่เกรงกลัวต่อกฎที่พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้กำหนดว่า “ญาอุเบกษา” (อย่าอุเบกษา) (ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร, ด้าน 2 บรรทัด 39 - 40)

ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติที่สำคัญที่สุดต่อมนุษย์เพราะเป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง แต่กฎหรือนิยามข้ออื่น ๆ นั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติอื่น ๆ นอกจากตัวมนุษย์ แม้ว่ามนุษย์จะเกิดจากธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่มนุษย์ก็มีวิสัยพิเศษส่วนหนึ่งที่เป็นของตนเอง ซึ่งก็คือกฎแห่งกรรม ตามหลักศาสนาพุทธ “กรรม” คือการกระทำที่มีเจตนา สาระหรือเนื้อแท้ของกรรมก็คือเจตนาหรือเจตน์จำนง ดังนั้น กฎแห่งกรรมจึงครอบคลุมโลกแห่งเจตน์จำนงและการปรุงแต่งสร้างสรรค์ทั้งหมดของมนุษย์ เป็นแก่นนำในการปรุงแต่งชีวิตของตัวมนุษย์แต่ละคน เป็นเครื่องกำหนดแนวทางของสังคม และผลงานสร้างสรรค์ทำลายของมนุษย์ เป็นฐานที่มนุษย์อาศัยก้าวเข้าไปเกี่ยวข้องกับกฎธรรมชาติอื่น ๆ เพื่อปรุงแต่งและบังคับควบคุมโลกของธรรมชาติ ดังนั้น “โลกจึงเป็นไปตามกรรม” หรือ “โลกเป็นไปเพราะกรรม”

กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมดาคงแห่งความดีความชั่ว ผู้ทำดีทำชั่ว การได้รับผลดีผลชั่วตามธรรมดาของเหตุปัจจัยหรือตามกฎแห่งกรรมนั้น โดยที่ “กรรม” แสดงออกได้ทางกาย (กายกรรม) ทางวาจา (วจีกรรม) และทางใจ (มโนกรรม) ความรู้ที่คนมีกรรมเป็นของตน (กัมมัตสสกาญาณ) หรือรู้ว่าชีวิตเป็นไปตามกฎแห่งกรรม จัดว่าเป็น ความเห็นชอบระดับโลกีย์ (โลกุตตรสัมมาทิฏฐิ) คือ ยังเนื่องในโลก ขึ้นต่อโลก เป็นความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ถูกต้องตามหลักแห่งความดี เป็นไปตามคลองธรรม หรือสอดคล้องกับศีลธรรม ซึ่งเกิดจากการหล่อหลอมกลมเกลียวของสังคม เกิดจากความรู้ความเข้าใจเหตุผลโดยอาศัยการอบรมสั่งสอนปลูกฝังสืบต่อกันมาในสังคม ช่วยให้เกิดความประพฤติดีประพฤดีชอบ และวิถีชีวิตที่ดีงาม ทำให้สังคมสงบเรียบร้อย คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข

การรับรู้และเข้าใจในกฎแห่งกรรมอีกระดับหนึ่งคือการหยั่งรู้ถึงความเป็นไปตามเหตุปัจจัยนั้นโดยตรง จัดเป็นความเห็นชอบระดับโลกุตระ (โลกุตตรสัมมาทิฏฐิ) คือเหนือโลก ไม่ขึ้นต่อโลก เป็น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตถูกต้องตามความเป็นจริง หรือรู้เข้าใจตามสภาวะของธรรมชาติ เป็นความรู้ที่จำเป็นเพื่อความหลุดพ้น

ในบทบัญญัติกฎหมายไทยอย่างกฎหมายตราสามดวงนั้นแสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพล ความคิดความเชื่อเรื่องกรรมจากพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากข้อความในตัวบทกฎหมาย เช่น “ท่านว่าเปนกำม... (อย่าให้เอาโทษ)” “เปนกำมแก่...ท่านมิให้มีโทษแก่...” “ท่านว่าเปนบาปกำม มันเอง” “ท่านว่าเปนกำมแห่งสัตว์” “ท่านว่าบาปเคราะห์ทั้งสองข้าง” “เปนบาปนักมีพันจตุรบายเลย” “เปนกำมแก่...เองแล” และ “โดยยถากำม” ซึ่งความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในกฎหมายที่แสดงผ่านการเลือกใช้ภาษาในการบรรยายกฎหมายแสดงให้เห็นลักษณะของผู้กระทำผิดประการหนึ่ง นั่นคือ ผู้กระทำผิดเป็นผู้ก่อกรรมทำบาปจึงต้องถูกลงโทษเพื่อชดใช้บาปกรรมที่ทำไป ดังตัวอย่าง

๔๙ มาตราหนึ่ง โจรมีจนาธิฐิโลกทองพระพิจารณาเปนสัจ ให้เอาตัวมันไปยั้งดแลงแกงให้เผาเหล็กจางแดงประทับตัวมันให้มันลอก ตั้งมันทำแก่พระนั้นบ้างใช้ บาปกำมันเสียยังแล้ว ถ้าโจรนั้นขุดล้างพระพุทธรูปพระสถูปพระ ^{เจดีย์} พระศรี ^{วิหาน} มหาโพธิ์จับได้พิจารณาเปนสัจให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าหมีตัดนิ้วมือให้ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที ถ้าหมีทวนให้ไหมทวิคุณเอาไปทำพระอันโจรล้างนั้น ...

(พระไอยการลักษณโจร)

๕๐ มาตราหนึ่ง ^{หญิง} ก็ดี ^{ชาย} ใช้ข้าคนเอาหอกดาบศาสตราวุธไปฟันแทงท่านตาย ให้ฆ่าผู้ใช้ผู้ทำนั้นให้ตักไปตามกัน ถ้ามีพระกรุณาปราณีให้ฆ่าตีเสีย ถ้าชายให้ทวนด้วยลวดหน้ ๖๐ ที ถ้าหญิงให้ทวนด้วยลวดหน้ ๓๐ ที ให้จำไว้ ๓ เดือนแลให้ไหมโดยกระบิลเมืองท่าน

(พระไอยการลักษณโจร)

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องกรรมกับการลงทัณฑ์ในกฎหมายทำให้สามารถตีความได้ว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่ก่อกรรมกับผู้อื่นดังนั้นจึงต้องถูกลงโทษเพื่อเป็นการชดใช้กรรมที่ได้ทำลงไป การใช้ข้อความซึ่งเป็นส่วนขยายต่าง ๆ เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับการลงโทษจึงเป็นการประกอบสร้างภาพของผู้กระทำความผิดในกฎหมายโบราณอย่างกฎหมายตราสามดวงว่า “ผู้กระทำความผิดเป็นคนบาป” และการลงโทษนั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดได้สามารถชดใช้บาปกรรมที่ได้ก่อไว้ให้หมดไป

ความเชื่อเรื่องกรรมมีอิทธิพลต่อหลักคิดของกฎหมายไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าตัวบทกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 จะไม่ปรากฏการใช้ส่วนขยายเช่น “...ให้ตายตกไปตามกัน/ก่าม” เช่นในกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้วก็ตาม แต่ความเชื่อเรื่องกรรมยังปรากฏอยู่ในสุภาชิตกฎหมายไทยว่า “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา (แบบย่อ) ที่ 1531/2512 โดยมี พนักงานอัยการจังหวัดอุบลราชธานีเป็นโจทก์ นายสุคดี หลักคำเป็นจำเลย ความว่า

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบังอาจใช้ขวานคมกว้างสองนิ้วครึ่ง ยาวสามนิ้วครึ่ง ทั้งตัวและด้ามขวานยาวสิบเจ็ดนิ้ว ฟันต้นคอร้อยตรีประพันธ์ ศิริโล โดยเจตนาฆ่าและไตร่ตรองไว้ก่อน แต่ไม่บรรลุผลโดยกระตุกต้นคอแตก ได้รับการรักษาพยาบาลทันที่ถึงไม่ตาย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า ขวานของกลางเป็นขวานขนาดเล็ก จำเลยฟันครั้งเดียว ไม่ฟันซ้ำ การกระทำของจำเลยจึงเป็นเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ศาลฎีกาว่า ขวานขนาดนั้นถือเป็นขวานขนาดใหญ่อยู่มีไข่น้อย หมายฟันที่คอซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญโดยแรง เป็นบาดแผลฉกรรจ์ ถ้าไม่รีบรักษาทันที่ถึงก็อาจถึงแก่ความตาย โดยที่หมายฟันที่คอซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญโดยแรงเป็นบาดแผลฉกรรจ์ ถ้าไม่รีบรักษาทันที่ถึงก็อาจถึงแก่ความตายได้นั้น กรรมย่อมเป็นเครื่องชี้เจตนา การกระทำของจำเลยชี้ว่าจำเลยมีเจตนาหมายเอาให้ตาย แต่พอดีผู้เสียหายไม่ตาย จำเลยจึงผิดฐานพยายามฆ่า มิใช่ทำร้ายร่างกาย

(www.Thailaws.com)

ความสัมพันธ์ของธรรมะ ศีลและวินัย

แนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยเป็น “ธรรมะ” ที่ในทางพุทธศาสนาจัดอยู่ในชั้นความเห็นชอบระดับโลกีย์ ซึ่งเป็นระดับศีลธรรมของคนทั่วไป ยังไม่ถึง “ธรรมะ” ชั้นสูงในชั้นความเห็นชอบระดับโลกุตระ ดังนั้นจึงเป็น “ธรรมะ” ในความหมายของคำสั่งสอนของพุทธศาสนา อันเป็น “จริยธรรม” ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยอาศัยความรู้กฎธรรมชาตินั้น ในระดับศีลธรรมของคนทั่วไปในสังคม (ปภัสสร เจริญปัญญา, 2551) และนี่จึงเป็นเหตุผลว่าเหตุใดความหมายของหลักกรรมที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายบางส่วนจึงไม่เท่ากับ/ไม่เหมือนกับหลักกรรมในศาสนา

พระพุทธศาสนามีคำสั่งสอนสำหรับควบคุมความประพฤติเรียกว่า ศีล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ศีลในแง่ที่เป็นธรรมะ และศีลในแง่ที่เป็นวินัย โดยศีลในแง่ที่เป็นธรรมะ ได้แก่ หลักความประพฤติระดับกาย วาจา และอาชีวะที่นำมาแนะนำสั่งสอนโดยถือเอาภาวะที่ควรจะมีควรจะเป็นตามธรรมชาติเป็นหลัก ผู้ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนย่อมได้รับผลดีหรือชั่ว โดยรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ

ของตนเองโดยตรง หรืออีกประการหนึ่งหมายถึง การปฏิบัติตามธรรมะชั้นศีลที่กลายมาเป็นความประพฤติประจำตัวของบุคคลแล้ว ส่วนศีลในแง่ที่เป็นวินัย ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดวางกันขึ้นเป็นบทบัญญัติทางสังคม เพื่อกำกับความประพฤติของบุคคลตามความมุ่งหมายจำเพาะของกลุ่มคนหรือชุมชนนั้น ส่วนมากมุ่งสนับสนุนการปฏิบัติตามธรรมะให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามความรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมนั้นอีกชั้นหนึ่งต่างหากจากผลทางจิตใจตามกฎธรรมชาติ เช่น วินัยของสงฆ์ หรืออีกประการหนึ่ง วินัย หมายถึง วิธีฝึกให้คนมีศีล

หากกล่าวในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างธรรมะ ศีล และวินัย จะเห็นว่า “ธรรมะ” เป็นส่วนเนื้อหาและหลักการของความประพฤติและความเป็นอยู่แบบพุทธ “วินัย” เป็นภาคปฏิบัติที่นำเอาเนื้อหาและหลักการนั้นไปจัดสรรให้ความประพฤติและความเป็นอยู่แบบพุทธนั้นเกิดมีเป็นรูปร่างจริงจังขึ้น และสามารถแผ่ขยายกว้างขวางออกไปในสังคมนมนุษย์ หรืออาจกล่าวได้ว่า วินัยคือเครื่องมือของธรรมะที่ใช้สำหรับจัดสรรสังคมหรือชุมชนให้เป็นไปตามหลักการและความมุ่งหมายของธรรมะ โดยธรรมะมุ่งเน้นด้านเนื้อหาและบุคคล แต่วินัยมุ่งรูปแบบเน้นที่ระบบ ส่วน “ศีล” เป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน รวมไปถึงการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลหรือสังคม การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของสังคมนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของสังคม อันจะเกื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญสิ่งที่ดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชนนั้น (ปภัสสร เรือรบปัญญา, 2551)

ในกฎหมายโบราณอย่างกฎหมายตราสามดวงมีการกล่าวถึงเรื่อง “ธรรมะ” ไว้หลายประการ ซึ่งปภัสสร เรือรบปัญญา (2551) จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่เป็นเรื่องศีล และกลุ่มที่เป็นเรื่องกฎแห่งกรรม สำหรับธรรมะในกลุ่มที่เป็นเรื่องศีล เช่น “ทศพิธราชธรรม” ซึ่งเป็นหลักธรรมของผู้ปกครอง “(การละ)อคติ 4 ประการ” ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่สุดของผู้พิพากษาตุลาการ “หิริ โอตตัปปธรรม หรือความละอายเกรงกลัวต่อบาป” เป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งของผู้พิพากษา “ศีล 5, ศีล 8” “เมตตากรุณา” “มโนทุจริต วชิทุจริต กายทุจริต” และ “ทศกุตลกรรมบท” ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการตั้งหรือคิดค่าปรับ ส่วนธรรมะในกลุ่มที่เป็นเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นหลักธรรมที่ไม่ซับซ้อน ชาวบ้านทั่วไปสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี เช่น บาป บุญ นรก สวรรค์ นิพพาน เป็นต้น

สังคมสมัยสุโขทัย

ในทางประวัติศาสตร์คนทั่วไปรับรู้ร่วมกันว่า “สุโขทัย” เป็นอดีตราชธานีของไทยที่เก่าแก่ที่สุด เป็นยุคที่คนไทยตั้งตัวเป็นอิสระจากอาณาจักรขอม ในปี พ.ศ. 1781 มีพ่อขุนศรีอินทราทิตย์

(พ่อขุนบางกลางหาว) เป็นปฐมกษัตริย์ รูปแบบการเมืองการปกครองของสุโขทัยเป็นแบบราชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจเบ็ดเสร็จในกิจการแผ่นดินทุกประการ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการให้ความยุติธรรมแก่ราษฎรและมีอำนาจเต็มในการตรากฎหมายด้วย

จากหลักฐานศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรว่าเป็นเสมือนคนในครอบครัว โดยเปรียบว่าเมืองสุโขทัยเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีพระมหากษัตริย์เป็นพ่อของประชาชน ราษฎรจึงเรียกพระมหากษัตริย์ว่า “พ่อขุน” ซึ่งแปลว่า “พ่อที่สูงส่ง” แต่ลักษณะความสัมพันธ์ที่เปรียบเสมือนคนในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองนั้นปรากฏให้เห็นเฉพาะในยุคสุโขทัยตอนต้นเท่านั้น เพราะในช่วงปลายของกรุงสุโขทัยที่มีการขยายอาณาจักรกว้างขวางขึ้นมากส่งผลให้โครงสร้างทางการเมืองมีความซับซ้อนมากขึ้น พระมหากษัตริย์จำเป็นต้องมีฐานความชอบธรรมแห่งอำนาจที่มั่นคงมากขึ้น ผู้ปกครองแบบพ่อขุนซึ่งมีฐานะเป็นมนุษยธรรมดาจึงถูกแทนที่ด้วยผู้ปกครองแบบธรรมราชาที่มีฐานะเป็นสมมุติเทพ แต่ถึงกระนั้นก็ตามกรุงสุโขทัยก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาและตกอยู่ภายใต้การปกครองของอยุธยาอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 1921 (สมบูรณ์ เตชะวงศ์, 2555)

เมื่อกล่าวถึงกฎหมายในสมัยสุโขทัย กฎหมายในยุคนี้ก็เป็นเช่นเดียวกับกฎหมายในสังคมโบราณอื่น ๆ ที่กฎหมายก็คือหลัก “ธรรมะ” และจารีตประเพณีในสังคมนั้น ๆ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องนี้ว่า ลักษณะของกฎหมายในสมัยสุโขทัยมีลักษณะเป็นแบบกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) คือเป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุผลธรรมดาของสามัญชนหรือสามัญสำนึก (Simple Natural Reason) เป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน กฎเกณฑ์ประเภทนี้มีพื้นฐานมาจากความคิดทางศีลธรรม (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, 2558)

กฎหมายสุโขทัยเป็นกฎหมายที่ไม่นิยมความรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการศึกษาบทลงโทษที่ปรากฏในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร (ในบทที่ 3 หน้า 58) ซึ่งไม่พบว่ามีการลงโทษผู้กระทำผิดถึงขั้นประหารชีวิต บทลงโทษที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายนั้นมีเพียง 4 ประการ คือ ปรับไหม ให้ชดใช้ทรัพย์สิน ถูกสาปแช่งโดยเจ้าไท (พระมหากษัตริย์) และโทษที่ถืออาจจะถือได้ว่ารุนแรงที่สุดในกฎหมายฉบับนี้คือ การโบย เนื่องจากเป็นโทษที่มีผลต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำผิด

แนวคิดของกฎหมายอาญาสมัยนี้ที่ไม่นิยมวิธีการลงโทษที่รุนแรงยังปรากฏใน*ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ 1* (พ.ศ. 1904) อีกด้วย (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, 2558) ดังความใน*ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ 1 ด้าน 1* ดังนี้

เมื่อก่อนที่นี้เป็นราช...พระยารามราชผู้เป็นปู่...ปลูกไม้ม่วงฝู่งนี้เป็นถ่อง ดู...
 แก่กมเมื่อลุนนี้พระยาถือไทย...รู้พระปิฎกไตร ได้ขึ้นเสวยราชย์ในเมืองศรีสัชชนาลัย
 สุโขทัย แทนปู่แทนพ่อ ฝู่งเป็นท้าวเป็นพระยาเบื่องตะวันออกตะวันตก หัวนอน ตีนนอน
 ต่างคน ต่างมีใจใคร่ใจรัก เอามกุฏ ขึ้นชัยศรีเศวตฉัตรมายัดยัญ อภิเษกให้เป็นท้าวเป็น
 พระยา ทั้ง หลายจึงสมมติขึ้นชื่อศรีสุริยพงศ์รามมหาธรรมราชาธิราช เสวยราชย์ชอบ
 ด้วยทศพิธราชธรรม รู้ปราณี้แก่ไพร่ฟ้าข้าไทยทั้งหลาย เห็นข้าท่านบไคร่พิน เห็นสิน
 ท่านบไคร่เดือด พ่อตายไว้แก่ลูก พี่ตายไว้แก่น้อง ชื่อผู้ใดผิดว่าง .งรามเท่าใดก็ดี บ่ห่อน
 ฆ่าฟัน..สักคาบ ชื่อได้ข้าเล็ก ข้าเสื่อ หัวฟุงหัวรบก็ดี บ่ฆ่าบตี ย่อมเอามาเลี้ยงมาขุน บ่ให้
 เถิงที่ฉิบที่หาย ชื่อได้ฝู่งเยียดเยียดคู้แก่ตน ได้ฝู่งใส่...นในปลา ยาในข้าวให้กิน และจักให้
 เถิงที่ล้มที่ตายดังอันก็ดี บ่ห่อนฆ่าห่อนตีสักคาบ ย่อมโปรดฝู่งโทะระแก่ตนดังอัน หลาย
 ท่าแก่กม ชื่อจักนับก็แลมิถ้วน เขียม อดเนื้ออดใจแก่อันเพิงเคียดแลบอาจเคียดดังอัน
 เพื่อจัก...จุงเป็นพระพุทธ จุงจักเอาฝู่งสัตว์ทั้งหลายข้ามสงสารนี้ จุง... อย่าว่า จักฆ่าผู้
 ฆ่าคนเลย ชื่อ...ฆ่าอันใดอันยังเป็นตัว

คำแปล³³ เมื่อก่อนที่นี้เป็นราช... พระยารามราชผู้เป็นปู่ ปลูกไม้ม่วง
 ฝู่งนี้เป็นถ่อง ดู[งาม]แก่กม เมื่อไม่นานมานี้พระยาฤไทย... รู้พระปิฎกไตร ได้ขึ้นเสวย
 ราชย์ในเมืองศรีสัชชนาลัยสุโขทัย แทนปู่แทนพ่อ ฝู่งเป็นท้าวเป็นพระยาเบื่องตะวันออก
 ตะวันตก หัวนอน (ทิศใต้) ตีนนอน (ทิศเหนือ) ต่างคนต่างมีใจใคร่ใจรักเอามกุฏบรรคชัย
 ศรี เศวตฉัตร มายัญญ์ยัญญ์ (บูชาบวงสรวงทวยเทพ) อภิเษกให้เป็นท้าวเป็นพระยา
 ทั้งหลายจึงสมมติ (แต่งตั้ง) ขึ้นชื่อ (ตั้งชื่อ) ศรีสุริยพงศ์รามมหาธรรมราชาธิราช เสวย
 ราชย์ชอบด้วยทศพิธราชธรรม รู้ปราณี้แก่ไพร่ฟ้าข้าไทยทั้งหลาย เห็นข้าท่านบไคร่พินท์
 เห็นสินท่านบไคร่เดือด พ่อตายไว้แก่ลูก พี่ตายไว้แก่น้อง ชื่อ (ถ้า) ผู้ใดผิดว่าง[หา]งราม
 (มีความผิดมากหรือน้อย) เท่าใดก็ดี บ่ห่อน (ไม่เคย) ฆ่าฟัน[มัน]สักคาบ ชื่อได้ข้าศึกข้า
 เสื่อ (ขลยศึก) หัวฟุงหัวรบ (แม่ทัพนายกอง) ก็ดี บ่ฆ่าบตี ย่อมเอามาเลี้ยงมาขุน (ดูแล
 อย่างดี) บ่ให้ถึงที่ฉิบที่หาย ชื่อได้ฝู่งเยียดเยียดคู้ (คดโกง ฉ้อราษฎร์บังหลวง) แก่ตน
 ได้ฝู่งใส่[ง้วน] (ยาพิษ) ในปลา ยา (ยาพิษ) ในข้าวให้กิน และจักให้ถึงที่ล้มที่ตายดังอันก็ดี
 บ่ห่อนฆ่าห่อนตีสักคาบ ย่อมโปรด (ปล่อย/ไม่ถือโทษโกรธกัน) ฝู่งทุระ (คนคิดคดทรยศ)
 แก่ตนดังอัน หลายท่า (หลายครั้ง) แก่กม ชื่อจักนับก็แลมิถ้วน (ถ้าหากจะนับก็นับได้ไม่
 ครบทุกอย่าง เพราะมีมากมาย) เขียม (ด้วยเหตุว่า) อดเนื้ออดใจ (ควบคุมอาการและ
 จิตใจ) แก่อันเพิงเคียด (ต่อสิ่งที่ทำให้โกรธ) แลบอาจเคียดดังอัน เพื่อจัก[มุ่ง]งเป็นพระ

³³ ยอร์ช เซเดส์, ผู้อ่านและผู้ปริวรรต (พ.ศ. 2521), (พ.ศ. 2526)

พุทธ จงจักเอาฝูงสัตว์ทั้งหลายข้ามสงสารทุกข์ (การเวียนว่ายตายเกิด) ฉนี้ จงจักพ้น
 อย่างว่าจักฆ่าผู้ฆ่าคนเลย ชื่อ[จัก]ฆ่าอันใดอันยังเป็นตัว (สิ่งใดก็ตามที่มีชีวิต)

(ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ 1: ด้าน 1, อ่างใน ตรงใจ หุตต่างกูร, 2558)

จากข้อความในศิลาจารึกวัดป่ามะม่วงหลักที่ 1 ข้างต้นจะเห็นว่าเนื้อหาในศิลาจารึกนั้นไม่ได้
 กล่าวถึงการลงโทษประหารชีวิตผู้ใดเลย แม้ว่าผู้หนึ่งจะกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย เป็นคนคิดคด
 ทฤษฎศ ฉ้อราษฎ์บังหลวง หรือแม้แต่เป็นเฉลยศึกก็ตาม ด้วยเหตุว่าพระเจ้าแผ่นดินทรงมี
 ทศพิธราชธรรม ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และปรารถนาจะนิพพาน

สังคสมัยกรุงศรีอยุธยา

“กรุงศรีอยุธยา” หรือ “อโยธยาศรีรามเทพนคร” หรือในชื่อเต็มว่า “กรุงเทพมหานคร บวร
 ทวาราวดีศรีอยุธยา มหาดีลกบวรรัตนราชธานีบุรีรมย์” เป็นราชธานีของไทยที่แยกตัวเป็นอิสระจาก
 กรุงสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. 1893 และภายหลังก็ได้ผนวกรวมเอากรุงสุโขทัยไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร
 อย่างสมบูรณ์ สภาพสังคมของกรุงศรีอยุธยาต้องเผชิญกับการสู้รบอยู่ตลอดเวลาการเป็นราช
 ธานีกว่า 400 ปี ซึ่งสาเหตุก็มีทั้งจากความขัดแย้งภายในอาณาจักรและการทำศึกสงครามเพื่อป้องกัน
 และขยายอาณาเขต

ในยุคสมัยของกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนี้ตำแหน่งผู้ปกครองสูงสุดหรือการจะได้เป็น
 พระมหากษัตริย์ล้วนได้มาจากการช่วงชิงอำนาจกันทางทหาร การก่อกบฏโค่นล้มราชบัลลังก์เดิม
 ผลัดเปลี่ยนราชวงศ์ใหม่ขึ้นครองอำนาจ และดูเหมือนว่ากษัตริย์ในยุคนี้ไม่มีการสืบทอดอำนาจด้วย
 การสืบราชสันตติวงศ์ดังเช่นสมัยกรุงสุโขทัย การเมืองการปกครองในสมัยนี้จึงถือเป็นแบบฉบับของ
 การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น ทุกสิ่งทุก
 อย่างในสังคมรวมถึงกระบวนการยุติธรรมจึงขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์โดยตรง (สมบูรณ์ เตชะวงศ์,
 2555)

การที่ต้องพยายามรักษาฐานอำนาจให้มั่นคงทำให้พระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาจำเป็นต้อง
 อยู่ในฐานะเทวราชา มีความสัมพันธ์กับราษฎรเสมือนเป็น เจ้ากับข้า และมีผลให้วรรณะพราหมณ์เข้า
 มามีบทบาทในราชสำนักมากขึ้น เพราะจำเป็นต้องใช้พราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมบูชาองค์
 พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังทำให้ต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ขึ้นมา
 จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องแสดงสถานะที่แตกต่างกันของพระมหากษัตริย์กับราษฎรและเป็นการอ้าง
 สถานะอันศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ เช่น การที่พระมหากษัตริย์ต้องประทับในพระราชวังอัน
 วิจิตรโอฬารตั้งเทวสถาน มีบรรยากาศลึกลับน่าเกรงขาม ต้องใช้คำราชาศัพท์กับพระมหากษัตริย์และ
 เชื้อพระวงศ์ การตรากฎหมายเทียรบาลซึ่งเป็นข้อปฏิบัติของขุนนางอนาประชาราษฎร์ทั้งหลาย เช่น กฎ

ที่ห้ามมอง ห้ามแตะต้ององค์พระมหากษัตริย์ และพระวรกายของพระมหากษัตริย์ห้ามตกลงถูกพื้นดิน เป็นต้น (สมบุรณ์ เตชะวงศ์, 2555)

พระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาที่ทรงอยู่ในฐานะ “เจ้าชีวิต” ของประชาชน พระองค์มีอำนาจในการลงโทษผู้กระทำผิดได้ทุกกรณีและการลงโทษนั้นก็มิได้เป็นไปเพื่อต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเป็นไปเพื่อการรักษาพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ด้วยการกระทำผิดใด ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจึงถือเป็นการละเมิดและทำลายพระราชอำนาจโดยตรง โทษที่วางไว้สำหรับผู้ทีละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือก็คือการกระทำที่เป็นการละเมิดบทบัญญัติกฎหมายจึงเด็ดขาดและรุนแรงจนถึงขั้นโหดร้ายทารุณในสายตาชาวต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวตะวันตก (สมบุรณ์ เตชะวงศ์, 2555)

อย่างไรก็ตาม การธำรงรักษาอำนาจของพระมหากษัตริย์ไม่ได้กระทำผ่านการตรากฎหมายที่มีบทลงโทษเด็ดขาดเท่านั้น หากแต่มีการผสมผสานหลักเมตตาทรรรมตามแนวคิดธรรมราชาอยู่ด้วย กล่าวคือ แม้พระมหากษัตริย์จะมีอำนาจล้นพ้นดุจเทพเจ้าแต่ในขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงจำกัดอำนาจนั้นโดยหลักธรรมตามที่ปรากฏในพระธรรมศาสตร์ (มานิส ปิยะสิงห์, 2521: 215) และถึงแม้กฎหมายจะมีบทลงโทษที่เด็ดขาดรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตโดยวิธีทรมานต่าง ๆ แต่กฎหมายก็ยังให้อำนาจพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้กระทำผิดที่พระองค์มีพระราชวินิจฉัยแล้ว เห็นว่าสมควรลดหรืองดเว้นโทษนั้น ทำให้พระมหากษัตริย์ในยุคสมัยนี้เป็นผู้ที่ทรงไว้ซึ่งพระเดชและพระคุณเป็นผู้ที่มีอำนาจนำเกรงขามแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นที่เคารพเทิดทูนของอนาประชาราษฎร์ (สมบุรณ์ เตชะวงศ์, 2555)

ตัวบทกฎหมายที่ใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณในภาคพื้นเอเชียอยู่ในรูปของประกาศ คำสั่ง หรือพระบรมราชโองการของเจ้าผู้ครองรัฐซึ่งเกิดคดีพิพาทขึ้นแล้วจึงพิพากษาคดีเป็นบรรทัดฐานไว้ ต่อจากนั้นจึงมีพระบรมราชโองการหรือประกาศหรือคำสั่งเป็นกฎหมายออกมา แต่ก็มีบางส่วนที่รวบรวมบทกฎหมายเป็นกลุ่ม ๆ คล้ายกับประมวลกฎหมายในปัจจุบันแต่อาจไม่สมบูรณ์เท่าประมวลกฎหมาย เช่น พระไอยการฉบับต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวง เป็นต้น ความแตกต่างของกฎหมายในสมัยโบราณกับกฎหมายปัจจุบันที่สังเกตได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือการเรียกชื่อกฎหมาย ในสังคมสมัยโบราณเช่นสมัยอยุธยา “กฎหมาย” มิได้ใช้เป็นศัพท์รวมสำหรับเรียกชื่อระเบียบกฎหมายหรือข้อบังคับเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการบันทึกคำฟ้องในคดีความเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นหลักฐานด้วย ส่วนตัวกฎหมายเองที่ใช้บังคับนั้นเรียกชื่อเป็นเอกเทศแต่ละอย่างว่า “พระอัยการ/พระไอยการ” บ้าง “พระราชบัญญัติ” บ้าง “พระราชกำหนด” บ้าง “พระราชกฤษฎีกา” บ้าง เป็นต้น (เสนีย์ ปราโมช, 2559: 21 – 22)

สังคมสมัยกรุงธนบุรี

ภายหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยมายาวนานถึง 417 ปี และกรุงศรีอยุธยาก็เสียเอกราชให้แก่พม่าครั้งที่ 2 อาณาจักรอยุธยาแตกแยกออกเป็นก๊กเป็นเหล่า เกิดศึกแย่งชิงอำนาจขึ้นระหว่างก๊กเหล่านั้น และก๊กของพระเจ้าตากสินก็เป็นฝ่ายที่กุมชัยชนะ สามารถรวบรวมกำลังพลในชุมชนต่าง ๆ กอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่าได้สำเร็จในระยะเวลาเพียง 7 เดือน และปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2310 และเนื่องจากกรุงศรีอยุธยามีศึกสงครามกับพม่าหลายครั้งทำให้สภาพบ้านเมืองเสื่อมโทรมประกอบกับพม่าก็รู้เส้นทางที่จะเข้าโจมตีทั้งหมดแล้ว จึงทรงดำริที่จะย้ายเมืองหลวง และได้สถาปนากษัตริย์ขึ้นเป็นราชธานีแทนกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2312

กรุงธนบุรีมีฐานะเป็นราชธานีของไทยอยู่เพียง 15 ปีก็ล่มสลายลง (พ.ศ. 2310 - 2325) มีกษัตริย์เพียง 1 พระองค์คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ได้ย้ายเมืองหลวงอีกครั้งและสถาปนากษัตริย์ขึ้นเป็นราชธานีแทน

ในช่วงเวลาที่พระเจ้าตากสินขึ้นครองราชย์ กรุงธนบุรีต้องเผชิญกับภาวะสงครามอยู่ตลอดเวลา หน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในช่วงเวลานั้นคือการเร่งปราบปรามก๊กต่าง ๆ และรวบรวมชุมชนที่แตกกระจัดกระจายเพราะกรุงแตกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้ง ด้วยสถานะของบ้านเมืองที่มีแต่ศึกสงครามทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรทำให้พระมหากษัตริย์จำเป็นต้องใช้พระราชอำนาจเด็ดขาด ถ้าผู้ใดกระทำผิดจะต้องถูกลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่พบหลักฐานตัวบทกฎหมายที่ตราขึ้นในสมัยธนบุรีนี้ แต่สันนิษฐานว่าในยุคนี้จะใช้กฎหมายฉบับเดียวกันกับกรุงศรีอยุธยาซึ่งภายหลังได้รับการชำระรวบรวมเป็น “กฎหมายตราสามดวง” ในสมัยรัตนโกสินทร์นั่นเอง

สังคมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1 - 3)

หลังจากที่อาณาจักรอยุธยาได้ล่มสลายลง เพราะการโจมตีของข้าศึกเมื่อปี พ.ศ. 2310 และมีการจัดตั้งราชธานีขึ้นที่กรุงธนบุรี จนกระทั่งมีการย้ายราชธานีมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นราชธานีแห่งใหม่คือ กรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างกรุงเทพมหานคร ให้เหมือนกรุงศรีอยุธยา ดังจะเห็นได้จากการสร้างพระราชวัง วัดวาอาราม และสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่งโดยมีชื่อเรียกเหมือนสถานที่เมื่อครั้งกรุงเก่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองและจัดระเบียบของสังคม ส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นไปตามแบบอย่างเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยในด้านการปกครองบ้านเมืองสมัยนี้ นอกจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจะเป็นผู้นำแล้วยังทรงแต่งตั้งเจ้านายที่เคยผ่านราชการเกี่ยวกับการศึกมาแล้วให้ดำรง

ตำแหน่งบังคับบัญชาบ้านเมืองด้วย ในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้เจริญรอยตามระบบอัครมหาเสนาบดี คือมีสมุหกลาโหม สมุหนายก และมีเสนาบดีจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) เช่นเดียวกับเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

นอกจากนี้ในการพระพุทธศาสนา ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎก บูรณะปฏิสังขรณ์วัดและพระพุทธรูปเก่าจากหัวเมือง พยายามทำให้ราษฎรเกิดความเข้าใจในพุทธศาสนาและเข้าถึงแก่นธรรม ดังปรากฏในพระราชกำหนด ปี พ.ศ. 2325 ว่ามีรับสั่งให้คนไปทำลายศิวลึงค์ซึ่งมีผู้คนพากันไปเคารพบูชา ทรงพระราชดำริว่าการบูชาศิวลึงค์เป็นการกระทำของคนถ้อยเพื่อที่จะล่อเลียนผู้หญิงแพศยากับแม่มดหมอผี และผู้ไม่รู้ก็ถือปฏิบัติสืบกันมา ขณะเดียวกันพิธีกรรมบางอย่างในราชสำนักก็ได้รับการเปลี่ยนแปลง เช่น ในปี พ.ศ. 2328 ได้ออกพระราชบัญญัติให้เปลี่ยนแปลงพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาเสียใหม่ โดยให้ข้าราชการมาเคารพบูชาพระพุทธรูปแทน อนึ่งในด้านพระราชจริยวัตรของพระองค์เอง ทรงสนพระทัยในการศึกษาพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก และมักจะทรงใต้ถามสมเด็จพระสังฆราชเกี่ยวกับปัญหาและการตีความในพระไตรปิฎก นับว่าเป็นพระมหากษัตริย์ที่เข้าพระทัยในอุดมคติทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี นักวิชาการได้ให้ข้อสังเกตว่า ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นยุคแห่งการเริ่มต้นหลักธรรมเรื่องจักรวาทินหรือธรรมราชา ในขณะที่หลักธรรมเรื่องเทวราชาก็ได้มีอิทธิพลอีกต่อไป เพราะเหตุว่าหลักธรรมเรื่องปีตุราชาสมัยสุโขทัยเข้ากันได้กับหลักธรรมเรื่องธรรมราชา แต่เข้ากันไม่ได้กับหลักธรรมเรื่องเทวราชา ฉะนั้นหลักธรรมเรื่องปีตุราชาจึงได้รับการฟื้นฟูขึ้นอีกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (แสวง บุญเฉลิมวิภาส , 2558) และด้วยเหตุนี้จึงทำให้กฎหมายตราสามดวงซึ่งได้มีการชำระรวบรวมขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์มีการผสมผสานจากทั้งศาสนาพุทธและพราหมณ์

กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีพระธรรมศาสตร์หรือมานวธรรมศาสตร์เป็นกฎหมายแม่บท ตามคติในมานวธรรมศาสตร์ถือว่ากษัตริย์คือผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน อำนาจนั้นมาจากการที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้มอบอำนาจให้พระราชปกครอง และมีอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย (โดยมีการกำหนดไว้ว่า การออกกฎหมายต้องมีพราหมณ์เป็นที่ปรึกษา) และพิพากษาอรรถคดี ดังนั้น กษัตริย์และที่ปรึกษา (พราหมณ์) จึงสามารถใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการออกกฎหมายที่มีลักษณะกตัญญูและมีวิธีการลงโทษที่รุนแรง (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2529) ดังปรากฏหลักฐานบันทึกการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิด (เชลยศึกชาวมอญ) ด้วยวิธีการเผาทั้งเป็น ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่า

๕

ศักราช ๙๕๕ มะเส็งศก (พ.ศ.๒๑๓๖) วัน ๒ ๖ ๑๐ คำ เสด็จเถลิงพระมหา

๑๐

ปราสาท ครั้นนั้นทรงพระโกรธแค้น ให้เอามอนเฝ้าเสียประมาณ ๑๐๐ ณ วัน ๖ ๖

๒ คำ เวลารุ่งแล้ว ๓ นาฬิกา ๖ บาท เสด็จพยุหบาตราไปเอาเมืองละแวก แลตั้งทัพชัย

ตำบลบางขวด เสด็จไปครั้งนั้นได้ตัวพญาศรีสุพรรณ ในวันที่ ๑ ๖ ๔ คำ นั้น

๑

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ: 232)

กฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในระยะแรกของกรุงรัตนโกสินทร์นี้เป็นกฎหมายที่ใช้อยู่เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยอาศัยความจำเป็นและการคัดลอกกันมา เนื่องจากเหตุสงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้งจนทำให้กรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรีล่มสลาย ส่งผลให้กฎหมายต่าง ๆ ในสมัยนั้นถูกทำลายลงไปด้วย กฎหมายที่เหลืออยู่มีเพียงหนึ่งในสิบส่วนเท่านั้น อีกทั้งยังอยู่กระจัดกระจาย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้นำนักปราชญ์ ราชบัณฑิตจำนวน 11 คน ชำระกฎหมาย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาทั้งเรื่องความลักลั่นในการตีความ กระบวนการพิจารณาคดี ตัวบทกฎหมายไม่ได้จัดหมวดหมู่ให้เหมาะสม หลังชำระกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ประกาศใช้เป็นหลักแก่แผ่นดินเมื่อวันที่ 31 มกราคม จ.ศ. 1166 (พ.ศ. 2348) โดยเรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ กฎหมายเก่าที่ใช้มาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาและกฎหมายที่บัญญัติใหม่ครั้งรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้แก่ กฎพระสงฆ์ พระราชกำหนดใหม่ และพระราชบัญญัติ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบจะพบว่า กฎหมายตราสามดวงมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ พระธรรมศาสตร์ พระราชศาสตร์ และพระราชนิติธรรมศาสตร์ ซึ่งหมายถึงบทพระอัยการที่ไม่ได้ยึดมูลคดีตามพระธรรมศาสตร์ แต่เป็นกฎหมายฝ่ายบริหารปกครองกฎเกณฑ์เกี่ยวกับราชประเพณี กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปกครองดูแลสงฆ์ พระบรมราชวินิจฉัยอันเป็นบรรทัดฐานในอรรถคดีต่าง ๆ (กฤษฎา บุญสมิต, 2547)

ศาสตราจารย์ ร. แลงการ์ด (2526: 17) ได้กล่าวถึงการชำระกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัชกาลที่ 1 ไว้ว่า ใกล้เคียงมากกับงานประมวลกฎหมายครั้งแรก ๆ ในยุโรป ส่วน ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้กล่าวถึง กฎหมายตราสามดวงว่ามีลักษณะเป็นทั้งกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) และคล้ายคลึงกับกฎหมายธรรมชาติ (Jus naturale) ของกฎหมายโรมัน (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, 2558) ด้วยเหตุที่

1. กฎเกณฑ์ส่วนใหญ่ของกฎหมายตราสามดวงโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นพระธรรมศาสตร์ เป็นกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะทั่วไปและมีฐานะสูงกว่าจารีตประเพณี กฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดจากการใช้เหตุผลปรุงแต่งของนักนิติศาสตร์อินเดีย และได้รับการสืบทอดพัฒนาต่อมาโดยนักนิติศาสตร์มอญและไทยตามลำดับ ในตัวบทกฎหมายมีการจำแนกบทกฎหมายออกเป็นมูลคดีและสาขาคดีซึ่งเป็นการแบ่งแยกระหว่างกฎหมายที่เป็นหลักเดิมกับกฎหมายที่สืบเนื่องต่อมาเฉพาะ เช่นในมูลคดีมีการจำแนกออกเป็นมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและกระลาการ 10 ประการและมูลคดีวิวาท 29 ประการ เป็นต้น

2. กฎหมายตราสามดวงเป็นระบบกฎหมายที่ค่อนข้างซับซ้อนยากที่ชาวบ้านธรรมดาจะรู้ได้จนบางครั้งแม้แต่พนักงานผู้เชี่ยวชาญก็ยังไม่สามารถทำความเข้าใจและปรับบทกฎหมายบางบทแก่คดีที่เกิดขึ้นได้ ต้องกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อขอพระบรมราชวินิจฉัย จึงมีตัวอย่างปรากฏในพระราชบัญญัติ ฉบับที่ 2 ว่านักกฎหมายใหญ่อย่างพระราชสุภาวดี เจ้ากรมศาลแพ่งเกษม ยังเกิดปัญหาในการปรับใช้บทกฎหมายเพราะไม่เข้าใจกฎหมายบางบทจนไม่รู้ว่าจะปรับใช้แก่คดีอย่างไร ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 เพื่อทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งพระองค์ได้ทรงวินิจฉัย โดยมีพระราชปรารภถึงความซับซ้อนของกฎหมายว่า “*บทพระไอยการคำบุราณท่านว่าไว้ศุกชุมคำภีรภาพ ยากที่บุคคลจะรู้...*”

3. ที่ว่ากฎหมายตราสามดวงมีลักษณะที่เป็นกฎหมายธรรมชาติเพราะกฎหมายตราสามดวงได้แสดงไว้ในนิทานต้นเรื่องพระธรรมศาสตร์ว่า “*คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ได้มีการจารึกไว้ในกำแพงจักรวาล ซึ่งพระมโนสารฤๅษีได้เหาะไปพบเข้าและจดจำนำมาเขียนไว้*” ดังนั้นพระธรรมศาสตร์จึงเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นกฎหมายที่ไม่เปลี่ยนแปลงชั่ววันรันดร์ มนุษย์ไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายชนิดนี้ได้ เพราะเป็นกฎของธรรมชาติที่อยู่เหนือมนุษย์” แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายเช่นนี้คล้ายคลึงกับกฎหมายธรรมชาติ (Jus naturale) ของกฎหมายโรมัน แต่ต่างกันที่กฎหมายธรรมชาติของกฎหมายโรมันเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ในขณะที่พระธรรมศาสตร์ในกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

แม้ว่ากฎหมายตราสามดวงจะมีลักษณะใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายในปัจจุบัน แต่ก็เห็นว่ามีความแตกต่างกันอยู่หลายประการ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องอำนาจในการตรากฎหมาย ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง พระมหากษัตริย์มิได้มีอำนาจบัญญัติกฎหมายอย่างแท้จริง พระราชภาระของพระมหากษัตริย์คือการดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรโดยอาศัยบทกฎหมายที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงเป็นสำคัญ หากมีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายใหม่ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอยู่เดิมก็ต้องคำนึงถึงหลักที่มีอยู่ในพระธรรมศาสตร์ ทั้งนี้กฎหมายที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเดิมจะต้องมีเนื้อความสอดคล้องกับหลักกฎหมายในพระธรรมศรัยยิ่งกว่ากฎหมายเดิมที่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่งแตกต่างจาก

แนวความคิดเรื่องการนิติบัญญัติในปัจจุบันที่ว่าผู้ทรงอำนาจอธิปไตยสามารถบัญญัติกฎหมายอะไรก็ได้โดยไม่มีข้อจำกัด (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2558)

การออกกฎหมายใหม่หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอยู่เดิม (ในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง) มักเกิดขึ้นจากการที่มีคดีขึ้นสู่ศาล และศาลได้พยายามใช้ตัวบทกฎหมายปรับแก้คดีโดยอาศัยการตีความบทกฎหมายนั้น หลักเกณฑ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากการใช้การตีความบทกฎหมายเดิม เมื่อได้รับการรับรองจากพระมหากษัตริย์หรือผ่านการวินิจฉัยชี้ขาดจากพระมหากษัตริย์ จึงได้รับการตราขึ้นเป็นบทกฎหมาย ทำให้บทกฎหมายใหม่ (ในกฎหมายตราสามดวงนี้) เป็นผลงานของนักกฎหมายอันได้แก่ ศาลและพระมหากษัตริย์ซึ่งก็ทรงเป็นนักกฎหมายด้วย ไม่ใช่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิคโดยกระบวนการนิติบัญญัติอย่างในปัจจุบัน (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2558)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้เองที่ทำให้รูปแบบภาษาที่ใช้บัญญัติกฎหมายตราสามดวงสะท้อนออกมาในรูปของการใช้ประโยคคำสั่งที่มีคำว่า “ท่าน” เป็นประธานของประโยค (ดังผลการวิเคราะห์หลักวิธีทางภาษาในบทที่ 4 ข้อ 4.2 หน้า 158 – 163) โดย “ท่าน” นั้นหมายความถึงทั้งพระมโนสารฤๅษี ผู้ที่ตามตำนานกล่าวไว้ว่าได้เหาะไปยังกำแพงจักรวาลเพื่อจดจำตัวบทกฎหมายมาตราขึ้นเป็นคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายที่ผู้ใช้กฎหมายทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติตามและหมายถึงพระมหากษัตริย์/พระเจ้าอยู่หัว ผู้มีพระบรมราชวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีความทั้งปวงและมีพระราชโองการให้ตรากฎหมายขึ้น ดังตัวอย่างความเบื้องต้นตอนหนึ่งใน *พระอัยการอาชญาหลวงและพระทำนุ* ดังนี้

จกกล่าวลักษณะ... ซึ่งมีในคำภีร์พระธรรมศาสตร์ อัน**พระมโนสารอาจารย์มะนะสิการกำหนดนำมาแต่จักรวาลบรรพต** โดยมีพระบาฬีดังนี้ (.....ภาษานาลี.....) แปลเนื้อความว่า ... อันว่า... เหตุฉนั้นแลโบราณราชกระษัตริแต่ปางก่อนพระองค์ทรงพระกรุณาเพื่อ ... จึงให้ตราพระราชบัญญัติ จัดเป็นบทมาตราสาขคดีมีสี่สิบมาดังนี้

ศุภมัตศุ (วัน เดือน ปี แบบจันทรคติ) **สมเด็จพระเจ้ารามธิบดี... พระพุทธิเจ้าอยู่หัว** มีพระเมตตาเป็นบุเรจาริกภาพ ... จึงดำหรั้ดให้ตราพระราชกฤษฎีกาคำนับนี้ เผดียงแก่ ... ตั้งแต่สี่สิบไปเมื่อหน้า อันว่าลักษณะ ... คือ...

(*พระอัยการอาชญาหลวง*)

ในลักษณะ...มีพระบาฬีในพระธรรมศาสตร์ดังนี้ (.....ภาษานาลี.....) อันว่า... **อันมโนสารจารย์กล่าวไว้ ... ชื่อว่า ...** ที่นี้จะแก้เป็นสาขะคดีมีโดยพระราชบัญญัติอันโบราณราชกระษัตริค่านิ่งตามคำภีร์พระธรรมศาสตร์ แล้วตั้งเป็นบทกำหนดตระหวงสี่สิบ ๆ กันมาดังนี้

ศุภมัตศุ (วัน เดือน ปี แบบจันทรคติ) **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ... จึงมีพระราชโองการมานพระบันทูลจำเพาะ(แก่) ...

ให้ตราพระราชบัญญัติ
ให้ตราพระราชกฤษฎีกาประหยัดประเดียง ... แก่ ... (ว่า) ตั้งแต่นี้ไปเมื่อหน้า ...

(พระทำนูน)

กระบวนการยุติธรรมของไทยในยุคที่ใช้กฎหมายตราสามดวงใช้วิธีการไต่สวน ไม่มีการแยกคดีแพ่งกับคดีอาญาออกจากกันอย่างเด็ดขาด ศาลมีหลายสังกัด หลายกรม และการฟ้องคดีต้องฟ้องให้ถูกศาลด้วย กระบวนการยุติธรรมในกฎหมายตราสามดวงประกอบด้วยการรับฟ้อง (ศาลประจำกรมต่าง ๆ กับลูกขุน ณ ศาลหลวง) การสอบสวน (ศาลในกรมต่าง ๆ 14 ศาล) การพิพากษา (ลูกขุน ณ ศาลหลวง) การปรับ (กรมแพ่งกลางและกรมแพ่งเกษม) โดยศาลในกรมต่าง ๆ แต่ละกรมจะมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย (จำศาล, พระอำมรงค์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สอบสวน, ภูตราช หรือเสมียนศาล, ขุนดาบ หรือตำรวจศาล) เป็นผู้ดำเนินการและประสานงานตลอดกระบวนการพิจารณาคดี

ชาคริต อนันทรวิวัฒน์ (2557) ได้สรุปกระบวนการฟ้องและพิจารณาคดีของศาลในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงไว้ว่า ผู้มีคดีความจะเริ่มคดีด้วยการไปร้องต่อศาล “ขุนการ” (ปัจจุบันคือพนักงานสอบสวนรับเรื่องแจ้งความร้องทุกข์) จะจดคำร้อง (ในสมัยนั้นใช้ว่า กฎหมาย) แล้วส่งต่อไปยัง “ตระลาการ” (ทำหน้าที่เดียวกับตำรวจในปัจจุบัน) ไต่สวน สืบพยาน แสวงหาข้อเท็จจริง แล้วสรุปสำนวนส่งให้ “ลูกขุน” (ผู้พิพากษา / ขุนนางชั้นผู้ใหญ่) พิจารณาข้อเท็จจริงตัดสินว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก แล้วส่งต่อไปให้ “ผู้ปรับบท” (ขุนนางผู้มีความรู้ตัวบทกฎหมาย) ปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย แล้วส่งกลับคืนไปยังลูกขุนให้มีคำพิพากษาลงโทษ แล้วส่งให้ตระลาการแจ้งคู่ความและดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ภาพที่ 12 แผนผังแสดงเส้นทางการพิจารณาคดีในกฎหมายตราสามดวง
(ปรับตาม ชาคริต อนันทรวัน, 2557)

เส้นทางการพิจารณาคดีดังกล่าวได้แนวคิดมาจากพระธรรมศาสตร์ของฮินดู กล่าวคือ หากพิจารณาตามทฤษฎีการให้ความเป็นธรรมแก่คู่คดีก็ถือว่าการตรวจสอบคานอำนาจกันถึง 4 ระดับ หรือ 4 ฝ่าย คือ “ขุนนาง” “ตระลาการ” “ลูกขุน” และ “ผู้ปรับ” ดังนั้นราษฎรก็น่าจะได้รับความเป็นธรรมจากระบบยุติธรรมนี้ แต่เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์การพิจารณาคดีตามกฎหมายคงมีบางส่วนที่ไม่เป็นไปตามทฤษฎีด้วยเหตุว่าผู้รู้กฎหมายอย่างซัดแจ้งน่าจะมีแต่ “ผู้ปรับ” เท่านั้น ทำให้ตลอดระยะเวลากว่า 500 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ถึง พ.ศ. 2435 ระบบกฎหมายและการพิจารณาความของศาลไทยมีปัญหาหลายประการ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) จึงมีการปฏิรูประบบศาลและกฎหมายสารบัญญัติเพื่อให้ขบวนการยุติธรรมโปร่งใส ทัดเทียมอารยประเทศ โดยแยกอำนาจตระลาการออกจากฝ่ายบริหารค่อนข้างชัดเจน แตกต่างกับในสมัยก่อนที่ขุนนางจะโยกย้ายสับเปลี่ยนกันมาเป็นผู้ตัดสินคดีและถือว่าอำนาจการพิพากษาคดีเป็นอำนาจฝ่ายบริหาร

ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายยุคกฎหมายจารีตประเพณี

การศึกษาในรูปแบบสังคมดังกล่าวข้างต้นประกอบกับผลการศึกษารูปแบบการเขียนบทบัญญัติกฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณี (ในบทที่ 4) แสดงให้เห็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อทั้งหลักศาสนา(พุทธ) และขัดต่อคำสั่งของพระมหากษัตริย์” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายยุคนี้ว่า ผู้กระทำผิดคือ “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” ลักษณะพฤติกรรมที่กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินนอกจากจะสื่อให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวพระราชอาญาของพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ยังสื่อถึงการเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” ด้วย เพราะกษัตริย์คือผู้ตราและผู้บังคับใช้กฎหมาย บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมกระทำร้าย ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทำให้เสียทรัพย์ นับเป็น “บุคคลอันตราย” และเป็น “คนบาป” ในกรณีทำร้ายหรือทำลายพระพุทธรูปศาสนา กฎหมายจึงต้องลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้กรรมที่กระทำลงไป

5.2 ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย เป็นยุคที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเอง (ดังที่ได้อธิบายเกณฑ์การกำหนดชื่อยุคกฎหมายไว้แล้วในบทที่ 3) การแบ่งยุคสมัยแบบนี้จะถือเอาช่วงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นจุดแบ่ง เพราะเป็นช่วงที่สยามได้รับอิทธิพลของกฎหมายตะวันตกซึ่งเป็นกฎหมายสมัยใหม่เข้ามาในประเทศไทยจนทำให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นเป็นฉบับแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือ **กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)** แม้ว่าชื่อภาษาไทยของกฎหมายฉบับนี้จะมีได้มีการระบุว่าเป็น “ประมวล” กฎหมายก็ตาม

สังคมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4 - 5)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สังคมไทยตกอยู่ในสภาวะการณ์ล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจ ราว พ.ศ. 2411 ประเทศมหาอำนาจตะวันตกเข้ายึดครองประเทศต่าง ๆ และประเทศข้างเคียงของไทยเป็นอาณานิคม ไทยจึงต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ระบบกฎหมาย และระบบศาลให้ทันสมัยอย่างประเทศตะวันตก

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ยาวนานเรื่อยมาจนกระทั่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ (รัชกาลที่ 4) ทรงเป็นผู้ริเริ่มปรับปรุงกฎหมายตามแบบตะวันตก ทรงเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยใช้พระบรมราชโองการจัดทำประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาและเริ่มมีแนวคิดในการปรับปรุงระบบศาลไทยใหม่ ในสมัยนี้ได้

มีการประกาศใช้กฎหมายมากมายร่วม 500 ฉบับ กฎหมายที่ประกาศใช้ในเวลานั้น นอกจากจะเป็น การกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องแล้ว ประกาศส่วนหนึ่ง แสดงถึงแนวพระราชดำริที่ จะปรับเปลี่ยนความคิดของคนไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศ เช่น ทรงออกประกาศยกเลิกประเพณีที่ บิดามารดา หรือสามีขายบุตรภรรยา ลงเป็นทาสโดยเจ้าตัวไม่สมัครใจเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ เป็นต้น (คณะผู้จัดทำโครงการพิมพ์ของแผ่นดิน, 2548 - 2550)

บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง “นานาธรรมจารินี” ซึ่ง ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ วชิรญาณ เล่ม 2 ฉบับ 9 จ.ศ. 1247 (พ.ศ.2428) มีการกล่าวถึง “กฎหมาย” ไว้ ว่า กฎหมายหรือแบบแผนในการตัดสินคดีในบ้านเมืองต่าง ๆ นั้นมีความคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกัน บ้างก็เป็นปลีกย่อยไปตามแต่ละบ้านเมืองตั้งข้อความที่ว่า “กฎหมายแบบแผนตัดสินคดีเนื้อความของ คนเปนอันมากซึ่งมีในบ้านเมืองนั้น ๆ คล้าย ๆ กัน ไม่ผิดกันนัก มูลคดีต้องกันเกือบหมด ต่างกันบ้าง แต่สารคดีซึ่งเป็นกึ่งก้าน ต่อกออกไปตามกาลประเทศบ้านเมืองต่าง ๆ” ความคิดที่ว่าความยุติธรรมและ กฎหมายของแต่ละประเทศมีทั้งลักษณะทั้งที่เป็นสากลร่วมกันและแตกต่างออกไปตามพื้นที่และเวลา แสดงให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของสภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์โลกที่มีบ้านเมืองต่าง ๆ อยู่รายรอบสยาม และมีลักษณะบาง ประการที่แตกต่างไปจากสยาม แต่ก็ทรงเห็นว่ากฎหมายและวิธีการพิพากษารรคดีต่าง ๆ ในแทบ ทุกบ้านเมืองนั้นคล้ายกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่ากฎหมายและการพิพากษาคัดสินคดี จำเป็นต้องตั้งอยู่บนความยุติธรรม และความยุติธรรมเองก็เป็นสิ่งที่สามารถรู้และเข้าใจได้ในคน ทั้งหลายเหมือน ๆ กัน ในบทพระราชนิพนธ์นี้ได้มีการกล่าวถึง “ยุติธรรม” ไว้ด้วยว่า ที่เรียกว่า “ธรรม” นั้นมีสองอย่าง คือหนึ่ง “ความชอบที่เห็นชอบพร้อมกันในคนทั้งปวง ถึงคนไม่ยอมทำตามก็ เกียงไม่ได้ไม่อาจว่าไม่เป็นความชอบได้” และสองคือ “สิ่งที่แลเห็นแลเชื่อ ไม่ต้องเกียงกันอยู่” ความชอบประการแรกนั้นทรงเรียกว่า “ยุติธรรม” และความชอบในข้อหลังนั้นทรงเรียกว่า “ลัทธิ ธรรมยุติธรรม” (ดิเรก อุทรทวิการ ญ อยุธยา, 2557: 78 - 79)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิเสธแนวคิดแบบดั้งเดิมที่ว่ากฎหมายมีที่มาจาก อำนาจอันสูงส่งเหนือมนุษย์ แต่ทรงเห็นว่ากฎหมายคือสิ่งที่บัญญัติขึ้นโดยมนุษย์ พระองค์ทรงเห็นว่า พระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีที่มาจากการใช้พระมนโสรฤทธิเหาะไปที่กำแพงจักรวาลแล้วจดจำ หลักธรรมนำกลับมาเขียนเป็นตำราพระธรรมศาสตร์และใช้เป็นแม่บทกฎหมายไทยนั้น “เปนมาติกา แม่ตำรากฎหมายอยู่ฉบับหนึ่งเปนของไทยโบราณ” ซึ่งมีความหมายโดยปริยายว่า พระธรรมศาสตร์ นั้นไม่ใช่ของที่อยู่ร่วมยุคสมัยเดียวกับพระองค์ ทรงปรับเปลี่ยนตีความตำนานที่มาของพระ ธรรมศาสตร์เสียใหม่ให้เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้สติปัญญาค้นคว้าของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นถึง ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องวิธีคิดเกี่ยวกับกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า พระองค์ทรงปฏิเสธแนวคิดในเรื่องการใช้อำนาจแบบดั้งเดิมที่ผู้ปกครองหรือกษัตริย์มีหน้าที่ปกป้อง

และตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ พระองค์ทรงเห็นว่าบทบัญญัติใดมีความล้าสมัย ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมก็ทรงยกเลิกและบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นมาใช้บังคับแทนโดยไม่จำเป็นต้องชำระกฎหมายดังเช่นในสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ดังปรากฏว่าในรัชสมัยของพระองค์ได้มีการออกกฎหมายในรูปของ “ประกาศ” เป็นจำนวนมากดังที่รู้จักกันในชื่อของ “ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4” อันเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางโลกทัศน์ด้านกฎหมายของไทยในระยะแรกเริ่ม (ดิเรก อุทรทวีการ ณ อยุธยา, 2557)

ประกาศฉบับแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ “ประกาศพระราชบัญญัติมรดกสินเดิมและสินสมรส” ในเดือน 8 ปีกุน พ.ศ. 2394 หลังการเสด็จขึ้นครองราชย์เพียงไม่กี่เดือน เป็นเรื่องของอามแดงอูแม่ของนายเงินหกฟ้องอามแดงเจียมขอแบ่งสินสอดของนายเงินหกคืนหลังจากที่นายเงินหกตาย อามแดงเจียมอธิบายว่าตนกับนายเงินหกมีบุตรด้วยกันหนึ่งคนจะไม่ได้ทรัพย์สินของปู่ย่าบ้างหรือ อามแดงอูเป็นผู้เป็นแม่ผู้ไม่ยอม พระยาชลบุรีให้ยกค่าเสียและเร่งที่จะเอาสินเดิมคืนให้แก่อามแดงอูมารดาเงินหก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรม จึงทำการตัดสินใหม่และประกาศให้ใช้คำตัดสินนี้เป็นบรรทัดฐานต่อไป (ดิเรก อุทรทวีการ ณ อยุธยา, 2557) ดังความว่า

พระกระแสปรับสั่งว่าให้อามแดงเจียมคืนสินเดิมให้อามแดงอูมารดาเงินหกนั้น หาเป็นยุติธรรมไม่ ประเพณีบิดามารดาประกอบให้บุตรมีภริยาสามีแล้วบริจาคเงินทองทรัพย์สินของทั้งปวงให้แต่บุตรชายหญิงปรารถนาให้สืบสกุลวงศ์เป็นเชื้อสายบริบูรณ์ไป ภายหน้า บุตรชายบุตรสะใภ้กินเป็นผิวเมียกันจนมีบุตรด้วยกัน บุตรของผู้ตายนั้นก็นับเนื่องอยู่ในหลานเป็นสัมพันธญาติหาใช่ผู้อื่นไม่ ควรจะให้บุตรผู้ตายซึ่งเปนหลานได้ส่วนแบ่งปันทรัพย์สินมรดกในสินเดิมบ้างจึงจะเป็นยุติธรรม ตั้งแต่เมื่อสืบไปเมื่อนาน ถ้าชายหญิงสมรสด้วยกัน เขาตายจากกันสินเด็มน้อยเท่าใดให้ทำเป็นสิบส่วน ให้หลานซึ่งเป็นบุตรของผู้ตายได้ส่วนแบ่งปันผลคนหนึ่งให้ได้ส่วนหนึ่ง

(ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4: 6 - 7

อ้างถึงใน ดิเรก อุทรทวีการ ณ อยุธยา, 2557: 81 - 82)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นการกระทำบนพื้นฐานพระราชอำนาจของพระองค์เอง สะท้อนถึงกลิ่นอายความคิดทางกฎหมายแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย (Legal Positivism) ในแบบตะวันตกที่ได้เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในสังคมไทย โดยแนวคิดนี้ถือว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นโดยมนุษย์ กฎหมายมิใช่สิ่งที่เกิดจากอำนาจอันสูงส่งเหนือมนุษย์แต่อย่างใด (ดิเรก อุทรทวีการ ณ อยุธยา, 2557: 82)

ผลการปรับปรุงกฎหมายปรากฏให้เห็นชัดในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งเป็นสมัยที่สยามเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่แบบตะวันตก มีการยกเลิกการใช้กฎหมายตราสามดวงแล้วตรากฎหมายใหม่ที่มีแนวคิดแบบตะวันตกขึ้นใช้ มีการปฏิรูประบบศาล ราชการ และผู้พิพากษา ศาลจำนวนมากที่มีอยู่เดิมถูกรวมเข้าเป็นกระทรวงเดียวกัน แล้วยกสถานภาพ ศักดิ์ศรีของราชการและผู้พิพากษาให้สูงขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม นับได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 นี้เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างตรงกันข้ามกับที่เป็นมาในสามรัชกาลต้นเนื่องด้วยการเปิดรับแนวความคิดของประเทศตะวันตก ทำให้กฎหมายของไทยเปลี่ยนไป “โดยถือเอาหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญแทนข้อบัญญัติแห่งพระธรรมศาสตร์ในการก่อกำเนิดกฎหมาย ณ สมัยนี้พระมหากษัตริย์เริ่มทรงใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายโดยแท้จริง” (แลงการ์ด, โรแบร์ต, 2553: 65)

สาเหตุที่ทำให้ไทยหรือสยามในขณะนั้นต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายและรับแนวคิดกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตกมาใช้มาจากเหตุผลหลัก 3 ประการ คือ

1. ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต นับตั้งแต่ไทยต้องทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2398 ทำให้ไทยเกิดข้อเสียเปรียบทางการศาล เนื่องจากสาระสำคัญประการหนึ่งในสนธิสัญญานั้นว่าด้วยข้อตกลงเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คนต่างชาติที่ทำผิดในเมืองไทย ขอยกเว้นที่จะไม่ใช้กฎหมายไทยบังคับ โดยให้เหตุผลว่ากฎหมายไทยล้าสมัย และนอกจากสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ทำกับอังกฤษแล้ว ไทยยังต้องยอมทำสนธิสัญญาในลักษณะเช่นนี้กับประเทศอื่น ๆ อีก 14 ประเทศซึ่งทำให้ไทยเสียเปรียบมาก จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ไทยต้องปฏิรูปกฎหมายและการศาลใหม่ตามแบบตะวันตก

2. เนื่องจากกฎหมายตราสามดวงมีรากฐานสืบเนื่องมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งมีการกำหนดมูลคดีเป็นที่แน่นอนแล้วไม่สามารถเพิ่มมูลคดีใหม่ ๆ เข้าไปได้ ทำได้แต่เพียงแตกประเด็นต่าง ๆ ออกมาเป็นสาขาคดีเท่านั้น การติดต่อสัมพันธ์กับนานาชาติในโลกสมัยใหม่ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้รัฐบาลสยามในขณะนั้นไม่สามารถนำเอากฎหมายที่มีมาแต่พระธรรมศาสตร์มาบังคับใช้ได้อย่างสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ดิเรกอุทรทวิกร ฌ อยุธยา, 2557: 83) ดังในส่วนของ “ความนำ” ใน กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้กล่าวอ้างถึงความจำเป็นในการร่างกฎหมายในแบบสมัยใหม่ขึ้นมาว่า

...อีกประการหนึ่ง ในระหว่างตั้งแต่จุลศักราช 1217 ปีเถาะ สัปตศก
รัตนโกสินทร์ศก 74 มา กรุงสยามได้ทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับนานา

ประเทศ แลหนังสือสัญญาทั้งปวงนั้นได้ทำตามแบบหนังสือสัญญาที่ฝรั่งได้ทำกับประเทศทางตะวันออก คือ ประเทศเตอร์กี ประเทศจีน และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น มีข้อความอย่างเดียวกัน ที่ยอมให้กงสุลมีอำนาจตั้งศาลพิจารณาแลพิพากษาคดีตามกฎหมายของเขา ... ลักษณะการอย่างนี้ แม้จะมีประโยชน์ที่บนเทาความรับผิดชอบแห่งเจ้าของประเทศได้อยู่บ้าง ในสมัยเมื่อแรกทำหนังสือสัญญา เรายังมีชาวต่างประเทศ พึ่งเข้ามาค้าขาย แต่ต่อมา เมื่อการค้าขายคบหากับนานาประเทศเจริญแพร่หลาย มีชาวต่างประเทศมาตั้งประกอบการค้าขายในพระราชอาณาจักรมากขึ้น ความลำบากในเรื่องคดีที่เกี่ยวข้องกับคนในบังคับต่างประเทศก็ยิ่งปรากฏเกิดมีทวีมากขึ้นทุกที เพราะเหตุที่คนทั้งหลายอันประกอบการสมาคมค้าขายอยู่ในประเทศบ้านเมืองอันเดียวกัน ต้องอยู่ในอำนาจศาลแลในอำนาจกฎหมายต่าง ๆ กันตามชาติของบุคคล กระทำให้เป็นความลำบากขัดข้อง ทั้งในการปกครองบ้านเมือง แลกีดกันประโยชน์ของคนทั้งหลาย ตลอดจนชนชาติต่างประเทศนั้น ๆ เองอยู่เป็นอันมาก ...

(“ความนำ” ใน *กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*)

3. ความไม่เหมาะสมล้ำสมัยของกฎหมายไทยเดิม เช่น กฎหมายสมัยใหม่ถือว่าทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน หรือเสมอภาคกัน แต่สังคมไทยในเวลานั้นยังมีทาสอยู่ การปฏิบัติต่อทาสนั้นถือว่าทาสเป็นทรัพย์สินของมูลนายหรือเจ้าของทาส หรือในเรื่องความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและ วิธีพิจารณาความ ตามหลักกฎหมายใหม่ ถือว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะจับกุมลงโทษบุคคลใดได้ จะต้องปรากฏว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ การพิจารณาคดีอาญาก็ต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จะใช้วิธีจารีตนครบาลเป็นการทรมานร่างกายข่มขู่ให้รับสารภาพไม่ได้ ขณะที่สังคมไทยในเวลานั้นยังมีวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบเดิม การลงโทษที่มีลักษณะรุนแรงและการพิจารณาคดีโดยใช้จารีตนครบาลยังคงมีอยู่ เรื่องเหล่านี้ทำให้ชาวต่างชาติถือเป็นข้อรังเกียจและเป็นข้ออ้างไม่ขึ้นศาลไทย (คณะผู้จัดทำโครงการชุมทรัพย์ของแผ่นดิน, 2548 - 2550)

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ด้านกฎหมายของชนชั้นนำสยามในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นมีได้เป็นไปอย่างฉับพลันทันที หากแต่มีร่องรอยของความพยายามประนีประนอม ผสมผสาน แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายเก่าในจารีตประเพณีของสยามกับแนวคิดกฎหมายสมัยใหม่แบบตะวันตกอยู่ด้วย (ดิเรก อุทรทวิการ ณ อยุธยา, 2557: 84) ดังจะเห็นได้ในบทความ “ธรรมสารวินิจฉัย” ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือ *ชิรญาณวิเศษ* ปีระกา พ.ศ. 2428 ซึ่งมีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องความยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางอำนาจไว้ว่า

คำว่า “ยุติธรรม” นี้ก็ว่าถูกตามธรรม แต่คำว่า ธรรม ๆ นี้มีที่มาหลายทาง ความหมายของคำว่าธรรมนั้น ก็แตกต่างกันหลายอย่างไปตามทางความที่กล่าวแต่ก็ ยังรวมลงได้ว่า ความจริงที่จะเป็น, เป็นอยู่, เป็นแล้ว, เหมือนพระธรรม คือความเป็นไปของธรรมดาสัตว์สังขารที่จะต้องเป็นตามความจริงที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วนั้น หรือโลกธรรม ความเป็นไปแห่งโลก คือความที่ธาตุทั้งปวงรวมกันเข้า และแยกออกจากกัน ตามธรรมดาของสัตว์และสิ่งทั้งปวงในโลกทั้งหลายเหล่านี้ ก็เป็นธรรมอันหนึ่งๆ

(กรมหลวงพิชิตปรีชากร, 2539 : 10 อ้างถึงใน ดิเรก อุทรทวิการ ฦ อยุธยา, 2557:

84)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า อีกสาเหตุหนึ่งที่สนับสนุนให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ยกร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ขึ้นมาก็คือ การแสดงถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ว่า องค์พระมหากษัตริย์นั้น คือ “องค์อธิปัตย์” เป็นที่มาของความชอบธรรมในการตรากฎหมายขึ้นใช้ในรัฐสมัยใหม่ เพราะว่าในความคิดทางกฎหมายของโลกตะวันตกนั้นกฎหมายจะมีอำนาจในการบังคับใช้ก็ด้วยอำนาจของ “รัฐอธิปัตย์” ดังเห็นได้จากการนิยามความหมายของคำว่า “กตหมาย” ของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ที่ว่า “กตหมายนั้นคือเป็นข้อบังคับของผู้ซึ่งมีอำนาจในบ้านเมือง เมื่อผู้ใดไม่กระทำตามแล้วต้องโทษ” ซึ่งการนิยามกฎหมายของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ดังกล่าวเท่ากับเป็นการเปลี่ยนให้อำนาจสูงสุดที่ใช้ในการตรากฎหมายจาก “ธรรม” ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาเป็นอำนาจของ “รัฐอธิปัตย์” ซึ่งในที่นี้ได้แก่พระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และยังเป็นการแยกเอา “ธรรมะ” และ “ความยุติธรรม” ออกจาก “กฎหมาย” เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์กฎหมายของไทยด้วย (ดิเรก อุทรทวิการ ฦ อยุธยา, 2557: 85)

กฎหมายตะวันตกที่นำมาใช้ปฏิรูปกฎหมายไทย

กฎหมายตะวันตกถือเป็นกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) ซึ่งได้พัฒนาหลักกฎหมายมาเป็นเวลายาวนานจนเป็นหลักกฎหมายสากล ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียยอมรับหลักการเนื้อหาของกฎหมายสากลเหล่านี้มาใช้เพื่อแก้ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและการป้องกันการล่าอาณานิคม ส่วนประเทศอินเดีย พม่า มลายูเป็นประเทศที่จำใจยอมรับระบบกฎหมายอังกฤษมาใช้เนื่องจากเป็นเจ้าอาณานิคม และสำหรับประเทศไทยก็ได้นำหลักกฎหมายอังกฤษและกฎหมายประเทศภาคพื้นยุโรปอื่น ๆ มาใช้เช่นกัน

กฎหมายตะวันตกหรือแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหากฎหมายที่ทันสมัยเริ่มมีปรากฏในสังคมไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำแนวคิดแบบตะวันตกมา ประกาศใช้เป็นเรื่อง ๆ ตามโอกาส จนกระทั่งมีการปฏิรูปกฎหมายและการศาลทั้งระบบในสมัย รัชกาลที่ 5 ต่อเนื่องจนถึงรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ใน พ.ศ.2478 ซึ่งได้มีการประกาศใช้ประมวล กฎหมายแพ่ง (บรรพ 5 และบรรพ 6) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ครบสมบูรณ์ ประเทศไทยรับหลักการกฎหมายอังกฤษมาใช้ในการปฏิรูป กฎหมายไทย เนื่องจากในสมัยนั้นพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์หรือกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงศึกษา กฎหมายที่ประเทศอังกฤษ เมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาจึงได้นำหลักกฎหมายอังกฤษมาใช้พิจารณาคดี ในศาลกรณีที่ไม่มีความหมายไทยเดิมบัญญัติไว้ โดยเฉพาะคดีพาณิชย์ เช่น เรื่องสินจ้าง ทรัพย์สิน ซื้อขาย หุ้นส่วน และตัวเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดทางนิติปรัชญาของจอห์น ออสติน (John Austin) ที่สอนกันในอังกฤษมาสอนในโรงเรียนกฎหมายไทยด้วย โดยออสตินมีแนวคิดที่ว่า “กฎและ ระเบียบที่มีอำนาจวางไว้สำหรับบังคับผู้อยู่ใต้อำนาจเป็นคำสั่งอย่างหนึ่งที่มีผู้อยู่ใต้อำนาจจะต้อง กระทำหรืองดเว้นมิให้กระทำ หากผู้มีอำนาจได้สั่งแล้วผู้อยู่ใต้อำนาจไม่ทำตามต้องได้รับโทษหรือ ได้รับผลร้าย ดังนั้น ผู้ถูกสั่งจึงต้องทำตามบัญชาแห่งกฎระเบียบของผู้มีอำนาจ” (ชาคริต อนันทรวัน, 2557)

จากกรณีชาวต่างประเทศใช้ข้ออ้างเรื่องกฎหมายและการศาล ไม่ยอมขึ้นศาลไทย (ดังได้ กล่าวแล้วข้างต้น) ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นข้อบกพร่องของระบบการ ศาลแบบเดิม พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2434 ให้จัด ระเบียบศาลใหม่ แยก อำนาจตุลาการเป็นอิสระจากอำนาจบริหาร รวมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียน กฎหมายในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2440 เพื่อสร้างบุคลากรให้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสมัยใหม่แบบตะวันตกภายหลังจากพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒน ศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงศึกษากฎหมายจากประเทศอังกฤษ และทรงนำกฎหมายอังกฤษ มาสอน ทรงเขียนตำรากฎหมายตามที่เป็นอยู่ในกฎหมายอังกฤษ และผู้พิพากษาศาลไทยก็นำ กฎหมายอังกฤษตามที่สอนและตามที่เขียนไว้ในตำรา มาใช้บังคับแก่คดี การกระทำเช่นนี้ก็เท่ากับเป็น การยอมรับเอากฎหมายอังกฤษมาใช้เป็นแนวทางของกฎหมายไทย อย่างไรก็ตามแม้ในระยะแรกของการ ปฏิรูปกฎหมาย ไทยรับเอากฎหมายจากอังกฤษมาใช้บ้างแต่หลังจากที่มีการจ้างนักกฎหมายจาก เบลเยียม ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น มาช่วยร่างกฎหมายลักษณะอาญา การปฏิรูปกฎหมายไทยตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ.2478 จึงเป็นการนำแนวทางหรือหลักกฎหมายภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮังการี เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ฯลฯ มาใช้เป็นส่วนมาก แต่ก็ยังคงเนื้อหาสาระบางส่วน ของกฎหมายไทยเดิมตามจารีตประเพณีของไทยไว้อยู่บ้างเพื่อไม่ให้เป็นการขัดแย้งกับวิถีชีวิตชาวไทย มากเกินไป (ชาคริต อนันทรวัน, 2557)

ก่อนการจัดทำประมวลกฎหมายในประเทศไทย ในระยะแรกไทยได้มีการประกาศใช้กฎหมายเฉพาะเรื่องอันเป็นกฎหมายสมัยใหม่เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งใช้แทนการพิจารณาคดีแบบจารีตนครบาล พระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 พระราชบัญญัติหมิ่นประมาท ร.ศ. 118 พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 หรือนำหลักกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่คือกฎหมายอังกฤษมาใช้ในการพิพากษาคดี เป็นต้น โดยในระยะแรกนั้นไทยนำแนวทางการศึกษาและกฎหมายอังกฤษมาใช้เป็นต้นแบบจำนวนมาก แต่ต่อมาอิทธิพลของกฎหมายอังกฤษค่อย ๆ ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทั้งหมด หรือจัดทำประมวลกฎหมายให้เป็นแบบสมัยใหม่เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาานาน อิทธิพลของกฎหมายอังกฤษค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยเลือกระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ (Civil Law) ตามแบบประเทศภาคพื้นยุโรปเป็นแนวทางปฏิรูปกฎหมายของไทย³⁴ และได้มีการจัดจ้างชาวฝรั่งเศสและญี่ปุ่นมาช่วยงานด้านกฎหมาย (คณะผู้จัดทำโครงการชุมทรัพย์ของแผ่นดิน, 2548 - 2550)

ในการจัดทำประมวลกฎหมายตามรูปแบบกฎหมายภาคพื้นยุโรปนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยเลือกจัดทำร่างประมวลกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ในการปฏิรูปกฎหมายแล้ว ในขั้นแรก พ.ศ. 2440 พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งโดยมีกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นประธานกรรมการ ให้มีหน้าที่ตรวจชำระและร่างประมวลกฎหมายอาญาก่อนกฎหมายฉบับอื่น ๆ เพราะเป็นกฎหมายที่จัดทำร่างได้ง่ายที่สุดและศาลต่าง ๆ สามารถเข้าใจได้ง่ายเช่นเดียวกัน แต่คณะกรรมการชุดแรกยังทำหน้าที่ไม่สำเร็จก็เกิดปัญหาขึ้นทำให้ต้องมีการตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ ประกอบด้วย นายยอร์ช ปาดูซ์ (ชาวฝรั่งเศส) เป็นประธาน, นายวิลเลียม ดีเลกี ผู้แทนกรมอัยการเป็นกรรมการ, พระอรรถการประสิทธิ์ (ปลื้ม สุจริตกุล) ผู้พิพากษาคดีต่างประเทศเป็นกรรมการ และ หลวงสกลสัตยาทร (ทองบูน บุนนยะมานพ) ผู้พิพากษาศาลแพ่งเป็นกรรมการ (ชาคริต อนันทรารวัน, 2557)

คณะกรรมการชุดใหม่ที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นมีความเห็นว่าการร่างกฎหมายที่ทำค้างไว้นั้นไม่ได้เป็นไปตามระบบกฎหมายแบบยุโรป แต่เป็นการนำเอาหลักกฎหมายอังกฤษมาบัญญัติในรูปประมวลกฎหมายเท่านั้น คณะกรรมการซึ่งมีนายปาดูซ์เป็นประธานจึงได้ยกร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นใหม่โดยอาศัยเทียบเคียงจากประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส อิตาลี และเนเธอร์แลนด์เป็นหลัก ในขั้นตอนการร่างกฎหมายของกรรมการชุดใหม่ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการร่างด้วยเห็นว่าระบบการ

³⁴ ไม่มีหลักฐานที่สามารถยืนยันได้ว่าเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงเลือกใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ (Civil Law) ตามแบบอย่างของประเทศญี่ปุ่น แทนระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) อย่างประเทศอังกฤษ (พงษ์ธร ธัญญสิริ, 2552)

ทำงานของคณะกรรมการชุดก่อนเป็นไปอย่างล่าช้า ขั้นตอนการร่างที่ปรับเปลี่ยนในครั้งนี่คือการให้นายปาตุช์เป็นผู้ร่างกฎหมาย แล้วให้คณะกรรมการร่างกฎหมายเป็นผู้ตรวจแก้ไขร่างกฎหมายนั้น การตรวจแก้ไขร่างกฎหมายให้เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยและคำพิพากษาไทยที่มีอยู่ในเรื่องเดียวกัน (ชาคริต อนันทราวัน, 2557)

เมื่อร่างประมวลกฎหมายอาญาไทยแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2448 ก็จัดพิมพ์ร่างกฎหมายจัดส่งไปให้กระทรวงต่าง ๆ พิจารณาเพื่อรับฟังข้อท้วงติง ข้อปัญหาต่าง ๆ แล้วนำกลับมาแก้ไขจัดทำคำอธิบายตามข้อท้วงติง จากนั้นนายปาตุช์ก็ได้กราบบังทูลเสนอให้พระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เมื่อคณะกรรมการได้ตรวจฉบับร่างกฎหมายอาญาซึ่งจัดทำเป็นภาษาอังกฤษของนายปาตุช์ ในปี พ.ศ. 2449 งานขั้นต่อไปคือการแปลร่างประมวลกฎหมายอาญาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยคณะกรรมการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นใหม่ 3 คน การแปลกฎหมายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยแล้วเสร็จในปี 2450 จากนั้นคือ การพิมพ์ประมวลกฎหมายเป็น 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส เพื่อให้ชาวต่างประเทศเข้าใจกฎหมายอาญาไทยนี้ด้วย (ชาคริต อนันทราวัน, 2557)

ภายหลังกระบวนการร่างกฎหมายดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพิจารณา และตรวจแก้ไขด้วยพระองค์เองอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นพระองค์ได้ทรงนำเข้าปรึกษากับรัฐมนตรีสภา แล้วจึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 เรียกว่า “กฎหมายลักษณะอาญา” นับเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย แต่เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีแปลคำว่า “Code” เป็น “ประมวลกฎหมาย” จึงเรียกกันในเวลานั้นว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127” แต่ในต้นร่างภาษาอังกฤษและคำแปลฉบับฝรั่งเศสใช้คำว่า “Code” กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่ประกาศใช้นี้ จึงนับได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) ฉบับแรกของไทย (พงษ์ธร ธีญญสิริ, 2552)

แนวคิดในการจัดทำกฎหมายแบบยุโรป

ชาคริต อนันทราวัน (2557) ได้กล่าวถึงการปฏิรูประบบกฎหมายไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ไว้สรุปได้ว่า หลักการและแนวคิดในการจัดทำกฎหมายสมัยใหม่แบบยุโรป คือ การกำหนดสภาพของบุคคลให้มีอิสระ มีสิทธิเสรีภาพมากกว่ากฎหมายเดิม การรับรองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล บทลงโทษทางอาญาแก่บุคคล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับสภาพของบุคคล ตามกฎหมายเดิมสภาพสังคมไทยมีชนชั้นทาสและไพร่ โดยเฉพาะทาสถือว่าเป็นสังคมล่างในสายตาชาวต่างชาติ ดังนั้น รัชกาลที่ 5 จึงได้ทรงปฏิรูปไพร่และทาส มีการประกาศเลิกทาสซึ่งขั้นตอนการดำเนินการค่อนข้างยุ่งยากด้วยขุนนางและมูลนายทั้งหลายคอยขัดขวาง จึงต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยในลำดับแรกให้ประกาศยกเลิกทาส

ประเภททาสสินไถ่ก่อน ต่อมาใน พ.ศ. 2417 ประกาศให้นายทาสจดทะเบียนแยกประเภทของทาสต่าง ๆ ไว้ และประกาศพระราชบัญญัติพิภคเกษียณอายุลูกทาสลูกไทย ห้ามลูกทาสที่เป็นไทยชายตัวเป็นทาสอีก จนวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2448 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเลิกทาส โดยบังคับให้นายเงินหรือนายทาสต้องปล่อยลูกทาสของตนเป็นอิสระทุกคน ส่วนตัวทาสให้ลดค่าตัวลงเดือนละ 4 บาท จนกว่าจะหมดค่าตัว (ที่เป็นหนี้เงินหรือมูลนาย) และใน พ.ศ.2448 นี้เองได้มีการตราพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารและฝึกทหารสมัยใหม่ขึ้นแทนระบบการเกณฑ์ไพร่พลออกรบแบบเดิม (ชาคริต อนันทราวัน, 2557) และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การศึกษาการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (บทที่ 4 ข้อ 4.1.3 หน้า 129 – 145) ผู้วิจัยไม่พบการใช้คำเรียกผู้กระทำผิดว่า “ทาส” หรือ “ไพร่” ดังเช่นที่พบในกฎหมายตราสามดวงเลย

2. เรื่องเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและที่ดินของประชาชน แต่เดิมกฎหมายถือว่าที่ดินทั้งหมดทั้งแผ่นดินเป็นของพระมหากษัตริย์หรือพระเจ้าอยู่หัว แล้วแบ่งปันให้พสกนิกรราษฎรเข้ายึดครองทำกิน ที่ดินที่ยึดครองนั้นสามารถซื้อขายกันได้ แต่ถ้าทิ้งร้างว่างเปล่าเกินกว่า 1 ปี ก็อาจถูกผู้อื่นแย่งการครอบครองทำประโยชน์ได้ เมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ประชาชนตั้งรกรากขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดมีกรณีพิพาทเรื่องที่ดินหลายประการ พระองค์ทรงเห็นว่าต้องมีกฎหมายเกณฑ์การถือครองที่ดินให้รัดกุม ดังนั้นใน พ.ศ. 2444 จึงมีพระบรมราชโองการให้กระทรวงเกษตราธิการดำเนินการออกโฉนดที่ดินบริเวณเมืองกรุงเก่า (อยุธยา) เป็นแห่งแรก โดยโฉนดที่ดินแบบใหม่นี้รัฐบาลออกให้แก่ราษฎรเป็นหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ให้มีหอทะเบียนที่ดินประจำเมืองดูแลที่ดินและเก็บภาษีที่ดินด้วย (ชาคริต อนันทราวัน, 2557)

3. บทลงโทษทางอาญาแก่บุคคล เดิมบทลงโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงมีบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินในสถานหนัก-เบา แต่โทษในสถานหนักมีการลงโทษในลักษณะทรมาน ทารุณ โหดร้าย เช่น ฟันคอ ผ่าอก แล่นื้อ ผังดิน เอาไฟเผา เป็นต้น โทษที่มีลักษณะทารุณเช่นนี้ได้ใช้มาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายยกร่างกฎหมายใหม่ตามแบบอย่างตะวันตกเพื่อให้ประเทศไทยอยู่รอดได้ในยุคที่ตะวันตกกำลังเข้ามาล่าอาณานิคม (ชาคริต อนันทราวัน, 2557)

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กล่าวถึงเฉพาะการกระทำที่ถือเป็นความผิดทางอาญาเนื่องจากในสมัยนี้ได้มีการจำแนกความผิดทางอาญาออกจากการรับผิดทางแพ่งตามทฤษฎีกฎหมายตะวันตกแล้ว ส่วนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญานี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 12 ดังนี้

อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ท่านกำหนดไว้ปนหกฐานดังนี้

ฐานหนึ่ง ให้ประหารชีวิต

ฐานหนึ่ง ให้จำคุก

স্থানหนึ่ง ให้ปรับ

স্থানหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตรที่อื่นที่กำหนด

স্থানหนึ่ง ให้บริบททรัพย์

স্থানหนึ่ง ให้เรียกประกันทานบน

สำหรับโทษประหารชีวิต มีกำหนดวิธีการประหารชีวิตว่าให้ทำโดยการตัดศีรษะ ดังความใน มาตรา 13 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตร์ ท่านให้อำมันไปตัดศีรษะเสีย” โดยมีเงื่อนไขกำกับไว้ในมาตรา 14 ว่า “ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตร์ แก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้อำมันไปประหารชีวิตร์ ณะ ต่ำบลแลในเวลาเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการ อันนั้นจะเห็นสมควร”

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเรื่องการลงโทษนั้นเริ่มมีขึ้นภายหลังเมื่อมีการตั้งกระทรวงยุติธรรม และจัดระเบียบการศาลต่าง ๆ ในเริ่มแรกให้ความสำคัญกับการแก้ไขกฎหมายอาญาเพราะเห็นว่า กฎหมายเก่านั้นไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและจารีตประเพณีปัจจุบัน ยกตัวอย่างบทที่มีการแก้ไขก่อน บทอื่นคือเรื่องการลงอาญา โดยการเปลี่ยนแปลงเรื่องการลงโทษที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ โทษฐานฆ่า คนตาย ในกฎหมายตราสามดวงโทษฐานฆ่าคนตายมีความผิดทั้งความแพ่งและอาญาหากเทียบ ความหมายของแพ่งกับอาญาแบบกฎหมายปัจจุบัน กล่าวคือ การฆ่าคนตายในกฎหมายตราสามดวง นั้นถือเป็นการละเมิดอย่างหนึ่งซึ่งโทษมีทั้งการปรับไหมและการลงอาญาเช่นการประหารชีวิตหรือ โทษทางร่างกายอื่น ๆ แต่การฆ่าคนตายในกฎหมายสมัยใหม่นี้ไม่ถือเป็นการผิดทางแพ่ง แต่คือ ความผิดทางอาญาเพียงประการเดียว และเมื่อเป็นความผิดทางอาญา ศาลจึงถือว่าการลงโทษที่มีผล ทางร่างกายนั้นเพียงพอแล้ว จึงยกเลิกเงินค่าปรับตามกฎหมายเก่าทั้งในส่วนที่เป็นค่าสินไหมและส่วน ที่เป็นพินัย ... อย่างไรก็ตาม ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นยังเป็นช่วงที่กำลังมีการปฏิรูปกฎหมาย บทลงโทษ ที่มีการบัญญัติใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บางประการ จึงมีส่วนคล้ายบทบัญญัติกฎหมาย ในกฎหมายตราสามดวงอยู่บ้าง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการเรียกเงินสินไหมให้แก่ผู้เสียหายเพราะถูก ละเมิดนั้น (ปัจจุบันจัดอยู่ในกฎหมายแพ่ง) ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่ายังเป็นธรรมเนียมอยู่ จึงยังคงใช้วิธี พิจารณาแบบเดิมไปพลางก่อนแล้วจึงค่อยชำระและออกเป็นประมวลกฎหมายแพ่งในภายหลัง เป็น ต้น (ร.แสงกาต์, 2553)

ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

การศึกษารูปแบบสังคมดังกล่าวข้างต้นประกอบกับผลการศึกษารูปแบบการเขียนบทบัญญัติ กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย (ในบทที่ 4) แสดงให้เห็นการประกอบสร้างภาพ

ของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือก็คือการขัดคำสั่งของพระมหากษัตริย์” และเป็นการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เป็น “คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” ด้วยมีพฤติกรรมปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์ บุคคลซึ่งมีลักษณะเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” เหล่านี้กฎหมายถือเป็น “บุคคลอันตราย” จึงต้องทำการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

5.3 ยุคประมวลกฎหมาย

กฎหมายตะวันตกหรือแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหากฎหมายที่ทันสมัยเริ่มมีปรากฏในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำแนวคิดแบบตะวันตกมาประกาศใช้เป็นเรื่อง ๆ ตามโอกาส จนกระทั่งมีการปฏิรูปกฎหมายและการศาลทั้งระบบในสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อเนื่องจนถึงรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 จนกระทั่งได้เกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองขึ้น ใน พ.ศ. 2475 กฎหมายไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองบ้านเมืองที่เปลี่ยนไป ในวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยจัดให้กฎหมายในยุคประมวลกฎหมายหมายถึงกฎหมายในช่วงสมัยรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยซึ่งส่งผลให้ประเทศจำเป็นต้องมีกฎหมายฉบับใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของบ้านเมืองเป็นเกณฑ์ในการกำหนดยุคสมัยของกฎหมาย เพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยถือเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบคิดของคนในสังคมด้วย

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยของไทย

รูปแบบการปกครองประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ยุค ได้แก่ ยุคก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2475 และยุคหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน โดยในยุคแรกก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินนั้นไทยมีรูปแบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดทั้งในด้านการเมืองการปกครอง และอำนาจในการออกกฎหมาย ทรงเป็นทั้ง “เจ้าแผ่นดิน” และ “เจ้าชีวิต” ของประชาชน แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ไทยมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน โดยผ่านกระบวนการทางฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ส่วนสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังคงเป็นสถาบันที่ได้รับการเทิดทูนดั้งเดิม และเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 นี้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้แนวคิดและรูปแบบของกฎหมายไทยเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

เดิมประเทศไทยใช้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาโดยตลอดตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองนี้เกิดขึ้นเนื่องจากระบบความคิดความเชื่อของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประชาชนได้รับการศึกษาแบบตะวันตกมากขึ้น มีการเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศซึ่งมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยทำให้ผู้ที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศเหล่านั้นมีระบบคิดที่แตกต่างไปจากเดิม มีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นและเมื่อแนวคิดประชาธิปไตยแพร่หลายในสังคมไทยจึงมีการรวมตัวเพื่อต่อต้านและเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการใช้อำนาจแบบเก่า

ความแตกต่างของแนวคิดระหว่างการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีมากโดยเฉพาะในเรื่องอำนาจในการตรากฎหมายของพระมหากษัตริย์ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการปกครองเกิดขึ้น ผลที่ตามมาจึงไม่ใช่เพียงการตรากฎหมายใหม่โดยการแก้ไขกฎหมายเก่าที่มีอยู่แล้วเท่านั้น แต่คือการเปลี่ยนแปลงกฎหมายแม่บทหรือแนวคิดหลักในการตรากฎหมายด้วย กฎหมายในยุคสมัยนี้มิได้ยึดถือพระธรรมศาสตร์เป็นแนวคิดหลักอย่างสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง หากแต่มีการเปลี่ยนมาใช้รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทกฎหมายแทนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่งส่งผลให้พระมหากษัตริย์มิใช่ผู้ทรงสิทธิอำนาจในการตรากฎหมายอีกต่อไป

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2529) ได้กล่าวถึงการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้ว่า การเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงต้องมีการแบ่งแยกอำนาจ คือต้องแยกอำนาจนิติบัญญัติ (ผู้ออกกฎหมาย) กับอำนาจบริหาร (ผู้บังคับใช้กฎหมาย) ออกจากกัน ตามแนวคิดของลอร์ด ผู้บริหารที่มีอำนาจของกฎหมายเองนั้นเป็นเพียงผู้บริหารสูงสุด (supreme executor) แต่ไม่ใช่ผู้มีอำนาจสูงสุดโดยชอบธรรม เพราะในระบอบประชาธิปไตย (ของ John Locke) อำนาจสูงสุดคืออำนาจของประชาชน และอำนาจนี้ปรากฏในรัฐในลักษณะเป็นกฎหมาย กฎหมายที่ว่านี้คือรัฐธรรมนูญซึ่งจะบัญญัติลักษณะและวิธีการออกกฎหมาย ซึ่งผู้ออกกฎหมายเองก็ต้องอยู่ใต้กฎหมายด้วย ทั้งนี้ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2529) ยังได้กล่าวถึงความแตกต่างของปรัชญาการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามหลักพระธรรมศาสตร์ (มานวธรรมศาสตร์) ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายเดิมของไทยกับปรัชญาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไว้สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงการเปรียบเทียบปรัชญาการปกครองในระบบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย

ปรัชญาการเมืองการปกครอง	
หลักการปกครอง ในระบบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตามหลักพระธรรมศาสตร์ของอินเดีย (มานวธรรมศาสตร์)	หลักการปกครอง ในระบบอบประชาธิปไตย
<ul style="list-style-type: none"> - มีความเชื่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ การแบ่งชั้นวรรณะ เป็นสังคมศักดินา - กษัตริย์คือผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน - อำนาจของรัฐหรืออำนาจการเมืองมาจากพระเจ้า เป็นเจ้าของ (พระเจ้าเป็นเจ้าของตั้งพระมนูขึ้นเป็นผู้ปกครอง มนุษย์) - พระเจ้าเป็นเจ้าของอำนาจให้พระราชปกครอง และอำนาจสูงสุดในการพิพากษาอรรถคดีก็เป็นของ พระราช - การประกอบพิธีบรมราชาภิเษกมีขึ้นเพื่อเป็นการ เปลี่ยนผ่านสถานะของมนุษย์ธรรมดาเป็นเทพผู้ทรง อำนาจ - รัฐเกิดขึ้นเพราะพระเจ้าเป็นเจ้าของเห็นว่า ประชาชนต้องอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดกลัวและไม่ ปลอดภัย - ลักษณะการปกครองเป็นไปในรูปที่อำนาจมีทิศทาง ลงมาจากเบื้องสูง คือจากผู้ปกครองไปหาผู้ใต้ ปกครอง - กษัตริย์และที่ปรึกษา (พราหมณ์) ใช้อำนาจได้อย่าง เต็มที่ เห็นได้จากการออกกฎหมายที่มีลักษณะกดขี่ มีวิธีการลงโทษที่รุนแรง - อุคตคติสูงสุดของชีวิตคือความหลุดพ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เน้นเรื่องความเสมอภาค - มนุษย์ทุกคนมีอิสรภาพและเสรีภาพ - อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน - อำนาจของรัฐเกิดจากการสละสิทธิบาง ประการของประชาชนทั้งด้วยความยินยอม พร้อมใจ (ทุกคนออกเสียงเลือกตั้ง) หรือการ ยินยอมโดยนัย (ตัวแทนออกเสียงเลือกตั้ง) - พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะผู้ปกครอง - นอกจากพระเจ้าแล้วไม่มีสิ่งใดอยู่เหนือ มนุษย์หรือละเมิดอิสรภาพและเสรีภาพของ มนุษย์ได้ - มนุษย์อยู่ร่วมกันในสภาวะธรรมชาติตาม กฎหมาย ซึ่ง “ธรรมชาติ” หมายถึง “เหตุผล” - จุดมุ่งหมายของรัฐคือสิทธิเสรีของประชาชน - จุดมุ่งหมายของประชาธิปไตยคือการรักษา ชีวิต ทรัพย์สิน และอิสรภาพของบุคคลเพื่อให้ ปัจเจกชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกฎหมาย แม้แต่ฝ่าย นิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้ออกกฎหมายเองก็ตาม - ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้ปกครอง และการ เปลี่ยนผู้ปกครองสามารถทำได้ตาม

ปรัชญาการเมืองการปกครอง	
หลักการปกครอง ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตามหลักพระธรรมศาสตร์ของอินเดีย (มานวธรรมศาสตร์)	หลักการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย
<p>- ความยุติธรรม(ของกฎหมาย)ไม่ใช่เรื่องความเท่าเทียมกัน แต่เป็นสภาพที่ทุกคนทำหน้าที่ของตน เพราะโดยกฎธรรมชาติ(กฎที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้ากำหนด) พลเมืองทุกคนเกิดมาพร้อมหน้าที่และฐานะ (วรรณะ)</p> <p>- ฐานะสูงต่ำทางวรรณะมีส่วนกำหนดโทษทางกฎหมายให้แตกต่างกัน (กฎหมายไทยศักดินาจะเป็นสิ่งกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เมื่อค่าของคนไม่เท่ากัน บทลงโทษย่อมแตกต่างกัน)</p>	<p>กระบวนการทางกฎหมายซึ่งผู้แทนของประชาชนเป็นผู้กำหนดขึ้น (มีการเลือกตั้ง)</p> <p>- การเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงต้องมีการแบ่งแยกอำนาจ คือต้องแยกอำนาจนิติบัญญัติ (ผู้ออกกฎหมาย) กับอำนาจบริหาร (ผู้บังคับใช้กฎหมาย) ออกจากกัน</p>

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นประมวลกฎหมายฉบับใหม่ที่ประกาศขึ้นใช้แทนกฎหมายลักษณะอาญาที่ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ.2500 ประมวลกฎหมายฉบับใหม่นี้เริ่มร่างตั้งแต่ พ.ศ. 2479 ภายหลังจากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 ทั้งนี้เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการร่างกฎหมายขึ้นใหม่ก็คือ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองบ้านเมืองที่เปลี่ยนไป ประกอบกับ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ประกาศใช้มานานแล้ว และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่ง กระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรได้ชำระสะสางและนำเข้าสู่เป็นประมวลกฎหมายเสียในฉบับเดียวกัน...” (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499) การร่างกฎหมายในครั้งนี้หลักการได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วย

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองบุคคลและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และมุ่งหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด จึงเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของบุคคล การตีความกฎหมายจำเป็นต้องตีความโดยเคร่งครัดโดยยึดหลักว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” ดังจะเห็นได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญา

ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” (หยุด แสงอุทัย, 2538)

แม้ว่ารูปแบบการเมืองการปกครองของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่อิทธิพลของศาสนาและความเชื่อก็ยังคงมีอยู่ในกฎหมายไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการใช้กฎหมาย กฎหมายจะต้องถูกตีความโดยผู้ใช้ทุกครั้ง³⁵ กฎหมายไทยในทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่กฎหมายโบราณอย่างศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรและกฎหมายตราสามดวง กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านอย่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกฎหมายในยุคประมวลกฎหมายอย่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ล้วนมีขั้นตอนของการตีความโดยผู้ใช้กฎหมายทั้งสิ้น แต่ผู้ใช้กฎหมายในที่นี้จำกัดอยู่ในกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ และตำรวจ เท่านั้น เห็นได้จากการปรากฏการใช้ข้อความ เช่น “... โทษ ... สถานที่ความด้วยสถานใดก็ให้เอาแต่สถานหนึ่ง” ในกฎหมายตราสามดวง “มาตรา 71 เมื่อศาลพิจารณาดูเห็นว่าผู้ใด มีความผิดหลายทง ในคำพิพากษาอันเดียวกันศาลจะพิพากษาลงโทษ ตามกตงความผิดทุกทงก็ได้” ในกฎหมายลักษณะอาญา หรือ “มาตรา 75 ... ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง” ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

อริยพร โปธิใส (2553) กล่าวถึงบุคคลผู้ใช้และตีความกฎหมายโดยทั่วไปในกฎหมายปัจจุบันว่ามีทั้ง ศาลยุติธรรม เจ้าพนักงาน นักนิติศาสตร์ และราษฎร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศาลยุติธรรม ในกรณีที่ศาลยุติธรรมตีความถ้าคำพิพากษานั้นถึงที่สุด การตีความของศาลก็เด็ดขาดเฉพาะคดีนั้นแต่ถ้าศาลที่ตีความเป็นศาลสูง เช่น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ศาลล่างมักจะเดินตามการตีความนั้น เพราะเกรงจะถูกกลับคำพิพากษาโดยศาลสูง หากคดีนั้นมีการอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปยังศาลสูง แม้จะไม่มีบทกฎหมายใดบังคับให้ศาลล่างทำเช่นนั้นก็ตาม

2. เจ้าพนักงาน เช่น เจ้าพนักงานสืบสวนสอบสวน ผู้มีอำนาจใช้และตีความกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีของเจ้าพนักงานสามารถจำแนกการตีความได้ 2 ประเภท คือ 1) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติว่า การวินิจฉัยของเจ้าพนักงานชั้นใดให้เป็นที่สุด เมื่อเจ้า

³⁵ แม้ว่านักกฎหมายมีความเชื่อว่า กฎหมายที่ดีไม่ควรถูกตีความ เพราะเมื่อใดก็ตามที่มีการตีความเกิดขึ้นย่อมหมายความว่ามีการใช้ทัศนคติส่วนบุคคลประกอบการใช้กฎหมายนั้นด้วยซึ่งผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ อาจมีความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมได้ ดังที่ Voltaire กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตีความกฎหมายกับการร่างกฎหมายไว้ว่า “กฎหมายต้องชัดเจน มีรูปแบบที่สอดคล้องกันและแน่นชัดเสมอ การที่ต้องตีความกฎหมายก็เกือบเสมือนว่าเป็นการฉ้อฉลต่อกฎหมายนั้นแล้ว” (ธรรมนิติย์ สุ่มันตกุล, 2558: 67)

พนักงานชั้นนั้นตีความและไม่มีทางที่จะอุทธรณ์ต่อไปได้ การตีความของเจ้าพนักงานชั้นนั้นย่อมเป็นเด็ดขาด แต่ถ้ากฎหมายยอมให้มีการอุทธรณ์ ก็ต้องอุทธรณ์ตามกฎหมายนั้น ๆ เสียก่อน เพื่อให้วินิจฉัยตีความให้เด็ดขาดแล้วจึงจะใช้สิทธิทางศาลได้ ถ้าการตีความของเจ้าพนักงานเป็นการตัดสินสิทธิเสรีภาพของคู่ความ อันเป็นการละเมิด คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่คิดว่าตนถูกละเมิดสิทธิก็สามารถฟ้องศาลได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ 2) ในกรณีที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติการวินิจฉัยการอุทธรณ์ไว้ การตีความของเจ้าพนักงานก็เหมือนกับการตีความของผู้ใช้กฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ ไม่มีผลเด็ดขาด ถ้าผลของการปฏิบัติการไปตามที่ตีความนั้น “เอกชนรู้สึกว่าเขาถูกตัดสินสิทธิหรือเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เขาก็นำความไปฟ้องร้องเป็นคดียังศาลยุติธรรม หรือเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ พิจารณาได้ตามกฎหมาย”

3. นักนิติศาสตร์ไม่ได้เป็นผู้ใช้กฎหมายแก่ข้อเท็จจริงเหมือนผู้ใช้กฎหมายอื่น (เช่น ศาล และ เจ้าพนักงาน) นักนิติศาสตร์ตีความบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ทราบความหมายของกฎหมายอย่างลึกซึ้งเพื่อตนจะได้นำมาเขียนบทความหรือตำรากฎหมายต่อไป นอกจากนี้ในบางประเทศการตีความของนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงยังมีอิทธิพลเหนือคำพิพากษาของศาลเป็นอันมาก เพราะผู้พิพากษาได้ยอมรับนับถือการตีความนั้นและนำหลักเกณฑ์จากตำรานั้นไปใช้ในการเขียนคำพิพากษา

4. ราษฎรที่ต้องใช้กฎหมาย ก็ย่อมจะต้องตีความในกฎหมายเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อจะได้กระทำการดีกรรมหรือสัญญาระหว่างกันโดยถูกต้อง หรือเพื่อรู้ว่าตนมีสิทธิหน้าที่ระหว่างกันเพียงใด ในการนี้ราษฎรอาจปรึกษาทนายความก็ได้

เมื่อพิจารณาผู้มีส่วนร่วมในการตีความกฎหมายข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า หลังจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ในทางทฤษฎี พระมหากษัตริย์มิได้มีพระราชอำนาจหรือมิได้มีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายดั้งเดิม และในทางกลับกัน “ไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์” หรือประชาชนคนธรรมดาทั่วไปกลับมีสิทธิและหน้าที่ในการเรียนรู้และใช้กฎหมายด้วยตนเอง

แนวคิดที่แตกต่างกันของการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับแบบประชาธิปไตยดังที่กล่าวไปข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นความแตกต่างของอำนาจและที่มาของอำนาจของผู้ปกครองแผ่นดินและผู้ใช้กฎหมาย จากเดิมที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงสิทธิอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน สามารถตรากฎหมายหรือพิจารณาตัดสินอรรถคดีได้ด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงก่อนเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475) กลายเป็นแนวคิดว่าทุกคนในแผ่นดินมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครอยู่เหนือใคร อำนาจที่ใช้ในการปกครองต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจและความเสียสละของประชาชน ส่งผลให้กฎหมายที่ตราขึ้นในยุคนี้มีความแตกต่างไปจากเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ความแตกต่างระหว่างบทลงโทษในกฎหมายโบราณอย่างกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายในยุคสมัยที่ใหม่ขึ้นคือเรื่องความรุนแรงของบทลงโทษซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในการลงโทษประหารชีวิต บทลงโทษในกฎหมายอาญาไทยมีพัฒนาการด้านการลดความรุนแรงหรือลดภาพความทารุณโหดร้ายลงเป็นลำดับ กล่าวคือ ในภาพรวมบทลงโทษในกฎหมายตราสามดวงมีการแบ่งระดับความรุนแรงของโทษออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ได้แก่ อุกฤษฎ์โทษ มหันตโทษ ครุโทษ มณิมโทษ และลหุโทษ โดยในแต่ละระดับความรุนแรงของโทษก็มีการกำหนดลักษณะของโทษที่จะลงแตกต่างกันออกไป แต่สำหรับความผิดที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งก็คือขึ้น “อุกฤษฎ์โทษ” หรือโทษประหารชีวิตนั้น มีการกำหนดไว้ว่าให้ทำการประหารโดยวิธีใดวิธีหนึ่งในจำนวน 32 วิธี ตาม “ทวะดิงษกรรมกร” (ดังได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 3) ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวิธีที่ทารุณทั้งสิ้น

ส่วนบทลงโทษในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้รับหลักการแนวคิดจากกฎหมายตะวันตกเหมือนกันนั้นมีลักษณะการลงโทษผู้กระทำความผิดที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดการลงโทษไว้ 6 สถาน ได้แก่ “ประหารชีวิตร์ จำคุก ปรับ ให้อยู่ภายในเขตรที่อันที่กำหนด ริบทรัพย์ และเรียกประกันทานบน” ส่วนประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 กำหนดการลงโทษไว้ 5 สถาน ได้แก่ “ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน” แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้คือ โทษประหารชีวิต โดยในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีกำหนดไว้ว่า ให้ประหารชีวิตโดยวิธีการตัดศีรษะ แต่ก่อนนำไปประหารนั้นต้อง “นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตร์ ณะ ต่าบลแลในเวลาเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการ อันนั้นจะเห็นสมควร” (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 14) ส่วนประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 กำหนดไว้ว่า ให้ประหารชีวิตโดยวิธีการยิง และไม่ได้มีการระบุไว้ว่าก่อนลงโทษประหารจะต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวก่อนเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในทางทฤษฎีพระมหากษัตริย์มิได้อยู่ในฐานะ “เจ้าเหนือหัวเหนือชีวิต” ดังเดิมอีกต่อไป

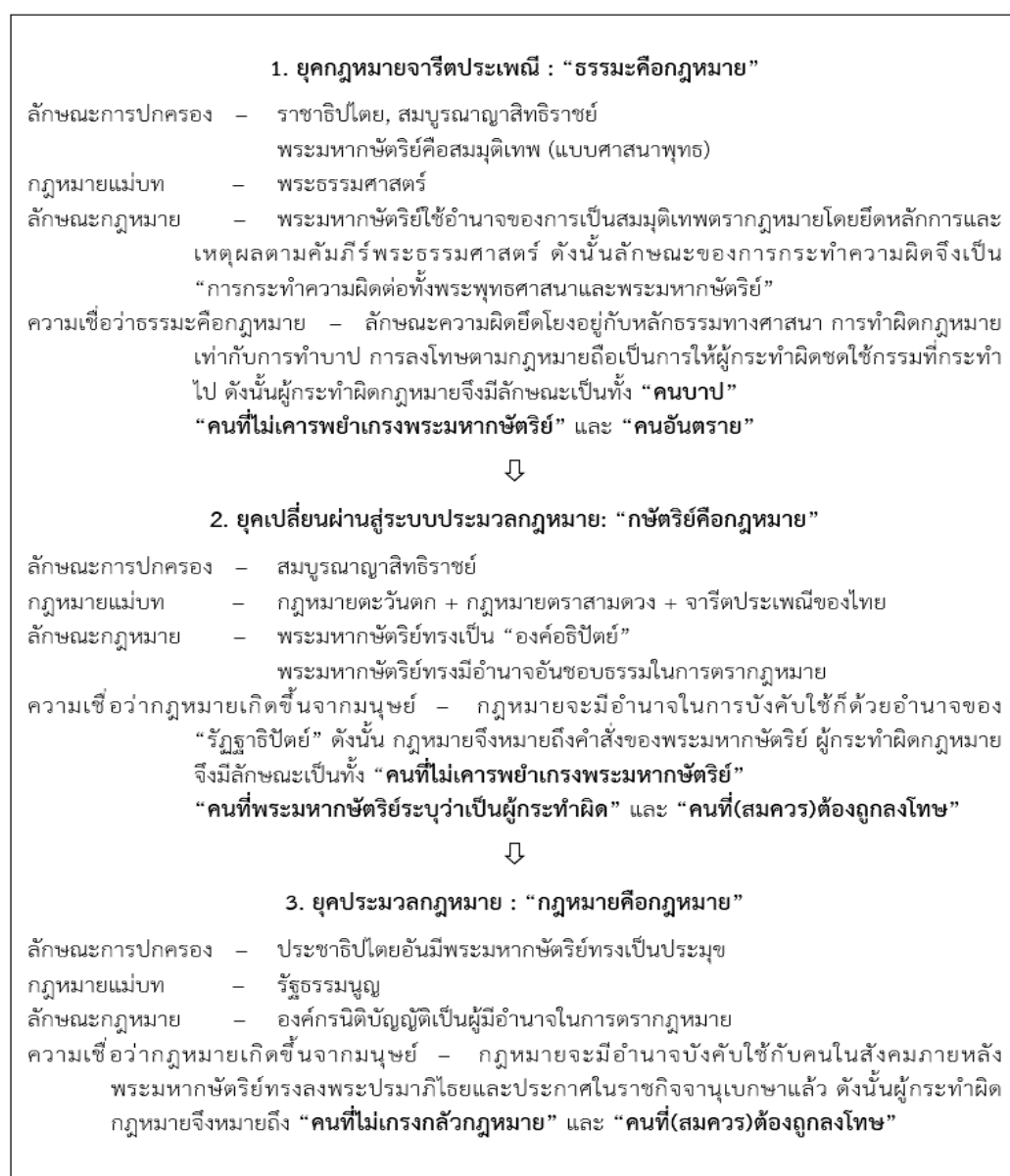
ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

การศึกษารูปแบบสังคมที่ประชาชนให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในสังคม อันเนื่องมาจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังกล่าวข้างต้นประกอบกับผลการศึกษารูปแบบการเขียนบทบัญญัติกฎหมายในยุคประมวลกฎหมาย (ในบทที่ 4) แสดงให้เห็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า ผู้กระทำผิดคือ “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” มีพฤติกรรมการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่ง

กฎหมายตัดสินแล้วว่ามีความผิดเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

5.4 สรุปพัฒนาการของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

การศึกษาปริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยในแต่ละช่วงสมัยข้างต้นทำให้เห็นว่า กฎหมายไทยมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับตามลักษณะของสังคม ซึ่งส่งผลให้ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละยุคแตกต่างกันตามไปด้วย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภาพแสดงพัฒนาการของผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยต่อไปนี้

ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงพัฒนาการของผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

“วาทกรรมกฎหมาย” เป็นวาทกรรมที่มีความสำคัญและแตกต่างกับวาทกรรมชนิดอื่น ๆ Simpson P. and Mayr A. (2010: 30) กล่าวถึงวาทกรรมกฎหมายไว้ว่า วาทกรรมกฎหมาย (Legal discourse) เป็นวาทกรรมสถาบันที่อาจเรียกได้ว่ามีอำนาจมากที่สุดในสังคม และเพราะ “กฎหมาย” มีอำนาจในการครอบงำ บังคับ และควบคุมสังคม เป็น “กฎเกณฑ์ที่กำหนดความประพฤติของบุคคลในสังคมซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติตามหรือควรปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลร้ายหรือไม่ได้รับผลดีที่เป็นสภาพบังคับโดยเจ้าหน้าที่ในระบบกฎหมาย” (ปกรณ มณีปกรณ, 2552: 48) การศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายครั้งนี้ (วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หมายถึง ตัวบทกฎหมาย) จึงแตกต่างกับการศึกษาภาพตัวแทนชนิดอื่นในวาทกรรมชนิดอื่น เพราะตัวบทกฎหมายส่งผลกระทบต่อตรงต่อสวัสดิภาพชีวิตของคนในสังคม ผู้ใช้กฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ฯลฯ จะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ กฎหมายจึงกลายเป็นเครื่องชี้วัดความถูกต้องของสังคม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า “กฎหมาย” คือสิ่งที่เขียนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการจัดจำแนกหรือตัดสินคุณค่าคนในสังคมว่าใครคือ “คนดี - คนร้าย” และอะไรคือสิ่งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ในสังคมได้

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย” นี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยในตัวบทกฎหมาย 3 ยุค ได้แก่ ยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุคกฎหมายจารีตประเพณี ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย และยุคประมวลกฎหมาย และศึกษาเปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยแต่ละยุค

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานไว้ 2 ข้อ ได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยที่เด่นชัดที่สุดคือการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิด ส่วนกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท และการใช้สทบท และ 2. ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญาไทย แต่ละยุคแตกต่างกันไปตามแนวคิดหลักในการตรากฎหมาย กล่าวคือ ในยุคกฎหมายจารีตประเพณี บทบัญญัติกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางศาสนา (พราหมณ์-พุทธ) การกระทำใดที่ขัดกับหลักศีลธรรมถือเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย ดังนั้นภาพตัวแทนผู้กระทำผิด

ในกฎหมายไทยยุคนี้จึงเป็นภาพของ “คนบาป” ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายไม่ปรากฏภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ชัดเจน ส่วนในยุคประมวลกฎหมายเป็นยุคที่ไทยได้รับอิทธิพลทางความคิดรูปแบบการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจจากชาติตะวันตก การบัญญัติกฎหมายอาศัยหลักเกณฑ์และทฤษฎีทางกฎหมายจากตะวันตก ดังนั้นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญาไทยยุคนี้จึงเปลี่ยนไป ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญายุคประมวลกฎหมายคือ “คนที่ไม่เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม”

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตัวบทกฎหมายไทยทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลาจารีกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ผู้วิจัยพบว่ามีการวิเคราะห์บางประเด็นที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานข้อ 1 ไว้ว่า “กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยที่เด่นชัดที่สุดคือการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิด” แต่เนื่องจากในกระบวนการศึกษากลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด (บทที่ 4) ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ข้อมูลภาษาโดยวิธีคำนวณสถิติครบทั้ง 5 กลวิธี ผลการศึกษาที่ได้จึงมีอาจตัดสินใจอย่างชัดเจนว่ากลวิธีทางภาษาชนิดใดคือกลวิธีที่ผู้เขียนกฎหมายเลือกใช้เพื่อสื่อให้เห็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิดได้ดีที่สุด

2. จากสมมุติฐานข้อ 1 เช่นเดียวกันที่ตั้งไว้ว่ามี “กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ (นอกเหนือจากการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิด) ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท และการใช้สทบท” ที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิด ผลการศึกษาที่ได้ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานในส่วนนี้ เนื่องจากในระหว่างศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้เปลี่ยนแปลงระบบการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดเป็นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา 3 ระดับ คือ ระดับคำ ระดับประโยค และระดับข้อความ แทนการกำหนดว่าจะศึกษาการเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิด การใช้มูลบทและการใช้สทบท ดังนั้นผลการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอในงานวิจัยนี้จึงแตกต่างไปจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 5 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ประโยคคำสั่ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข และการใช้เรื่องเล่า ซึ่งผลการศึกษา (บทที่ 4) พบว่าการใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าวในการบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละยุคทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

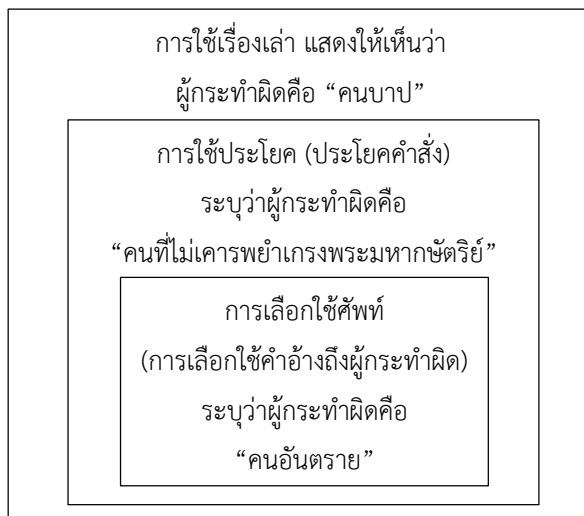
2.1 กฎหมายในยุคกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งได้แก่*ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร* และ *กฎหมายตราสามดวง* นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 7 ประการ ดังนี้ ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระเจ้าแผ่นดิน/พระมหากษัตริย์**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย**” ผู้กระทำผิดคือ “**บุคคลอันตราย**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนบาป**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนคด**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ**” และ ผู้กระทำผิดคือ “**ผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด**”

2.2 กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งได้แก่*กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127* ภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 5 ประการ ดังนี้ ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย**” ผู้กระทำผิดคือ “**บุคคลอันตราย**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนคด**”

2.3 กฎหมายในยุคประมวลกฎหมาย ซึ่งได้แก่*ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499* นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิด 4 ประการ ดังนี้ ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย**” ผู้กระทำผิดคือ “**คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ**” ผู้กระทำผิดคือ “**บุคคลอันตราย**” และ ผู้กระทำผิดคือ “**คนคด**”

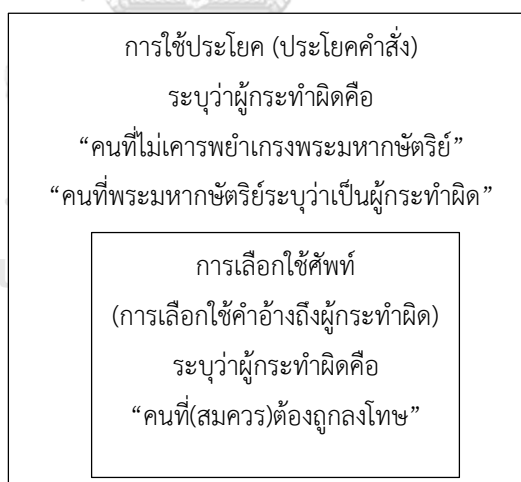
3. แม้การศึกษาทวิวิธีทางภาษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ (บทที่ 4) จะไม่สามารถให้คำตอบได้ว่า ทวิวิธีทางภาษานิตใดที่ผู้เขียนกฎหมายเลือกใช้นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดมากที่สุด แต่การศึกษาทวิวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดทั้งในระดับคำ (การเลือกใช้ศัพท์) และในระดับประโยค (การเลือกใช้ประโยคนิตต่าง ๆ) รวมถึงในระดับข้อความ (ทวิวิธีการเล่าเรื่อง) ก็สามารถทำให้เห็นมิติของการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละยุคสมัยได้ว่า

3.1 กฎหมายไทยในยุคแรก (ยุคกฎหมายจารีตประเพณี) นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนบาป” เป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” และเป็น “คนอันตราย”

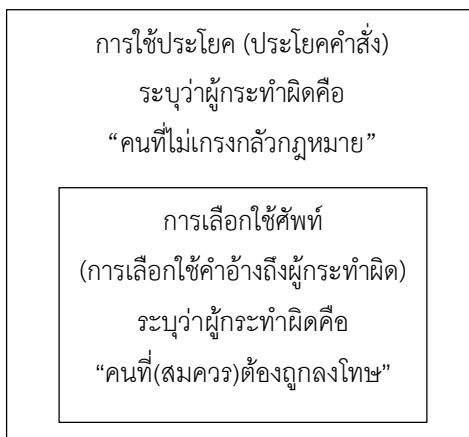
ภาพที่ 14 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุค
กฎหมายจารีตประเพณี

3.2 กฎหมายไทยในยุคต่อมา (ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย) นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” “คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” และเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

ภาพที่ 15 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุค
เปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย

3.3 กฎหมายไทยในยุคที่สาม (ยุคประมวลกฎหมาย) นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดว่าเป็น “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” และเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

ภาพที่ 16 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยยุค
ประมวลกฎหมาย

4. ผลการศึกษาปริบททางสังคม (บทที่ 5) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบัญญัติกฎหมายและการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิด พบว่าสอดคล้องกับสมมุติฐาน (ข้อ 2) ที่ตั้งไว้ ลักษณะสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายให้มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนี้

4.1 ในยุคแรก ยุคกฎหมายจารีตประเพณี เป็นยุคที่สังคมไทยมีความเลื่อมใสศรัทธาใน(พุทธ)ศาสนาอย่างยิ่ง มีความเชื่อว่ากษัตริย์คือสมมุติเทพ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจของการเป็นสมมุติเทพตรากฎหมายโดยยึดหลักการและเหตุผลตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ การกระทำผิดกฎหมายหมายถึงการละเมิดศีลธรรมและละเมิดพระมหากษัตริย์ ผู้กระทำผิดกฎหมายจึงเป็นทั้ง “คนบาป” และ “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมประกอบกับการที่สังคมในสมัยนั้นต้องเผชิญกับสงครามเกือบตลอดเวลาทำให้ผู้ปกครองประเทศจำเป็นต้องตรากฎหมายที่มีบทลงโทษที่รุนแรงโดยมุ่งหมายที่จะทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นมั่นคงด้วยการกำจัด “บุคคลอันตราย” ที่เป็นศัตรูต่อชาติและศาสนา

4.2 ยุคที่สอง ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมาย เป็นยุคที่ไทยมีการปฏิรูปสังคม ปฏิรูปประเทศ เพราะโลกกำลังเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ สังคมต้องการความรวดเร็วและเรียบง่ายมากขึ้น ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับกร่างกฎหมายได้รับการศึกษาตามแนววิชาการสมัยใหม่มากขึ้น แต่ยังคงเป็นยุคที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะ “องค์อธิปัตย์” ผู้ทรงอำนาจเต็มในการบริหารและปกครองประเทศ ตลอดจนอำนาจในการตรากฎหมายเช่นในยุคแรก แต่แตกต่างกันตรงที่ในยุคนี้มี “กลิ่นอายความคิดทางกฎหมายแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย (Legal Positivism) ในแบบตะวันตกที่ถือว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นโดยมนุษย์ กฎหมายมิใช่สิ่งที่เกิดจากอำนาจอันสูงส่งเหนือมนุษย์แต่อย่าง

ใด” (ดิเรก อุทรทวิการ ณ อยุธยา, 2557: 82) ซึ่งดูเหมือนว่ากฎหมายในยุคนี้ก็ยังสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดออกมาเช่นเดียวกับกฎหมายในยุคแรกว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” แต่ผลการศึกษาที่ได้ไม่ได้เป็นเช่นนั้นทั้งหมด กฎหมายในยุคนี้ไม่ได้มีการเน้นย้ำว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตรายที่ต้องกำจัดทิ้ง เพียงแต่ระบุว่าเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ” เท่านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ก็ชี้ให้เห็นลักษณะของการเป็นผู้กระทำผิดที่แตกต่างกับกฎหมายในยุคอื่นประการหนึ่ง คือ ผู้กระทำผิดคือ “คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในยุคนี้ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริงคือพระมหากษัตริย์ หากใช้พระพุทธรเจ้า เทพเจ้าหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์อื่นใดเช่นในยุคแรก

4.3 ยุคที่สาม ยุคประมวลกฎหมาย เป็นยุคที่สังคมอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยถือเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบคิดของคนในสังคมด้วย ตามหลักประชาธิปไตยเชื่อว่าโดยธรรมชาติมนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เท่ากันแม้ว่าจะมีฐานะยากจนหรือร่ำรวย และอำนาจสูงสุดเป็นของปวงชน ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ด้วยระบบคิดแบบประชาธิปไตยทำให้ประชาชนธรรมดามีสิทธิมีเสียงมากขึ้นและกษัตริย์มีอำนาจลดลง และในทางทฤษฎีองค์พระมหากษัตริย์จะมีใช้ผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ รวมถึงไม่มีอำนาจในการตรากฎหมายอีกต่อไป อำนาจการบริหารประเทศตกเป็นของประชาชนที่ใช้อำนาจผ่านผู้แทนที่มีการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ดังนั้นภาคประชาชนจึงมีส่วนร่วมในกระบวนการตรากฎหมายมากขึ้น บทบัญญัติกฎหมายในยุคสมัยนี้ (ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499) จึงไม่มีการเน้นย้ำว่าผู้กระทำผิดทั้งหลายถูกลงโทษเนื่องจากละเมิดพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์เช่นในกฎหมายในยุคก่อนอีกต่อไป หากแต่แสดงไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำผิดคือ “คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย” เพราะกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายซึ่งถือว่าเป็น “คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ”

5. เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมจะทำให้เห็นลักษณะของภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละสมัย ดังนี้ ในสมัยโบราณกฎหมายคือธรรมะ กฎหมายกับธรรมะเป็นเรื่องเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ ทำให้การกระทำผิดกฎหมายเท่ากับการทำผิดศีลธรรม ผู้กระทำผิดจึงมีลักษณะเป็น “คนบาป” เป็นผู้ก่อกรรม ดังนั้นการลงโทษจึงมีลักษณะรุนแรง เป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนในลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้การชดใช้กรรมที่กระทำไป นอกจากนี้การที่รูปแบบสังคมการเมืองการปกครองในสมัยนั้น (สุโขทัย - รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดทั้งในด้านการบริหารประเทศ การบัญญัติกฎหมาย รวมถึงการตัดสินอรรถคดี ส่งผลให้การกระทำผิดกฎหมายคือ

การละเมิดพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์ ผู้กระทำผิดซึ่งมีลักษณะเป็น “**คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์**” จึงกลายเป็น “**บุคคลอันตราย**” ที่กฎหมายต้องกำจัดทิ้งอย่างเด็ดขาด ต่อมาเมื่อประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นไปของกระแสโลก จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายตามแบบอย่างกฎหมายตะวันตกที่เชื่อว่ากฎหมายคือสิ่งที่มนุษย์ผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศสร้างขึ้น การกระทำผิดกฎหมายจึงหมายถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นถึงการเป็น “**คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์**” เช่นในกฎหมายยุคก่อน แต่เนื่องจากความเชื่อที่ว่ากฎหมายไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจเหนือมนุษย์เช่นในอดีตทำให้ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดที่เป็น “คนบาป” เลือนหายไป ในกฎหมายยุคสมัยนี้ กลายเป็นภาพของ “**คนที่พระมหากษัตริย์ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด**” ขึ้นมาแทน และเมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเมืองการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดกฎหมายไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปอีกครั้ง ผู้กระทำผิดไม่ได้หมายถึง “**คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์**” อีกต่อไป หากแต่หมายถึงการเป็น “**คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย**” เท่านั้น ซึ่งกฎหมายถือว่าคนที่มีลักษณะเช่นนี้เป็น “**คนที่(สมควร)ต้องถูกลงโทษ**” เพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

6.2 อภิปรายผล

1. การศึกษาทวิวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ผลการศึกษาปรากฏว่า ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านบทบัญญัติกฎหมายแต่ละยุคมีจำนวนลดลง จากกฎหมายยุคจารีตประเพณีที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจำนวน 7 ภาพ กฎหมายในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ระบบประมวลกฎหมายนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจำนวน 5 ภาพ และกฎหมายในยุคประมวลกฎหมายนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจำนวน 4 ภาพ แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนกฎหมายในยุคสมัยใหม่จะมีความระมัดระวังมากเรื่องการตัดสินคุณค่าของคนหรือการตัดสินว่าลักษณะของ “คนดี” เป็นอย่างไร และ “คนไม่ดี” เป็นอย่างไร ด้วยการไม่เจาะในลักษณะของ “ผู้กระทำผิด” อย่างละเอียดเช่นกฎหมายในยุคแรก (สังเกตได้อย่างชัดเจนจากการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดในตารางที่ 9 หน้า 279) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายไทยตามกฎหมายตะวันตกเพื่อต้องการลบภาพความรุนแรงของกฎหมายไทยในสายตาชาวต่างชาติ เพราะเมื่อในบทบัญญัติกฎหมายไม่มีการพรรณนาถึงลักษณะของผู้กระทำผิดและการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดอย่างละเอียด กฎหมายก็ไม่มี ความจำเป็นต้องบรรยายถึงลักษณะของบทลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิดที่ผู้กระทำผิดได้ก่อ ขึ้น ภาพลักษณ์ของกฎหมายไทยจึงดีขึ้น

2. ปัญหาอาชญากรรมหรือการมี “ผู้กระทำผิด” เกิดขึ้นในสังคมส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการทำตามใจตนเอง นักอาชญาวิทยากลุ่มหนึ่งมีความเชื่อว่า สาเหตุที่ทำให้คนกระทำความผิดนั้นเกิดจากเจตจำนงอิสระ (Free will) กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีอิสระเสรีที่จะทำอะไรตามใจชอบ ซึ่งความเป็นอิสระเสรีนั้นติดตัวมาตั้งแต่เกิดเสมือนเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (National Right) เมื่อมนุษย์มีความอิสระเสรีมากเกินไป ก็ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ดังนั้นจึงต้องมีการจำกัดขอบเขตให้อยู่ในความเหมาะสมอันชอบธรรม (อุทิศ สุภาพ, 2559) และสิ่งที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการจำกัดเจตจำนงอิสระของมนุษย์นั้นก็คือ “กฎหมายอาญา”³⁶ อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมความสงบเรียบร้อยของสังคมนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมี “ตัวบทกฎหมาย” เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายนั้นด้วย กล่าวคือ การใช้มาตรการทางกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ก็คือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งประกอบไปด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ก็มีหน้าที่ในการรักษาการตามกฎหมายอีกด้วย เช่น ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นการจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมในสังคมลดลงได้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การที่ในสังคมปัจจุบันยังมีปัญหาอาชญากรรมที่มีความรุนแรงและมีจำนวนผู้กระทำผิดเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย (อุทิศ สุภาพ, 2559)

3. การศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายอาญาไทยครั้งนี้ทำให้เห็นว่า “กฎหมาย” มิได้นำเสนอแต่ลักษณะของผู้กระทำผิดและกระบวนการลงโทษผู้กระทำผิดในกฎหมายเท่านั้น แต่ยังนำเสนอ “กระบวนการไม่ลงโทษ” คนในสังคมด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า แท้จริงแล้ว กฎหมายเข้าใจว่าไม่มีใครในสังคมที่ต้องการกระทำความผิดเพื่อให้ตนเองต้องถูกลงโทษ แต่การกระทำความผิดของคนนั้นเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยบางประการ เช่น ความไม่รู้กฎหมาย ความไร้เดียงสา เนื่องจากยังเป็นผู้เยาว์ และความไม่รู้ผิดชอบเนื่องจากมีภาวะสติวิปลาส เป็นต้น ดังแนวคิดของ John Lock ที่ว่า จิตใจของคนเราตั้งแต่แรกเกิดนั้นไม่ได้ประกอบไปด้วยความคิดหรือหลักการอะไร แต่จะมีลักษณะเป็น “กระดาชขาว” ดังนั้น ประสบการณ์ในชีวิตจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ความขาวนั้นต่าง

³⁶ นักอาชญาวิทยาเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นจะชอบความสนุกเพลิดเพลินและจะหนีความทุกข์ ความเจ็บปวด ดังนั้น สิ่งซึ่งจะมายับยั้ง Free will (เจตจำนงอิสระ) ไม่ให้เกิดขึ้นตามใจชอบก็คือ ความเจ็บปวดหรือการลงโทษนั่นเอง และด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่ากฎหมายอาญาสามารถที่จะยับยั้งไม่ให้คนกระทำความผิดได้ เนื่องจากกฎหมายอาญามีโทษกำหนดไว้ จึงเป็นผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันอาชญากรรมกันโดยทั่วกัน (อุทิศ สุภาพ, 2559)

พร้อยไปได้ (เสริน ปุณณะหิตานนท์, 2558: 220 - 221) เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีลักษณะ กษานต์ (passive) ในการรับเอาสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์มาไว้เป็นส่วนประกอบของบุคลิกภาพ เปรียบเสมือนกระจกที่ส่องให้เห็นประสบการณ์เหล่านั้น ความประพฤติจะดีหรือเลวของคนคนหนึ่ง ย่อมอยู่ที่ลักษณะของสถานการณ์แวดล้อมของบุคคลแต่ละคนเป็นสำคัญ และสำหรับนักมานุษยวิทยานั้นถือว่า เด็กแรกเกิดจะมีลักษณะเหมือนกระดาษที่ว่างเปล่าที่รอคอยการประทับเครื่องหมายของ สังคม ดังนั้นการกระทำที่เลวร้ายทั้งหลายของมนุษย์ เช่น สงคราม อาชญากรรม การเอาใจเอาเปรียบ และการหาผลประโยชน์บนความเดือดร้อนของคนอื่น ตลอดจนความทารุณโหดร้ายต่าง ๆ ย่อมเป็น สิ่งที่สามารถจัดให้หมดไปได้หากมีการใช้อำนาจต่าง ๆ ของสังคมในทางที่ถูกต้อง (เสริน ปุณณะหิตานนท์, 2558: 221 - 224)

6.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทน ผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยครั้งนี้ เป็นเพียงการศึกษาเปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยในกฎหมายบางยุคเท่านั้น คือเป็นการศึกษาจากตัวบทกฎหมายไทยในอดีตจำนวน 4 ฉบับ ตั้งแต่กฎหมายสุโขทัยจนถึงกฎหมาย อาญาไทยฉบับแรกภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งสิ้นสุดที่ พ.ศ. 2499 เท่านั้น มิได้ศึกษาวิเคราะห์ไปถึงภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับที่มีผลบังคับใช้ อยู่ในปัจจุบัน ส่งผลให้งานวิจัยนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาภาพตัวแทนในวาทกรรมกฎหมาย ตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมเชิงประวัติเท่านั้น สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดใน กฎหมายตามแนววาทกรรมเชิงประวัติ (Discourse Historical Analysis) สามารถนำงานวิจัยนี้ไป พัฒนาต่อยอดเพื่อให้เห็น “ภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย” ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้

2. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดในภาพกว้างเท่านั้น คือมีการจำแนก กฎหมายออกเป็น 3 ยุค และศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในภาพรวมจากกฎหมาย 4 ฉบับ ได้แก่ ศีลา จารีกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ทำให้การศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรม กฎหมายไม่ละเอียดครอบคลุมทุกกลวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลวิธีทางภาษาในกฎหมายตราสามดวงที่ แม้จะนับเป็นกฎหมายฉบับเดียว แต่ในกฎหมายฉบับนี้กลับประกอบด้วยพระอัยการจำนวนมากถึง 28 ฉบับ อีกทั้งพระอัยการแต่ละฉบับยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องเวลาที่ตรา กฎหมาย ลักษณะสังคมวัฒนธรรม ณ ขณะเวลาที่มีการตรากฎหมายเกิดขึ้น วัจนลีลาการเขียน

กฎหมาย กลวิธีทางภาษา ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนผู้กระทำผิดให้แตกต่างกันได้

ตัวอย่างการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดผ่านการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล (ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาในรายละเอียดด้วยการนับจำนวนความถี่ของประโยคเหตุ-ผลและคำนวณจำนวนการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างจากกลวิธีทางภาษานี้) จากบท “พระราชปรารภ” ในพระอัยการ 2 ฉบับ ได้แก่ *พระอัยการอาชญาหลวง* และ *พระอัยการอาชญาราช* ดังนี้

ตัวอย่าง 1 ๑ จักกล่าวลักษณะผู้ต้องอากรโทษในพระราชอาชญาหลวงเป็นข้อเลมิด พระราชโองการ พระราชบัญญัติ } อันแจกจากเอกณะตั้งขมุลคตี่ซึ่งมีในคำภีร์พระธรรมสาตร พระราชเสาวณี อันพระมโนสารอาจาริยมะนะสิการกำหนดนำมาแต่จักรวาทบรรพต โดยมีพระบาฬี ดังนี้ ... แผลเนื้อความว่า วรราชทฎุโธ อันว่าบุทคลทุระยศต่อพระมหากระษัตร์เจ้าผู้ตรงพระคุณอันประเสริฐ สูงกรณจ วิตถจ อวาหรนโต แลประทุศร้ายเบียดบังลอบลักส่วนสัดภักทยาแลพระราชทรัพย์ ราชานตีกกรรมวิรุทธกาโร เปนผู้กระทำผิดล่วงเกินพระราชอาชญาแห่งพระมหากษัตร์ราชาธิราชเจ้า เอกภูจโทโส มีกำหนดโทษแต่สถานหนึ่งถึงแปดสถาน ผุรเสยย จ นรินท อาณรมม แลผู้ผิดนั้นพึงต้องซึ่งพระราชทัณฑ์มีโทษบันคอรืบเรือนเปนต้น โปราณราเชน กริตติตรมม อันบรมโโบราณราชนรินทกระษัตร์ธรรงบัญญัติให้กระทำแก่ผู้ผิด อันทุจริตเลมิดพระราชอาชญา วินาสการมม แลครุทัณฑ์โทษอันหนักนั้นก็จักให้พินาศแก่ตน ต่างต่าง นิตรมม โดยแท้ เหตุฉนั้นแลโบราณราชกระษัตร์แต่ปางก่อน พระองคธรรงพระกรุณาเพื่อจะมิให้มุขมนตริกระวีชาติและราชภูรลวงเกินพระราชอาชญา จึงให้ตราพระราชบัญญัติ จัดเปนนบทมาตราสาขคตี่มีสี่สิบมาตั้งนี้

(พระอัยการอาชญาหลวง)

ตัวอย่าง 2 ๑ จักกล่าวมุลคตี่วิวาทอันให้บังเกิดความแก่กัน ด้วยล่วงเกินข่มเหงผู้อื่นด้วยอุบายต่าง ๆ ตามอาชญาแห่งตนเอง คือกุมเกาะเบาะแซลงถู้ลากเอาท่านผู้อื่นมาทุบถองทำโภยโบายตีจำจงต้องบาฬีมีในพระธรรมสาตราว่า ปรมปเสยยโท ปิ จ อุตตอาณมม เปนต้นตั้งนี้มีอรรถาธิบายตั้งพรรณามาแล้ว แต่นี้จะสืบสาขคตี่ถึงความตามพระราชบัญญัติ ซึ่งบูรณราชกระษัตร์ค่านึง ตามพระธรรมสาตราอันเปนนบทมาตราตั้งนี้

๑ สภมสศ ๑๙๐๒ ปัจฉนักรัศัฏวตรีนินศกร อาศุขมาเสสุกขปักเขเอกาทักมิดิฐิยัง
อาทิตยวาร พระบาทสมเดจ้บรมบพิตรพระเจ้ารามาธิบติศรีสุนทรบรมจักรพรรดิ
ตราธิราชพระเจ้าอยู่หัว มีพระไทยเมตตาแก่ประชาราษฎรทั้งปวง จึงทรง
พระราชบัญญัติ จัดเปนพระราชกฤษฎีกากำหนดเปนมาตราไว้ดังนี้ ...

(พระอัยการอาชญาราช)

จากมูลเหตุในการออกกฎหมายที่ปรากฏในตัวอย่างส่วน “พระราชปรรรก” ในกฎหมายตรา
สามดวงข้างต้นที่แสดงผ่านการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล สือให้เห็นภาพตัวแทนผู้กระทำผิด
ในกฎหมายฉบับนี้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ตัวอย่างการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กระทำผิดจากประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ - ผลในกฎหมาย
ตราสามดวง

โครงสร้างประโยค		ลักษณะผู้กระทำผิด
เหตุ	ผล	
พระอัยการอาชญาหลวง		
- มีบุทคลทุระยศต่อพระมหากษัตริศ	เพื่อจะมีให้มุกขมนตรีกระวีชาติ และราษฎรล่วงเกินพระราช อาชญาจึงให้ตรา พระราชบัญญัติ	คนที่คิดร้ายต่อ พระมหากษัตริศ
เจ้าผู้ธรงพระคุณอันประเสริฐ		
- มีการประทุศร้ายเบียดบังลอบลักส่วน สัฎภัทยาแลพระราชทรัพย์		คนที่มีพฤติกรรมปกปิด ซ่อนเร้นอำพราง
- มีผู้กระทำผิดล่วงเกินพระราชอาชญา แห่งพระมหากษัตริศตราธิราชเจ้า		คนที่ไม่เกรงกลัวพระราช อาชญา
- ผู้ผิดนั้นพึงต้องซึ่งพระราชทัณฑ์มีโทษ บันคอริบเรือนเปนต้น		คนที่(สมควร)ต้องถูก ลงโทษ
พระอัยการอาชญาราช		
- มีการล่วงเกินข่มเหงผู้อื่นด้วยอุบาย ต่าง ๆ ตามอาชญาแห่งตนเอง คือกุม เกาะเบาะแสหลงถูกลากเอาท่านผู้อื่นมา ทุบถองทำโภยโบายตีจำจอง	จึงธรงพระราชบัญญัติ จัดเปนพระราชกฤษฎีกา กำหนดเปนมาตราไว้	คนที่มีพฤติกรรมอันธราย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการศึกษาภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในพระอัยการที่ประกอบเป็น
กฎหมายตราสามดวงโดยละเอียดเป็นรายฉบับเพื่อให้ทราบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายแต่ละ

ฉบับอย่างละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ศึกษาเปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏ
ในส่วน “พระราชปรราก” ของพระอัยการแต่ละฉบับในกฎหมายตราสามดวง ก็จะทำให้สามารถเห็น
ภาพตัวแทนของผู้กระทำผิดกฎหมายได้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2451/009/206.PDF> [13 มีนาคม 2560]

กระทรวงกลาโหม. (2542). *หอมรดกไทย* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://thaiheritage.net/index.html> [16 พฤศจิกายน 2563]

กฤษฎา บุญสมิต. (2547). *กฎหมายตราสามดวง: แว่นส่องสังคมไทย* ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 2 “โครงสร้างกฎหมายตราสามดวง: การพิจารณาใหม่.” วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้า.

กฤษฎาภรณ์ หงส์ดารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิข. (2551). *วิจัยปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กษริน วงศ์กิตติขวลิต. (2552). *ภาพตัวแทนของพระสุริยไทยในวรรณกรรมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กอบพร จันทนาคร. (2537). *บทวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายปัจจุบัน: กฎหมายครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2545). สื่อและวัฒนธรรมศึกษากับสังคมไทย. *รัฐศาสตร์สาร*, 23: 50 - 95.

ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2551). *ภาพตัวแทนคนจนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณพล จันทน์หอม. (2545). *วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะผู้จัดทำโครงการชุมชนทรัพย์ของแผ่นดิน. (2548 - 2550). *กฎหมายและการยุติธรรมของไทยสมัยโบราณ* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://valuablebook2.tkpark.or.th/2015/13/document3.html> [28 กุมภาพันธ์ 2564]

จารึกกฎหมายลักษณะโจร [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_detail.php?id=118 [1 กุมภาพันธ์ 2558]

จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2561). *ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thaipost.net/main/detail/19896> [9 พฤศจิกายน 2563]

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). *สังคมวิทยาอาชญากรรม (SOCIOLOGY OF CRIME)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรินทร์ สุวรรณโชติ. (2537). *การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), วิชาเอกภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาคริต อนันทรารวัน. (2557). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยยศ วรรณทศศิริ. (2537). ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิด. *วารสารตุลพาท*, 41(5): 119 - 128.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์และความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2556). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2561). *อำนาจไร้พรมแดน: ภาษา วาทกรรม ชีวิตประจำวันและโลกที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2558). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/main/detail/19896> [9 พฤศจิกายน 2563]
- ดิเรก ควรสมาคม. (2558). นิติศาสตร์ไทย : บทวิเคราะห์จากรากฐานในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 25(2): 1 - 16.
- ดิเรก อุทรวิการ ณ อยุธยา. (2557). ‘พระธรรมศาสตร์’ กับความเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ทางกฎหมายของชนชั้นนำไทย. *วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 39: 72 - 92.
- โตม ไกรปกรณ์. (2559). ‘อาชญากรรม’ ในวรรณกรรมของชาวบ้านภาคกลางสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. *ไทยคดีศึกษา*, 12(1): 110 - 130.
- ตรงใจ หุตางกูร, บรรณาธิการ. (2558). *มรดกความทรงจำแห่งเมืองศรีสัชชาลัย-สุโขทัย : ประมวลจารึกสมัยพระยาลิไทย*. (เอกสารวิชาการลำดับที่ 108). กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ทศพร มุรัตน์. (2563). *กฎหมายสิบสองโต๊ะ (The Twelve Tables Law)* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.baanjomyut.com/library/global_community/05_2_2.html

[25 กุมภาพันธ์]

ทองใบ แทนมณี. (2555). *พจนานุกรมพจนานุกรมหลายในกฎหมายสามตรา*. เพชรบุรี : บริษัทเพชรภูมิการพิมพ์ จำกัด.

ธรรมนิตย์ สุ่มนตกุล. (2558). *การร่างกฎหมายเบื้องต้น: แบบของกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ธีระยุทธ สุริยะ. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤมล จันทระสุภาวงศ์. (2556). *วาทกรรมสงครามและสันติภาพในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในประเทศไทย*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย* [ออนไลน์]. 33,1 (มกราคม - มีนาคม) : 96 - 118. แหล่งที่มา: http://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/331/96_118%20Narumol.pdf [13 มีนาคม 2560]

นัทธิชนัน นาดประทาน. (2557). *อำนาจในภาษากฎหมายไทยที่แสดงโดยคำกริยาบังคับ*. ใน *ภาษากับอำนาจ: บทความจากการประชุมวิชาการ*, หน้า 47 - 77. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปกรณ์ มณีปกรณ์. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (General Knowledge of Laws)*. กรุงเทพฯ: เอ็ม. ที. เพรส.

ปภัสสร เขียรปัญญา, แปล. (2539). *คัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษามอญ (พระธรรมศาสตร์ของพระฤๅษีมนู)*. ใน *ภาคผนวกวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษาสันสกฤตกับฉบับภาษามอญ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาสันสกฤต ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปภัสสร เขียรปัญญา. (2551). *จักรวาลวิทยาสยาม : การศึกษาที่มาของอำนาจทางการเมืองและกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2499/A/095/12.PDF> [13 มีนาคม 2560]

ปริทัศน์ วาทิกทินกร. (2548). *บุคลิกภาพของอาชญากร*. *วารสารยุติธรรม*, 5(3): 44 - 50.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2529). *ระบบปรัชญาการเมืองในมานวธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์ธร ธีญญูสิริ. (2552). *ย้อนดูอดีต เพื่อก้าวสู่อนาคตกฎหมายอาญาไทย* [ออนไลน์]. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 2(2), 133-146. แหล่งที่มา: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/245569> [28 กุมภาพันธ์ 2564]

- พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=643 [10 ธันวาคม 2563]
- พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร). (2557). การปล่อยวางบนเส้นทางแห่งพระพุทธศาสนา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2557Vol8No1_9.pdf [28 ธันวาคม 2563]
- ภาณินี กิจพ้อคำ และณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2558). ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41716_1.pdf [15 มีนาคม]
- มานิส ปิยะสิงห์. (2521). ศึกษาลักษณะสังคมไทย วิเคราะห์จากบทลงโทษในกฎหมายตราสามดวง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต), สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. (2505). ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 : พิมพ์ตามฉบับหลวง ตรา 3 ดวง (เล่ม 1 - 5). ถนนราชดำเนินกลาง : องค์การค้ำของคุรุสภา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thailaws.com/law/thaiacts/constitution006.pdf> [15 ธันวาคม 2563]
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 - 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 4 (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- แลงการ์ด, โรแบร์ต. (2553). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และวิกัลย์ พงศ์พินิตานนท์ , บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพร ภู่งศ์พันธ์. (2549). กฎมณเฑียรบาลในฐานะหลักฐานประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยาถึง พ.ศ. 2348. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต), สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ แสงสด. (2532). บุรุษสรรพนามในภาษาไทย: การศึกษาเชิงประวัติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต), ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชนะ ทองคำเภา. (2550). ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2547). *กฎหมายตราสามดวง: แว่นส่องสังคมไทย* ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 1 “สถานภาพการศึกษากฎหมายตราสามดวง.” กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. (2549). *กฎหมายตราสามดวง: หน้าต่างสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2550). *ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2552 - 2555). “เอกสารอันดับที่ 4 ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะลักพา/โจร.” ใน *100 เอกสารสำคัญ: สรรพสาระประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2554). ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะลักพา/โจร. ในเอกสารประกอบคำบรรยาย ประวัติศาสตร์และหลักฐานประวัติศาสตร์สุโขทัย ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ วันเสาร์ที่ 10 กันยายน.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2555). *พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับชะเลยสัก*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2563). *ศาสตร์แห่งภาษา: ความเป็นมาและพัฒนาการ*. เอกสารคำสอนรายวิชา ทฤษฎีภาษาศาสตร์ (Linguistic Theories). ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสาร พันธนะ. (2557). หน่วยที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกฎหมายอาญาและปรัชญากฎหมายอาญา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 1: ภาคทฤษฎีทั่วไป หน่วยที่ 1-7*, หน้า 1 - 31. พิมพ์ครั้งที่ 20 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิสูตร ธนชัยวิวัฒน์. (2530). *กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*. กรุงเทพฯ: สุตโรไพศาล.
- ศิริพร ภัคทีผาสุข. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิโรตม์ ทองคำ. (2549). *ความผิดอาญาฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาท: ศึกษาเปรียบเทียบตั้งแต่กฎหมายตราสามดวง จนถึงประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุกกิจ แยมประชา. (2558). *มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2563). *จารึกในประเทศไทย* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/177> [24 กุมภาพันธ์].

- สมเกียรติ วันทะนะ. (2533). รัฐสมบูรณาญาสิทธิในสยาม 2435 – 2475. ใน *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* 17, 1 (มิถุนายน): 23 - 44. แหล่งที่มา <https://bit.ly/3gGL3hX> [5 มีนาคม 2564].
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2493). *ตำนานกฎหมายเมืองไทยและประมวลคำอธิบายทางนิติศาสตร์*. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงอินทอาญา (พงษ์ ญ นคร) วันพฤหัสบดีที่ 14 ธันวาคม 2493.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2549). *บันทึกเรื่องการปกครองของไทยสมัยอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์*. ทรงเรียบเรียงจากคำสอนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พ.ศ.2516. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ เตชะวงศ์. (2555). *พระราชทานอภัยโทษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อนิเมทกรุ๊ป.
- สมยศ เชื้อไทย. (2531). ทฤษฎีกฎหมายสามชั้นของ ดร.ปรีดี. ใน *รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์*, หน้า 31 - 38. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2557). การแสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยผ่านการใช้รูปแบบภาษาที่ซับซ้อน. ใน *ภาษากับอำนาจ: บทความจากการประชุมวิชาการ*, หน้า 1 - 46. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายพิน ศุภทอมงคล. (2545). *คุกกับคน: อำนาจและการต่อต้านชัดเจน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกัญญา สุวิหะรัตน์. (2553). *ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญา: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุวิหะรัตน์. (2554). *ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญา: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย*. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 4(1): 77 - 95.
- สุจิตรา แซ่ลิ้ม. (2561). *ภาพตัวแทนของผู้ชุมนุมทางการเมืองในเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองช่วงปี พ.ศ.2549 - 2557 ในพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์.
- สุนีย์ ลีลาพรพินิจ. (2556). ลักษณะการใช้คำในกฎหมายอาญาต่างสมัย: การศึกษาเปรียบเทียบ. *วารสารภาษาและหนังสือ*, 34 (ฉบับพิเศษ) : 70 - 81.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2557). หน่วยที่ 2 อาชญากรรมในสังคม. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 1: ภาคทฤษฎีปฏิบัติทั่วไป หน่วยที่ 1 - 7*, หน้า 33 - 94. พิมพ์ครั้งที่ 20 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535).

- นนทบุรี่: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2551). บทบรรณาธิการ: วาทกรรม ภาพแทน และอัตลักษณ์. *วารสารอักษรศาสตร์*, 37(1): 1 - 15.
- สุเมธ जानประดับ และคณะ. (2550). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก* [ออนไลน์]. (เอกสารประกอบการสอนรายวิชา LW 103), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์. แหล่งที่มา http://e-book.ru.ac.th/ebook_files/LW103/#p=1 [28 กุมภาพันธ์ 2564]
- เสริญี ปราโมช, ม.ร.ว.. (2559). *กฎหมายสมัยอยุธยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2558). *การกระทำผิดในสังคม: สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ เจริญพร. (2549). *ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2558). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย = The Thai legal history*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สำนักงานพระพุทธศาสนา. (2563). *อุเบกขา* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.onab.go.th/> [24 กุมภาพันธ์].
- หยุด แสงอุทัย. (2538). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง.
- หยุด แสงอุทัย. (2547). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิวัฒน์ สุตสา. (2561). *การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/8think/think59.pdf [23 กุมภาพันธ์ 2564]
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และสะเกษย์ พุทธิพิทักษ์. (2561). จุดเปลี่ยนของภาษากฎหมายไทยจากดั้งเดิมสู่สมัยใหม่. ใน *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10 (1): 19 - 47.
- อริยพร โปธิโส. (2553). *หลักทั่วไปในการตีความกฎหมายแพ่งและอาญา* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/11all/all22.pdf [28 ธันวาคม 2563].
- อัลธูแซร์, หลุยส์. (2557). *อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ*. กาญจนา แก้วเทพ, แปล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

- อาทิตย์ ศรีจันทร์. (2555). วรรณกรรมศาสตร์สาบานในกฎหมายตราสามดวง. รายงานวิจัย, ได้รับ
ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ 2555.
- อุทิศ สุภาพ. (2545). *การนำปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษของศาลไทย: ศึกษาเฉพาะ
กรณีผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายและผู้กระทำความผิดโดยพลังพลาด.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี
บัณฑิต), สาขาวิชาอาชญาวิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุทิศ สุภาพ. (2559). *การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่พึงประสงค์ของไทย โดย อุทิศ สุภาพ*
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/columnists/news_269885 [28
กุมภาพันธ์ 2564].
- www.Thailaws.com (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย). (2562). *Law & Regulations* [ออนไลน์]
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ]. แหล่งที่มา <http://www.thailaws.com/> [10 พฤศจิกายน]

ภาษาอังกฤษ

- Blommaert, J. (2005). *Discourse: a critical introduction*. Cambridge University Press.
- Brinton, L. J. (2001). *Historical Discourse Analysis*. Access on December 10th, 2020.
[http://www.blackwellpublishing.com/content/BPL/Images/Content_store/WWW
_Content/9780631205951/007.pdf](http://www.blackwellpublishing.com/content/BPL/Images/Content_store/WWW_Content/9780631205951/007.pdf)
- Cheng, L., and Danesi, M. (2019). Exploring legal discourse: a sociosemiotic
(re)construction. In *Journal Social Semiotics*, Vol.29, Issue 3 (pp.279-285). Access
on November 15th, 2020. <https://doi.org/10.1080/10350330.2019.1587841>
- Cambridge Dictionary [Online]. Access on December 15th, 2020.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/dialogue>
- Duanprakhon, P. (2012). *Critical Discourse Analysis of News Headlines: A Case of Youth
Crime in Thailand*. Master's thesis, School of Language and Communication,
National Institute of Development Administration.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: the critical study of language*. London:
Longman.
- Fairclough, N. and Wodak (1997). Critical Discourse Analysis. In T.A. van Dijk (ed.),
Discourse as Social Interaction. London: Sage, 258 - 285.

- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*. Edited by Colin Gordon. Translated by Colin Gordon, Leo Marshall, John Mepham, Kate Soper. New York: Pantheon Books.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- Hall, S. (2007, c1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London; Thousand Oaks, Calif.: Sage in association with the Open University.
- Maglione, G. (2018). Immature offenders. A critical history of the representations of the offender in restorative justice. In *Contemporary Justice Review*, Vol. 21, No.1, 44 – 59. Routledge. Access on December 10th, 2020.
<https://doi.org/10.1080/10282580.2017.1413360>
- Reisigl, M. (2017). The Discourse-Historical Approach. In J. Flowerdew, & J. E. Richardson (eds.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies* (pp.44 - 59). Routledge. Access on March 25th, 2019.
<http://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315739342.ch3>
- Reisigl, M., and Wodak, R. (2009). Methods for Critical Discourse Analysis. In Ruth Wodak and Michael Meyer. (ed.), *Methods of critical discourse analysis*, pp. 87 - 121. Los Angeles: Sage (2nd revised edition).
- Simpson P. and Mayr A. (2010). *Language and Power: A resource book for students*. London: Routledge.
- Wodak, R. (2015). *Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach*. The International Encyclopedia of Language and Social Interaction, 1 - 14.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร

คำเรียกผู้กระทำผิด_ทุกคำ			
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	% N
1	<u>ไม่ระบุลักษณะ</u>	25	48.08
2	ระบุว่าเป็นขโมย (พฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ)	8	15.38
3	ระบุลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	6	11.54
4	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (เป็นโจรผู้ร้าย)	4	7.69
5	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	3	5.77
6	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	2	3.85
7	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	2	3.85
8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	2	3.85
รวม (N)		52	100.00

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามเดี่ยว				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	<u>ไม่ระบุลักษณะ</u>	21	84.00	40.38
2	ระบุพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ	3	12.00	5.77
3	ระบุว่าเป็นโจร	1	4.00	1.92
รวม		25	100	48.08

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามประสม				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ระบุลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	6	22.22	11.54
2	ระบุว่าเป็นขโมย (พฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ)	5	18.52	9.62
3	<u>ไม่ระบุลักษณะ</u>	4	14.81	7.69
4	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (เป็นโจรผู้ร้าย)	3	11.11	5.77
5	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	3	11.11	5.77
6	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	2	7.41	3.85
7	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	2	7.41	3.85
8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	2	7.41	3.85
รวม		27	100	51.92

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในจารีกฏหมายลักษณะโจร นามเดี่ยว							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในจารีกฏหมายลักษณะโจร	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (52)
1	1	ไม่ระบุลักษณะ	ตน	8	21	84.00	40.38
2			มนน, มนั (มัน)	5			
3			ผู้โต (ผู้โต)	4			
4			สู	2			
5			อนั (อัน)	1			
6			ผู้ณั (ผู้ณั)	1			
7	2	ระบุพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ	คโมย (ขโมย)	1	3	12.00	5.77
8			(ตั้ง) ผู้ล็ก (ผู้ล็ก)	1			
9			(ตั้ง) อ่าล็ก (อ่าล็ก)	1			
10	3	ระบุว่าเป็นโจร	(เป็น) โจร	1	1	4.00	1.92
จำนวนคำทั้งหมด 35 คำ				25	25	100.00	48.08

	ร้อยละ	
นามเดี่ยว	25	48.08
นามประสม	27	51.92
รวมความถี่ทั้งหมด	52	100.00

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในจารีกฏหมายลักษณะโจร_นามประสม									
คำ	คดี	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในจารีกฏหมายลักษณะโจร	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (52)	
1	1	ระบุลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ (ให้ได้ชื่อว่าเป็น) (แผนก)	...คนทานแลเอามา (...คนทานและเอามา = ผู้ลักข้ำ ท่าน)	1	6	6	22.22	11.54	
2	(มี) คนเอาข้ำท่านหนีไปสู (คนเอาข้ำท่านหนีมาอยู่ด้วย)		1						
3	อนเอา (อันเอา = ขโมยอันเอา)		1						
4	คนมนอันลเมอส...ท่าน (คนมันอันลเมิต[อาชญา]ท่าน)		1						
5	ตนผู้กลาย (ตนผู้กลาย)		1						
6	ผู้ใด.....ใหญ่สูง (ผู้ใด[ถือค้ำ]ใหญ่สูง)		1						
7	2	ระบุว่าเป็นขโมย	คโมยนั้น, คโมยนั้น (ขโมยนั้น)	2	5	5	18.52	9.615	
8	(มี) คโมยลกกผู้คนทาน (ขโมยลักผู้คนทาน)		1						
9	คโมยอนนลกกว้วควายข่างมา สขข.....อนนใด (ขโมยอันลัก้วควายข่างม้าสัตว์.....อันใด)		1						
10	(ตั้ง) คโมยอันลักคนทานแลไปหนีเอาออกจากเมือง (ขโมยอันลักคนทานและยังมีหนีเอาออกจากเมือง)		1						
11	3	ไม่ระบุลักษณะ	คนผู้.....นี้ ไส (คนผู้[ไว้ข้ำท่าน]นั้นไซร์)	1	4	4	14.81	7.692	
12	คนผู้.....นี้ (คนผู้.....นี้)		1						
13	ผู้ว่าซีนี้ (ผู้ว่าซีนี้ = ใครก็ตาม)		1						
14	มนผู้.....นี้ (มนผู้.....นี้)		1						
15	4	มีพฤติกรรม ข่มขู่ อันตราย	(มันคน)ลกรั้งตนมนนี้โดยคูในมน (มันคนลกรั้งตนมันโดยคูในมน)	1	2	3	11.11	5.769	
16	ตนคู (ตนคู = ผู้ข่มขู่)		1						
17	ผู้ร้าย	ผู้ร้ายมนชกลักท่านกิน ปลอมทั้งท่าน (ผู้ร้ายมนชกลักท่านกิน ปลอมทั้งท่าน)	1	1					
18	5	ระบุความสัมพันธ์/ ความเป็นเครือญาติ	พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนน (พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนั้น)	1	3	3	11.11	5.769	
19	(เช่นตั้ง) เพื่อนน (เพื่อนนั้น = เป็นเพื่อนขโมย)		1						
20	เพื่อนมน (เพื่อนมน)		1						
21	6	ระบุว่าเป็น	ผู้กระทำ... (ผู้กระทำ[ผิด])	1	2	2	7.41	3.846	
22	ผู้ทำปลอนปลอม ((ผู้ทำเปลี่ยนปลอม)		1						
23	7	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	ผู้ขอยคโมย (ผู้ช่วยขโมย)	1	2	2	7.41	3.846	
24	ผู้มนขอยคโมยคนน (ผู้มนช่วยขโมยคนนั้น)		1						
25	8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	(ใน) ผู้จ้งนี้ (ผู้จ้งนี้)	2	2	2	7.41	3.846	
จำนวนคำทั้งหมด 35 คำ				27	27	27	100.00	51.92	

	ร้อยละ
นามเดี่ยว	25 48.08
นามประสม	27 51.92
รวมความถี่ทั้งหมด	52 100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง

คำเรียกผู้กระทำผิด_ทุกคำ			
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	% N
1	ไม่ระบุลักษณะ	1098	23.50
2	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย	996	21.32
3	ระบุสถานภาพ	515	11.02
4	ระบุเพศ	489	10.47
5	ระบุรายละเอียดลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	431	9.23
6	ระบุอาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่	294	6.29
7	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	211	4.52
8	ระบุลักษณะการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	152	3.25
9	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	129	2.76
10	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	72	1.54
11	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	66	1.41
12	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้)	61	1.31
13	คำทางกฎหมาย	52	1.11
14	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	43	0.92
15	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	39	0.83
16	ระบุพฤติกรรมเกี่ยวกับการฟ้องคดี	24	0.51
รวม (N)		4672	100.00

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามเดี่ยว				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ไม่ระบุลักษณะ	1059	53.16	22.67
2	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย	527	26.46	11.28
3	ระบุเพศ	169	8.48	3.62
4	ระบุสถานภาพ	65	3.26	1.39
5	ระบุอาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่	44	2.21	0.94
6	ระบุลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	40	2.01	0.86
7	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	26	1.31	0.56
8	คำทางกฎหมาย	25	1.26	0.54
9	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	14	0.70	0.30
10	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น	13	0.65	0.28
11	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	10	0.50	0.21

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามประสม				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย	469	17.50	10.04
2	ระบุสถานภาพ	450	16.79	9.63
3	ระบุรายละเอียดลักษณะ/พฤติกรรมอื่น ๆ	391	14.59	8.37
4	ระบุเพศ	320	11.94	6.85
5	ระบุอาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่	250	9.33	5.35
6	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	185	6.90	3.96
7	ระบุลักษณะการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	152	5.67	3.25
8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	119	4.44	2.55
9	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	72	2.69	1.54
10	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	52	1.94	1.11
11	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้)	48	1.79	1.03
12	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	43	1.60	0.92
13	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	39	1.46	0.83
14	ไม่ระบุลักษณะ	39	1.46	0.83
15	คำทางกฎหมาย	27	1.01	0.58
16	ระบุพฤติกรรมเกี่ยวกับการฟ้องคดี	24	0.90	0.51
รวม		2680	100.00	57.36

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามเดี่ยว								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ		คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
1	1	ไม่ระบุลักษณะ	คำสรรพนาม	มัน	428	1059	53.16	22.67
2				ตน	73			
3				เขา/เขา	12			
4				ท่าน	5			
5				ข้า	2			
6				กู	1			
7				อาตมา	1			
8			คำไม่ชี้เฉพาะ	ผู้ใด/ผู้ใด	373			
9			คำชี้	ผู้นั้น	163			
10				ผู้นี้	1			
11	2	มีลักษณะอันตราย		โจร	332	527	26.46	11.28
				(เปน/คือ/มี) โจร	9			
12				ผู้ร้าย	128			
				(เปน/มี) ผู้ร้าย	19			
13				คนร้าย	21			
				(มี/คือ) คนร้าย	8			
14				นักโทษ	5			
15	(คือ/เปน) กระบถ/ขบถ	3						
	กระบถ	2						
16	3	ระบุเพศ	ชาย	ชาย	115	169	8.48	3.62
17				ผู้ชาย	3			
18				สามี	1			
19				บุรุษ	1			
20			หญิง	หญิง/หญิง	48			
21				ผู้หญิง	1			
22	4	ระบุสถานภาพ		มุนนาย/มุลนาย/มุลนาย	11	65	3.26	1.39
23				ขแม่	3			
24				(เปน) ผู้ใหญ่	3			
25				พระสนม	3			
26				เจ้า	2			
27				นาย	2			
28				ชาววัง	1			
29				พระราชาขุมาร	1			
30				สนม	1			
31				ทาส/ทาส	11			
				(เปน) ทาส	1			
32				ไพร่	5			
				(เปน) ไพร่	2			
33				ชาวบ้าน/ชาวบ้าน	3			
34	ราษฎร	3						

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามเดี่ยว							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
35			ทวยราษฎร์	1			
36			เทศ (=คน ตปท.)	1			
37			ต่างประเทศ	1			
38			ลูกหนี้/ลูกนี้	8			
40			สงฆ	1			
41			สมณ	1			
42	5	ระบอบอาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่	กระลาการ	23	44	2.21	0.94
43			หมอ	5			
44			ผู้พิจารณา	4			
45			ภูดาษ	3			
46			สมุบาญชีย	2			
47			สัคดี	2			
48			กรมการ	1			
49			บลัด	1			
50			ผู้พิพากษา	1			
51			พนักงาน	1			
52			ความ	1			
53	6	ระบุดัชนี/คน	ผู้ชาย/ผู้ชาย	11	40	2.01	0.86
54		พฤติกรรมอื่น ๆ	ผู้ซื้อ	10			
55			คน	3			
56			ผู้ส่อ	2			
57			ผู้จำหน่าย	1			
58			ผู้ลัก	1			
59			ผู้สอดแนม	1			
60			(มี) ผู้สอดแนม	1			
61			คนกลาง	1			
62			ใคร	1			
63			(มี) ผู้ทุจริต	1			
64		ผี	(เปน) กระสือ	2			
65			(เปน) จักกละ	1			
66		อื่น ๆ	ไฟ	2			
67			หัวเมือง	1			
68			(เปน) พาล	1			
68	7	ระบุความสัมพันธ์/ความเป็นเครือญาติ	เพื่อน	7	26	1.31	0.56
69			เมีย	5			
70			ผัว	4			
71			หลาน	3			
72			ลูกเขย	2			
73			น้อง	1			
74			น้ำ	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามเดี่ยว								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
75			พี่	1				
76			ภริยา	1				
77			ลูก	1				
78	8	คำทางกฎหมาย	ลูกความ (=ผู้ต้องหา/ผู้มีความผิด)	14	25	1.26	0.54	
79			โจท	5				
80			คู่ความ	4				
81			จำเลย	2				
82	9	ระบุว่า	ผู้กระทำผิด/ผู้กระทำผิด	7	14	0.70	0.30	
83		ทำผิด/มีความผิด	ผู้ทำผิด	2				
			(มี) ผู้ทำผิด	1				
84		มีความผิด	ผู้ผิด	4				
85	10	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น	สมโจร	9	13	0.65	0.28	
86			พยาน	3				
87			ผู้สม	1				
88	11	ระบุว่ามีความมากกว่า 1 คน	พวก	6	10	0.50	0.21	
			(เปน) พวก	1				
89			(เปน) หมู่	2				
90			พักพวก	1				
จำนวนคำทั้งหมด 1668 คำ				รวม	1992	1992	46.84	42.64

	ร้อยละ	
นามเดี่ยว	1992	42.64
นามประสม	2680	57.36
รวมความถี่ทั้งหมด	4672	100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
1	1	มีพฤติกรรม	โจร...	โจรนั้น	71	147	469	17.50	10.04
2		อันตราย		โจรผู้ร้าย	16				
				(เปน) โจรผู้ร้าย	6				
3				โจรปล้นสดม	5				
4				โจรเหล่าใด	5				
5				โจรปล้น	4				
6				โจรประการใดๆ	3				
7				โจรต้นซัด	2				
8				โจรหนึ่ง	2				
9				โจรอันได้มานั้น	2				
10				จำพวกโจร	1				
11				จำพวกโจรกันโขกบ้านเมืองท่าน	1				
12				โจรฉกฉวย	1				
13				โจรซัด	1				
14				โจรซึ่งได้ตัวมา	1				
15				โจรซึ่งได้ลงมือมิได้ลงมือบันดาไปด้วยกัน	1				
16				โจรซึ่งมิได้ตัวมา	1				
17				โจรซึ่งมิได้มานั้น	1				
18				โจรตีชิง/ฉกฉวย/ล้วงลัก	1				
19				โจรโทษถึงตาย	1				
20				โจรนั้นชายสกัน	1				
21				โจรนั้นเดกหนุ่มมิภอสกัน	1				
22				โจรบันตามาด้วยกัน	1				
23				โจรปล้นเรือนั้น	1				
24				โจรปล้นสดมโจรตีโจรลักเอาข้างม้าวัวควาย เรือเกวียนทรัพย์สินใดๆ	1				
25				โจรปล้นสดมตีชิง	1				
26				โจรปล้นสดมล้วงลัก	1				
27				โจรปล้นสดมลักเลียมโจรชุ่มช่อนประการใดๆ	1				
28				โจรผู้ซัด	1				
29				โจรผู้ร้ายซึ่งปล้นสดมตีชิงนั้น	1				
30				โจรผู้ร้ายนั้น	1				
31				โจรผู้ลงมือ	1				
32				โจรผู้ลักนั้น	1				
33				โจรฆะหันตโทษ	1				
34				โจรมัจฉาธิฐิ	1				
35				(เปน) โจรยิงฟันแทงเจ้าสัวเพื่อนบ้าน/ค้าตาย	1				
36				โจรลักสัตว์มีคุณ	1				
37				โจรสกตสดม	1				
38				โจรสดม	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
39			โจรหญิงเปนสกัน	1				
40			โจรอันมิได้มานั้น	1				
41		อ้ายผู้ร้าย...	อ้ายผู้ร้าย	104	139			
42			อ้ายผู้ร้ายนั้น	13				
43			อ้ายผู้ร้ายเล่านี้/อ้ายผู้ร้ายเหล่านี้	2				
44			อ้ายผู้ร้าย ชาย/จ่าน่า นั้น	1				
45			อ้ายผู้ร้าย มีชื่อต้องตำบลต้องรูประพัน ซึ่งให้การไว้อยู่ ในคำถามทั้งนี้	1				
46			อ้ายผู้ร้ายเก่านั้น	1				
47			อ้ายผู้ร้ายเก่าใหม่	1				
48			อ้ายผู้ร้ายฆ่าเจ้าเรือนตายนั้น	1				
49			อ้ายผู้ร้ายซัดทั้งนี้	1				
50			อ้ายผู้ร้ายซึ่งซัด	1				
51			อ้ายผู้ร้ายซึ่งซัดไว้แต่ก่อนนั้น	1				
52			อ้ายผู้ร้ายซึ่งตัวประกันนั้น	1				
53			อ้ายผู้ร้ายซึ่งเป็นโทษอยู่ในกรมพระนครบาลนั้น	1				
54			อ้ายผู้ร้ายซึ่งสำคัญนั้น	1				
55			อ้ายผู้ร้ายทั้งปวง	1				
56			อ้ายผู้ร้ายโทษปล้นสดมนั้น	1				
57			อ้ายผู้ร้ายปล้นสดมนั้น	1				
58			อ้ายผู้ร้ายมีชื่อ	1				
59			อ้ายผู้ร้ายมีนายประกัน	1				
60			อ้ายผู้ร้ายลักโคกระบือนั้น	1				
61			อ้ายผู้ร้ายแลคนโทษ	1				
62			อ้ายดีผู้ร้าย (อ้ายดี=ชื่อคน)	1				
63			อ้ายรอดผู้ร้าย	1				
64		ผู้ร้าย+...	ผู้ร้ายนั้น	37	62			
65			ผู้ร้ายบังอาจ	2				
			(คือ) ผู้ร้ายบังอาจ	1				
66			ผู้ร้ายชื่อนั้น	1				
67			ผู้ร้ายซึ่งกระทำนั้น	1				
68			ผู้ร้ายซึ่งซัดนั้น	1				
69			ผู้ร้ายซึ่งปล้นสดม	1				
70			ผู้ร้ายโทษเบา	1				
71			(เปน) ผู้ร้ายโทษปล้นโทษสดมโทษฉกซึ่งนั้น	1				
72			ผู้ร้ายโทษปล้นนั้น	1				
73			ผู้ร้ายบังอาจนั้น	1				
74			ผู้ร้ายผู้แลกเปลี่ยน	1				
75			ผู้ร้ายมันลิกนั้น	1				
76			(เปน) ผู้ร้ายยิ่งโจร	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
			ผู้ร้ายยังโจร	1				
77			(เปน) ผู้ร้ายลักเข้า	1				
78			ผู้ร้ายลักโคกระบือ ย่องเบา	1				
79			ผู้ร้ายลักขังม้าโคกระบือ เรือแพ่นวาผู้คนนั้น	1				
80			ผู้ร้ายลักเอาผีโจรนั้น	1				
81			ผู้ร้ายแลคนโทษ	1				
82			ผู้ร้ายพ้อลงแนบนานั้น	1				
83			ผู้ร้ายอันทำให้ตายนั้น	1				
84			ไฟผู้ร้าย	1				
85			(เปน) คนผู้ร้าย	1				
86			ตนคนผู้ร้ายนั้น	1				
87		คนร้าย+...	คนร้ายนั้น	7	18			
88			คนร้ายบังอาจ	2				
89			คนร้ายใจเปนมฤตชาติ	1				
90			คนร้ายฉ้อเอาทรัพย์ท่าน	1				
91			คนร้ายในแผ่นดิน	1				
92			คนร้ายลักแกะเชือกโค/กระบือนั้น	1				
93			คนร้ายสำหาว	1				
94			คนร้ายเสมอจำพวกโจร	1				
95			(เปน) จำพวกคนร้าย	1				
96			ฝ่ายอายคนร้าย	1				
97			ฝ่ายอายผู้ร้าย	1				
98		มัน+...	มันผู้ร้าย	6	24			
99			มันคนร้ายนั้น	4				
100			มันคนร้าย	3				
101			มันผู้ตี	2				
102			มันคนร้ายซึ่งทำแก่ท่าน	1				
103			มันคนร้ายแปลถ้อยค่านั้น	1				
104			มันคนร้ายล้วงลักนั้น	1				
105			มันผู้กันโขกตน	1				
106			มันผู้รู้กันโขกพยาน	1				
107			มันผู้ชกตี	1				
108			มันผู้ตี/ตานั้น	1				
109			มันผู้ไปกระทำร้าย	1				
110			มันผู้ร้ายนั้น	1				
111		ผู้+...	ผู้ตีนั้น	4	41			
112			ผู้กันโขก	3				
113			ผู้แทง	3				
114			ผู้ตี	2				
115			ผู้ตีฟันแทง	2				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กรณี	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
116			ผู้กระทำร้ายพระพุทธรูป	1				
117			ผู้ข่มเหงราษฎร	1				
118			(มี) ผู้คิดกระบถประทศร้ายกิติ แลผู้คนแปลกล้อมกิติ	1				
119			ผู้ฆ่าฟันโจรเสียนั้น	1				
120			ผู้ชั่งชั่งเกาะกุมไว้	1				
121			(มี) ผู้ซึ่งเอาจำเลยไป	1				
122			ผู้ซึ่ง (ผู้ซึ่งตัวคนร้ายจาก จนท.)	1				
123			(มี) ผู้ผู้อือชักปลักไส	1				
124			(มี) ผู้คำตักกันในประโคน	1				
125			ผู้ตบตีนั้น	1				
126			ผู้ตีนายตบนั้น	1				
127			ผู้ตีฟันแทงนั้น	1				
128			(มี) ผู้ตีฟันแทงมันเสียว	1				
129			(มี) ผู้ตีฟันแทงให้ตาย	1				
130			ผู้ถือมีดพร้านั้น	1				
131			ผู้ถือหอกดาบนั้น	1				
132			ผู้ทำร้ายของหลวงนั้น	1				
133			ผู้ทุบฆ่าฟัน	1				
134			ผู้ทุบตีฆ่าฟันเสือกไสนั้น	1				
135			(มี) ผู้ทุบตีฆ่าฟันให้ตาย	1				
136			ผู้ธรชนร้าย	1				
137			(มี) ผู้ไปกันโขกราษฎร	1				
138			(มี) ผู้ไปข่มเหงราษฎรไพร่บ้านพลเมืองท่าน	1				
139			ผู้ฟันแทง	1				
140			ผู้ฟันแทงนั้น	1				
141			(มี) ผู้มาตีลูกความณะโรงสาร	1				
142			ผู้ล้างผู้ไปทำลายนั้น	1				
143		อื่น ๆ	คนโทษ	8	38			
144			หญิงร้าย	3				
			(เปน) หญิงร้าย	1				
145			ทั้งสองโจร	2				
146			หญิงร้ายนั้น	2				
147			หญิงอันร้าย	2				
148			(เปน) กระบดแผ่นดิน	1				
149			(คือ) กระบดโจรเมาเล่าบ้ากิติ	1				
150			(คือ) กระบดแลคนปลอมกิติ	1				
151			คนคิดกระบทประทศร้าย	1				
152			คนโทษถึงตายนั้น	1				
153			คนนักโทษ	1				
154			คนโทษแลผู้ร้าย	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
155			ตัวผู้ร้ายนั้น	1					
156			ทลวงพิน	1					
157			ทังหญิงร้ายชายชู้	1					
158			นักโทษผู้กระทำทุจริต	1					
159			ราชสัตว์	1					
160			(เปน) ศัตรูแผ่นดิน	1					
161			หญิงคนร้าย	1					
162			หญิงร้ายผู้ชักสื่อ	1					
163			องคโจร ฤทาสมโจร ฤทาสมด้วยผู้สมโจร	1					
164			อิคง/อืออยู่ หญิงร้ายนั้น	1					
165			ไอ้คนโกหกคิดทำร้ายแผ่นดิน และพระศาสนาเปนจุลา จล	1					
166			ไอ้ผู้ร้ายเจตคนนั้น	1					
167			ไอ้ผู้ร้ายมีชื่อเจตคนนั้น	1					
168	2	ระบุสถานภาพ	ขุน...	17	95	450	16.79	9.63	
169			ขุนมุนนาย	9					
			(เปน) ขุนมุนนาย	1					
170			ขุนดาบ	5					
171			ลูกขุนผู้ใด	4					
172			ขุนจำเมือง	3					
173			(เปน) ขุนนางผู้ใหญ่	3					
174			ขุนมุนนายอนาพขาบาล	3					
175			ขุนมุนนายอนาพขาบาลผู้ใด	3					
176			ขุนกาลแลภูดาษ	2					
177			ขุนข้างขาวข้าง	2					
178			ขุนทิพไพชลชาววังผู้อยู่เเวร	2					
179			ขุนราชเสนา	2					
180			ขุนสนม	2					
181			ขุนกาล	1					
182			ขุนกาลภูดาษ	1					
183			ขุนดาบขุนเรือขุนข้างขุนตำรวจ	1					
184			ขุนดาบขุนเรือตำรวจใน	1					
185			ขุนดาบขุนเรือหัวหมื่นองครักษนาราย หัวหมื่นเรือ หัว พันนายแวง บันดา	1					
186			ขุนดาบตำรวจในนายแวงอาษาหกเหล่าคนผู้ล้อมวง	1					
187			ขุนทิพโกชนนายแก้วน	1					
188			ขุนทิพหมื่นรุทอักษร	1					
189			ขุนนา	1					
190			ขุนปลัดขุนยุกระบัตรแลกรมการ	1					
191			ขุนมุนนายจำเสมียร	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
192			ขุนมนนายผู้ใด	1				
193			ขุนมนนายผู้พยาบาลเมืองนอก แลแขวง	1				
194			ขุนมนนายแม่จ้าวแม่นาง	1				
195			ขุนมนนายแม่จ้าวแม่นางผู้ใด	1				
196			ขุนมนนายร้อยแขวง	1				
197			ขุนมนนายอนาพยาบาลแห่งอาตมา	1				
198			ขุนยกระบัดซึ่งเปนนายข้าพระ	1				
199			ขุนยกระบัดกรมการเมืองทุ่งช้าง	1				
200			ขุนยกระบัดข้าพระนั้น	1				
201			ขุนราชรินเจ้ากรมตำรวจนอกขวา ซึ่งเป็นนายหมื่น ภัยฉริน	1				
202			ขุนโรงขุนสานทั้งปวง	1				
203			ขุนสาร (สาร=ศาล)	1				
204			ขุนหมื่น	1				
205			ขุนหมื่นผู้คุมพล แลนายร้อยนายสิบ	1				
206			ขุนหมื่นผู้คุมพลแลนายสิบ	1				
207			ขุนหมื่นผู้ทำภาสี แลผู้มีชื่อข้าพระนายระวางนายอา กอนนายขนอนกำนันตลาดเสนากำนันนาผู้ใด	1				
208			ขุนหมื่นพันจ่าเสมียร	1				
209			ขุนหมื่นหัวพันผู้ใด	1				
210			ลูกขุนหัวหมื่น	1				
211			ลูกกองทั้งปวง	1				
212			ลูกขุนผู้ถือน้ำพิพิท	1				
213			ลูกขุนมนตรี मुख ท้าวพญาพระหลวงหัวเมืองทั้งปวง	1				
214			ลูกขุนหมื่นทั้งปวง แต่นา ๓๐๐๐ ถึงนา ๑๖๐๐	1				
215			ลูกเจ้าเหง้าขุน	1				
216			ลูกหลวงโท	1				
217			ลูกหลวงเอก	1				
218		นาย...	นายความ (=นายของคนที่มีคดีความ)	7	84			
219			นายมัน	6				
220			นายประตู	6				
221			นายอิน/นายอื่น	5				
222			นายประกัน	4				
223			นายดาบ	3				
224			นายพะทำมรง/นายพะทำมระง	3				
225			นายแก้วนมหาดไทผู้อยู่เวร	2				
226			นายบุญมาชายชู้	2				
227			นายพทำมรงมะหาดไท/นายพทำมรงมะหาดไท	2				
228			นายหมวดนายกอง	2				
229			เจ้านายมัน	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่	ร้อยละ	% (4672)	
230			นายมันผู้ว่ามีให้แก่	1			
231			นายกระลาการซึ่งมีได้ระวังรักษาจำให้มันหนึ้น	1			
232			(เปน) นายกองยุกรบัตร	1			
233			นายแก้วบุตรพญาท้ายน้ำ	1			
234			นายจันเปนหมื่นราชบริรักษ ๆ ษาองค	1			
235			นายดาบผู้หนึ้น	1			
236			นายตรานายบ่อน	1			
237			นายตรานายบ่อนหัวเบี้ย ผู้มีชื่อ	1			
238			นายเถื่อนมะหาดเลกเวรเดช	1			
239			นายทองจันมหาดเลกสมเดจ์พระเจ้าลูกเธอ	1			
240			นายทองสภมหาดเลกพระเจ้าหลานเธอพระราชวังหลัง	1			
241			นายทองอยู่	1			
242			นายทองอยู่เจ้าเรือน	1			
243			นายบ่อน	1			
244			นายบ่อนหัวเบี้ย	1			
245			นายบ่อนหัวเบี้ยไท/จัน	1			
246			นายบ้าน	1			
247			(เปน) นายบ้านนายอำเภอ	1			
248			นายบุญมา	1			
249			นายประกันคนหลายคน	1			
250			นายประกันแลทำมระงผู้จำให้หนึ้น	1			
251			นายผู้ประกัน	1			
252			นายพะทำมระงผู้คุมหนึ้น	1			
253			นายพะทำมระงผู้จำโจร	1			
254			นายพะทำมระงมหาดไทเสมียรนัการ	1			
255			นายพะอำมรนายมหาดไทนายคตี	1			
256			นายเพชญดานายพทำมระงผู้จำโจร	1			
257			นายเพชญดานายพทำมระงผู้โต	1			
258			นายเมงเสมียรนายทองผู้คุมกระลาการสารหลวงหนึ้น	1			
259			นายเมือง	1			
260			นายเยน	1			
261			นายรวางนายอากอรรนายขนอนกำนันตลาดเสนา กำนันนาผู้ทำภาสี	1			
262			นายเวน	1			
263			นายแวง	1			
264			นายแวงหลวงพันผู้โต	1			
265			นายสัง	1			
266			นายสามเปนหมื่นภักดีบันยงกรมวังนอก	1			
267			นายสุภากระลาการ	1			
268			นายอยู่ช่างทองกรมพระคลังมหาสมบัติ	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
269			นายอินนายอยู่ผู้มาสั่ง แลขุนทิพโกชนชาววังนายแก้วน	1				
270			นายอินมหาดเลกสมเด็จพระเจ้าลูกเธอกรมขุนอนุ รักษมนตรี	1				
271		ทาส	ทาสนั้น	14	40			
272			ทาสผู้ไปกระทำร้าย	4				
273			ทาสผู้กระทำร้ายนั้น	3				
274			ทาสท่าน	2				
			(เปน) ทาสท่าน	1				
275			ทาสผู้เปนโจรนั้น	2				
276			ทาสลูกนี้ (=ทาสที่เป็นลูกหนี้)	2				
277			ทาสขาดข้า	1				
278			ทาสเขา	1				
279			ทาสตน	1				
280			ทาสไทยบ่าวไพร่	1				
281			ทาสฝาก	1				
282			ทาสมัน	1				
283			ทาสอันส่อนั้น	1				
284			ทาสนั้น	1				
285			ผู้ทาสนั้น	1				
286			มันทาสนั้น	1				
287			มันผู้ทาส	1				
288			มันผู้ทาสนั้น	1				
289			ข้า...	ข้าเฝ้าทั้งปวง	2	29		
290		ข้าศึกต่างประเทศ		2				
291		ข้าหลวงคนเร็วม้าไ้		2				
292		ข้าคนท่าน		1				
293		ข้าคนบ่าวไพร่		1				
294		ข้าทแกล้วทหารผู้มีบ้านน		1				
295		ข้าท่าน		1				
296		ข้าทูลอง ๆ ทูลีพระบาทแลไพร่ผู้ใด ๆ		1				
297		ข้าทูลอง ๆ ผู้เปนโทษ		1				
298		ข้าทูลอง ๆ แลผู้พิจารณาทุกหมู่ทุกกรมผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการ		1				
299		ข้าทูลองทูลีพระบาทข้างใน		1				
300		ข้าทูลองผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการ		1				
301		(เปน) ข้าทูลอง ๆ ด้วยกัน		1				
302		ข้าผู้ทระชนคนร้าย		1				
303		ข้าฝ่ายใน		1				
304		ข้าพระ		1				
305		(เปน) ข้าพระเจ้าอยู่หัวเลี้ยงให้มียศดาศักดิ์		1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
306			ข้าพระพุทธบาท (=ข้าพระ)	1				
307			ข้าพระโยมสงฆ	1				
308			ข้าราชการผู้น้อยแลอนาประชาราษฎร์ช่างทอง	1				
309			ข้าราชการผู้นั้น	1				
310			ข้าราชการพระราชวังหลวง	1				
311			ข้าราชการเสนาบดีเรือลูกค้าผู้ไต่	1				
312			ข้าราชการอนาประชาราษฎร์	1				
313			ข้าหน้าเจ้า	1				
314			ข้าหลวงคนหลวงอันท่านมอบไว้อยู่นอกวัง	1				
315		นักบวช	เถรเถร	2	29			
316			พระสงฆองค์ใด	2				
317			ฝ่ายพระราชกณะพระภิกษุสามเณร	1				
318			ฝ่ายพระสงฆสมณะทั้งปวง	1				
319			ฝ่ายภิกษุสามเณร	1				
320			พระครูภิกษุสามเณร	1				
321			พระครูภิกษุสามเณรผู้อยู่ในศีล	1				
322			พระราชกณะเจ้าอธิการ ภิกษุสามเณรฆราวาสสังฆะรี ธรรมการผู้ใด ๆ	1				
323			พระสงฆ ซึ่งเป็นอะละขีย์ภิกษุ	1				
324			พระสงฆเถรเถรแลอนาประชาราษฎร์ผู้ใด	1				
325			พระสงฆเป็นชีตัน	1				
326			พระสงฆราชกณะอธิการอันดับสงฆทั้งปวง แลสังกะ เรียธรรมการราชบัณฑิต ข้าทูลอองทูลีพระบาทผู้ใด ๆ	1				
327			พราหมณาจารย์โยคีโกศอาตารศรีวาจารย์พญารี	1				
328			ภิกษุรูปใด	1				
329			ภิกษุเถรเถรรูปชี้ยผู้รับเงินทอง	1				
330			ภิกษุเถรเถรรูปใดอารามใด	1				
331			ภิกษุเถรเถรรูปนี้	1				
332			ภิกษุแลสามเณรองค์ใด	1				
333			ภิกษุสามเณรอันกระทำผิด	1				
334			ภิกษุองค์ใด	1				
335			ภิกษุสิกเนรสีก	1				
336			โยม พระราชกณะ/ถานาณุกรม/เจ้าอธิการ อันตัพซึ่ง กระทำคามผิดแลละเมินเสีย	1				
337			ราชกณะเจ้าคณะอธิการภิกษุสามเณรสังฆะรีธรรม การผู้ใด	1				
338			รูปชี้ย	1				
339			สามเณรรูปใด	1				
340			สามเณรแลชีตันอาจารย์ญาติโยม	1				
341			โหรพราหมณ	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
342		หมิ่น/หลวง/พัน	หลวงไชยมลตรี/หลวงไชมลตรี	4	27			
343			พันไกรมือเพชร	3				
344			หมื่นคีจัต/เทพ	2				
345			หลวงไชยมนตรีขุนราชเสนา	2				
346			หลวงรองเมือง	2				
347			หลวงรองเมือง/ขุนจำเมือง	2				
348			(เปน) หมื่นพันจำเสมีयर	1				
349			หมื่นภัยณริน	1				
350			(เปน) หมื่นหัวพันขึ้นถึงราชินิกุลผู้ใหญ่	1				
351			หลวงไชยมลตรีเปนกระลาการนี้	1				
352			หลวงรองเมืองขุนจำเมือง	1				
353			หลวงรองเมืองแลขุนจำเมือง	1				
354			หลวงราชรินเจ้าชาต	1				
355			หัวพันขึ้นไปถึงหัวหมื่นหนายผู้มีบันดาศักดิ์นี้ ๒๐๐ ลงมาถึงนา ๒๐๐	1				
356			หัวหมื่น/พัน ภูดาษาเจ้าชาวเลือกชาววังบันดาลลงเรือนั้น	1				
357			หัวหมื่นนายเวรมหาดเล็ก เจ้ากรมปลัดกรมจางวาง	1				
358			หัวหมื่นสนมสมุหประทานกิติ นายเวงกิติ	1				
359			ออกหลวงรองเมืองแลขุนจำเมือง	1				
360			เจ้าพญา...	เจ้าพญานาหมื่นเอกมอ	1	18		
361				เจ้าพญานาหมื่นเอกอุ	1			
362		เจ้าพญาพระหลวงขุนหมื่นพันผู้ถือบันดาศักดิ์		1				
363		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงขุนหมื่น		1				
364		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชินิกุลขุนหมื่น มหาดเล็กชาวที่ แลพันหนายแลนายตำรวจนายรองภู ดาษาเสมีयरแลไพร่ผู้ใด ๆ		1				
365		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชินิกุลขุนหมื่น มหาดเล็กชาวที่พันหนาย แลนายตำรวจนายรองภูดาษา เสมีयरและไพร่		1				
366		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชินิกุลขุนหมื่น มหาดเล็กชาวที่พันหนาย แลนายตำรวจนายรองภูดาษา เสมีयरและไพร่ผู้ใด		1				
367		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชินิกุลขุนหมื่น มหาดเล็กชาวที่พันหนาย แลนายตำรวจแลนายรองภู ดาษาเสมีयर แลไพร่ผู้ใด ๆ		1				
368		เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชินิกุลขุนหมื่น มหาดเล็กชาวที่พันหนาย แลนายตำรวจแลนายรองภู ดาษาเสมีयर แลไพร่		1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
369			เจ้าพญาแลพญาพระหลวงเมืองเจ้าราชนิกุลขุนหมื่น	1			
370			มหาดเล็กชาวที่พันทนาย แลนายตำรวจรองผู้ดาช เสมียรแลไพร่ผู้ใด	1			
371			เจ้าพญาแลพระหลวงเมืองเจ้าราชนิกุลขุนหมื่น มหา ดเล็กชาวที่พันทนาย แลนายตำรวจรองผู้ดาชเส เมียร และไพร่ผู้ใด	1			
372			เจ้าพระพญาแลพญา พระหลวงขุนหมื่นผู้ใด ๆ	1			
373		ท้าวพญา	ท้าวพญาพระหลวงขุนหมื่น	1			
374			ท้าวพญาพระหลวงเมืองขุนหมื่น	1			
375			ท้าวพญามนตรีมุขลูกขุนหัว หมื่น/พัน ทั้งปวง	1			
376			ท้าวพญาสามลราชแลท้าวพญาประเทศราช พระ หลวงขุนหมื่นท่านให้ไปรั้งเมือง แลไปการณรงสงคราม	1			
377			ท้าวพญาหัวเมืองขุนหมื่นมนตรีมุขเสนา อำมาตราช ชโยธานายทักนายกองกองหน้า/หลัง กองร้อย/พัน/ หมื่น/แสน	1			
378			ท้าวพญาหัวเมืองมนตรีมุขลูกขุนแต่นา ๑๐๐๐๐ ถึงนา ๖๐๐ ผู้ใด	1			
379		พระ...	พระสัศดี/พระสัศดี/พระสัศคะดี	4	17		
380			พระสุริศวดี/พระสุริศวะดี	2			
381			พระมหาราชครู พระราชครูพระโหราธิบดีพระ ศรีมโหสถ พระศรีศักดิ์ประจำใหญ่	1			
382			พระราชกุมารพระราชบุตรี นักเทศชั้นที่จำในเรือน	1			
383			พระสัศดีซ้ายขวา	1			
384			พระสัศดีกระลาโหม	1			
385			พระสุธรรมไม้ตรี	1			
386			พระสุรัสวดีซ้ายขวา	1			
387			(เปน) พระหลวงขุนหมื่นข้าราชการ	1			
388			พระหลวงนาสามพัน	1			
389			พระหลวงนาห้าพัน	1			
390			พระหลวงหัวเมืองนาสองพันห้าร้อยลงมาถึงนาพันเจ ดร้อย	1			
391			พระอาลักษณ์	1			
392		ชาววัง	ชแม่พระสนม	2	15		
393			ชแม่พระสนมกำนัล	1			
394			ชแม่พระสนมพระกำนัล	1			
395			ชแม่สนมกำนัล	1			
396			ชวกำนัลแลศรีกำนัล	1			
397			ชววังชวสนมตำรวจในบันดาชานชั้นหมาก	1			
398			(คือ) ชววังตำรวจในชวสนม	1			
			ชวสนมตำรวจ	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
399			นางยกเครื่องข้าฝ่ายใน แลท้าวนาง	1				
400			นางสนมนั้น	1				
401			พระสนมออกเจ้านางกำนัล นางบำเรอหยก เครื่องจ่า ในเรือนโขน	1				
402			ลูกเรอนอกวัง	1				
403			ลูกเธออยู่ในวัง	1				
404			สนมกำนัล	1				
405		มุนนาย	มุนนายหมู่โตกรมโต	2	14			
406			มุนนายเกี่ยวค่องด้วยเงินคำตัว	1				
407			มุนนายซึ่งชาย	1				
408			มุนนายซึ่งรู้เหนเป็นใจให้ชายนั้น	1				
409			มุนนายเปนขุนหมื่น แลมีบันดาศัก	1				
410			มุนนายผู้ไป	1				
411			มุนนายอนาพยาบาล	1				
412			มุนนายอนาพยาบาลนั้น	1				
413			มุนนายอายผู้ร้ายนั้น	1				
414			มุนนายผู้มีคตินั้น	1				
415			มุลนายผู้มีคตี	1				
416			มุลนายมันผู้มีส่งมันออกมายังกระลาการนั้น	1				
417			มุลนายอนาประชาบาลมัน	1				
418		ราษฎร/ชาวบ้าน	อนาประชาราษฎร/อนาประชาราษฎร	2	13			
419			ทวยราษฎรผู้ใดๆ	1				
420			ทวยราษฎรผู้มีคตี	1				
421			ฝูงทวยราษฎร	1				
422			ราษฎรข้าแผ่นดินชายหญิงไหมอน	1				
423			ราษฎรทั้งหลาย	1				
424			ราษฎรทั้งหลายในเมืองหลวงเมืองนอกขอบชลบดแห่ง ใดๆ	1				
425			ลูกบ้านซึ่งชายสกรนั้น	1				
426			อนาประชาราษฎรลูกค้าวานิชทั้งปวง	1				
427			อนาประชาราษฎร ลูกค้าวานิชแพนงจีนไท	1				
428			อนาประชาราษฎรทั้งปวง	1				
429			อนาประชาราษฎรไพร่พลเมือง	1				
430		พญา	พญารามคำแหง	5	11			
431			พญาศรีราชเดโช	5				
432			พญานาหมื่นเอกสอ	1				
433		ไพร่	ไพร่นั้น	2	9			
434			ไพร่ผู้ฟ้อง	1				
435			ไพร่ฟ้าข้าคนผู้ร้ายนั้น	1				
436			ไพร่ฟ้าข้าใหญ่ใดๆ	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำความผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำความผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
437			ไพร่หมายหมู่	1				
438			ไพร่หมู่	1				
439			ไพร่หลวงนั้น	1				
440			ไพร่หลวงสมกำลัง อนุาประชาราษฎร์ภิกษุสิกเนรสิก	1				
441		คนต่างชาติ	จีนไห่ลูกค้า/จีนหัยลูกคา	2	9			
442			จีนมีชื่อ	1				
443			จีนอะป็นเด็กผู้เป็นขุนวิเสดวานิช	1				
444			ลาวมอญพม่าไทใหญ่เขมรราชบุตร	2				
445			ชาวประเทศต่างเมือง	1				
446			ต่างประเทศนั้น	1				
447		คนต่างเมือง	ผู้มาแต่ต่างเมือง	1				
448		อื่น ๆ	ตัวความ	3	40			
449			นายแลไพร่ผู้นั้น	2				
450			ผู้มีบันดาศักดิ์	2				
451			ฝ่ายฉรวาาทังปวง/ฝ่ายฉรวาาศังปวง	2				
452			ขุนมนนายไพร่ฟ้าอนุาประชาราษฎร์ทังหลาย	1				
453			คนใช้นางพระสนม	1				
454			ตัวนาย	1				
455			ตัวเลานั้น	1				
456			ทวยราชบุตรผู้มีบันดาศักดิ์หาบันดาศักดิ์หมีได้	1				
457			ทังนายทังหาษ	1				
458			ทังป่าวทังนาย	1				
459			นายบ้าน/ชาวบ้าน	1				
460			บันดาขุนมนนายหัวหมื่นแต่นา ๔๐๐ ขึ้นไป	1				
461			บันดาศักดิ์นา ๑๐๐๐/๘๐๐/๖๐๐/๔๐๐	1				
462			บันดาศักดิ์นา ๑๐๐๐๐/๕๐๐๐/๓๐๐๐	1				
463			บันดาศักดิ์นา ๒๐๐ ลงไปถึงไพร่	1				
464			บันดาศักดิ์นา ๒๔๐๐/๒๐๐๐/๑๖๐๐/๑๒๐๐	1				
465			บันดาศักดิ์นา ๓๐๐/๒๐๐	1				
466			(เปน) บ่าวเมืองฟุ้งย่าง	1				
467			ผู้นาศักดิ์ต่ำ	1				
468			ผู้มีบันดาศักดิ์ หาบันดาศักดิ์หมีได้	1				
469			ผู้มีบันดาศักดิ์ หาบันดาศักดิ์หมีได้	1				
470			ผู้มีบันดาศักดิ์แต่นา ๔๐๐ ขึ้นไป	1				
471			ผู้มีบันดาศักดิ์แต่หัวปากขึ้นไป	1				
472			ผู้สูงนา	1				
473			ผู้หาบันดาศักดิ์หมีได้	1				
474			ผู้ใหญ่่นายบ้านแลชาวบ้าน	1				
475		ฝ่ายฉรวาาช	1					
476		โยมวัด	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
477			(เปน) เลกจรสัดพลัด	1				
478			เลกนั้น	1				
479			เลกไพร่หลวงสมกำลังผู้ใด	1				
480			สัดโทษคนใช้	1				
481			สาวใช้ในวัง	1				
482			สาวใช้ฝ่ายใน	1				
483	3	ระบุเพศ	ชาย	42	194	320	11.94	6.85
484			ชายนั้น	24				
485			ชายใด	18				
486			ชายชู้	12				
487			ชายชู้นั้น	5				
488			ชายอื่น	5				
489			อ้ายมีชื่อ	4				
490			ชายไท/ชายไทย	4				
491			ชายผู้ผัวนั้น	4				
492			ชายตันเหตุ	3				
493			ชายผู้ใด	3				
494			ชายผู้หนึ่ง	3				
495			อ้ายมี	3				
496			อ้ายอิน/อ้ายมี	3				
497			ชายชู้ภายหลังนั้น	2				
498			ชายเจ้าผัว	2				
499			ชายตันเหตุนี้	2				
500			ชายผู้ผัว	2				
501			ชายหลายคน	2				
502			อ้ายสนราชพิณใจอ้ายสัสตินอกราชการ	2				
503			ชายชู้ก่อน	1				
504			ชายชู้ผู้หนึ่ง	1				
505			ชายชู้ผู้ผัวนั้น	1				
506			ชายชู้ผู้ลักพาไปนั้น	1				
507			ชายชู้พินแห่งนั้น	1				
508			ชายชู้แล พ่อ/แม่ ลุงตาหญิง	1				
509			ชายชู้หลังนั้น	1				
510			ชายเจ้าเงินนั้น	1				
511			ชายเจ้าเมียนั้น	1				
512			ชายซึ่งเอาหญิงไปเลี้ยงนั้น	1				
513			ชายซึ่งเอาหญิงเข้าท่านไว้	1				
514			ชายผัว	1				
515			ชายผัวเก่า	1				
516			ชายผัวเก่านี้	1				
517			ชายผู้พราง	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กัณ	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
517			ชายผู้พรางเง้าพ่อหลวงท่าน	1				
518			ชายผู้พินแวงนั้น	1				
519			ชายผู้ภา	1				
520			ชายผู้ภาไปนั้น	1				
521			ชายผู้มาเอาเมียมัน	1				
522			ชายผู้เลมิดพ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่	1				
523			ชายผู้สู่ออ	1				
524			ชายผู้สู่ออนั้น	1				
525			ชายผู้หาคำนับมิได้	1				
526			ชายผู้พ่อหลวง	1				
527			ชายพวกเพื่อนชายซึ่งไปด้วย	1				
528			ชายพาลทุจริตหยาบเข้าไม่มีหิริโอตตัปะ	1				
529			ชายมีเมียแล้ว/หาเมียไม่กัตี	1				
530			บุรุษผู้ใด	1				
531			บุรุษผู้นั้น	1				
532			บุรุษผู้หนึ่ง	1				
533			ผู้ชายชาววัง	1				
534			ผู้ชายนั้น	1				
535			อ้าย อิน/มี/ตี/แก้/ผน	1				
536			อ้ายเซต/อ้ายแสน/อ้ายคง/อ้ายมัน	1				
537			อ้ายตีผู้ให้การชัต (อ้ายตี=ชื้อคน)	1				
538			อ้ายผุดทำมรง	1				
539			อ้ายพวกนี้	1				
540			อ้ายมีชื่อซึ่งผู้ร้ายชัตถามมิรับนั้น	1				
541			อ้ายมีชื่อซึ่งเล่นการโกหก	1				
542			อ้ายมีชื่อนั้น	1				
543			อ้ายรอด	1				
544			อ้ายล่อ/อ้ายอุน/อ้ายหมัน/อ้ายรัก/อ้ายชิง ผู้ร้าย	1				
545			อ้ายสน	1				
546			อ้ายสนช่างเงินเก่า	1				
547			อ้ายสะอายน้อยอิทิบอียเณ	1				
548			อ้ายสิน (=ชื้อคน)	1				
549			อ้ายอิน	1				
550			อ้ายอ้อมชื่อ	1				
551			อ้ายอ้อมชื้อคนชั่วไม่กลัวโทษ	1				
552			อ้ายอู่กุคาช	1				
553			ไอ้สุด/ขุนทอง/ดั่ง/สมบุญ	1				
554			ไอ้สุด/ขุนทอง/ดั่ง/สมบุญ ชายชู้	1				
555		ผู้หญิง	หญิงนั้น	38	103			
556			หญิงใด	12				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
557			อัครม (=ชื่อคน)	5				
558			หญิงเจ้าผัว	4				
559			อำแดงกำ	4				
560			หญิงชู้	3				
561			ษัตริ์นั้น/สัตรีนั้น	2				
562			สัตรีผู้ใด	2				
563			หญิงต้นเหตุแลพวกเพื่อน	2				
564			อำแดงสา	2				
565			อชเชียว (=ชื่อคน)	2				
566			ผู้หญิงชาววัง	1				
567			หญิง อันชามีสละเปนราชหุระปกป้อง	1				
568			หญิงคน ขับ/รำ เทียวขอทานเลี้ยงชีวิตแลหญิงนคร ระโสเพณี	1				
569			หญิงคนใช้เปนใจด้วยนั้น	1				
570			หญิงคนเดียว	1				
571			หญิงเจ้าผัวนั้น	1				
572			หญิงซึ่งสุขขอไว้ก่อนนั้น	1				
573			หญิงต้นเหตุ	1				
574			หญิงตัวเบีย	1				
575			หญิงทาส	1				
576			หญิงบุตรนั้น	1				
577			หญิงผู้ใด	1				
578			หญิงผู้ต่า่นั้น	1				
579			หญิงผู้บุตร	1				
580			หญิงผู้พรางนั้น	1				
581			หญิงมีสกัน	1				
582			หญิงมีชู้ (บุตรหญิงมีชู้สั่งให้ชายชู้มาหา...)	1				
583			หญิงเมียนั้น	1				
584			หญิงศีลเทศ	1				
585			หญิงอันแรง	1				
586			หญิงอุบาทวะหยาบช้า	1				
587			อำแดงกำคนใช้นางพระสนมอยู่ในพระราชวัง	1				
588			อำแดงชาผู้ลักกา	1				
589			อำแดงอู้นี้	1				
590			อำแดงอู้เปนเมียพระจุลาไทย	1				
591			อื่เกิดภรรยาพระไชยนาคนอกราชอาณาจักร	1				
592			อื่คง/อื่อยู่	1				
593		ชาย/หญิง	ชายหญิง	6	16			
594			ชาย/หญิง	2				
595			ชายชู้แลหญิง	2				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
596			ชายชู้แลหญิงนั้น	2					
597			ชาย/หญิง นั้น	1					
598			ชายผู้ใดหญิงผู้ใด	1					
599			บุรุษ/สตรีก็ดี	1					
600			ผู้ชาย/หญิง	1					
601		หญิง/ชาย	หญิง/ชาย	2	7				
602			หญิง/ชาย นั้น	2					
603			ทั้งหญิงทั้งชาย	1					
604			หญิงชาย	1					
605			หญิง/ชาย ก็ดี	1					
606	4	ระบอบาชีพ/ ตำแหน่งหน้าที่	เจ้าเมือง	ผู้รักษาเมืองกรมการ/ผู้รักษาเมืองกรมการ	4	41	250	9.33	5.35
607			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการ	4					
608			ผู้รักษาเมือง	3					
609			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการแลชาวบ้าน	3					
610			เจ้าเมืองหนึ่ง	2					
611			ผู้รั้งกรมการ	2					
612			เจ้าเมืองแลเจ้าเมือง	1					
613			เจ้าเมือง	1					
614			เจ้าเมือง/กรมการ	1					
615			เจ้าเมืองกรมการ	1					
616			เจ้าเมืองกรมการเขาด่านผู้ใด	1					
617			เจ้าเมืองจำเมืองผู้อยู่รักษาบ้านเมืองถิ่นถานบ้านนอก ทั้งหลาย	1					
618			เจ้าเมืองนั้น	1					
619			เจ้าเมืองแลผู้รั้งเมือง	1					
620			ผู้รักษาเมืองกรมการนายอำเภอหัวเมืองโต	1					
621			ผู้รักษาเมืองกรมการนายอำเภอหัวเมืองนั้น	1					
622			ผู้รักษาเมืองปลัดยุกระบัตกรมการ	1					
623			ผู้รักษาเมืองผู้รั้ง	1					
624			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการ แลพันนายบ้านแลชาวบ้าน ตำบลประเทชนั้น ๆ	1					
625			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการนายอำเภอ แลผู้มีชื่อซึ่งมิได้ กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายรับสั่งไว้	1					
626			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการเมือง ๑/๒/๓/๔ ปากใต้ฝ่าย เหนือผู้ใด	1					
627			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการเมืองโต	1					
628			ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการแลนายบ้านนายอำเภอ	1					
629			ผู้รั้งกรมการชาวบ้าน	1					
630			ผู้รั้งกรมการทั้งหลาย	1					
631			ผู้รั้งกรมการผู้ใด	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
632			ผู้รั้งเมืองครองเมือง	1				
633			ผู้รั้งเมืองครองเมืองและกรรมการ	1				
634			ฝ่ายข้างผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรรมการนั้น	1				
635		ผู้พิพากษา	กระลาการเก่า	6	33			
636			กระลาการผู้สูงนา	3				
637			กระลาการผู้พิจารณา	2				
638			กระลาการใหม่	2				
639			กระลาการกรมโต	1				
640			(เปน) กระลาการเก่าต้องในอุทธาษาญา	1				
641			(เปน) กระลาการเก่าต้องอุทธาษาญา	1				
642			กระลาการในกรมโต	1				
643			กระลาการในกรมพระนครบาลผู้พิจารณาแลผู้ใหญ่อยู่ในบ้าน	1				
644			กระลาการบังอาจ	1				
645			กระลาการผู้กระทำผิด	1				
646			กระลาการผู้แพ้อาญาอุธร	1				
647			กระลาการพระมหากษัตริย์ตั้งแต่นั้น	1				
648			(เปน) กระลาการพิจารณา	1				
649			กระลาการแลผู้ออก ยืนเนื้อความเปนพยานนั้น	1				
650			ผู้เปนกระลาการเก่า	1				
651			ผู้เปนตระลาการ	1				
652			ผู้พิจารณากระลาการ	1				
653			ผู้พิจารณากระลาการกรมโต	1				
654			ผู้พิจารณาความในกรมโต ๆ	1				
655			ผู้พิจารณาซึ่งหมิรับทูลานั้น	1				
656			ผู้พิจารณาตระลาการผู้โต	1				
657			ผู้พิจารณาภูตาศหามะรง	1				
658			ผู้พิพากษาแลผู้ปรับความนั้น	1				
659		ผู้ถือกฎหมาย	ผู้ถือตรา	3	12			
660			ผู้ถือตรานั้น	1				
661			ผู้ถือบาญชีแลอยู่รักษาบาญชี	1				
662			ผู้ถือพระราชโองการตราสาร	1				
663			ผู้ถือหนังสือ	1				
664			ผู้ถือหมายสืบผู้รับสั่ง	1				
665			ผู้ถือไอยการ	1				
666			ผู้ถือไอยการแลอาญาทั้งปวง (=ผู้รักษากฎหมาย)	1				
667			ผู้ถือไอยการอันมิได้กล่าวนั้น	1				
668			ผู้กฎหมายบอก (=คนที่ถูกใช้ให้ไปประกาศกฎหมาย)	1				
669		เจ้ากรม...	เจ้ากรม	1	11			
670			เจ้ากรมปลัดกรมสมุขาญาชัย เจ้าหมื่นนายหมวด	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
671			เจ้ากรมปลัดกรมสมุบายชียเจ้าหมู่	1				
672			เจ้ากรมปลัดกรม	1				
673			เจ้ากรมปลัดกรมผู้ทำผิด	1				
674			เจ้ากรมปลัดกรมและมุนนาย	1				
675			เจ้ากรมพลัดกรม	1				
676			เจ้ากรมพลัดกรม แลสมุบายชียเจ้าหมู่	1				
677			เจ้ากระทรวงกรมใด ๆ	1				
678			เจ้ากระทรวงผู้ขึ้น	1				
679			เจ้าคณะเจ้าอารมเจ้าอธิการ เจ้าเมืองเจ้าบ้านแขวง จังหวัดประเทศนั้น ๆ	1				
680		เจ้าหมู่...	เจ้าหมู่สมุบายชีย	3	11			
681			เจ้าหมู่	2				
682			เจ้าหมู่ผู้มีได้ยื่นเถียรทางว่าวนั้น	1				
683			เจ้าหมู่ฝ่ายทหาร/พลเรือนผู้ใด	1				
684			เจ้าหมู่มุนนายนายเงิน	1				
685			เจ้าหมู่แลสมุบายชีย	1				
686			เจ้าหมู่สมุบายชีย มุนนายไพร่หลวง	1				
687			เจ้าหมู่สมุบายชียมุนนาย	1				
688		กรม...	กรมการเมืองทุ่งย่าง	2	10			
689			กรมการแลผู้ต้องโทษถึงตาย	1				
690			กรมใดผู้ใด	1				
691			กรมนาเสนาหัวเมือง	1				
692			(เปน) กรมฝ่ายนอก	1				
693			กรมพระนครบาลผู้ซึ่งได้พิจารณาเอาใจ	1				
694			กรมพระนครบาล แลเจ้าเมืองนายอำเภอขุนหมื่นแขวง สิบร้อยอาหยัดจังหวัดในเมืองนอกเมือง	1				
695			กรมพระนครบาลผู้ระงับจับโจร	1				
696			กรมพระนครบาลผู้รั้งกรมการนายบ้านนายอำเภอ ซึ่ง ไม่เอาใจใส่ระวังว่ากล่าวนั้น	1				
697		เจ้าพนักงาน	เจ้าพนักงาน	7	10			
698			เจ้าพนักงาน ซึ่งไปล้อมวงห้ามปราม	1				
699			เจ้าพนักงานชาวด่านคอยทวาร	1				
700			เจ้าพนักงานผู้ใด ๆ	1				
701		ชาว	ชาวพระนครบาล	4	8			
702			ชาวพนักงานเครื่องทรงแก้วแหวน ทองเงินผ้าผอน แพรพรรณ	1				
703			ชาวพระคลังผู้ทำส่วยสาอากร	1				
704			ชาวมรดก	1				
705			ชาวเวน	1				
706		กำนัน	กำนันตระหลาด	6	8			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กัณ	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
707			กำนันตระหลาดผู้ใด	1			
708			กำนันตลานั้น	1			
709		อื่น ๆ	(เปน) หัวสับข้าง	8	106		
710			นครบาน/นครบาล	7			
711			(เปน) ตพุ่น่าข้าง/ตพุ่น่าข้าง	4			
712			ยุกระบัต/ยุกระบัต	4			
713			(เปน) คนน้ำร้อน	3			
714			ควานข้าง	3			
715			ผู้คุม	2			
716			ผู้จับ	2			
717			ผู้พยาบาลพระ	2			
718			ผู้พยาบาล	2			
719			หมอแลผู้จ้างวานนั้น	2			
720			คนผู้จำ	1			
721			จำโหลน ผู้เอาข้อรับสั่งมาว่า	1			
722			จำโหลนกรมพระราชวังบวรสถานมงคล	1			
723			จำโหลนผู้เอาข้อรับสั่งมาว่า	1			
724			จำเมือง	1			
725			เจ้าหน้าบ้านหน้าที่	1			
726			ชาวข้าง	1			
727			ชาวบ้านตานองงาน	1			
728			ชาวเรือ	1			
729			(เปน) ตพุ่น่าข้างหลวง	1			
730			ตำรวจใน	1			
731			(เปน) ที่ขุนหมื่นถ้านันทร	1			
732			ปลัดยุกระบัต	1			
733			ผู้กระเสตราธิบดีแล ร้อย/พัน/หมื่น/แสน นากำนันนา	1			
734			ผู้เก็บเบี้ยอกรสมภักสอรส่วยสัตพยาน้ำลหารเชิง เรือนขนอนตระหลาดเชิงฉับบับ ท้องน้ำท้องสวนเตาอิด เตาม่อ	1			
735			ผู้เกาะจำ	1			
736			ผู้จำ	1			
737			ผู้จำจงผู้ร้าย	1			
738			ผู้ใดพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่งให้มียศศักดิ์แลเปนนาย หมวดนายกองทแกล้วทหารไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน	1			
739			ผู้โดยศหยิ่ง	1			
740			ผู้ถือเครื่องใช้/สอย	1			
741			ผู้บันดาخانชั้นหมาก	1			
742			ผู้บันดาจำบำเรอห์	1			
743			ผู้บันดาแจมมงคลแลดอกไม้แจกหมากแจกน้ำ	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
744			ผู้บันดานอนรัง	1				
745			ผู้เป็นตาเมืองจำเมืองเพชฌดาพธำมรงค์ภูดาชนายดาบ	1				
746			ผู้เป็นนายนั้น	1				
747			ผู้เป็นนายใหญ่นั้น	1				
748			ผู้รักษา	1				
749			ผู้รักษาของๆ หลวง	1				
750			ผู้รักษาประตู	1				
751			ผู้รักษามรดก	1				
752			ผู้อยู่ในราชการอันบันดาจำ บำเรอห้ประติทินจะขาด มิได้นั้น	1				
753			ฝ่ายพญาศรีราชเดโชนั้น	1				
754			ฝ่ายองครักษ์นายหัวหมื่นหัวพันหัวรองภูดาชหัว ปากนั้น	1				
755			(เปน) ฝีกายเล็ก	1				
756			พนักงานผู้ใด	1				
757			พระวอจวนกันบันดา	1				
758			เพชฌดาจำเมืองจำเมืองบันดาไปเอาโจร	1				
759			เพชฌดาจำเมืองไปเอาโจร	1				
760			ภูดาชผู้ตราค่านั้น	1				
761			(เปน) ภูดาชกลาง	1				
762			ภูดาชท่ามระง	1				
763			ภูดาชนายพท่ามระง	1				
764			ภูดาชแลขาวเรือ	1				
765			มนตรี मुख หัวเมืองขุนหมื่นพันทนายผู้รับราชการพระ เจ้าอยู่หัว	1				
766			มหาดไทขาววัง	1				
767			มหาดไทแลสีศัตถีกระลาโหม	1				
768			มันผู้ซึ่งท่านตั้งแต่งเป็นขุนหมื่นนั้น	1				
769			มุขมนตรีรั้วแขวงด่าน	1				
770			มุขมนตรีราชินิกุลขุนมนุนายหัวพันผู้ใดใด	1				
771			(เปน) แม่นมกุมารนั้น	1				
772			ร้อยแขวง	1				
773			ล่ามพนักงานชาวด่าน	1				
774			ศัตถีซ้ายขวาสมุบาญชีย	1				
775			สมุบาญชียนายหมวดนายเลว	1				
776			สมุหะมรดกขุนมนุนายจำเสมียนนั้น	1				
777			(เปน) สามันตราชอันอุดมด้วยบุญแลยศศักดิ์สมบัติ	1				
778			สารขุนบุรินธร (สาร=ศาล)	1				
779			สุภาภะระลาการ	1				
780			เสนาบดีมุขมนตรีขุนหมื่นพันทนายจำเสมียนผู้ใด	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
781			เสนาบดีมุขมนตรีลูกขุนหัวหมื่นหัวพันผู้ใด	1				
782			หมอ/ผู้จ้างวาน	1				
783			หมอแลคนผู้จ้าง/วานนั้น	1				
784			หมูไพร่หลวงแลวานเครือหมูไพร่หลวง	1				
785			อธิบดีศรีนครบาลผู้บริหาร	1				
786			ไอ้ขุนแพ่งทำสิน/ไอ้มีชื่อ	1				
787	5	ระบุ	บิดามารดา...	5	58	185	6.90	3.96
788		ความสัมพันธ์/	พ่อ/แม่หญิง					
789		ความเป็นเครือญาติ	พ่อ/แม่พี่น้องลูกเมีย ทาษผู้ไปกระทำร้ายนั้น	3				
790			พ่อแม่	3				
791			บิดา/มานดาหญิง	2				
792			พ่อตาแม่ยาย	2				
793			พ่อแม่พี่น้อง	2				
794			บิดา/มานดา ญาติแห่งหญิง	1				
795			บิดา/มานดา พี่น้องห้องพันธุ์	1				
796			บิดา/มานดา พี่น้องลูกเมียมันผู้ตายผู้หนี	1				
797			บิดา/มานดา ลูกเมียมัน	1				
798			บิดา/มานดา แลญาติพี่น้องแห่งหญิง	1				
799			บิดา/มานดาหญิงนั้น	1				
800			บิดามานดา ญาติแห่งหญิง	1				
801			บิดามานดาญาติ ภิกษุเถรเถรที่กระทำผิดนั้น	1				
802			บิดามานดาญาติพี่น้อง ภิกษุเถรเถรซึ่งเปนโจร อยู่ในพระศาสนานั้น	1				
803			บิดามานดาญาติพี่น้องเพื่อนบ้านใกล้เคียง	1				
804			บิดามานดาญาติโยม ภิกษุเถรเถรซึ่งทำผิดนั้น	1				
805			บิดามานดาผู้ตกแต่ง (ใส่เครื่องประดับให้ลูก)	1				
806			บิดามานดาพี่น้อง	1				
807			บิดามานดาพี่น้องอายุผู้ร้ายนั้น	1				
808			พ่อแม่	1				
809			พ่อแม่ เด็กฝ่ายข้างหนึ่ง	1				
810			พ่อแม่ ลูกตาหญิง	1				
811			พ่อแม่ แห่งเด็กผู้ผลัดนั้น	1				
812			พ่อแม่/พี่น้อง/พ่อตา/แม่ยาย โจรนั้น	1				
813			พ่อแม่/พี่น้องลูกเมียผู้ร้าย	1				
814			พ่อตา/แม่ยาย	1				
815			พ่อตาแม่ยาย/พ่อผัวแม่ผัว	1				
816			พ่อผัว/แม่ผัว	1				
817			พ่อผัวแม่ผัว	1				
818			พ่อแม่/พี่น้อง ชายผู้ผัว	1				
819			พ่อแม่ญาติพี่น้อง	1				
819			พ่อแม่ญาติพี่น้องหญิง	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
820			พ่อแม่พี่น้องญาติ	1				
821			พ่อแม่พี่น้องเฝ้าพันธุบ้าน	1				
822			พ่อแม่พี่น้องเฝ้าพันธุบ้านนั้น	1				
823			พ่อแม่พี่น้องพงษ์พันธุมันผู้ลกคณัน	1				
824			พ่อแม่พี่น้องพ้องพัน	1				
825			พ่อแม่พี่น้องพ้องพันลูกเมียนั้น	1				
826			พ่อแม่พี่น้องลูกเมียใจอันสนิดนั้น	1				
827			พ่อแม่พี่น้องลูกหลาน ผู้ได้สิ่งสินทาสไทนัน	1				
828			พ่อแม่พี่น้องลูกหลานตายายลูกเมียพ่อตาแม่ยาย	1				
829			พ่อแม่พี่น้องหญิง	1				
830			พ่อแม่พี่น้องหญิงนั้น	1				
831			พ่อแม่มัน	1				
832			พ่อแม่ลูกพี่ลูกน้องยายหลานตาหลานลุงน้าหลาน	1				
833			พ่อแม่ลูกเมียใจ	1				
834		บุตรภรรยา...	บุตรภรรยา/บุตรภรรยา	12	39			
835			บุตรภรรยาอายุผู้ร้าย	5				
836			บุตรภรรยาอายุผู้ร้ายนั้น	3				
837			บุตรเขย/สะใภ้	2				
838			บุตรภรณานัน	2				
839			บุตรภริยาอายุผู้ร้าย	1				
840			บุตร ภรรยา	1				
841			บุตรซึ่งได้ทรัพย์สินผู้คนข้างมา้วควายไร่นาเรียกสวนนั้น	1				
842			บุตรภรรยากระลาการนั้น	1				
843			บุตรภรรยาญาติพี่น้อง	1				
844			บุตรภรรยาญาติพี่น้องพ่อแม่งานเดียวกับผู้คู่ด้วยกัน	1				
845			บุตรภรรยาทาสชายหญิง	1				
846			บุตรภรรยาผู้ชายนายประกัน	1				
847			บุตรภรรยาแลทาสชาย/หญิง	1				
848			บุตรภรรยาอายุผู้ร้ายซึ่งเปนทาสนั้น	1				
849			บุตรภริยานัน	1				
850			บุตรภริยาอายุผู้ร้ายนั้น	1				
851			บุตรสาว	1				
852			(เปน) บุตรหลานว่านเครือหมู	1				
853			ผู้คนลูกเมียท่าน	1				
854		สามีภรรยา	ผัวเมีย	6	29			
855			ผัวมัน	5				
856			เมียมัน	5				
857			ผัว/เมีย	1				
858			ผัวใหม่	1				
859			ผัวอื่น	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
860			ภริยานั้น	1			
861			มันพวกโจร	1			
862			เมียจตุสดมมาถึงเมียนา ๑๐๐๐	1			
863			เมียตน	1			
864			เมียน้อย	1			
865			เมียผู้มันดาคักคักดี ทาบ้นดาคักคักมิได้กักดี	1			
866			เมียร้าง	1			
867			เมียหลวง	1			
868			เมียอายผู้ร้าย	1			
869			สามีนั้น	1			
870		ญาติ...	ญาติพี่น้อง	4	22		
871			ญาติพี่น้องบุตรภริยา	3			
872			ญาติโยม	3			
873			ญาติพี่น้องพ้องพันธุ้เพื่อนฝูงมัน	2			
874			ญาติพี่น้องพวกพ้อง	1			
875			ญาติพี่น้องภักพวกนั้น	1			
876			(เบน) ญาติพี่น้องภักพวกผู้ตื้อใช้	1			
877			ญาติพี่น้องลูกหลานฝ่ายโจท/จำเลย	1			
878			ญาติพี่น้องอายผู้ร้าย	1			
879			ญาติโยมสงฆรูปนั้น (=พระทำผิดลงโทษญาติโยมของ พระแทน เพราะเป็นพระจึงลงโทษไม่ได้)	1			
880			ญาติเขยชะไม้ทั้งหลาย	1			
881			ปู่ย่าหลานตายายหลานลุงป้าหลานอ้าวหน้าหลาน	1			
882			ลุงตาปู่ญาอววา	1			
883			(เบน) ฝ่ายเขย/สไฟ้	1			
884		ลูก...	ลูกหลาน	4	15		
885			ลูกชะไม้/ลูกสไม้	2			
886			ลูกเขยหลานเขย	1			
887			ลูกเมียข้าคน	1			
888			ลูกเมียทาสชาย/หญิงนั้น	1			
889			ลูกเมียบิดามานดาพี่น้องนายหมวดสมบุณชัย	1			
890			ลูกเมียพ่อแม่พี่น้องซึ่งอยู่ใกล้แก่โจรนั้น	1			
891			ลูกเมียอ้ายผู้ร้าย	1			
892			ลูกเมียอายผู้ร้าย	1			
893			ลูกหลานผู้ใดๆ	1			
894			(เบน) หมู่แลลูกหลานว่านเครือ	1			
895		เพื่อน	เพื่อนบ้านเพื่อนค้าขาย	3	9		
896			เพื่อนโจร	2			
897			เพื่อนโจรนั้น	1			
898			เพื่อนซื้อขายทำด้วยกัน	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
899			เพื่อนัน	1				
900			เพื่อนมิศหายกินอยู่สมะเลด้วยโจร	1				
901		พี่น้อง...	พี่น้องโจร	1	7			
902			พี่น้องบุตรภริยาซึ่งเกบเอาทรัพย์มรดกไปก่อนจะคืน มาหาทรัพย์จะปันเอาอีกนั้น	1				
903			พี่น้องพ้องพันข้าคนผู้ใด	1				
904			พี่น้องพ้องพันสุยาตีกา	1				
905			พี่น้องมันผู้หนี	1				
906			พี่น้องลูกหลานเพื่อนฝูง	1				
907			พี่เมียน้องเขย	1				
908		อื่น ๆ	ผู้ไปมหาสู้อยู่อาไศรยเรือน	2	6			
909			เขาซึ่งโจรอยู่ด้วยนั้น	1				
910			ตัว/ครุ มัน	1				
911			ผู้ซึ่งอยู่ด้วยนั้น	1				
912			ผู้ใดอยู่ใกล้	1				
913	6	ระบุลักษณะ การเป็นเจ้าของทรัพย์	เจ้าเรือน	14	106	152	5.67	3.25
914			เจ้าหนี/เจ้านี้	9				
915			เจ้าเข้า (=เจ้าข้าว)	5				
916			เจ้าเงิน	4				
917			เจ้าทรัพย์	4				
918			เจ้าเบี้ย	4				
919			เจ้าสิน/เจ้าสิ้น	4				
920			เจ้าของ	3				
921			เจ้าข้างม้าโคกระบือ	3				
922			เจ้าบ้านเจ้าที่	3				
923			เจ้าบ้านเจ้าที่นั้น	3				
924			เจ้าเบี้ยนายเงิน	3				
925			เจ้าเกวียน	2				
926			เจ้าของข้างตักมัน	2				
927			เจ้าข้า	2				
928			เจ้าโค	2				
929			เจ้าทาส	2				
930			เจ้าเบี้ยนั้น	2				
931			เจ้าผ้า	2				
932			เจ้าไพรเจ้าข้า	2				
933		เจ้าเรือ	2					
934		เจ้าสินเจ้าความ	2					
935		เจ้า เย่า/เรือน	1					
936		เจ้าของผู้รับซื้อ/จ่านำ	1					
937		เจ้าเงินก็ตีพี่น้องลูกหลานแห่งเจ้าเงินก็ตี	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กษ	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
938			เจ้าเงิน	1				
939			เจ้าจวนเจ้าทัพนั่น	1				
940			เจ้าช่างม้าวัวควายนั่น	1				
941			เจ้าทรัพย์นั้น	1				
942			เจ้าทรัพย์ผู้ค้ำตั้นั้น	1				
943			เจ้าทาสเจ้าคน	1				
944			เจ้าทาสซึ่งช่วยมา	1				
945			เจ้าทาสผู้กู้นั้น	1				
946			เจ้าทาสผู้สมคบเอาทาสท่านไว้	1				
947			เจ้านี้เจ้าข้า	1				
948			เจ้าบ้าน	1				
949			เจ้าบ้านเจ้าที่เจ้าเรือน	1				
950			เจ้าบ้านเจ้าที่ผู้ใด	1				
951			เจ้าบ้านเจ้าเรือนอันป้องกันโจรไว้	1				
952			เจ้าบ้านเจ้าเรือนผู้นั้น	1				
953			เจ้าเบี้ยนายเงิน	1				
954			เจ้าไพร่เจ้าทาส	1				
955			เจ้ามันนั้น	1				
956			เจ้าเมีย	1				
957			เจ้าเรือซึ่งมิได้ลมนั้น	1				
958			เจ้าเรือนเจ้าบ้าน	1				
959			เจ้าไร่นา	1				
960			มันเจ้าทาส	1				
961			หมู่ใดกรรมใดเจ้าของเลข	1				
962			นายเงิน/นายเงิน	24	27			
963			นายเงินสินอันใด	1				
964			นายเงินมัน	1				
965			นายเงินมันนั้น	1				
966		ผู้มี...	ผู้มีบำเหน็จ	4	19			
967			ผู้มีบ้านาน	2				
968			ผู้มีข้าคนหลาย	1				
969			ผู้มีช่างม้าโคกระบือ	1				
970			ผู้มีทรัพย์รับซื้อ/จ่านำไว้	1				
971			ผู้มีทรัพย์รับไว้	1				
972			ผู้มีบ้านานนั้น	1				
973			ผู้มีบำเหน็จทั้งสองนี้	1				
974			ผู้มีบำเหน็จบ้านาน	1				
975			ผู้มีบำเหน็จบ้านานทั้งสองนี้	1				
976			ผู้มีบำเหน็จนั้น	1				
977			ผู้มีบำเหน็จในแผ่นดิน ๕ ประการนี้	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
978			ผู้มีภรรยา	1					
979			ฝ่ายผู้มีทรัพย์ซึ่งรับซื้อ//ขาย/จำนำนั้น	1					
980			ฝ่ายผู้มีทรัพย์ซึ่งรับซื้อ/จำนำ	1					
981	7	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	พวกเพื่อน/พวกเพื่อน/พวกเพื่อน (เปน) พวกเพื่อน	36	119	119	4.44	2.55	
982			พวกโจร	13					
983			มันหมู่นี้	5					
984			พวกไปด้วย	4					
985			พวกมันนั้น	4					
986			พวกโจรปล้น	2					
987			พวกซึ่งไปด้วยนั้น	2					
988			พวกเพื่อนผู้ร้าย	2					
989			พวกเพื่อนอายุผู้ร้าย	2					
990			พวกเพื่อนๆ	2					
991			(เปน) ภาวอายุผู้ร้าย/พวกอายุผู้ร้าย	2					
992			๑๐ คน	2					
993			เขาทั้งนั้น/เขาทั้งนี้	2					
994			พวก/เพื่อน	1					
995			พวกจำเลย	1					
996			พวกโจรติดช้องย่องเบา	1					
997			พวกโจรสดคตม	1					
998			พวกซึ่งไปด้วย	1					
999			พวกซึ่งไปด้วยกันนั้น	1					
1000			พวกทั้งสองข้าง	1					
1001			พวกนั้น	1					
1002			พวกปล้นพวกตีชิง พวกสกฏพวกสดมย่องเบา	1					
1003			พวกปล้นสดม	1					
1004			พวกผู้คนเข้าไ้พี่น้องพ้องพันธุญาติลูกหลาน	1					
1005			พวกพ้องพี่น้องญาติกาอายุผู้ร้าย	1					
1006			พวกพ้องพี่น้องญาติอายุผู้ร้าย	1					
1007			พวกเพื่อนทั้งนั้น	1					
1008			พวกเพื่อนโจท/จำเลยก็ดี	1					
1009			พวกเพื่อนโจร	1					
1010			พวกเพื่อนซึ่งต้องชังนั้น	1					
1011			พวกเพื่อนนั้น	1					
1012			พวกเพื่อนไปด้วย	1					
1013			พวกเพื่อนพี่น้อง	1					
1014			พวกมัน	1					
1015			พวกมิได้ลงมือ	1					
1016			พวกศึก	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1017			พวกอ้ายบุญมา	1				
1018			พวกอ้ายผู้ร้าย	1				
1019			พวกอ้ายผู้ร้ายนั้น	1				
1020			เขาทั้งนั้น	1				
1021			คนทั้งสอง	1				
1022			ทั้งสองมัน	1				
1023			บันดา (=คนที่ไปจับโจร)	1				
1024			บันดาจำพวกทำดังนี้	1				
1025			บุคคลทั้งหลายผู้แพคดี	1				
1026			มัน ๑๐ คน	1				
1027			มันทั้งสองคน	1				
1028			มันพวกพาล	1				
1029			(เปน) สมักพักพวกสมเล	1				
1030			สมักักพวกญาติพี่น้อง	1				
1031			หลายคน	1				
1032			ไอ้พวกลักกลูกเมียเข้าคนไพร่ฟ้าประชาราษฎรไป	1				
1033	8	ระบุว่ามี	ผู้ใดบังอาจ/ผู้ใดบังอาจ	11	30	72	2.69	1.54
1034		พฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	ผู้บังอาจ/ผู้บังอาจ	5				
			(มี) ผู้บังอาจ	3				
1035			ผู้บังอาจนั้น	3				
1036			ผู้ใดบังอาจสามหา	1				
1037			ผู้ใดสำหา	1				
1038			ผู้บังอาจแลผู้รู้เห็นเปนใจ	1				
1039			(มี) ผู้ป้องกันบังอาจซึ่งช่วงด่าตีเหนือดราสารดั่งนั้น	1				
1040			ฝ่ายข้างหนึ่งบังอาจ	1				
1041			มันบังอาจ	1				
1042			ลูกความผู้ร้ายบังอาจนั้น	1				
1043			ลูกความสำหา	1				
1044		ทง...	ผู้ใดทงองอาจ/ผู้ใดทงองอาจ	4	15			
1045			ผู้ใดทงศักดิ์/ผู้ใดทงศักดิ์	2				
1046			ตัวผู้ทงนั้น	1				
1047			ผู้ใด(เปน)เข้าอยู่ในแผ่นดินท่าน แลมิได้กลัวในพระราชอาชญา)	1				
1048			ผู้ใด(มิ)กลัวพระราชอาชญาพระเจ้าอยู่หัว)	1				
1049			ผู้ใดใจทงองอาจ	1				
1050			ผู้ใดทงศักดิ์สำหา	1				
1051			ผู้ใดบย่ำกลัว	1				
1052			ผู้มันทงองอาจ	1				
1053			มันผู้ทงองอาจแปลกลอมเข้าไปนั้น	1				
1054			มันผู้มิกลัวเกรง	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
1055		ละเมิด	ผู้เลมิคั้น	3	12				
1056			ผู้เลมิค	2					
1057			ผู้ซึ่งเลมิคพระราชบัญญัติ	1					
1058			ผู้ละเมิดพระราชอาญานั้น	1					
1059			ผู้เลมิคพระราชอาญาซึ่งไปเล่นนั้น	1					
1060			ผู้เลมิคพระราชอาญาในการพระราชสงคราม	1					
1061			ผู้เลมิคพระราชอาญาในการพระราชสงครามนั้น	1					
1062			ผู้เลมิคอาญาซึ่งผู้ไปเล่นนั้น	1					
1063			ผู้เลคพระราชอาญานั้น	1					
1064			อื่น ๆ	ผู้มิได้ห้ามปรามนั้น	2	15			
1065				ผู้ขัดหมุไพรหลวงนั้น	1				
1066				ผู้ขาดผิด	1				
1067				ผู้ใดใจฉกรรจ์	1				
1068				ผู้ฝานั้น	1				
1069		ผู้มิได้กระทำตามกฎหมายดีโยมพระสงฆเถรรูปนั้น		1					
1070		ผู้มิทันทาน		1					
1071		ผู้มิฟังนั้น		1					
1072		(มี) ผู้รกราชบาดล้าพระเจ้าเจดีย์พระศรีมหาโพธิ พระวิหาร กุฎีสถานบริเวณวนาวาศ		1					
1073		ผู้ล่วงการบ่าวไพร่นั้น		1					
1074		ฝ่ายผู้มิได้เอาคดีมาพิตทูลนั้น		1					
1075		มันผู้ขาดนัด ถาม/เผชิญ/ชี้ขาด แลขาดผิดทั้งสามผิดนั้น		1					
1076		มันผู้ค้ำ		1					
1077		มันผู้บิตเสดให้ทานบนนั้น		1					
1078	9	ระบุว่าทำผิด/ มีความผิด	มีคดี	ผู้ต้องคดี	5	23	52	1.94	1.11
1079				ผู้ต้องอถคดี	4				
1080				ผู้มีคดี	4				
1081				ผู้ต้องคดีการ	1				
1082				ผู้ต้องคดีนั้น	1				
1083				ผู้ต้องอถคดีนั้น	1				
1084				ผู้มีคดีนั้น	1				
1085				คนต้องเกาะ	1				
1086				คนผู้มีคดีนั้น	1				
1087				คนผู้มีอถคดี	1				
1088				ผู้มิชื่อผู้ร้ายให้การชดนั้น	1				
1089				มันผู้ต้องคดี	1				
1090				มันผู้มีคดีนั้น	1				
1091				มีความผิด	ผู้ต้องรับพระราชอาญานั้น	3	20		
1092		ผู้แพ้/ผู้แพ้ (=ผู้แพ้)	2						
1093		ผู้แพ้	2						

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1094			คนซึ่งต้องโทษ	1				
1095			คนผิด	1				
1096			ผู้ใดผิดเปนมหันตโทษ ๆ ถึงตายนอกจากกล่าวนี้	1				
1097			ผู้ต้องพระราชอาชญา	1				
1098			ผู้ต้องพิพายนั้น	1				
1099			ผู้ต้องอิทธิโทษ	1				
1100			ผู้เป็นโทษหนัก	1				
1101			ผู้ผิดต้องเนรมหันตโทษ ๘ สถาน	1				
1102			ผู้ผิดเมีย	1				
1103			ผู้แพ้แก่พิสูท	1				
1104			ผู้แพ้คดี	1				
1105			ผู้มีโทษ	1				
1106			มันผู้ต้องจำนั้น	1				
1107		ทำผิด	คนอันกระทำให้โจรกรรมแลล่วงพระราชอาชญา กระทำ ทุจริตผิดจากพระราชบรรณัติ	1	9			
1108			(มี) ผู้กระทำผิดคิดมิชอบ	1				
1109			ผู้กระทำผิดนั้น	1				
1110			ผู้กระทำผิดพระราชกำหนดกฎนั้น	1				
1111			ผู้กระทำผิดมิอาจลวงประเวณี	1				
1112			(มี) ผู้ทำผิดคิดมิชอบ แลเบียดบังฉกฉวยพระราชทรัพย์	1				
1113			ผู้ทำผิดนั้น	1				
1114			(มี) ผู้ทำผิดไยการ	1				
1115			ผู้ทำผิดไยการนั้น	1				
1116	10	ระบุว่า เป็นผู้รู้เห็น	สมรู้	3	32	48	1.79	1.03
1117			สมด้วยผู้สมใจ	2				
1118			ผู้รู้เห็น	2				
1119			(มี) ผู้รู้เห็น	2				
1120			ผู้รู้เห็นด้วยใจ	2				
1121			ผู้สมใจนั้น	2				
1122			(เปน) ผู้ชักนำแลสมรู้ร่วมคิดด้วยอ้ายผู้ร้าย	1				
1123			ผู้รับซื้อ/ขาย รู้เห็นเปนใจ	1				
1124			ผู้รู้	1				
1125			ผู้รู้ด้วย	1				
1126			ผู้รู้ว่าของโจรลักมา	1				
1127			(มี) ผู้รู้ว่ามีตราคุมห้าม และพระราชบัญญัติให้ไว้แล้ว	1				
1128			ผู้รู้เห็นคิดอ่านว่าชอบเข้าด้วยมันนั้น	1				
1129			ผู้รู้เห็นนั้น	1				
1130			ผู้รู้เห็นเปนใจ ช่วยขายช่วยจำนำนั้น	1				
1131			ผู้รู้เห็นเปนใจชักนำซื้อขายได้ส่วนแบ่งปันนั้น	1				
1132			ผู้รู้เห็นมิได้เอามาว่ากล่าวนั้น	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1132			ผู้สมคบซื้อขาย	1				
1133			ผู้สมโจร	1				
1134			ผู้สมซื้อ/ขาย ต่อ ๆ มา	1				
1135			ผู้สมซื้อ/ขาย	1				
1136			ผู้สมรู้ร่วมคิด	1				
1137			ผู้สมแลผู้รู้เห็นนั้น	1				
1138			มันผู้รู้	1				
1139			มันผู้สมรู้	1				
1140		พยาน	(เปน/มี) พยานอาษา	6	16			
1141			ผู้เข้ามาเปนพยานอาษา	2				
1142			ผู้เข้ามาอาษาเปนพยาน	2				
1143			(เปน) พยานอาษานั้น	2				
1144			พยาน ผู้เอาสินจ้างสินบลเปนพยานอาษา	1				
1145			พยานซึ่งเปนพี่น้องกัน	1				
1146			พยานผู้รับสินจ้างสินบนนั้น	1				
1147			พยานผู้เอาสินจ้างสินบน	1				
1148	11	ระบุว่ามิพดติกรรมไม่ซื้อสัตย์	คนอันหาความสังหมีได้/หมีได้	4	43	43	1.60	0.92
1149			ผู้บังนั้น	2				
1150			ผู้ลิกนั้น	2				
1151			คนซื้อหมอความคิดอ่านแต่งฟ้องเขียรฟ้องให้แก่ ราษฎรหาความแก่กัน แลคิดอ่านให้ราษฎรแก่เนื้อความ แก่กันแลอ้างว่าเป็นญาติพี่น้องเข้าหาความต่างราษฎร	1				
1152			คนใจร้ายอันหาความสังหมีได้	1				
1153			คนซึ่งเปนพยานหาความสังหมีได้	1				
1154			คนตระชนแก่เพื่อนกัน	1				
1155			(เปน) คนนักเลงเล่นเบี้ยมากู้หลายตัว	1				
1156			คนผู้ปลอม	1				
1157			คนผู้หาความสังหมีได้นั้น	1				
1158			คนอันหาความสังหมีได้นั้น	1				
1159			ตัวมันผู้ไปด้วยต่างประเทศนั้น	1				
1160			ผู้กล่าวเท็จนั้น	1				
1161			ผู้ฉ้อประบัดนั้น	1				
1162			ผู้ซ่อนไว้	1				
1163			ผู้บังคนไว้นั้น	1				
1164			(มี) ผู้เบียดบังฉกฉกพระราชทรัพย์	1				
1165			ผู้ประกันแลอำพรางนั้น	1				
1166			ผู้ปลอมเกบจังกอบ	1				
1167			ผู้แปลกลปลอมมานั้น	1				
1168			ผู้แปลงสำนวน	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กัณฑ์	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1169			ผู้มีชื่อซึ่งข้อประบัตั้งเอาเงินของพระของหลวงไปซื้อ	1				
1170			ผ้าถุงห่มเข้าปลาอาหารเครื่องอุปโภคบริโภคโลกนั้น					
1171			ผู้ล้างร้านล้างเรือนล้างเพิง	1				
1172			ผู้ลักก่อนนั้น	1				
1173			(มี) ผู้ลักเกี่ยวเอาไป	1				
1174			ผู้ลักภา	1				
1175			ผู้ลักภา/เปนใจ	1				
1176			ผู้ลักภานั้น	1				
1177			ผู้ลักลอบต่อสำภา	1				
1178			ผู้ลักแลนายประตุ	1				
1179			ผู้ลักเอาไปต่อโจรนั้น	1				
1180			ผู้อำพรางนั้น	1				
1181			ฝ่ายคนซื้อซื้อหมอความ	1				
1182			พญาอันหาความสัจหมีได้นั้น	1				
1183			มันผู้ประกันแลอำพรางนั้น	1				
1184			มันผู้แปลกล่อมเข้ามานั้น	1				
1185			มันผู้ไปด้วยต่างประเทศนั้น	1				
1186	12	ระบุว่า	ผู้ลงมือทำ	7	25	39	1.46	0.83
1187		เป็นผู้ทำ	ผู้ทำ	2				
1188			ผู้ทำเงินทองแดง	2				
1189			ผู้ทำนั้น	2				
1190			ฝ่ายผู้ทำ	1				
1191			ผู้ทำ ผู้สม ซื้อ/ขาย	1				
1192			ผู้ทำทอง พราง/เคลือบ/อาบ	1				
1193			ผู้ทำบัดสนเท่นั้น	1				
1194			(มี) ผู้ทำหนังสือร้องเรียน	1				
1195			ผู้ทำให้หนี	1				
1196			ผู้ลงมือ	1				
1197			มันผู้กระทำ	1				
1198			มันผู้ทำกระสิลามกนั้น	1				
1199			มันผู้ทำจุลาจลในแผ่นดิน	1				
1200			มันผู้เอางวันยามาให้ท่านกินแลผู้กระทำท่านนั้น	1				
1201			มันผู้เอามานั้น	1				
1202			ช่างผู้ทำนั้น	1				
1203			หมอผู้กระทำนั้น	1				
1204		ตัวการ	ต้นเหตุ	1	14			
1205			ผู้ใดก่อความ	1				
1206			ผู้ต้นเหตุ	1				
1207			ผู้ตั้งกรณีนั้น	1				
1208			ผู้บอกการให้โจร	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1208			(มี) ผู้บอกแก่เจ้าของว่าพบจะเอาให้จงได้	1				
1209			ผู้บอกทาง	1				
1210			ผู้บอกทางนั้น	1				
1211			(มี) ผู้บอกทางให้ไป	1				
1212			ผู้บอกนั้น	1				
1213			ผู้บอกรับสินบล	1				
1214			ผู้มีชื่อซึ่งคิดอ่านให้กราบทูลประมุขทั้งนี้	1				
1215			ผู้นั้น	1				
1216			ผู้ริ	1				
1217	13	คำทางกฎหมาย	โจท/จำเลย	2	27	27	1.01	0.58
1218			โจทก็ดีจำเลยก็ดี	2				
1219			โจทจำเลย	2				
1220			โจทผู้แพ้	2				
1221			โจท/จำเลยก็ดี	1				
1222			โจทก็ดี	1				
1223			โจทจำเลย ซึ่งว่าเนื้อความเปนกลนั้น	1				
1224			โจทนั้น	1				
1225			โจทผู้แพ้นั้น	1				
1226			โจทผู้แพ้อาญา/อุธร	1				
1227			โจทผู้หาอาญา/อุธรนั้น	1				
1228			คู่ความซึ่งกระลาการใหม่ยังมิได้เบิกมานั้น	1				
1229			คู่ความผู้เปนโจทนั้น	1				
1230			คู่ความฝ่ายโจท/จำเลยก็ดี	1				
1231			จำเลยก็ดี	1				
1232			จำเลยซึ่งโจทหาเปนผู้ร้ายแลพวกเพื่อนผู้ร้าย	1				
1233			จำเลยซึ่งยังมีได้แก่ฟ้องก่อนกลับมาฟ้องเมื่อภายหลัง เหนือฟ้องนั้น	1				
1234			มันลูกความ	1				
1235			ลูกความข้างหนึ่ง	1				
1236			ลูกความนั้น	1				
1237			ลูกความผู้ใด	1				
1238			ลูกความผู้นั้น	1				
1239			ลูกความผู้อุธร	1				
1240	14	ระบุพฤติกรรมเกี่ยวกับการฟ้องคดี	ผู้ฟ้อง	4	24	24	0.90	0.51
1241			ผู้กล่าวหา	3				
1242			ผู้มาว่ากล่าว	2				
1243			ผู้จะตั้งร้องแต่งฟ้อง	1				
1244			ผู้แต่งกรมสำนวน	1				
1245			ผู้แต่งฟ้องแต่งคำให้การ	1				
1246			ผู้แต่งฟ้องแลคำให้การ	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1247			ผู้แต่งร้องแต่งฟ้อง	1				
1248			ผู้ร้องนั้น	1				
1249			(มี) ผู้ร้องฟ้องโจทก์ในกรณีใด ๆ	1				
1250			ผู้ร้องฟ้องยกความชอบตัวเอง และผู้กราบทูลพระ กรรมานั้น	1				
1251			ผู้เสียตักเตือน	1				
1252			ผู้ไต่ความ	1				
1253			ผู้หากล่าวโทษกระลาการ	1				
1254			ผู้หาผู้แพ้	1				
1255			ผู้หาพิพาท	1				
1256			ผู้หาใส่โทษกระลาการ	1				
1257			ผู้อุธร	1				
1258	15	ระบุ	ผู้ชื้อ/ขาย	3	28	391	14.59	8.37
1259		รายละเอียดลักษณะ/ พฤติกรรมอื่น ๆ	ผู้ชื้อ/ขาย	3				
1260			ผู้ชื้อ/รับจำนำ	3				
1261			ผู้ชื้อผู้ขาย	2				
1262			ผู้ชื้อนายประกันเรือนเบี่ยนนั้น	1				
1263			ผู้ชื้อนายประกันและเรือนเบี่ยนนั้น	1				
1264			ผู้ชื้อแต่ต้นทรัพย์สิน	1				
1265			ผู้ชื้อนายประกันตัวเบี่ยน	1				
1266			ผู้ชื้อนายประกันนั้น	1				
1267			ผู้ชื้อนายประกันเรือนเบี่ยน	1				
1268			ผู้ชื้อฝากคนก่อนนั้น	1				
1269			ผู้ชื้อ/รับจำนำ นั้น	1				
1270			ผู้ชื้อชื้อนั้น	1				
1271			ผู้ชื้อนั้น	1				
1272			ผู้ชื้อภายหลังนั้น	1				
1273			ผู้ชื้อไว้	1				
1274			มันผู้ชื้อนั้น	1				
1275			มันผู้ชื้อ	1				
1276			ลูกค้าพานิช	1				
1277			ลูกตระหลาด	1				
1278			ลูกตระหลาดนั้น	1				
1279		ลักษณะคน	(เปน) คนชั้นจน	1	27			
1280			คนใช้กระสือกิน	1				
1281			คนชื้อ	1				
1282			คนชื้อซึ่งเบียดเบียนอะนาประชาราษฎร์นั้น	1				
1283			คนชื้อมิได้กลัวพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่	1				
1284			คนดี	1				
1285			(เปน) คนน้ำใจชื้อชื้อกักขะหลายบ้ายากหาเงิน	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	คู่คำ	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
1286			คนบันดาเปนโทษ	1				
1287			(เปน) คนพาล	1				
1288			(เปน) คนโมหะคติ (กอบไปด้วยยากจน คีตกลอุบายทวยเท่ ซึ่งจะหาทรัพย์ให้ได้เป็นอนาปรโยชนแก่ตัว มิได้เกรง กลัวภัยในอะติฏอนาคตปรจุบัน)	1				
1289			(เปน) คนโลกเจตนาหาปัญหามีได้	1				
1290			(เปน) คนโลกหลง หาปัญหามีได้	1				
1291			(เปน) คนโลกหาปัญหามีได้	1				
1292			(เปน) คนหิมชาติชั่ว ไม่มีคุณวุทธิแล้อชฌมาไลบความลอา ยอคสุหารู้ผิดแลชอบไม	1				
1293			(เปน) คนหิมะปัญญา (=คนที่ไม่มีปัญญา/โง่)	1				
1294			(เปน) คนอุทลุม	1				
1295			(เปน) คนอุทลุมไม่รู้คุณ	1				
1296			ชนซึ่งมีได้กลัวแก่บาปลอาຍแก่บาป	1				
1297			ผู้คร้าน	1				
1298			ผู้คร้านนั้น	2				
1299			ผู้ซึ่งมิได้เห็นผิดแลชอบ	1				
1300			ผู้ฝันเพือนในกลางสงครามนั้น	1				
1301			ผู้มีชื่อซึ่งเป็นคนชั่ว	1				
1302			มัน(โมหะจิตระคิดใหญ่ในใครฝ่ายสูงศักดิ์)	1				
1303			มันผู้เฝ้าปาก	1				
1304			มันผู้บันดานโกรธเปนต้นเหตุนั้น	1				
1305		ผู้รับ...	ผู้รับฝาก	3	23			
1306			ผู้รับสินจ้าง	3				
1307			ผู้รับฝากนั้น	2				
1308			ผู้รับสั่ง	2				
1309			ผู้รับฝากของไวนั้น	1				
1310			ผู้รับสินโจรนั้น	1				
1311			ผู้รับเอาสินโจรอันลักมานั้นไว้	1				
1312			ผู้รับของฝาก	1				
1313			ผู้รับจ้าง	1				
1314			ผู้รับซื้อ/จำนำนั้น	1				
1315			ผู้รับต่อไว้	1				
1316			ผู้รับนั้น	1				
1317			ผู้รับประกัน	1				
1318			ผู้รับฟ่องนั้น	1				
1319			ผู้รับสั่ง กระลาการนั้น	1				
1320			ผู้รับสั่งกระลาการ ผู้นั่งพิจารณา	1				
1321			มันผู้รับทุกข	1				
1322		ผู้เอา...มา/ไป	ผู้เอามา	2	21			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กล่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
1323			ผู้เอาไว้นั้น	2				
1324			ผู้เอาเข้ามานั้น	1				
1325			ผู้เอาแขกขึ้นเรือนนั้น	1				
1326			ผู้เอาคนท่านไว้	1				
1327			ผู้เอาเงินแดงมาใช้	1				
1328			ผู้เอาเงินมา	1				
1329			(มี) ผู้เอาช่างหรับมันไปวางใกล้	1				
1330			ผู้เอาทรัพย์สินของนั้นไป	1				
1331			ผู้เอาทองมาขาย/จำหน่าย	1				
1332			ผู้เอาทามาให้นั้น	1				
1333			ผู้เอาไปขายขาดค่า	1				
1334			ผู้เอามานั้น	1				
1335			(มี) ผู้เอามายงานท่านทำเรือนตน	1				
1336			ผู้เอามาให้	1				
1337			ผู้เอาไว้	1				
1338			(มี) ผู้เอาไว้ใช้การงาน	1				
1339			ผู้เอาออกนั้น	1				
1340			มันผู้เก็บเอาทรัพย์สินมรดกไปก่อนมิได้ปลงศกนั้น	1				
1341		ผู้ให้	ผู้ถวาย	2	18			
1342			ผู้ให้การนั้น	2				
1343			ผู้ให้การ	1				
1344			ผู้กราบทูลถวายนั้น	1				
1345			ผู้แต่งสิ่งของมาถวาย	1				
1346			ผู้ถวายเงินทอง	1				
1347			ผู้ถวายฎีกา	1				
1348			ผู้ถวายหนังสือ	1				
1349			ผู้ให้	1				
1350			ผู้ให้กำลังนั้น	1				
1351			ผู้ให้กินยานั้น	1				
1352			ผู้ให้ข้าศึกอาไศรยนั้น	1				
1353			ผู้ให้โจรยืมเครื่องศาสตราอาวุธ	1				
1354			ผู้ให้ยืม	1				
1355			ผู้ให้ยมนั้น	1				
1356			มันผู้ส่งสิ่งของต้องห้ามออกไป ให้ชื่อขายนอกด่านต่างแดนนั้น	1				
1357		ผู้ใช้จ้างวาน	ผู้ใช้นั้น	2	17			
1358			มันผู้ให้สินจ้าง	2				
1359			ผู้จ้าง	1				
1360			ผู้จ้างวานไปนั้น	1				
1361			ผู้ใช้ให้บน	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)	
1362			ผู้ใช้จ้างวานและผู้ทำนั้น	1				
1363			ผู้ใช้นั้น	1				
1364			ผู้ใช้ผู้ทำนั้น	1				
1365			ผู้ใช้แลผู้ทำนั้น	1				
1366			ผู้วาน	1				
1367			ผู้วานใช้ลูกหลานบ่าวไพร่ข้าคนซึ่งวานไปนั้น	1				
1368			ผู้วานนั้น	1				
1369			ผู้ให้ทำกลอุบาย	1				
1370			ผู้ให้สินจ้างยอมแปลงพยานนั้น	1				
1371			ผู้ให้สินจ้าง	1				
1372		หลบหนี	ผู้หลบหนี	7	15			
1373			ผู้หนี	3				
1374			มันผู้หนีไปนั้น	2				
1375			ผู้หนีซ่อน	1				
1376			มันผู้หนี	1				
1377			มันผู้หนีออกไปจากกรรมนั้น (กรรม=กรรม?)	1				
1378		ผู้แนะนำ	ผู้ชักสื่อ	3	14			
1379			ผู้สอน ผู้ใช้ ผู้ซ่อนไว้นั้น	1				
1380			มันผู้สอนแนะนำ	1				
1381			มันผู้เสียมสอน	1				
1382			ครูมัน	1				
1383			ครูอุปเทษแก่โจร	1				
1384			ผู้ชักนำให้เอาความมาว่ากล่าว	1				
1385			ผู้ชักซ้อม	1				
1386			ผู้ชักซ้อมบนบาน	1				
1387			(มี) ผู้แนะ/สอนให้หนี	1				
1388			ผู้แนะสอนเลือกใส่ให้หนี	1				
1389			ผู้สั่งสอนให้หนี	1				
1390		การแบ่งฝ่าย	ข้างหนึ่ง	3	14			
1391			ฝ่ายจำเลย	3				
1392			ฝ่ายค่างหนึ่ง/ฝ่ายข้างหนึ่ง	2				
1393			ฝ่ายจำเลยนั้น	1				
1394			ฝ่ายโจท	1				
1395			มันข้างผู้ใด	1				
1396			มันข้างผู้ว่าหาสมุดดินสอมิได้นั้น	1				
1397			มันข้างหนึ่ง	1				
1398			ไอ้คนจำพวกนี้ (เปนพาลทุจริต มิได้กลัวแก่บาปลอย แก่บาป)	1				
1399		ผู้ขอ	ผู้ยืม	4	13			
1400			ผู้บน	2				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
1401			ผู้ยืมซึ่งค่าตีเจ้าทรัพย์นั้น	1			
1402			มันผู้ยืม	1			
1403			ผู้กราบทูลพระกรรณานั้น	1			
1404			ผู้ขอไถ่นั้น	1			
1405			ผู้นอนแกลผู้นอนอน	1			
1406			ผู้ไปขอไถ่ทาสท่าน	1			
1407			ผู้ไปขอไถ่นั้น	1			
1408		ผู้ไป	ผู้ไปนั้น (=ผู้ไปจับผู้ร้ายนั้น)	3	13		
1409			ผู้ไปเอา	2			
1410			ผู้ไปเอาโจร	2			
1411			(มี) ผู้ไปคบบไปหาให้ของฝากของถวายให้ไว้คน	1			
1412			ผู้ไปโดยเสดจั้น	1			
1413			ผู้ไปเบิก	1			
1414			ผู้ไปเบิกนั้น	1			
1415			ผู้ไปรับร้องทุกขนั้น	1			
1416			ผู้ไปทานั้น	1			
1417		พาหนะ	เรือหลัง	6	12		
1418			เรือเบา	2			
1419			เรือล่อง	2			
1420			เกวียนเบา	1			
1421			เรือล่องนั้น	1			
1422		ผู้ช่วย	ผู้ช่วยกล่าวขอนั้น	1	7		
1423			ผู้ช่วยขาย/จ้มนำของอ้ายผู้ร้ายนั้น	1			
1424			ผู้ช่วยไถ่	1			
1425			ผู้ป้องกันโจร	1			
1426			ผู้ป้องกันนั้น	1			
1427			ผู้เปนพวกโจร	1			
1428			(มี) ผู้ภาหนี่	1			
1429		เป็นผี	ผีโจรนั้น	1	4		
1430			โขมตแลขุนโขลง	1			
1431			(เปน) ฌมบจะกละกระสือ	1			
1432			มันผู้เปนกระสือกระหางจะกละ	1			
1433		เป็นเด็ก	เดกนั้น	1	3		
1434			เดกผู้ตี	1			
1435			เดกอายุศม์ ๑๒ ปีลงมา	1			
1436		อื่น ๆ	ผู้มีชื่อ (=คนที่ได้รับการขึ้นทะเบียน/บัญชีไว้แล้ว)	15	162		
1437			ผู้ได้/ผู้ได้	6			
1438			ผู้หนึ่ง	6			
1439			ผู้ยัง	3			
1440			คนมีชื่อ	2			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (4672)
1441			ผู้กู้นั้น	2			
1442			ผู้เช่า/ยืม	2			
1443			ผู้ต้อนไล่ไปนั้น	2			
1444			ผู้เฒ่า	2			
1445			ผู้ประกัน	2			
1446			ผู้เผา	2			
1447			ผู้ฝาก	2			
1448			ผู้เสีย	2			
1449			ผู้อื่น	2			
1450			มันผู้ซัด	2			
1451			เขานั้น	1			
1452			คนกลางนั้น	1			
1453			คนซึ่งไปด้วย	1			
1454			คนซึ่งไปด้วยเขานั้น	1			
1455			คนผู้ไปนั้น	1			
1456			คนฝาก	1			
1457			(เปน) คนไว้เว้เหี่ยวเรอาไศรย กินอยู่ร้านตลาดพิสาน วัดวา อาราม	1			
1458			เจ้าความผู้ให้มาเบิก ผู้มีคดีเนื้อความไปนั้น	1			
1459			ชู้ก่อน	1			
1460			ชู้หลัง	1			
1461			ตนผู้ประกันนั้น	1			
1462			ตัวเบี่ยนนั้น	1			
1463			ตัวผู้ซึ่งไปช่องเสฟด้วยผู้ถือฝ่ายมิฉาทิฐิ	1			
1464			ตัวเล็กกับพ่อแม่พี่น้อง ซึ่งคิดอ่านกันให้โจทไปนั้น	1			
1465			โทษบเทาษ	1			
1466			ประเทศลูกค้ำนั้น	1			
1467			ผู้กระหนาบคอบเกี่ยว	1			
1468			(มี) ผู้กุมเกาะแขลงหญิงนั้น	1			
1469			ผู้กู้หนี้	1			
1470			ผู้แก้พิภาษ	1			
1471			ผู้ซบวัวไปนั้น	1			
1472			ผู้ข้างเงินทองแดง	1			
1473			ผู้ชีกกลางบันดายนบาศนั้น	1			
1474			ผู้ช้ข้าง	1			
1475			ผู้ช้ข้างทั้งปวงนั้น	1			
1476			ผู้เข้าซื้อด้วยผู้ตาย ผู้ได้เบี่ยนปรับไหมนั้น	1			
1477			ผู้เข้ามาอาษาเปนพญาณอาษานั้น	1			
1478			(มี) ผู้ช้ขายหม้อแกงปลงลงแลพรากไฟเสียแลเอาไฟไป	1			
1479			ผู้เขียนนั้น	1			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กัณ	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1480			ผู้คนที่มื่อรรถคี่	1				
1481			ผู้คาบนั้น (=ผู้ทำไร่นาคาบเกี่ยวที่คนอื่น)	1				
1482			ผู้ค่าประกัน	1				
1483			ผู้คัดอ่านแต่งฟ้องและคำให้การนั้น	1				
1484			ผู้จะแจกเครื่องสรรพประสาทนั้น	1				
1485			ผู้จะรับบำเหน็จนั้น	1				
1486			ผู้จับข้างม้าโคกระบือ เรือแพนาวาผู้คน	1				
1487			ผู้จำทูลพระราชสารนั้น	1				
1488			ผู้จำผู้ร้ายให้หนีนั้น (=เป็นผู้คุมคุกแต่ทำให้คนร้ายหนีรอดไปได้)	1				
1489			ผู้จูงขับเข้านั้น	1				
1490			ผู้จูงวัว	1				
1491			ผู้จูงวัวควายนั้น	1				
1492			ผู้แจกน้ำ	1				
1493			ผู้เช่า	1				
1494			ผู้เช่านั้น	1				
1495			ผู้เชิงเบี้ย	1				
1496			ผู้ซึ่งคบหาช่วงชิงขัดขวางเอาเลกไว้้นั้น	1				
1497			ผู้ซึ่งไปช่องเสฟ	1				
1498			ผู้ซึ่งมีชื่อในสารกรมทั้นนั้น	1				
1499			ผู้ซึ่งรับว่าจะใช้หนีนั้น	1				
1500			ผู้ซึ่งให้หม่อมมาเบิกเอาตัวไปนั้น	1				
1501			ผู้ซื้อ/รับจำนำของอ้ายผู้ร้าย	1				
1502			ผู้ซื้อ/รับจำนำของอ้ายผู้ร้ายไว้	1				
1503			ผู้ตา/สื่อนั้น	1				
1504			ผู้ต้ำน้ำ	1				
1505			ผู้เตรทางนั้น	1				
1506			ผู้เตรทางไปนั้น	1				
1507			ผู้เดียว	1				
1508			ผู้ไต่บันดาชนข้าง	1				
1509			ผู้ไต่ทรัพย์นั้น	1				
1510			ผู้ไต่ไว้	1				
1511			ผู้ต้อนไสนั้น	1				
1512			ผู้ต้อนไล่ให้สู้ชนกัน	1				
1513			ผู้ตั้งแต่ง	1				
1514			ผู้ตามโจร	1				
1515			ผู้ตามเสด็จ	1				
1516			ผู้ไถ่นั้น	1				
1517			ผู้ไถ่นั้น ๆ	1				
1518			ผู้บงคับนั้น	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม								
คำ	กัณฑ์	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)
1519			ผู้ประกันลูกความ	1				
1520			ผู้ไปเอนั้น	1				
1521			ผู้ผูก/จูงวัวควาย	1				
1522			ผู้ฟ้องประมุขนั้น	1				
1523			ผู้มาบอกกันนั้น	1				
1524			ผู้มาบอกว่าพบเห็น	1				
1525			ผู้มาหา	1				
1526			ผู้มีชื่อฟ้องให้กราบทุลทั้งนี้	1				
1527			ผู้มีอาสนเนื้อความ	1				
1528			ผู้รับแลผู้เห็น	1				
1529			ผู้เรือเบา	1				
1530			ผู้ละความเสียนั้น	1				
1531			ผู้เล่น	1				
1532			ผู้เลี้ยง	1				
1533			ผู้สีกนั้น (=ผู้ทำหน้าที่สีก)	1				
1534			ผู้สำรวจ	1				
1535			ผู้สำเร็จกิจทุกขทุกขนั้น	1				
1536			ผู้สูบ/ขาย/กินฝิ่น	1				
1537			ผู้สูบฝิ่นกินฝิ่นขายฝิ่นนั้น	1				
1538			ผู้แสนั้น	1				
1539			(มี) ผู้ห้ามตัดทานขัดขวางป้องกัน ให้เสียพระราชทรัพย์ พระเจ้าอยู่หัวไป	1				
1540			(มี) ผู้ห้ามปราม	1				
1541			ผู้ให้การผู้หาเถียนรมิได้นั้น	1				
1542			ผู้อยู่กำ	1				
1543			ผู้อยู่ประจำเวไนพระราชวัง	1				
1544			ผู้อยู่ประตุ	1				
1545			ผู้อยู่รักษาประตุ	1				
1546			ผู้อยู่เรือนใกล้	1				
1547			ผู้อยู่เวรทั้งปวง	1				
1548			พลายฉงาย	1				
1549			มันคนเดียว	1				
1550			มันผู้จูงวัวไปนั้น	1				
1551			มันผู้ดำ/ว่า/ตุ่ท่านนั้น	1				
1552			มันผู้เดียว	1				
1553			มันผู้ประกัน	1				
1554			มันผู้รู้คุณว่านยามบจะกละกฤษตียนั้น	1				
1555			มันผู้หาเถียนทางว่ามิได้	1				
1556			ม่ายงานท่าน	1				
1557			เมืองใด	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายตราสามดวง	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (4672)	
1558			ลูกเวน	1					
1559			(เปน) เวนจำ	1					
1560			สินจ้าง (=ผู้รับสินบน ในที่นี้คือ ผู้ที่ไปจับผู้ร้าย)	1					
1561	16	ไม่ระบุลักษณะ	มันผู้นั้น	11	39	39	1.46	0.83	
1562			มันนั้น	4					
1563			ผู้ใด ๆ	4					
1564			มันจำพวกนี้	2					
1565			ผู้ใดใด	2					
1566			คนนั้น	2					
1567			คนผู้นั้น	2					
1568			(มี) ผู้นั้น	2					
1569			มันผู้ใด	1					
1570			คน ๑/๒/๓ คนเท่าใดก็ดี	1					
1571			คนผู้ใด	1					
1572			ใครใคร	1					
1573			ตัวนั้น	1					
1574			ตัวเอง	1					
1575			บุคคลกล่าวมานี้	1					
1576			บุทคนผู้ใด	1					
1577			บุทคนนั้น	1					
1578			บุทคนผู้นั้น	1					
จำนวนคำทั้งหมด 1668 คำ				รวม	2680	2680	2680	100.00	57.36

ร้อยละ
นามเดี่ยว 1992 42.64
นามประสม 2680 57.36
รวมความถี่ทั้งหมด 4672 100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

คำเรียกผู้กระทำผิด_ทุกคำ			
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	% N
1	ไม่ระบุลักษณะ	1036	76.18
2	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	87	6.40
3	ระบุว่ามีความผิด/พฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	53	3.90
4	ระบุอาชีพ	39	2.87
5	ระบุว่ามีความผิด/พฤติกรรมอันตราย (โจร/ผู้ร้าย)	34	2.50
6	ระบุรายละเอียดลักษณะพฤติกรรมอื่น ๆ	31	2.28
7	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	25	1.84
8	ระบุว่ามีความผิด/พฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	17	1.25
9	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	17	1.25
10	ระบุว่าเป็นเด็ก	9	0.66
11	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้อย่างชัดแจ้ง)	8	0.59
12	ระบุความเป็นเครือญาติ	4	0.29
รวม (N)		1360	100.00

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามเดี่ยว				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ไม่ระบุลักษณะ	1031	95.73	75.81
2	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	22	2.04	1.62
3	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	8	0.74	0.59
4	ระบุว่าเป็นเด็ก	5	0.46	0.37
5	ระบุอาชีพ	4	0.37	0.29
6	ระบุว่ามีความผิด/พฤติกรรมอันตราย	4	0.37	0.29
7	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้อย่างชัดแจ้ง)	2	0.19	0.15
8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	1	0.09	0.07
รวม		1077	100	79.19

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามประสม				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ระบุว่ามีผิด/มีความผิด	65	22.97	4.78
2	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	53	18.73	3.90
3	ระบุอาชีพ	35	12.37	2.57
4	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (โจร/ผู้ร้าย)	30	10.60	2.21
5	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	17	6.01	1.25
6	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	17	6.01	1.25
7	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1 คน	16	5.65	1.18
8	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น (แสดงการเป็นผู้รับรู้)	6	2.12	0.44
9	ไม่ระบุลักษณะ	5	1.77	0.37
10	ระบุว่าเป็นเด็ก	4	1.41	0.29
11	ระบุความเป็นเครือญาติ	4	1.41	0.29
12	ระบุรายละเอียดลักษณะพฤติกรรมอื่น ๆ	31	10.95	2.28
รวม		283	100	20.81

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามเดี่ยว								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (1360)	
1	1	ไม่ระบุลักษณะ	สรรพนาม	มัน	739	1031	95.73	75.81
2	คำไม่ชี้เฉพาะ		ผู้ใด	267				
3			บางคน	1				
4	คำชี้เฉพาะ		ผู้นั้น	18				
5			บุคคล	6				
6	2	ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด/ มีความผิด	ผู้กระทำผิด	16	22	2.04	1.62	
7	จำเลย		3					
8	ผู้ต้องหา		2					
9	นักโทษ		1					
10	3	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	ตัวการ	(เป็น) ตัวการ	5	8	0.74	0.59
11	ผู้ใช้		1					
12	ผู้ลงมือทำ		ผู้กระทำ	2				
13	4	ระบุว่าเป็นเด็ก	เด็ก	5	5	0.46	0.37	
14	5	ระบุอาชีพ	(เป็น) เจ้าพนักงาน	3	4	0.37	0.29	
15	(เป็น) เสมียน		1					
16	6	มีลักษณะอันตราย	(เป็น) อั้งยี่	2	4	0.37	0.29	
17	(เป็น) ขบถ		1					
18	(เป็น) โจรสลัด		1					
19	7	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น/สนับสนุน	ผู้สมรู้	2	2	0.19	0.15	
20	8	ระบุว่ามีจำนวนมากกว่า 1	พวกนั้น	1	1	0.09	0.07	
จำนวนคำทั้งหมด 206 คำ				รวม	1077	1077	100.0	79.19

		ร้อยละ
นามเดี่ยว	1077	79.19
นามประสม	283	20.81
รวมความถี่ทั้งหมด	1360	100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (1360)
1	1	ระบุว่าทำผิด/ ทำผิด	มันผู้กระทำผิดนั้น	8	39	65	22.97	4.78
2		มีความผิด	ผู้กระทำผิดกฎหมายหมวดนี้	6				
3			มันผู้กระทำผิด	6				
4			ผู้กระทำผิดนั้น	4				
5			มันผู้ที่กระทำผิดนั้น	2				
6			บุคคลที่กระทำความผิดไม่รู้กฎหมาย	1				
7			ผู้กระทำความผิดอย่างนั้นนั้น	1				
8			ผู้กระทำผิด เช่นว่ามาในมาตรา ๒๖๑ นั้น	1				
9			ผู้กระทำผิดกฎหมาย	1				
10			ผู้กระทำผิดกฎหมายที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒๗, ๓๒๘, และ ๓๒๙ นั้น	1				
11			ผู้กระทำผิดเช่นว่านี้	1				
12			ผู้กระทำผิดในคดีอันเดียวกัน	1				
13			ผู้กระทำผิดในมาตรานี้	1				
14			(เปน) ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาในความผิดอุกฤษฐโทษถึงประหารชีวิตร์ หรือเปนมหันตโทษ คือ จำคุกตั้งแต่สิบห้า	1				
15			ผู้ใดที่กระทำความผิด อันต้องด้วยลักษณะยกเว้นประการหนึ่งประการใด ตามที่ว่ามีมาตั้งแต่มาตรา ๔๙ จนถึงมาตรา ๕๒ นั้น	1				
16			ผู้ที่กระทำผิดอย่างใดใด ที่ว่าไว้ในมาตรา ๑๖๕ และมาตรา ๑๖๖ นั้น	1				
17			มันผู้กระทำผิดอย่างใดใด เช่นว่ามาในมาตรานี้	1				
18			มันผู้กระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นว่ามานี้	1				
19		มีความผิด	นักโทษต้องรวางโทษถึงประหารชีวิตร์ก็ดี หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปก็ดี	4	26			
20			(เปน) คนที่ต้องคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมาย	2				
21			คนที่อยู่ในระหว่างคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมาย	2				
22			คนที่ต้องอาญาประหารชีวิตร์นั้น	1				
23			คนโทษที่ต้องประหารชีวิตร์นั้น	1				
24			จำเลยผู้ต้องโทษ	1				
25			นักโทษที่หนีนั้น	1				
26			บรรดาบุคคลที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดอย่างเดียวกันในคดีเดียวกัน	1				
27			บรรดาผู้ที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดอย่างเดียวกันในคดีอันเดียวกันนั้น	1				
28			ผู้ใดที่ศาลบังคับเรียกประกันตามความที่กล่าวมาในมาตรา ๓๐ นั้น	1				
29			ผู้ต้องคุมขัง	1				
30			ผู้ต้องคุมขังนั้น	1				
31			ผู้ต้องหาในคดีหมิ่นประมาท	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (1360)	
32			ผู้ต้องหาว่าหมิ่นประมาท	1					
33			ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้รับอาญาจำคุกเพียงปีหนึ่งก็ตีหรือไม่ถึงปีหนึ่งก็ตี	1					
34			ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ	1					
35			ผู้มีความผิด	1					
36			ผู้มีความผิดโทษไม่ถึงประหารชีวิตร์แลไม่ถึงจำคุกจนตลอดชีวิตร์นั้น	1					
37			มันผู้ต้องโทษ	1					
38			มันผู้ต้องโทษนั้น	1					
39			มันผู้มีความผิด ที่ว่ามาในมาตรานี้	1					
40	2	ระบุว่ามีพฤติกรรม	มันบังอาจ	18	50	53	18.73	3.90	
41		ฝ่าฝืนคำสั่ง	ผู้ใดบังอาจ	15					
42			ผู้ใดทงองอาจ	5					
43			คนที่นั้นนั้น	3					
44			ผู้ขัดขืนคำสั่งเจ้าพนักงาน	1					
45			ผู้ใดที่เจตนาจะกระทำร้ายแก่ผู้หนึ่ง	1					
46			ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินอย่างใดใด ด้วยกันกับคนอื่น บังอาจ	1					
47			ผู้ที่มีหุ้นส่วนด้วยกันบังอาจ	1					
48			ผู้ที่ไม่เช็ดหلاب	1					
49			ผู้ที่นั้นนั้น	1					
50			มันผู้กระทำการอย่างใดใดโดยเจตนา เช่นว่ามานี้	1					
51			มันผู้ขัดขวางกีดกันตั้งว่ามาแล้วนั้น	1					
52			มันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนา ในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตั้ง	1					
53		เพิกเฉย	มันผู้จงใจละเลยเช่นว่ามานี้	1	3				
54			มันผู้ละเลย	1					
55			มันผู้ละเลยเช่นนี้	1					
56	3	ระบุอาชีพ	ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน	14	29	35	12.37	2.57	
57		เจ้า	เจ้าพนักงานคนใด	8					
58			(เปน) เจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่	1					
59			เจ้าพนักงานคนใด ซึ่งมีหน้าที่ตั้งที่ว่ามานี้	1					
60			เจ้าพนักงานที่มีความผิดฐานเรียก หรือรับ หรือยอมว่าจะรับสินบน	1					
61			(เปน) เจ้าพนักงานในการนั้นเอง	1					
62			มันผู้เปนเจ้าพนักงานที่ช่วยหรือปล่อยให้คนที่นั้นนั้น	1					
63			มันผู้เปนเจ้าพนักงานที่ประมาทละเลยนั้น	1					
64			มันผู้เปนเจ้าพนักงานอันมีความประมาทนั้น	1					
65			(เปน) ผู้ควบคุมคนเสียจริตหรือคนสันดานดุร้าย	1	6				
66			(เปน) ผู้จัดการทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นตามคำสั่งของศาล หรือตามผลการของมันเอง	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม								
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (1360)	
67			(เปน) ผู้ดูแลรักษาหรือเก็บทรัพย์ หรือจัดการทรัพย์อย่างใดใดของผู้อื่น หรือเปนทรัพย์ที่ผู้อื่น มีส่วนเปนเจ้าทรัพย์อยู่ด้วย กิติ หรือได้รับมอบหมายทรัพย์ไว้ เพื่อให้มันใช้โดยเฉภาะในการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งชอบด้วยกฎหมายหรือในการที่ผู้มอบทรัพย์นั้น ได้กำหนดไว้ให้ใช้ กิติ	1				
68			ผู้ใดเปนแพทย์	1				
69			ผู้หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปศาสตร์ในกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เปนหมอ หรือเปนช่าง เปนต้น	1				
70			(เปน) แพทย์ หรือเปนแพทย์ผดุงครรภ์กิติ หรือเป็นคนทำโดยเห็นแก่สินจ้างรางวัล กิติ	1				
71	4	มีพฤติกรรมอันตราย (โจร/ผู้ร้าย)	(คือ/เปน) พวกอั้งยี่	2	21	30	10.60	2.21
			พวกอั้งยี่	1				
72			มันผู้เปนโจรนั้น	2				
73			คนตั้งแต่สามคนด้วยกันขึ้นไปแลมันมีศาสตราวุธ แม้แต่คนเดียวกิติ	1				
74			(เปน) คนทารุณร้ายกาจ	1				
75			(เปน) โจรชิงทรัพย์	1				
76			(เปน) โจรปล้นทรัพย์	1				
77			โจรผู้ร้าย	1				
78			(คือ) โจรลักทรัพย์	1				
79			(เปน) ผู้จัดการของอั้งยี่	1				
80			ผู้ประทุษร้ายผู้พยายามจะประทุษร้าย	1				
81			(เปน) ผู้มีตำแหน่งพนักงานอย่างใดในพวกอั้งยี่	1				
82			พวกส้องโจรผู้ร้าย	1				
83			(เปน) พวกส้องที่สมคบกันเปนโจรผู้ร้ายนั้น	1				
84			พวกอั้งยี่หรือส้องโจรผู้ร้าย	1				
85			มันผู้กระทำร้าย หรือผู้เชิญจะกระทำร้ายเช่นว่ามาในมาตรา	1				
86			(เปน) ส้องโจรผู้ร้าย	1				
87			(เปน) หัวหน้าอั้งยี่	1				
88			(เปน) อั้งยี่แลพวกส้องโจรผู้ร้าย	1				
89		บังคับขู่เชิญ	มันผู้ข่มขืนใจเขานั้น	1	6			
90			มันผู้ข่มขืนนั้น	1				
91			มันผู้ร้าย	1				
92			ส้องโจรผู้ร้ายจำพวกนั้น	1				
93			อั้งยี่จำพวกนั้น	1				
94			อั้งยี่พวกใด แม้แต่คนเดียว	1				
95		คิดร้าย	(มี) คนคิดประทุษร้ายต่อพระราชอาณาจักร	1	3			

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม								
คำ	คดี	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (1360)
96			(มี) ผู้คิดจะกระทำการประทุษร้ายอันสามารถอาจทำให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายก็ดี จะกระทำความผิดฐานข่มขืนทำชำเราก็ดี จะกระทำความผิดฐานเป็นโจรชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเป็นโจรสลัด กิติ	1				
97			ผู้ที่กระทำความผิดคิดประทุษร้ายนั้น	1				
98	5	ระบุมามีพฤติกรรมการไม่ซื่อสัตย์	มันผู้เบิกความเท็จ กระทำพยานเท็จ หรือแก้งกล่าวหาด้วยความเท็จนั้น	3	17	17	6.01	1.25
99			(มี) ผู้พาไปโดยทุจริต	2				
100			(มี) คนเอาหนังสือนั้นไปใช้หลอกลวงเจ้าพนักงานในหน้าที่หรือหลอกลวงบริษัทรับประกันให้หลงเชื่อ	1				
101			ผู้ใดที่รู้แล้วว่าเด็กคนใดถูกคนพาไปโดยทุจริตเช่นนั้น	1				
102			ผู้ใดที่รู้แล้วว่าหญิงคนใดมีผู้พาไปโดยทุจริตเช่นนั้น	1				
103			ผู้ทำจดหมายเท็จให้ตั้งว่าไว้ในมาตรานี้	1				
104			ผู้ที่กระทำผิดอย่างใดเช่นว่ามาในมาตรานี้	1				
105			ผู้ปลอมแปลงดวงตรา บัตรตรา หรือตัวอย่างใดใดนั้น	1				
106			ผู้เพทุบายกระทำการฉ้อโกงเอาเปรียบเช่นนี้	1				
107			ผู้ลอกคัดเขียนแบบอย่าง ป้อม, ค่าย, เรือรบ, หรือสถานที่ทำไว้สำหรับยุทธนาการอย่างใดใดหรือล่องเข้าไปในสถานที่เช่นนั้น	1				
108			มันผู้ใช้อุบายข่มขืนใจ เขาอย่างหนึ่งอย่างใด ดังว่ามานี้	1				
109			มันผู้ใช้อุบายบังคับเขาเช่นว่ามานี้	1				
110			มันผู้ปลอมหนังสือสำคัญอย่างใดใดเช่นว่ามานี้	1				
111			มันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้	1				
112	6	ระบุม่าเป็น	ผู้ให้โฆษณา	1	9	17	6.01	1.25
113			ผู้ให้โฆษณานั้น	1				
114			(มี) ผู้บอกให้เจ้าพนักงานจดอย่างว่ามาในมาตรา ๒๒๖	1				
115			มันผู้ใช้	1				
116			มันผู้ใช้ของสำหรับฉ้อโกง เช่นว่ามานี้	1				
117			มันผู้ใช้เงิน	2				
118			มันผู้ยุงเช่นนี้	1				
119			มันผู้ยุงบนบาลนั้น	1				
120		ผู้ลงมือทำ	บุคคลที่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด แต่พอสมควรแก่เหตุ	1	8			
121			(มี) ผู้กระทำขึ้น	1				
122			ผู้กระทำเช่นว่ามานี้	1				
123			(เปน) ผู้ที่ได้ทำของนั้น	1				
124			มันผู้กระทำการเช่นว่ามานี้	1				
125			มันผู้กระทำการดังกล่าวมานี้	1				
126			มันผู้กระทำการอย่างใดใด เช่นว่ามาในมาตรานี้	1				
127			มันผู้กระทำอย่างใดใดเช่นว่ามานี้	1				
128	7	ระบุม่ามีจำนวนมากกว่า	คนเหล่านั้น	2	16	16	5.65	1.18

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ		คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (1360)
129				บุคคลตั้งแต่สองขึ้นไป	2				
130				มันทุกคน	2				
131				คนตั้งแต่สามคนขึ้นไป	1				
132				บรรดาคนที่ไม่ปรากฏว่าจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อป้องกัน ภัยอันตรายแก่ตัวมันเอง	1				
133				บรรดาคนที่วิวาทกันในที่นั้น	1				
134				บรรดาผู้ที่ได้ลงมือกระทำความผิดนั้น	1				
135				บุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป	1				
136				บุคคลมั่วสุมกันณที่ใดใดตั้งแต่สิบคนขึ้นไป	1				
137				ผู้ใดใดในคนเหล่านั้น	1				
138				พรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป	1				
139				มันผู้พรรคพวกที่ไปด้วยก็ตาม หรือที่ได้ประชุมลงเนื้อ เห็นด้วยในการที่จะไปกระทำนั้นก็ตาม ตลอดจนบรรดา หัวหน้าผู้จัดการ แลผู้มีตำแหน่ง ในอั้งยี่แลในส้องโจร ผู้ร้ายจำพวกนั้น	1				
140				สมัคพรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่สามคนขึ้นไป	1				
141	9	ระบุว่าเป็นผู้รู้เห็น/		(เปน) ผู้สมรู้ด้วยผู้กระทำความผิด	2	6	6	2.12	0.44
142				บุคคลที่ได้สมคบเข้าส้องโจรผู้ร้าย แม้แต่คนเดียว	1				
143				พวกที่สมคบกันเปนส้องโจรผู้ร้าย	1				
144				มันผู้สมคบกันเช่นว่านี้	1				
145				มันผู้สมรู้นั้น	1				
146	10	ไม่ระบุ	คำชี้เฉพาะ	ผู้หนึ่งผู้ใด	3	5	5	1.77	0.37
147			คำไม่ชี้เฉพาะ	มันผู้นั้น	1				
148				คนหนึ่งคนใดในคนเหล่านั้น	1				
149	11	ระบุว่าเป็น		เด็กอายุกว่าเจ็ดขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบ	1	4	4	1.41	0.29
150				เด็กอายุกว่าสิบสี่ขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบหกขวบ	1				
151				เด็กอายุเกินกว่าเจ็ดขวบ แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบ	1				
152				เด็กอายุยังไม่ถึงเจ็ดขวบ	1				
153	12	ระบุความเป็นเครือญาติ		(เปน) บิดามารดาหรือปู่ย่าตายายก็ดี ครูบาอาจารย์ที่รับเลี้ยง ผู้ถูกกระทำร้ายไว้ก็ดี เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่ ปกครองรักษาผู้ถูกกระทำร้ายก็ดี	1	4	4	1.41	0.29
154				(เปน) ภรรยา, สามี, พี่, น้อง, หรือเปนญาติที่สืบสายโลหิต โดยตรงลงมา หรือโดยตรงขึ้นไป ของนักโทษที่มันช่วยให้ หนีนั้นใช้	1				
155				(เปน) ภรรยาสามีแลญาติสายโลหิต	1				
156				(เปน) สามี, ภรรยา, พี่, น้อง, หรือเปนญาติที่สืบสายโลหิตตรง ขึ้นไปหรือโดยตรงลงมาของมันเอง	1				
157	13	ระบุลักษณะ พฤติกรรม อื่น ๆ	ช่วยผู้อื่น ทำผิด	(เปน) คนสำหรับหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น หรือที่ประชุม ให้บุคคลที่ มันรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตั้งแต่ส่วนที่ ๑ จนถึงส่วนที่ ๙ ในภาคที่ ๒ แห่งกฎหมายนี้	1	4	31	10.95	2.28

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127_นามประสม							
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (1360)
158			มันผู้แก้ไขหรือช่วยอุปการะให้หนีนั้น	1			
159			มันผู้ช่วยนั้น	1			
160			มันผู้แก้ไขหรือช่วยอุปการะให้หนีนั้น	1			
161		ทำตามคำสั่ง	(มี) ผู้กระทำขึ้นตามมันใช้ก็ดี หรือเพียงแต่พยายามจะกระทำก็ดี	1	3		
162			ผู้รับคำสั่งไปกระทำ	1			
163			ผู้รับคำสั่งไปกระทำการนั้น	1			
164		ทำให้เกิด	คนที่ก่อการกลางในที่ใดใด	1	3		
165		ความไม่สงบ	พวกก่อการกลางนั้นคนใดที่ได้มีศาสตราวุธ	1			
166			พวกที่ก่อการกลางนั้น	1			
167		คนสยาม	(เปน) คนในบังคับสยาม	1	2		
168			คนในบังคับสยาม	1			
169		ป่วย	(เปน) คนมีโรคที่อาจจะติดต่อไปถึงผู้อื่นได้	1	2		
170			ผู้วิกลจริตนั้น	1			
171		ระบุเพศ	หญิงใด	2	2		
172		อื่น ๆ	(เปน) คนจรจัด ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยประการใดก็ดี	1	15		
173			(เปน) คนใช้ของผู้ที่มอบทรัพย์สินนั้น	1			
174			ผู้ใดประพฤติปรกติกคน	1			
175			ผู้ที่โฆษณา หรือผู้ที่พิมพ์หนังสือนั้น	1			
176			ผู้ที่จัดการขายทอดตลาดนั้น	1			
177			(เปน) ผู้ประกอบการให้แก่เขาโดยทางศิลปศาสตร์	1			
178			ผู้พาเด็กไป	1			
179			ผู้เสพยา	1			
180			ผู้ให้แลผู้รับสินบน	1			
181			มันผู้จำหน่าย ขาย แจก หนังสือนั้น	1			
182			มันผู้แจ้งข้อราชการ หรือหนังสือหรือแบบแผน ที่ว่ามาในมาตรา ๑๐๖ นั้น	1			
183			มันผู้ที่ขอให้สินบนนั้น	1			
184			มันผู้ที่ใช้หนังสือนั้น	1			
185			มันผู้ละทิ้งนั้น	1			
186			มันผู้ให้แลผู้รับ	1			
จำนวนคำทั้งหมด 206 คำ				รวม	283	283	283 100.0 20.81

ร้อยละ

นามเดี่ยว 1077 79.19

นามประสม 283 20.81

รวมความถี่ทั้งหมด 1360 100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

คำเรียกผู้กระทำผิด_ทุกคำ			
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	% N
1	<u>ไม่</u> ระบุลักษณะ	402	55.45
2	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	118	16.28
3	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	91	12.55
4	ระบุว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ	30	4.14
5	ระบุว่าเป็นเจ้าพนักงาน	27	3.72
6	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (เป็นโจร/ผู้ร้าย)	14	1.93
7	ระบุรายละเอียดพฤติกรรมอื่น ๆ	13	1.79
8	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	12	1.66
9	ระบุอาชีพ	5	0.69
10	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	5	0.69
11	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	4	0.55
12	ระบุเพศ	4	0.55
รวม (N)		725	100.00

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามเดี่ยว				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	<u>ไม่</u> ระบุลักษณะ	394	71.77	54.34
2	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	105	18.03	13.66
3	ระบุว่าทำผิด/มีความผิด	39	7.10	5.38
4	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	5	0.91	0.69
5	ระบุว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ	3	0.55	0.41
6	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (เป็นโจร)	3	0.55	0.41
รวม		549	98.91	74.90

คำเรียกผู้กระทำผิด_นามประสม				
กลุ่ม	ลักษณะความหมาย	ความถี่	ร้อยละ	% N
1	ระบุว่าเป็นผู้ทำผิด/มีความผิด	52	29.55	7.17
2	ระบุว่าเป็นผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ	27	15.34	3.72
3	ระบุว่าเป็นเจ้าพนักงาน	27	15.34	3.72
4	ระบุรายละเอียดพฤติกรรมอื่น ๆ	13	7.39	1.79
5	ระบุว่าเป็นผู้ทำ	13	6.25	1.52
6	ระบุว่ามีลักษณะ/พฤติกรรมอันตราย (เป็นโจร/ผู้ร้าย)	11	6.25	1.52
7	ไม่ระบุลักษณะ	8	4.55	1.10
8	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	7	3.98	0.97
9	ระบุอาชีพ	5	2.84	0.69
10	ระบุว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	5	2.84	0.69
11	ระบุว่ามีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	4	2.27	0.55
12	ระบุเพศ	4	2.27	0.55
รวม		176	98.86	24.00

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_นามเดี่ยว								
คำ	คดี	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดใน ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	จำนวนความถี่		ร้อยละ	% (725)	
1	1	ไม่ระบุลักษณะ คำไม่ชี้เฉพาะ คำชี้เฉพาะ คำสรรพนาม	ผู้ใด	277	394	71.77	54.34	
2			ผู้หนึ่ง	113				
3			ตน	2				
4			บุคคล	2				
5	2	ระบุว่าเป็น ผู้ทำ	ผู้ลงมือทำ	99	105	19.13	14.48	
6			ตัวการ	(เป็น) ตัวการ				3
7				ตัวการ ผู้ใช้				1 2
8	3	ระบุว่าเป็นผู้ มีความผิด/ มีความผิด	ผู้กระทำความผิด	35	39	7.10	5.38	
9			(เป็น) ผู้กระทำความผิด	2				
10			ผู้กระทำความผิด	1				
		มีความผิด	จำเลย	1				
11	4	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	(เป็น/มี) ผู้สนับสนุน	4	5	0.91	0.69	
			ผู้สนับสนุน	1				
12	5	เป็นเด็ก	เด็ก	3	3	0.55	0.41	
13	6	มีลักษณะอันตราย (เป็นโจร)	(เป็น) กบฏ	1	3	0.55	0.41	
14			(เป็น) ช่องโจร	1				
15			(เป็น) อั้งยี่	1				
จำนวนคำทั้งหมด 116 คำ				รวม	549	549	100.00	75.72

		ร้อยละ
นามเดี่ยว	549	75.72
นามประสม	176	24.28
รวมความถี่ทั้งหมด	725	100.0

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ		คำเรียกผู้กระทำผิดใน			ร้อยละ	% (725)	
				ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499					
1	1	ระบุว่าทำผิด/ มีความผิด	ทำผิด	ผู้กระทำความผิดนั้น	6	17	52	29.55	7.17
2	ผู้กระทำความผิดคนใด			1					
3	ผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใด			1					
4	ผู้กระทำความผิดคนอื่น			1					
5	ผู้กระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือช้องโจร			1					
6	ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ หรือ มาตรา ๒๔๗			1					
7	ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๕๐ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๕๙ หรือ มาตรา ๒๖๒			1					
8	ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๓ มาตรา ๓๑๔ หรือ มาตรา ๓๑๕			1					
9	ผู้กระทำความผิดตามวรรคแรก			1					
10	ผู้กระทำความผิดติดนิสัย			1					
11	ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้น			1					
12	ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิด ที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร			1					
13		หลายคนทำผิด	บรรดาผู้กระทำความผิด	1	3				
14	ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้น		1						
15	ผู้ที่มีส่วนเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕		1						
16		มีความผิด	ผู้ต้องโทษกักขัง	10	32				
17	(เป็น) บุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปี ขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป		3						
18	ผู้ต้องคำพิพากษา		3						
19	ผู้ต้องโทษปรับ		2						
20	ผู้ต้องกักกันนั้น		1						
21	ผู้ต้องโทษกักขังนั้น		1						
22	ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด		1						
23	(เป็น) ผู้ต้องหว่ากระทำความผิด		1						
24	ผู้ถูกกักกัน		1						
25	ผู้ถูกใช้ ผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคล ทั่วไปให้กระทำความผิด หรือตัวการในความผิด		1						
26	(มี) ผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยใด		1						
27	ผู้ถูกฟ้อง		1						
28	ผู้ถูกหว่ากระทำความผิด		1						
29	ผู้ทำทัณฑ์บน		1						
30	ผู้ทำทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๖		1						
31	ผู้ต้องหว่ากระทำความผิด	1							

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ		คำเรียกผู้กระทำผิดใน ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (725)
32				ผู้ที่ถูกศาลพิพากษา	1				
33				ผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่รับ	1				
34	2	ระบุว่า	เป็นเด็ก	เด็กนั้น	22	25	27	15.34	3.72
35		ยังไม่บรรลุนิติภาวะ		เด็กที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปี	1				
36				เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี	1				
37				เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี	1				
38			ระบุอายุ	ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี	1	2			
39				ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี	1				
40	3	ระบุว่า	เป็นเจ้าของพนักงาน	ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน	20	27	27	15.34	3.72
41				ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ	2				
42				ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน					
43				เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย	1				
44				เจ้าพนักงานผู้ใด	1				
45				(เป็น) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่	1				
46				ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา	1				
47	4	ระบุรายละเอียดพฤติกรรมอื่น ๆ		ผู้พรากนั้น	3	13	13	7.39	1.79
48				ผู้ที่เข้าร่วมในการชุมนุมต่อนั้น	2				
49				คนไทยคนใด	1				
50				บิดา มารดา บุตร สามเษภรรยาของผู้กระทำ	1				
51				ผู้โฆษณาหรือประกาศ	1				
52				(เป็น) ผู้ใดเช่าเสาเบ้าปัญญา	1				
53				(เป็น) ผู้ตัดยาเสพติดให้โทษ	1				
54				ผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕	1				
55				ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีวดังกล่าวในวรรคแรก	1				
56				ผู้เสพยา	1				
57	5	ระบุว่า	เป็นผู้ทำ ตัวการ	ผู้ที่ใช้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคล ทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำ ความผิด	3	11	13	7.39	1.79
58				ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ที่ใช้ให้กระทำ	1				
59				(มี) ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด	1				
60				ผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศ	1				
61				(มี) ผู้ที่ใช้ให้กระทำ	1				
62				(เป็น) ผู้ที่ใช้ให้กระทำความผิด	1				
63				ผู้ที่ใช้ให้กระทำความผิดนั้น	1				

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดใน ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (725)	
64			ผู้เป็นตัวการด้วยกัน	1					
65			(เป็น) หัวหน้า หรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้น	1					
66		ผู้ลงมือทำ	ผู้กระทำแม้แต่คนเดียว	1	2				
67			ผู้ที่ได้กระทำการนั้น	1					
68	6	มีลักษณะอันตราย (เป็นโจร/ผู้ร้าย)	อั้งยี่หรือช่องโจร	3	11	11	6.25	1.52	
69			บรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอั้งยี่หรือช่องโจรนั้น	1					
70			(มี) ผู้จะกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์	1					
71			(มี) ผู้จะประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระราชินีหรือรัชทายาท หรือประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	1					
72			(มี) ผู้จะปลงพระชนม์พระราชินีหรือรัชทายาท หรือจะฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	1					
73			สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจร	1					
74			สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจรคนเดียว	1					
75			(เป็น) อั้งยี่หรือช่องโจร	1					
75				อั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจร	1				
76	7	ไม่ระบุลักษณะ	บุคคลนั้น	3	8	8	4.55	1.10	
77			บุคคลใด	2					
78			บุคคลดังกล่าวในวรรคแรก	1					
79			บุคคลใด ๆ นั้น	1					
80			บุคคลทั่วไป	1					
81	8	ระบุว่าเป็นผู้สนับสนุน	ช่วยผู้อื่นทำผิด	(เป็น) ผู้จัดหาที่พักที่ซ่อนเร้นหรือที่ประชุมให้บุคคลซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด	1	2	7	3.98	0.97
82			(เป็น) ผู้ช่วยในการประกอบอาชื่อนั้น	1					
83		ผู้สนับสนุน	ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด	1	5				
84			(เป็น) ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด	1					
85			ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด	1					
85			ผู้สนับสนุนนั้น	1					
86			ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษ	1					
87	9	ระบุอาชีพ	(เป็น) ผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งของศาล หรือตามพิณัยกรรม หรือในฐานะเป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจ อันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน	1	5	5	2.84	0.69	
88			ผู้ใดเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุม หรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซมหรือรื้อถอน อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ	1					

ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499_นามประสม									
คำ	กลุ่ม	ลักษณะความหมายของคำ	คำเรียกผู้กระทำผิดใน ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	จำนวนความถี่			ร้อยละ	% (725)	
89			(เป็น) แพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี	1					
90			(เป็น) สมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกติวิธีดำเนินการและมี ความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย	1					
91			(เป็น) หัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น	1					
92	10	ระบุว่ามิพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่ง	ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง	2	5	5	2.84	0.69	
93			ผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้น	2					
94			ผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปด้วยการกระทำโดยประมาท นั้น	1					
95	11	ระบุว่ามิพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์	ผู้ใดโดยทุจริต	2	4	4	2.27	0.55	
96			(มี) ผู้กระทำโดยทุจริต	1					
97			(เป็น) ผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจด ข้อความนั้นเอง	1					
98	12	ระบุเพศ	ผู้ชาย	1	3	4	2.27	0.55	
99			ชายโตอายุกว่าสิบหกปี	1					
100			ชายนั้น	1					
101			ผู้หญิง	1	1				
จำนวนคำทั้งหมด 116 คำ				รวม	176	176	176	100.0	24.28

		ร้อยละ
นามเดี่ยว	549	75.72
นามประสม	176	24.28
รวมความถี่ทั้งหมด	725	100.0

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เสาวรส มนต์วิเศษ
วัน เดือน ปี เกิด	16 มิถุนายน 2528
สถานที่เกิด	ชลบุรี
วุฒิการศึกษา	- สำเร็จการศึกษาระดับอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2549 - สำเร็จการศึกษาระดับอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2555 - จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2558

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY